

วารสาร

สังคมพัฒนศาสตร์

Journal of Social Science Development

P-ISSN: 2774-0412

ปีที่ 8 ฉบับที่ 3 (มีนาคม 2568)

E-ISSN:

Vol.8 No.3 (March 2025)

๑ วัตถุประสงค์

วารสารสังคมพัฒนศาสตร์ เป็นวารสารวิชาการของวัดสนธิ์ (นาสน) ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการค้นคว้าและนำเสนอองค์ความรู้ทางด้านวิชาการ โดยการเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัยนักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยสงฆ์รวมถึงคณะสงฆ์ไทย และสถาบันภายนอก รวมทั้งนักวิชาการและผู้สนใจ โดยเน้นสาขาวิชาเกี่ยวกับ การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม ศิลปะทั่วไปและมนุษยศาสตร์ ศาสนศึกษา ธุรกิจทั่วไป การจัดการและการบัญชี สังคมศาสตร์ทั่วไป การศึกษา รวมถึงสหวิทยาการ ด้านสังคมศาสตร์และและศาสตร์แห่งการพัฒนา โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลหรือองค์กร ทั้งภายในและภายนอกวัด เปิดรับบทความเฉพาะภาษาไทย ประเภทบทความวิจัย และบทความวิชาการ

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารสังคมพัฒนศาสตร์จะต้องผ่านการพิจารณา จากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer - reviewed) ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร ทศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

วารสารสังคมพัฒนศาสตร์ มีกำหนดออกเผยแพร่ปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน)*

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม

ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์

ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม

ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน

ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม

ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน

ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม

ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม

ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน

ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม

ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน

ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

*มีผลตั้งแต่ ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์ 2568 เป็นต้นไป

☯ เจ้าของ

วัดสนธิ์(นาสน)

89 หมู่ 5 ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทร.075-340-043 โทรสาร. 075-340-042 E-mail: suriya.sur@mcu.ac.th

☯ บรรณาธิการบริหาร

นายอนุชิต ปราบพาล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

☯ หัวหน้ากองบรรณาธิการ

พระณัฐพงษ์ สิริสุวณโณ

วัดสนธิ์(นาสน), มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

☯ กองบรรณาธิการ

พระวัชรพุทธิบัณฑิต, รศ., ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พระสาโรจน์ ธมมสโร,ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ศาสตราจารย์ ดร.ครองชัย หัตถา

นักวิชาการอิสระ

รองศาสตราจารย์ ดร.ประเวศ อินทองปาน

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ บุญโท

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

รองศาสตราจารย์ พัน ดอกบัว

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสนา แก้วหล้า

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนิศร ยืนยง

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีระศิลป์ บุญทอง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร.ประนอม การชนันท์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ดร.มุกดาวรรณ พลเดช

วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

ดร.อุทัย เอกสะพัง

มหาวิทยาลัยทักษิณ

ดร.สุชาติพงษ์ ทรงทอง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

พ.ต.อ.พิพากษ์ เกียรติกมลเศ

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

☯ ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ**นายศักดิ์ดา หารเทศ**

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นายอภินันท์ คำหารพล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

☯ ฝ่ายกฎหมาย**นางสาวจรรวยพร เหมรังษี**

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

☯ ออกแบบปก

นายวินัย ชีระพิบูลย์วัฒนา

☯ จัดรูปเล่ม

พระบุญญฤทธิ์ ภาทพจารี (ชูราศรี)

วัดสนธิ์(นาสน)

🌀 โรงพิมพ์

หจก.กรีนโซน อินเตอร์ 2001

155/2 ถนนปากนคร ตำบลท่าซัก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

Tel. 075-466-031 Fax. 075-446-676

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้เป็นฉบับที่ 3 ประจำปีพุทธศักราช 2568 เล่มนี้เป็นปีที่ 8 ของการปรับปรุงรูปแบบ และประเด็นหลัก เพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI รองรับการประเมินจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index -TCI) และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา คณาจารย์ ครูอาจารย์ ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

กองบรรณาธิการวารสารสังคมพัฒนศาสตร์ ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์ จักมีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดี

นายอนุชิต ปราบพาล

บรรณาธิการวารสารสังคมพัฒนศาสตร์

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(จ)
การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้หลักสูตรการแปรรูปกะปิ (เคย) เพื่อสร้างความมั่นคงทางด้านอาหาร ในชุมชนบริเวณหาดทุ่งไใส	1
DEVELOPMENT OF A LEARNING CENTER FOR SHRIMP PASTE PROCESSING COURSE TO CREATE FOOD SUSTAINABILITY IN THE TUNG SAI AREA BEACH COMMUNITY	
จิตติมา ดำรงวัฒนะ, ประนอม การชะนันท์	
รูปแบบการบริหารทีมตามหลักอปริหานิยธรรม 7 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1	18
A MODEL OF TEAM MANAGEMENT BASED ON THE PRINCIPLE OF APARIHARIYADHAMMA 7 IN EDUCATIONALS UNDER THE OFFICE OF SAKON NAKHON PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 1	
พระมหาสิห์พันดอน ชันติโสภโณ (สุวัณณะแสง), สมศักดิ์ บุญปุ, บุญเชิด ชำนิศาสตร์	
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้านของผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร	31
FACTORS AFFECTING THE DECISION TO PURCHASING HOUSEHOLD ELECTRICAL APPLIANCES AMONG RESIDENTS IN SAI MAI DISTRICT, BANGKOK	
วัชรพงศ์ ไม่เท่าทิพย์, ปัทมา รูปสุวรรณกุล, สานิต ศิริวิศิษฐ์กุล	
พืชเสริมรายได้ในสวนยางพารา: ทางเลือกสู่ความยั่งยืนของเกษตรกร ตำบลบ้านเสด็จ อำเภอ เคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี	43
SUPPLEMENTARY INCOME CROPS IN RUBBER PLANTATIONS: SUSTAINABLE OPTIONS FOR FARMERS BAN SADET SUB-DISTRICT, KHAIN SA DISTRICT, SURAT THANI PROVINCE	
เบญจวรรณ คงชน, อภิษฎา ชุนทอง, สกิต ทศวิจิต	
แนวทางการสื่อสารในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปี 2568	57
COMMUNICATION GUIDELINES IN 2025 ELECTION CAMPAIGN FOR CHIEF OF PROVINCIAL ADMINISTRATIVE ORGANNIZATION	
วิทยาธร ท่อแก้ว	

สารบัญ (ต่อ)

- การบริหารความขัดแย้งในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันใน
องค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 72

SCHOOL ADMINISTRATOR'S CONFLICT MANAGEMENT IN THE 21 ST CENTURY AFFECTING TEACHERS
ORGANIZATIONAL COMMITMENT UNDER NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE 2

ธรรมรัตน์ กวินโชติวิชัย, พณภุช บุญพบ, นพรัตน์ ชัยเรือง

- ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ
ยุคปัญญาประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง 85

CREATIVE LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING THE EFFECTIVENESS OF
ACADEMIC MANAGEMENT IN THE ERA OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE (AI) IN SCHOOLS UNDER THE
SECONDARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE CHONBURI RAYONG

นงเยาว์ เรืองบุญส่ง, อธิกร วรบำรุงกุล, เรืองวิชัย นิลโคตร

- ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 99

ETHICAL LEADERSHIP OF ADMINISTRATORS AFFECTING TEAM COLLABORATION AMONG TEACHERS
IN SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF THE NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 4

ปณัฏดา เชื้อจัน, พณภุช บุญพบ, นพรัตน์ ชัยเรือง

- ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: การประยุกต์เพื่อการบริหารการ
เปลี่ยนแปลงในบริบทของสถานศึกษา 111

MORAL LEADERSHIP BASED ON THE PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMY: APPLICATION FOR
CHANGE MANAGEMENT IN THE EDUCATIONAL CONTEXT

พระมหาเมื่องมนต์ ศรีปัตตา

- คุณภาพชีวิตด้านจิตใจของผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงจากพันธุกรรม 125

PSYCHOLOGICAL QUALITY OF LIFE OF PATIENTS WITH GENETIC MUSCULAR DYSTROPHY

ณัฐภา สงวนวงษ์, อรอนงค์ สงเจริญ

- ผลการใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดไฮสโคปที่มีต่อความสามารถใน การใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก
ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชย 140

THE EFFECT OF USING THE CREATIVE ARTS ACTIVITIES SET FOLLOWING HIGH SCOPE APPROACH
AFFECTING THE ABILITIES TO USE FINE MOTOR OF PRESCHOOL CHILDREN IN THE THIRD YEAR OF
KINDERGARTEN AT PHETPHADUNGWIANGCHAI SCHOOL

กัลยา บุญขอ, พลิดา คชสิทธิ์, สุวิมล เด่นสุนทร

สารบัญ (ต่อ)

- การศึกษาความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิประโยชน์ทางภาษีของผู้ประกอบการธุรกิจวิสาหกิจ
ขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคเหนือตอนล่าง 151

THE KNOWLEDGE AND UNDERSTANDING OF TAX BENEFITS OF SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES
ENTREPRENEURS IN THE LOWER NORTH

ชนากานต์ ฉัตรมี, ปิยพงศ์ ประไพศรี

- คุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการขนส่ง บริษัท เจแอนด์ที เอ็กซ์
เพรส 164

THE SERVICE QUALITY OF J&T EXPRESS TRANSPORTATION SERVICE COMPANY THAT AFFECTS
CUSTOMER SATISFACTION

ธิดิสุตา จันทร์อ่อน

- การเสริมพลังองค์กรสร้างสุขด้วยกระบวนการจิตศึกษา : ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลบางแพ
อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี 176

EMPOWERING ORGANIZATIONS FOR A HAPPY WORKPLACE THROUGH CONTEMPLATIVE
EDUCATION PROCESSES: A CASE STUDY OF THE CHILD DEVELOPMENT CENTER, BANG PHAE
SUBDISTRICT MUNICIPALITY, BANG PAE DISTRICT, RATCHABURI PROVINCE

นิภาวรรณ เจริญลักษณ์

- แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 188

GUIDELINES FOR DEVELOPMENT OF TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP IN SCHOOL ADMINISTRATORS
UNDER NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

มัทนี พรหมเผือก, รัฐพร กลิ่นมาลี, วีระยุทธ ชาทะกาญจน์

- หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 200

THE ADMINISTRATOR'S GOOD GOVERNANCE AFFECTING TO THE EFFECTIVENESS OF SCHOOL UNDER
NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

รัชลฎา จันแกมแก้ว, พณกฤษ บุญพบ, นพรัตน์ ชัยเรือง

สารบัญ (ต่อ)

- แนวทางการบริหารแบบสร้างความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัด 212
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1
COLLABORATIVE MANAGEMENT APPROACHES OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE DIGITAL ERA
UNDER NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1
สายธาร ชาญรบ, พณกฤษ บุญพบ, นพรัตน์ ชัยเรือง
- คุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานธนาคาร ABC จังหวัดระยอง 227
QUALITY OF WORKING LIFE AFFECTING THE ATTACHMENT OF ABC BANK EMPLOYEES IN RAYONG
PROVINCE
นภาพรณ์ ประจำเมือง, สุธรรม พงศ์สำราญ, ปราณี คงชนสมุทร
- การประยุกต์ใช้แนวคิดเชิงระบบกับรางวัลทรงคุณค่า สพฐ. (OBEC AWARDS) ผู้บริหาร 238
สถานศึกษายอดเยี่ยม การจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ โรงเรียนบ้านตาเรือง (ตำรวจ
ชายแดนสงเคราะห์)
APPLICATION OF SYSTEM CONCEPT TO OBEC AWARDS EXCELLENT SCHOOL ADMINISTRATORS,
HEALTHY SCHOOL EDUCATION MANAGEMENT, BANTARUANG SCHOOL (BORDER POLICE WELFARE)
คมกริช อันทรง, ทักษิณี ผ่องสวัสดิ์, เรืองวิทย์ นิลโคตร, วิญญู บุญลอย
- ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้ออสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัย มูลค่า 20 - 80 ล้าน 252
บาท ในเขตพื้นที่ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต
FACTORS AFFECTING THE DECISION TO PURCHASE RESIDENTIAL REAL ESTATE WORTH 20 - 80 MILLION
BAHT IN KOH KAEW SUBDISTRICT, MUEANG DISTRICT, PHUKET PROVINCE
พงษ์ศักดิ์ พัวพรพงษ์, ปัทมา นิยมอดุลย์, ปราชญ์กานย์ นิยมอดุลย์
- การวิเคราะห์กลวิธีการสร้างโครงเรื่องในนวนิยายหมอกสีน้ำเงิน 264
ANALYSIS OF STRATEGIES FOR CREATING PLOTS IN THE NOVEL BLUE MIST
วิระวัลย์ ดีเลิศ, ภัคจิรา กอบัว, ดาราวรรณ เกตวัลท์, วิภาพ คัญทัพ, จันทรัตน์ ภาคมาศ
- นวัตกรรมบริการลูกค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการบริษัท เบิร์ดเอ็กซ์เพรส โลจิสติกส์ 276
จำกัด ทำอากาศยานนานาชาตินครศรีธรรมราช
CUSTOMER SERVICE INNOVATION INFLUENCE DECISION-MAKING IN SERVICE UTILIZATION OF BIRD
EXPRESS LOGISTICS COMPANY LIMITED, NAKHON SI THAMMARAT INTERNATIONAL AIRPORT
จักรภัทร์ บัวแก้ว, โศภิน รัตนสุภา, วิชุดา สองเมือง

สารบัญ (ต่อ)

ระบบการให้ค่าตอบแทนแก่พนักงานขององค์กร	292
THE ORGANIZATIONAL REWARD SYSTEM	
สถิตย์ นิยมญาติ, พีรพล ไทยทอง, ทศนันท์ อาษาสุข, ชัยยุทธ์ สงวนแก้ว, ณภัทร ศิลปมา	
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการขนส่งของหจก.ขนส่ง	304
การเกษตร	
THE MARKETING MIX FACTORS INFLUENCING THE DECISION TO USE THE TRANSPORTATION SERVICES OF AGRICULTURAL TRANSPORT PARTNERSHIP LIMITED	
ธนัพร คำปลา, ชินโสณ วิสิฐนิธิกิจ	
ปัญหาการขอสัญชาติไทยของคนต่างด้าว	316
PROBLEM OF REQUEST THAI NATIONALITY BY ALIEN	
สมชัย ทรัพย์ศิริผล, เสกสรรค์ อุ่นอ่อน, ณรงค์ ศรีสุวรรณ	
บทบาทของช่องรีแอคชันในอุตสาหกรรมสื่อบันเทิงประเภทซีรีส์วายในประเทศไทย	327
THE ROLE OF REACTION CHANNEL IN THE ENTERTAINMENT MEDIA INDUSTRY: A STUDY OF BL SERIES IN THAILAND	
อรุชา อมรรุ่งโรจน์, ภาณุพงศ์ คุ่มสุภา, ทักษยา วัชรสารทรัพย์	
การสื่อสารอัตลักษณ์ตราสินค้าประเภทอาหารและเครื่องดื่มในมิวสิกวิดีโอของศิลปินทีปโปป	339
BRAND IDENTITY COMMUNICATION FOR FOOD AND BEVERAGE CATEGORIES IN A MUSIC VIDEO BY A T-POP ARTIST	
ณัฏฐ์ จิรวินวัฒน์, ภาณุพงศ์ คุ่มสุภา, ทักษยา วัชรสารทรัพย์	
ผลของการเปรียบเทียบการนำเสนอข้อความภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวเพื่อส่งเสริมต่อสมรรถนะดิจิทัลของ	350
นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	
THE EFFECTS OF COMPARING STILL IMAGE AND MOTION GRAPHIC PRESENTATIONS ON ENHANCING THE DIGITAL COMPETENCE OF BACHELOR OF EDUCATION STUDENTS AT SURINDRA RAJABHAT UNIVERSITY	
วิกรม สุนทรารักษ์*, ขจรศักดิ์ สงวนสัตย์, อุดม หอมคำ	
มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองการชนไก่	359
LEGAL MEASURES FOR PROTECTING COCKFIGHTING	
ปาจริย์ ลำลือทอง	
คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	373

การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้หลักสูตรการแปรรูปกะปิ (เคย) เพื่อสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารในชุมชนบริเวณหาดทุ่งไส*

DEVELOPMENT OF A LEARNING CENTER FOR SHRIMP PASTE PROCESSING COURSE TO CREATE FOOD SUSTAINABILITY IN THE TUNG SAI AREA BEACH COMMUNITY

จิตติมา ดำรงวัฒนะ*, ประนอม การชนันท์

Jittima Damrongwattana*, Pranom Karnchanan

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: jittima_dam@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการนำเสนอเรื่องการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้หลักสูตรการแปรรูปกะปิ (เคย) เพื่อสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารในชุมชนบริเวณหาดทุ่งไส หรือที่เรียกว่า “อ่าวทุ่งไส” เป็นชายหาดที่ทอดยาวจากเชิงเขาพลายดำจรดปากน้ำสิชล ลักษณะสภาพภูมิศาสตร์ที่เป็นชายฝั่งทะเลทำให้พื้นที่มีความหลากหลายและความสมบูรณ์ของทรัพยากร พลวัตการเปลี่ยนแปลงในวิถีบริโภคถูกบ่มเพาะกลายเป็นภูมิปัญญาและวัฒนธรรมอาหาร เมื่อความสมบูรณ์ของทรัพยากรลดลงจากการขยายพื้นที่ในการบริโภคมากขึ้น ทำให้ชุมชนเกิดความตระหนักถึงเสถียรภาพความมั่นคงด้านอาหาร ชุมชนจึงมีการจัดการตนเองในการอนุรักษ์ทรัพยากรและแก้ไขปัญหาโดยมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันอย่างมีเป้าหมาย และใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน จนเกิดเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหาดทุ่งไส เป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสร้างความเข้มแข็งเครือข่ายประมง เมื่อสังคมและเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงต้องมีการปรับตัวเพื่อเรียนรู้การดำรงชีพ การสร้างคุณค่าอาหาร และวัฒนธรรมการกิน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่บ่งชี้ถึงวิถีชีวิตและการเปลี่ยนแปลงสังคมวัฒนธรรมด้วยเช่นกัน ดังเช่น อาหารพื้นบ้านดั้งเดิมที่มีการสืบทอดเป็นอัตลักษณ์ชุมชนนั้นคือ กะปิกุ้งเคย จากการเห็นคุณค่าภูมิปัญญาและเสถียรภาพความมั่นคงด้านอาหารศูนย์การเรียนรู้จึงได้พัฒนาภูมิความรู้จากวิถีการบริโภคอาหาร และภูมิปัญญาอันเป็นรากฐานแห่งวัฒนธรรมและสังคมโดยผ่านกระบวนการปฏิบัติการตามรูปแบบการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมตลอดชีวิต เน้นการจัดเก็บองค์ความรู้เพื่อดำรงชีพและได้ถูกพัฒนาเป็นสูตรอาหารที่มีมาตรฐาน เช่น เคยเจียน เคยคั่ว และเคยหวาน (“เคย”เป็นภาษาถิ่น หมายถึง “กะปิ”) เพื่อสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารอย่างยั่งยืนในชุมชน

คำสำคัญ: การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้, หลักสูตรการแปรรูปกะปิ (เคย), ความมั่นคงทางด้านอาหารในชุมชน, การจัดการความรู้ของชุมชน

Abstract

This article was presentation about history of development of a learning center for the shrimp paste processing course to create food sustainability in the Hat Tung Sai area beach community. Also known as “Ao Thung Sai”, it is a long beach stretching from the foot of Khao Phlai Dam to the mouth of the Sichon River. The geographical characteristics of the coastline make the area rich in natural resources. The dynamic changes in consumption patterns are cultivated into wisdom and food culture. With the expansion of consumption space, the integrity of resources decreases, the community becomes aware of food security stability. The community therefore manages itself to conserve resources and solve problems by participating in working together with goals and using resources sustainably, resulting in the development of the Had Tung Sai Community Learning Center, with the goal of developing quality of life and strengthening the fisheries network. When society and economy change, there must be adaptation to learn how to survive, create food value and food culture, which are important things that indicate the way of life and changes in society and culture as well. For example, the traditional local food that has been passed down as the identity of the community is shrimp recipe. From the appreciation of wisdom and food security stability, the learning center has developed knowledge from food consumption practices and wisdom that is the foundation of culture and society through the process of operating according to the lifelong equal learning model, it focuses on collecting knowledge for survival and has been developed into standard recipes such as: shrimp paste recipe, fried shrimp recipe, and sweet shrimp recipe ("Khey" (in Thai) to create sustainable food security in the community.

Keywords: Development of a Learning Center, Shrimp Paste Processing Course, Create Food Sustainability, Community Knowledge Management

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีวัฒนธรรมทางด้านอาหารมาช้านานจนถือได้ว่าเป็นภูมิปัญญาที่ได้พัฒนาและสั่งสมมาตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน วัฒนธรรมอาหารไทยจึงเป็นวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์เฉพาะตัวที่ถ่ายทอดมาจากรุ่นสู่รุ่นในการกินอาหารร่วมสํารับเป็นการสะท้อนลักษณะของสังคมที่มีน้ำใจช่วยเหลือเกื้อกูลแบ่งปันกัน ประกอบกับวัฒนธรรมการปรุงอาหารที่ใช้เวลาควบคู่กับความประณีตก็สะท้อนแสดงให้เห็นถึงอุปนิสัยใจเย็นละเอียดอ่อนของคนไทย (พรทิพย์ ดิลกนันท์, 2557) จากจารีตหรือธรรมเนียมที่ยึดถือจนถูกเชื่อมโยงมาเป็นความเชื่อที่สืบทอดกันมาว่า ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ด้านอาหาร ดังจะเห็นได้จากกล่าวที่ว่า “ประเทศไทยยังป็นอู่ข้าวอู่นอง ในน้ำ มีปลา ในนามีข้าว” จึงได้รับสมญานามว่าเป็น “ครัวของโลก” (วงศ์ตระกูล มาเกต, 2559) นอกจากนี้ วัฒนธรรมอาหารยังสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวและเชื่อมร้อยความหวงแหนของชุมชนในการเห็นคุณค่าที่เกิดจากความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ และการอาศัยอยู่ร่วมกันเพื่อรักษา

ไว้ซึ่งความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติเหล่านั้น เมื่อวัฒนธรรมอาหารถูกถ่ายทอดในลักษณะของจารีตท้องถิ่นส่งผลให้วิถีชีวิตที่ใส่ใจเรื่องของกระบวนการลดน้อยลง ทำให้คุณค่าของอาหารในมิติวัฒนธรรมเป็นที่น่ากังวล โดยธรรมชาติกระบวนการผลิตอาหารต้องอาศัยกรรมวิธีภูมิปัญญาท้องถิ่น ใช้ฐานจากทรัพยากรเฉพาะถิ่นที่หลากหลาย และมีกระบวนการเฉพาะตนที่เป็นเอกลักษณ์ชัดเจน จึงถือได้ว่า อาหารหนึ่งชนิดสามารถเชื่อมโยงมนุษย์ให้มาเกี่ยวข้องกันได้ที่น่าอัศจรรย์ ซึ่งอาหารในเชิงสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา จึงไม่ใช่ผลผลิตจากการปรุงเท่านั้น แต่อาหารหนึ่งชนิดกลับมีการเมืองภายในหรือระบบสัญลักษณ์ซ่อนอยู่เสมอ ทั้งนี้การเมืองเรื่องอาหารและระบบสัญลักษณ์ที่ซ่อนอยู่ในอาหารจึงผูกโยงอาหารเข้าไว้กับประเด็นความมั่นคงเพื่อพิทักษ์อาหารและทรัพยากรให้คงอยู่ (นพรัตน์ ไชยชนะ และจักจุมาลย์ วงษ์ท้าว, 2561) ดังนั้น ความมั่นคงทางอาหารจึงเป็นสิ่งบ่งชี้ต่างวัฒนธรรมในสังคมไทยและการดำเนินการต่อปัญหาความเปราะบางด้านความมั่นคงทางอาหารที่มีความซับซ้อนทั้งเชิงโครงสร้างเชิงพฤติกรรมของผู้ที่เกี่ยวข้องที่สำคัญคือ ความเชื่อทางวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางอาหาร จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเข้าใจทัศนคติของผู้คนในสังคม เป็นการนำเครื่องมือในการช่วยประเมินหรือส่งสัญญาณต่อวิกฤตการณ์ที่จะเกิดขึ้นได้อย่างทันทั่วทั้งที่ โดยเฉพาะในระดับของชุมชนซึ่งเครื่องมือที่นิยมใช้กันที่สะดวกเหมาะสมก็คือ ตัวบ่งชี้ความมั่นคงทางอาหารในระดับชุมชน เป็นการช่วยกระตุ้นเตือนให้คนตระหนัก ฝ่าละอองธุลีไฟในชุมชนโดยเร่งดำเนินการจัดการเพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคงทางอาหารของชุมชนให้มั่นคงยั่งยืน (สุพรรณิ ไชยอำพร, 2560)

ประเทศไทยให้ความสำคัญมากในเรื่องความมั่นคงทางอาหาร และได้พัฒนารองรับในรูปแบบของกรอบยุทธศาสตร์การจัดการด้านอาหารของประเทศไทย เพื่อให้ประเทศไทยมีความมั่นคงทางอาหารอย่างยั่งยืน และมีการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการผลิตอาหารอย่างมีประสิทธิภาพโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (Food and Drug Administration, 2011) ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการอาหารแห่งชาติ พ.ศ. 2551 ให้ความสำคัญความมั่นคงทางอาหารไว้ว่า หมายถึง การเข้าถึงอาหารที่มีอย่างพอเพียงสำหรับการบริโภคในประเทศ อาหารมีความปลอดภัยและมีคุณค่าทางโภชนาการเหมาะสมตามความต้องการตามวัย เพื่อการมีสุขภาพที่ดี รวมทั้งการมีระบบการผลิตที่เกื้อหนุน รักษาความสมดุลของระบบนิเวศวิทยาและความคงอยู่ของฐานทรัพยากรอาหารทางธรรมชาติของประเทศ ทั้งในภาวะปกติหรือในภาวะเกิดภัยพิบัติสาธารณภัย หรือการก่อการร้ายอันเกี่ยวเนื่องจากอาหาร เป็นความหมายที่สอดคล้องกับนิยามของ Food and Agriculture Organization of United Nation ที่ให้ไว้ว่า ความมั่นคงทางอาหาร หมายถึง ความสามารถในการเข้าถึงอาหารของความสามารถของบุคคลทั้งด้านเศรษฐกิจและกายภาพที่จะเข้าถึงอาหารที่เพียงพอ ถูกหลักโภชนาการ และมีความปลอดภัย (Food and Agriculture Organization of United Nation, 2006) เนื่องจากการเห็นคุณค่าของระบบนิเวศและฐานทรัพยากรอาหารทางธรรมชาติในชุมชนหาทุกแห่ง ทำให้ชุมชนเห็นความสำคัญของศักยภาพคนและทรัพยากรที่มีนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ โดยการดึงเอาศักยภาพของทุนชุมชนที่มีอยู่ในท้องถิ่นร่วมกันอนุรักษ์ พัฒนา และใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสมในการจัดการตนเองของชุมชน จากสถานการณ์ดังกล่าวทำให้เกิดการรวมตัวของเครือข่ายประมงชายฝั่งเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้สร้างคุณค่าของทรัพยากรโดยการแปรรูปเพื่อรักษาและคงคุณค่าของอาหารนั้นไว้ โดยการนำหลักคิดสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ อธิปไตยทางอาหาร การส่งเสริมสิทธิชุมชน และการจัดการทรัพยากรให้เกิดความสมดุลยั่งยืน สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่กล่าวถึงการจัดการผลผลิตที่

เกลือและเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ เพื่อให้มีปริมาณอาหารที่เพียงพอ มีคุณภาพอาหารปลอดภัย สร้างหลักประกันในชีวิต ด้วยการเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และมีหลักประกันทางรายได้ (ทวิวัตร เครือสาย และคณะ, 2562) จึงเกิดการรวมตัวของสมาชิกในชุมชนนำไปสู่การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบหัวเกลอเพื่อหาแนวทางการสร้างความมั่นคงทางอาหารอย่างยั่งยืนของชุมชนหาดทุ่งไผ่ จนกระทั่งมีการดำเนินการพัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่นเป็นการขับเคลื่อนภายในโดยใช้ชุมชนเป็นผลักดันการศึกษาที่เรียกร้องสิทธิในการจัดการศึกษาได้รับผลจากความ เป็นธรรมชาติของการรักษาและส่งต่อภูมิปัญญาท้องถิ่นและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนนำพุทธภูมิไปยังเยาวชนรุ่นใหม่

นอกจากนี้ การนำบริบทสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนทุ่งไผ่จากวัฒนธรรมอาหารมาเชื่อมโยงความ ห่วงแหว่งของชุมชนด้วยการเห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ โดยใช้กระบวนการผลิตอาหารจากภูมิปัญญา ท้องถิ่นเพื่อรักษาความมั่นคงทางอาหารและทรัพยากรให้คงอยู่ และยังสร้างความภูมิใจและเชื่อมโยงกับวิถีชีวิต และอัตลักษณ์ที่มีคุณค่าในท้องถิ่นนำมาสู่การจัดการศึกษาเองโดยชุมชนการอธิบายเงื่อนไขของสภาพแวดล้อม ทางสังคมและวัฒนธรรมของปรากฏการณ์ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดสวัสดิการด้านการศึกษากับ การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยังคงไว้ซึ่งความเชื่อและอุดมการณ์นำไปสู่การจัดสวัสดิการในชุมชน (อัมรินทร์ นาคณัฐ เศรษฐ์, 2558) ศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบหัวเกลอ หรือศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหาดทุ่งไผ่มีความโดดเด่นของฐาน ทรัพยากรชายฝั่ง และสร้างชื่อเสียงในชุมชนก็คือ กุ้งเคย จากการผ่านการฝึกฝนจาก “รากฐานชีวิตเดิม” กลั่นกรองการเรียนรู้แล้วนำความรู้ ประสบการณ์การดำรงชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อคงไว้ซึ่งทรัพยากรโดย เกิดเป็นกระบวนการแปรรูปเป็นกะปิที่ใช้ในครัวเรือน ซึ่งสอดคล้องกับพระราชโฆษาทของสมเด็จพระกนิษฐาธิราช เจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ว่า “...การรักในทรัพยากร คือ การรักษาดีรัก แผ่นดิน รักสิ่งที่เป็นสมบัติของเรา การที่จะให้เขารักประเทศชาติหรือรักษาสมบัติของเขานั้น ทำได้โดยก่อให้เกิด ความรัก ความเข้าใจ ถ้าใครไม่รู้จักกันเราก็ไม่มีความสัมพันธ์ ไม่มีความผูกพันต่อกัน แต่ถ้ารู้จักสิ่งนั้นว่าคืออะไร หรือว่าทำงาน ก็จะรู้สึกชื่นชมและห่วงแหนสิ่งนั้นว่าเป็นของตน และจะทำให้เกิดประโยชน์ได้...” (โครงการอนุรักษ์ พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2559) ด้วยเหตุนี้ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหาดทุ่งไผ่จึงมีแนวคิดในการจัดการความรู้ด้านวัฒนธรรมอาหารในรูปแบบของหลักสูตร ท้องถิ่นเรื่องการแปรรูปกะปิ (เคย) ที่เสริมสร้างความมั่นคงทางด้านอาหาร “เพิ่มคุณค่าสู่ท้องถิ่น” มุ่งเน้นการทำให้ มาหากินวิถีดั้งเดิมจากการรวบรวมภูมิปัญญาที่ปลูกฝังความรักทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ดังนั้น ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหาดทุ่งไผ่จึงต้องบริหารจัดการตนเองในการขับเคลื่อนด้วยพลังสูงสุดโดยใช้ศักยภาพ ความรู้ ภูมิปัญญา ความสามารถที่มีอยู่ในตัวตนให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ (โกวิทย์ พวงงาม, 2562) ทั้งนี้ได้ทำ ศึกษาโดยการรวบรวมแหล่งเรียนรู้ชุมชนหาดทุ่งไผ่ที่ใช้กระบวนการปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมเพื่อสร้างเป็นชุมชน แห่งการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมอาหาร และสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพและการจัดการความรู้ของชุมชน จากฐานเดิม ของมรดกทางภูมิปัญญาผ่านกระบวนการจัดการความรู้ยกระดับสู่การสร้างองค์ความรู้รวบรวมเป็นหลักสูตรชุมชน และสร้างนวัตกรรมของชุมชนในรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ปลอดภัยเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารแก่ชุมชน โดยใน บทความนี้ผู้เขียนได้รวบรวมและเรียบเรียงเรื่องราวเกี่ยวกับการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหาดทุ่งไผ่ ได้แก่ “วัฒนธรรมอาหาร” กับการบ่งชี้ถึงบริบททางสังคมและเศรษฐกิจ แนวทางการสร้างความมั่นคงทางอาหารอย่าง ยั่งยืนของชุมชนหาดทุ่งไผ่ กรณีศึกษาศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบหัวเกลอ และรูปแบบการเสริมสร้างความมั่นคงและ

ความปลอดภัยด้านอาหารระดับครัวเรือนของชุมชนหาทุ่งใส ซึ่งเห็นว่าฐานทรัพยากรธรรมชาติกับการสร้างความมั่นคงทางอาหารในชุมชนหาทุ่งใสถูกเชื่อมโยงถึงวิถีภูมิปัญญาชาวบ้านที่เป็น “รากฐานชีวิตเดิม” จนพัฒนาเป็นหลักสูตรในชุมชน “เพิ่มคุณค่าสู่ท้องถิ่น” โดยเกิดจากการบ่มเพาะประสบการณ์ผ่านการผสมผสานความรู้เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง โดยสร้างพื้นที่ของชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมอาหารสู่ความมั่นคงทางด้านอาหารระดับชุมชน เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิต การสร้างคุณค่าอาหาร และสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้ชุมชนเข้มแข็งต่อไป โดยได้รวบรวมนำเสนอในบทความนี้

“วัฒนธรรมอาหาร” กับการบ่งชี้ถึงบริบททางสังคมและเศรษฐกิจ

พลวัตของอาหารไทยในแต่ละยุคสมัยต่างมีความเป็นเอกลักษณ์แตกต่างกันออกไป ตั้งแต่ในสมัยสุโขทัยอาหารหลักจะเป็นอาหารจำพวกเนื้อสัตว์โดยส่วนใหญ่จะนิยมรับประทานปลาและข้าวเป็นหลักในด้านอาหารหวานก็นิยมทางข้าวตอกและน้ำผึ้งในสมัยนี้ผู้คนนิยมทานผลไม้แทนอาหารหวาน เมื่อเริ่มเข้าสู่สมัยอยุธยาเริ่มการติดต่อกับการค้ากับชาวต่างชาติมากขึ้นจึงมีการนำเอาวัฒนธรรมของชาวต่างชาติเข้ามาปรับใช้ในการทำอาหารจากการทานอาหารประเภทแกงก็เริ่มมีการใช้น้ำมันในการประกอบอาหารโดยเริ่มจากการใช้น้ำมันจากพืช เช่น น้ำมันมะพร้าว และในด้านของอาหารหวานก็รับเอาอิทธิพลของประเทศตะวันตกเข้ามา ในสมัยกรุงธนบุรีในยุคนี้เป็นยุคที่ประเทศพม่าผ่านพ้นสงครามทำให้เกิดภาวะข้าวยากหมากแพงเรื่องอาหารการกินจึงไม่ได้มีปรากฏหลักฐานมากนักในช่วงสมัยรัตนโกสินทร์ช่วงต้น เป็นยุคที่ประเทศเข้าสู่ช่วงผ่านพ้นจากสงครามและมีการตั้งหลักปักฐานกันใหม่ในยุคนี้จึงมีการสร้างศิลปะต่าง ๆ ขึ้นมากมายศิลปะการประกอบอาหารจึงเกิดความสมบูรณ์มากที่สุดทั้งทางด้านรสชาติ การตกแต่งตั้งในหลักฐานที่ปรากฏในพระราชนิพนธ์กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวานของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เมื่อประเทศไทยเริ่มมีการส่งเสริมให้ผู้คนมีการศึกษาในสมัยรัชกาลที่ 5 จึงเริ่มมีการบันทึกตำราการประกอบอาหารเกิดขึ้นมีการรับเอาวัฒนธรรมอาหารจากต่างชาติเข้ามาในประเทศไทยมีการจัดทำตำราอาหารที่สำคัญเกิดขึ้น จึงเกิดพลวัตการเปลี่ยนแปลงมาอย่างมากมายกว่าจะมาถึงยุคปัจจุบัน (ศุภชัย กันเกรว, 2568) ทั้งนี้วิถีการบริโภคอาหารถือเป็นบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่สำคัญ ในการเรียนรู้และทำความเข้าใจเรื่องราวความเป็นอยู่ของผู้คนในมิติทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ รวมถึงการเปิดกระบวนการทัศนในการทำความเข้าใจต่อองค์ความรู้แห่งความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม และวิถีคิดแห่ง ซึ่งการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมในแต่ละท้องถิ่นล้วนมีวัฒนธรรมในการกินการอยู่ที่แตกต่างกันไปตามเส้นทางแห่งวิถีการดำรงชีพของตนในแต่ละยุคสมัย พลวัตใน “วัฒนธรรมการกิน” ถือเป็นส่วนสำคัญประการหนึ่งในการบ่งชี้ถึงการดำรง ตัวตนของผู้คนในสังคม ซึ่งมีการปรับเปลี่ยนไปตามกาลและเวลา แม้เดิมทีอาหารจะเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีพด้านร่างกายของมวลมนุษยชาติ แต่ในปัจจุบันการบริโภคอาหารแฝงความนัยมากกว่าการดำรงชีวิตทางด้านร่างกาย วิถีแห่งการบริโภคอาหารได้เปิดโฉมหน้าใหม่ในการแสดงตัวตนและการเป็นภาพตัวแทน (representation) ความหมายของการมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นเฉพาะที่แห่งท้องถิ่นนั้น (กิริติพร จูตะวิริยะ และคณะ, 2554) กล่าวได้ว่า “อาหารคือ ชีวิต อาหารเป็นแหล่งกำเนิดวิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อของมนุษย์ทั้งโลกและเชื่อมโยงถึงเรื่องความสัมพันธ์ของคน คนกับคน คนกับธรรมชาติ บ่งบอกถึงการอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติที่เกื้อกูลกัน” ความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศซึ่งสิ่งแรกที่ต้องคำนึงถึงคือ ประเด็นเรื่องความมั่นคงทางอาหาร

ถ้ามีความมั่นคงทางอาหารนั้นหมายความว่า มีอาหารพอเพียงสามารถพึ่งพาตนเองได้ สามารถยังสร้างเป็นรายได้เสริมในครอบครัวอีกด้วย สำหรับในชุมชนการสร้างความปลอดภัยของชีวิต นอกจากนั้นความมั่นคงเรื่องอาหารเป็นพื้นฐานแล้วความมั่นคงเรื่องอื่น ๆ อยู่ในระบบการจัดการโดยผ่านเรื่องอาหารสู่ความยั่งยืนก็คือ การทำเศรษฐกิจพอเพียงที่ทำให้คนในชุมชนมีความมั่นคงในชีวิตเพิ่มขึ้นด้วย (สุพจน์ หล้าจา, 2568)

“วัฒนธรรมอาหาร” เป็นธรรมเนียม วิธีการและประเพณีต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับอาหารที่คนในชุมชนหนึ่ง หรือสังคมหนึ่งยึดถือสืบทอดกันมาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอาหารทุกขั้นตอน โดยการกำหนดและมีการเสริมสร้างให้มากกว่าสภาพธรรมชาติตามปกติของวัตถุดิบนั้น ๆ ที่นำมาใช้เป็นอาหาร เพราะไม่มีใครกั้นในสภาพธรรมชาติแท้ ๆ ของวัตถุดิบนั้น โดยความรู้เกี่ยวกับอาหารไม่ใช่สัญชาตญาณอัตโนมัติตามธรรมชาติ แต่เป็นประสบการณ์จากการปฏิบัติ ธรรมเนียม ประเพณีของครอบครัวและสังคมที่มีวัฒนธรรมเดียวกันยึดถือหรือปฏิบัติอยู่ (ประหยัด สายวิเชียร, 2547) วัฒนธรรมของอาหารการกินจึงมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว และเป็นวิถีชีวิตที่บ่งบอกถึงการผสมผสานทางสังคมและวัฒนธรรมของผู้คนที่ผูกพันเชื่อมโยงกันอยู่ภายในท้องถิ่น “วิธีการบริโภคอาหาร” จึงเป็นหนึ่งในวัฒนธรรมพื้นถิ่นที่สามารถรับรู้และสัมผัสได้ถึงองค์ความรู้ในท้องถิ่นที่สืบสานส่งต่อทางด้านสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจในทุกระดับชั้น (กิริติพร จูตะวิริยะ และคณะ, 2554) นอกจากนี้วัฒนธรรมอาหารเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความมั่นคงด้านโภชนาการแล้ว วัฒนธรรมอาหารยังได้รับการสืบทอดภูมิปัญญากันมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษและมีการถ่ายทอดสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน แต่เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงให้เกิดความเจริญก้าวหน้าที่มาพร้อมกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้วิถีการบริโภคอาหารของคนไทยจึงมีบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปตามสังคม ส่งผลให้วิถีและวัฒนธรรมอาหารไทยถูกกลืนไปกับบริบททางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง จึงจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างการรับรู้ และตระหนักถึงประวัติที่มา รวมทั้งเอกลักษณ์ของอาหารไทยที่ยังคงมีความสำคัญในบริบทสังคมปัจจุบันคือ เป็นแนวทางในการอนุรักษ์อาหารให้คงอยู่ควบคู่กับสังคมไทยต่อไป (กิริติพร จูตะวิริยะ และคณะ, 2554) เมื่อวัฒนธรรมอาหารกลายเป็นมิติการสร้างความปลอดภัยทางอาหาร วิธีการบริโภคก็ให้คุณค่ากับมิติทางวัฒนธรรมด้วยเช่นกัน อาทิ การเกิดขึ้นของสัญลักษณ์และจิตวิญญาณ ดังเห็นจากการตระหนักถึงศักดิ์ศรีที่ชาวบ้านควรมีสื่อในการเข้าถึงอาหารทางธรรมชาติอย่างเท่าเทียมและมีสิทธิ์ในการครอบครองที่ดินทางการเกษตร หรือแม้กระทั่งศักดิ์ศรีการใช้ชีวิตในฐานะเป็นเกษตรกร ส่วนความยั่งยืนหาใช่เพียงการมีแหล่งผลิตอาหารชุมชนเท่านั้น หากยังรวมถึงการนำภูมิปัญญาที่เป็นทุนทางสังคมมาประยุกต์ให้เข้ากับบริบทใหม่ของชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัต เพื่อทำให้องค์ความรู้เกิดการสานต่อ และประการสำคัญคือ ต้องยึดหลักการแบ่งปัน ไม่ว่าจะเป็นการกระจายอาหารในระดับครัวเรือน ชุมชน และระหว่างหมู่บ้าน ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรยึดถือควรปฏิบัติเป็นอย่างยิ่ง (Kuhnlein, H. V. et al., 2009)

จะเห็นได้ว่า วัฒนธรรมอาหารเป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงบริบททางสังคมและเศรษฐกิจ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจแห่งยุคโลกาภิวัตน์ส่งผลให้ภาครัฐตื่นตัวจนนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยให้ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาด้วยหลักพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ด้าน อันได้แก่ 1) ด้านความมั่นคง 2) ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3) ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 4) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม 5) ด้านการสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ 6) ด้านพัฒนาการบริหารจัดการภาครัฐ (ประสงค์ ต้นพิชัย และคณะ, 2564) สำหรับประเทศไทยจัดเป็นประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์มาก เป็นแหล่งสำคัญในการเพาะปลูกและผลิตอาหาร

ออกมาได้หลายชนิด จึงทำให้ความมั่นคงทางอาหารอยู่ในเกณฑ์สูง อยู่ที่ 65.1 จาก 100 คะแนน และอยู่ในอันดับ 52 จากทั้งหมด 113 ประเทศที่ได้มีการประเมิน (สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน), 2568) และยังส่งผลให้เศรษฐกิจมีความก้าวหน้าขึ้นด้วย ดังนั้น วัฒนธรรมอาหารจึงเป็นเครื่องมือในการวัดเชิงปริมาณถึงการเปลี่ยนแปลงถึงบริบททางสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งในแง่ปริมาณก็คือ สถานการณ์ของการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากระบบการผลิตอาหารของชุมชนอย่างพอเพียงต่อการดำรงชีพของชาวบ้านและชุมชน ส่วนในแง่คุณภาพจะมีนัยยะสำคัญต่อสถานการณ์ระบบการผลิตอาหารอย่างปลอดภัยทำให้ชาวบ้านไม่เสี่ยงต่อปัญหาด้านสุขภาพ เนื่องจากระบบการทำเกษตรที่ตนเองปฏิบัติ อีกทั้งต้องบริโภคอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการอย่างเหมาะสม รวมถึงระบบการผลิตอาหารต้องเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จนนำไปสู่ความยั่งยืนของระบบห่วงโซ่อาหารและนิเวศชุมชน

แนวทางการสร้างความมั่นคงทางอาหารอย่างยั่งยืนของชุมชนหาดทุ่งใส กรณีศึกษาศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบหัวเกลอ

การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ที่ยั่งยืนของชุมชนต้องเป็นการพัฒนาที่เกิดขึ้นจากความต้องการของชุมชนเอง มาจัดการแก้ไขโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงเป็นการพัฒนาที่ตรงจุดและทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ในที่สุด สอดคล้องกับปรัชญาพัฒนาชุมชนว่า การพัฒนาชุมชนต้องทำให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ (self - reliance) หรือช่วยตนเองได้ (self - help) ในการคิดตัดสินใจและดำเนินการแก้ปัญหา ตลอดจนตอบสนองความต้องการของชุมชน แต่ยังคงไว้ซึ่งความเป็นอาหารท้องถิ่นที่มีรากฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ และใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นเป็นหลัก อาหารในชุมชนมีเอกลักษณ์เฉพาะที่สะท้อนถึงรสชาติที่จัดจ้าน อาทิ ความเผ็ด เปรี้ยว มีกลิ่นหอมและสีส้มจากสมุนไพรที่ใช้ในอาหาร โดยใช้วัตถุดิบที่สดและปลอดภัยจากแหล่งธรรมชาติ แม้บางชนิดยังคงได้รับการสืบทอดและบริโภคในชุมชน แต่บางชนิดกำลังจะสูญหายไปเนื่องจากวัตถุดิบที่หายากและกรรมวิธีการผลิตที่ยุ่ยยาก ในขณะเดียวกัน วัฒนธรรมอาหารยังสัมพันธ์กับความเชื่อในแต่ละพื้นที่ ซึ่งมีผลต่อการเลือกใช้วัตถุดิบและการปรุงอาหารเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อร่างกาย ทั้งในด้านยาและสุขภาพ อีกทั้งการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนสามารถเกิดขึ้นได้จากความต้องการของชุมชนเอง โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการแก้ไขปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาการพัฒนาชุมชนที่มุ่งให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองภายในครัวเรือนที่มีการจัดเก็บองค์ความรู้การแปรรูปกะปิ (เคย) ดังผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ว่า

“... ก่อนที่จะเป็นเครื่องมือจับกุ้งเคยนั้นชาวบ้านจะต้องทำเครื่องมือในการจับ และส่วนใหญ่จะใช้โพงพางจับกุ้งเคยสำหรับคนลาก หรืออวนเข็นที่มีคนเดินไปกับหน้าดินส่วนประกอบของโพงพางนั้นก็จะมีทุ่นลอยอวนในล่อนสีฟ้าตาขีดได้ขนาดพอดีนำมาตามไว้กับปากอวน และเชือกถักอวน เข็มถักอวน และโซ่ถ่วง การใช้โซ่ถ่วง มีลักษณะแบบสายคอกจะเป็นเส้นยาว ๆ และชาวบ้านจะเอามาร้อยติดกับอวนในล่อนสีฟ้าตาขีดเพื่อเป็นส่วนที่ถ่วงให้อวนจมน้ำเพื่อง่ายต่อการต้อนกุ้งเคยเข้ามา นอกจากนั้นก็ยังมีไม้เพื่อตามปากอวนไม่ให้รูปสามเหลี่ยมเพื่อง่ายต่อการจับกุ้งเคยตามช่วงเวลาฤดูกาลในการจับกุ้งเคย พบว่า ในการจับกุ้งเคยจะจับได้ตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน จนถึงเดือนพฤษภาคม ซึ่งจะจับได้ในช่วงเวลาตอนเช้าอยู่ในระยะ 5 - 6 โมงเช้าเป็นต้นไปแต่ละปีในการจับกุ้งเคย

นั่นก็จะมีให้จับตลอดทั้งปีเพราะกุ้งเคยจะถูกคลื่นลมพัดออกไปอยู่นอกทะเล และในช่วงเวลา 2 - 3 ปีที่ผ่านมา นั่นไม่มีกุ้งเคยเข้ามาจึงทำให้ไม่มีกุ้งเคยให้จับ...” (สุชาติ มั่นเหมาะ, 2566)

ภาพที่ 1 การจัดการเรียนรู้หลักสูตรการแปรรูปกะปิ (เคย) ครัวบวรของกลุ่มอนุรักษ์ประมงพื้นบ้านเพื่อความมั่นคงทางด้านอาหาร หมู่ที่ 1 บ้านฝายท่า องค์ความรู้สูตร “เคยเจียน”

การดำรงชีวิตของกลุ่มอนุรักษ์ประมงพื้นบ้านเพื่อความมั่นคงทางด้านอาหาร หมู่ที่ 1 บ้านฝายท่า พื้นที่เทศบาลตำบลทุ่งไผ่ พบว่า สมาชิกภายในกลุ่มส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มเครือข่ายที่มีลักษณะพออยู่พอกิน “ผลิตในสิ่งที่กิน กินในสิ่งที่ผลิตในครัวเรือน” โดยมี นายสุชาติ มั่นเหมาะ ดำรงตำแหน่งประธานกลุ่ม ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่มีอาชีพประมงทางทะเลบริเวณทะเลอ่าวลิซลชายฝั่งอ่าวไทย ซึ่งมีการดำเนินกิจกรรมภายในกลุ่ม คือ การเพาะพันธุ์ อนุบาลปูม้าเพื่อการศึกษาและเพื่อคืนสู่ทะเล โดยรายได้ส่วนใหญ่ของสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ประมงพื้นบ้านเพื่อความมั่นคงทางด้านอาหาร บ้านฝายท่า ได้รับจากการทำการอาชีพประมงสู่ครัวเรือนเป็นรายได้หลัก ภายในครัวเรือนมีการแปรรูปสินค้าสูตร “เคยเจียน” (“เคย”เป็นภาษาถิ่น หมายถึง “กะปิ”) โดยมีส่วนผสม ประกอบด้วย กะปิ กุ้งหวาน 700 กรัม กระเทียมซอย 50 กรัม หอมแดงซอย 50 กรัม พริกสดซอย 50 กรัม น้ำตาลมะพร้าว 500 กรัม น้ำมันพืช 300 กรัม ไข่เป็ด 6 ฟอง ใช้ขั้นตอนการทำ ดังนี้ 1) ซอยหอมแดง กระเทียม พริกสด ให้เป็นแผ่นพอสวยงาม ซอยกระเทียมใส่ชามน้อยใส่น้ำน้อย เลือกได้ตามชอบ จากนั้นพริกนำมาโขลกให้พอแตก 2) นำน้ำมันใส่กระทะ ตั้งให้ร้อน จากนั้นนำมายีรวกกับน้ำมันให้หอม และกระเทียมจนสุกหอม ต่อมานำกะปิลงผัดรวมกัน และ 3) นำตะหลิวบี้เน้นให้กะปิแตกออกจากกัน ใช้ไฟอ่อนผัดกะปิให้เข้ากับหอมกระเทียมจนเป็นเนื้อเดียวกันพลิกกลับไปกลับมา แลบเนื้อกะปิด้วยการดาดกับกระทะพลิกกลับไป กลับมา (การดาดการดาด (ภาษาถิ่น) คือ การนำเนื้อกะปิแนบกับกระทะเพื่อให้กะปิหอมขึ้นและติดกลิ่นไหม้เบา ๆ กะปิสุกได้ที่แล้วปรุงรสด้วยน้ำตาลเล็กน้อยแล้วตามด้วยพริกสด ผัดให้ทุกอย่างเข้ากันอีกครั้งแล้วปิดเตาตักใส่จานได้เลยโดยการใช้หลังตะหลิวกด, ยี และชูดอาหารให้แนบติดไปกับกระทะช่วยให้อาหารมีกลิ่นหอมละมุนมากขึ้น) จากนั้นให้ตีไข่เปิดใส่ผัดเคียวให้ไม่พวยไปในแนวทางเดียวกัน) ดังผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ว่า

“... วิธีการแปรรูปกุ้งเคยนั้นมีขั้นตอนไม่ยุ่งยากโดยการออกไปซื้อกุ้งเคยตามชายหาด หรือป่าโกงกางเมื่อหากุ้งเคยได้แล้วก็นำมาคัดแยกนำกุ้งเคยที่ได้มาล้างกับน้ำทะเลไม่ควรล้างในน้ำธรรมดาเพราะจะทำให้กุ้งเคยเสียรสชาติได้เพื่อให้ได้รสชาติเคยกุ้ง (กะปิ) ดี และล้างสิ่งสกปรกที่ติดมากับกุ้งเคยออกแล้วนำกุ้งเคยไปตากแดดโดยไม่ให้แห้งจนเกินไปควรตากพอหมาด ๆ เพราะหากตากแห้งจะทำให้ตำได้ไม่ละเอียด ต่อจากนั้นนำกุ้งเคยที่ตากไว้พอหมาด ๆ แล้วตำผสมให้เข้ากันนำกุ้งเคยคลุกกับเกลือ ก็นำมาตำอีกทีแล้วนำไปอัดเป็นก้อน ๆ ส่วนใหญ่หลังทำเสร็จจะมีลูกค้าประจำมารับซื้อถึงบ้านโดยเฉพาะช่วงหน้าแล้งจะขายดีเป็นพิเศษเพราะกุ้งเคยหายากสำหรับการแปรรูปกุ้งให้เป็นเคยกุ้ง (กะปิ) นั้นในเดือนหนึ่งจะทำได้เพียง 15 วัน เพราะกุ้งเคยจะมีมากขึ้นอยู่กับระดับน้ำทะเลด้วย และจะให้ได้กุ้งเคยที่มีคุณภาพนั้นต้องเป็นกุ้งที่จับในตอนกลางคืน หรือเรียกว่า “กุ้งเคยน้ำค่ำ” การแปรรูปกุ้งเคย พบว่า นำกุ้งเคยมาแยกเอาสิ่งแปลกปลอมออกล้างน้ำ 2 - 3 ครั้งนำกุ้งเคยตั้งให้หมาดน้ำทิ้งไว้ 5 - 6 ชั่วโมงจากนั้นนำกุ้งเคยไปหมักกับเกลือแล้วเอาตากแดด 1 - 2 ครั้ง และนำมาตำ (เซ) และหมักทิ้งไว้ประมาณ 2 คืน แล้วนำกุ้งเคยไปตากแดดอีกครั้งจากนั้นนำกุ้งเคยมาตำให้เนื้อละเอียด สำหรับวิธีการเก็บรักษาของเคยกุ้ง (กะปิ) จากนั้นให้นำใส่ภาชนะที่สามารถปิดฝาให้มิดชิดแล้วใส่น้ำตาลโรยบน และเก็บให้พ้นแสงแดดเก็บไว้ในขวดโหลโดยไม่ให้อากาศเข้าออกได้แล้วนำเกลือมาทาบบนเคยกุ้ง (กะปิ) อีกครั้งหนึ่งเพื่อเป็นการยืดอายุของเคยกุ้ง (กะปิ) จากนั้นนำตะกร้ามาตรองเคยเพื่อเอาทราย และสิ่งสกปรกออกจากกุ้งเคยอีกครั้งนำเกลือมาใส่ในกุ้งเคยแล้วคลุกให้ทั่วกับกุ้งเคย พื้นที่รางตากเคยกุ้ง (กะปิ) จะทำด้วยทางมะพร้าว และตาข่ายไนลอน และไม่ไผ่ทำเป็นทรงสี่เหลี่ยม และนำกุ้งเคยมาให้ตากแห้ง ขวดโหลที่จะนำมาใส่เคยกุ้ง (กะปิ) ที่ตากแห้งแล้วนำไปขายหรือเก็บไว้กินนั้นจะต้องนำเอาน้ำตาลมะพร้าวมาวางขัดไว้ที่ปากขวดเพื่อให้มีกลิ่นหอมหวาน วิธีการเก็บรักษาน้ำใส่ภาชนะที่สามารถปิดฝาให้มิดชิด แล้วใส่น้ำตาลโรยบน และเก็บให้พ้นจากแสงแดด หรือจะเอาใส่ไว้ในตู้เย็นก็ได้หรือเก็บไว้ในขวดโหลโดยไม่ให้อากาศเข้าออกได้แล้วนำเกลือมาทาบบนเคยกุ้ง (กะปิ) อีกครั้งหนึ่งเพื่อเป็นการยืดอายุของเคยกุ้ง (กะปิ) ได้นานยิ่งขึ้นนอกจากใส่ววดโหลหรือบรรจุภัณฑ์ที่ปิดฝาให้มิดชิด แล้วนำถุงพลาสติกวางทาบบนแล้วใช้ไม้ไผ่มาขัดไว้ทั้ง 4 มุมแล้วใส่น้ำลงไป หรือเรียกอีกอย่างว่าการชดน้ำ ...” (ฉัตรชัย แซ่ฮุย, 2566)

วิถีชีวิตของกลุ่มประมงชายฝั่งอำเภอท้องยาง หมู่ที่ 8 บ้านทุ่งไส พื้นที่เทศบาลตำบลทุ่งไส พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมง และมีจุดรับซื้อจัดจำหน่ายอาหารทะเลสดแช่แข็ง รวมถึงการจัดส่งร้านอาหารทะเล และส่งห้องครัวในโรงแรม โดยมีนายปรีชา ยกอิน ดำรงตำแหน่งประธานกลุ่ม โดยมีการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มจะมีการนัดพบกันที่ทำการกลุ่มในทุกวันที่ 1 ของทุกเดือน เพื่อการฝากออมเงินฝาก พร้อมทั้งมีสวัสดิการเงินกองทุนให้สมาชิกกู้เพื่อไปประกอบอาชีพ หรือนำไปใช้ในการบริหารจัดการค่าใช้จ่ายในครัวเรือน โดยสมาชิกส่วนหนึ่งของกลุ่มเป็นอาสาสมัครหน่วยป้องกันและปราบปรามประมงทะเลนครศรีธรรมราช (อ.สิชล) เทศบาลตำบลทุ่งไส อุทยานแห่งชาติเขาพลายดำอีกด้วย นอกจากนี้ ยังมีการรวมกลุ่มในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ “เคยคั่ว” (กะปิ) มีการเตรียมวัตถุดิบดังต่อไปนี้ กะปิกุ้งหวาน 700 กรัม เนื้อกุ้งแช่บ๊วย 500 กรัม กระเทียมซอย 50 กรัม หอมแดงซอย 50 กรัม พริกสดซอย 50 กรัม พริกไทยดำบด 20 กรัม น้ำตาลมะพร้าว 500 กรัม น้ำมันพืช 300 กรัม มีขั้นตอนการทำเคยคั่ว ได้แก่ 1) ซอยหอมแดง กระเทียม พริกสด ให้เป็นแผ่นพอสวยงาม ชอบเยอะใส่ชอบน้อยใส่น้อย เลือกได้ตามชอบ จากนั้นพริกนำมาโขลกให้พอแตก 2) นำน้ำมันใส่กระทะตั้งให้ร้อน ต่อมานำ

กระเทียมไปเจียวกับน้ำมันให้หอมจนสุกหอม จากนั้นนำกะปิลงผัดรวมกัน ผัดกลับไป กลับมา แบนเนื้อกะปิกับ กระเทียม (การคั่ว) จากนั้นให้ตีไข่เปิด และเนื้อสัตว์ที่เตรียมไว้ใส่ ผัดเคียวให้ไม่พวยไปในแนวทางเดียวกัน 3) นำ ตะหลิวบี้เน้นให้กะปิแตกออกจากกัน ใช้ไฟอ่อนผัดกะปิให้เข้ากับหอมกระเทียมจนเป็นเนื้อเดียวกัน และ 4) ประุงรสชาติตามชอบ ตักใส่ภาชนะจัดเสิร์ฟพร้อมกับยอดผักสด ผักลวก หรือผลไม้พื้นบ้าน เช่น มะม่วง ตะลิงปิง มะดัน ดังผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ว่า

“... การแปรรูปกะปิ (เคย) ใช้กุ้งเคยมาหมักด้วยเกลือที่สัดส่วนที่พอดี แล้วนำกุ้งเคยมาหมักทิ้งไว้ 1 คืน แล้วนำกุ้งเคยไปตากแดดประมาณ 1 - 2 แดดตากเสร็จแล้วนำมาตำ (เซ) หรือตำในครกแล้วนำกุ้งเคยที่ตำ (เซ) แล้วไปหมักในกระสอบแล้วมัดปากกระสอบไว้ให้ตีประมาณ 1 คืน แล้วนำกุ้งเคยไปตากแดดอีกครั้ง แล้วนำกุ้งเคยมาตำ (เซ) อีกครั้งแล้วนำไปใส่ขวดโหลแล้วเอาถุงมาปิดบนแล้วนำเอาเกลือ น้ำตาล หรือน้ำมาขัดแล้วปิดฝา ให้สนิท การส่งเสริมการขายของคนในชุมชน พบว่า ในการส่งเสริมด้านการขายเมื่อก่อนมีแต่ตอนนี้ได้ปิดลงแล้ว โดยเมื่อก่อนมีกลุ่มแปรรูปกุ้งเคยมาจัดตั้งในพื้นที่นำเอาเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการแปรรูปกุ้งเคยแต่ในปัจจุบันไม่มี แล้วเพราะกุ้งเคยไม่มีตามฤดูแต่กลับเป็นคนในชุมชนส่งเสริมกันเอง แนวทางส่งเสริมด้านการขายนั้นเมื่อก่อนมีกลุ่มแปรรูปกุ้งเคยของหมู่บ้าน มีการนำเครื่องมือแบบโรงงานมาใช้ เพราะเมื่อก่อนกุ้งเคยนั้นมีตลอดทั้งปีจึงทำให้เป็นที่ต้องการของตลาดมากแต่ปัจจุบันการแปรรูปกุ้งเคยทำกันภายในครัวเรือน เพราะกุ้งเคยนั้นไม่มีตลอดทั้งปี จึงทำให้กลุ่มแปรรูปกุ้งเคยต้องปิดชั่วคราว และส่วนใหญ่ชาวบ้านส่งเสริมกันเอง เพราะกุ้งเคยจะมีไม่พอต่อการประกอบอาชีพถาวรในแต่ละปีกุ้งเคยจะมากหรือน้อยนั้นไม่แน่นอนต้องดูที่สภาพอากาศ 4) แนวทางส่งเสริมด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า ส่วนใหญ่จะนิยมใส่ขวดโหล หรือกระปุก, ถุงพลาสติก หรือเก็บในภาชนะที่ปิดฝามิดชิด เพื่อป้องกันแมลง และเชื้อโรคต่างที่จะทำให้เคยเกิดความเสียหายได้...” (ปราณี ไชยรัตน์, 2566)

ภาพที่ 2 การจัดการเรียนรู้หลักสูตรการแปรรูปกะปิ (เคย) ครัวบวงจรวงของกลุ่มประมงชายฝั่งอ่าวท้องยางเพื่อความมั่นคงทางด้านอาหาร หมู่ที่ 8 บ้านทุ่งไผ่ องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งไผ่

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มขนมคนต้นน้ำ หมู่ที่ 6 บ้านห้วยหินลับ พบว่า การดำเนินงานของกลุ่มเป็นกิจกรรมการอบรมถ่ายทอดความรู้ด้านการประกอบอาชีพ โดยเปิดโอกาสให้กลุ่มบุคคลที่สนใจเข้ามาศึกษา เรียนรู้ และสามารถฝึกปฏิบัติ นำกลับไปประกอบอาชีพได้ โดยมี นางสาวปราณี ไชยรัตน์ ดำรงตำแหน่งประธานกลุ่ม จากการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มขนมคนต้นน้ำ มีกิจกรรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่ายเป็นกิจกรรมหลัก เช่น น้ำพริกผัด ปั่นสับไส้ปลา ขนมหอย หมักหวานกรอบ หมูฝอย เป็นต้น โดยทางกลุ่มได้จัดหาวัตถุดิบในพื้นที่มาพัฒนาเป็นสูตร “เคียวหวาน” อันได้แก่ กะปิกุ้งหวาน 700 กรัม กระเทียมซอย 50 กรัม หอมแดงซอย 50 กรัม น้ำตาลมะพร้าว 500 กรัม หัวกะทิ 300 กรัม น้ำมันพืช 300 กรัม ไข่เป็ด 6 ฟอง มีขั้นตอนการทำดังนี้ 1) ซอยหอมแดง และกระเทียมซอยให้เป็นแผ่นบาง ๆ หากชอบเยอะใส่ชอบน้อยใส่น้อย เลือกได้ตามชอบ 2) นำน้ำมันใส่กระทะตั้งให้ร้อน จากนั้นนำมาเจียวกับน้ำมันให้หอม และกระเทียมจนสุกหอม จากนั้นนำกะปิผัดรวมกัน ผัดกลับไป กลับมา แบนเนื้อกะปิกับกระทะ (การดาต) จากนั้นให้ใส่ไข่เป็ดใส่ ผัดเคียวให้ไม้พายไปในแนวทางเดียวกัน 3) นำตะหลิวบี้เนื้ให้กะปิแตกออกจากกัน ใช้ไฟอ่อนผัดกะปิให้เข้ากับหอมกระเทียมเติมหัวกะทิ 4) บรรจุรสชาติตามชอบ ตักใส่ภาชนะจัดเสิร์ฟ พร้อมกับยอดผักสด ผักลวก หรือ ผลไม้พื้นบ้าน เช่น มะม่วง ตะลิงปิง มะดัน หากชอบรสชาติเผ็ดร้อนให้เพิ่มพริกขี้หนูสดบดละเอียด 30 กรัมลงไป

ภาพที่ 3 การจัดการเรียนรู้หลักสูตรการแปรรูปกะปิ (เคียว) ครบวงจรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มขนมคนต้นน้ำ เพื่อความมั่นคงทางด้านอาหาร หมู่ที่ 6 บ้านห้วยหินลับ องค์ความรู้สูตร “เคียวหวาน”

ดังนั้น แนวทางการสร้างความมั่นคงทางอาหารอย่างยั่งยืนของชุมชนหาดทุ่งไผ่ กรณีศึกษาศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบชุมชนหาดทุ่งไผ่ พบว่า การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ที่ยั่งยืนชุมชนต้องมีการจัดการตนเอง พร้อมกับปรับกระบวนการทัศน์เพื่อรับมือกับความเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้การจัดการความรู้ในรูปแบบของหลักสูตรท้องถิ่นถือเป็นก้าวใหม่ต่อการศึกษาวិถีการบริโภคของชุมชนที่กำลังเปลี่ยนแปลงรูปแบบตัวตนไปตามแบบแผนการดำเนินชีวิตทางสังคมและเศรษฐกิจอันเป็นผลเนื่องมาจากการขยายตัวของระบบทุนนิยมที่ก่อตัวอยู่ในสังคม เพื่อให้ชุมชนอยู่บนฐานคุณภาพชีวิตที่ดีควรสร้างฐานรากเศรษฐกิจให้กับคนในชุมชนไปพร้อมกัน โดยเริ่มจากการสร้างความมั่นคง

ทางอาหารมีการบริหารจัดการมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะทำให้ประชาชนทุกคนเข้าถึงอาหารได้อย่างเหมาะสม และมีสิทธิ์ได้รับอาหารอย่างเพียงพอ ภายใต้การขับเคลื่อนของศูนย์เรียนรู้ชุมชนหาทุ่งไสบนฐานวิถีความเชื่อของชุมชนมาเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยผ่านมิติของสังคม วัฒนธรรม ความเชื่อ และประเพณีแทรกซึมเข้าไปในความคิด ใช้จิตวิญญาณสร้างเป็นแรงบันดาลใจให้คนในชุมชนตระหนักถึงการใช้ชีวิตที่สร้างฐานความมั่นคงทางอาหารของตัวเอง ซึ่งมีการดำเนินงานในรูปแบบกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์แบบ “สังคมครอบครัว ระบบเครือญาติ และระบบเครือข่ายชุมชน” มีการจัดการภูมิรู้ที่กระจายให้เป็นระเบียบในรูปแบบของเอกสารหรือหลักสูตรและเกิดเป็นองค์ความรู้ภายในครอบครัว คือ สินค้าของชุมชน

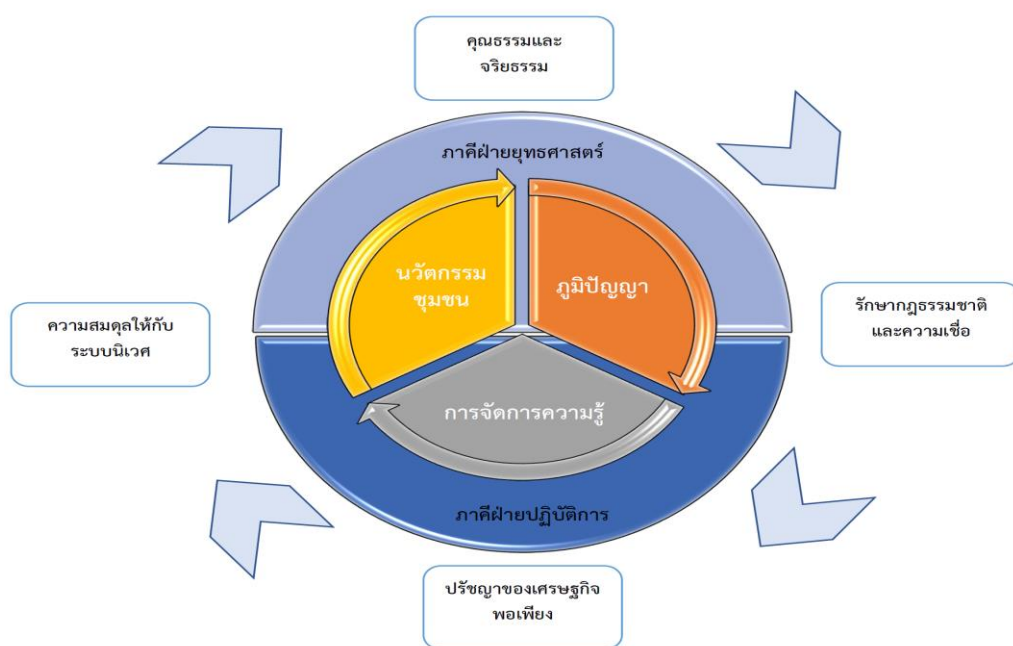
รูปแบบการเสริมสร้างความมั่นคงและปลอดภัยด้านอาหารระดับครัวเรือนและชุมชนหาทุ่งไสบน

ชุมชนเป็นฐานด้านการสร้างความมั่นคงด้านอาหาร จากทุนทรัพยากรในท้องถิ่นมีความรู้ภูมิปัญญาดั้งเดิม โดยพัฒนาระดับการดำรงชีพด้วยการใช้ทรัพยากรด้านต่าง ๆ ควบคู่กับการอนุรักษ์ รวมทั้งสามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ ในการส่งเสริมการดำรงชีพในชุมชนได้อย่างยั่งยืนนั้นต้องผ่านกระบวนการพัฒนาในระดับบุคคลเสียก่อน เพื่อนำไปสู่การจัดตั้งชุมชนที่เข้มแข็งต่อไป (อาแว มะแส, 2558) การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อสร้างจิตวิญญาณคนในชุมชนตื่นตัวเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการตนเองของชุมชนโดยเริ่มต้นจากทุนชุมชนเป็นความสัมพันธ์ที่สะสมในรูปของความไว้วางใจ (trust) ความเข้าใจซึ่งกันและกัน (mutual understanding) การให้คุณค่าร่วม (shared value) และพฤติกรรมที่เชื่อมโยงสมาชิกของเครือข่ายและชุมชน เข้าด้วยกันทำให้ความร่วมมือนั้นเกิดขึ้นได้จริง (Cohen, D. & Prusak, L., 2001) รวมถึงการน้อมนำหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นหลักคิดพื้นฐานในการวางกลยุทธ์เพื่อให้เกิดการพัฒนาในทุกมิติอย่างสมดุล เน้นการนำความรู้และปัญญามาสู่การปฏิบัติที่มีคุณธรรมและจริยธรรม รวมทั้งคำนึงถึงการปฏิรูปและพัฒนาต่าง ๆ ทั้งระดับโลกและประเทศ ได้แก่ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (Sustainable Development Goals: SDGs) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) เพื่อให้การดำเนินงานของทุกภาคส่วนในห่วงโซาอาหารเกิดการรวมพลังและประสานบูรณาการการดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน (คณะกรรมการอาหารแห่งชาติ, 2560)

การสร้างกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงโดยใช้พื้นที่ของชุมชนทุ่งไสบนเป็นแหล่งเรียนรู้อาหารปลอดภัยสู่ความมั่นคงทางด้านอาหารระดับครัวเรือนและชุมชน และถูกยกระดับไปสู่ภาคีเครือข่าย โดยแบ่งลักษณะภาคีเป็น 2 กลุ่ม คือ ภาคีฝ่ายปฏิบัติการ คือ ภาคีเครือข่ายที่มีส่วนส่งเสริมสนับสนุนการทำงานในพื้นที่ ในด้านเดิมความรู้ และการสนับสนุนบุคลากรเข้าร่วม และภาคีฝ่ายยุทธศาสตร์ เป็นภาคีที่มีส่วนในการสนับสนุนทางด้านนโยบาย โดยเน้นส่งเสริมและสนับสนุนการขับเคลื่อนการดำเนินงาน “ความมั่นคงและปลอดภัยด้านอาหาร” การสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารอย่างยั่งยืนในรูปแบบภาคีเครือข่ายชุมชนทุ่งไสบน โดยมุ่งเน้นความสำคัญกับชาวบ้านที่มาสัมผัสและมีการวางแผนกับคนในกลุ่มและสร้างความเป็นระเบียบกับคนในกลุ่ม การขยายผลของเครือข่ายให้มีการดำเนินในรูปแบบการผลิตมั่งคุดและส่งออกผลผลิต เพื่อสร้างรายได้เสริมให้แก่คนในชุมชนเพื่อให้มีรายได้เข้ามาในครอบครัวปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จด้วยการส่งเสริมผู้นำที่ดีจากการทำงานแบบภาคีเครือข่าย โดยต้องอาศัยองค์หลักในชุมชนเป็นสำคัญเครือข่ายความร่วมมือของชุมชนที่มีต่อการสร้างความ

มั่นคงทางด้านอาหารในชุมชนบริเวณหาดทุ่งไผ่ ดังนั้น การสร้างความมั่นคงและปลอดภัยด้านอาหารด้วยกระบวนการเรียนรู้และการจัดการอาหารผ่านวิถีวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการศึกษารวบรวมองค์ความรู้และความสำคัญของเมนูอาหารท้องถิ่น และการแปรรูปอาหารเพื่อถนอมอาหารไว้บริโภคในระยะยาวในครัวเรือน รวมทั้งให้คนในชุมชนและคนรุ่นต่อไปเกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญต่อแหล่งอาหารตามธรรมชาติ ตามหลักแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาของ ดร.เจมส์ วาย ซี เยน (James Y C Yen) ได้กล่าวไว้ว่า การเข้าไปหาประชาชน (Go to the people) เรียนรู้จากพวกเขา (learn from them) วางแผนร่วมกับพวกเขา (plan with them) ทำงานกับพวกเขา (work with them) เริ่มต้นจากสิ่งที่พวกเขารู้ (start with what they know) และเสริมสร้างบนสิ่งที่พวกเขามี (build upon what they have) สรุปได้ว่า ในการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชนควรสร้างความเข้มแข็งให้แก่ประชาชนและชุมชนก่อน ซึ่งเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญให้สามารถจัดการดูแลและแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง และสามารถนำไปสู่ความมั่นคง มั่นคงต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อมของประเทศได้ (รพีพร ธงทอง, 2565)

จากสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์ทั้งในด้านวิถีการดำรงชีวิต วิธีการผลิต และวิธีการบริโภคของชุมชน กล่าวคือ เมื่อสังคมมีความเจริญย่อมเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม แหล่งทรัพยากรธรรมชาติ และรูปแบบการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ทำให้ชุมชนหาดทุ่งไผ่ต้องลุกขึ้นมาจัดการอาหารด้วยตนเองโดยใช้ศักยภาพ ความรู้ ภูมิปัญญา ความสามารถที่ตนมีอยู่ รวมทั้งดึงศักยภาพฐานทางทรัพยากร โดยใช้หลักการของพัฒนาชุมชนคือ ชุมชนสามารถพึ่งตนเองและจัดการตนเองได้ โดยการพึ่งตนเองตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน และสังคม ถ้าหากชุมชนสามารถพึ่งตนเองและจัดการตนเองด้านอาหารได้อย่างพอเพียงก็จะทำให้เกิดความมั่นคงทางอาหารอย่างยั่งยืนด้วยเช่นกัน หรือเรียกว่า “จากความมั่นคงทางอาหารของครอบครัวสู่ความมั่นคงทางอาหารในชุมชน” โดยจัดให้มีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต้นแบบระดับตำบล มีการดำเนินงานหรือกิจกรรมที่ผ่านมามีเกิดกลไกการจัดการระบบอาหารปลอดภัยในครอบครัวและชุมชน ส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวของผู้ผลิตที่เข้มแข็งเกิดเศรษฐกิจหมุนเวียนในชุมชนได้บริโภคอาหารปลอดภัย จากการแลกเปลี่ยนความรู้ของกลุ่มต่าง ๆ ในหลายพื้นที่ ที่รวมตัวกันขับเคลื่อนเป็นเครือข่ายความมั่นคงด้านอาหาร มีการจัดการความรู้การออกแบบในรูปแบบหลักสูตรท้องถิ่น ที่มีเมนูอาหารบนฐานความรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นวัตถุดิบท้องถิ่นที่หลากหลายและคุณค่าโภชนาการ ผ่านการทำงานมาเป็นเวลาไม่น้อยจนเกิดรูปธรรมที่มีศักยภาพที่จะเป็นต้นแบบ เพื่อสร้างสุขภาวะที่มีองค์ความรู้ด้านอาหารที่สามารถสร้างระบบกลไกความมั่นคงและความปลอดภัยทางอาหาร ซึ่งสามารถสรุปรูปแบบการเสริมสร้างความมั่นคงและปลอดภัยด้านอาหารระดับครัวเรือนและชุมชนหาดทุ่งไผ่ ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 รูปแบบการเสริมสร้างความมั่นคงและปลอดภัยด้านอาหารระดับครัวเรือนและชุมชนหาดทุ่งไผ่

สรุป

การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้หลักสูตรการแปรรูปกะปิ (เคย) เพื่อสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารในชุมชนบริเวณหาดทุ่งไผ่ ซึ่งเป็นชุมชนบริเวณชายฝั่งทะเลในพื้นที่เทศบาลตำบลทุ่งไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ความได้เปรียบจากลักษณะสภาพภูมิศาสตร์ที่เป็นชายฝั่งทะเลทำให้พื้นที่ที่มีความสมบูรณ์ของทรัพยากร พลวัตการเปลี่ยนแปลงในวิถีบริโภคทำให้ชุมชนเกิดความตระหนักถึงเสถียรภาพความมั่นคงด้านอาหาร ชุมชนใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการตนเองในการอนุรักษ์ทรัพยากรและแก้ไขปัญหาของชุมชน จนนำไปสู่การก่อตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหาดทุ่งไผ่เป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสร้างความเข้มแข็งเครือข่ายประมง มีการขับเคลื่อนในรูปแบบของกิจกรรมโดยใช้ฐานของทุนชุมชนมาสร้างความมั่นคงด้านอาหารใช้กรรมวิธีการแปรรูปอาหารภายในครัวเรือน เช่น การทำกะปิกุ้งเคย การแปรรูปกุ้งแห้งตามฤดูกาล ด้วยสภาพความเป็นอยู่ตามวิถีชีวิตชุมชนต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันนั้น ส่งผลให้สมาชิกในชุมชนมีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มทางสังคม เริ่มจากความรักจากพวกพ้องในสังคมผ่านกระบวนการปฏิบัติการชุมชนตามรูปแบบของการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมตลอดชีวิต มุ่งเน้นการจัดเก็บองค์ความรู้ในการดำรงชีพ จนกระทั่งปัจจุบันได้พัฒนาศูนย์ของการเรียนรู้ต้นแบบของชุมชนที่สร้างสรรค์องค์ความรู้ชุมชนที่ผ่านการร้อยเรียงคำบอกเล่าการถ่ายทอดองค์ความรู้วัฒนธรรมด้านอาหารอันได้แก่ กลุ่มอนุรักษ์ประมงพื้นบ้านเพื่อความมั่นคงทางด้านอาหาร หมู่ที่ 1 บ้านฝายท่า สะสมองค์ความรู้สูตร “เคยเจียน” กลุ่มประมงชายฝั่งอ่าวทองยาง หมู่ที่ 8 บ้านทุ่งไผ่ สะสมองค์ความรู้สูตร “เคยคั่ว” และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มขนมคนต้นน้ำ หมู่ที่ 6 บ้านห้วยหินลับ สะสมองค์ความรู้สูตร “เคยหวาน” โดยถอดบทเรียนเป็นองค์ความรู้ในรูปแบบของหลักสูตรท้องถิ่น และเพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและนำไปสู่การยกระดับในมิติอื่น ๆ ควรมีการพัฒนา ได้แก่ 1) ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาและต่อยอดหลักสูตรการแปรรูปกะปิ (เคย) เพื่อสร้างความมั่นคง

ทางด้านอาหารในชุมชนบริเวณหาดทุ่งไผ่ ซึ่งเป็นชุมชนบริเวณชายฝั่งทะเลในพื้นที่เทศบาลของชุมชนให้เป็นที่รู้จักในสื่อต่าง ๆ 2) มีการส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดความรู้ในการแปรรูปกะปิ (เคย) ให้กับเยาวชนคนรุ่นใหม่ในชุมชนให้เข้าใจถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง 3) จัดตั้งกลุ่ม และเครือข่ายทางการตลาดในการจำหน่ายสินค้าสูตรเคยเจียนสูตรเคยคั่ว สูตรเคยหวานที่เชื่อมโยงกับศูนย์การเรียนรู้หลักสูตรการแปรรูปกะปิ (เคย) จากต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- กิริติพร จุฑะวิริยะ และคณะ. (2554). วิธีการบริโภคอาหารกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ เขต นครหลวงเวียงจันทน์ สปป.ลาว. วารสารสังคมกลุ่มน้ำโขง, 7(2), 49-73.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2562). การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: ธรรมสาร.
- คณะกรรมการอาหารแห่งชาติ. (2560). กรอบยุทธศาสตร์การจัดการด้านอาหารของประเทศไทย ฉบับที่สอง พ.ศ. 2560 - 2579. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการอาหารแห่งชาติ.
- โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (2559). แผนแม่บทโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. กรุงเทพมหานคร: โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี.
- ฉัตรชัย แซ่ฮ้อย. (29 กรกฎาคม 2566). การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้หลักสูตรการแปรรูปกะปิ (เคย) เพื่อสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารในชุมชนบริเวณหาดทุ่งไผ่. (จิตติมา ดำรงวัฒนะ, ผู้สัมภาษณ์)
- ทวีวัตร เครือสาย และคณะ. (2562). สานพลังก้าวข้ามขีดจำกัดสู่ความมั่นคงทางอาหาร. สงขลา: สถาบันการจัดการระบบสุขภาพ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- นพรัตน์ ไชยชนะ และจักขุมาลย์ วงษ์ท้าว. (2561). ความมั่นคงทางอาหารในมิติวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงโปว์บ้านทิพย์ ตำบลชะแล อำเภอดงพญาเย็น จังหวัดกาญจนบุรี. วารสารสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, 11(1), 43-71.
- ประสงค์ ต้นพิชัย และคณะ. (2564). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากภายใต้ความร่วมมือของภาคีภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อนการพัฒนาโซ่ แห่งคุณค่าของอาหารปลอดภัยในจังหวัดกาญจนบุรี. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- ประหยัด สายวิเชียร. (2547). อาหารและวัฒนธรรมและสุขภาพ. เชียงใหม่: นพบุรีการพิมพ์ จำกัด.
- ปราณี ไชยรัตน์. (29 ก.ค. 2566). การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้หลักสูตรการแปรรูปกะปิ (เคย) เพื่อสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารในชุมชนบริเวณหาดทุ่งไผ่. (จิตติมา ดำรงวัฒนะ, ผู้สัมภาษณ์)
- พรทิพย์ ดิลกานันท์. (2557). การนำเสนอรูปแบบการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อสร้างเสริมความมั่นคงทางอาหาร. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาตลอดชีวิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รพีพร ธงทอง. (2565). สิทธิของประชาชนกับการบริหารงานภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลที่มีผล ต่อคุณภาพชีวิตภายใต้สถานการณ์โควิด - 19 ในจังหวัดอุบลราชธานี. มจร อุบลปริทรรศน์, 7(2), 631-648.

- วงศ์ตระกูล มาเกต. (2559). การสร้างการประกันความมั่นคงทางอาหารในระดับชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนป่าตรง อำเภอเมืองปราจีนบุรี จังหวัดปราจีนบุรี. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 11(28), 67-76.
- ศุภชัย กันเร็ว. (2568). บทบาทของอาหารไทยในบริบทสังคมวัฒนธรรมไทย. เรียกใช้เมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://contributor.lib.kmutt.ac.th/@supachai/บทบาทของอาหารไทยในบริบทสังคมวัฒนธรรมไทย-9bdfda2f-b629-45e5-ab35-4f0f19e63598>
- สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน). (2568). ความมั่นคงทางอาหาร สิ่งที่คุณควรได้รับอย่างเพียงพอ. เรียกใช้เมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://www.arda.or.th/detail/6157>
- สุชาติ มั่นเหมาะ. (29 ก.ค. 2566). การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้หลักสูตรการแปรรูปกะปิ (เคย) เพื่อสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารในชุมชนบริเวณหาดทุ่งไเส. (จิตติมา ดำรงวัฒนะ, ผู้สัมภาษณ์)
- สุพจน์ หล้าจา. (2568). ชีวิตนอกกรุง: ปลุกความมั่นคงของชาวลิซูปางสา. เรียกใช้เมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://thecitizen.plus/node/40272>
- สุพรรณิ ไชยอำพร. (2560). ความมั่นคงทางอาหาร: สิ่งบ่งชี้ต่างวัฒนธรรมในสังคมไทย. วารสารพัฒนบริหารศาสตร์, 57(1), 200-223.
- อัมรินทร์ นาคณัฐเศรษฐ์. (2558). การบริหารองค์ความรู้ในมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ด้านการแลกเปลี่ยนและการบริการความรู้. วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 9(1), 40-50.
- Cohen, D. & Prusak, L. (2001). In good company: How social capital makes organizations work. Boston, Mass: Harvard Business School Press.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (5th ed.). New York: Harper Collins.
- Fedler, R. & Brent, R. (1996). Navigating the bumpy road to student-centered instruction. College teaching, 44(2), 43-47.
- Food and Agriculture Organization of United Nation. (2006). The State of Food and Agriculture. Rome, Italy: Food and Agriculture Organization of United Nation.
- Food and Drug Administration. (2011). Strategic Framework for Food Management in Thailand. Bangkok: Thai Health Promotion Foundation.
- ISTE. (2009). National educational technology standards for administrators. Washington, DC: Eugene OR.
- Jafarzadeh, S. (2014). Administrative skills and effectiveness of primary schools in Province, Iran. Journal of Educational and Management Studies, 4(1), 113-117.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Kuhnlein, H. V. et al. (2009). Indigenous peoples' food systems: the many dimensions of culture, diversity and environment for nutrition and health. Rome, Italy: Food and Agriculture Organization of the United Nations.

- Yusof, M. R. (2019). Digital Leadership Among School Leaders in Malaysia. *Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering*, 8(9), 1481-1485.
- Zhong, L. (2017). Indicators of digital leadership in the context of K-12 education. *Journal of Educational Technology Development and Exchange*, 10(1), 27-40.

รูปแบบการบริหารทีมตามหลักการบริหารนิยธรรม 7 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1*

A MODEL OF TEAM MANAGEMENT BASED ON THE PRINCIPLE OF APARIHARIYADHAMMA 7 IN EDUCATIONALS UNDER THE OFFICE OF SAKON NAKHON PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 1

พระมหาสีพันดอน ขันติโสภโน (สุวรรณะแสง)*, สมศักดิ์ บุญบุ, บุญเชิด ชำนิศาสตร์

PhraMaha Siphandone Khantisopano (Souvanhnaseng)*, Somsak Bunpoo, Booncherd Chumnisart

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระนครศรีอยุธยา ประเทศไทย

Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phra Nakhon Si Ayutthaya, Thailand

*Corresponding author E-mail: sphandone2017@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารทีมในสถานศึกษา 2) พัฒนารูปแบบการบริหารทีมตามอปริหานิยธรรม 7 3) ทดลองใช้รูปแบบการบริหารทีมตามอปริหานิยธรรม 7 และ 4) ประเมินรูปแบบการบริหารทีมตามอปริหานิยธรรม 7 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 เป็นการแบบผสมวิธี วิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในสถานศึกษา จำนวน 327 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ค่าความต้องการจำเป็น ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการจำเป็นการบริหารทีมในสถานศึกษา สำหรับสภาพปัจจุบันภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.373) ด้านสภาพความน่าจะเป็น โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.466) 2) ผลการประเมินรูปแบบการบริหารทีมตามอปริหานิยธรรม 7 พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจาก พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์ อยู่ระดับดีมาก ($\mu = 4.16$, $\sigma = 0.473$) ด้านความเป็นไปได้ อยู่ระดับมาก ($\mu = 4.40$, $\sigma = 0.645$) และด้านความเหมาะสม อยู่ระดับปานกลาง ($\mu = 3.68$, $\sigma = 0.627$) 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารทีมตามอปริหานิยธรรม 7 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.44$, $\sigma = 0.325$) และ 4) ผลการประเมินรูปแบบ พบว่า จากผลประเมินค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อเรื่องของรายการประเมิน มีค่าเท่ากับ 1.00 ทั้งฉบับ

คำสำคัญ: การบริหารทีม, อปริหานิยธรรม 7, สถานศึกษา

Abstract

This research article aims to: 1) study the needs for team management in educational institutions, 2) develop a team management model based on the 7 principles of Aphirakhaniyatham, 3) test the use of the team management model based on the 7 principles of Aphirakhaniyatham, and 4) evaluate the team management model based on the 7 principles of Aphirakhaniyatham in educational institutions under the jurisdiction of the Office of the Primary Education Service Area, Sakon Nakhon Province, District 1. The research follows a mixed - method approach with quantitative research. The sample group consists of 327 teachers selected using the Krejcie and Morgan sample size table. The research instrument is a questionnaire with a 5 - point Likert scale. The statistical methods used are mean, standard deviation, and data analysis through the analysis of the needs. The results of the study are as follows: 1) The needs for team management in educational institutions, in terms of the current situation, overall, are at a moderate level ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.373), while the potential situation, overall, shows a high level ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.466). 2) The evaluation of the team management model based on the 7 principles of Aphirakhaniyatham reveals that, overall, it is at a high level. When considering the individual aspects, the usefulness aspect is rated as very good ($\mu = 4.16$, $\sigma = 0.473$), the feasibility aspect is rated as high ($\mu = 4.40$, $\sigma = 0.645$), and the appropriateness aspect is rated as moderate ($\mu = 3.68$, $\sigma = 0.627$). 3) The test results of using the team management model based on the 7 principles of Aphirakhaniyatham show that, overall, it is at a high level ($\mu = 4.44$, $\sigma = 0.325$). 4) The evaluation results of the model showed that the content validity index (CVI) of the assessment items was 1.00 for the entire version.

Keywords: Team Management, Aphirakhaniyatham, Educational Institution

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการเสริมสร้างบุคคลให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต การพัฒนาความรู้ไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถประกอบอาชีพได้ แต่ยังช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะนิสัยที่ดีและมุ่งเน้นการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ โดยการพัฒนาแหล่งทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นกลไกสำคัญในการทำให้ประเทศก้าวสู่สังคมโลกในศตวรรษที่ 21 แผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างมาก โดยมีจุดมุ่งหมายในการสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพและพร้อมที่จะพัฒนาตนเองและสังคมในอนาคต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) การบริหารงานในสถานศึกษาเป็นภารกิจสำคัญที่เกี่ยวข้องกับทุกกิจกรรมในสถานศึกษา หากการบริหารงานมีจุดอ่อนหรือข้อบกพร่อง จะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของงานวิชาการและการศึกษาทั้งหมด โดยอาจทำให้ผลการศึกษาต้อยคุณภาพและไม่สามารถบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ได้ ปัญหาที่พบในหลายสถานศึกษา ได้แก่

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่ำ หลักสูตรที่มีเนื้อหาหนักเกินไป และการขาดทักษะในการบริหารจัดการด้านการศึกษานอกจากนี้ยังมีปัญหาผู้บริหารสถานศึกษาที่ขาดทักษะที่จำเป็นในการบริหารงาน ขาดความรู้ ความเข้าใจในด้านการบริหารและการจัดการที่มีประสิทธิภาพ (คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560); (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะด้านการบริหาร โดยอาศัยแนวทางทั้งจากทฤษฎีในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงประสบการณ์จากการฝึกอบรม การวิจัย และการพัฒนาแนวทางการฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างทักษะในการบริหารและการปฏิบัติการเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยการศึกษาวิจัยและการพัฒนาองค์ความรู้จะช่วยให้ผู้บริหารมีความสามารถในการจัดการบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งสามารถปรับปรุงการดำเนินงานในสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาที่มีคุณภาพและตรงตามความต้องการของสังคมและประเทศชาติ

การบริหารแบบมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นทีมถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานภายในสถานศึกษา โดยการบริหารแบบมีส่วนร่วมทำให้บุคลากรทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการดำเนินงาน (เริงวิญญ์ นิลโคตร และคณะ, 2567) และช่วยให้เกิดความเข้าใจร่วมกันและการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Sallis, E., 2014) นอกจากนี้ยังช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในทีมงาน และการลดช่องว่างในการสื่อสารภายในองค์กร สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและความร่วมมือที่ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น (Berg, G. A., 2015) การทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาไม่เพียงแต่จะส่งผลต่อการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพเท่านั้น แต่ยังช่วยในการพัฒนาและสนับสนุนครูในการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียน รวมถึงการใช้เทคโนโลยีและวิธีการสอนที่ทันสมัย (Hargreaves, A., 2016); (ธีระ รุญเจริญ, 2553) การทำงานร่วมกันช่วยให้สมาชิกในทีมสามารถแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบได้อย่างชัดเจน การสร้างบรรยากาศที่กระตือรือร้นในทีม และการร่วมมือกันในการเผชิญกับความท้าทายต่าง ๆ โดยมุ่งไปสู่การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีที่สุดสำหรับนักเรียน ซึ่งส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษามีความยั่งยืน (นาริรัตน์ บำบัดทุกข์ และคณะ, 2567) ในด้านการศึกษา การบริหารทีมที่มีความเชี่ยวชาญจะช่วยพัฒนาและปรับการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน การใช้เทคโนโลยีและวิธีการสอนที่ทันสมัย และการจัดการทรัพยากรในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีและยั่งยืน การพัฒนาและสนับสนุนครูในด้านต่าง ๆ ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การบริหารทีมในสถานศึกษาประสบผลสำเร็จและทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

พระพุทธศาสนาเป็นต้นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมต่อสังคมไทยมาเป็นระยะเวลานาน มีหลักธรรมสำหรับการประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต และการสร้างสัมพันธภาพให้กับชุมชนและสังคมให้มีความสุข และอยู่ร่วมกันบนความหลากหลาย (นิภาวรรณ เจริญลักษณ์ และคณะ, 2566) ในด้านการบริหารจัดการองค์กร หรือการสร้างสัมพันธภาพในชุมชนหลักอปริหานิยธรรม 7 เป็นหลักธรรมสำคัญในพระพุทธศาสนาที่เน้นการสร้าง ความสามัคคีในหมู่คณะและการทำงานร่วมกัน โดยมีคุณธรรมที่ส่งเสริมความร่วมมือ ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และการเคารพซึ่งกันและกัน ซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ (จรวัย บุญสาส์ และคณะ, 2567) การนำหลักอปริหานิยธรรม 7 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานสถานศึกษา จะช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดีในทีมงาน ทั้งในระดับผู้บริหาร ครู และบุคลากรอื่น ๆ ในสถานศึกษา โดยเฉพาะในด้านการสร้างความเข้าใจร่วมกัน การส่งเสริมความสามัคคีและการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารทีม

ตามหลักการบริหารนิยธรรม 7 จะช่วยให้เกิดความรับผิดชอบต่อการดำเนินงานของสถานศึกษาในทุกด้าน ทั้งในด้านการบริหารจัดการหลักสูตร การพัฒนาผู้เรียน และการประสานงานระหว่างผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาและการบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง การบริหารทีมโดยยึดหลักการบริหารนิยธรรม 7 ยังช่วยลดความขัดแย้งในหมู่คณะและส่งเสริมความเชื่อมั่นในระบบการบริหารงานได้อีกด้วย (พระธีรเดช ธีรเตโช, 2561) ในสถานศึกษาที่มีการบริหารตามหลักการบริหารนิยธรรม 7 จะสามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเติบโตขององค์กรได้อย่างยั่งยืน (ธรรมธัช แมดมิ่งเหง้า และคณะ, 2566); (พระครูโสภาสราธิคุณ โหมตศิริ และคณะ, 2565) และการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมที่มีความร่วมมือและความรับผิดชอบต่อช่วยให้สถานศึกษามีความแข็งแกร่งทั้งในด้านการจัดการและการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งในที่สุดจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการสร้างความสุขและความเจริญในหมู่คณะตามที่หลักธรรมดังกล่าวได้เน้นย้ำไว้

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง "รูปแบบการบริหารทีมตามหลักการบริหารนิยธรรม 7 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 มุ่งศึกษาการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการบริหารงานและพัฒนาผู้เรียน โดยเน้นการใช้หลักการบริหารนิยธรรม 7 ซึ่งเป็นแนวทางในการบริหารทีมงานในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมคุณภาพงานวิชาการและการพัฒนาการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 และสนับสนุนการพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและบริหารงานให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนในบริบทเดียวกันต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารทีมในสถานศึกษา ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารทีมตามอปรินิยธรรม 7 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารทีมตามอปรินิยธรรม 7 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1
4. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารทีมตามอปรินิยธรรม 7 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods) มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 2,019 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเทียบหากกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970) และใช้การสุ่ม

แบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้เขตพื้นที่การศึกษาเป็นชั้นของการสุ่ม หลังจากนั้นคัดเลือกครูของแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จึงได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 327 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งผ่านการตรวจสอบและประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา ด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลง การบริหารสถานศึกษา และด้านวิจัย จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง หรือ IOC มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.60 - 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) นำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำข้อมูลที่ได้มาคำนวณหาความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เท่ากับ 0.92 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามคุณภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา เท่ากับ 0.85 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.88 ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert, R., 1993)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน (checklist) ระยะที่ 2 ส่งเครื่องมือรวบรวมข้อมูลไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 327 ฉบับ พร้อมทั้งขอความอนุเคราะห์ให้สถานศึกษาส่งเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลให้กับข้าราชการครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อตอบแบบสอบถามและรวบรวมเอาไว้ โดยผู้วิจัยกำหนดวันในการรับเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลและดำเนินการเก็บเครื่องมือรวบรวมข้อมูลกลับคืน และระยะที่ 3 ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนและมีความสมบูรณ์ครบ 327 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) ใช้ในการวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษา ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) ใช้ในการวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษา สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับนิยามเชิงปฏิบัติการ (Index of Congruence : IOC) ใช้ในการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของข้อความรายข้อ ด้วยวิธีหาค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product - Moment Correlation Coefficient) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับใช้ในการหาค่าอำนาจจำแนกข้อความรายข้อ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ใช้ในการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามระดับ การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 และระดับคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษาทั้งฉบับ และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product - Moment Correlation Coefficient) ใช้สำหรับทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษา การวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) ใช้สำหรับทดสอบการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษา และการสร้างสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน

การศึกษาเชิงคุณภาพ

1. **ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ** เป็นการเลือกแบบเจาะจงโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) จำนวน 18 คน โดยได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือก (criterion sampling) คือ เป็นผู้มีประสบการณ์การทำงานเกี่ยวเนื่องการศึกษา อย่างน้อย 3 ปี ความเชี่ยวชาญด้านการศึกษา และเป็นผู้ยินดีให้ข้อมูลตลอดการดำเนินโครงการวิจัย

2. **เครื่องมือเชิงคุณภาพ** ใช้การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary Study) และได้ใช้แนวคำถามแบบมีเค้าโครง (Structured Interview) เป็นเครื่องมือหลักในการศึกษา ได้ดำเนินการ ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในพื้นที่ (Documentary Study) ได้แก่ รายงานการประชุม รายงานประจำปีของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 2) ลงพื้นที่ภาคสนามการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) เพื่อเก็บข้อมูลให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ โดยผู้วิจัยลงพื้นที่นัดหมาย และสัมภาษณ์ด้วยตนเอง และ 3) การวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) การวิเคราะห์ข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลด้วยเทคนิคสามเส้า (Triangulation Technique) และนำเสนอในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารทีมในสถานศึกษา ดังตาราง 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็น และดัชนี PNImodified ของสภาพปัจจุบัน สภาพความน่าจะเป็นและความต้องการจำเป็นของบริหารทีมตามหลักการบริหาร 7 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยภาพรวม สภาพที่ปฏิบัติจริงและสภาพที่คาดหวัง โดยรวม (n = 327)

ความต้องการจำเป็นการบริหารทีมในสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพความน่าจะเป็น			PNI _{modified}	PNI _{modified}
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
ด้านการบริหารจัดการทีม	3.40	0.521	ปานกลาง	4.44	0.526	มากที่สุด	1.977	5
ด้านการติดต่อสื่อสารเชิงบวกภายในสถานศึกษา	3.69	0.404	ปานกลาง	4.69	0.404	มากที่สุด	2.475	3
ด้านการมีเป้าหมายในสถานศึกษาร่วมกัน	3.65	0.460	ปานกลาง	4.66	0.466	มากที่สุด	2.167	4
ด้านความเชื่อมั่นและไว้วางใจ	3.71	0.403	ปานกลาง	4.72	0.400	มากที่สุด	2.525	2
ด้านการบริหารทีมตามหลักการบริหารนิยธรรม ๗	3.70	0.382	ปานกลาง	4.71	0.376	มากที่สุด	2.686	1
รวม	3.65	0.373	ปานกลาง	4.66	0.369	มากที่สุด	2.737	

การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยภาพรวม พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางสำหรับสภาพปัจจุบัน ($\bar{X}$ = 3.65, S.D. = 0.373) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารทีม รองลงมาคือ ด้านการมีเป้าหมายในสถานศึกษาร่วมกัน ด้านการติดต่อสื่อสารเชิงบวกภายในสถานศึกษา

ด้านการเชื่อมั่นและไว้วางใจ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารทีมตามหลักการบริหารนิยธรรม 7 สภาพปัจจุบันการบริหารทีมตามหลักการบริหารนิยธรรม 7 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สำหรับสภาพความน่าจะเป็น ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.369) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารทีม รองลงมาคือ ด้านการมีเป้าหมายในสถานศึกษาร่วมกัน ด้านการติดต่อสื่อสารเชิงบวกภายในสถานศึกษา ด้านการเชื่อมั่นและไว้วางใจ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารทีมตามหลักการบริหารนิยธรรม 7 เมื่อเรียงลำดับตามความสำคัญของความต้องการความจำเป็น โดยระบุความต้องการ ความจำเป็นที่มีความสำคัญมากที่สุด และมีความเร่งด่วนที่ต้องได้รับการพัฒนามาก่อน ซึ่งพิจารณาตาม ค่าดัชนี $PNI_{modified}$ ในที่นี้ คือ 2.0601 พบว่า อันดับ 1 คือ ด้านการบริหารทีมตามหลักการบริหารนิยธรรม 7 รองลงมาคือ ด้านการเชื่อมั่นและไว้วางใจ ด้านการติดต่อสื่อสารเชิงบวกภายในสถานศึกษา ด้านการมีเป้าหมายในสถานศึกษาร่วมกัน และ อันดับสุดท้ายคือ ด้านการบริหารทีม

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการศึกษาการพัฒนาารูปแบบการบริหารทีมตามอปรินิยธรรม 7 พบว่า ความเหมาะสมความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของ รูปแบบการบริหารทีมตามอปรินิยธรรม ๗ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจาก มากไปหาน้อย พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์ ($\mu = 4.16$, $\sigma = 0.473$) ด้านความเป็นไปได้ ($\mu = 4.40$, $\sigma = 0.645$) และด้านความเหมาะสม ($\mu = 3.68$, $\sigma = 0.627$) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการศึกษาการทดลองใช้รูปแบบการบริหารทีมตามอปรินิยธรรม 7

ตารางที่ 2 ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารทีมตามอปรินิยธรรม 7 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 (N = 25) ปรากฏดังตาราง 2

ทดลองใช้รูปแบบการบริหารทีมตามอปรินิยธรรม 7 ใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 1				
	μ	σ	แปลผล	ระดับ
1 รูปแบบฯ มีความเหมาะสมกับการนำไปใช้จัด กิจกรรมการเรียนรู้	4.48	0.510	มาก	4
2 หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และเทคนิคต่าง ๆ ที่ นำมาใช้ พัฒนา รูปแบบฯ มีความเหมาะสมและ สอดคล้องกัน	4.40	0.577	มาก	5
3 จุดมุ่งหมายของรูปแบบฯ สอดคล้องกับขั้นตอนการ จัดการเรียนรู้	4.36	0.638	มาก	6
4 เนื้อหาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความ เหมาะสมกับ กลุ่มเป้าหมาย	4.36	0.569	มาก	7
5 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม	4.12	0.927	มาก	8
6 การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสม	4.72	0.542	มาก	1
7 รูปแบบฯ มีส่วนช่วยให้กลุ่มเป้าหมายเกิด ความสามารถในการ แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ได้	4.48	0.653	มาก	3
8 ท่านพึงพอใจภาพรวมของการทดลองรูปแบบในครั้งนี้	4.64	0.490	มาก	2
รวม	4.44	0.325	มาก	

จากตาราง 2 พบว่าจากผลทดลองใช้รูปแบบการบริหารที่ตามอปธานิยธรรม 7 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\mu = 4.444$, $\sigma = 0.325$) โดยเรียงลำดับจากข้อที่มากที่สุด ได้แก่ การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสม ($\mu = 4.72$, $\sigma = 0.542$) รองลงมา ท่านพึงพอใจภาพรวมของการทดลองรูปแบบใน ครั้งนี้ ($\mu = 4.64$, $\sigma = 4.64$) รูปแบบฯ มีส่วนช่วยให้กลุ่มเป้าหมายเกิด ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ได้ ($\mu = 4.48$, $\sigma = 0.643$) รูปแบบฯ มีความเหมาะสมกับการนำไปใช้จัด กิจกรรมการเรียนรู้ ($\mu = 4.48$, $\sigma = 0.510$) หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และเทคนิคต่าง ๆ ที่ นำมาใช้ พัฒนารูปแบบฯ มีความเหมาะสมและ สอดคล้องกัน ($\mu = 4.40$, $\sigma = 0.577$) จุดมุ่งหมายของรูปแบบฯ สอดคล้องกับขั้นตอนการ จัดการเรียนรู้ ($\mu = 4.36$, $\sigma = 0.638$) เนื้อหา ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความ เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ($\mu = 4.36$, $\sigma = 0.569$) และข้อที่มีความเห็น น้อยที่สุด ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม ($\mu = 4.12$, $\sigma = 0.927$) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 4 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารที่ตามอปธานิยธรรม 7 ด้วยการตรวจสอบความตรงตามเนื้อเรื่อง (Content Validity Index: CVI) ของแบบประเมินรูปแบบ ที่พัฒนาขึ้น ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารที่ตามอปธานิยธรรม 7 ด้วยการตรวจสอบความตรงตามเนื้อเรื่อง (Content Validity Index: CVI) ของแบบประเมินรูปแบบที่พัฒนาขึ้น

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ(คนที่)					จำนวนผู้เชี่ยวชาญที่เห็นสอดคล้อง	I - CVI (รายชื่อ)
	1	2	3	4	5		
1	☒	☒	☒	☒	☒	5	1
2	☒	☒	☒	☒	☒	5	1
3	☒	☒	☒	☒	☒	5	1
4	☒	☒	☒	☒	☒	5	1
5	☒	☒	☒	☒	☒	5	1
6	☒	☒	☒	☒	☒	5	1
7	☒	☒	☒	☒	☒	5	1
8	☒	☒	☒	☒	☒	5	1
9	☒	☒	☒	☒	☒	5	1
10	☒	☒	☒	☒	☒	5	1
11	☒	☒	☒	☒	☒	5	1
12	☒	☒	☒	☒	☒	5	1
ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อเรื่องของรายการประเมินรูปแบบฯ (I - CVI)							1.00
(คำนวณได้จากการหาค่าเฉลี่ยของ I - CVI)							
ค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อเรื่องของรูปแบบ ทั้งฉบับ (S - CVI)							1.00

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อเรื่องของรายการประเมินแต่ละข้อของรูปแบบการบริหารที่ตามอปธานิยธรรม 7 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 มีค่าเท่ากับ 1.00 และค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อของรูปแบบฯ ทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ 1.00 ด้วยเหมือนกัน หมายความว่า

รูปแบบการบริหารทีมตามอปริหานิยธรรม 7 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม มีความถูกต้อง มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารทีมตามหลักอปริหานิยธรรม 7 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารทีมในสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ โดยผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงความต้องการจำเป็นในการบริหารทีมในสถานศึกษาซึ่งพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.373) ซึ่งหมายความว่าการบริหารทีมในสถานศึกษายังต้องการการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ โดยอาจเน้นไปที่การปรับปรุงการทำงานร่วมกันและการมีบทบาทในการตัดสินใจที่ชัดเจนในระดับทีม นอกจากนี้ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นถึงความน่าจะเป็นในการบริหารทีมที่ดีในอนาคต ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.466) ซึ่งบ่งชี้ถึงศักยภาพในการพัฒนาบริการทางการศึกษาและการทำงานร่วมกันของสมาชิกในทีม ผลการศึกษาสอดคล้องกับ Lunenburg, F. C. พบว่า การเชื่อมโยงกับการบริหารสถานศึกษาสามารถสังเกตได้จากแนวคิดในการทำงานเป็นทีมที่สอดคล้องกับหลักการบริหารในสถานศึกษา การทำงานร่วมกันในลักษณะนี้จะช่วยให้การตัดสินใจเป็นไปอย่างมีระบบและสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้เร็วขึ้น (Lunenburg, F. C., 2011) สอดคล้องกับ Leithwood, K. & Jantzi, D. ที่ศึกษาและพบว่าการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพจะเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาและสร้างความยั่งยืนให้กับสถานศึกษา (Leithwood, K. & Jantzi, D., 2005) Hargreaves, A. & Fink, D. พบว่า ได้ระบุว่าการบริหารทีมที่ดีจะส่งผลให้เกิดความร่วมมือและความเข้าใจระหว่างสมาชิกในทีม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนการสอน (Hargreaves, A. & Fink, D., 2006) อภิปรายได้ว่าความน่าจะเป็นในการบริหารทีมในสถานศึกษามีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จได้ในอนาคต หากมีการปรับปรุงและพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ที่ 2 การประเมินรูปแบบการบริหารทีมตามหลักอปริหานิยธรรม 7 ในสถานศึกษาได้ผลลัพธ์ที่น่าสนใจ โดยภาพรวมพบว่า ด้านความเป็นประโยชน์ได้คะแนนสูงสุด ($\mu = 4.16$) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการนำหลักธรรมนี้มาใช้เพื่อสร้างประโยชน์ร่วมในองค์กรและพัฒนาทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารทีมที่เน้นการประยุกต์ใช้หลักธรรมนี้สามารถเสริมสร้างความร่วมมือและความรับผิดชอบในกลุ่ม ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับ Yukl, G. A. ที่เห็นว่าหลักคุณธรรมทางศาสนาจะเป็นหลักการพื้นฐานที่สามารถจะนำมาประยุกต์ในการพัฒนาองค์กรให้ประสบผลสำเร็จ (Yukl, G. A., 2010) ในส่วนของด้านความเป็นไปได้ ($\mu = 4.40$) แสดงให้เห็นว่า การนำหลักอปริหานิยธรรมมาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษานั้นมีความเป็นไปได้ในระดับที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Northouse, P. G. ที่เน้นถึงความสำคัญของการเลือกใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการดำเนินงาน โดยเฉพาะในเรื่องการพัฒนาความสัมพันธ์และการทำงานร่วมกันภายในทีม (Northouse, P. G., 2018) ส่วนด้านความเหมาะสม ($\mu = 3.68$) ได้คะแนนที่ค่อนข้างต่ำกว่า ซึ่งอาจสะท้อนถึงความท้าทายในการปรับใช้หลักอปริหานิยธรรมในบางบริบทและสถานการณ์ที่มีความแตกต่าง ได้สอดคล้องกับผล

การศึกษาของ Robinson, S. P. & Judge, T. A. ที่ได้ศึกษาและแสดงให้เห็นว่า แนวทางการบริหารที่เหมาะสมในแต่ละองค์กรนั้นต้องพิจารณาถึงลักษณะเฉพาะและความต้องการในบริบทนั้น ๆ เพื่อให้เกิดความสำเร็จในการประยุกต์ใช้แนวทางต่าง ๆ ในการบริหารงาน (Robinson, S. P. & Judge, T. A., 2019) อภิปรายได้ว่า การศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการนำหลักอปริหานิยธรรม 7 มาใช้ในการบริหารทีมภายในสถานศึกษา ซึ่งสามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีและช่วยให้การทำงานร่วมกันมีประสิทธิภาพ โดยจะต้องมีการปรับปรุงการนำหลักธรรมมาใช้ในบางด้านเพื่อให้เกิดผลสำเร็จสูงสุด

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารทีมตามอปริหานิยธรรม 7 พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.44$, $\sigma = 0.325$) ซึ่งสะท้อนถึงความสำเร็จในการประยุกต์ใช้หลักธรรมนี้ในการบริหารทีมในสถานศึกษา ผลลัพธ์นี้บ่งชี้ว่าเมื่อมีการนำหลักอปริหานิยธรรม 7 มาใช้ในการบริหารทีม จะสามารถสร้างบรรยากาศการทำงานที่มีความร่วมมือและความเข้าใจร่วมกันในหมู่สมาชิกทีมได้ดีขึ้น ทั้งนี้ ผลลัพธ์ที่ได้สูงในภาพรวมยังแสดงถึงความเหมาะสมของหลักธรรมนี้ในการเสริมสร้างการทำงานร่วมกันในองค์กรและการพัฒนาองค์ความรู้ในการบริหาร หลักอปริหานิยธรรม 7 เน้นการสร้างความสามัคคีและความรับผิดชอบร่วมกัน ผลการศึกษาสอดคล้องกับ Robinson, S. P. & Judge, T. A. ที่พบว่าหลักการปฏิบัติ หรือการสร้างกติกางานเป็นทีมจะมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา โดยหลักการเหล่านี้ช่วยให้สมาชิกในทีมมีความเชื่อมั่นในกันและกัน รวมถึงการสนับสนุนซึ่งกันและกันในการทำงาน (Robinson, S. P. & Judge, T. A., 2019) ซึ่งผลการทดลองที่มีค่าเฉลี่ยสูงถึง 4.44 แสดงถึงความสำเร็จในการใช้หลักอปริหานิยธรรมในการพัฒนาความร่วมมือและการทำงานร่วมกันในทีม การนำหลักธรรมนี้มาประยุกต์ใช้ในการบริหารทีมในบริบทของสถานศึกษา ผลการศึกษาสอดคล้องกับ Yukl, G. A. ที่ได้ศึกษาและเห็นว่าหลักการทำงานเป็นทีมจะเป็นการช่วยให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ยังช่วยส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรในด้านความสามารถในการทำงานร่วมกัน และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาความสามารถทางการศึกษาและคุณภาพการเรียนการสอนได้ดี (Yukl, G. A., 2010)

วัตถุประสงค์ที่ 4 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารทีมตามอปริหานิยธรรม 7 พบว่าค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อเรื่องของรายการประเมินแต่ละข้อของรูปแบบการบริหารทีมตามอปริหานิยธรรม 7 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศงขลา เขต 1 มีค่าเท่ากับ 1.00 และค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อของรูปแบบฯ ทั้งฉบับ โดยเฉพาะด้านความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้ที่สามารถนำไปใช้จริงในองค์กร ผลการศึกษาสอดคล้องกับ Hargreaves, A. & Fullan, M. ที่ศึกษาการพัฒนาองค์กรและเห็นว่าการใช้หลักการปฏิบัติที่ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมจะส่งเสริมความรับผิดชอบร่วมกันและการเคารพซึ่งกันและกันในทีม (Hargreaves, A. & Fullan, M., 2012) อย่างไรก็ตาม การประเมินด้านความเหมาะสมที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.68$, $\sigma = 0.627$) แสดงถึงความจำเป็นในการปรับปรุงวิธีการบริหารทีมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Katzenbach, J. R. & Smith, D. K. ที่ได้ศึกษาและพบว่า การสร้างกติกาก่อนหรือหลักการพื้นฐานจะสามารถช่วยเสริมสร้างการตัดสินใจและการสื่อสารภายในทีมได้ (Katzenbach, J. R. & Smith, D. K., 1993) อภิปรายได้ว่า การนำหลักอปริหานิยธรรม 7 มาใช้จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา และส่งเสริมการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพในทีม

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาภาพรวมที่ได้รับการประเมินพบว่า ความจำเป็นในการบริหารทีมในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งหมายความว่ามีความต้องการพัฒนาในบางด้านเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารทีม และแม้ว่าในส่วนของการนำจะเป็นที่หลักการบริหารทีมตามอุปธานิธรรม 7 สามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทของสถานศึกษา จะมีค่าเฉลี่ยสูง แต่อาจต้องการการสนับสนุนเพิ่มเติมในการปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในแต่ละสถานศึกษา ผลการประเมิน รูปแบบการบริหารทีมตามอุปธานิธรรม 7 พบว่าในด้าน ความเป็นประโยชน์ ได้คะแนนสูง ซึ่งบ่งชี้ว่าแนวทางนี้มีประโยชน์ต่อการพัฒนาการบริหารทีมและการทำงานในสถานศึกษา โดยเฉพาะในด้าน ความเป็นไปได้ ที่แสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการนำมาใช้จริง แต่อย่างไรก็ตาม ด้าน ความเหมาะสม ที่ได้รับคะแนนในระดับปานกลาง อาจสะท้อนถึงความท้าทายในการประยุกต์ใช้ในบริบทที่หลากหลาย จึงจำเป็นต้องปรับรูปแบบการบริหารให้เข้ากับสถานการณ์และความต้องการเฉพาะของแต่ละสถานศึกษา นอกจากนี้ผลการทดลองใช้ รูปแบบการบริหารทีม พบว่าได้ผลในระดับมาก ซึ่งสะท้อนว่าในการประยุกต์ใช้จริงในสถานศึกษานั้น รูปแบบการบริหารทีมตามหลักอุปธานิธรรม 7 สามารถทำงานได้ดีและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกัน แต่ยังคงมีพื้นที่ในการปรับปรุงความเหมาะสมและการมีส่วนร่วมให้ดีขึ้นอีกในบางด้าน ข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าควรพัฒนาความเหมาะสมของการบริหารทีมตามหลักอุปธานิธรรม 7 ให้สอดคล้องกับแต่ละบริบทของสถานศึกษา และควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นทีม เพื่อเพิ่มความร่วมมือและลดความขัดแย้งในทีม ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาผลกระทบระยะยาวจากการใช้หลักอุปธานิธรรม 7 ในการบริหารทีม และควรขยายการศึกษาผ่านสถานศึกษาหลาย ๆ บริบท เพื่อประเมินความเหมาะสมและประสิทธิภาพที่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). การขับเคลื่อนการศึกษามัธยมศึกษาไทย 4.0 เพื่อการมีงานทำแห่งศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จรรยา บุญสาลี และคณะ. (2567). การประยุกต์ใช้หลักอุปธานิธรรมของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนตามแนวคิดเห็นของครูสังกัดเทศบาลเมืองปากพอง อำเภอปากพอง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารศึกษาศาสตร์ มจร, 12(1), 56-67.
- ธรรมธัช แมดมีงเหง้า และคณะ. (2566). การประยุกต์ใช้หลักอุปธานิธรรมในการบริหารสถานศึกษา. วารสาร มณีเชษฐาราม วัดจอมมณี, 6(1), 65-80.
- ธีระ รุญเจริญ. (2553). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษา ยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.

- นาริรัตน์ บำบัดทุกข์ และคณะ. (2567). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุคบาปที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2. วารสารมหาจุฬานาครธรรมศาสตร์, 11(10), 251-261.
- นิภาวรรณ เจริญลักษณ์ และคณะ. (2566). พระสงฆ์กับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตเด็กเยาวชนกลุ่มเปราะบาง: ประสบการณ์การพัฒนาชุมชนวัดใหม่สี่หมื่น อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 42(6), 933-947.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พระครูโอภาสสรวิคุณ โหมตศิริ และคณะ. (2565). การเมืองการปกครองตามหลักอภิธานิธรรมในพระพุทธศาสนา. วารสาร มจร พุทธโสธรปริทรรศน์, 2(2), 148-160.
- พระธีรเดช ธีรเตโช. (2561). การปฏิบัติงานตามหลักอภิธานิธรรมของบุคลากรเทศบาลในเขตเมือง จังหวัดสงขลา. วารสารปรัชญาปริทรรศน์, 23(2), 109-116.
- เริงวิทย์ นิลโคตร และคณะ. (2567). ความเป็นทีม: บุพนิมิตของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้วิถีพุทธ. วารสารวิจัยนวัตกรรมการศึกษาและเทคโนโลยี, 2(1), 50-60.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- Berg, G. A. (2015). Collaborative leadership in education: An interdisciplinary perspective. New York: Routledge.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of Psychological Testing. (5th ed.). New York: Harper Collins.
- Hargreaves, A. & Fink, D. (2006). Sustainable leadership. California: Jossey-Bass.
- Hargreaves, A. & Fullan, M. (2012). Professional capital: Transforming teaching in every school. New York: Teachers College Press.
- Hargreaves, A. (2016). Professional capital: Transforming teaching in every school. New York: Teachers College Press.
- Katzenbach, J. R. & Smith, D. K. (1993). The wisdom of teams: Creating the high-performance organization. Boston, MA: Harvard Business Press.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Leithwood, K. & Jantzi, D. (2005). A review of research on school leadership effects. The Elementary School Journal, 106(2), 207-230.
- Likert, R. (1993). A Technique for the Measurement of Attitude. Chicago: Rand Mc Nally.
- Lunenburg, F. C. (2011). Power and leadership: An influence process. International Journal of Management, Business, and Administration, 14(1), 1-9.

- Northouse, P. G. (2018). *Leadership: Theory and practice*. (8th ed.). Thousand Oaks: Sage publications.
- Robinson, S. P. & Judge, T. A. (2019). *Organizational behavior*. (18th ed.). New Jersey: Pearson.
- Sallis, E. (2014). *Total quality management in education*. London: Routledge.
- Yukl, G. A. (2010). *Leadership in organizations*. (7th ed.). Bangkok: Pearson Education.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน ของผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตสายไหมกรุงเทพมหานคร*

FACTORS AFFECTING THE DECISION TO PURCHASING HOUSEHOLD ELECTRICAL APPLIANCES AMONG RESIDENTS IN SAI MAI DISTRICT, BANGKOK

วัชรพงศ์ ไม้เท้าทิพย์*, ปัทมา รูปสุวรรณกุล, สานิต ศิริวิศิษฐ์กุล

Watcharapong Maithaothip*, Pattama Roopsuwanakul, Sanit Siriwisitkul

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Business, Administration North Bangkok University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: Watcharapong.mait@northbkk.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ปัจจัยกลยุทธ์ทางการตลาด 5A และการตัดสินใจซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน 2) เปรียบเทียบปัจจัยการตัดสินใจซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้านของผู้บริโภคในเขตสายไหมกรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) ศึกษาปัจจัยกลยุทธ์การตลาดส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้านของผู้บริโภค ประชากรในการวิจัย คือ ผู้บริโภคที่ซื้ออุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าของผู้บริโภคในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีค่าความเชื่อมั่น 0.968 (Cronbach's Alpha) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) สถิติ (t-Test) , (F-Test) และ สถิติในการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 231 คน มีอายุระหว่าง 36 - 45 ปี จำนวน 198 คน จบการศึกษต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 179 คน เป็นผู้ที่พักอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร 10 ปีขึ้นไป จำนวน 161 คน ส่วนใหญ่เป็นพนักงานเอกชน จำนวน 271 คนมีการตัดสินใจซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้านเขตสายไหมกรุงเทพมหานคร 2) การตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้านของผู้บริโภคในเขตสายไหมกรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการอยู่อาศัย และอาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 3) ปัจจัยกลยุทธ์การตลาด ได้แก่ ด้านการสอบถาม ด้านการตัดสินใจซื้อ และด้านการบอกต่อ มีอิทธิพลทางบวกต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้านของผู้บริโภคในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม ได้ร้อยละ 52.20 (Adjusted R² = .522) ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: กลยุทธ์ทางการตลาด 5A, การตัดสินใจซื้อสินค้า, เครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน

Abstract

This research aims to: 1) 5A marketing strategy factors and purchasing decisions for home electrical appliances, 2) Compare the decision factors for purchasing home electrical appliances among consumers in Sai Mai District, Bangkok. Classified according to personal factors, 3) Study the marketing strategy factors affecting consumers' purchasing decisions for home electrical appliances. The research population is consumers who purchase consumer electrical appliances in Sai Mai District, Bangkok Province. Sample group of 400 people. Quantitative research. Collected from questionnaires using purposive sampling with a confidence value of 0.968 (Cronbach's Alpha) . Statistics used in data analysis include percentage, mean, and standard deviation. By analyzing one - way variance (One-way ANOVA), statistics (T-Test), (F-Test) and statistics in multiple regression analysis (Multiple Regression Analysis), the results found that. 1) Most consumers are female, 231 people, aged between 36 - 45 years, 198 people, 179 people have less than a bachelor's degree, 161 people have been living in Bangkok for 10 years or more, most of them are private employees, 271 people have decided to buy electrical appliances for their homes in Sai Mai District, Bangkok. 2) Comparison of decision factors for purchasing home electrical appliances among consumers in Sai Mai District, Bangkok. Classified by personal factors including gender, age, education level Length of residence and occupation are significantly different at the 0.01 level. and 3) Marketing strategy factors include inquiries. Purchasing decision and word of mouth Has a positive influence on consumers' decision to purchase home electrical appliances in the Sai Mai District, Bangkok, overall, 52.20 percent (Adjusted $R^2 = .522$), resulting in a statistically significant effect at the .01 level.

Keywords: 5A Marketing Strategy, Product Purchase Decision, Home Electrical Appliances

บทนำ

อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าในประเทศไทยมีพัฒนาการมากกว่า 60 ปี โดยรัฐบาลมีนโยบาย ส่งเสริมการลงทุนผ่านการให้สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) เพื่อดึงดูดนักลงทุนต่างชาติ ส่งผลให้มีการขยายการลงทุนในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและ พัฒนาการผลิตขึ้นส่วนๆ ตามมา ช่วงปี 2503 - 2514 ภาครัฐส่งเสริมการลงทุนผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าเพื่อทดแทนการนำเข้า โดยเป็นการนำเข้าชิ้นส่วนๆ มาประกอบและส่วนใหญ่เป็นการผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าที่มีเทคโนโลยีการผลิตไม่ซับซ้อน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ พัดลม เป็นต้น ตั้งแต่ปี 2515 ถึงปัจจุบัน รัฐบาล ไทยมีนโยบายสนับสนุนการผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าเพื่อส่งออก โดยในปี 2530 เหตุการณ์ Plaza Accord มี ผลให้เงินเยนแข็งค่า บริษัทญี่ปุ่นจึงย้ายฐานการผลิตออกนอกประเทศ ซึ่งไทยเป็นหนึ่งในฐานการผลิตที่สำคัญ เนื่องจากเป็นตลาดที่มีศักยภาพการเติบโตสูง อีกทั้งมีความได้เปรียบจากการเป็นศูนย์กลาง ของภูมิภาคอาเซียน หลังการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area: AFTA) ในปี

2547 นอกจากนี้ในช่วงเวลานั้นไทยยังมีต้นทุนค่าแรงที่ต่ำจึงดึงดูดบริษัทข้ามชาติให้เข้ามาตั้งฐานผลิตในไทยเพิ่มขึ้น โดยมีทั้งบริษัทผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้า และส่วนประกอบเครื่องใช้ไฟฟ้า รวมถึงชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ที่อยู่ในส่วนประกอบของเครื่องใช้ไฟฟ้าส่งผลให้เกิดการพัฒนาห่วงโซ่ อุปทานการผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าของไทยจนถึงปัจจุบัน (แนวน้อมธุรกิจ/อุตสาหกรรม ปี 2564 - 2566: อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า ธนาคารกรุงศรี) ปัจจุบันสินค้าประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้าในครัวเรือนมีทิศทางการเติบโตขึ้นเล็กน้อย ตลาดความต้องการ เครื่องใช้ไฟฟ้าของผู้บริโภคยังเติบโตได้เนื่องจากภาวะโลกร้อนที่สูงขึ้น ซึ่งเอื้อต่อการทำตลาดด้าน เครื่องใช้ไฟฟ้าประเภททำความเย็น อีกทั้งผู้บริโภคยังต้องการเปลี่ยนเครื่องใช้ไฟฟ้าใหม่ตามอายุการใช้งาน เช่น เครื่องซักผ้า ตู้เย็น หรือเครื่องปรับอากาศโดยเฉพาะผู้คนในประเทศนำมาใช้ในการ ดำรงชีวิตประจำวัน (วิระศักดิ์ จินารัตน์, 2564) ปัจจุบันสินค้าประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้าในครัวเรือนมีทิศทางการเติบโตขึ้นเล็กน้อย ตลาดความต้องการเครื่องใช้ไฟฟ้าของผู้บริโภคยังเติบโตได้เนื่องจากภาวะโลกร้อนที่สูงขึ้น อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าในปีพ.ศ. 2566 มีการผลิตลดลงร้อยละ 5.6 เมื่อเทียบเป็นรายปี เช่นเดียวกับการจำหน่ายในประเทศที่ปรับตัวลดลง ในขณะที่การนำเข้าและส่งออกเครื่องใช้ไฟฟ้าขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 4 และร้อยละ 2.2 ตามลำดับรายงานภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรมปี พ.ศ. 2566 และแนวน้อมปีพ.ศ. 2567 ที่เผยแพร่โดยกองนโยบายอุตสาหกรรมรายสาขาสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (สศอ.) ระบุว่า การผลิตสินค้า เครื่องใช้ไฟฟ้าทั้งปีหดตัวร้อยละ 5.6 จากสินค้ามอเตอร์ไฟฟ้า กระติกน้ำร้อน คอมเพรสเซอร์ เตารีด ไมโครเวฟ ตู้เย็น หม้อหุงข้าว พัดลม และหม้อแปลงไฟฟ้าที่มีการปรับตัวลดลงเนื่องจากต้นทุนการผลิตที่ปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับความต้องการตลาดโลกลดลงและเศรษฐกิจโลกที่ยังไม่ฟื้นตัว แต่อย่างไรก็ตาม มีการส่งออกเครื่องซักผ้า และหม้อแปลงไฟฟ้าเพิ่มขึ้นตามความต้องการของ ห่วงโซ่การผลิตในอุตสาหกรรม การจำหน่ายในประเทศ การจำหน่ายในประเทศไทยในปีพ.ศ. 2566 การจำหน่ายสินค้าหลักในประเทศมีการปรับตัวลดลงเมื่อเทียบกับปีก่อน ได้แก่ เตารีดไมโครเวฟ กระติก น้ำร้อน คอมเพรสเซอร์ ตู้เย็น หม้อหุงข้าว และเครื่องซักผ้ามีหดตัว ในขณะที่เครื่องปรับอากาศ และพัดลม เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.1 และร้อยละ 2.8 ตามลำดับในปีพ.ศ. 2566 การจำหน่ายสินค้าหลักในประเทศมีการปรับตัวลดลงเมื่อเทียบกับปีก่อน แนวน้อมอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า ปีพ.ศ. 2567 สำหรับอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า ในปีพ.ศ. 2567 คาดว่าจะมีการผลิตหดตัวประมาณร้อยละ 1.0 - 3.0 เมื่อเทียบกับปีก่อน เนื่องจาก ต้นทุน การผลิตหรือราคาวัตถุดิบที่ยังมีแนวโน้มไม่แน่นอน และ สถานการณ์เศรษฐกิจโลกที่อาจจะชะลอตัว ในขณะที่การส่งออกคาดว่าจะ ขยายตัวประมาณร้อยละ 2.0 - 8.0 เมื่อเทียบกับปีก่อน เนื่องจากความ ต้องการผลิตภัณฑ์และบริการสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้า คาดว่าจะเติบโตอย่างต่อเนื่องในประเทศกำลัง พัฒนา เช่น อินเดีย เวียดนาม เนื่องจากผู้บริโภคและธุรกิจในกลุ่มภาค กำลังต้องการพัฒนาโครงสร้าง พื้นฐานทาง เทคโนโลยีในประเทศ และสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนหรือผู้บริโภคมากขึ้น (ธนาคารกรุงศรี, 2564)

ผู้บริโภคมีพฤติกรรมในการเลือกซื้อสินค้าที่เปลี่ยนไป เพราะการเข้ามาของเทคโนโลยีทำให้การดำเนินชีวิตของคนมีการเปลี่ยนแปลงไปรวมทั้งวิถีชีวิตของคนในกรุงเทพที่ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้น ทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด 5A (5A's Marketing Model) ของ Kotler, P. (Kotler, P., 2021) เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของผู้บริโภคในยุคดิจิทัล โดยอธิบายถึงเส้นทางการเดินทางของลูกค้า ได้แก่ การรับรู้ (Awareness) การดึงดูด (Appeal) การสอบถาม (Ask) การลงมือซื้อ (Act) และการบอกต่อ (Advocate) ซึ่งผู้คน

ต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับโลกที่ไม่มีการหยุดยั้ง การที่ระบบอินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันไม่ว่าจะเพื่อการติดต่อสื่อสาร การทำงาน และความบันเทิงในการทำธุรกิจโดยการทำการตลาดออนไลน์นั้นเริ่มต้นมาจากการที่นักการตลาดต้องปรับตัวให้เข้ากับพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไปเพื่อให้เข้ากลุ่มผู้บริโภคได้ตรงกลุ่มเป้าหมายและรวดเร็วที่สุด (สุชาติ ตันบุญเจริญ, 2565) กลยุทธ์การตลาดของผู้ผลิตและผู้ค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าจึงต้องเน้นที่การเสนอสินค้าใหม่การเพิ่มช่องทางการขายและการรับรู้ทางออนไลน์ รวมทั้งนำเสนอกลยุทธ์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้า (วีระศักดิ์ จินารัตน์, 2564)

ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมา ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้านของผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตสายไหมกรุงเทพมหานคร โดยคาดว่าจะมีประโยชน์ต่อการศึกษาการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน โดยตลอดถึงใช้เป็นแนวทางในการศึกษาการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้านต่อไป โดยการนำหลักการกลยุทธ์การตลาด ได้แก่ การรับรู้ การดึงดูด การสอบถาม การลงมือซื้อ และการบอกต่อ ซึ่งเป็นแนวคิดสำคัญในการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยการตัดสินใจซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้านที่มุ่งเน้นการตัดสินใจเลือกซื้อได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามความต้องการของสังคมได้ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษา ปัจจัยกลยุทธ์ทางการตลาด 5A และการตัดสินใจซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยการตัดสินใจซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้านของผู้บริโภคในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัจจัยกลยุทธ์การตลาดส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้านของผู้บริโภค

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้กำหนดดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ กลุ่มผู้บริโภคเพศหญิงและชาย สัญชาติ ไทย และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร จำนวน 209,367 คน (สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, 2567)

2. กลุ่มตัวอย่าง (Sample) คือ กลุ่มผู้บริโภคเพศหญิงและชาย สัญชาติ ไทย และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร โดยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ขนาดกลุ่มตัวอย่างจึงมีจำนวน 400 ตัวอย่าง จากตารางสำเร็จรูปของ เครจซีและมอร์แกน (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Google form) โดยแบบสอบถามเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นการสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการอยู่อาศัย และ อาชีพ โดยข้อคำถามมีลักษณะแบบปลายปิดให้ตอบ (Check list)

ส่วนที่ 2 เป็นการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยกลยุทธ์การตลาด 5A ได้แก่ ด้านการรับรู้ด้านการดึงดูด ด้านการสอบถาม ด้านการลงมือซื้อ ด้านการบอกต่อ

ส่วนที่ 3 เป็นการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการตัดสินใจซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน ได้แก่ การรับรู้ปัญหา การค้นหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ พฤติกรรมหลังการซื้อ

วิธีหาคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย

1. ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามด้านความเชื่อมั่น (Reliability) ดำเนินการโดยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด คำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา Alpha Coefficient ครอนบาค (Cronbach, L. J., 1970) โดยได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.968 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามชุดนี้มีคุณภาพในด้านความตรงของเนื้อหาในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

2. การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยเริ่มต้นด้วยการออกแบบแบบสอบถามใน (Google Form) โดยกำหนดคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมทั้งกำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถามต้องตอบทุกข้อเพื่อให้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ จากนั้นตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถาม และเพิ่มคำชี้แจงเพื่ออธิบายวัตถุประสงค์วิธีการตอบ และระยะเวลาที่ใช้ในการตอบ ก่อนที่จะนำแบบสอบถามเผยแพร่ผ่านช่องทางออนไลน์ไปยังกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และมีการติดตามผลการตอบกลับให้ครบถ้วน ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ จำนวน 400 ชุด โดยจะดึงข้อมูลที่บันทึกอัตโนมัติใน (Google form) ออกมาในรูปแบบไฟล์ เช่น Excel เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติที่เหมาะสม

3. ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการอยู่อาศัย และอาชีพ โดยการพรรณนาสถิติที่ใช้วิเคราะห์ คือ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ปัจจัยกลยุทธ์การตลาดกับปัจจัยการตัดสินใจซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน โดยการพรรณนาสถิติที่ใช้วิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำค่าเฉลี่ยมาเทียบกับเกณฑ์ต่อไปนี้

4.51 - 5.00 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

3.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการตัดสินใจจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการอยู่อาศัย และอาชีพ โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นที่มากกว่าสองกลุ่ม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - way ANOVA) สถิติ (F - test) โดยกำหนดค่าความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ในกรณี พบว่า ค่าเฉลี่ยของตัวแปรที่ทดสอบมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีหาความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LSD

(Least Significant Difference) และวิธีการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นสองกลุ่ม ด้วยสถิติทดสอบ t (t-test) เพื่อทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูลการหาความสัมพันธ์โดยการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้า โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ MRA (Multiple regression analysis) แบบ All Enter โดยใช้สถิติ Adjusted R^2 ค่า F และ t

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้านของผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตสายไหมกรุงเทพมหานครสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 231 คน อายุระหว่าง 36 - 45 ปี จำนวน 198 คน จบการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 179 คน คิด ผู้ที่พักอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร 10 ปีขึ้นไป จำนวน 161 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานเอกชน จำนวน 271 คน

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นกลยุทธ์การตลาด 5A โดยภาพรวม

ตารางที่ 1 ระดับความคิดเห็นกลยุทธ์การตลาด 5A โดยภาพรวม

ด้านกลยุทธ์การตลาด 5A	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านการรับรู้	3.87	0.728	มาก
2. ด้านการดึงดูด	4.09	0.741	มาก
3. ด้านการสอบถาม	4.18	0.696	มาก
4. ด้านการลงมือซื้อ	4.05	0.762	มาก
5. ด้านการบอกต่อ	3.97	0.784	มาก
รวม	4.03	0.641	มาก

จากตารางที่ 1 ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อกลยุทธ์การตลาด 5A พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาด 5A โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.03$, S.D. = 0.641) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสอบถาม และประเมินผลอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.18$, S.D. = 0.696) รองลงมา คือ ด้านการดึงดูดอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.09$, S.D. = 0.741) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการรับรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.87$, S.D. = 0.728)

2. ผลการศึกษาเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นกับปัจจัยการตัดสินใจซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน โดยภาพรวม

ตารางที่ 2 ระดับความคิดเห็นการตัดสินใจซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน โดยภาพรวม

ปัจจัยการตัดสินใจซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. การรับรู้ปัญหา	4.19	0.508	มาก
2. การค้นหาข้อมูล	3.93	0.637	มาก
3. การประเมินทางเลือก	4.06	0.562	มาก

ตารางที่ 2 ระดับความคิดเห็นการตัดสินใจซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน โดยภาพรวม (ต่อ)

ปัจจัยการตัดสินใจซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
4. การตัดสินใจซื้อ	3.72	0.664	มาก
5. พฤติกรรมหลังการซื้อ	3.80	0.658	มาก
รวม	3.94	0.513	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการตัดสินใจซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้านโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.94$, S.D. = 0.513) เมื่อพิจารณาเป็นด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การรับรู้ปัญหาอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.19$, S.D. = 0.508) รองลงมาคือ การประเมินทางเลือกอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.06$, S.D. = 0.562) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การตัดสินใจซื้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.72$, S.D. = 0.664)

3. ผลการศึกษาการเปรียบเทียบปัจจัยการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้านของผู้บริโภคในเขตสายไหมกรุงเทพมหานครจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยภาพรวม

ตารางที่ 3 ระดับความคิดเห็นการตัดสินใจซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน โดยภาพรวม

ปัจจัยส่วนบุคคล	สรุปผลการทดสอบความแปรปรวนของกลุ่มข้อมูลในการวิเคราะห์เปรียบเทียบ		
	สถิติ F	p - value	ผลการทดสอบสมมติฐานทางสถิติ
1. เพศ	- 7.101**	.001	ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0)
2. อายุ	19.224**	.001	ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0)
3. ระดับการศึกษา	23.392**	.001	ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0)
4. ระยะเวลาในการอยู่อาศัย	44.147**	.001	ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0)
5. อาชีพ	5.898**	.001	ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0)

จากตารางที่ 3 ผลการศึกษาการเปรียบเทียบปัจจัยการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้านของผู้บริโภคในเขตสายไหมกรุงเทพมหานครจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยภาพรวม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการอยู่อาศัย และอาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้านของผู้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครกฤษฎีการตลาด 5A ภาพรวม

ตาราง 4 ผลวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน ของผู้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครกฤษฎีการตลาด 5A ภาพรวม

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบ กฤษฎีการตลาด 5A	การตัดสินใจซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน				
	B	SE (b)	Beta	t	P - Value
(Constant)	1.714	.117		14.606**	.001
ด้านการรับรู้	- .008	.053	- .012	- .159	.873
ด้านการดึงดูด	.024	.039	.034	.612	.541
ด้านการสอบถาม	.111	.045	.151	2.473*	.014
ด้านการตัดสินใจซื้อ	.164	.044	.244	3.708**	.001

ตาราง 4 ผลวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน ของผู้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครกลยุทธ์การตลาด 5A ภาพรวม (ต่อ)

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบ		การตัดสินใจซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน				
กลยุทธ์การตลาด 5A		B	SE (b)	Beta	t	P - Value
ด้านการบอกต่อ		.260	.040	.397	6.450**	.001
r	R ²	Adjusted R ²	S.E (est.)	F**	P - Value	
.727	.528	.522	.35470	88.219	.001	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 ปัจจัยกลยุทธ์การตลาดส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้านของผู้บริโภคในเขตสายไหมกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยกลยุทธ์การตลาด ได้แก่ ด้านการสอบถาม ด้านการตัดสินใจซื้อ ด้านการบอกต่อ มีอิทธิพลทางบวกส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้านของผู้บริโภคในเขตสายไหมกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ได้ค่าร้อยละ 52.2 (Adjusted R² = .522)

อภิปรายผล

1.การตัดสินใจซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้านของผู้บริโภคในเขตสายไหมกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยทั้ง 5 ด้านในกระบวนการตัดสินใจซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้านมีความสอดคล้องกับ หลายงานวิจัยที่ระบุถึงความสำคัญของการรับรู้ปัญหาการค้นหาข้อมูล การเปรียบเทียบทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมหลังการซื้อ โดยแต่ละขั้นตอนมีอิทธิพลต่อการสร้างความพึงพอใจของ ผู้บริโภค ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญของกลยุทธ์การตลาดและการพัฒนาสินค้าที่ตรงกับความต้องการ ในยุคปัจจุบัน

1.1 การรับรู้ปัญหา (Problem Recognition) การรับรู้ปัญหาเป็นขั้นตอนแรกในกระบวนการตัดสินใจซื้อ โดยผู้บริโภคเริ่มต้นจากการตระหนักถึง ความจำเป็นหรือความต้องการในการใช้เครื่องใช้ไฟฟ้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พุทธิธิดา คุ่มลักษณ์ ที่อธิบายไว้ว่าการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต เช่น การทำงานจากที่บ้าน (Work from Home) กระตุ้นให้ผู้บริโภค ตระหนักถึงความสำคัญของเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ช่วยอำนวยความสะดวก เช่น เครื่องปรับอากาศและเครื่องฟอกอากาศ (พุทธิธิดา คุ่มลักษณ์, 2565) ขณะที่ Li, H. & Shanyong, W. ที่อธิบายไว้ว่าความจำเป็นด้านสุขอนามัย และสุขภาพยังเป็นตัวกระตุ้นสำคัญในการตระหนักถึงความต้องการสินค้า (Li, H. & Shanyong, W., 2019) ดังนั้น การตัดสินใจซื้อ โดยผู้บริโภคเริ่มต้นจากการตระหนักถึงปัญหาหรือความต้องการที่ต้องได้รับการแก้ไข

1.2 การค้นหาข้อมูล (Information Search) หลังจากการรับรู้ปัญหา ผู้บริโภคเข้าสู่ขั้นตอนการค้นหาข้อมูลเพื่อพิจารณาสินค้าทางเลือก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปุณิกา ชันจันท์ ที่อธิบายไว้ว่าแหล่งข้อมูลที่ได้รับความนิยมสูง ได้แก่ เว็บไซต์รีวิวสินค้าและสื่อสังคมออนไลน์ เนื่องจากให้ข้อมูลเปรียบเทียบที่เป็นประโยชน์ (ปุณิกา ชันจันท์, 2563) ในขณะเดียวกัน Zhiyu, L. & Xu, Z. ที่อธิบายไว้ว่าผู้บริโภคที่มีการศึกษาสูงและอายุ

กลางคน มักใช้เวลามากขึ้นในการค้นหาข้อมูลเพื่อให้มั่นใจว่าสินค้าตรงตามความต้องการ (Zhiyu, L. & Xu, Z., 2023) ดังนั้น ผู้บริโภคมีการศึกษาค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ต่อความต้องการของสินค้า

1.3 การประเมินทางเลือก (Evaluation of Alternatives) การประเมินทางเลือกเป็นขั้นตอนที่ผู้บริโภคเปรียบเทียบคุณสมบัติของสินค้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิตารัตน์ งามจวิทยานนท์ ที่อธิบายไว้ว่า คุณภาพสินค้าและความคุ้มค่าต่อราคาเป็นปัจจัยสำคัญในการพิจารณา (อิตารัตน์ งามจวิทยานนท์, 2566) ดังนั้น ผู้บริโภคจะเปรียบเทียบคุณสมบัติของสินค้าหลาย ๆ ตัวเลือกที่ค้นหาข้อมูลเพื่อเลือกสินค้าที่ตอบโจทย์อย่างคุ้มค่าที่สุดก่อนการตัดสินใจซื้อ

1.4 การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) การตัดสินใจซื้อได้รับอิทธิพลจากหลายปัจจัย เช่น ราคา โปรโมชั่น และรีวิวจากผู้ใช้งานจริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาดา ต้นบุญเจริญ ที่อธิบายไว้ว่าระบุว่า ผู้บริโภคที่มีรายได้ประจำ เช่น พนักงานเอกชน มีแนวโน้ม เลือกซื้อสินค้าจากโปรโมชั่นและการแนะนำโดยตรงจากตราสินค้า (สุชาดา ต้นบุญเจริญ, 2565) ดังนั้น กระบวนการตัดสินใจซื้อ โดยผู้บริโภคจะทำการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าจากทางเลือกที่ได้ประเมินไว้ก่อนหน้านี้ ในการเลือกซื้อสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้า

1.5 พฤติกรรมหลังการซื้อ (Post - Purchase Behavior) พฤติกรรมหลังการซื้อสะท้อนถึงความพึงพอใจหรือความไม่พึงพอใจต่อสินค้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยฉัตร ศรีสะอาด ที่อธิบายไว้ว่าผู้บริโภคที่ได้รับบริการหลังการขายที่ดี เช่น การซ่อมบำรุงหรือเปลี่ยนสินค้าภายในระยะเวลารับประกัน มักแสดงความภักดีต่อตราสินค้า (ปิยฉัตร ศรีสะอาด, 2565) ในขณะที่ Wayan, M. ที่อธิบายไว้ว่าการรีวิวเชิงบวกหลังการซื้อช่วยสร้างความน่าเชื่อถือให้กับแบรนด์และ กระตุ้นการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคคนอื่น (Wayan, M., 2021) ดังนั้น พฤติกรรมหลังการซื้อของผู้บริโภคสะท้อนถึงความพึงพอใจหรือความไม่พึงพอใจต่อสินค้าที่เลือกซื้อ

2. เปรียบเทียบปัจจัยการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้านของผู้บริโภคในเขตสายไหมกรุงเทพมหานคร จำแนก ตามปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ การศึกษา ระยะเวลาในการอยู่อาศัย และอาชีพ มีผลอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ ผู้บริโภคในกลุ่มต่าง ๆ มีความต้องการและความคาดหวังที่แตกต่างกัน ซึ่งตราสินค้าสามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปปรับใช้เพื่อสร้างกลยุทธ์การตลาดที่ ตอบสนองความต้องการของแต่ละกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.1 เพศ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ซึ่งสะท้อนถึงบทบาทสำคัญของผู้หญิงในครัวเรือน โดยเฉพาะการตัดสินใจซื้อสินค้าที่เกี่ยวข้องกับบ้าน เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ พุทธธิดา คุ่มลักษณ์ ที่อธิบายไว้ว่าเพศหญิงมีแนวโน้มที่จะค้นคว้าข้อมูลอย่างละเอียดและเปรียบเทียบคุณสมบัติสินค้าก่อนตัดสินใจซื้อ (พุทธธิดา คุ่มลักษณ์, 2565)

2.2 อายุ กลุ่มอายุที่มีสัดส่วนสูงสุด คือ 36 - 45 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยที่มีกำลังซื้อสูงและมีความต้องการสินค้าที่ตอบโจทย์ความสะดวกสบายในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wayan, M. ที่อธิบายไว้ว่าระบุว่ากลุ่มนี้มักมองหาสินค้าที่มีคุณภาพสูงและประหยัดพลังงาน (Wayan, M., 2021) ในขณะที่ ปุณิกา ชันจันทร์ ที่อธิบายไว้ว่าเครื่องใช้ไฟฟ้าที่มี ฟังก์ชันอัจฉริยะและออกแบบให้เหมาะกับการใช้งานในครัวเรือนได้รับความนิยมในกลุ่มวัยดังกล่าว (ปุณิกา ชันจันทร์, 2563)

2.3 ระดับการศึกษา ผู้บริโภคที่มีระดับการศึกษาสูงมักมีพฤติกรรมการศึกษาข้อมูลและเปรียบเทียบสินค้าก่อนตัดสินใจซื้อ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปุณิกา ชันจันทร์ ที่อธิบายไว้ว่าผู้บริโภคในกลุ่มนี้ให้ความสำคัญกับรีวิวสินค้าและข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้ (ปุณิกา ชันจันทร์, 2563) นอกจากนี้ Ivan, S. ที่อธิบายไว้ว่ายืนยันว่าระดับการศึกษาที่สูงขึ้นมีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการ (Ivan, S., 2021)

2.4 ระยะเวลาในการอยู่อาศัย ผู้บริโภคที่อาศัยในบ้านของตนเองหรืออยู่อาศัยระยะยาวมักมีความสนใจในการเลือกซื้อสินค้าที่คุ้มค่าต่อการใช้งานในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระศักดิ์ จินารัตน์ ที่อธิบายไว้ว่าระยะเวลาที่อาศัยมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยมี ผลต่อการตัดสินใจลงทุนในเครื่องใช้ไฟฟ้าที่มีประสิทธิภาพ (วีระศักดิ์ จินารัตน์, 2564)

2.5 อาชีพ พนักงานเอกชนเป็นกลุ่มอาชีพที่มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจซื้อ เนื่องจากมีรายได้ประจำและให้ความสำคัญกับโปรโมชั่นและราคาที่เหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาดา ต้นบุญเจริญ ที่อธิบายไว้ว่ากลุ่มพนักงานเอกชนมักเลือกซื้อสินค้าจากแคมเปญส่งเสริมการขายที่ตรงกับความต้องการขณะที่เจ้าของธุรกิจหรืออาชีพอิสระให้ความสำคัญกับคุณภาพและความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (สุชาดา ต้นบุญเจริญ, 2565)

ดังนั้น กลุ่มผู้บริโภคที่มีเป็นเพศหญิงที่มีอายุระหว่าง 36 - 45 ปี การศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีพักอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร 10 ปีขึ้นไปและประกอบอาชีพเป็นพนักงานเอกชน มีการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้านของผู้บริโภคในเขตสายไหมกรุงเทพมหานคร มีผลอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ

3. ปัจจัยกลยุทธ์การตลาดส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้านของผู้บริโภคในเขตสายไหมกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้านของผู้บริโภคในเขต สายไหมกรุงเทพมหานครโดยรวม ประกอบด้วย ด้านการรับรู้ ด้านการดึงดูด ด้านการสอบถาม ด้านการตัดสินใจซื้อ และด้านการบอกต่อ

3.1 ด้านการสอบถาม การสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งต่าง ๆ เป็นขั้นตอนสำคัญในกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ผลการศึกษาพบว่า ด้านการสอบถามมีผลกระทบสูงในการค้นหาข้อมูลและการประเมินทางเลือกโดยผู้บริโภคมักจะหาข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้ เช่น จากผู้ใช้งานจริงหรือ แหล่งข้อมูลออนไลน์ เพื่อเพิ่มความมั่นใจในการตัดสินใจซื้อสินค้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิตารัตน์ งามจวบวิทยานนท์ ที่อธิบายไว้ว่าการสอบถามข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความมั่นใจในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ โดยเฉพาะการได้รับข้อมูลจากคนที่มี ประสบการณ์การใช้งานจริง (อิตารัตน์ งามจวบวิทยานนท์, 2566)

3.2 ด้านการตัดสินใจซื้อได้รับผลกระทบจากหลายปัจจัย โดยเฉพาะการสอบถาม ข้อมูลจากผู้ใช้งานจริงและคำแนะนำจากคนรอบข้างที่สามารถช่วยเพิ่มความมั่นใจให้กับผู้บริโภค ผล การศึกษาพบว่า ด้านการตัดสินใจซื้อได้รับผลกระทบจากการสอบถามข้อมูลและการบอกต่อจากผู้ใช้งานจริงอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปิยะฉัตร ศรีสะอาด ที่อธิบายไว้ว่าบทบาทของการสอบถามและการบอกต่อในกระบวนการตัดสินใจซื้อ โดยการที่ผู้บริโภคได้รับคำแนะนำจากคนที่เคยใช้ผลิตภัณฑ์จะช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในการเลือกซื้อสินค้ามากขึ้น (ปิยะฉัตร ศรีสะอาด, 2565) นอกจากนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อิทธิพัทธ์ มากทุ่งคา ที่อธิบายไว้ว่า

ความสำคัญของการแนะนำจากผู้ใช้งานจริงที่มีบทบาทสำคัญในการเพิ่มความมั่นใจและช่วยให้กระบวนการตัดสินใจซื้อเกิดขึ้นได้เร็วขึ้น (อิทธิพัทธ์ มากทุ่งคา, 2564)

3.3 ด้านการบอกต่อ ผู้บริโภคมีการบอกต่อจากผู้ใช้งานจริงที่มีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นความสนใจและช่วยสร้างความเชื่อมั่นในการตัดสินใจซื้อ ผลการศึกษาพบว่า ด้านการบอกต่อมีค่าน้ำหนักมากที่สุดซึ่งแสดงให้เห็นว่าคำแนะนำจากผู้ใช้งานจริงหรือการบอกต่อมีผลกระทบสูงต่อการตัดสินใจซื้อ การบอกต่อเป็นช่องทางที่สำคัญในการช่วยให้ผู้บริโภคตัดสินใจเลือกผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการแนะนำจากคนที่เคยใช้จริง ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฌานา ชันจันท์ ทือธิบายไว้ว่าการบอกต่อจากผู้ใช้งานจริงเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความมั่นใจ ในการตัดสินใจซื้อ โดยผู้บริโภคมักจะเชื่อมั่นในคำแนะนำจากบุคคลที่มีประสบการณ์กับผลิตภัณฑ์นั้น ๆ (ฌานา ชันจันท์, 2563) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุกุสตินา มัลติ พรโนโม ทือธิบายไว้ว่าการบอกต่อจากผู้ใช้งานจริงมีอิทธิพลที่สำคัญต่อการสร้างความเชื่อมั่นและช่วยกระตุ้นการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ (อุกุสตินา มัลติ พรโนโม, 2022)

ดังนั้น จากผลการศึกษาในงานวิจัยนี้ปัจจัยกลยุทธ์การตลาด ได้แก่ ด้านการสอบถาม ด้านการตัดสินใจซื้อ และด้านการบอกต่อ มีอิทธิพลทางบวกต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้านของผู้บริโภคในเขตสายไหมกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม ดังนั้น กลยุทธ์การตลาดจะช่วยเสริมสร้างประสบการณ์การซื้อที่ดีและกระตุ้นการเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าในพื้นที่นี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้านของผู้ที่อยู่ในเขตสายไหมกรุงเทพมหานคร ข้อเสนอแนะที่สามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงกลยุทธ์การตลาดและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ได้มี ดังนี้ 1) ควรมีการตัดสินใจซื้อสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าโดยการตระหนักถึงปัญหาหรือความต้องการในการใช้งาน 2) ควรมีการศึกษาค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ต่อความต้องการของสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้า 3) ควรจะเปรียบเทียบคุณสมบัติของสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าที่หลากหลายโดยค้นหาข้อมูลเพื่อเลือกสินค้าอย่างคุ้มค่าที่สุดก่อนการตัดสินใจซื้อและประเมินไว้ก่อนหน้าในการเลือกซื้อสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้า 4) นำผลการศึกษาในงานวิจัยนี้เกี่ยวกับปัจจัยกลยุทธ์การตลาด ได้แก่ ด้านการสอบถาม ด้านการตัดสินใจซื้อ และด้านการบอกต่อ มีอิทธิพลทางบวกต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้านของผู้บริโภคในเขตสายไหมกรุงเทพมหานคร เสริมสร้างประสบการณ์การซื้อที่ดีและกระตุ้นการเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าในพื้นที่นี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- ฌานา ชันจันท์. (2563). การตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์ อิเล็กทรอนิกส์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารธุรกิจออนไลน์, 4(1), 78-92.
- ธนากรกรศรี. (2564). แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม ปี 2564 - 2566: อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า. เรียกใช้เมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2567 จาก <https://www.krungsri.com/th/research>
- ธิดารัตน์ งามจบทวิทยานนท์. (2566). ปัจจัยการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องฟอก อากาศของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารการจัดการธุรกิจและเทคโนโลยี, 8(1), 33-47.

- ปิยฉัตร ศรีสะอาด. (2565). ปัจจัยการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องฟอกอากาศของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารนวัตกรรมการตลาด, 9(4), 21-36.
- ปุกกา ชันจันทร์. (2563). การตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์ อิเล็กทรอนิกส์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารพฤติกรรมผู้บริโภคดิจิทัล, 3(2), 65-80.
- พุทธิธิดา คุ่มลักษณ์. (2565). พฤติกรรมการเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าในครัวเรือนของประชาชนในเขตจังหวัดกำแพงเพชร. วารสารวิจัยการตลาดและพฤติกรรมผู้บริโภค, 5(3), 45-59.
- วีระศักดิ์ จินารัตน์. (2564). พฤติกรรมผู้บริโภคและความพึงพอใจในการซื้อผลิตภัณฑ์ เครื่องใช้ไฟฟ้าที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารเศรษฐกิจและสังคมศึกษา, 5(2), 11-25.
- สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. (2567). สถิติจำนวนประชากร. เรียกใช้เมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://shorturl.asia/a6jQd>
- สุชาดา ต้นบุญเจริญ. (2565). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าผ่านแอปพลิเคชัน Shopee ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วารสารการบริหารธุรกิจ, 7(2), 12-28.
- อกุสตินา มัลติ พรโนโม. (2022). ปัจจัยทางสังคมและกิจกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อความต่อเนื่องของกลยุทธ์การตลาด 5A. วารสารนานาชาติด้านการตลาดดิจิทัล, 7(2), 123-137.
- อิทธิพัทธ์ มากทุ่งคา. (2564). อิทธิพลการตลาดแบบ 5A ภาพลักษณ์ด้านนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ ค่านิยม และทัศนคติของผู้บริโภคส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อแอร์มอเตอร์ไซค์ไฟฟ้าของ ผู้บริโภคในเขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร. วารสารการจัดการและพัฒนาธุรกิจ, 6(3), 50-65.
- Cronbach, L. J. (1970). Essentials of psychological test. (5th ed.). New York: Harper Collins.
- Ivan, S. (2021). The Impact of Digital Readiness on Transitioning Customers to Digital Channels. DigitalEconomyJournal, 9(1), 76-88.
- Kotler, P. (2021). Marketing Management. (15th ed.). Bangkok: Pearson Education, Inc.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Li, H. & Shanyong, W. (2019). Antecedents of Consumers' Intention to Purchase Energy-Efficient Appliances. Journal of Consumer Behavior, 18(6), 451-467.
- Wayan, M. (2021). Differentiation and the Five As Concept in Digital Marketing of SMEs During the COVID-19 Pandemic. Journal of Small Business Strategy, 31(4), 112-126.
- Zhiyu, L. & Xu, Z. (2023). Influencing Factor Analysis on Energy-Saving Refrigerator Purchases from the Supply and Demand Sides. Energy Economics Review, 15(3), 203-219.

พืชเสริมรายได้ในสวนยางพารา: ทางเลือกสู่ความยั่งยืนของเกษตรกร

ตำบลบ้านเสด็จ อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี*

SUPPLEMENTARY INCOME CROPS IN RUBBER PLANTATIONS: SUSTAINABLE OPTIONS FOR FARMERS BAN SADET SUB-DISTRICT, KHAIN SA DISTRICT, SURAT THANI PROVINCE

เบญจวรรณ คงชน^{1*}, อภิชนา ขุนทอง¹, สถิต ทศวิจิต²

Benjawan Khongkon^{1*}, Aphitchaya Khunthong¹, Sathit Tosawichit²

¹คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี สุราษฎร์ธานี ประเทศไทย

¹Faculty of Management Science, Suratthani Rajabhat University, Suratthani, Thailand

²การยางแห่งประเทศไทย สาขาเคียนซา สุราษฎร์ธานี ประเทศไทย

²Rubber Authority of Thailand, Kiansa Branch, Surat Thani, Thailand

*Corresponding author E-mail: benjawan.kon@sru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยางพาราของเกษตรกร และต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยางพาราของเกษตรกรในตำบลบ้านเสด็จ อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนกับการยางแห่งประเทศไทย สาขาเคียนซา จำนวน 66 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบในการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยางพาราของเกษตรกรฯ เกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ปลูกยางพาราพันธุ์ RRIM 600 และพันธุ์ RRIT 251 ในที่ดินของตนเองและมีเอกสารสิทธิ์ ประเภท สปก.4 - 01 บนพื้นที่ราบเป็นดินเหนียวใช้แหล่งน้ำจากแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติ พืชที่นิยมปลูกเสริมมากที่สุดคือ กาแฟและผักเหลียง ต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยางพาราของเกษตรกร ได้แก่ 1) กาแฟโรบัสต้า มีต้นทุนรวม 3,223.88 บาทต่อไร่ต่อปี มีผลผลิตเฉลี่ย 79 กิโลกรัมต่อไร่ ขายได้ราคา 110 บาทต่อกิโลกรัม มีผลตอบแทนสุทธิ 5,466.12 บาทต่อไร่ต่อปี หรือ 69.19 บาทต่อกิโลกรัม และ 2) ผักเหลียง มีต้นทุนรวม 3,760.08 บาทต่อไร่ต่อปี มีผลผลิตเฉลี่ย 162 กิโลกรัมต่อไร่ ขายได้ราคา 80 บาทต่อกิโลกรัม มีผลตอบแทนสุทธิ 9,199.92 บาทต่อไร่ต่อปี หรือ 56.73 บาทต่อกิโลกรัม ด้านโครงสร้างต้นทุน ทั้งกาแฟโรบัสต้าและผักเหลียงมีต้นทุนผันแปรเป็นสัดส่วนหลักของต้นทุนรวม ซึ่งค่าแรงงานเป็นต้นทุนสำคัญ

คำสำคัญ: พืชเสริมรายได้, ยางพารา, ความยั่งยืนของเกษตรกร, เกษตรกร, ต้นทุนและผลตอบแทน

Abstract

The objective of this research was to analyze the patterns of supplementary income crops in rubber plantations and to study the costs and returns of these supplementary crops grown by farmers in Ban Sadet Sub-district, Khian Sa District, Surat Thani Province. This quantitative research used a sample group of 66 farmers registered with the Rubber Authority of Thailand, Khian Sa Branch, selected through purposive sampling. The research instrument was a questionnaire, with data analysis using percentage and mean values in a descriptive analysis approach. The research findings revealed that regarding supplementary crop patterns in rubber plantations, most farmers had experience growing rubber trees of the RRIM 600 and RRIT 251 varieties on their own land with SPK 4-01 land rights documents. The plantations were typically on flat clay soil, using water sources from rivers, canals, and natural water sources. The most popular supplementary crops were coffee and melinjo (*Gnetum gnemon*). The costs and returns of supplementary crops in rubber plantations were: 1) Robusta coffee has a total cost of 3,223.88 baht per rai per year, with an average yield of 79 kilograms per rai, sold at 110 baht per kilogram, generating a net return of 5,466.12 baht per rai per year or 69.19 baht per kilogram, and 2) Melinjo has a total cost of 3,760.08 baht per rai per year, with an average yield of 162 kilograms per rai, sold at 80 baht per kilogram, generating a net return of 9,199.92 baht per rai per year or 56.73 baht per kilogram. Regarding cost structure, for both Robusta coffee and melinjo, variable costs constituted the main proportion of total costs, with labor costs being the most significant component.

Keywords: Supplementary Income Crops, Rubber Trees, Sustainability of farmers, Farmers, Cost and Benefit

บทนำ

อุตสาหกรรมยางพาราเป็นหนึ่งในภาคการเกษตรที่มีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจไทย โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคใต้ที่มีการปลูกยางพาราเป็นจำนวนมาก นโยบายยุทธศาสตร์ยางพาราระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ของการยางแห่งประเทศไทย มุ่งเน้นการลดพื้นที่ปลูกยางพารา เพิ่มปริมาณผลผลิต และเพิ่มสัดส่วนการใช้ยางภายในประเทศ เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ยางพาราและรายได้ของเกษตรกร (กลุ่มสารสนเทศการเกษตร, 2565) อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ปัจจุบันแสดงให้เห็นว่าปัจจัยแวดล้อม เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการแพร่ระบาดของโรคใบร่วง ส่งผลให้ผลผลิตยางพาราลดลง และราคาผันผวน (สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร, 2566) ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่พึ่งพิงรายได้จากยางพาราเป็นหลัก

ปัจจุบัน เกษตรกรชาวสวนยางต้องเผชิญกับความท้าทายหลายด้าน ทั้งต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้น การขาดแคลนแรงงานกรีดยาง และความไม่แน่นอนของราคายางพาราในตลาดโลก (ธนายุส บุญทอง และคณะ, 2562) การผลิตยางพาราในประเทศไทยเผชิญกับผลกระทบจากปรากฏการณ์เอลนีโญ ทำให้มีฝนตกทั้งช่วงและภัยแล้ง

ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้ผลผลิตยางลดลงและคุณภาพเสื่อมโทรม (วิทยา พรหมมี, 2564) นอกจากนี้ อุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า ซึ่งเป็นภาคส่วนที่ใช้จ่ายพาราจำนวนมาก กำลังเติบโตขึ้น ทำให้ความต้องการยางพาราของโลกเพิ่มสูงขึ้น แต่เกษตรกรไทยยังขาดแนวทางที่ชัดเจนในการเพิ่มศักยภาพการผลิตเพื่อตอบสนองตลาด (สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร, 2566)

ในระดับท้องถิ่น การปลูกพืชแซมยางและพืชร่วมยางเป็นช่องทางหนึ่งในการเพิ่มรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในจังหวัดสุราษฎร์ธานีในช่วงที่ยางพาราราคาตกต่ำ พืชแซมยางที่นิยมปลูก คือ กลั้วและพืชอายุสั้น เกษตรกรมีความตั้งใจปลูกพืชเพิ่มรายได้แม้ว่ามีรายได้จากพืชเศรษฐกิจหลักเพียงพอในการดำรงชีพ (บุญทริกา ใจกระจำ และคณะ, 2564) เกษตรกรชาวสวนยางในตำบลบ้านเสด็จ อำเภอเคียนซา พบว่า ส่วนใหญ่ยังคงพึ่งพิงรายได้จากการขายน้ำยางดิบเป็นหลัก ซึ่งมีความเสี่ยงต่อความผันผวนของราคาและต้นทุนการผลิต (ระบบสารสนเทศการผลิตทางการเกษตร, 2566) เกษตรกรในพื้นที่จึงมีความจำเป็นต้องหาแนวทางเสริมสร้างรายได้เพื่อลดความเสี่ยงและสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระดับครัวเรือน การปลูกพืชเสริมในสวนยางพารา เช่น การปลูกพืชร่วมยาง และการทำเกษตรผสมผสาน เป็นแนวทางที่ได้รับความสนใจจากทั้งภาครัฐและเกษตรกร (ศจิริตัน แรมลี, 2562) อย่างไรก็ตาม การตัดสินใจเลือกรูปแบบการปลูกพืชเสริมยังคงต้องอาศัยข้อมูลด้านต้นทุนและผลตอบแทนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อช่วยลดความเสี่ยงด้านรายได้และเพิ่มความมั่นคงให้กับเกษตรกร โดยการนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ อันจะส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางพาราให้ดียิ่งขึ้น (วิทยา พรหมมี, 2564)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงมีความสนใจในการทำวิจัย เรื่องพืชเสริมรายได้ในสวนยางพารา: ทางเลือกสู่ความยั่งยืนของเกษตรกร ตำบลบ้านเสด็จ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อวิเคราะห์รูปแบบ ต้นทุนและผลตอบแทนในการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยางพาราของเกษตรกร ตำบลบ้านเสด็จ อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี นอกจากนี้ ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมและการตัดสินใจของเกษตรกรในการปลูกพืชเสริมรายได้ที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางพาราให้ดียิ่งขึ้น และยังสามารถนำไปใช้ประกอบการกำหนดนโยบายและแนวทางส่งเสริมอาชีพที่ยั่งยืนสำหรับเกษตรกรชาวสวนยางพาราในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบในการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยางพาราของเกษตรกรในตำบลบ้านเสด็จ อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยางพาราของเกษตรกรในตำบลบ้านเสด็จ อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวิธีการดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มเกษตรกรที่ปลูกพืชรวมยางเพื่อเพิ่มรายได้เกษตรกร ตำบลบ้านเสด็จ อำเภอกะเนียน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ขึ้นทะเบียนกับการยางแห่งประเทศไทย สาขาเคียนซา ประจำปีพ.ศ. 2566 จำนวน 66 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 รูปแบบในการปลูกพืชเสริมรายได้สวนยางพาราของเกษตรกรในตำบลบ้านเสด็จ อำเภอกะเนียน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ส่วนที่ 3 ต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยางพาราของเกษตรกรในตำบลบ้านเสด็จ อำเภอกะเนียน จังหวัดสุราษฎร์ธานี และ ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ โดยนำเครื่องมือให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือความเที่ยงตรงของเนื้อหา มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 แสดงว่าข้อความนั้นมีความสามารถนำไปใช้ได้ และนำเครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try Out) กับเกษตรกรที่ปลูกพืชเสริมรายได้ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพทั้งด้านความถูกต้อง (Validity) และด้านความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha) ในการตรวจสอบความเชื่อมั่นของข้อคำถาม พบว่า ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.985 และนำไปใช้ในเก็บข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล มีการดำเนินการดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์เอกสาร (Documentary analysis) ที่เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎีต้นทุนและผลตอบแทน และแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบในการปลูกพืชเสริมรายได้ ซึ่งเป็นการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร หนังสือ และวารสาร ที่ประกอบไปด้วย ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนข้อมูลพื้นฐานจากหน่วยงานต่างๆ เป็นต้น 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจากกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกพืชรวมยางเพื่อเพิ่มรายได้เกษตรกร ตำบลบ้านเสด็จ อำเภอกะเนียน จังหวัดสุราษฎร์ธานีจำนวน 66 คน และ 3) การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง ได้ดำเนินการชี้แจงถึงวัตถุประสงค์และขั้นตอนการดำเนินการวิจัย และขอความร่วมมือกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมโครงการวิจัยด้วยความสมัครใจและมีสิทธิ์ถอนตัวออกจากการวิจัยได้ถ้ามีความต้องการ ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างจะถูกเก็บไว้เป็นความลับและใช้ข้อมูลเฉพาะการศึกษานี้เท่านั้น การนำเสนอข้อมูลจะนำเสนอโดยภาพรวมซึ่งจะต้องได้รับความเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์ที่ไม่สามารถวัดได้ในเชิงตัวเลข ที่ได้จากการสรุปประเด็นเนื้อหาจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูล และการสังเกตด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และการพรรณนาวิเคราะห์ 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์ที่สามารถวัดได้ในเชิงตัวเลข โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย

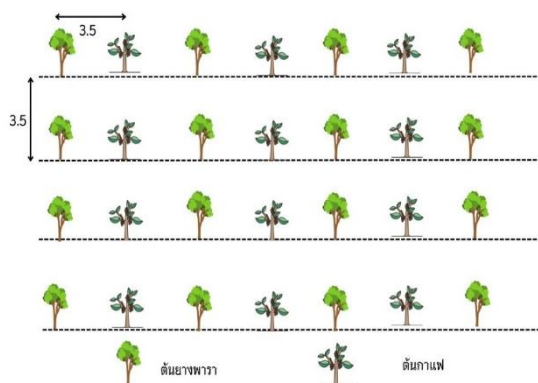
ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

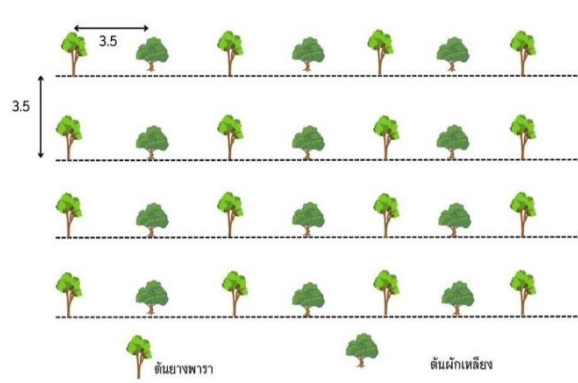
รูปแบบในการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยางพาราของเกษตรกรในตำบลบ้านเสด็จ อำเภอกะเนียนจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีดังนี้ 1) ลักษณะการทำสวนยางพารา ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ปลูกยางพารา 11 - 15

ปี (ร้อยละ 39.4) โดยนิยมปลูกยางพาราพันธุ์ RRIM 600 (ร้อยละ 56.06) และ RRIT 251 (ร้อยละ 42.42) ส่วนใหญ่เป็นที่ดินของตนเอง (ร้อยละ 89.39) และมีเอกสารสิทธิ์ประเภท สปก.4 - 01 (ร้อยละ 78.79) 2) ปัจจัยการผลิต มีพื้นที่ปลูกพืชเสริมส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 5 - 10 ไร่ (ร้อยละ 34.85) เป็นที่ราบ (ร้อยละ 68.18) มีลักษณะดินเป็นดินเหนียว (ร้อยละ 43.94) ใช้แหล่งน้ำจากแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติ (ร้อยละ 75.76) 3) รูปแบบการปลูกพืชเสริม พืชที่นิยมปลูกมากที่สุด คือ กาแฟ (ร้อยละ 50) และผักเหลียง (ร้อยละ 28.8) ระยะปลูกที่นิยมคือ 3.5 x 3.5 เมตร สำหรับทั้งกาแฟและผักเหลียง จำนวนต้นต่อไร่ส่วนใหญ่อยู่ที่ 101 - 200 ต้น อายุการปลูกพืชเสริมส่วนใหญ่น้อยกว่า 5 ปี (ร้อยละ 54.50) 4) ผลผลิตและการตลาด ผลผลิตกาแฟส่วนใหญ่อยู่ที่น้อยกว่า 100 กิโลกรัม (ร้อยละ 30.30) ผักเหลียงให้ผลผลิตมากกว่า 500 กิโลกรัม (ร้อยละ 52.63) และช่องทางการจำหน่ายหลัก คือ พ่อค้าคนกลาง (ร้อยละ 46.96) และกลุ่มเกษตรกร (ร้อยละ 39.40) และ 5) ปัจจัยสนับสนุน ซึ่งเกษตรกรได้รับคำแนะนำจากสถาบันเกษตรกรเป็นหลัก (ร้อยละ 77.27) โดยเหตุผลในการเลือกปลูกพืชเสริมมาจากการได้รับการสนับสนุนพันธุ์ (ร้อยละ 43.94) และราคาผลผลิตที่ดี (ร้อยละ 33.33) ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าการปลูกพืชเสริมในสวนยางพารามีศักยภาพในการสร้างรายได้เสริม โดยมีปัจจัยสนับสนุนทั้งด้านการผลิตและการตลาด อย่างไรก็ตาม ควรมีการพัฒนากระบวนการผลิตและการตลาดให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรอย่างยั่งยืน

และยังพบรูปแบบการพืชเสริมรายได้ในสวนยางพาราที่เหมาะสมกับพื้นที่ ได้แก่ 1) การปลูกกาแฟพันธุ์โรบัสต้าในสวนยางพารา 2) การปลูกผักเหลียงในสวนยางพารา ดังภาพที่ 1 - 2

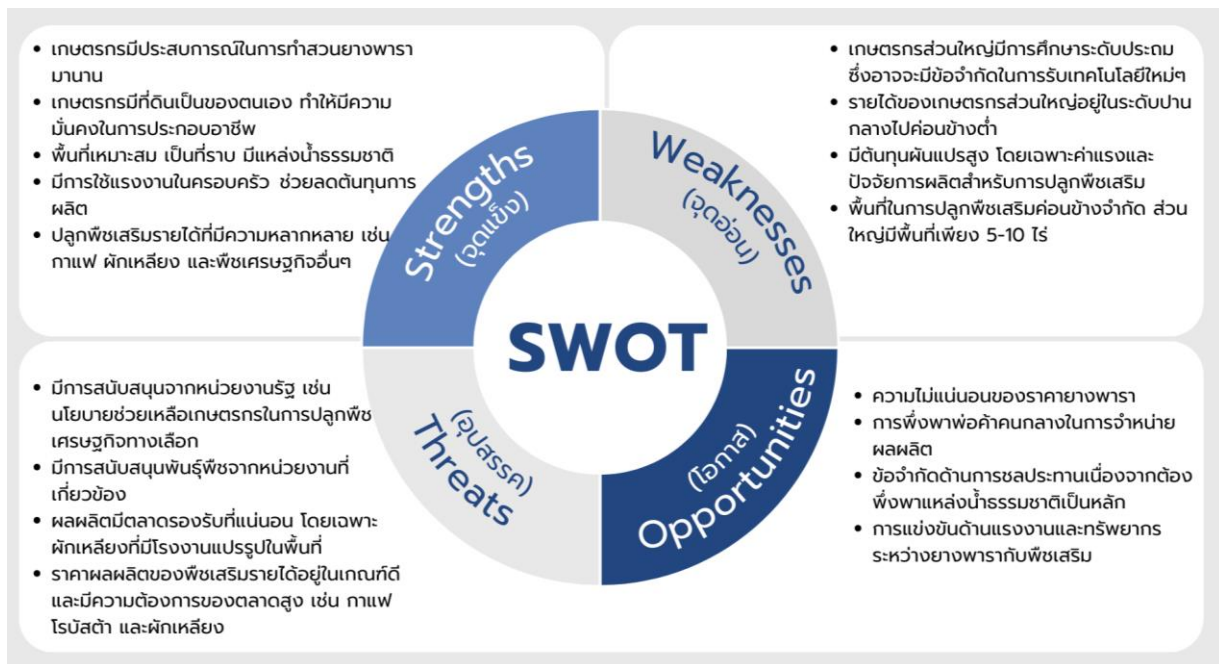

ภาพที่ 1 รูปแบบการปลูกกาแฟพันธุ์โรบัสต้าในสวนยางพารา

ภาพที่ 2 รูปแบบการปลูกผักเหลียงในสวนยางพารา

และยังมีผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis เพื่อจัดทำแนวทางรูปแบบการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยางพาราของเกษตรกรในตำบลบ้านเสด็จ อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 SWOT Analysis ของการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยางพาราของเกษตรกร

และยังได้วิเคราะห์ TOWS Matrix ของรูปแบบการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยางพาราของเกษตรกรในตำบลบ้านเสด็จ อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถกำหนดกลยุทธ์ได้ดังนี้

1. กลยุทธ์เชิงรุก (SO Strategies) ได้แก่ 1.1) การใช้ประสบการณ์ของเกษตรกรร่วมกับการสนับสนุนจากภาครัฐในการพัฒนาการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยางพารา 1.2) การใช้ที่ดินและพื้นที่ที่เหมาะสมในการขยายการปลูกพืชที่มีความต้องการสูง เช่น กาแฟและผักเหียง 1.3) การใช้แรงงานในครัวเรือนในการปลูกพืชที่หลากหลายตามความต้องการของตลาด

2. กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO Strategies) ได้แก่ 2.1) โครงการสนับสนุนจากภาครัฐในการพัฒนาความรู้และทักษะของเกษตรกร 2.2) ใช้ตลาดที่มั่นคงและราคาดีในการเพิ่มรายได้ 2.3) โครงการสนับสนุนพันธุ์พืชเพื่อลดต้นทุนการผลิต

3. กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST Strategies) ได้แก่ 3.1) การใช้ประสบการณ์และความเป็นเจ้าของที่ดินในการจัดสรรทรัพยากรระหว่างยางพาราและพืชเสริมรายได้ 3.2) กลยุทธ์การใช้ความหลากหลายของพืชในการลดการพึ่งพาพ่อค้าคนกลาง 3.3) ควรใช้พื้นที่เหมาะสมและแหล่งน้ำในการจัดการระบบชลประทาน

4. กลยุทธ์เชิงรับ (WT Strategies) ได้แก่ 4.1) จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรเพื่อลดการพึ่งพาพ่อค้าคนกลาง แบ่งปันทรัพยากรในพื้นที่จำกัด และร่วมกันพัฒนาระบบชลประทาน 4.2) พัฒนาระบบบริหารจัดการทรัพยากรระหว่างยางพาราและพืชเสริม 4.3) พัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าและสร้างเสถียรภาพด้านรายได้

และนำเสนอแนวทางการส่งเสริมรูปแบบการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยางพาราของเกษตรกรในตำบลบ้านเสด็จ อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีดังนี้ 1) การพัฒนาความรู้และทักษะ เช่น จัดอบรมเทคนิคการปลูกพืชเสริมที่เหมาะสม สร้างแปลงสาธิตในพื้นที่เพื่อเป็นต้นแบบ และส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่าง

เกษตรกร 2) การสนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น จัดหาพันธุ์พืชคุณภาพดี เช่น กาแฟโรบัสต้า ผักเหียง สนับสนุนระบบน้ำและการจัดการแหล่งน้ำในสวนยางพารา และให้คำแนะนำการใช้ปุ๋ยและการจัดการดินที่เหมาะสม 3) การพัฒนาการตลาด เช่น เชื่อมโยงตลาดกับผู้รับซื้อโดยตรง ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่า และสร้างกลุ่มเกษตรกรเพื่อรวบรวมผลผลิต 4) การบริหารจัดการ เช่น วางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการตลาด จัดการแรงงานระหว่างการทำสวนยางและพืชเสริม และบริหารต้นทุนการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ 5) การสนับสนุนจากภาครัฐ เช่น สนับสนุนแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ ให้คำปรึกษาด้านวิชาการอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น

ผลการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยางพาราของเกษตรกรในตำบลบ้านเสด็จ อำเภอกะเนียง จังหวัดสุราษฎร์ธานี การพิจารณาต้นทุนคงที่และต้นทุนผันแปร ประกอบด้วย 1) ค่าเสื่อมราคา (Depreciation) คือ ค่าใช้จ่ายที่ตัดจากมูลค่าของสินทรัพย์ที่ใช้ประโยชน์ประจำงวดของเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการเกษตรและเครื่องจักรที่ซื้อใช้ในการผลิตซึ่งเมื่อใช้งานไปแล้วระยะหนึ่งก็จะมีค่าเสื่อมสภาพไปตามอายุการใช้งาน หรือตามปริมาณการผลิต 2) ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในต้นทุนผันแปร หมายถึง ค่าเสียโอกาสในการใช้ปัจจัยการผลิต ไปลงทุนทำกิจกรรมหนึ่ง แทนที่จะนำไปทำกิจกรรมอื่นที่ให้ผลตอบแทนที่สูงสุด ในที่นี้ใช้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของ ธกส. และคิดตามระยะเวลาอายุของพืชนั้น งานวิจัยนี้ใช้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่เรียกเก็บจากลูกค้ารายย่อยชั้นดี (MRR) = ร้อยละ 6.500 ต่อปี มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2563 เป็นต้นไป 3) ค่าเช่าที่ดินเพื่อการเกษตร ประเภทที่ดินที่ ส.ป.ก. จัดซื้อ ที่ดินบริจาค และที่ดินราชพัสดุที่กระทรวงการคลังอนุญาตให้ ส.ป.ก. ใช้เพื่อดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีอัตราค่าเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม คือ 300 บาทต่อไร่ต่อปี และ 4) ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน หมายถึง เงินลงทุนที่เป็นค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อจัดหาปัจจัยการผลิตที่เป็นปัจจัยผันแปรทั้งค่าแรงและค่าวัสดุ นำไปคิดเป็นค่าเสียโอกาสเงินลงทุน ในที่นี้ใช้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของ ธกส. และคิดตามระยะเวลาอายุของพืชนั้น งานวิจัยนี้ใช้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่เรียกเก็บจากลูกค้ารายย่อยชั้นดี (MRR) = ร้อยละ 6.500 ต่อปี มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2563 เป็นต้นไป ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกกาแฟโรบัสต้าและผักเหียงเป็นพืชเสริมรายได้ในสวนยางพารา

รายการ	กาแฟโรบัสต้า	ผักเหียง
ต้นทุนคงที่	448.58	365.76
1. ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์เกษตร	80.58	43.44
2. ค่าเช่าที่ดิน/ค่าเสียโอกาสของการใช้ที่ดิน	300	300
3. ค่าเสียโอกาสของเงินทุนอุปกรณ์	44.24	22.32
ต้นทุนผันแปร	2,775.30	3,394.32
1. ค่าแรงงาน	1,743.95	2,086.00
- แรงงานในการดูแลรักษา	630.50	621.00
- แรงงานเก็บเกี่ยว	408.00	1,465.00
- แรงงานหลังการเก็บเกี่ยว (ตาก สี)	705.45	-

ตารางที่ 1 แสดงต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกกาแฟโรบัสต้าและผักเหียงเป็นพืชเสริมรายได้ในสวนยางพารา (ต่อ)

รายการ	กาแฟโรบัสต้า	ผักเหียง
2. ค่าปัจจัยการผลิต	1,008.00	1,294.08
- ปุ๋ยเคมี	542.10	375.00
- ปุ๋ยอินทรีย์/ปุ๋ยชีวภาพ	350.00	775.38
- ยาป้องกันวัชพืชและศัตรูพืช	40.50	35.00
- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	55.15	89.20
- ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	20.25	19.50
3. ค่าเสียโอกาสของเงินทุนผันแปร	23.35	14.24
ต้นทุนรวมต่อไร่	3,223.88	3,760.08
ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	79	162
ต้นทุนรวมต่อกิโลกรัม (บาท/กก.)	40.81	23.21
ราคาที่เกษตรกรขายได้ (บาท/กก.)	110	80
ผลตอบแทนต่อไร่ (บาท/ไร่)	8,690	12,960
ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่ (บาท/ไร่)	5,466.12	9,199.92
ผลตอบแทนสุทธิต่อกิโลกรัม (บาท/กก.)	69.19	56.73

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า 1) กรณีกาแฟโรบัสต้า มีต้นทุนรวม เท่ากับ 3,223.88 บาทต่อไร่ต่อปี โดยแบ่งเป็น ต้นทุนผันแปร เท่ากับ 2,775.30 บาทต่อไร่ต่อปี และต้นทุนคงที่ เท่ากับ 448.58 บาทต่อไร่ต่อปี มีผลผลิตเฉลี่ย 79 กิโลกรัมต่อไร่ ขายได้ราคา 110 บาทต่อกิโลกรัม มีผลตอบแทนสุทธิ 5,466.12 บาทต่อไร่ต่อปี หรือ 69.19 บาทต่อกิโลกรัม 2) กรณีผักเหียง มีต้นทุนรวม เท่ากับ 3,760.08 บาทต่อไร่ต่อปี โดยแบ่งเป็น ต้นทุนผันแปร เท่ากับ 3,394.32 บาทต่อไร่ต่อปี และต้นทุนคงที่ เท่ากับ 365.76 บาทต่อไร่ต่อปี มีผลผลิตเฉลี่ย 162 กิโลกรัมต่อไร่ ขายได้ราคา 80 บาทต่อกิโลกรัม มีผลตอบแทนสุทธิ 9,199.92 บาทต่อไร่ต่อปี หรือ 56.73 บาทต่อกิโลกรัม สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้ 1) โครงสร้างต้นทุนทั้งสองพืชมีต้นทุนผันแปรเป็นส่วนใหญ่ โดย ผักเหียงมีสัดส่วนต้นทุนผันแปรสูงกว่ากาแฟโรบัสต้า ด้านค่าแรงงานเป็นต้นทุนหลักของทั้งสองพืช คิดเป็นประมาณครึ่งหนึ่งของต้นทุนทั้งหมด 2) ความแตกต่างที่สำคัญ คือ ผักเหียงใช้ปุ๋ยอินทรีย์/ชีวภาพมากกว่ากาแฟโรบัสต้า ในขณะที่กาแฟโรบัสต้าใช้ปุ๋ยเคมีมากกว่า ผักเหียงมีค่าแรงงานเก็บเกี่ยวสูงกว่ามาก และกาแฟโรบัสต้ามีค่าใช้จ่ายเพิ่มในส่วนของการแรงงานหลังเก็บเกี่ยว และ 3) ผลตอบแทน ผักเหียงให้ผลผลิตต่อไร่มากกว่ากาแฟโรบัสต้า แม้ราคาขายต่อกิโลกรัมของผักเหียงจะต่ำกว่า แต่ด้วยปริมาณผลผลิตที่มากกว่าทำให้มีผลตอบแทนสุทธิต่อไร่สูงกว่า และกาแฟโรบัสต้ามีผลตอบแทนสุทธิต่อกิโลกรัมสูงกว่าผักเหียง ดังนั้น ทั้งกาแฟโรบัสต้าและผักเหียงมีศักยภาพในการเป็นพืชเสริมรายได้ในสวนยางพารา

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

รูปแบบในการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยางพาราของเกษตรกรในตำบลบ้านเสด็จ อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ปลูกยางพารา 11 - 15 ปี พันธุ์ RRIM 600 และพันธุ์ RRIT 251 ในที่ดินของตนเองและมีเอกสารสิทธิ์ ประเภท สปก.4 - 01 ปัจจัยการผลิต มีพื้นที่ปลูกพืชเสริมส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 5 - 10 ไร่ เป็นที่ราบ เป็นดินเหนียวใช้แหล่งน้ำจากแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติ รูปแบบการปลูกพืชเสริม พืชที่นิยมปลูกมากที่สุดคือ กาแฟและผักเหลียง ระยะปลูกที่นิยม คือ 3.5 x 3.5 เมตร สำหรับทั้งกาแฟและผักเหลียง จำนวนต้นต่อไร่ส่วนใหญ่อยู่ที่ 101 - 200 ต้น อายุการปลูกพืชเสริมส่วนใหญ่น้อยกว่า 5 ปี (ร้อยละ 54.50) 4) ผลผลิตและการตลาด ผลผลิตกาแฟส่วนใหญ่อยู่ที่น้อยกว่า 100 กิโลกรัม ผักเหลียงให้ผลผลิตมากกว่า 500 กิโลกรัม และช่องทางการจำหน่ายหลัก คือ พ่อค้าคนกลาง และกลุ่มเกษตรกรและปัจจัยสนับสนุนซึ่งเกษตรกรได้รับคำแนะนำจากสถาบันเกษตรกรเป็นหลัก โดยเหตุผลในการเลือกปลูกพืชเสริมมาจากการได้รับการสนับสนุนพันธุ์และราคาผลผลิตที่ดี และยังได้วิเคราะห์ TOWS Matrix ของรูปแบบการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยางพาราของเกษตรกร มีดังนี้ 1) กลยุทธ์เชิงรุก (SO Strategies) 2) กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO Strategies) 3) กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST Strategies) 4) กลยุทธ์เชิงรับ (WT Strategies) และนำเสนอแนวทางการส่งเสริมรูปแบบการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยางพาราของเกษตรกร ได้แก่ 1) การพัฒนาความรู้และทักษะ 2) การสนับสนุนปัจจัยการผลิต 3) การพัฒนาการตลาด 4) การบริหารจัดการ และ 5) การสนับสนุนจากภาครัฐ เช่น สนับสนุนแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ ให้คำปรึกษาด้านวิชาการอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น จากผลการวิจัยเกษตรกรนิยมปลูกกาแฟโรบัสต้าและผักเหลียงเป็นพืชเสริมรายได้มากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวณีย์ ชัยเพชร และคณะ ที่พบว่า รัฐบาลมีนโยบายการแก้ปัญหาการลดพื้นที่ปลูกยางพาราและส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจชนิดอื่นเป็นทางเลือกใหม่ ด้วยเหตุดังกล่าวจึงเกิดการรวมกลุ่มของวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกกาแฟเทือกเขาบรรทัด หันมาขยายพันธุ์ต้น กาแฟโรบัสต้าพันธุ์พื้นเมืองที่มีอายุเก่าแก่เพื่อนำมาปลูกแซมในสวนยางพารา (เสาวณีย์ ชัยเพชร และคณะ, 2564) และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อภิสิทธิ์ สุวรรณภักดี และรัตนา ไกรนรา ที่สรุปว่าผักเหลียงเป็นพืชท้องถิ่นที่เติบโตได้ดีในสภาพร่มเงา (อภิสิทธิ์ สุวรรณภักดี และรัตนา ไกรนรา, 2564) การปลูกพืชร่วมในสวนยางพารา สอดคล้อง อาทิตยา พองพรหม และคณะ ที่กล่าวว่าแนวคิดเกษตรแบบผสมผสานช่วยเพิ่มรายได้และสร้างระบบนิเวศที่ยั่งยืน (อาทิตยา พองพรหม และคณะ, 2564) นอกจากนี้ ระวี เจริญวิภา ได้เสนอแนะว่าการปลูกสับปะรดเป็นพืชอายุสั้นที่ให้ผลผลิตสูง (ระวี เจริญวิภา, 2562) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่แนะนำการใช้พืชอายุสั้นเพื่อเสริมรายได้ก่อนกรีดยาง อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษานี้แตกต่างจากงานวิจัยของบุญทริกา ไกรระจ่าง และคณะ ที่พบว่า เกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานีนิยมปลูกกล้วยและพืชอายุสั้นเป็นพืชแซมยาง ความแตกต่างนี้อาจเกิดจากสภาพพื้นที่และความต้องการของตลาดที่แตกต่างกัน แม้ว่าสะดวกและพริกไทยสามารถสร้างรายได้สูง แต่การศึกษาปัจจุบันกลับไม่พบการปลูกพืชเหล่านี้ในพื้นที่ศึกษาอย่างแพร่หลาย ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากข้อจำกัดด้านสภาพดินหรือตลาดรับซื้อในพื้นที่การปลูกพืชเสริมรายได้ (บุญทริกา ไกรระจ่าง และคณะ, 2564) ในด้านปัจจัยการผลิต พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบและมีลักษณะเป็นดินเหนียว ซึ่งมีความแตกต่างจากการศึกษาของนิตดา รัชมิแพทย์ และสุภัทรา ศรีสุวรรณ ที่พบว่า พื้นที่ในอำเภอบ้านนา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ส่วนใหญ่เป็นดินร่วน

ปนทราย (นิตดา รัตมีแพทย์ และสุพัตรา ศรีสุวรรณ, 2560) ดังนั้น ลักษณะดินที่แตกต่างกันนี้มีผลต่อการตัดสินใจเลือกชนิดพืชที่เกษตรกรปลูก ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของระวี เจียรวิภา ที่ระบุว่า การเลือกชนิดพืชควรพิจารณาให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และการจัดการ (ระวี เจียรวิภา, 2562) ในส่วนของการสนับสนุนและส่งเสริมพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับคำแนะนำด้านการเกษตรผ่านสถาบันเกษตรกรเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม ยังพบปัญหาการขาดการเชื่อมโยงตลาดโดยตรง ประเด็นนี้สะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างระหว่างนโยบายและการปฏิบัติจริง ทั้งนี้ การศึกษาของอาทิตยา พองพรหม และคณะ ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการรวมกลุ่มเกษตรกรและการสนับสนุนจากภาครัฐในการพัฒนาระบบการผลิตให้มีประสิทธิภาพ (อาทิตยา พองพรหม และคณะ, 2564) การตลาดและการจำหน่ายผลผลิตในปัจจุบัน เกษตรกรพึ่งพาช่องทางการจำหน่ายหลักผ่านพ่อค้าคนกลางและกลุ่มเกษตรกร สอดคล้องกับข้อเสนอแนะจากการศึกษาของอาทิตยา พองพรหม และคณะ ที่เน้นความสำคัญของการรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายเกษตรกรเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองทางการตลาด (อาทิตยา พองพรหม และคณะ, 2564) อย่างไรก็ตาม เพื่อลดการพึ่งพาพ่อค้าคนกลางได้เสนอแนวทางการพัฒนาเครือข่ายตลาดออนไลน์เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่าย แนวทางนี้สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรในปัจจุบันที่ต้องการพัฒนาความรู้ด้านการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าและการเข้าถึงตลาดโดยตรง การพัฒนาระบบการตลาดที่ยั่งยืนจำเป็นต้องบูรณาการทั้งการส่งเสริมด้านการผลิตและการตลาดควบคู่กัน โดยมุ่งเน้นการสร้างการแข่งขันของกลุ่มเกษตรกร การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการขยายช่องทางการตลาดที่หลากหลาย สำหรับแนวทางการส่งเสริมที่เสนอจากการศึกษานี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิสิทธิ์ สุวรรณภักดี และรัตนา ไกรนรา ที่ให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่ม การสร้างเครือข่าย และการจัดการระบบการผลิตที่เหมาะสม โดยเฉพาะในช่วงปี 2564 - 2567 ที่เกษตรกรต้องปรับตัวเพื่อรับมือกับความผันผวนของราคายาง (อภิสิทธิ์ สุวรรณภักดี และรัตนา ไกรนรา, 2564) งานวิจัยดังกล่าวได้เสนอให้เกษตรกรมีการบริหารจัดการการวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของนิตดา รัตมีแพทย์ และสุพัตรา ศรีสุวรรณ ที่แนะนำให้เกษตรกรใช้ระบบปฏิทินการปลูกเพื่อกระจายรายได้ตลอดปี และด้านความต้องการของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรต้องการความรู้เพิ่มเติมในเรื่องการจัดการดินและน้ำ รวมถึงการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่า (นิตดา รัตมีแพทย์ และสุพัตรา ศรีสุวรรณ, 2560) นอกจากนี้ การศึกษาของบุญทริกา ไจระจ่าง และคณะ ที่ศึกษาสถานการณ์ปลูกพืชแซมยางและพืชร่วมยางในสวนยางเพื่อเพิ่มรายได้ของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ยังพบแนวโน้มที่น่าสนใจ คือ เกษตรกรเริ่มหันมาปลูกพืชสมุนไพร เช่น ขมิ้นชัน ซึ่งสามารถสร้างรายได้สูง (บุญทริกา ไจระจ่าง และคณะ, 2564) อย่างไรก็ตาม ทั้งผลการศึกษาในอดีตและปัจจุบันต่างชี้ให้เห็นข้อจำกัดสำคัญ คือ การขาดการสนับสนุนด้านการตลาด ส่งผลให้เกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงต้องพึ่งพาพ่อค้าคนกลางในการจำหน่ายผลผลิต ซึ่งเป็นประเด็นที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเป็นระบบ และจากรายงานของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ได้ระบุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจปลูกพืชเสริมในสวนยางของเกษตรกร ประกอบด้วย ความผันผวนของราคายางพารา ความต้องการพืชเศรษฐกิจเสริมที่เพิ่มขึ้น และนโยบายสนับสนุนจากภาครัฐในการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม, 2564) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร ที่พบว่า การสนับสนุนจากภาครัฐเป็นแรงผลักดันสำคัญในการตัดสินใจปลูกพืชเสริมของเกษตรกร และรายงานของสำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร ยังพบว่า เกษตรกรให้ความสำคัญกับพืชที่มีศักยภาพในการปลูกระหว่างแถวยาง เช่น สับปะรด ผักเหลียง และขิง เนื่องจากให้ผลตอบแทนสูงและมีระยะเวลาการเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม (สำนักวิจัย

เศรษฐกิจการเกษตร, 2565) ยังสอดคล้องกับผลการศึกษา สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ที่พบว่า เกษตรกรนิยมปลูกพืชเหล่านี้โดยมีตลาดรองรับผ่านช่องทางพ่อค้าคนกลางและกลุ่มเกษตรกร สำหรับแนวโน้มด้าน เทคโนโลยีการเกษตร สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม รายงานว่าเทคนิคการปลูกแบบปรับปรุง เช่น การใช้ระยะปลูกแบบแถวคู่ และการจัดการน้ำแบบน้ำหยด ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นแนวทางที่ควรได้รับการ ส่งเสริมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปลูกพืชเสริมในสวนยางพารา (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม, 2564)

ผลการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยางพาราของเกษตรกรใน ตำบลบ้านเสด็จ อำเภอกะเนียง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ 1) กรณีกาแฟโรบัสต้า มีต้นทุนรวม เท่ากับ 3,223.88 บาทต่อไร่ต่อปี โดยแบ่งเป็น ต้นทุนผันแปร เท่ากับ 2,775.30 บาทต่อไร่ต่อปี และต้นทุนคงที่ เท่ากับ 448.58 บาทต่อไร่ต่อปี มีผลผลิตเฉลี่ย 79 กิโลกรัมต่อไร่ ขายได้ราคา 110 บาทต่อกิโลกรัม มีผลตอบแทนสุทธิ 5,466.12 บาทต่อไร่ต่อปี หรือ 69.19 บาทต่อกิโลกรัม 2) กรณีผักเหลียง มีต้นทุนรวม เท่ากับ 3,760.08 บาทต่อไร่ต่อปี โดยแบ่งเป็น ต้นทุนผันแปร เท่ากับ 3,394.32 บาทต่อไร่ต่อปี และต้นทุนคงที่ เท่ากับ 365.76 บาทต่อไร่ต่อปี มีผลผลิตเฉลี่ย 162 กิโลกรัมต่อไร่ ขายได้ราคา 80 บาทต่อกิโลกรัม มีผลตอบแทนสุทธิ 9,199.92 บาทต่อไร่ต่อปี หรือ 56.73 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร ที่ระบุว่า การปลูกพืชเสริมในสวนยางพาราสามารถช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรและลดความเสี่ยงจากความผันผวนของราคายางพารา (สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร, 2565) โดยผักเหลียงให้ผลตอบแทนสุทธิ 9,199.92 บาทต่อไร่ต่อปี ซึ่งต่ำกว่า งานวิจัยของ จิตาภรณ์ ภูมิไชย และคณะ พบว่า ผักเหลียงให้ผลตอบแทน 12,000 บาทต่อไร่ต่อปี (จิตาภรณ์ ภูมิไชย และคณะ, 2563) และสอดคล้องกับรายงานของสำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร ที่พบว่า การปลูกเหลียงร่วมในสวนยางให้กำไรสุทธิ 6,393.52 บาทต่อไร่ (สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร, 2565) สำหรับกาแฟโรบัสต้า พบว่า ให้ผลตอบแทนสุทธิ 5,466.12 บาทต่อไร่ต่อปี ซึ่งสูงกว่าของหญ่ทัย อินยอด ที่มีผลตอบแทนสุทธิ 5,360 บาทต่อไร่ต่อปี (หญ่ทัย อินยอด, 2563) ด้านโครงสร้างต้นทุน ทั้งกาแฟโรบัสต้าและผักเหลียงมีต้นทุนผันแปรเป็นสัดส่วนหลักของต้นทุนรวม ซึ่งค่าแรงงานเป็นต้นทุนสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของกลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร ที่พบว่า ต้นทุนแรงงานเป็นสัดส่วนสำคัญในการผลิตยางพารา โดยเฉพาะในผักเหลียงที่มีต้นทุนผันแปรสูงถึง 3,394.32 บาทต่อไร่ คิดเป็น 90% ของต้นทุนรวม (กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร, 2565) เมื่อเปรียบเทียบกับ งานวิจัยของอิทธิ พิศาลวานิช และคณะ พบว่า ยางพารามีต้นทุนผันแปร 6,434.5 บาทต่อไร่ หรือ 61% ของต้นทุนรวม (อิทธิ พิศาลวานิช และคณะ, 2564) สะท้อนให้เห็นว่าการปลูกพืชร่วมยางต้องการการจัดการ แรงงานและปัจจัยการผลิตที่เข้มข้นกว่าการปลูกยางพาราเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ ผักเหลียงมีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ สูงกว่ากาแฟโรบัสต้า โดยมีค่าใช้จ่าย 775.38 บาทต่อไร่ เทียบกับ 350 บาทต่อไร่ ซึ่งสอดคล้องกับกลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตรที่ส่งเสริมแนวทางเกษตรยั่งยืนโดยเน้นการลดการใช้สารเคมี (กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร, 2565) และสอดคล้องกับการศึกษาของกลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร พบว่า การปลูกพืชร่วมในสวนยางพาราสามารถช่วยลดต้นทุนต่อกิโลกรัมของผลผลิตได้ โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีความเหมาะสมทางกายภาพสูง (S1) และปานกลาง (S2) ซึ่งให้ผลตอบแทนต่อไร่สูงกว่าพื้นที่ที่มีความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) (กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร, 2565)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า รูปแบบในการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยางพาราของเกษตรกรในตำบลบ้านเสด็จ อำเภอกะเนียน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ปลูกยางพาราพันธุ์ RRIM 600 และพันธุ์ RRIT 251 ในที่ดินของตนเองและมีเอกสารสิทธิ์ ประเภท สปก.4 - 01 บนพื้นที่ที่ราบ เป็นดินเหนียวใช้แหล่งน้ำจากแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติ พืชที่นิยมปลูกมากที่สุดคือ กาแฟและผักเหลียง มีช่องทางการจำหน่ายหลัก คือ พ่อค้าคนกลาง เกษตรกรได้รับคำแนะนำจากสถาบันเกษตรกรเป็นหลักแนวทางการส่งเสริมรูปแบบการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยางพาราของเกษตรกร ได้แก่ 1) การพัฒนาความรู้และทักษะ 2) การสนับสนุนปัจจัยการผลิต 3) การพัฒนาการตลาด 4) การบริหารจัดการ และ 5) การสนับสนุนจากภาครัฐ

ต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยางพาราของเกษตรกร ได้แก่ 1) กรณีกาแฟโรบัสต้า มีต้นทุนรวม เท่ากับ 3,223.88 บาทต่อไร่ต่อปี มีผลผลิตเฉลี่ย 79 กิโลกรัมต่อไร่ ขายได้ราคา 110 บาทต่อกิโลกรัม มีผลตอบแทนสุทธิ 5,466.12 บาทต่อไร่ต่อปี หรือ 69.19 บาทต่อกิโลกรัม 2) กรณี ผักเหลียง มีต้นทุนรวม เท่ากับ 3,760.08 บาทต่อไร่ต่อปี มีผลผลิตเฉลี่ย 162 กิโลกรัมต่อไร่ ขายได้ราคา 80 บาทต่อกิโลกรัม มีผลตอบแทนสุทธิ 9,199.92 บาทต่อไร่ต่อปี หรือ 56.73 บาทต่อกิโลกรัม ด้านโครงสร้างต้นทุน ทั้งกาแฟโรบัสต้าและผักเหลียงมีต้นทุนผันแปรเป็นสัดส่วนหลักของต้นทุนรวม ซึ่งค่าแรงงานเป็นต้นทุนสำคัญ จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ภาครัฐควรส่งเสริมการปลูกพืชเสริมรายได้ที่เหมาะสม และพัฒนาระบบการตลาดโดยตรงเพื่อลดการพึ่งพาพ่อค้าคนกลาง รวมถึงสนับสนุนการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรอง และ 2) ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่า การพัฒนาระบบตลาดออนไลน์ ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพสำหรับการปลูกพืชเสริมในสวนยาง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากเงินกองทุนวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ประจำปีงบประมาณ 2567 และการยางแห่งประเทศไทย สาขาเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ให้การสนับสนุนข้อมูลในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณเกษตรกรทุกท่านที่สละเวลาให้ข้อมูลและตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของงานวิจัยนี้

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร. (2565). รายงานการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่ปลูกพืชเศรษฐกิจยางพาราจังหวัดสุราษฎร์ธานีตามชั้นความเหมาะสมของที่ดิน ปีการผลิต 2564/2565
- รายงานการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่ปลูกพืชเศรษฐกิจยางพาราจังหวัดสุราษฎร์ธานีตามชั้นความเหมาะสมของที่ดิน. กรุงเทพมหานคร: กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กลุ่มสารสนเทศการเกษตร. (2565). ข้อมูลรายสินค้า (ยางพารา) เพื่อการวางแผนการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัดสุราษฎร์ธานีปี 2565. สุราษฎร์ธานี: สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี.

- ฐิตาภรณ์ ภูมิไชย์ และคณะ. (2563). ศึกษาตัวอย่างสวนยางแบบผสมผสานที่ประสบความสำเร็จ. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยยาง การยางแห่งประเทศไทย.
- ธนายุส บุญทอง และคณะ. (2562). ส่องฐานะเศรษฐกิจชาวสวนยางบนเส้นทางที่ท้าทาย: มุมมองก้าวต่อไปของนโยบายธนาคารแห่งประเทศไทย ใน รายงานชุดปรับโครงสร้างภาคเกษตรไทย ส่องฐานะเศรษฐกิจชาวสวนยางบนเส้นทางที่ท้าทาย: มุมมองสู่ก้าวต่อไปของนโยบาย. กรุงเทพมหานคร: ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- นัตตา รัศมีแพทย์ และสุพัตรา ศรีสุวรรณ. (2560). การปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยางพาราของเกษตรกรอำเภอพนมพิณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารเกษตรพระจอมเกล้า, 35(1), 117-124.
- บุญทริกา ไกรกระจ่าง และคณะ. (2564). สถานการณ์ปลูกพืชแซมยางและพืชร่วมยางในสวนยางเพื่อเพิ่มรายได้ของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารแก่นเกษตร, 49(1), 642-649.
- ระบบสารสนเทศการผลิตทางการเกษตร. (2566). รายงานข้อมูลภาวะการผลิตพืช: ยางพารา. เรียกใช้เมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://production.doae.go.th/service/site/index>
- ระวี เจียรวิภา. (2562). พืชร่วมในสวนยางพาราทางภาคใต้ของประเทศไทย: ผลกระทบและรูปแบบการปลูกอย่างยั่งยืน. วารสารเกษตรพระจอมเกล้า, 37(1), 179-189.
- วิทยา พรหมมี. (2564). แนวทางการจัดการสวนยางแบบผสมผสานโดยการปลูกยางร่วมกับพืชชนิดอื่น. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยยาง การยางแห่งประเทศไทย.
- ศศิรัตน์ แรมลี. (2562). การเสริมรายได้ในสวนยาง. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยยาง การยางแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม. (2564). การปลูกพืชร่วมและเกษตรผสมผสาน: ทางเลือกเพื่อลดความเสี่ยงของเกษตรกรชาวสวนยาง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี, สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม.
- สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร. (2565). การศึกษารูปแบบการปลูกพืชเสริมในสวนยาง. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร. (2566). สถานการณ์สินค้าเกษตรที่สำคัญและแนวโน้มปี 2567. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- เสาวณีย์ ชัยเพชร และคณะ. (2564). นวัตกรรมเพื่อยกระดับคุณภาพโรบัสต้าพันธุ์พื้นเมืองและผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผู้ปลูกกาแฟเทือกเขาบรรทัด อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง. ใน รายงานการวิจัย. หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.), สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.).
- หฤทัย อินยอด. (2563). รูปแบบการจัดการสวนยางพาราแบบวนเกษตรและผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจและสังคม: กรณีศึกษาครัวเรือนเกษตรกรชาวสวนยางในจังหวัดตรัง. ใน วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรการเกษตรอย่างยั่งยืน. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- อภิสิทธิ์ สุวรรณภักดี และรัตนา ไกรนรา. (2564). พืชแซมยาง: ความมั่นคงทางเศรษฐกิจและการอนุรักษ์ทรัพยากรชุมชนพื้นที่ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภोजุฬาภรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช. ใน การประชุมวิชาการ

ระดับชาติภูมิศาสตร์และภูมิสารสนเทศศาสตร์มหาวิทยาลัยในภาคใต้ครั้งที่ 1. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

อัทธ์ พิศาลวานิช และคณะ. (2564). โครงการการศึกษาแนวทางการคำนวณต้นทุนการผลิตยางพาราของไทยที่เหมาะสม. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.).

อาทิตยา พองพรหม และคณะ. (2564). การปลูกพืชร่วมและเกษตรผสมผสาน: ทางเลือกเพื่อลดความเสี่ยงของเกษตรกรชาวสวนยางพารา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม.

แนวทางการสื่อสารในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปี 2568*

COMMUNICATION GUIDELINES IN 2025 ELECTION CAMPAIGN FOR CHIEF OF PROVINCIAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION

วิทยากร ท่อแก้ว

Wittayatorn Tokeaw

สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี ประเทศไทย

School of Communication Arts, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi, Thailand

Corresponding author E-mail: wittayatorn@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) แนวทางการออกแบบเนื้อหาในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด 2) แนวทางการใช้สื่อในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่นักวางแผนหาเสียงเลือกตั้ง จำนวน 15 คน ด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสร้างข้อสรุปผลการศึกษา พบว่า การออกแบบเนื้อหาเพื่อการสื่อสารคุณลักษณะของผู้สมัครเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นจากประชาชน โดยเน้นคุณธรรม ความซื่อสัตย์ วิสัยทัศน์ และแผนพัฒนาเพื่อแสดงทิศทางในอนาคตของท้องถิ่น การมีผลงานที่ชัดเจน การเข้าถึงประชาชนอย่างใกล้ชิด การนำเสนอนโยบายที่ครอบคลุมทุกกลุ่มเป็นการแสดงถึงความเท่าเทียม โดยทักษะการเป็นผู้นำที่ดีเสริมสร้างความมั่นใจในความสามารถในการบริหารท้องถิ่น ส่วนนโยบายการพัฒนาต้องออกแบบเนื้อหาที่ชัดเจนช่วยให้ประชาชนเข้าใจและสนับสนุนมากขึ้น โดยเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น การพัฒนาการศึกษา สุขภาพ สิ่งแวดล้อม คุณภาพชีวิต การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาจังหวัดช่วยเพิ่มความโปร่งใส การใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาบริการภาครัฐเพิ่มความสะดวกในการเข้าถึงประชาชน การบริหารจัดการที่โปร่งใสช่วยสร้างความไว้วางใจ สำหรับการสื่อสารดั้งเดิมยังมีบทบาทสำคัญ เช่น ป้ายหาเสียง การแจกแผ่นพับ การใช้รถแห่ และการปราศรัยในพื้นที่ การเคาะประตูพบปะประชาชนและทีมหวัคะแนนจะช่วยกระจายข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนการใช้สื่อใหม่ ประกอบด้วยเว็บไซต์ Facebook LINE YouTube TikTok และ X (Twitter) ช่วยเพิ่มการรับรู้และสร้างความเชื่อมั่นในตัวผู้สมัครได้รวดเร็ว

คำสำคัญ: แนวทางการสื่อสาร, การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง, นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด

Abstract

The objectives of this research were to study 1) Message design strategies for the Chief of Provincial Administrative Organization (PAO) election campaign and 2) Media usage strategies for the Chief of the PAO election campaign. The study employs qualitative research through in-depth interviews, collecting data from 15 purposively selected key informants directly involved in the planning process. Structured in-depth interviews were conducted, and the data were analyzed by drawing conclusions. The findings indicate that message design for communicating candidates' attributes plays a critical role in shaping public image and building trust among citizens. Emphasis on virtues, honesty, vision, and development plans demonstrates the future direction for local development. Clear achievements and close engagement with the public enhance this image, while presenting policies that address all groups ensures equality. Strong leadership skills boost confidence in the candidate's ability to govern the locality effectively. In terms of policy communication, designing clear and understandable message makes it easier for the public to grasp and support the candidate's vision. The focus should be on infrastructure development, local economic promotion, education, healthcare, environmental improvement, and quality of life. Public participation in provincial development enhances transparency, while using technology to improve government services makes them more accessible. Transparent management builds trust. Regarding media usage, traditional media still plays a significant role, such as campaign posters, leaflet distribution, mobile vehicle-mounted loudspeakers, and on spot area speeches. Door-to-door visiting with voters and the involvement of canvassers are effective in spreading information. As for new media, platforms such as websites, Facebook, LINE, YouTube, TikTok, and X (Twitter) help increase awareness and build trust in candidates quickly.

Keywords: Communication Guideline, Election Campaign, Chief of Provincial Administrative Organization

บทนำ

การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เป็นหนึ่งในกระบวนการสำคัญในการบริหารจัดการท้องถิ่น ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการพัฒนาจังหวัดในทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และโครงสร้างพื้นฐาน ผู้สมัครรับเลือกตั้งนายก อบจ. จึงต้องมีความสามารถในการสื่อสารและสร้างความเข้าใจต่อผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในเรื่องคุณลักษณะส่วนบุคคล นโยบาย และแนวทางการทำงานของตนเอง (Medvic, S. K., 2021) การออกแบบเนื้อหาในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเนื้อหาที่ดีและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นจะช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ของผู้สมัคร และเพิ่มโอกาสในการได้รับการสนับสนุนจากผู้เลือกตั้ง (สุพรรณา ภัทรเมธาวารกุล และคณะ, 2565)

ตามทฤษฎีการรณรงค์หาเสียงประกอบด้วยแนวคิดหลัก ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสื่อสารระหว่างผู้สมัครและผู้มีสิทธิเลือกตั้ง โดยมุ่งเน้นการสร้างความเข้าใจ สร้างความเชื่อมั่น และกระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจเลือกตั้งในทิศทางที่ผู้สมัครต้องการ (สุเมธ ตั้งประเสริฐ, 2565) ทฤษฎีการรณรงค์หาเสียงมักเน้นองค์ประกอบสำคัญ คือ การออกแบบเนื้อหา (Message Designing) การรณรงค์หาเสียงมุ่งเน้นการออกแบบเนื้อหาที่มีความชัดเจน สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ นโยบาย และคุณลักษณะของผู้สมัคร (Widayat, R. M. et al., 2022) เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ข้อความจะต้องมีความโดดเด่น เข้าใจง่าย และตอบสนองต่อความต้องการหรือปัญหาของชุมชน (Qayumoghli, M. I., 2024) การจัดการการใช้สื่อ (Media Utilization) ต้องเลือกใช้เครื่องมือสื่อสารต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพเป็นกุญแจสำคัญในการรณรงค์หาเสียง การสื่อสารผ่านสื่อดั้งเดิม เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และสื่อใหม่ (Hutchens, M. J. et al., 2021) จะต้องสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับพฤติกรรมและความสนใจของผู้เลือกตั้งในแต่ละกลุ่ม และการจัดการผู้สนับสนุน (Supporter Management) (Abboud, E. et al., 2024) โดยผู้สมัครต้องสร้างเครือข่ายผู้สนับสนุนที่แข็งแกร่งเพื่อช่วยกระจายข้อมูลและส่งเสริมการรณรงค์หาเสียง ผู้สนับสนุนสามารถเป็นทั้งบุคคลสำคัญในชุมชน หรือกลุ่มคนที่มีอิทธิพลในการโน้มน้าวใจผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งในการเลือกตั้งนายก อบจ. ผู้สมัครต่างต้องใช้วิธีการการรณรงค์เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการหาเสียง (Haugsgjerd, A. & Karlsen, R., 2024)

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายก อบจ. มีปัญหาหลักที่เกี่ยวข้องในสามด้าน ได้แก่ การออกแบบเนื้อหา การใช้สื่อ และการจัดการผู้สนับสนุน โดยการออกแบบเนื้อหาเป็นหัวใจสำคัญของการรณรงค์ แต่ปัญหามักเกิดจากข้อความที่ไม่ชัดเจน ขาดความน่าสนใจ และไม่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน เนื้อหาที่ไม่สอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้สมัครยังอาจทำให้เกิดความสับสนและลดความเชื่อมั่นจากผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ส่วนการใช้สื่อมีปัญหาเรื่องการเลือกสื่อที่ไม่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย บางครั้งผู้สมัครพึ่งพาสื่อดั้งเดิมมากเกินไป หรือไม่สามารถใช้ประโยชน์จากสื่อใหม่ได้อย่างเต็มที่เนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณ นอกจากนี้ การขาดการวิเคราะห์ข้อมูลยังทำให้ไม่สามารถปรับกลยุทธ์การใช้สื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ได้ สำหรับการจัดการผู้สนับสนุนถือเป็นอีกหนึ่งปัญหาสำคัญ หากขาดการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สมัครอาจไม่สามารถกระจายข้อมูลหรือจัดการเครือข่ายได้อย่างทั่วถึง ทำให้การสนับสนุนในพื้นที่น้อยลง นอกจากนี้การพึ่งพากลุ่มผู้สนับสนุนเดิมมากเกินไปอาจทำให้ขาดการขยายฐานผู้สนับสนุนใหม่ ๆ โดยการแก้ปัญหาทั้งสามด้านนี้จะช่วยให้การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งมีความเข้มแข็งและเพิ่มโอกาสในการประสบความสำเร็จมากขึ้น

ในการศึกษานี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์แนวทางการออกแบบเนื้อหาที่เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้สมัคร โดยพิจารณาถึงวิธีการนำเสนอคุณลักษณะส่วนบุคคล วิสัยทัศน์ นโยบาย และความเชื่อมโยงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ นอกจากนี้ การใช้สื่อในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงกลุ่มผู้เลือกตั้ง การศึกษานี้จะครอบคลุมการใช้สื่อดั้งเดิม เช่น การเดินเคาะประตู ป้ายหาเสียง เสียงตามสาย สื่อสิ่งพิมพ์ รถแห่ การปราศรัย และการหาเสียงด้วยห้วคะแนน รวมถึงการใช้สื่อใหม่ เช่น เว็บไซต์ ไลน์ เฟซบุ๊ก โดยผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัยจะได้องค์ความรู้ทางวิชาการจากการค้นพบแนวทางการออกแบบเนื้อหาและการใช้สื่อในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่จะนำไปปรับใช้ในพัฒนาการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายก อบจ. ในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการออกแบบเนื้อหาในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด
2. เพื่อศึกษาแนวทางการใช้สื่อในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) เพื่อศึกษาตามวัตถุประสงค์ในข้อที่ 1 - 2

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้ที่เชี่ยวชาญและเกี่ยวข้องโดยตรงกับแนวทางการสื่อสารในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายก อบจ. ปี 2568 เลือกแบบเจาะจงมาจาก 3 กลุ่ม รวม 15 คน ได้แก่ 1) นักวางแผนการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง จำนวน 5 คน 2) ผู้ที่ดำรงตำแหน่งนายก อบจ. มากกว่า 3 สมัยติดต่อกัน จำนวน 5 คน และ 3) ผู้ให้ข้อมูลหลักในการสนทนากลุ่มย่อยเพื่อพิจารณาให้เห็นขอบโมเดลด้านแนวทางการสื่อสารในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง นายก อบจ. ประกอบด้วย นักวิชาการที่มีความรู้และประสบการณ์การสื่อสารในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง รวมจำนวน 5 คน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Semi-structured Interview Form) ยกร่างเครื่องมือจากการทบทวนวรรณกรรมและออกแบบตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา เครื่องมือการวิจัยผ่านความเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ในการตรวจคุณภาพเครื่องมือด้านความตรงของเนื้อหา และนำมาปรับปรุงก่อนนำไปใช้จริง โดยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างประกอบข้อคำถามหลัก 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แนวทางการออกแบบเนื้อหาในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง นายก อบจ.เป็นอย่างไร ซึ่งมีประเด็นย่อย ได้แก่ แนวทางการออกแบบเนื้อหาด้านคุณลักษณะผู้สมัคร แนวทางการออกแบบเนื้อหาด้านนโยบายการพัฒนาท้องถิ่น ตัวอย่างการออกแบบเนื้อหาด้านคุณลักษณะผู้สมัคร และตัวอย่างการออกแบบเนื้อหา ด้านนโยบายการพัฒนาท้องถิ่น

ส่วนที่ 2 แนวทางการใช้สื่อในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง นายก อบจ.เป็นอย่างไร ซึ่งมีประเด็นย่อย ได้แก่ แนวทางการเลือกใช้สื่อดั้งเดิม แนวทางการเลือกใช้สื่อใหม่ และตัวอย่างการเลือกใช้สื่อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยตนเอง ซึ่งได้ดำเนินการขอความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูลหลักก่อนการสัมภาษณ์ตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ที่ผู้วิจัยได้ วุฒิบัตรรับรองจากศูนย์ส่งเสริมจริยธรรม มหาวิทยาลัยมหิดล เมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2566 ประสานการนัดหมายเพื่อเข้าสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งหมด สัมภาษณ์ตามประเด็นที่ได้จัดเตรียมไว้ในเครื่องมือการสัมภาษณ์เชิงลึก บันทึกเสียงและภาพขณะทำการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) จากการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยการจำแนกข้อมูลตามวัตถุประสงค์และประเด็นที่ศึกษา จากนั้นได้ตัดทอนข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องออกไป ดำเนินการตีความข้อมูลและสร้างข้อสรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาแนวทางการออกแบบเนื้อหาในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายก อบจ.

1. แนวทางการออกแบบเนื้อหาเพื่อการสื่อสารคุณลักษณะของผู้สมัคร พบว่า การออกแบบเนื้อหาคุณลักษณะของผู้สมัครมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นในสายตาของประชาชน ในการสื่อสารนี้ ควรให้ความสำคัญกับประเด็นเนื้อหา ได้แก่ 1) คุณธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต ผู้สมัครต้องเน้นย้ำถึงความเป็นคนดีและความซื่อสัตย์สุจริตของผู้สมัครเป็นจุดแข็งในการดึงดูดความเชื่อใจจากประชาชน การให้ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ทางการเมืองที่โปร่งใสจะสร้างความมั่นใจ 2) วิสัยทัศน์และแผนการพัฒนา ผู้สมัครควรสื่อสารถึงวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น ทั้งในด้านการสร้างงาน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการปรับปรุงคุณภาพชีวิต การเสนอแผนการที่เป็นรูปธรรมและการแก้ไขปัญหาท้องถิ่นจะช่วยเพิ่มความเชื่อใจได้ 3) ประสบการณ์และผลงานที่ผ่านมา ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นจะช่วยเสริมสร้างความน่าเชื่อถือ การสื่อสารถึงผลงานที่เคยทำหรือความสำเร็จที่เกิดขึ้นในอดีตจะทำให้ประชาชนรู้สึกมั่นใจในความสามารถของผู้สมัคร 4) การเข้าถึงและการเป็นตัวแทนประชาชน การสื่อสารถึงความใกล้ชิดกับประชาชน ความสามารถในการรับฟังและแก้ไขปัญหาของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยสร้างภาพลักษณ์ของผู้สมัครที่เป็นผู้แทนของทุกคนในท้องถิ่น 5) นโยบายที่เป็นมิตรกับทุกกลุ่มคน ผู้สมัครควรสื่อสารถึงนโยบายที่ครอบคลุมทุกกลุ่มในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มผู้สูงอายุ คนหนุ่มสาว ผู้ด้อยโอกาส หรือคนที่ทำงานในภาคเศรษฐกิจท้องถิ่น เพื่อแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญต่อความเท่าเทียม และ 6) ทักษะการเป็นผู้นำ การเน้นถึงทักษะในการบริหารจัดการ การทำงานเป็นทีม และการตัดสินใจที่เฉียบแหลมจะสร้างความมั่นใจในความสามารถของผู้สมัครที่จะนำพาท้องถิ่นสู่ความก้าวหน้า

สำหรับตัวอย่างข้อความที่ใช้ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง นายก อบจ.ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร ควรเน้นถึงคุณธรรม ความสามารถ และความตั้งใจในการทำงานเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ตัวอย่างเช่น 1) ข้อความหลัก “เลือก [ชื่อผู้สมัคร] นายก อบจ. ผู้ซื่อสัตย์สุจริต ทำงานเพื่อชุมชน” เนื้อหาที่ขยายความ “[ชื่อผู้สมัคร] เป็นผู้ที่มีประวัติการทำงานที่โปร่งใสและซื่อสัตย์สุจริตมาโดยตลอด ไม่เคยมีประวัติทุจริตหรือเอาเปรียบประชาชน เลือก [ชื่อผู้สมัคร] ให้เป็นผู้นำที่คุณวางใจได้ เราจะทำงานเพื่อสร้างอนาคตที่ดีกว่าให้จังหวัดของเราไปด้วยกัน” 2) ข้อความหลัก “[ชื่อผู้สมัคร] ประสบการณ์แน่น ความมุ่งมั่นไม่เปลี่ยนแปลง” เนื้อหาที่ขยายความ “ด้วยประสบการณ์ที่ยาวนานในตำแหน่งผู้นำชุมชน [ชื่อผู้สมัคร] มีความสามารถและความเข้าใจในความต้องการของประชาชน พร้อมทั้งนำความรู้และประสบการณ์มาพัฒนาจังหวัดในทุกมิติ เลือก [ชื่อผู้สมัคร] เพื่ออนาคตที่ดีกว่า!” 3) ข้อความหลัก “[ชื่อผู้สมัคร] ผู้นำที่เข้าถึงทุกปัญหา ร่วมพัฒนาทุกชุมชน” เนื้อหาที่ขยายความ “เราเชื่อว่าการเป็นผู้นำที่ดีต้องรับฟังและเข้าใจปัญหาของประชาชนทุกกลุ่ม [ชื่อผู้สมัคร] พร้อมทำงานอย่างใกล้ชิดกับทุก

คนในชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาและยกระดับคุณภาพชีวิตของทุกคนรอบครัว เลือกลง [ชื่อผู้สมัคร] เพื่อจังหวัดที่เข้มแข็งและเป็นธรรม" เป็นต้น การใช้ข้อความเหล่านี้สามารถช่วยดึงดูดความสนใจจากประชาชนและสื่อสารคุณลักษณะของผู้สมัครได้อย่างชัดเจน

2. แนวทางการออกแบบเนื้อหาเพื่อการสื่อสารนโยบายการพัฒนาจังหวัด พบว่าการออกแบบเนื้อหา นโยบายมีความสำคัญต่อการสร้างความเข้าใจและการสนับสนุนจากประชาชน การนำเสนอเนื้อหาต้องชัดเจนและเน้นการแก้ปัญหาที่ตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น โดยควรพิจารณาประเด็นเนื้อหาที่สำคัญได้แก่ 1) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ผู้สมัครควรเน้นถึงแผนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า การจัดการน้ำ และระบบขนส่งสาธารณะ เพื่อให้ประชาชนเห็นว่ามีความสามารถแก้ไขปัญหาและเพิ่มคุณภาพชีวิตได้อย่างเป็นรูปธรรม 2) การส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น นโยบายในการส่งเสริมการสร้างงาน การสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นจะช่วยสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ควรสื่อสารถึงมาตรการที่จะทำให้จังหวัดสามารถเติบโตทางเศรษฐกิจได้อย่างยั่งยืน 3) การพัฒนาการศึกษาและสุขภาพ ผู้สมัครควรเสนอแผนการเพิ่มคุณภาพการศึกษา การพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับตลาดแรงงานในอนาคต รวมถึงการเพิ่มการเข้าถึงบริการสุขภาพและการสร้างระบบสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพ 4) การดูแลสิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การสื่อสารถึงนโยบายที่มุ่งเน้นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน เช่น การจัดการขยะ การป้องกันการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการฟื้นฟูพื้นที่ธรรมชาติ จะช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ของผู้สมัครว่าให้ความสำคัญต่ออนาคตของจังหวัด 5) การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน นโยบายที่มุ่งเน้นการเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาจังหวัด ควรสื่อสารถึงวิธีการที่ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการเสนอความคิดเห็น และการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 6) การพัฒนาเทคโนโลยีและการบริการภาครัฐ ผู้สมัครควรเสนอแผนการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการพัฒนาการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐเพื่อให้มีความสะดวกและรวดเร็วมากขึ้น เช่น ระบบบริการออนไลน์ และการนำระบบสมาร์ตซิตี้มาใช้ และ 7) ความโปร่งใสและการบริหารจัดการที่ดี นโยบายที่เน้นการบริหารจัดการที่โปร่งใส มีความรับผิดชอบ และเปิดโอกาสให้ประชาชนตรวจสอบได้ จะช่วยสร้างความไว้วางใจในตัวผู้สมัคร

สำหรับตัวอย่างข้อความที่ใช้ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายก อบจ. ด้านนโยบายการพัฒนาจังหวัด ควรเน้นการแก้ปัญหาเชิงรูปธรรมและวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ตัวอย่างเช่น 1) ข้อความหลัก "[ชื่อผู้สมัคร] พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สร้างอนาคตจังหวัด" เนื้อหาที่ขยายความ "เลือก [ชื่อผู้สมัคร] เพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่มั่นคง ถนนดี ระบบขนส่งสะดวก ไฟฟ้าและน้ำประปาทั่วถึง เราจะทำให้ทุกชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและขับเคลื่อนจังหวัดของเราไปข้างหน้าอย่างยั่งยืน" 2) ข้อความหลัก "เศรษฐกิจเติบโต ท้องถิ่นมั่นคง ต้อง [ชื่อผู้สมัคร]" เนื้อหาที่ขยายความ "[ชื่อผู้สมัคร] มุ่งเน้นการส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น สร้างงาน สร้างอาชีพ สนับสนุนวิสาหกิจชุมชนและการท่องเที่ยว เราจะช่วยให้เศรษฐกิจจังหวัดเติบโตอย่างยั่งยืน ประชาชนมีรายได้มั่นคง เลือก [ชื่อผู้สมัคร] เพื่อเศรษฐกิจที่แข็งแกร่งและมั่นคง" 3) ข้อความหลัก "[ชื่อผู้สมัคร] พัฒนาการศึกษาระดับสูง เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีกว่า" เนื้อหาที่ขยายความ "เลือก [ชื่อผู้สมัคร] เพื่อการพัฒนาการศึกษาและสาธารณสุขในจังหวัด เราจะขยายโอกาสการเรียนรู้ให้เด็กทุกคนเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียม พร้อมกับพัฒนาสาธารณสุขให้ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ ดูแลสุขภาพของทุกคนในจังหวัด" เป็นต้น ข้อความเหล่านี้จะช่วย

สื่อสารถึงนโยบายการพัฒนาจังหวัดที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม ทำให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเข้าใจถึงความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับการเลือกผู้สมัคร

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการใช้สื่อในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายก อบจ.

1. แนวทางการใช้สื่อดั้งเดิม พบว่าสื่อดั้งเดิมเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสูงในระดับท้องถิ่น ซึ่งสามารถเข้าถึงผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้กว้างขวางและตรงกลุ่มเป้าหมาย สื่อดั้งเดิมเหล่านี้สร้างความใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม แนวทางการใช้สื่อดั้งเดิมในการรณรงค์ ประกอบด้วย 1) ป้ายหาเสียง แนวทางการใช้แผ่นป้าย การกำหนดตำแหน่งที่ตั้ง ให้วางป้ายหาเสียงในจุดสำคัญ เช่น บริเวณทางแยก ถนนใหญ่ ใกล้แหล่งชุมชน หรือตลาด โดยเน้นพื้นที่ที่มีการสัญจรคับคั่ง ป้ายขนาดใหญ่จะเป็นเครื่องมือสื่อสารที่สามารถดึงดูดความสนใจได้ดี การออกแบบใช้ภาพถ่ายของผู้สมัครที่ดูน่าเชื่อถือ ร่วมกับข้อความที่ชัดเจนและกระชับเกี่ยวกับนโยบายสำคัญหรืออุดมการณ์ของผู้สมัคร เช่น "พัฒนาเพื่อประชาชน สร้างอนาคตที่ยั่งยืน" การใช้สีที่โดดเด่น เช่น สีที่ผู้สมัครใช้เป็นสัญลักษณ์ จะช่วยให้ผู้คนจำได้ง่ายขึ้น เนื้อหา ควรสื่อสารถึงคุณลักษณะเด่นของผู้สมัคร เช่น ความสามารถ ประสบการณ์ และผลงานที่ผ่านมา และแสดงถึงวิสัยทัศน์หรือแนวทางในการพัฒนาจังหวัด ข้อดี ป้ายหาเสียงสามารถมองเห็นได้ชัดเจนและสร้างการจดจำได้ง่ายเมื่อประชาชนผ่านไปมา 2) แผ่นพับ แนวทางการใช้ออกแบบเนื้อหาแผ่นพับ ควรออกแบบให้เนื้อหาในแผ่นพับมีข้อมูลที่ครอบคลุมทั้งนโยบายหลัก ประวัติผู้สมัคร ความสำเร็จที่ผ่านมา และแนวทางการทำงานในอนาคต ใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและมีภาพประกอบที่น่าสนใจ การแจกจ่ายควรแจกตามบ้านเรือน ตลาดนัด หรือพื้นที่ชุมชน โดยให้ทีมงานหรือหัวคะแนนช่วยกระจายแผ่นพับเพื่อเข้าถึงประชาชนในแต่ละพื้นที่ การออกแบบควรมีรูปผู้สมัครพร้อมข้อความที่ชัดเจนและจดจำได้ง่าย เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงทางจิตวิทยาระหว่างผู้สมัครกับข้อความในการหาเสียง ข้อดีของแผ่นพับสามารถเข้าถึงประชาชนได้โดยตรง และให้ข้อมูลที่ละเอียดมากกว่าป้ายหาเสียง 3) รถแห่ แนวทางการใช้รถแห่ ควรกำหนดเส้นทางรถแห่ที่ครอบคลุมพื้นที่สำคัญของจังหวัด โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีประชากรหนาแน่นหรือมีผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนมาก การสื่อสารด้วยเสียงควรใช้ข้อความสั้นๆ ที่เน้นย้ำชื่อผู้สมัคร อุดมการณ์ นโยบายหลัก และสโลแกนที่จำได้ง่าย เช่น "พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น สร้างชีวิตที่ดีขึ้น" รูปภาพและป้ายบนรถแห่ควรติดรูปผู้สมัครและข้อความสำคัญบนรถ เพื่อเพิ่มความจดจำระหว่างการแห่ไปตามถนน ข้อดีของรถแห่สามารถเคลื่อนที่ได้ ทำให้เข้าถึงผู้คนในหลากหลายพื้นที่ได้ง่าย 4) การปราศรัย แนวทางการปราศรัย จัดปราศรัยตามชุมชน ตลาดนัด หรือพื้นที่สาธารณะที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย เน้นพื้นที่ที่มีผู้คนจำนวนมาก เนื้อหาการปราศรัย ผู้สมัครควรพูดถึงนโยบายสำคัญ ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน และการพัฒนาจังหวัดอย่างยั่งยืน การสื่อสารต้องกระชับ ชัดเจน และเน้นสร้างความเชื่อมั่นในตัวผู้สมัคร การสร้างบรรยากาศควรใช้เพลงประจำทีมหรือกิจกรรมร่วมร้องเพลงประจำทีม ส่งดอกไม้ให้ผู้สมัคร ฉายภาพวิถีทัศน์นโยบาย การเปล่งสโลแกนของทีม ทั้งนี้กิจกรรมต้องที่สอดคล้องกับการหาเสียงที่ไม่ผิดกฎหมาย เพื่อดึงดูดประชาชนให้เข้าร่วมฟังการปราศรัย ข้อดีของการปราศรัยเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับผู้ฟัง และช่วยสร้างความเชื่อมั่นในตัวผู้สมัคร 5) การเดินเคาะประตู แนวทางการเยี่ยมเยียนประชาชนแบบเคาะประตู ทีมงานหรือผู้สมัครเองสามารถไปพบปะประชาชนตามบ้าน เพื่อแนะนำตัวและพูดคุยเกี่ยวกับนโยบายและแนวคิดสำคัญ การเคาะประตูพบปะประชาชนเป็นวิธีที่ทำให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างผู้สมัครและประชาชนได้ดีที่สุด การแจกจ่ายข้อมูลอาจแจกแผ่นพับ บัตรเล็ก หรือหนังสือพิมพ์

เฉพาะกิจที่จัดทำขึ้นเป็นการเฉพาะ พร้อมกับการแนะนำตัวและการตอบคำถามของประชาชน เพื่อสร้างความประทับใจและการจดจำ ข้อดีการเดินเคาะประตูช่วยให้ผู้สมัครได้พบกับประชาชนอย่างใกล้ชิดและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยตรง และ 6) หัวคะแนน แนวทางการจัดการทีมหัวคะแนน ผู้สมัครควรจัดตั้งทีมหัวคะแนนในแต่ละพื้นที่ เพื่อทำหน้าที่กระจายข่าวสารและสร้างความสนใจในหมู่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หัวคะแนนจะเป็นตัวแทนผู้สมัครในการพบปะประชาชน และช่วยสร้างเครือข่ายสนับสนุนภายในชุมชน การฝึกอบรมให้ความรู้และทักษะการสื่อสารแก่หัวคะแนน เพื่อให้ประชาชนสามารถตอบคำถามและอธิบายนโยบายของผู้สมัครได้อย่างชัดเจนและมั่นใจ ข้อดีของหัวคะแนนเป็นสื่อกลางในการเข้าถึงประชาชนในพื้นที่ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถกระตุ้นให้เกิดการสนับสนุนจากชุมชน โดยสรุปการใช้สื่อดั้งเดิมในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายก อบจ. เป็นวิธีที่เข้าถึงผู้คนในพื้นที่ท้องถิ่นได้อย่างใกล้ชิด มีความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนตามกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ แต่ละสื่อควรออกแบบให้สอดคล้องกับนโยบายและบุคลิกของผู้สมัคร เพื่อสร้างความจดจำและความไว้วางใจในตัวผู้สมัคร

2. แนวทางการใช้สื่อใหม่ พบว่าสื่อใหม่ในยุคดิจิทัลนั้นมีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากเป็นช่องทางที่สามารถเข้าถึงผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนมากได้อย่างรวดเร็ว มีการโต้ตอบ และติดตามผลได้ง่าย แนวทางการใช้สื่อตั้งใหม่ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง อบจ. ประกอบด้วย 1) เว็บไซต์ แนวทางการออกแบบเว็บไซต์ โดยเว็บไซต์ควรเป็นศูนย์กลางในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้สมัคร นโยบาย ประวัติ และผลงานที่ผ่านมาของผู้สมัคร โดยเน้นความเรียบง่าย ใช้งานง่าย และตอบสนองทุกอุปกรณ์ ให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก เนื้อหาในเว็บไซต์ควรมีข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายที่ชัดเจน อุดมการณ์ วิสัยทัศน์และนำผู้สมัคร รวมถึงคำถามที่พบบ่อย เพื่อให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถค้นหาข้อมูลได้ด้วยตนเอง ในเว็บไซต์ควรมีฟีเจอร์ที่สำคัญคือ ฟีเจอร์การแสดงความคิดเห็น การถามคำถามเกี่ยวกับนโยบาย รวมถึงแบบฟอร์มให้ผู้สนับสนุนลงทะเบียนเพื่อรับข่าวสารทางอีเมล ข้อดีเว็บไซต์เป็นแหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือและเข้าถึงได้ตลอดเวลา ช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่เป็นทางการและเป็นเครื่องมือในการตอบข้อสงสัยของผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ดี 2) Facebook แนวทางการใช้ Facebook Page สร้างเพจสำหรับผู้สมัครที่เน้นการสื่อสารแบบเปิด ให้ผู้ติดตามสามารถแชร์ แสดงความคิดเห็น และตั้งคำถามได้ การโพสต์ควรมีเนื้อหาที่หลากหลาย เช่น การประชาสัมพันธ์นโยบาย คลิปวิดีโอ บทความ หรือการถ่ายทอดสด (Facebook Live) ในการพบปะประชาชนหรือการปราศรัย การใช้ Facebook Ads ใช้โฆษณาแบบเจาะกลุ่มเป้าหมาย เช่น ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในจังหวัดที่กำลังจะมีการเลือกตั้ง หรือกลุ่มคนที่สนใจประเด็นสำคัญ เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจ การศึกษา หรือสิ่งแวดล้อม การสร้างเนื้อหา เนื้อหาควรน่าสนใจ มีความคิดสร้างสรรค์ และเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของผู้ติดตาม เช่น วิดีโอสั้น ๆ เกี่ยวกับนโยบายหลักของผู้สมัคร หรือโพสต์รูปภาพพร้อมสโลแกนที่สื่อถึงอุดมการณ์ ข้อดีของ Facebook ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างผู้สมัครกับประชาชนผ่านการโต้ตอบแบบเรียลไทม์ และยังสามารถใช้เป็นแพลตฟอร์มในการจัดกิจกรรมออนไลน์ได้ 3) LINE แนวทางการใช้ LINE Official Account เปิดบัญชี LINE Official เพื่อส่งข่าวสารโดยตรงถึงผู้สนับสนุน เช่น ประกาศนโยบาย ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมรณรงค์ และข่าวสารล่าสุดในการลงพื้นที่ พบปะประชาชน การใช้ข้อความสั้น ๆ พร้อมภาพประกอบหรือคลิปวิดีโอจะช่วยให้เนื้อหามีความกระชับและเข้าใจง่าย การใช้ LINE Group การสร้างกลุ่มเฉพาะสำหรับหัวคะแนนหรือกลุ่มผู้สนับสนุนในแต่ละพื้นที่ จะช่วยในการกระจายข่าวสารและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการหาเสียงได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับการส่งข้อความ Broadcast ใช้ฟังก์ชัน Broadcast

ส่งข้อความถึงผู้ติดตามทุกคนในบัญชี LINE เพื่อแจ้งข่าวสำคัญ ๆ เช่น นโยบายใหม่ การเปิดตัวแคมเปญ หรือเชิญชวนเข้าร่วมกิจกรรม ข้อดี LINE เป็นแพลตฟอร์มที่มีผู้ใช้งานจำนวนมากในประเทศไทย การใช้ LINE ช่วยให้สามารถสื่อสารกับผู้สนับสนุนได้ตรงกลุ่มเป้าหมายและสร้างความผูกพันอย่างใกล้ชิด 4) YouTube แนวทางการใช้ YouTube ผู้สมัครควรเปิดช่อง YouTube เพื่อเผยแพร่วิดีโอเกี่ยวกับนโยบาย แนะนำตัว รวมถึงเนื้อหาการรณรงค์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น วิดีโอปราศรัย คลิปเบื้องหลังการทำงาน หรือสารคดีสั้นที่แสดงถึงอุดมการณ์ของผู้สมัครและประเด็นสำคัญที่เขาสนับสนุน การใช้วิดีโอสั้นควรมีเนื้อหาควรออกแบบให้เป็นวิดีโอสั้น ๆ ไม่เกิน 5 นาที โดยสรุปนโยบายที่เข้าใจง่าย เช่น "3 นโยบายหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น" หรือ "วิสัยทัศน์ในการพัฒนาจังหวัดให้ยั่งยืน" การถ่ายทอดสด โดยใช้ YouTube Live ในการถ่ายทอดสดการปราศรัยหรือการลงพื้นที่พบปะประชาชน เพื่อให้ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งได้เห็นการทำงานจริง ข้อดีของ YouTube ช่วยให้เนื้อหามีความหลากหลายและน่าดู โดยเฉพาะวิดีโอที่เป็นสื่อในการอธิบายนโยบายและอุดมการณ์ได้อย่างละเอียดและเข้าใจง่าย 5) TikTok แนวทางการใช้ TikTok เป็นแพลตฟอร์มที่เหมาะสมสำหรับการสร้างเนื้อหาวิดีโอสั้น ๆ ที่กระชับและน่าสนใจ การนำเสนอเนื้อหา นโยบายหรือคุณลักษณะเด่นของผู้สมัครในรูปแบบวิดีโอสนุก ๆ แต่ให้ข้อมูลสำคัญชัดเจนจะช่วยดึงดูดกลุ่มเป้าหมายอายุน้อย การใช้เทรนด์และเพลงฮิต การเลือกใช้เทรนด์หรือเพลงที่เป็นที่นิยมใน TikTok จะช่วยให้เนื้อหาเข้าถึงกลุ่มคนรุ่นใหม่มากขึ้น เช่น วิดีโอแสดงถึงนโยบายที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน หรือแสดงการทำงานจริงของผู้สมัครผ่านภาพเคลื่อนไหว การร่วมมือกับ Influencers ใช้ผู้มีอิทธิพลใน TikTok ช่วยกระจายข่าวสารหรือทำคลิปที่เกี่ยวข้องกับนโยบายหรืออุดมการณ์ของผู้สมัครเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มผู้ติดตาม ข้อดีของ TikTok เป็นแพลตฟอร์มที่เข้าถึงคนรุ่นใหม่ได้ง่าย และการใช้วิดีโอสั้นจะช่วยกระตุ้นการจดจำและสร้างกระแสสนับสนุน และ 6) X (Twitter) แนวทางการทวีตสั้น ๆ เนื้อหาที่โพสต์บน X ควรมีความกระชับและชัดเจน การทวีตเกี่ยวกับนโยบายหรือประเด็นสำคัญของการรณรงค์ เช่น "พร้อมนำพาเศรษฐกิจจังหวัดก้าวหน้า" หรือ "พัฒนาจังหวัดของเราอย่างยั่งยืน" ควรเน้นการใช้แฮชแท็กเพื่อเพิ่มการเข้าถึง เช่น #พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น #เลือกตั้งอบจ วิสัยทัศน์ใหม่ สำหรับการโต้ตอบกับผู้ติดตาม ใช้ X เป็นเครื่องมือในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้ติดตามโดยการตอบคำถามหรือรีทวีตความเห็นของประชาชนเกี่ยวกับนโยบาย การสร้างกระแสให้ใช้แฮชแท็กหรือการติดตามเทรนด์เพื่อกระตุ้นการพูดถึงผู้สมัครในวงกว้าง รวมถึงการแชร์เนื้อหาจากกิจกรรมต่าง ๆ เช่น วิดีโอจากการลงพื้นที่ พบปะประชาชน หรือกิจกรรมรณรงค์ในชุมชน ข้อดีของ X เป็นแพลตฟอร์มที่ช่วยกระตุ้นการสนทนาและสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ง่าย ทำให้เกิดการแชร์และเผยแพร่ข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว โดยสรุปการใช้สื่อใหม่ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายก อบจ. เป็นการผสมผสานเทคโนโลยีดิจิทัลกับการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถเข้าถึงผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งกลุ่มเป้าหมายในทุกช่วงอายุและพื้นที่ การเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมจะช่วยเพิ่มโอกาสในการสร้างการรับรู้และความเชื่อมั่นให้กับผู้สมัคร

2.3 ตัวอย่างข้อความเพื่อใช้ออกแบบสื่อ พบว่าข้อความที่ออกแบบในการสื่อสารเพื่อสะท้อนคุณสมบัติที่โดดเด่นของผู้สมัครสามารถเขียนในลักษณะที่เน้นจุดแข็งเฉพาะของผู้สมัครนายก อบจ. ตัวอย่าง 1) ความเป็นผู้นำและการบริหารจัดการ คือ "มีประสบการณ์บริหารโครงการขนาดใหญ่สำเร็จภายในกรอบเวลาและงบประมาณที่กำหนด พร้อมด้วยทักษะการสร้างแรงจูงใจในทีมงานและความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนในสถานการณ์ที่กดดัน" หรือ "เป็นผู้นำที่ได้รับรางวัลธรรมาภิบาลจากคณะกรรมการกระจายอำนาจอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 4 ปี

ซ้อน” 2) ทักษะการวิเคราะห์และการแก้ไขปัญหา คือ “มีเชี่ยวชาญในการวิเคราะห์ข้อมูลและนำไปสู่การตัดสินใจที่มีกลยุทธ์ เช่น การปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่า 30%” หรือ “มีทักษะสูงในการจัดการน้ำอย่างเป็นระบบด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย 3) การสื่อสารและการทำงานร่วมกัน คือ “มีทักษะการสื่อสารที่ยอดเยี่ยม สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลากหลายกลุ่ม และทำงานข้ามวัฒนธรรมในองค์กรระหว่างประเทศได้อย่างราบรื่น” หรือ “ผู้นำที่ได้รับรางวัลนักสื่อสารองค์กรยอดเยี่ยม” ข้อความเหล่านี้ควรปรับให้เหมาะสมกับประสบการณ์และความสามารถของผู้สมัครในบริบทที่ต้องการ โดยเน้นความเกี่ยวข้องของผู้สมัครที่มีความสามารถโดดเด่น

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. แนวทางการออกแบบเนื้อหาในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายก อบจ. ผลการศึกษาในประเด็นแนวทางการออกแบบเนื้อหาเพื่อการสื่อสารคุณลักษณะของผู้สมัครโดยเนื้อหาที่จำเป็นต้องสื่อสาร คือ คุณธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต ผู้สมัครต้องเน้นความดีและซื่อสัตย์เพื่อดึงดูดความเชื่อจากประชาชน โดยให้ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์การเมืองที่โปร่งใส มีความสอดคล้องกับงานของเอกสิทธิ์ อวยชัยวัฒน์ ที่พบว่าการสื่อสารคุณสมบัติผู้สมัครต้องเน้นความโดดเด่นด้านการประวัติการทำงานที่ดีในการพัฒนาท้องถิ่นและมีความซื่อสัตย์ ส่วนด้านวิสัยทัศน์และแผนการพัฒนา ผู้สมัครควรสื่อสารวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการพัฒนาท้องถิ่น เสนอแผนการที่เป็นรูปธรรมเพื่อแก้ปัญหา ประสบการณ์และผลงานที่ผ่านมา เป็นประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นช่วยเสริมสร้างความน่าเชื่อถือ และผลงานในอดีตจะเพิ่มความมั่นใจในความสามารถ สำหรับประเด็นการเข้าถึงและการเป็นตัวแทนประชาชน โดยผู้สมัครสื่อถึงความใกล้ชิดกับประชาชน (เอกสิทธิ์ อวยชัยวัฒน์, 2555) มีความสอดคล้องกับงานของธีรวัช เจนวัชรรักษ์ ที่สรุปว่าผู้สมัครต้องมุ่งเน้นการใช้สื่อเพื่อประชาสัมพันธ์ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้มีสิทธิออกเสียงที่พบว่า การสื่อสารต้องเน้นคุณลักษณะส่วนบุคคลต้องการนำเสนอเรื่องราวส่วนตัวของผู้สมัคร เช่น ประวัติการทำงาน ความสำเร็จ และความทุ่มเทในการทำงานเพื่อชุมชน จะช่วยให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งรู้สึกเชื่อมโยงและเข้าใจผู้สมัครมากขึ้น (ธีรวัช เจนวัชรรักษ์, 2566) ส่วนการสื่อสารนโยบายและวิสัยทัศน์ มีความสอดคล้องกับงานของ เอกสิทธิ์ อวยชัยวัฒน์ ที่สรุปว่าการนำเสนอโยบายและวิสัยทัศน์ของผู้สมัครอย่างชัดเจนและกระชับ โดยเน้นที่ประเด็นที่สำคัญและเป็นที่น่าสนใจของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จะช่วยให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเข้าใจและเห็นความสำคัญของการเลือกผู้สมัครนั้น ๆ (เอกสิทธิ์ อวยชัยวัฒน์, 2555) สำหรับประเด็นแนวทางการออกแบบเนื้อหาเพื่อการสื่อสารนโยบายการพัฒนาจังหวัด การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า และระบบขนส่ง การส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น เช่น การสร้างงานและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน การพัฒนาการศึกษาและสุขภาพ การดูแลสิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในพัฒนาจังหวัด การพัฒนาเทคโนโลยีและบริการภาครัฐ เช่น การใช้ระบบดิจิทัล และความโปร่งใสและการบริหารจัดการที่ดีที่มีความสอดคล้องกับงานของวิสุทธิ์ ชันศิริ ที่สรุปว่า ผู้สมัครต้องสื่อสารนโยบายที่เป็นความต้องการของประชาชน แก้ปัญหาให้กับประชาชน และประชาชนได้ประโยชน์จากนโยบายนั้น ๆ (วิสุทธิ์ ชันศิริ, 2562)

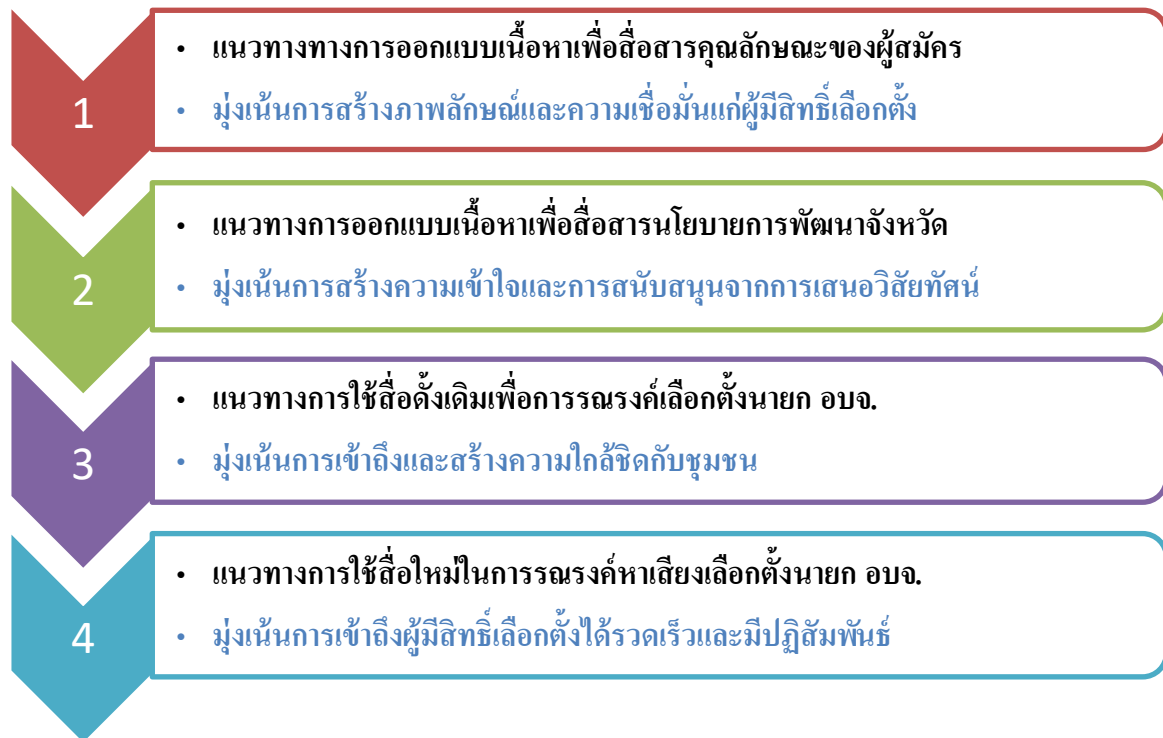

2. แนวทางการใช้สื่อในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายก อบจ. ในประเด็นแนวทางการใช้สื่อดั้งเดิม ประกอบด้วยป้ายหาเสียง ควรติดในจุดสำคัญ ใช้ภาพและข้อความที่ชัดเจน ดึงดูดความสนใจ แผ่นพับ ควรให้ข้อมูลนโยบาย ประวัติผู้สมัคร แจกตามพื้นที่ชุมชน รถแห่ ใช้ข้อความสั้น กระชับ แห่ตามเส้นทางที่ประชาชนอาศัยอยู่หนาแน่น การปราศรัย จัดในพื้นที่ชุมชน สร้างบรรยากาศที่ดึงดูดและเน้นความเชื่อมั่นในตัวผู้สมัคร การเดินเคาะประตู พบปะประชาชนโดยตรง สร้างความเชื่อมโยงและรับฟังความคิดเห็น และหวัคะแนน จัดตั้งทีมหวัคะแนนเพื่อกระจายข้อมูลและสร้างการสนับสนุนในพื้นที่ มีความสอดคล้องกับงานของ สุเมธ ตั้งประเสริฐ ที่สรุปว่า ควรติดในจุดสำคัญ ใช้ภาพและข้อความที่ชัดเจน ดึงดูดความสนใจ แผ่นพับ ควรให้ข้อมูลนโยบาย ประวัติผู้สมัคร (สุเมธ ตั้งประเสริฐ, 2565) ส่วนแนวทางการใช้สื่อใหม่มีความสำคัญต้องมุ่งเน้นการเข้าถึงผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้รวดเร็วและมีปฏิสัมพันธ์ โดยเว็บไซต์เป็นศูนย์กลางข้อมูลที่เข้าถึงง่าย มีฟีดแบ็กตอบ Facebook เน้นการสื่อสารแบบเปิด และใช้โฆษณาเจาะกลุ่มเป้าหมาย LINE ส่งข่าวสารตรงถึงผู้สนับสนุนและใช้กลุ่ม LINE เพื่อการสื่อสาร YouTube สำหรับเผยแพร่วิดีโอและการถ่ายทอดสด TikTok เน้นเนื้อหาสั้นที่ดึงดูดกลุ่มคนรุ่นใหม่ และ X (Twitter) เน้นเนื้อหากระชับและใช้แฮชแท็กเพื่อขยายการเข้าถึง สื่อใหม่เหล่านี้ช่วยเพิ่มการรับรู้และสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้สมัคร พบว่ามีความสอดคล้องกับงานของ สุเมธ ตั้งประเสริฐ ที่สรุปว่า การออกแบบเนื้อหาเพื่อสื่อสารคุณลักษณะของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นและดึงดูดผู้มีสิทธิเลือกตั้ง การเน้นคุณลักษณะส่วนบุคคล การนำเสนอเรื่องราวส่วนตัวของผู้สมัคร เช่น ประวัติการทำงาน ความสำเร็จ และความทุ่มเทในการทำงานเพื่อชุมชน จะช่วยให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งรู้สึกเชื่อมโยงและเข้าใจผู้สมัครมากขึ้น (สุเมธ ตั้งประเสริฐ, 2565) ด้านการใช้ภาพและวิดีโอพบว่ามีความสอดคล้องกับงานของสุพรรณา ภัทรเมธาวรรกุล และคณะ ที่สรุปว่า การใช้ภาพถ่ายและวิดีโอที่มีคุณภาพสูงในการนำเสนอผู้สมัครในสถานการณ์ต่างๆ เช่น การทำงานในชุมชน การพบปะกับประชาชน หรือการพูดในที่สาธารณะ จะช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่น่าเชื่อถือและเป็นมิตร (สุพรรณา ภัทรเมธาวรรกุล และคณะ, 2565) ส่วนด้านการสื่อสารนโยบายและวิสัยทัศน์มีความสอดคล้องกับงานของ Medvic, S. K. ที่สรุปว่าการนำเสนอนโยบายและวิสัยทัศน์ของผู้สมัครอย่างชัดเจนและกระชับ (Medvic, S. K., 2021) โดยเน้นที่ประเด็นที่สำคัญและเป็นที่สนใจของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จะช่วยให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเข้าใจและเห็นความสำคัญของการเลือกผู้สมัครนั้นๆ มีความสอดคล้องกับงานของ Hutchens, M. J., et al. ที่สรุปว่า การใช้แพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, Twitter, และ Instagram เพื่อสื่อสารคุณลักษณะและนโยบายของผู้สมัครอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ จะช่วยให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถติดตามและรับข้อมูลได้ง่ายขึ้น (Hutchens, M. J. et al., 2021) สำหรับด้านการสร้างเนื้อหาที่น่าสนใจและมีความหลากหลายมีความสอดคล้องกับงานของ สุพรรณา ภัทรเมธาวรรกุล และคณะ ที่สรุปว่าการสร้างเนื้อหาที่หลากหลาย เช่น บทความ อินโฟกราฟิก และโพสต์ในสื่อสังคมออนไลน์ จะช่วยดึงดูดความสนใจและทำให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจดจำผู้สมัครได้ง่ายขึ้น (สุพรรณา ภัทรเมธาวรรกุล และคณะ, 2565) และมีความสอดคล้องกับงานของ สุพรรณา ภัทรเมธาวรรกุล และคณะ ที่สรุปว่าการออกแบบเนื้อหาที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยการวางแผนและการประยุกต์ใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสมกับบริบทและกลุ่มเป้าหมายของผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้น ๆ (สุพรรณา ภัทรเมธาวรรกุล และคณะ, 2566)

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการสื่อสารในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายก อบจ. ประกอบด้วย 1) แนวทางการออกแบบเนื้อหาเพื่อสื่อสารคุณลักษณะของผู้สมัคร มีความสำคัญในการสร้างภาพลักษณ์และความเชื่อมั่น โดยควรเน้นประเด็นหลัก ได้แก่ 1.1) คุณธรรมและความซื่อสัตย์ เพื่อดึงดูดความเชื่อถือจากประชาชน 1.2) วิสัยทัศน์และแผนการพัฒนา ช่วยแสดงความชัดเจนในอนาคต 1.3) ประสบการณ์และผลงานที่ผ่านมา สร้างความมั่นใจในความสามารถ 1.4) การเข้าถึงประชาชน แสดงถึงความใกล้ชิดและการเป็นตัวแทน 1.5) นโยบายที่ครอบคลุมทุกกลุ่มคน เพื่อความเท่าเทียม และ 1.6) ทักษะการเป็นผู้นำ เพื่อเสริมความมั่นใจในการบริหารท้องถิ่น 2) แนวทางการออกแบบเนื้อหาเพื่อสื่อสารนโยบายการพัฒนาจังหวัด มีความสำคัญในการสร้างความเข้าใจและสนับสนุนจากประชาชนในการนำเสนอวิสัยทัศน์ โดยควรเน้น 2.1) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า และระบบขนส่ง 2.2) การส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น เช่น การสร้างงานและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน 2.3) การพัฒนาการศึกษาและสุขภาพ 2.4) การดูแลสิ่งแวดล้อมและจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน 2.5) การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในพัฒนาจังหวัด 2.6) การพัฒนาเทคโนโลยีและบริการภาครัฐ เช่น การใช้ระบบดิจิทัล และ 2.7) ความโปร่งใสและการบริหารจัดการที่ดี 3) แนวทางการใช้สื่อดั้งเดิมเพื่อการรณรงค์เลือกตั้งนายก อบจ. มีความสำคัญในการเข้าถึงและสร้างความใกล้ชิดกับชุมชน โดยประกอบด้วย 3.1) ป้ายหาเสียง ควรติดในจุดสำคัญ ใช้ภาพและข้อความที่ชัดเจน ดึงดูดความสนใจ 3.2) แผ่นพับ ควรให้ข้อมูลนโยบาย ประวัติผู้สมัคร แจกตามพื้นที่ชุมชน 3.3) รถแห่ ใช้ข้อความสั้น กระชับ แห่ตามเส้นทางที่ประชาชนอาศัยอยู่หนาแน่น 3.4) การปราศรัย จัดในพื้นที่ชุมชน สร้างบรรยากาศที่ดึงดูดและเน้นความเชื่อมั่นในตัวผู้สมัคร 3.5) การเดินเคาะประตู พบปะประชาชน โดยตรง สร้างความเชื่อมโยงและรับฟังความคิดเห็น และ 3.6) ห้วคแนน จัดตั้งทีมห้วคแนนเพื่อกระจายข้อมูล และสร้างการสนับสนุนในพื้นที่ และ 4) แนวทางการใช้สื่อใหม่ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายก อบจ. มีความสำคัญต้องมุ่งเน้นการเข้าถึงผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้รวดเร็วและมีปฏิสัมพันธ์ โดยสื่อที่ใช้ประกอบด้วย 4.1) เว็บไซต์ ควรเป็นศูนย์กลางข้อมูลที่เข้าถึงง่าย มีฟีเจอร์โต้ตอบ 4.2) Facebook เน้นการสื่อสารแบบเปิด และใช้โฆษณาเจาะกลุ่มเป้าหมาย 4.3) LINE ส่งข่าวสารตรงถึงผู้สนับสนุนและใช้กลุ่ม LINE เพื่อการสื่อสาร 4.4) YouTube สำหรับเผยแพร่วิดีโอและการถ่ายทอดสด 4.5) TikTok เน้นเนื้อหาสั้นที่ดึงดูดกลุ่มคนรุ่นใหม่ 4.6) X (Twitter) เน้นเนื้อหากระชับและใช้แฮชแท็กเพื่อขยายการเข้าถึง สื่อใหม่เหล่านี้ช่วยเพิ่มการรับรู้และสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้สมัคร ผู้วิจัยจึงสรุปจากผลการวิจัยเป็นภาพได้ดังนี้ ไม่ได้ลอกมา สร้างขึ้นมาใหม่จากข้อสรุป จึงไม่มีที่มาจากงานอื่น

ภาพที่ 1 แสดงข้อสรุปองค์ความรู้แนวทางการสื่อสารในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายก อบจ.

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1) การออกแบบเนื้อหาเพื่อการสื่อสารคุณลักษณะของผู้สมัครมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นในหมู่ประชาชน โดยควรเน้นที่คุณธรรมและความซื่อสัตย์ เพื่อดึงดูดความเชื่อถือจากผู้เลือกตั้ง รวมถึงการนำเสนอวิสัยทัศน์และแผนการพัฒนาอย่างชัดเจนเพื่อแสดงถึงทิศทางในอนาคตของท้องถิ่น ผู้สมัครควรมีประสบการณ์และผลงานที่ชัดเจน ซึ่งจะช่วยสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนในความสามารถของเขา การเข้าถึงประชาชนและแสดงถึงความใกล้ชิดย่อมเพิ่มความเชื่อถือในฐานะตัวแทนที่แท้จริง การนำเสนอนโยบายที่ครอบคลุมทุกกลุ่มคนเป็นการแสดงถึงความเท่าเทียม และสุดท้าย ทักษะการเป็นผู้นำที่ดีจะเสริมสร้างความมั่นใจในความสามารถในการบริหารท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ในด้านการสื่อสารนโยบายการพัฒนาจังหวัด การออกแบบเนื้อหาที่ชัดเจนจะช่วยให้ประชาชนเข้าใจและสนับสนุนนโยบายได้มากขึ้น โดยควรเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า และระบบขนส่ง ซึ่งสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนได้อย่างชัดเจน การส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น โดยเฉพาะการสร้างงานและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน เป็นนโยบายที่สำคัญในการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ การพัฒนาการศึกษาและสุขภาพยังมีบทบาทในการเพิ่มโอกาสและคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่น ควบคู่กับการดูแลสิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาจังหวัดจะช่วยเพิ่มความร่วมมือและความโปร่งใส การใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาบริการภาครัฐช่วยเพิ่มความสะดวกและรวดเร็วในการบริการ และท้ายสุด การเน้นความโปร่งใสและการบริหารจัดการที่ดีจะช่วยสร้างความไว้วางใจจากประชาชน 3) การใช้สื่อดั้งเดิมในการรณรงค์เลือกตั้งนายก อบจ. ยังคงมีบทบาทสำคัญในการเข้าถึงประชาชนและสร้างความใกล้ชิดกับชุมชน โดยพยายามเลี่ยงควรติดในจุดที่ประชาชนสังเกตเห็นได้ง่ายและใช้ภาพและข้อความที่ชัดเจน

การแจกแผ่นพับที่ให้ข้อมูลนโยบายและประวัติผู้สมัครก็เป็นสิ่งจำเป็น รวมถึงการใช้รถแห่ที่ผ่านตามเส้นทางที่ประชาชนอาศัยหนาแน่นเพื่อเน้นข้อความที่กระชับและเข้าถึงง่าย การปราศรัยในพื้นที่ชุมชนก็เป็นวิธีการสร้างความเชื่อมั่นโดยตรง การเดินเคาะประตูเพื่อพบปะและรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนเป็นอีกวิธีหนึ่งที่สร้างความเชื่อมโยง และการจัดตั้งทีมหวัคะแนนจะช่วยกระจายข้อมูลและสร้างการสนับสนุนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) สำหรับสื่อใหม่ การนำมาใช้ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายก อบจ. เป็นสิ่งสำคัญในการเข้าถึงผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้รวดเร็วและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี สื่อใหม่ประกอบด้วยเว็บไซต์ที่ควรเป็นศูนย์กลางข้อมูลและมีฟีดแบ็กโต้ตอบได้ Facebook ซึ่งช่วยในการสื่อสารแบบเปิดและสามารถใช้โฆษณาเจาะกลุ่มเป้าหมายได้ตรงจุด LINE ใช้สำหรับส่งข่าวสารถึงผู้สนับสนุนและการสื่อสารผ่านกลุ่ม YouTube สำหรับเผยแพร่วิดีโอและการถ่ายทอดสด TikTok ซึ่งเน้นเนื้อหาสั้นที่ดึงดูดกลุ่มคนรุ่นใหม่ และ X (Twitter) เน้นเนื้อหาที่กระชับและใช้แฮชแท็กเพื่อขยายการเข้าถึง สื่อเหล่านี้จะช่วยเพิ่มการรับรู้และสร้างความเชื่อมั่นในตัวผู้สมัครได้อย่างรวดเร็ว 5) ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติผู้ที่จะเป็นผู้สมัครนายก อบจ. ในครั้งต่อไปควรมีการพัฒนาการสื่อสารคุณลักษณะที่โดดเด่น สื่อสารนโยบายการพัฒนาจังหวัดที่โดนใจ ใช้สื่อดั้งเดิมที่เหมาะสม ใช้สื่อใหม่ที่เจาะจง ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาแนวทางการสื่อสารในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายก อบจ. ปี 2568 ที่หลากหลายพื้นที่ รวมทั้งพื้นที่ที่มีความแตกต่างวัฒนธรรมในแต่ละภูมิภาค ส่วนประเด็นอาจจะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกด้านการรับรู้ การสร้างแบรนด์ของผู้สมัครโดยการศึกษาจากต้นแบบความสำเร็จ การสร้างความนิยมทางการเมืองเพราะประเด็นเหล่านี้มีความเชื่อมโยงกับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง นอกจากนี้ควรการศึกษาผลกระทบจากเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นทั้งปัญญาประดิษฐ์ ข้อมูลขนาดใหญ่ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งและปรับแบบการวิจัยจากเชิงคุณภาพเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ หรือ เป็นแบบผสมวิธี เพื่อศึกษาข้อค้นพบในแง่มุมที่แตกต่างกันออกไป

เอกสารอ้างอิง

- ธีรวัช เจนวีรรัช. (2566). การใช้สื่อเพื่อประชาสัมพันธ์ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้มีสิทธิออกเสียง กรณีศึกษา: การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2565. วารสาร อิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม, 13(1), 93-112.
- วิสุทธิ ชันศิริ. (2562). กลยุทธ์การตลาดการเมืองของพรรคอนาคตใหม่ในการหาเสียงเลือกตั้ง 24 มีนาคม 2565. วารสาร คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 16(1), 184-221.
- สุพรรณ ภัทรมะวารกุล และคณะ. (2565). กระบวนการสื่อสารในการหาเสียงเลือกตั้งของนักการเมืองท้องถิ่น. วารสารวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 11(6), 178-196.
- _____. (2566). การสื่อสารเพื่อรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรปราการของกลุ่มสมุทรปราการก้าวหน้า. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 7(6), 178-196.
- สุเมธ ตั้งประเสริฐ. (2565). กลยุทธ์และวิธีการสื่อสารของพรรคการเมืองไทยผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2562. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 5(1), 25-38.

- เอกสิทธิ์ อวยชัยวัฒน์. (2555). กลยุทธ์การโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งของพรรคการเมืองไทย. วารสารนิเทศสยามปริทัศน์, 11(12), 107-121.
- Abboud, E. et al. (2024). Social media and politics as usual? Exploring the role of socialmedia in the 2022 Kenyan presidential election. *Journal of Eastern African Studies*, 18(2), 321-343.
- Haugsgjerd, A. & Karlsen, R. (2024). Election campaigns, news consumption gaps, and socialmedia: equalizing political news use when it matters? *The International Journal of Press/Politics*, 29(2), 507-529.
- Hutchens, M. J. et al. (2021). Trust over use: Examining the roles of media use and media trust on misperceptions in the 2016 US presidential election. *Mass Communication and Society*, 24(5), 701-724.
- Medvic, S. K. (2021). *Campaigns and elections: players and processes*. Oxfordshire: Routledge.
- Qayumoghli, M. I. (2024). An Overview of The Role of Media and Social Networks on Politics. *Integrated Journal for Research in Arts and Humanities*, 4(1), 90-94.
- Widayat, R. M. et al. (2022). 2019 Election Campaign Model in Indonesia Using Social Media. *Webology*, 19(1), 5216-5235.

การบริหารความขัดแย้งในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ
ความผูกพันในองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครศรีธรรมราช เขต 2*

SCHOOL ADMINISTRATOR'S CONFLICT MANAGEMENT IN THE 21ST CENTURY
AFFECTING TEACHERS ORGANIZATIONAL COMMITMENT UNDER NAKHON SI
THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

ธณัฏฐ์ กวินโชติวิชย์*, พณกุล บัญพบ, นพรัตน์ ชัยเรือง

Thonthanat Kawinchothanit*, Phanagrid Boonpob, Nopparat Chairueng

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Faculty of Education, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: 6655701007@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาการบริหารความขัดแย้งในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาความผูกพันในองค์กรของครู 3) ศึกษาการบริหารความขัดแย้งในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันในองค์กรของครู 4) ศึกษาแนวทางการบริหารความขัดแย้งในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อความผูกพันในองค์กรของครู การวิจัยนี้ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน กระบวนการวิจัยมีดังนี้ 1) ศึกษาการบริหารความขัดแย้งในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันในองค์กรของครู กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู 327 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ 2) ศึกษาแนวทางการบริหารความขัดแย้งในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันในองค์กรของครู กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาครู โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง 9 คน เครื่องมือที่ใช้แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ข้อคิดเห็น ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารความขัดแย้งในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.53, S.D. = 0.43) 2) ความผูกพันในองค์กรของครู อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.58, S.D. = 0.47) 3) การบริหารความขัดแย้งในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อความผูกพันในองค์กรของครู คือ การร่วมมือ การประนีประนอม การหลีกเลี่ยงและการใช้เทคโนโลยีในการบริหารองค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 4) แนวทางการบริหารความขัดแย้งในศตวรรษที่ 21 จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) การร่วมมือ 2) การหลีกเลี่ยง 3) การประนีประนอม 4) การแข่งขัน 5) การใช้เทคโนโลยีในการบริหารองค์กร 25 ข้อ

คำสำคัญ: การบริหารความขัดแย้งในศตวรรษที่ 21, ผู้บริหารสถานศึกษา, ความผูกพันในองค์กรของครู, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

Abstract

This research was a mixed-methods study combining both quantitative and qualitative approaches. The objectives are: 1) To study the school administrators' conflict management in the 21st century 2) To study the teachers organisational relationship. 3) To study the school administrators' conflict management in the 21st century affected the teachers organisational relationship. 4) To study the school administrators guidelines to manage the conflict in the 21st century affected the teachers organisational relationship. There were 2 phases of the research. First : Study the school administrator's conflict management in the 21st century affected the teachers organisational relationship. The sample was school administrators teachers, 327 people. This research used the questionnaire as a research tool, which consisted of 5 rating scales. Statistics used in the research were frequency value, percentage value, average value, standard deviation, correlation coefficient, and multiple regression analysis. Second: study the school administrator guidelines to manage the conflict in the 21st century. The sample was education administrators, school administrators, and teachers for a total of 9 people, using purposive sampling techniques. The research findings were as follows: 1) Overall, the school administrator under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2's conflict management in the 21st century was at the highest level. ($\bar{x} = 4.53$, S.D. = 0.43) Considered in each aspect revealed that all aspects are at the highest level. 2) In overall, the teachers under Nakhon Si Thammarat Educational Service Area Office 2's relationship was in the highest level. Considered in each aspect revealed that all aspects are at the highest level. ($\bar{x} = 4.58$, S.D. = 0.47) 3) The key conflict management factors influencing teachers' organizational commitment included collaboration, compromise, avoidance, and the use of technology in school administration. These factors had a statistically significant impact at the 0.01 level. 4) The proposed ways to develop of school administrators guidelines to manage the conflict in the 21st century amounts to 5 aspects 1) Participation 2) Compromise 3) Avoidance 4) The use of technology to manage the organisation 5) competition 25 items.

Keywords: School Administrators' Conflict Management In The 21st Century, Administration, Teacher's Organisational Relationship, Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2

บทนำ

มนุษย์เป็นสัตว์สังคม มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเมื่ออยู่รวมกันเป็นกลุ่มความขัดแย้งจึงเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ความขัดแย้งมีความสำคัญทั้งสองด้าน คือ ด้านดีและด้านไม่ดี เมื่อมองในด้านการบริหารองค์กร การที่มนุษย์มาอยู่รวมกันในองค์กรนั้น นำมาซึ่งความต้องการของแต่ละบุคคลในลักษณะที่หลากหลาย เกิดการแข่งขันแย่งชิงเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรหรืออำนาจต่าง ๆ จึงนำไปสู่ความขัดแย้งในองค์กร ดังนั้น ความขัดแย้งจึงเกิดขึ้นได้เสมอและตลอดเวลา ความขัดแย้งสามารถเปลี่ยนวิธีการทำงานที่องค์กรอาจไม่เห็นหรือมองข้าม ความขัดแย้งทำให้หาแนวทางหรือวิถีทางใหม่ในการใช้ทรัพยากร และบางครั้งก็ก่อให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ และบ่อยครั้งความขัดแย้งในองค์กรกระตุ้นให้เกิดการแสวงหาวิถีทางเลือกใหม่และนำไปสู่ความชัดเจนและข้อสรุปต่าง ๆ หากองค์กรศึกษาและนำวิธีการบริหารจัดการความขัดแย้งในด้านดี คือ การกระตุ้นและส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรมีความกระตือรือร้นและเต็มใจในการทำงาน นำเสนอความคิดสร้างสรรค์พัฒนาและสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ อยู่เสมอ นอกจากนี้ยังส่งผลต่อความสามัคคีในองค์กร สร้างความร่วมมือในการทำงาน ผลงานมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ประสิทธิผลองค์กรมีความก้าวหน้า แต่ในทางตรงกันข้าม หากองค์กรเพิกเฉยปล่อยให้เกิดความขัดแย้งที่มีมากเกินไประดับการบริหารอาจส่งผลด้านลบต่อองค์กรด้วยเช่นกัน เช่น เกิดการต่อต้าน การชิงดีชิงเด่น การแตกความสามัคคี ปล่อยปละละเลยงาน มีอคติในการทำงาน มีพฤติกรรมก้าวร้าว ไม่มีความคิดสร้างสรรค์ ส่งผลให้องค์กรเข้าสู่ภาวะถดถอย ไม่สามารถเติบโตและกลายเป็นองค์กรไร้เสถียรภาพ ด้วยเหตุนี้ผู้ที่สามารถบริหารจัดการความขัดแย้งในองค์กรได้ คือ ผู้บริหารองค์กร มีบทบาทสำคัญในการเลือกใช้วิธีการจัดการความขัดแย้งในรูปแบบที่ดีที่สุดหรือเหมาะสมกับทุกสถานการณ์ เมื่อความขัดแย้งในองค์กรเกิดขึ้น ไม่ว่าจะอยู่ในระดับไหน เหล่านี้ล้วนส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกวิธีการจัดการความขัดแย้งที่จะนำพาองค์กรไปสู่การเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารที่ดีควรศึกษาเทคนิคและวิธีการบริหารจัดการความขัดแย้งในองค์กรให้มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการจัดการความขัดแย้งภายในองค์กร เพื่อนำประโยชน์ที่ได้จากความขัดแย้ง ไปบริหารจัดการบุคลากรได้อย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้องค์กรสามารถดำเนินไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่องค์กร ได้กำหนดไว้และยังสร้างขวัญกำลังใจ รักษาบุคลากรที่มีศักยภาพ สมรรถนะสูง มีความสามารถให้อยู่ร่วมงานกับองค์กรได้อย่างยาวนาน ส่งผลให้องค์กรเกิดความก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพ นำไปสู่องค์กรที่มีสมรรถนะสูงและพร้อมเปลี่ยนแปลงแข่งขันตามพลวัตต่อไปได้เป็นอย่างดี (จุฑาทิพย์ สุจริตกุล, 2565)

สถานศึกษาเป็นอีกองค์กรหนึ่งในสังคม ที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงความขัดแย้งได้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ความเข้าใจในปัญหาความขัดแย้ง ตลอดจนที่มีประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหา รู้จักใช้ภาวะผู้นำในการสร้างศรัทธาและความไว้วางใจจากบุคลากร ประยุกต์ใช้หลักการบริหาร หลักศาสนา จิตวิทยา มีคุณธรรมและปราศจากอคติในการบริหารงาน หากผู้บริหารสถานศึกษาบริหารความขัดแย้งไม่เหมาะสม ความขัดแย้งอย่างหนึ่งจะนำไปสู่ความขัดแย้งอีกอย่างหนึ่งได้ ซึ่งจะเป็นปัญหาต่อการปฏิบัติงานเป็นอย่างมาก (เพ็ญญา เจริญพงศ์, 2563)

ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับแนวคิดและความเชื่อของแต่ละบุคคล บางคนมองความขัดแย้งเป็นสิ่งไม่ดี สำหรับข้าราชการครูบางกลุ่มในปัจจุบัน มีแนวความคิดว่าความขัดแย้งเป็นสิ่งปกติที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติความขัดแย้งบางอย่างเป็นสิ่งที่ดี เพราะช่วยกระตุ้นให้คนพยายามแก้ปัญหาโดยเปลี่ยนความขัดแย้งให้มีประโยชน์และสร้างสรรค์ ในกรณีที่พฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงระหว่างบุคคลในองค์กรอาจได้รับความเดือดร้อน

จากการกระทำนั้น ๆ ซึ่งไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาความขัดแย้งของบุคคลเหล่านั้น ซึ่งจากปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลอาจจะขยายวงกว้างกลายเป็นความขัดแย้งของคนกลุ่มใหญ่ จนกระทั่งกลายเป็นปัญหาขององค์กร เกิดภาพพจน์ทางด้านลบของหน่วยงาน รวมถึงประชาชนในสังคมที่มีต่อหน่วยงาน ซึ่งปัญหาเหล่านี้จะส่งผลให้คนในองค์กรไม่มีความสุขไม่มีความผูกพันต่อองค์กรของตนเองอยากจะย้ายไปสู่องค์กรใหม่เพื่อหลีกเลี่ยงการเจอกับสภาพความขัดแย้งดังกล่าว (อนุสรฯ สิงห์โต, 2561)

การสร้าง ความผูกพันในการปฏิบัติงานให้เกิดขึ้นกับบุคลากรจะส่งผลให้บุคลากรมีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะทุ่มเททำงานอย่างเต็มความสามารถเพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จ ในทางตรงกันข้ามหากไม่สามารถบริหารบุคลากรในองค์กรให้เกิดความพึงพอใจและความผูกพันในการปฏิบัติงานในองค์กรได้นั้น สถานศึกษาก็ต้องประสบปัญหาการขาดแคลนครูเนื่องจากโอนย้าย และการลาออกอยู่เสมอไป การที่จะพัฒนาองค์กรให้ก้าวหน้าประสบความสำเร็จนั้นต้องพัฒนาบุคลากรให้เกิดความรู้ ทักษะและทัศนคติที่ดีต่อองค์กร โดยการเสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กรในการปฏิบัติงานให้เกิดขึ้นกับบุคลากร (สุคนธ์ฯ สินธุรัตน์, 2561)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 มีเป้าหมายในการส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และครอบคลุมในทุกระดับ โดยการลดความรุนแรงทุกรูปแบบในสังคม การแก้ปัญหาความขัดแย้งจึงเป็นการส่งเสริมเรื่องสิทธิมนุษยชนและสนับสนุนให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กรและเป็นการส่งเสริมให้เกิดความผูกพันภายในองค์กร สภาพแวดล้อมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 เป็นแหล่งชุมชนแหล่งเศรษฐกิจที่มีความเจริญ การคมนาคมที่สะดวกสบาย มีสถานศึกษาในสังกัดรัฐบาลจำนวน 188 โรงเรียน มีผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 188 คน และข้าราชการครูจำนวน 1,992 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2, 2567) แต่ละคนก็มีเป้าหมายในการทำงานที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นธรรมดาที่บางครั้งอาจจะมีการกระทบกระทั่งหรือเกิดความไม่พอใจซึ่งกันและกัน ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งขึ้น ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญ และมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารความขัดแย้งจึงจะสามารถนำพาองค์กรให้ประสบความสำเร็จได้

จากปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นผู้วิจัยเห็นว่า การศึกษาการบริหารความขัดแย้งในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อความผูกพันในองค์กรของครูเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากความขัดแย้งเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานร่วมกันในสถานศึกษา และการบริหารความขัดแย้งอย่างมีประสิทธิภาพจะสามารถทำให้ผู้บริหารและครูเข้าใจสาเหตุของปัญหาความขัดแย้งอย่างชัดเจน ทำให้ผู้บริหารและครูสามารถพัฒนาทักษะการสื่อสารให้ดีขึ้นได้ และช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี ส่งเสริมความร่วมมือและความสามัคคีของทุกคนในองค์กร ตลอดจนส่งผลให้ครูรู้สึกได้รับการดูแล การเคารพ การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ทำให้ครูเกิดความผูกพันและมีความสุขในการทำงาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวขับเคลื่อนการทำงานของครูในการนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาที่มีประสิทธิภาพต่อไป โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารความขัดแย้งในศตวรรษที่ 21 และได้นำมาสังเคราะห์ทำให้ได้องค์ประกอบของการบริหารความขัดแย้งคือ 1) การหลีกเลี่ยง 2) การประนีประนอม 3) การร่วมมือ 4) การแข่งขัน และ 5) การใช้เทคโนโลยีในการบริหารองค์กร รวมถึงได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความผูกพันในองค์กรของครูทำให้ได้องค์ประกอบ คือ 1) ด้านจิตใจและการยอมรับ

เป้าหมายองค์กร 2) ด้านการคงอยู่และการเป็นสมาชิกขององค์กรและ 3) ด้านความทุ่มเทในการทำงาน ซึ่งได้นำมาเป็นกรอบแนวทางในการวิจัยครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารความขัดแย้งในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2
2. เพื่อศึกษาความผูกพันในองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2
3. เพื่อศึกษาการบริหารความขัดแย้งในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันในองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2
4. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารความขัดแย้งในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันในองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ดำเนินการวิจัย ดังนี้

การวิจัยในครั้งนี้ได้ทำการศึกษาการบริหารความขัดแย้งในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันในองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ มีรูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ประกอบด้วยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) ผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดการดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้ 1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 2) การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ 3) การเก็บรวบรวมข้อมูล 4) การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ศึกษาการบริหารความขัดแย้งในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันในองค์กรของครู 1.1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ทั้งหมด 2,180 คน ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูทั้งหมด 327 คน ซึ่งได้จากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน ทำการสุ่มอย่างง่ายในแต่ละกลุ่ม (Simple Random Sampling) 1.2) การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ โดยสร้างเครื่องมือมีขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดกรอบและเครื่องมือการวิจัย 3) สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง 4) ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม (IOC) 5) ทดลองแบบสอบถาม 6) เก็บข้อมูล 7) วิเคราะห์ข้อมูล 8) สังเคราะห์ข้อมูล 1.3) การเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้ 1) ขออนุญาตรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถาม และเก็บข้อมูล 2) สร้างแบบสอบถามด้วย Google Form และส่งไปยังสถานศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง 4) หลังจากส่งแบบสอบถามไปแล้ว 1 สัปดาห์ ผู้วิจัยตรวจสอบจำนวนแบบสอบถามในระบบของ Google Form 4) ตรวจสอบจำนวนแบบสอบถามความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เมื่อเรียบร้อยแล้วก็ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ จากนั้นนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์และนำไปสรุป อภิปรายผลการวิจัย และให้ข้อเสนอแนะตามลำดับ 1.4) การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรม

สำเร็จรูปโดยมีการดำเนินการดังนี้ 1) ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล 2) นำข้อมูลในแบบสอบถาม มาตรวจสอบหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทำการแปลผลข้อมูลในแต่ละข้อตามลำดับ นำผลคะแนนเฉลี่ยที่ได้มาแปลผลเป็นความหมาย 3) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารความขัดแย้งในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันในองค์กรของครู โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน แปลความหมายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 5) วิเคราะห์การบริหารความขัดแย้งในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันในองค์กรของครู โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยใช้วิธี Stepwise Method

2. ศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารความขัดแย้งในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันในองค์กรของครู ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกผู้ทรงคุณวุฒิแบบเฉพาะเจาะจงในการให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา วิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษา วิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป 3 คน และครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป 3 คน ได้มาโดยวิธีคัดเลือกแบบเจาะจง ทั้งหมด 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ การสร้างเครื่องมือ และการหาคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้ 1) นำแบบร่างเกี่ยวกับแนวทางการบริหารความขัดแย้งในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันในองค์กรของครู มากำหนดเป็นโครงสร้างของเครื่องมือ และขอบเขตเนื้อหาโดยกำหนดเป็นข้อคำถามในการสนทนากลุ่ม 2) นำแบบบันทึกการสนทนากลุ่มความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข และให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบหาคุณภาพของเครื่องมือ ปรับปรุง แก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ 3) จัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ ให้ครบตามเกณฑ์ที่วางแผนการเก็บข้อมูล 4) นำเครื่องมือที่สมบูรณ์แล้วไปเก็บข้อมูล และได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัย ดังนี้ 1) ติดต่อประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อเรียนเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มและนัดหมายวัน เวลาและสถานที่ 2) ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังหน่วยงานต้นสังกัดของผู้ทรงคุณวุฒิพร้อมทั้งแนบแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม 3) ติดต่อขอใช้สถานที่ เตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น 4) ดำเนินการสนทนากลุ่มตามที่นัดหมาย 5) ถอดเทปบันทึกการสนทนากลุ่ม ทำการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วจึงสรุปผลการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์ข้อคิดเห็นและข้อเสนอจากการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารความขัดแย้งในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันในองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 มีผลการวิจัยดังนี้

1. การบริหารความขัดแย้งในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการร่วมมือ ($\bar{X} = 4.57$) รองลงมาคือด้านการหลีกเลี่ยง ($\bar{X} = 4.54$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการแข่งขัน ($\bar{X} = 4.51$) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหารองค์กร ($\bar{X} = 4.51$) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยที่เท่ากัน

2. ความผูกพันในองค์กรของครู โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านจิตใจและการยอมรับเป้าหมายองค์กร

($\bar{X} = 4.61$) รองลงมาคือ ด้านความทุ่มเทในการทำงาน ($\bar{X} = 4.60$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการคงอยู่เป็นสมาชิกขององค์กร ($\bar{X} = 4.54$)

3. การบริหารความขัดแย้งในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อความผูกพันในองค์กรของครู คือ ด้านการร่วมมือ ด้านการประนีประนอม ด้านการหลีกเลี่ยงและด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหารองค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 และมีสมการสมการพยากรณ์ความผูกพันในองค์กรของครู คือ $\hat{Y} = -.138 + .427 (X_3) + .316(X_2) + .170 (X_1) + .125 (X_5)$

4. แนวทางพัฒนาการบริหารความขัดแย้งในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันในองค์กรของครู จำนวน 5 ด้าน 25 ข้อ ประกอบด้วย ด้านที่ 1 ด้านการร่วมมือ ได้แก่ 1) เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความขัดแย้งร่วมมือกันแก้ปัญหาอย่างเปิดเผย โปร่งใสและจริงใจซึ่งกันและกัน 2) ทำความเข้าใจปัญหาโดยรับฟังข้อกังวลและมุมมองของทุกฝ่ายอย่างละเอียด 3) เลือกแนวทางที่ทุกฝ่ายยอมรับได้ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและไม่สนับสนุนการแบ่งฝ่ายเพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน 4) ร่วมกันระดมความคิดหาทางออกที่ทุกฝ่ายพอใจอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง 5) ขอความร่วมมือจากบุคลากรภายนอกสถานศึกษาให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งจนทุกฝ่ายพอใจ ด้านที่ 2 ด้านการประนีประนอม ได้แก่ 1) เป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้งและเปิดใจรับฟังทุกฝ่าย 2) เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเท่าเทียม โดยเน้นจุดที่ทุกคนเห็นด้วยแล้วหาทางออกร่วมกันอย่างเป็นธรรม 3) ประชุมเพื่อให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดข้อตกลงที่ยอมรับร่วมกันอย่างสร้างสรรค์และสามารถปฏิบัติได้จริง 4) คำนึงถึงความต้องการของทุกฝ่ายในการเจรจาเพื่อหาทางออกที่เหมาะสม และยั่งยืนในการจัดการความขัดแย้ง 5) คลี่คลายสถานการณ์ความขัดแย้งโดยการยอมลดข้อเรียกร้องหรือยอมเสียประโยชน์บางส่วนเพื่อให้ได้ประโยชน์อีกส่วนกลับมา ด้านที่ 3 ด้านการหลีกเลี่ยง ได้แก่ 1) เลื่อนการพูดคุยหารือออกไปในเวลาที่เหมาะสมเมื่อเกิดสถานการณ์ความขัดแย้ง 2) หลีกเลี่ยงการโต้เถียง และไม่ตอบโต้โดยตรงหากเกิดสถานการณ์ความขัดแย้งที่ตึงเครียด 3) แสดงความคิดเห็นในทางสร้างสรรค์ที่จะไม่นำไปสู่การโต้เถียงและเปลี่ยนประเด็นจากปัญหาที่อาจทำให้เกิดความขัดแย้ง 4) ถอยห่างจากสถานการณ์ความขัดแย้งเมื่อตระหนักได้ว่ายังไม่สามารถหาข้อสรุปได้ และกลับมาให้ความสนใจกับการพิจารณาข้อเท็จจริงเพื่อหาทางออกที่เหมาะสม 5) มอบหมายให้หัวหน้าหรือบุคลากรที่ไว้ใจและทุกฝ่ายเชื่อถือมาเจรจากลี่ยคลายสถานการณ์ความขัดแย้งแทน ด้านที่ 4 ด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหารองค์กร ได้แก่ 1) ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือช่วยในการสื่อสารและเจรจาอย่างมีประสิทธิภาพทำให้เกิดความรวดเร็วเมื่อมีปัญหาความขัดแย้งเกิดขึ้น 2) ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับโครงสร้างองค์กรมาเป็นเครื่องมือเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง 3) ใช้เทคโนโลยีในการเปิดช่องทางให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นเพื่อลดการเผชิญหน้ากันระหว่างคู่กรณี 4) ใช้เทคโนโลยีเพื่อลดขั้นตอนและลดข้อผิดพลาดจากการสื่อสารของกระบวนการในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง 5) ใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานด้านบุคคลเพื่อความสะดวกและถูกต้อง เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งให้รวดเร็วและโปร่งใสมากขึ้น ด้านที่ 5 ด้านการแข่งขัน ได้แก่ 1) ใช้เหตุผลและหลักฐานที่ชัดเจนให้ทุกฝ่ายทำตามวิธีการที่ถูกต้อง โดยใช้การมีส่วนร่วมขององค์กรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง 2) โน้มน้าวให้ผู้โต้แย้งปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด เพื่อแก้ไขและลดปัญหาความขัดแย้ง 3) เตรียมแนวทางการปฏิบัติและข้อมูลสนับสนุนที่เป็นรูปธรรมไว้ก่อนที่จะขอความคิดเห็นจาก

ผู้ได้บังคับบัญชา 4) ใช้ภาวะผู้นำและอำนาจให้ฝ่ายตรงข้ามยอมรับเงื่อนไขในการจัดการความขัดแย้งอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม 5) ใช้ความคิดเห็นของผู้บริหารเป็นแนวทางหลักในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งอย่างโปร่งใสและมุ่งรักษาผลประโยชน์ขององค์กร

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องการบริหารความขัดแย้งในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันในองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. การบริหารความขัดแย้งในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านความร่วมมือ รองลงมาคือด้านการประนีประนอม ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการบริหารความขัดแย้งในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้การสื่อสารที่เปิดกว้าง รับฟังความคิดเห็นและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการพูดคุยอย่างสร้างสรรค์ รวมไปถึงผู้บริหารสถานศึกษาจะคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นระยะยาวจึงบริหารจัดการความขัดแย้งในหลายรูปแบบและหลายแนวทางผสมผสานกันเพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างยั่งยืนและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของสมาชิกในองค์กร สอดคล้องกับ ณัชชรีย์ คำไพ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตสุพรรณบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชิงระยอง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความร่วมมือ (ณัชชรีย์ คำไพ, 2564); (น้ำเพชร ชัยชมภู, 2565) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตสุพรรณบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชิงระยอง” ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มสหวิทยาเขตสุพรรณบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชิงระยอง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความร่วมมือ รวมไปถึง (จิรกันต์ วงศ์ลังกา, 2565) ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารความขัดแย้งภายในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ลำปาง ลำพูน” ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารความขัดแย้งภายในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ลำปาง ลำพูน พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการประนีประนอม ลำดับต่อมา คือ ด้านความร่วมมือ ด้านการยอมให้ ด้านการหลีกเลี่ยง ตามลำดับ

2. ความผูกพันในองค์กรของครู โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านจิตใจและการยอมรับเป้าหมายองค์กร รองลงมาคือ ด้านการคงอยู่เป็นสมาชิกขององค์กร และด้านความทุ่มเทในการทำงาน ตามลำดับ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการบริหารสถานศึกษาและครูมีการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็ง มีความชัดเจนของนโยบายและเน้นการทำงานร่วมกันทำให้บุคลากรเกิดความผูกพัน รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ครูมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ทำให้คุณภาพงานดี

ขึ้นทำให้ได้รับการยอมรับจากผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานเกิดความภาคภูมิใจและรู้สึกผูกพันกับองค์กร ทำให้องค์กรสามารถขับเคลื่อนงานไปตามเป้าประสงค์ได้อย่างสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ลดอัตราการย้ายออกหรือลาออกซึ่งก็จะทำให้องค์กรเกิดความเสถียรภาพเกิดบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อความร่วมมือและการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยผลการศึกษามีความสอดคล้องกับ ลูกน้ำ เจนหัตพล ได้วิจัยเรื่อง “ความผูกพันของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี” ผลการวิจัยพบว่าความผูกพันของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความศรัทธาเลื่อมใส ด้านความตั้งใจที่จะเป็นสมาชิกที่ดี และด้านความเต็มใจในการปฏิบัติงาน (ลูกน้ำ เจนหัตพล, 2564) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐนนท์ จิตต์สนอง และคณะ ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับความผูกพันในองค์กรของครูโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ระดับความผูกพันในองค์กรของครู โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก คือ ด้านความปรารถนาในการดำรงความเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร ด้านความเชื่อ การยอมรับเป้าหมาย และค่านิยมขององค์กร และด้านความเต็มใจเพื่อจะทุ่มเทส่งเสริมและสนับสนุนองค์กร (ญัฐนนท์ จิตต์สนอง และคณะ, 2565)

3. การบริหารความขัดแย้งในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันในองค์กรของครู ผลการวิเคราะห์การบริหารความขัดแย้งในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันในองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 คือ การร่วมมือการประนีประนอม การหลีกเลี่ยง และการใช้เทคโนโลยีในการบริหารองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สัญญา บุปผาชาติ ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาการบริหารความขัดแย้งภายในองค์กรที่มีผลต่อความผูกพันกับองค์กรของพนักงาน กรณศึกษา บริษัท เวสเทิร์นดิจिटอล (ประเทศไทย) จำกัด สาขาบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิเคราะห์การถดถอย พบว่า การบริหารความขัดแย้งภายในองค์กร ด้านการร่วมมือ และด้านการประนีประนอม ส่งผลต่อความผูกพันกับองค์กรของพนักงานโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (สัญญา บุปผาชาติ, 2563) และสอดคล้องกับ ญัฐณิการ์ แก้วสุธา ได้วิจัยเรื่อง การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสุขภาพองค์การของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษากับสุขภาพองค์การของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับมาก ($r_{xy} = .608$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รวมไปถึง แสดงว่าการบริหารความขัดแย้งในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน ร่วมกันพยากรณ์ผลต่อความผูกพันในองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 (ญัฐณิการ์ แก้วสุธา, 2563)

4. แนวทางพัฒนาการบริหารความขัดแย้งในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันในองค์กรของครู จำนวน 5 ด้าน 25 ข้อ ดังนี้ ด้านที่ 1 ด้านการร่วมมือ ได้แก่ 1.1) เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความขัดแย้งร่วมมือกันแก้ปัญหาอย่างเปิดเผย โปร่งใสและจริงใจซึ่งกันและกัน 1.2) ทำความเข้าใจปัญหาโดยรับฟังข้อกังวลและมุมมองของทุกฝ่ายอย่างละเอียด 1.3) เลือกแนวทางที่ทุกฝ่ายยอมรับได้ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและไม่สนับสนุนการแบ่งฝ่ายเพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน 1.4) ร่วมกันระดมความคิดเห็นหาทางออกที่ทุก

ฝ่ายพอใจอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง 1.5) ขอความร่วมมือจากบุคลากรภายนอกสถานศึกษาให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งจนทุกฝ่ายพอใจ ด้านที่ 2 ด้านการประนีประนอม ได้แก่ 2.1) เป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้งและเปิดใจรับฟังทุกฝ่าย 2.2) เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเท่าเทียม โดยเน้นจุดที่ทุกคนเห็นด้วยแล้วหาทางออกร่วมกันอย่างเป็นธรรม 2.3) ประชุมเพื่อให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดข้อตกลงที่ยอมรับร่วมกันอย่างสร้างสรรค์และสามารถปฏิบัติได้จริง 2.4) คำนึงถึงความต้องการของทุกฝ่ายในการเจรจาเพื่อหาทางออกที่เหมาะสม และยั่งยืนในการจัดการความขัดแย้ง 2.5) คลี่คลายสถานการณ์ความขัดแย้งโดยการยอมลดข้อเรียกร้องหรือยอมเสียประโยชน์บางส่วนเพื่อให้ได้ประโยชน์อีกส่วนกลับมา ด้านที่ 3 ด้านการหลีกเลี่ยง ได้แก่ 3.1) เลื่อนการพูดคุยหรือออกไปในเวลาที่เหมาะสมเมื่อเกิดสถานการณ์ความขัดแย้ง 3.2) หลีกเลี่ยงการโต้เถียง และไม่ตอบโต้โดยตรงหากเกิดสถานการณ์ความขัดแย้งที่ตึงเครียด 3.3) แสดงความคิดเห็นในทางสร้างสรรค์ที่จะไม่นำไปสู่การโต้เถียงและเปลี่ยนประเด็นจากปัญหาที่อาจทำให้เกิดความขัดแย้ง 3.4) ถอยห่างจากสถานการณ์ความขัดแย้งเมื่อตระหนักได้ว่ายังไม่สามารถหาข้อสรุปได้ และกลับมาให้ความสนใจกับการพิจารณาข้อเท็จจริงเพื่อหาทางออกที่เหมาะสม 3.5) มอบหมายให้หัวหน้าหรือบุคลากรที่ไว้ใจและทุกฝ่ายเชื่อถือมาเจรจาคลี่คลายสถานการณ์ความขัดแย้งแทน ด้านที่ 4 ด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหารองค์กร ได้แก่ 4.1) ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือช่วยในการสื่อสารและเจรจาอย่างมีประสิทธิภาพทำให้เกิดความรวดเร็วเมื่อมีปัญหาความขัดแย้งเกิดขึ้น 4.2) ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับโครงสร้างองค์กรมาเป็นเครื่องมือเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง 4.3) ใช้เทคโนโลยีในการเปิดช่องทางให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นเพื่อลดการเผชิญหน้ากันระหว่างคู่กรณี 4.4) ใช้เทคโนโลยีเพื่อลดขั้นตอนและลดข้อผิดพลาดจากการสื่อสารของกระบวนการในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง 4.5) ใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานด้านบุคคลเพื่อความสะดวกและถูกต้อง เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งให้รวดเร็วและโปร่งใสมากขึ้น ด้านที่ 5 ด้านการแข่งขัน ได้แก่ 5.1) ใช้เหตุผลและหลักฐานที่ชัดเจนให้ทุกฝ่ายทำตามวิธีการที่ถูกต้อง โดยใช้การมีส่วนร่วมขององค์กรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง 5.2) โน้มน้าวให้ผู้ได้บังคับบัญชาปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด เพื่อแก้ไขและลดปัญหาความขัดแย้ง 5.3) เตรียมแนวทางการปฏิบัติและข้อมูลสนับสนุนที่เป็นรูปธรรมไว้ก่อนที่จะขอความคิดเห็นจากผู้ได้บังคับบัญชา 5.4) ใช้ภาวะผู้นำและอำนาจให้ฝ่ายตรงข้ามยอมรับเงื่อนไขในการจัดการความขัดแย้งอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม 5.5) ใช้ความคิดเห็นของผู้บริหารเป็นแนวทางหลักในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งอย่างโปร่งใสและมุ่งรักษาผลประโยชน์ขององค์กร ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาสามารถจัดการความขัดแย้งได้อย่างสร้างสรรค์และเป็นธรรม มีการสื่อสารที่ชัดเจนและตรงไปตรงมา ลดความเข้าใจผิดที่อาจเป็นต้นเหตุของความขัดแย้ง และผู้บริหารสถานศึกษาอาจใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการสื่อสารเพื่อจัดการปัญหาความขัดแย้งให้มีระดับที่ลดลงหรือหมดไป หรืออาจใช้แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียในการสร้างการมีส่วนร่วม เพื่ออำนวยความสะดวกในการเจรจา ซึ่งจะเป็นการบริหารความขัดแย้งที่สร้างสรรค์และยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรัณย์รัชต์ ศุภรณ์พานิช ได้วิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 ผลการวิจัยพบว่า การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานครเขต 1 กลุ่ม 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับการปฏิบัติมาก เมื่อพิจารณาเป็น

รายด้าน พบว่า ด้านที่มีการจัดการความขัดแย้งในระดับปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการประนีประนอม รองลงมาคือ ด้านการยอมให้ ด้านการร่วมมือ ด้านการหลีกเลี่ยง และด้านที่มีการจัดการความขัดแย้งในระดับปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้าน การเอาชนะ 2) แนวทางการพัฒนาการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 ผู้บริหารมีแนวทางการพัฒนาการจัดการความขัดแย้งตามลำดับ 1) ด้านการประนีประนอมผู้บริหารสถานศึกษาพยายามแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยการระดมสมอง 2) ด้านการยอมให้ผู้บริหารสถานศึกษาเจรจาในสิ่งที่ทุกฝ่ายเห็นพ้องต้องกันมากกว่าที่จะเจรจาในเรื่องที่ทุกฝ่ายมีความเห็นแตกต่างกัน 3) ด้านการเอาชนะ ผู้บริหารสถานศึกษาแสวงหาเหตุผลในการที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายตามที่วางไว้ วิธีการนี้บุคคลจะมีพฤติกรรมมุ่งเอาชนะ 4) ด้านความร่วมมือ ผู้บริหารสถานศึกษา พยายามทำงานให้บรรลุเป้าหมายโดยตระหนักถึงความคิดเห็นแตกต่าง 5) ด้านการหลีกเลี่ยง ผู้บริหาร สถานศึกษาพยายามลดความขัดแย้งโดยไม่นำมาเป็นข้อพิพาท (ศรีณรัชต์ ศุภรณ์พานิช, 2564) และสอดคล้องกับ เจนจิรา อุปนันชัย ได้วิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2” ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านการบริหาร ความขัดแย้งแบบร่วมมือ แนวทางในการบริหารจัดการความขัดแย้ง คือ ผู้บริหารควรรับฟังปัญหาและวิเคราะห์ ปัญหาที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งและวางตัวเป็นกลาง พยายามสร้างความเข้าใจโดยใช้เหตุผล 2) ด้านการบริหาร ความขัดแย้งแบบปรองดอง แนวทางในการบริหารจัดการความขัดแย้ง คือ ผู้บริหารควรแสดงออกถึงความจริงใจให้ทั้งสองฝ่ายเห็นว่าผู้บริหารใช้หลักความยุติธรรมในการจัดการความขัดแย้ง 3) ด้านการบริหารความขัดแย้ง แบบเอาชนะ แนวทางในการบริหารจัดการความขัดแย้ง คือ ผู้บริหารควรเลือกใช้อำนาจและอิทธิพลเป็นวิธีการ สุดท้ายในการจัดการความขัดแย้ง 4) ด้านการบริหารความขัดแย้งแบบหลีกเลี่ยง แนวทางในการบริหารจัดการ ความขัดแย้ง คือ ผู้บริหารควรตระหนักว่าความขัดแย้งมีในทุกองค์กร มองการจัดการความขัดแย้งเป็นการเรียนรู้ บุคคลากร 5) ด้านการบริหารความขัดแย้งแบบประนีประนอม แนวทางในการบริหารจัดการความขัดแย้ง คือเมื่อมีความขัดแย้งเกิดขึ้นให้บุคคลในองค์กรมีส่วนร่วมในการจัดการ (เจนจิรา อุปนันชัย, 2566)

สรุปและข้อเสนอแนะ

วิจัยเรื่อง การบริหารความขัดแย้งในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันในองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 มีผลสรุปการวิจัย ดังนี้ 1) การบริหารความขัดแย้งในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ความผูกพันในองค์กรของครู โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) การบริหารความขัดแย้งในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันในองค์กรของครู คือ ด้านการร่วมมือ ด้านการประนีประนอม ด้านการหลีกเลี่ยง และด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหารองค์กร 4) แนวทางพัฒนาการบริหารความขัดแย้งในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันในองค์กรของครู จำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การร่วมมือ 2) การหลีกเลี่ยง 3) การประนีประนอม 4) การแข่งขัน 5) การใช้เทคโนโลยีในการบริหารองค์กร 25 ข้อ และมีข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้ 1) ควรมีการส่งเสริมการบริหารความขัดแย้งในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหารองค์กร และด้านการแข่งขันเนื่องจากเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ย

น้อยที่สุดโดยการนำเทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือช่วยในการบริหารจัดการองค์กรด้านต่าง ๆ เช่น แพลตฟอร์มสื่อสารภายในองค์กรที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียม เพื่อให้การสื่อสารเป็นไปอย่างโปร่งใส รวดเร็วและสามารถตรวจสอบย้อนหลังได้ รวมถึงการสร้างกฎ กติกาที่ชัดเจน เป็นธรรมและเข้าใจง่ายและการส่งเสริมการแข่งขันที่เน้นให้ทุกฝ่ายเห็นถึงเป้าหมายร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้มีการจัดการความขัดแย้งที่สร้างสรรค์และยั่งยืน 2) ควรส่งเสริมความผูกพันในองค์กรของครูด้านการคงอยู่เป็นสมาชิกขององค์กร เนื่องจากเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด โดยเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี มีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องโดยการเปิดโอกาสให้บุคลากรได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองตามความถนัดและความสนใจ พร้อมทั้งสร้างความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับองค์กร 3) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ควรใช้ผลจากการวิจัยเป็นสารสนเทศในการส่งเสริมการบริหารความขัดแย้งในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยจัดทำหลักสูตรอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะด้านการบริหารความขัดแย้ง รวมไปถึงการพัฒนาทักษะการสื่อสารและการรับฟังความคิดเห็นเชิงลึกที่อาจจะต้องใช้ในการเจรจาต่อรอง การไกล่เกลี่ย และการจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์เพื่อจะได้นำความรู้ไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งถัดไป คือ 1) ควรมีการศึกษาองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความขัดแย้งในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันในองค์กรของครู เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 2) ควรมีการศึกษาองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความผูกพันในองค์กรของครู เพื่อสร้างนโยบายและมาตรการที่ส่งเสริมความผูกพันอย่างยั่งยืน 3) ควรศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีที่จะส่งผลต่อคุณภาพของสถานศึกษา เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำด้านการจัดการความขัดแย้งที่ทันสมัย และสามารถนำไปปรับใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จิรกานต์ วงศ์ลังกา. (2565). การบริหารความขัดแย้งภายในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ลำปาง ลำพูน. ใน สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- จุฑาทิพย์ สุจริตกุล. (2565). การบริหารความขัดแย้งในองค์กร. วารสารรัชต์ภาคย์, 16(48), 1-16.
- เจนจิรา อุปนันชัย. (2566). แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2. ใน สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ณัชชรีย์ คำไพ. (2564). การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์.
- ณัฐณิการ์ แก้วสุธา. (2563). การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสุขภาพองค์การของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์.

- ณัฐนันท์ จิตต์สนอง และคณะ. (2565). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันในองค์กรของครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันในองค์กรของครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่. การศึกษามัธยมศึกษา นทบุรี.วารสาร มจร.อุบลปริทรรศน์, 8(2), 29-114.
- น้ำเพชร ชัยชมภู. (2565). การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตสุตถินไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย. ใน สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- เพ็ญภา เจริญพงศ์. (2563). การศึกษาสาเหตุและวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- ลูกน้ำ เจนหัดพล. (2564). ความผูกพันของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ศรัณย์รัชต์ สุภรณ์พานิช. (2564). แนวทางการพัฒนาการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6. วารสารวิชาการ Journal of Roi Kaensarn Academi, 6(12), 70-83.
- สัญญา บุปผาชาติ. (2563). การศึกษาการบริหารความขัดแย้งภายในองค์กรที่มีผลต่อความผูกพันกับองค์กรของพนักงาน กรณีศึกษา บริษัทเวสเทิร์นดิจิตอล(ประเทศไทย) จำกัด สาขาบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมและทรัพยากรมนุษย์. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2. (2567). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566 - 2570 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2566. เรียกใช้เมื่อ 22 เมษายน 2567 จาก <http://www.nst2.go.th/home/index.php/2020-06-17-11-58-17>
- สุนธรา สินธุรัตน์. (2561). รูปแบบการเสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรในสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษรูปแบบการเสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรในสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- อนุสรฯ สิงห์โต. (2561). การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหาร
งานวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
ชลบุรี ระยอง*

CREATIVE LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING THE
EFFECTIVENESS OF ACADEMIC MANAGEMENT IN THE ERA OF ARTIFICIAL
INTELLIGENCE (AI) IN SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATION SERVICE
AREA OFFICE CHONBURI RAYONG

นงเยาว์ เรืองบุญสง*, อธิกร วรบำรุงกุล, เรืองวิทย์ นิลโคตร

Nongyao Ruengbunsong*, Theerangkoon Warabamrungkul, Reongwit Nilkote

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี ประเทศไทย

Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi, Thailand

*Corresponding author E-mail: 6426141014@rbu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์ และ 4) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มประชากรคือผู้บริหาร และข้าราชการครู กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 357 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเทียบหากกลุ่มตัวอย่างของเครื่อมือและมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 และตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันในทางบวก ระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อประสิทธิผล การบริหารงานวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์ ได้ร้อยละ

ละ 54.00 สร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ $\hat{Y} = 0.826 + 0.355 (X_1) - 0.158 (X_2) + 0.172 (X_3) + 0.430 (X_4)$ และสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $\hat{Z}_y = 0.303 (X_1) - 0.161 (X_2) + 0.185 (X_3) + 0.417 (X_4)$

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์, ผู้บริหารสถานศึกษา, ประสิทธิภาพ, การบริหารวิชาการ, ยุคปัญญาประดิษฐ์

Abstract

The purposes of the research were to 1) Study the level of creative leadership of school administrators, 2) Study the level of effectiveness of academic administration in the era of artificial intelligence, 3) Examine the relationship between the creative leadership of school administrators and the effectiveness of academic administration in the era of artificial intelligence, and 4) Explore the impact of the creative leadership of school administrators on the effectiveness of academic administration in the era of artificial intelligence under the Chonburi-Rayong Secondary Educational Service Area Office. This is a quantitative study, with a population comprising administrators and civil servant teachers and a sample group of 357 teachers. The sample size was determined using Krejcie and Morgan's sample size table. The research instrument was a questionnaire with a 5-point Likert scale, divided into two parts: Part 1 focused on the creative leadership of school administrators, with a reliability coefficient of 0.96, and Part 2 focused on the effectiveness of academic administration in the era of artificial intelligence, also with a reliability coefficient of 0.98. The data were analyzed using mean, standard deviation, Pearson correlation coefficient, and multiple regression analysis. The results of the research showed that 1) The overall level of creative leadership of school administrators was high, 2) The overall level of the effectiveness of academic administration in the era of artificial intelligence was high, 3) The creative leadership of school administrators had a high positive correlation with the effectiveness of academic administration, with statistical significance at the 0.05 level, and 4) The creative leadership of school administrators significantly affected the effectiveness of academic administration in the era of artificial intelligence, with statistical significance at the 0.05 level, predicting 54.00 percent, of the variance in the effectiveness of academic administration. The predictive equation in raw scores: $\hat{Y} = 0.826 + 0.355 (X_1) - 0.158 (X_2) + 0.172 (X_3) + 0.430 (X_4)$, and in the form of standard scores: $\hat{Z}_y = 0.303 (X_1) - 0.161 (X_2) + 0.185 (X_3) + 0.417 (X_4)$.

Keywords: Creative Leadership, School Administrators, Effectiveness, Academic Management, Era of Artificial Intelligence

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้วางเป้าหมายและแนวทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยเน้นจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาส มีความเสมอภาคในด้านการศึกษามีคุณภาพ พัฒนาระบบการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพจะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และทำให้คนไทยมีความสามารถในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศและ การตระหนักถึง “ไทยแลนด์ 4.0” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) การเน้นการเตรียมความพร้อมด้านกำลังคนและการเสริมสร้างศักยภาพของประชากรสะท้อนถึงความสำคัญของการพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นทุนมนุษย์ที่มีศักยภาพสูงภายใต้การเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบัน ในด้านการศึกษา การมุ่งเสริมศักยภาพของครูให้มีความพร้อมด้านวิชาการและทักษะการจัดการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรมผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ เป็นสิ่งสำคัญ ครูยังต้องมีบทบาทในการวางแผนเส้นทางการเรียนรู้ การประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตของผู้เรียนให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของแต่ละบุคคล การพัฒนาระบบราชการ และการบริการภาครัฐในยุคดิจิทัลขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นกลไกหลัก ในการดำเนินงาน ซึ่งรวมถึงการแบ่งปันข้อมูล การส่งเสริมความร่วมมือและการบูรณาการกับภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีจะส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็น ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการสอน รวมถึงผู้เรียนจะสามารถปรับตัวตามความต้องการของเทคโนโลยีในอนาคตได้ด้วย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) นอกจากนี้ยังรวมถึงการพัฒนาประสิทธิภาพของเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงและการสื่อสารระหว่างหน่วยงานภาครัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การมุ่งเน้นที่การพัฒนาคนในทุกมิติ และการนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาระบบการศึกษาและราชการ ถือเป็นกลยุทธ์สำคัญที่จะช่วยให้ประเทศไทยสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายในยุคปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) เป็นเทคโนโลยีสำคัญที่ได้รับความนิยมอย่างมากในปัจจุบัน และมีแนวโน้มว่าจะขยายการใช้งานอย่างกว้างขวางในอนาคต AI ไม่เพียงแต่ช่วยให้การดำเนินชีวิตในหลายด้านของมนุษย์ง่ายขึ้นเท่านั้น แต่ยังช่วยยกระดับความสามารถของภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ เช่น โทรคมนาคม ทางการแพทย์ และอุตสาหกรรมการผลิต โดยเฉพาะในงานที่ต้องใช้เทคโนโลยีระดับสูงและการทำงานซ้ำซากแทนแรงงานคน นอกจากนี้ AI ยังมีบทบาทสำคัญในด้านความปลอดภัยและการยุทธศาสตร์ โดยใช้ข้อมูลส่วนบุคคลขนาดใหญ่ในการประเมินและให้คำแนะนำเกี่ยวกับพฤติกรรมของพนักงาน รวมถึงการฝึกอบรมพนักงานในรูปแบบเฉพาะบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ (สุดาว เลิศวิสุทธิไพบูลย์, 2564) มิติของการเชื่อมโยงระหว่าง AI และภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ บทบาทของภาวะผู้นำในยุค AI ต้องปรับตัวอย่างมาก ผู้นำต้องมีความเข้าใจในเทคโนโลยี AI และสามารถใช้ประโยชน์จากมันเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการทำงาน การตัดสินใจที่แม่นยำขึ้น และการจัดการทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด การบริหารจัดการองค์กรด้วยการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และโลกเสมือนจริง (Metaverse) ถือเป็นก้าวสำคัญในการเตรียมความพร้อมขององค์กรเพื่อเผชิญกับความท้าทายในยุคดิจิทัล ผู้นำที่สามารถบูรณาการเทคโนโลยีเหล่านี้อย่างมีประสิทธิภาพจะมีความได้เปรียบใน การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร รวมถึงการพัฒนากลยุทธ์ในการปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงาน (กฤษฎา ไกรสุริยวงศ์ และสายรุ้ง บุษพาพันธ์, 2567) นอกจากนี้ ยังสามารถช่วยให้ผู้นำสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัยและ

เหมาะสม โดยการใช้ข้อมูลในการตัดสินใจที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล และสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการฝึกอบรมพนักงานให้สอดคล้องกับความต้องการเฉพาะบุคคล ซึ่งจะช่วยให้ผู้นำสามารถพัฒนาศักยภาพของทีมงานและองค์กรได้อย่างยั่งยืน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ได้กำหนดเป้าประสงค์ให้สถานศึกษามีการจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) มีสมรรถนะและทักษะที่จำเป็นสำหรับอนาคต โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถวางแผนการศึกษาต่อเพื่อการทำงานและปรับตัวในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข โดยมีกลยุทธ์ในการยกระดับคุณภาพการศึกษาให้เกิดการเรียนรู้ทุกที่ทุกเวลาด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล มีแนวทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยส่งเสริมพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลและด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนที่นำไปสู่ Digital Life & Learning และมุ่งเน้นพัฒนาสมรรถนะครู ด้านภาษาอังกฤษ ภาษาจีน เทคโนโลยีดิจิทัล การจัดการเรียนรู้ และทักษะอื่นที่จำเป็น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา มีการนำระบบข้อมูลสารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง, 2565) และแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดระยอง (พ.ศ. 2566 - 2570) ยุทธศาสตร์ที่ 6 ได้กล่าวถึงการพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษาพัฒนาส่งเสริมและพัฒนากำหนดเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการศึกษา พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศให้เป็นเอกภาพเป็นปัจจุบันและทันต่อการใช้งาน ส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการตามบริบทของพื้นที่สร้างความเข้มแข็งของเครือข่าย การจัดการศึกษาภายนอกจังหวัดรวมทั้งสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษาสอดคล้องรูปแบบการใช้งานผ่านแพลตฟอร์มทางด้านปัญญาประดิษฐ์

ความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่องการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการสถานศึกษายุคปัญญาประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์ สร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ทั้งนี้เพื่อนำผลวิจัยใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาของชาติให้บังเกิดผลต่อไป รองรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์
4. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวิธีการดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ได้กำหนดขอบเขตการวิจัยด้านเนื้อหา ได้แก่ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา และแนวคิดด้านประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ปีการศึกษา 2567 จำนวน 4,809 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง, 2567) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ปีการศึกษา 2567 จำนวน 357 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเทียบหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970) และใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยให้จังหวัดเป็นชั้นของการสุ่ม หลังจากนั้นคัดเลือกครูด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามซึ่งผ่านการตรวจสอบและประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา และแนวคิดด้านประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์ และด้านวิจัย จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง หรือ IOC มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.80 - 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) นำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายตัวอย่าง จำนวน 30 คน และได้หาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach, L. J., 1990) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แบ่งเป็น 2 ตอน คือ 1) แบบสอบถาม เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา และ 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert, R., 1993)

การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยส่งเครื่องมือรวบรวมข้อมูลไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 357 ฉบับ พร้อมทั้งขอความอนุเคราะห์ให้สถานศึกษาส่งเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลให้กับข้าราชการครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อตอบแบบสอบถามและรวบรวมไว้โดยผู้วิจัยกำหนดวันในการรับเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลและดำเนินการเก็บเครื่องมือรวบรวมข้อมูลกลับคืน และผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนและมีความสมบูรณ์ครบ 357 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน ได้แก่ การทดสอบความสัมพันธ์แบบสหสัมพันธ์ (Correlation Matrix) โดยรูปแบบ Panel และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Money) และอธิบายความสัมพันธ์ด้วยสมการได้ (ปกรณ ประจันบาน, 2555) คือ $\hat{Y} = a + b_1X_1 + b_2X_2 + b_3X_3 + \dots + b_pX_p$ และ $Z_y = \beta_1Z_1 + \beta_2Z_2 + \dots + \beta_kZ_k$

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

ที่	ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง	ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์			
		n = 357			
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1	การทำงานเป็นทีม	4.30	0.77	มาก	1
2	ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.02	0.93	มาก	3
3	ความยืดหยุ่น	4.03	0.98	มาก	2
4	วิสัยทัศน์	4.02	0.88	มาก	3
รวม		4.01	0.85	มาก	

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.01, S.D. = 0.85) เมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การทำงานเป็นทีม ($\bar{X}$ = 4.30, S.D. = 0.77) ความยืดหยุ่น ($\bar{X}$ = 4.03, S.D. = 0.98) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ($\bar{X}$ = 4.02, S.D. = 0.93) และวิสัยทัศน์ ($\bar{X}$ = 4.03, S.D. = 0.88) ตามลำดับ

2. ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

ที่	ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง	ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ			
		n = 357			
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1	การจัดการการเรียนการสอนในสถานศึกษา	4.11	0.97	มาก	5
2	การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.11	0.90	มาก	5
3	การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.16	1.00	มาก	3
4	การวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน	4.13	0.93	มาก	4
5	การนิเทศการศึกษา	4.19	0.96	มาก	1
6	การพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.18	0.88	มาก	2
รวม		4.15	0.91	มาก	

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การนิเทศการศึกษา ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.96) การพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.88) 3) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 1.00) 4) การวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.93) 5) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.97) และ 6) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.97)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ปรากฏผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

ตัวแปร	X	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	Y
X	1.00					
X ₁	.965**	1.00				
X ₂	.940**	.892**	1.00			
X ₃	.975**	.933**	.904**	1.00		
X ₄	.955**	.891**	.844**	.942**	1.00	
Y	.719**	.703**	.628**	.699**	.718**	1.00

**p< .05

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง มีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.719$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ปรากฏผลดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อด้าน การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	b	SE _b	β	t	Sig
ค่าคงที่ (Constant)	0.826	0.210		3.938	.031**
ด้านการทำงานเป็นทีม (X ₁)	0.355	0.130	0.303	2.739	.006**
ด้านความยืดหยุ่น (X ₂)	- 0.158	0.087	- 0.161	- 1.804	.072**
ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (X ₃)	0.172	0.113	0.185	1.529	.127**
ด้านวิสัยทัศน์ (X ₄)	0.430	0.092	0.417	4.684	.000**

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อประสิทธิภาพ
 บริหารงานวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง (ต่อ)

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อด้าน การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	b	SE _b	β	t	Sig
ค่าคงที่ (a) = 0.826					
R = 0.735 ^a R ² = 0.540 SE _{est} = 0.618 a = 0.826 Adjusted R ² = 0.535 F = 103.402 Sig = .000 ^a					

**p < .05

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า การวิเคราะห์ถดถอย (Enter Multiple Regression Analysis) ภาวะผู้นำ
 เชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ ยุคปัญญาประดิษฐ์สังกัด
 สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
 ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ ยุคปัญญาประดิษฐ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการ
 ทำงานเป็นทีม (X_1) ด้านความยืดหยุ่น (X_2) ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (X_3) และด้านวิสัยทัศน์ (X_4)
 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (R) เท่ากับ 0.735 ค่ากำลังสองของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ
 (R^2) เท่ากับ 0.540 สามารถร่วมกันพยากรณ์ ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์ได้ร้อยละ
 54.00 และสามารถนำมาเขียนสมการพยากรณ์ คือ สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ $\hat{Y} = 0.826 + 0.355$
 (X_1) - 0.158 (X_2) + 0.172 (X_3) + 0.430 (X_4) และสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน $\hat{Z}_y = 0.303$ (X_1)
 - 0.161 (X_2) + 0.185 (X_3) + 0.417 (X_4)

จากสมการพยากรณ์แสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเปลี่ยนไป 1 หน่วย
 ทำให้ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี
 ระยอง เปลี่ยนไปที่ 0.355 , - 0.158, 0.172 และ 0.430 หน่วยตามลำดับ เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ การบริหารงาน
 วิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง มีประเด็นที่น่าสนใจ
 สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังต่อไปนี้

ผลการศึกษภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
 ชลบุรี ระยอง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ตามการศึกษาของ นุจรินทร์ สายพิณ และคณะ ได้ศึกษา
 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในพื้นที่นาร่องนวัตกรรมการศึกษา จังหวัดระยอง
 และพบว่า การศึกษานี้มุ่งสำรวจแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่นาร่อง
 นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง โดยแบ่งการพัฒนาออกเป็น 5 ด้านหลัก ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัด
 องค์กร (Organizing) งานบุคลากร (Staffing) การอำนวยการ (Directing) และการกำกับดูแล (Controlling)
 ซึ่งประกอบด้วยการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงาน การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ และการพัฒนาผู้นำดิจิทัลใน
 บุคลากร เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพในยุคดิจิทัล ผลการศึกษา

สะท้อนให้เห็นการเชื่อมโยงได้ว่าการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่นำร่องนวัตกรรม การศึกษาจังหวัดระยองมีความเชื่อมโยงกับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ โดยมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีและการวางแผนที่ มองไปข้างหน้าเพื่อสร้างทิศทางที่ชัดเจนในการบริหารจัดการสถานศึกษา ในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัล ผู้บริหาร จะต้องมีความวิสัยทัศน์ในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้และการใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน รวมถึงการ พัฒนาผู้นำในองค์กรให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและเติบโตไปในทิศทางที่เหมาะสมกับอนาคต อีกทั้งการสร้าง บรรยากาศการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นนักเรียนจะช่วยให้สถานศึกษาสามารถตอบสนองความท้าทายทางการศึกษาที่เกิดขึ้น ในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (นุจรินทร์ สายพิณ และคณะ, 2567) นอกจากนี้การศึกษาของ มณีรัตน์ จันทรา และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณธรรม และความ โปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 และ พบว่า ผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการสื่อสารวิสัยทัศน์และการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ได้ดี ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เมื่อผู้บริหารสามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์และนำไปปฏิบัติ ได้อย่างชัดเจน จะช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการคิดค้นและพัฒนาแนวทางใหม่ ๆ เพื่อแก้ไข ปัญหาและพัฒนาสถานศึกษา การเสริมพลังอำนาจที่ยังต้องพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นมีความสำคัญในการกระตุ้นให้ บุคลากรคิดอย่างสร้างสรรค์และริเริ่มการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อผู้นำมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและ สามารถเสริมสร้างพลังอำนาจให้บุคลากรได้อย่างเต็มที่ จะช่วยพัฒนาไปสู่ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งมุ่งเน้นการ คิดนอกกรอบ การแก้ปัญหาที่แปลกใหม่ และการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน (มณีรัตน์ จันทรา และคณะ, 2566)สามารถอธิบายได้ว่า ผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี - ระยองแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างการพัฒนาผู้นำ ดิจิทัลและภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ การใช้เทคโนโลยีและการวางแผนเชิงกลยุทธ์ช่วยเสริมสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน และกระตุ้นให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการคิดค้นวิธีการใหม่ ๆ ในการพัฒนาสถานศึกษาเพื่อตอบรับความท้าทายใน ยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ชลบุรี ระยอง พบว่า ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ ยุคปัญญาประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาชลบุรี ระยองโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$) ซึ่งตามทฤษฎีของ สุภาพรณ์ พิลาดรัมย์ และ คณะ ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด นครราชสีมา และพบว่า ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด นครราชสีมาอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่โดดเด่นที่สุดคือการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐาน การศึกษา รองลงมาคือการวัดผลและประเมินผล รวมถึงการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ส่วนด้านการจัดทำ ระเบียบและแนวปฏิบัติทางวิชาการและการคัดเลือกหนังสือแบบเรียนก็มีประสิทธิภาพสูงเช่นกัน โดยรวมแสดงถึง ความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน (สุภาพรณ์ พิลาดรัมย์ และคณะ, 2557) เช่นเดียวกันกับตามท ี่ การศึกษาของ ฐาปนันท์ กันยา และพรทิพย์ สุริยาชัยวัฒน์ ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผล ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 และพบว่า ระดับการบริหารงานวิชาการของ

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 อยู่ในระดับมากทั้งโดยรวมและรายด้าน แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นและความสำเร็จในการพัฒนาและดำเนินงานวิชาการภายในโรงเรียน โดยเฉพาะในด้านการส่งเสริมพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่ 3.97 นี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการกระบวนการเรียนการสอน (ฐาปนันท์ กันยา และพรทิพย์ สุริยาชัยวัฒน์, 2558) เช่นเดียวกันกับการศึกษาของ ตัทธิตา ตังตำ และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิผล ในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 12 และพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทั้งโดยรวมและรายด้าน แสดงถึงความสามารถของผู้บริหารในการกำหนดทิศทางและภารกิจของสถานศึกษา การส่งเสริมบรรยากาศในการจัดการเรียน การสอน และการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการส่งเสริมการนิเทศ ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนอย่างชัดเจน สะท้อนถึงการมีภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพและการบริหารงานวิชาการที่มีคุณภาพเป็นปัจจัยสำคัญในการนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ การบริหารจัดการที่เน้นการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และระบบการประกันคุณภาพ จะช่วยให้สถานศึกษาสามารถตอบสนองต่อความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน (ตัทธิตา ตังตำ และคณะ, 2559) และตามการศึกษาของ เพชรา กิตติศรีวรพันธุ์ และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศภายในกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3 - 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 และพบว่า ระดับการนิเทศภายในและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก สะท้อนถึงความสำเร็จของโรงเรียนในการบริหารจัดการและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ การนิเทศภายในเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถดำเนินการตามนโยบายและมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ โดยการนิเทศที่มีประสิทธิภาพจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและส่งผลบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผลการศึกษาได้สะท้อนถึงความสำคัญของการนิเทศภายในที่มีประสิทธิภาพในการยกระดับคุณภาพการศึกษา แต่ในขณะเดียวกันก็ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการพิจารณาความแตกต่างของความคิดเห็นระหว่างผู้ให้และผู้รับการนิเทศ เพื่อที่จะพัฒนากระบวนการนิเทศให้สอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังของทุกฝ่ายในระบบการศึกษาอย่างแท้จริง (เพชรา กิตติศรีวรพันธุ์ และคณะ, 2554) สามารถอภิปรายได้ว่า การนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการบริหารงานวิชาการมีประสิทธิผลอย่างมากในหลายด้าน ซึ่งช่วยเสริมสร้างและพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคดิจิทัล ผู้บริหารควรมุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการนิเทศและการใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน และควรให้ความสำคัญกับการวัดผลและประเมินผลที่แม่นยำเพื่อให้แน่ใจว่าการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผล การบริหารงานวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง มีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.719$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามการศึกษาของ เพชรา กิตติศรีวรพันธุ์ และคณะ

ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างกรณีศึกษาภายในกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ที่เปิดสอน ช่วงชั้นที่ 3 - 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 และพบว่ากรณีศึกษาภายในและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่า กรณีศึกษาภายในที่มีคุณภาพส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนอย่างชัดเจน ผลการศึกษาได้สะท้อนให้เห็นถึงการมีคุณภาพเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ดังนั้น การลงทุนในการพัฒนากระบวนการกรณีศึกษาภายในและการฝึกอบรมผู้บริหาร ด้านนี้จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่สามารถนำพาโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการอย่างยั่งยืน (เพชร กิติ ศรีวรพันธุ์ และคณะ, 2554) และการศึกษาของ จริญญา ทองวิเศษ และคณะ ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรม จังหวัดศรีสะเกษ ได้ชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารมี ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในระดับสูงทุกด้าน นั้นหมายความว่า ผู้บริหารสามารถนำแนวคิดและวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ ในการจัดการและพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการเน้นความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และการปรับตัวให้ เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมทางการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มขีดความสามารถของโรงเรียนใน การเผชิญกับความท้าทายต่าง ๆ (จริญญา ทองวิเศษ และคณะ, 2567) สามารถอธิบายได้ว่า การศึกษานี้สะท้อน ถึงความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในการส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในยุคที่เทคโนโลยีและ ปัญญาประดิษฐ์มีบทบาทสำคัญ ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะสามารถนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ ในการจัดการและพัฒนางานวิชาการได้อย่างยั่งยืน ซึ่งจะช่วยให้สถานศึกษาสามารถตอบสนองต่อความท้าทายใหม่ ๆ ในยุคปัจจุบันและอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงาน วิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง พบว่า ภาวะผู้นำเชิง สร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์ อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์ ได้ร้อย ละ 54.00 สร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ $\hat{Y} = 0.826 + 0.355 (X_1) - 0.158 (X_2) + 0.172 (X_3) + 0.430 (X_4)$ และสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $\hat{Z}_Y = 0.303 (X_1) - 0.161(X_2) + 0.185(X_3) + 0.417 (X_4)$ ตามการศึกษาของ อนุสรณ์ สุทธิหลวง และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 พบว่า ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มีผลสำคัญต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา โดยเฉพาะในด้าน ความยืดหยุ่น วิสัยทัศน์ ความคิดสร้างสรรค์ และการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ใน ด้านเหล่านี้สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของสถานศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญ และการลงทุนในด้านนี้จะนำไปสู่ ความสำเร็จและประสิทธิผลที่สูงขึ้นในองค์กรการศึกษา ผลการศึกษามีมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลของสถานศึกษาได้ร้อยละ 64.80 สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูป คะแนนมาตรฐาน คือ $Z'_Y = .571Z_1 - .520Z_2 + .505Z_4 + .259Z_3$ (อนุสรณ์ สุทธิหลวง และคณะ, 2565) และ ตามการศึกษาของ อาริรัตน์ เพ็งสีแสง และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูที่ส่งผลต่อความเป็นครูมืออาชีพในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น และ

พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตาม การรับรู้ของครูที่ส่งผลต่อความเป็นครูมืออาชีพ ได้แก่ ด้านการทำงาน เป็นทีม (X_4) ด้านการมีวิสัยทัศน์ (x_3) และ ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.527 มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 มีค่า สัมประสิทธิ์การทำนายหรือการพยากรณ์ ร้อยละ 27.80 ($R^2 = 0.27$) เขียนเป็นสมการรูปคะแนนดิบ (b) และในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) คือ (Unstandardized Score) $Y = 2.629 + 0.214 (X_4) + 0.167 (X_3)$ และ (Standardized Score) $Z = 0.299 (X_4) + 0.256 (X_3)$ (อารีรัตน์ เฟื่องสีแสง และคณะ, 2558) อภิปรายได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์ ดังนั้น ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องตระหนักและพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันเพื่อให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี - ระยอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในยุคปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งอยู่ในระดับมากเช่นกัน ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในยุคปัญญาประดิษฐ์ พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง ($r_{xy} = 0.719$) และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การวิเคราะห์ถดถอย (Enter Multiple Regression Analysis) พบว่า ด้านการทำงานเป็นทีม ความยืดหยุ่น ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และวิสัยทัศน์ สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในยุคปัญญาประดิษฐ์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (R) เท่ากับ 0.735 และค่ากำลังสองของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (R^2) เท่ากับ 0.540 ซึ่งสามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการได้ร้อยละ 54.00 และสามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ คือ $\hat{Y} = 0.826 + 0.355 (X_1) - 0.158 (X_2) + 0.172 (X_3) + 0.430 (X_4)$ และสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $\hat{Z}_Y = 0.303 (X_1) - 0.161 (X_2) + 0.185 (X_3) + 0.417 (X_4)$ จากสมการพยากรณ์ พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย จะส่งผลให้ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในยุคปัญญาประดิษฐ์เปลี่ยนแปลงไปตามลำดับที่ 0.355, - 0.158, 0.172 และ 0.430 หน่วย ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนั้น ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องควรตระหนักและพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อเสนอแนะที่สำคัญ ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ควรเป็นผู้ที่มีความสามารถในการโน้มน้าวให้เกิดการทำงานเป็นทีมและมีวิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยีในรูปแบบต่าง ๆ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ควรมีการจัดกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการที่มุ่งเน้นการพัฒนาและส่งเสริมพฤติกรรมและคุณลักษณะดังกล่าว เพื่อเพิ่มจำนวนผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กฤษฎา ไกรสุริยวงศ์ และสายรุ้ง บุปผาพันธ์. (2567). การบริหารจัดการองค์กรด้วยปัญญาประดิษฐ์แห่งโลกเสมือนจริง. วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร, 7(3), 397-411.

- จรัญญา ทองวิเศษ และคณะ. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรม จังหวัดศรีสะเกษ. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยศรีสะเกษ, 18(1), 122-137.
- ฐาปนันท์ กันยา และพรทิพย์ สุริยาชัยวัฒน์. (2558). การบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 10(2), 101-110.
- ตัทธิตา ตังดำ และคณะ. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12. วารสารคฤตยปริทรรศน์, 8(2), 46-58.
- นุจรินทร์ สายพิน และคณะ. (2567). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในพื้นที่นำร่องนวัตกรรมการศึกษา จังหวัดระยอง. วารสารมหาจุฬานาครทรรศ, 11(10), 11-10.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ปกรณ์ ประจันบาน. (2555). สถิติขั้นสูงสำหรับการวิจัยและประเมิน. (พิมพ์ครั้งที่ 4). พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์.
- เพชร กิตติศรีวรพันธุ์ และคณะ. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศภายในกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3 - 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 1(2), 77-82.
- มณีนรัตน์ จันทรา และคณะ. (2566). ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณธรรม และความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. วารสารมหาจุฬานาครทรรศ, 10(12), 120-129.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง. (2565). สรุปข้อมูลทางการศึกษาสำนักงานการศึกษา มัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ปีการศึกษา 2565. ชลบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). AI เพื่อการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สุดาว เลิศวิสุทธิไพบูลย์. (2564). เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์กับการยศาสตร์. วารสารความปลอดภัยและสุขภาพ, 14(1), 1-2.
- สุภาพรณ พิลาดรัมย์ และคณะ. (2557). การศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. วารสารชุมชนวิจัยและพัฒนาสังคม, 9(1), 41-49.

- อนุสรณ์ สุทธหลวง และคณะ. (2565). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 19(86), 106-122.
- อารีรัตน์ เพ็งสีแสง และคณะ. (2558). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูที่ส่งผลต่อความเป็นครูมืออาชีพในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 38(4), 101-109.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of Psychological Testing*. (5th ed.). New York: Harper.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Likert, R. (1993). *A Technique for the Measurement of Attitude*. Chicago: Rand Mc Nally.

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4*

ETHICAL LEADERSHIP OF ADMINISTRATORS AFFECTING TEAM COLLABORATION AMONG TEACHERS IN SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF THE NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4

ปณัฏดา เชื้อจีน*, พณกฤษ บุญพบ, นพรัตน์ ชัยเรือง

Panatda Chuajeen*, Phanagrid Boonpob, Nopparat Chairueng

คณะครุศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Faculty of Education, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Nakhon Si Thammarat Province, Thailand

*Corresponding author E-mail: keza99991@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร การทำงานเป็นทีมของครู ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครู และเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีแบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 กลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 26 คน ครู จำนวน 277 คน ของโรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ในระยะที่ 2 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน และครู ระดับชำนาญการพิเศษ จำนวน 3 คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง รวมทั้งหมด 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร และการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา คือ ด้านความไว้วางใจ ด้านความเป็นผู้ให้หรือความเป็นพลเมืองดี มีคุณธรรม และด้านความเคารพในปัจเจกบุคคล และแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา จำนวน 5 ด้าน 24 ข้อ

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม, การทำงานเป็นทีม, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4

Abstract

This research aims to study the current state of ethical leadership of administrators, teamwork among teachers, the impact of ethical leadership on teachers' teamwork, and propose guidelines for developing ethical leadership of administrators that affect teachers' teamwork in educational institutions. The research is a mixed-methods study divided into two phases. In Phase 1, the sample comprises 26 school administrators and 277 teachers from schools under the Nakhon Si Thammarat Primary Education Area 4. Research tools include a 5-point Likert scale questionnaire and focus group recording sheets. Data were collected using the questionnaire, and statistical analyses included frequency, percentage, mean, standard deviation, correlation coefficient, and multiple regression analysis. In Phase 2, the sample includes 3 education administrators, 3 school administrators, and 3 senior teachers, totaling 9 people, selected purposively. The data collection tool was a focus group discussion sheet, and data were analyzed using content analysis from the focus group discussions. The results showed that administrators' ethical leadership and teachers' teamwork were at the highest level overall. The ethical leadership factors that impact teachers' teamwork include trust, being a giver or a good citizen with moral values, and respecting individuals. Guidelines for developing ethical leadership of administrators that affect teachers' teamwork were proposed in 5 areas with 24 items.

Keywords: Leadership, Ethical Leadership, Teamwork, Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 4

บทนำ

โลกแห่งยุคโลกาภิวัตน์ขับเคลื่อนการทำงานโดยการใช้เทคโนโลยี เครื่องจักรกล ปฏิเสธไม่ได้ว่าเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการใช้ชีวิตของมนุษย์ แต่กระนั้นการพัฒนาประเทศให้เทียบเท่ากับนานาประเทศ ผลักดันให้ประเทศเป็นประเทศที่พัฒนาได้นั้นคือ การจัดการศึกษา โดยการส่งเสริมการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ทุกคนในประเทศสามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพได้ ไม่ใช่เพียงการให้ความรู้ในโรงเรียนที่อาศัยตำราแต่ต้องเป็นการจัดการเรียนการสอนที่น่าสนใจ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สามารถนำองค์ความรู้ในห้องเรียนไปใช้ในห้องเรียนจริงในสังคมได้ ตามมาตรฐานการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตราที่ 10 บัญญัติว่า การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษา ขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ดังนั้น การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจำเป็นต้องเกิดจากความร่วมมือ และองค์ประกอบในหลายภาคส่วน ไม่ได้ขึ้นอยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพียงอย่างเดียว โดยจะต้องเริ่มจากการบริหารการศึกษาที่มีคุณภาพ บุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพ ส่งต่อคุณภาพไปสู่ผู้เรียน อันเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ

การบริหารการศึกษา เป็นการทำงานของบุคคลในองค์กร เพื่อเป้าประสงค์เดียวกัน โดยใช้กระบวนการที่มีประสิทธิภาพจากการวางแผนของผู้นำ การทำงานของคนในองค์กรจะมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับกระบวนการบริหารการศึกษาซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า การบริหารการศึกษาเป็นการดำเนินงาน ของกลุ่มบุคคล ร่วมมือกันพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ซึ่งการพัฒนาคน ให้มีคุณภาพได้นั้น ต้องมีการดำเนินการในการเรียน การสอน การจัดกิจกรรม การวัดผล การจัดอาคารสถานที่และพัสดุครุภัณฑ์ การสรรหาบุคคลมาดำเนินการ หรือมาทำการสอน ในสถาบันการศึกษา การปกครองนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเป็นคนดีมีวินัย ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์เป็นองค์ประกอบหลักในการบริหาร (ธีรศักดิ์ อุปไมยอริชัย และสุชาติ บางวิเศษ, 2563) และภาวะผู้นำที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันมาก คือ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม นอกจากนี้ผู้บริหารจำเป็นต้องมีคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งเป็นธรรมที่อยู่ภายในจิตใจแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมอย่างเป็นประจักษ์ ดังที่ บราวเวน และแฮร์ริสัน ได้นิยามภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ว่าเป็นการแสดงออกแห่งความประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมถูกต้องตามทำนองคลองธรรม การปฏิบัติของบุคคลและระหว่างบุคคลที่มีปฏิสัมพันธ์กัน รวมถึงการส่งเสริมความประพฤติปฏิบัติดังกล่าวไปสู่ผู้ตามผ่านการสื่อสารสองทาง (Brown, M. et al., 2005) ซึ่งภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมนอกจากจะส่งผลดีในหลาย ๆ ด้านดังที่ได้กล่าวไปแล้วนั้นยังเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยแก้ปัญหาการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษาได้อีกด้วย

การทำงานเป็นทีมเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนการทำงานในองค์กรให้เกิดผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ซึ่งความสามัคคีและความร่วมมือร่วมใจของคนในทีมหรือในองค์กรจะเกิดขึ้นได้นั้นย่อมเกิดมาจากการบริหารงานของผู้บริหาร ซึ่งในปัจจุบันผู้นำส่วนใหญ่อาศัยการบริหารโดยคิดว่าตนเป็นหัวหน้า ผู้ใต้บังคับบัญชาต้องปฏิบัติตาม อันเป็นความคิดที่นำมาสู่การปฏิบัติ ส่งผลให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานแคในหน้าที่ ลดความรักในอาชีพ รวมไปถึงการบริหารงานของผู้บริหารที่ขาดภาวะความเป็นผู้นำเชิงจริยธรรมยังก่อให้เกิดความขัดแย้งในองค์กร ดังจะเห็นได้ว่า ครูและบุคลากรในโรงเรียนส่วนใหญ่มักแบ่งกลุ่ม แบ่งก๊ก อันเกิดมาจากการไม่ได้รับความเท่าเทียมในที่ทำงาน ซึ่งเป็นต้นเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง ไร้ความสามัคคีในการทำงานขาดความปรองดองซึ่งกันและกัน ซึ่งตรงกับความตระหนักของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความเป็นเลิศทางวิชาการเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน พัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามหลักสูตร คุณลักษณะ และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เพิ่มโอกาส ความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำให้ผู้เรียนทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม รวมไปถึงการพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความเชี่ยวชาญในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองทิศทางการพัฒนาประเทศ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4, 2567)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจในการทำวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราชเขต 4 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา การทำงานเป็นทีมของครูภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครู และศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นแนวทาง

และสร้างคุณประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 123 คน ครู จำนวน 1,313 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,436 คน ของโรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 26 คน และครู จำนวน 277 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 303 คน ของโรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ซึ่งได้จากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ โดยสร้างเครื่องมือมีขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดกรอบและเครื่องมือการวิจัย 3) สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง 4) ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม (IOC) 5) ทดลองแบบสอบถาม 6) เก็บข้อมูล 7) วิเคราะห์ข้อมูล (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, ร้อยละ) และ 8) สังเคราะห์ข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้ 1) ขออนุญาตรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถาม และเก็บข้อมูล 2) สร้างแบบสอบถามด้วย Google Form และส่งไปยังสถานศึกษาของกลุ่มตัวอย่างผ่านระบบ E-office ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3) หลังจากส่งแบบสอบถามไปแล้ว 1 สัปดาห์ ผู้วิจัยทำการตรวจสอบจำนวนแบบสอบถามในระบบของ Google Form และ 4) ตรวจสอบจำนวนแบบสอบถาม ความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เมื่อเรียบร้อยแล้วก็ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ผ่าน Google Form และ Google Sheet จากนั้นนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ และนำไปสรุป อภิปรายผลการวิจัย และให้ข้อเสนอแนะตามลำดับ ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรม

สำเร็จรูปโดยมีการดำเนินการ ดังนี้ 1) ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้คืนมาจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล 2) นำข้อมูลในแบบสอบถาม ตอนที่ 1 มาตรวจสอบหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทำการแปลผลข้อมูลในแต่ละข้อตามลำดับ 3) นำข้อมูลในแบบสอบถาม ตอนที่ 2 มาตรวจสอบหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำผลคะแนนเฉลี่ยที่ได้มาแปลผลเป็นความหมาย 4) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมกับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment) (Pearson, K., 1895) แปลความหมายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 5 ระดับ และ 5) วิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยใช้วิธี Stepwise Method

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน และครู ระดับชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 3 คน ได้มาโดยวิธีคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมทั้งหมด 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus Group Discussion) การสร้างเครื่องมือ และการหาคุณภาพเครื่องมือ ได้ดำเนินการ ดังนี้ 1) นำชุดขององค์ประกอบ องค์ความรู้และข้อค้นพบ และแบบร่างเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครู มากำหนดเป็นโครงสร้างของเครื่องมือ และขอบเขตเนื้อหาโดยกำหนดเป็นข้อคำถามในการสนทนากลุ่ม 2) นำแบบบันทึกการสนทนากลุ่มความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข และให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบหาคุณภาพของเครื่องมือ ปรับปรุง แก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ 3) จัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ให้ครบตามเกณฑ์ที่วางแผนการเก็บข้อมูล และ 4) นำเครื่องมือที่สมบูรณ์แล้วไปเก็บรวบรวมข้อมูล ในการจัดเก็บข้อมูลในครั้งนี้ ได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัย ดังนี้ 1) ติดต่อประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการขอเรียนเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มและนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ 2) ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังหน่วยงานต้นสังกัดของผู้ทรงคุณวุฒิพร้อมทั้งแนบแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม เพื่อแจ้งความประสงค์ในการจัดทำ การสนทนากลุ่ม 3) ติดต่อขอใช้สถานที่ เตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น 4) ดำเนินการสนทนากลุ่มตามทีนัดหมาย และ 5) ถอดเทปบันทึกการสนทนากลุ่ม ทำการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วจึงสรุปผลการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยวิเคราะห์ข้อคิดเห็นและข้อเสนอจากการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นผู้ให้หรือความเป็นพลเมืองดี มีคุณธรรม

รองลงมา คือ ด้านความเคารพในปัจเจกบุคคล และด้านความซื่อสัตย์มีค่าเฉลี่ยที่เท่ากัน และด้านความไว้วางใจ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

สภาพปัจจุบันการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการติดต่อสื่อสารที่ดี รองลงมาคือ ด้านความชัดเจนของ วัตถุประสงค์ และด้านความร่วมมือ อยู่ในระดับเท่ากัน และด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ได้แก่ ด้านความไว้วางใจ ด้านความเป็นผู้ให้หรือความ เป็นพลเมืองดี มีคุณธรรม และด้านความเคารพในปัจเจกบุคคล

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ได้แนวทาง จำนวน 5 ด้าน 24 ข้อ มีรายละเอียด ดังนี้ ด้านที่ 1 ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร ด้านความไว้วางใจที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีม ของครูในสถานศึกษา ได้แก่ 1) การแสดงพฤติกรรมให้เห็นถึงคุณธรรม จริยธรรมมีความน่าไว้วางใจ โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ 2) การกระทำสิ่งใดโดยคำนึงถึงความถูกต้องเป็นหลัก ไม่ยึดประโยชน์ส่วนตน 3) การแสดง ให้เห็นถึงความไว้นับถือเชื่อใจ และเชื่อมั่นในความสามารถและศักยภาพในการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา 4) การเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้แสดงความสามารถ และ 5) การเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมใน การคิดหรือทำการกิจของสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุตามเป้าประสงค์ที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ด้านที่ 2 ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร ด้านความเป็นผู้ให้หรือความเป็นพลเมืองดี มีคุณธรรมที่ส่งผลต่อการทำงาน เป็นทีมของครูในสถานศึกษา ได้แก่ 1) การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาและสังคม 2) การรู้จัก หยิบยื่นผลประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน 3) การประพฤติตนเป็นคนดี ปฏิบัติตามจารีตประเพณี ถูกต้อง ตามครรลองคลองธรรมและกฎหมาย 4) การไม่มีอคติต่อผู้ใต้บังคับบัญชา มีคุณธรรมจริยธรรมทั้งเรื่องส่วนตัวและ เรื่องงาน และ 5) การปฏิบัติตนมีความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านที่ 3 ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร ด้านความเคารพในปัจเจกบุคคลที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา ได้แก่ 1) การเคารพผู้อื่นทั้งใน ด้านของการแสดงตัวตน ความคิด และการแสดงออกในด้านต่าง ๆ โดยยึดหลักความเท่าเทียมทางสิทธิและ เสรีภาพ 2) การเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้แสดงความรู้และความคิด รวมถึงศักยภาพในการทำงาน 3) การรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชาและนำมาใช้ในการพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลบน พื้นฐานของเหตุและผล 4) การมีศิลปะในการพูดเมื่อต้องขึ้นชมและตำหนิ โดยไม่ตำหนิผู้ใต้บังคับบัญชาในที่ ประชุมหรือวงสนทนาเพื่อก่อให้เกิดความน้อยเนื้อต่ำใจ และ 5) การแสดงพฤติกรรมที่ไม่เกียรติผู้อื่น เคารพใน ความแตกต่างระหว่างบุคคล ด้านที่ 4 ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร ด้านการรักษาความยุติธรรมที่ส่งผลต่อ การทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา ได้แก่ 1) การมีความเที่ยงธรรม ไม่เอนเอียงต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง 2) การวาง ตนอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้อง มีคุณธรรมจริยธรรม มีคณะกรรมการตรวจสอบความยุติธรรมภายในโรงเรียน เพื่อให้มีระบบติดตามที่เป็นกลาง 3) การตัดสินใจอย่างชอบธรรมด้วยเหตุและผล 4) การไม่ตัดสินใจโดยคำนึงถึง ประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับ และ 5) การไม่พิจารณาสิ่งใดเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดยใช้เหตุผลส่วนตัว เป็นที่ตั้ง ด้านที่ 5 ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร ด้านความซื่อสัตย์ที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูใน

สถานศึกษา ได้แก่ 1) การแสดงออกถึงความน่าไว้วางใจ รักษาสัจจะและยึดมั่นต่อคำสัญญาที่ให้ไว้กับผู้อื่น 2) การแสดงออกให้เห็นถึงการประพฤติตรงโดยยึดถือความจริง 3) การไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง ไม่ปิดบังอำพรางสิ่งที่เกิดขึ้นจริง 4) การมีคุณธรรมจริยธรรม ปฏิบัติตนอย่างตรงไปตรงมา และ 5) การไม่คดโกง หรือพูดปด คำนี้ถึงความถูกต้องเป็นฐาน

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นผู้ให้หรือความเป็นพลเมืองดี มีคุณธรรม ร่องลงมา คือ ด้านความเคารพในปัจเจกบุคคล และด้านความซื่อสัตย์มีค่าเฉลี่ยที่เท่ากัน และด้านความไว้วางใจ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมถือเป็นศาสตร์และศิลป์ที่สำคัญในการบริหารอันจะช่วยให้องค์กรสามารถขับเคลื่อนไปในทิศทางที่ดีได้ ผู้นำจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญในเรื่องของคุณธรรมจริยธรรม ในองค์กร ใช้หลักการตัดสินใจบนพื้นฐานของหลักศีลธรรม ความถูกต้อง และความเป็นธรรม ซึ่งจะส่งผลต่อวัฒนธรรมที่จะเกิดขึ้นภายในองค์กร รวมถึงพฤติกรรมของผู้ใต้บังคับบัญชาสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญศิริ สมเรือน ที่ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (เพ็ญศิริ สมเรือน, 2560) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เนาวรัตน์ รอดเพ็ญ ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานบุคลากรของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก (เนาวรัตน์ รอดเพ็ญ, 2560) และ เกวลิน เมืองชู ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพัน ต่อบริษัทของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก (เกวลิน เมืองชู, 2565)

สภาพปัจจุบันการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการติดต่อสื่อสารที่ดี ร่องลงมาคือ ด้านความชัดเจนของวัตถุประสงค์ และด้านความร่วมมือ อยู่ในระดับเท่ากัน และด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษาเป็นตัวบ่งชี้สำคัญในการสร้างวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีมร่วมกัน เพื่อให้องค์กรสามารถขับเคลื่อนงานไปตามเป้าประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ครูสามารถแลกเปลี่ยนแนวคิดในการทำงานนำมาปรับปรุงวิธีการสอนของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้อง

กับงานวิจัยของ พุทธพงศ์ หลักคำ ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ผลการท้าววิจัยพบว่า การทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก (พุทธพงศ์ หลักคำ, 2560) รวมไปถึงงานวิจัยของ เอมอร บุญพิโย ได้ทำวิจัยเรื่อง การทำงานเป็นทีมของครูที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผลการวิจัย พบว่า ระดับการทำงานเป็นทีมของครูโดยภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (เอมอร บุญพิโย, 2561) อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุวัต รักผิ้ง ที่ได้ศึกษาเรื่อง การทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (ภาณุวัต รักผิ้ง, 2567)

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 4 ได้แก่ ด้านความไว้วางใจ ด้านความเป็นผู้ให้หรือความเป็นพลเมืองดี มีคุณธรรม และด้านความเคารพในปัจเจกบุคคล แสดงว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารทั้ง 3 ด้านร่วมกันพยากรณ์ผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 4 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกกร ศิริสุข ที่ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อสมรรถนะหลักในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อสมรรถนะหลักในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 3 มี 3 ตัวแปร ได้แก่ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความเคารพ และ ด้านความรับผิดชอบ (กนกกร ศิริสุข, 2566) รวมไปถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภาวดี อินทร์ด้วง ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา องค์ประกอบ 5 ด้าน 1) ด้านความยุติธรรม 2) ด้านความน่าไว้วางใจ 3) ด้านความน่าเคารพ 4) ด้านความรับผิดชอบ 5) ด้านความเป็นพลเมืองดี (วิภาวดี อินทร์ด้วง, 2561) และงานวิจัยของ ขนิษฐนุญา ทองสุข ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้ องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ความจงรักภักดี องค์ประกอบที่ 2 ความยุติธรรม องค์ประกอบที่ 3 ความผูกพันต่อองค์กร องค์ประกอบที่ 4 ความซื่อสัตย์มี 6 องค์ประกอบที่ 5 ความน่าเชื่อถือ องค์ประกอบที่ 6 การสะท้อนความคิด องค์ประกอบที่ 7 ความรับผิดชอบ องค์ประกอบที่ 8 วิสัยทัศน์ (ขนิษฐนุญา ทองสุข, 2560)

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 4 ซึ่งมีจำนวน 5 ด้าน 24 ข้อ มีรายละเอียด ดังนี้ ด้านที่ 1 ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร ด้านความไว้วางใจที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา ได้แก่ 1) การแสดงพฤติกรรมให้เห็นถึงคุณธรรม จริยธรรมมีความน่าไว้วางใจ โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ 2) การกระทำสิ่งใดโดยคำนึงถึงความถูกต้องเป็นหลัก ไม่ยึดประโยชน์ส่วนตน 3) การแสดงให้เห็นถึง

ความไว้วางใจ และเชื่อมั่นในความสามารถและศักยภาพในการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา 4) การเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้แสดงความสามารถ และ 5) การเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการคิดหรือทำภารกิจของสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุตามเป้าประสงค์ที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

ด้านที่ 2 ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร ด้านความเป็นผู้ให้หรือความเป็นพลเมืองดี มีคุณธรรมที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา ได้แก่ 1) การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาและสังคม 2) การรู้จักยับยั้งผลประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน 3) การประพฤติตนเป็นคนดี ปฏิบัติตามจารีตประเพณี ถูกต้องตามครรลองคลองธรรมและกฎหมาย 4) การไม่มีอคติต่อผู้ใต้บังคับบัญชา มีคุณธรรมจริยธรรมทั้งเรื่องส่วนตัวและเรื่องงาน และ 5) การปฏิบัติตนมีความรับผิดชอบต่อสังคม

ด้านที่ 3 ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร ด้านความเคารพในปัจเจกบุคคลที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา ได้แก่ 1) การเคารพผู้อื่นทั้งในด้านของการแสดงตัวตน ความคิด และการแสดงออกในด้านต่าง ๆ โดยยึดหลักความเท่าเทียมทางสิทธิและเสรีภาพ 2) การเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้แสดงความรู้และความคิด รวมถึงศักยภาพในการทำงาน 3) การรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชาและนำมาใช้ในการพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลบนพื้นฐานของเหตุและผล 4) การมีศิลปะในการพูดเมื่อต้องขึ้นชมและตำหนิ โดยไม่ตำหนิผู้ใต้บังคับบัญชาในที่ประชุมหรือวงสนทนา เพื่อก่อให้เกิดความน้อยเนื้อต่ำใจ และ 5) การแสดงพฤติกรรมที่ไม่ให้เกียรติผู้อื่น เคารพในความแตกต่างระหว่างบุคคล

ด้านที่ 4 ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร ด้านการรักษาความยุติธรรมที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา ได้แก่ 1) การมีความเที่ยงธรรม ไม่เอนเอียงต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง 2) การวางตนอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้อง มีคุณธรรมจริยธรรม มีคณะกรรมการตรวจสอบความยุติธรรมภายในโรงเรียน เพื่อให้มีระบบติดตามที่เป็นกลาง 3) การตัดสินใจอย่างชอบธรรมด้วยเหตุและผล 4) การไม่ตัดสินสิ่งใดโดยคำนึงถึงประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับ และ 5) การไม่พิจารณาสิ่งใดเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดยใช้เหตุผลส่วนตัวเป็นที่ตั้ง

ด้านที่ 5 ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร ด้านความซื่อสัตย์ที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา ได้แก่ 1) การแสดงออกถึงความน่าไว้วางใจ รักษาสิ่งจะและยึดมั่นต่อคำสัญญาที่ให้ไว้กับผู้อื่น 2) การแสดงออกให้เห็นถึงการประพฤติตรงโดยยึดถือความจริง 3) การไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง ไม่ปิดบังอำพรางสิ่งที่เกิดขึ้นจริง 4) การมีคุณธรรมจริยธรรม ปฏิบัติตนอย่างตรงไปตรงมา และ 5) การไม่คดโกง หรือพูดปด คำนึงถึงความถูกต้องเป็นฐานซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกชัย ลวดคำ และคณะ ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า มีแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาทั้งหมด 5 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมด้านการเคารพความเสมอภาค ประกอบไปด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษาไม่ ปฏิบัติตนให้อยู่เหนือผู้อื่น 2) ผู้บริหารสถานศึกษาให้เกียรติผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีวัยวุฒิน้อยกว่า

ด้านที่ 2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมด้านการมีความสัมพันธ์ที่ดีประกอบไปด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษายอมรับความหลากหลายทางเพศส่วนบุคคล 2) ผู้บริหารสถานศึกษามีความ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา

ด้านที่ 3 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริต ประกอบไปด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษาเปิด โอกาสให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ 2) ผู้บริหารสถานศึกษา ประเมินผลการปฏิบัติงาน ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างโปร่งใส ไม่ เอนเอียงและอคติ

ด้านที่ 4 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมด้านความยุติธรรมประกอบ

ไปด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสรับฟังข้อคิดเห็นของ ผู้ใต้บังคับบัญชา 2) ผู้บริหารสถานศึกษาไม่เอียงในในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ด้านที่ 5 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมด้านการใส่ใจผู้อื่น ประกอบไปด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษา ประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี 2) ผู้บริหารสถานศึกษาเปิด โอกาสและรับฟังความคิดเห็น จากผู้ใต้บังคับบัญชาในทุกด้าน (เอกชัย ลวดคำ และคณะ, 2566)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด การทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 คือ ด้านความไว้วางใจ ด้านความเป็นผู้ให้หรือความเป็นพลเมืองดี มีคุณธรรม และด้านความเคารพในปัจเจกบุคคล แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 จำนวน 5 ด้าน 25 ข้อ และมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ควรพัฒนาและอบรมผู้บริหาร โดยจัดหลักสูตรอบรมภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม เพื่อให้ผู้บริหารและหัวหน้างานมีแนวทางที่ถูกต้องในการบริหารทีม เน้นการเป็นแบบอย่างที่ดี (Role Model) โดยผู้บริหารต้องปฏิบัติตามหลักจริยธรรมก่อน เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ครูปฏิบัติตาม ฝึกอบรมทักษะด้านการสื่อสารอย่างมีจริยธรรม และการตัดสินใจอย่างมีคุณธรรม 2) ควรสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นจริยธรรม กำหนดค่านิยมและแนวทางปฏิบัติด้านจริยธรรม ให้เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายองค์กร สร้างระบบให้รางวัลและยกย่องพฤติกรรมเชิงจริยธรรม เช่น การให้รางวัลทีมที่ทำงานร่วมกันอย่างมีจริยธรรม มีช่องทางรับฟังความคิดเห็นอย่างโปร่งใส เพื่อให้ครูมีส่วนร่วมและกล้าแสดงความคิดเห็น 3) ควรส่งเสริมการทำงานเป็นทีมผ่านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม เช่น การส่งเสริมความไว้วางใจ (Trust) และความยุติธรรมในทีม เพื่อให้เกิดความร่วมมือที่ดี การส่งเสริมความรับผิดชอบร่วมกัน โดยให้ทีมมีโอกาสตัดสินใจร่วมกันมากขึ้น การสนับสนุน ความโปร่งใสในการทำงาน เช่น การแบ่งปันข้อมูลและการให้ข้อเสนอแนะอย่างตรงไปตรงมา และ 4) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ควรใช้ผลจากการวิจัยเป็นสารสนเทศในการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม และการทำางเป็นทีมของครู โดยจัดทำหลักสูตรอบรมสัมมนาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อจะได้นำความรู้ไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้ 1) ควรขยายขอบเขตของกลุ่มตัวอย่าง ศึกษาครูจากโรงเรียนหลากหลายประเภท เช่น โรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนทางเลือก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม 2) ควรมีการเปรียบเทียบผลระหว่าง ระดับการศึกษา (อนุปริญญา, ประถมศึกษา, มัธยมศึกษา) เพื่อดูผลความแตกต่างของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม และ 3) ควรศึกษา สภาพปัจจุบัน สภาพปัญหา การพัฒนาสถานศึกษา จุดเด่นหรือแนวปฏิบัติที่ดีที่จะส่งผลต่อคุณภาพของสถานศึกษา เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่สามารถนำไปปรับใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กนกกร ศิริสุข. (2566). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะหลักในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3. วารสารทัศนมิติทางการศึกษา, 1(2), 47-61.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพมหานคร: ครุสภา.
- เกวลิน เมืองชู. (2565). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1. วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์, 6(3), 76-88.
- ชนิษฐ์ณิชา ทองสุข. (2560). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน วิทยานิพนธ์หลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธีรศักดิ์ อุปไมยอริชัย และสุชาติ บางวิเศษ. (2563). การจัดการศึกษาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน. พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนคร.
- เนาวรัตน์ รอดเพียน. (2560). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานบุคลากรของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนนครินทร์.
- พุทธพงศ์ หลีกคำ. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เพ็ญศิริ สมเรือน. (2560). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. ใน วิทยานิพนธ์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภานุวัต รักผึ้ง. (2567). การทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1. วารสารชมรมบัณฑิตศิลป์, 2(2), 38-46.
- วิภาวดี อินทร์ด้วง. (2561). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. ใน สารนิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4. (2567). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. นครศรีธรรมราช: สพ.นศ.4.
- เอกชัย ลวดคำ และคณะ. (2566). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี. วารสารปรัชญาปริทรรศน์, 28(1), 13-24.

- เอมอร บุญพิโย. (2561). การทำงานเป็นทีมของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. วารสารชมรมบัณฑิตศิลป์, 11(4), 83-94.
- Brown, M. et al. (2005). Ethical Leadership: A Social Learning Perspective for Construct Development and Testing. *Organizational behavior and Human Decision Processes*, 97(2), 117-134.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Pearson, K. (1895). Note on regression and inheritance in the case of two parents. *Proceedings of the Royal Society of London*, 58(347-352), 240-242.

บทความวิชาการ

ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: การประยุกต์เพื่อการ บริหารการเปลี่ยนแปลงในบริบทของสถานศึกษา*

MORAL LEADERSHIP BASED ON THE PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMY: APPLICATION FOR CHANGE MANAGEMENT IN THE EDUCATIONAL CONTEXT

พระมหาเมธีมนต์ ศรีปัดดา

Phramaha Mammon Sripatta

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระนครศรีอยุธยา ประเทศไทย

Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phra Nakhon Si Ayutthaya, Thailand

Corresponding author E-mail: mon0890992925@gmail.com

บทคัดย่อ

ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงมีบทบาทสำคัญในการบริหารการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา โดยผู้นำจะตัดสินใจอย่างรอบคอบ คำนึงถึงผลกระทบระยะสั้นและระยะยาว พร้อมรับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่าย การใช้หลักนี้ช่วยรักษาความสมดุลระหว่างผลประโยชน์องค์กรและสังคม เพิ่มความยืดหยุ่น ลดความเสี่ยง และเสริมสร้างความไว้วางใจระหว่างผู้นำและผู้ตาม บทความนี้มุ่งนำเสนอภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีบทบาทสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นการศึกษาเชิงเอกสาร สังเคราะห์เชิงเนื้อหา และสรุปเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า 1) การดำเนินงานที่คำนึงถึงความยั่งยืนไม่ใช่เพียงแค่การทำกำไรหรือการบรรลุเป้าหมายทางธุรกิจเท่านั้น แต่ยังต้องพิจารณาถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนและสิ่งแวดล้อมในระยะยาวด้วย 2) มิติของการเตรียมความพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจะช่วยให้องค์กรมีความสามารถในการปรับตัวมากขึ้น เนื่องจากการพิจารณาและเตรียมพร้อมรับมือกับความท้าทายในระยะยาวทำให้การบริหารจัดการความเสี่ยงมีประสิทธิภาพมากขึ้น และ 3) การให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นความยั่งยืน ส่งผลให้การดำเนินงานองค์กรเติบโตได้อย่างมั่นคงยั่งยืน ผลการศึกษาดังกล่าวได้สะท้อนภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงมีบทบาทสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยการตัดสินใจที่คำนึงถึงความยั่งยืนและผลกระทบระยะยาว ช่วยให้องค์กรสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้ดีขึ้น และบริหารความเสี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเน้นความยั่งยืนในวัฒนธรรมองค์กรช่วยเสริมสร้างการเติบโตที่มั่นคงและยั่งยืน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรม, ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, การบริหารการเปลี่ยนแปลง

Abstract

According to the Sufficiency Economy Philosophy, ethical leadership is important in managing change within educational institutions. The leader made decisions thoughtfully, considering both short-term and long-term outcomes, and was open to feedback from all parties. Applying this principle helped balance the organization's and society's interests, enhanced flexibility, reduced risks, and built trust between leaders and followers. This article presented the role of ethical leadership based on the Sufficiency Economy Philosophy in fostering an organizational culture that emphasizes social and environmental responsibility. It was a document-based study, content synthesis, and descriptive summary. The study's findings indicate the following: 1) Operations that emphasize sustainability involve not only profit generation or the achievement of business objectives but also require consideration of the long-term impacts on the community and the environment. 2) The dimension of preparedness for economic, social, and environmental changes: Moral leadership enables organizations to adapt better, as preparing for long-term challenges enhances risk management effectiveness. Moreover, and 3) Focusing on an organizational culture that emphasizes sustainability contributes to the stable and sustainable growth of the organization. The study's findings reflected that ethical leadership based on the Sufficiency Economy Philosophy played a key role in creating an organizational culture focused on social and environmental responsibility. Decision-making that considered sustainability and long-term impacts helped the organization better adapt to change and manage risks effectively. Emphasizing sustainability within the organizational culture contributed to fostering stable and sustainable growth.

Keywords: Moral Leadership, Philosophy of Sufficiency Economy, Chang Management

บทนำ

ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง หน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ จะต้องมีการปรับตัว และต้องเน้นเป้าหมายถึงการพัฒนาและความยั่งยืน และจะต้องเกิดจากการปรับตัวอย่างมีสติและทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม แนวคิดสำคัญของหนังสือมุ่งให้ความสำคัญกับการหลุดพ้นจาก "กับดัก" ของการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน และการเน้น "การปรับตัว" ของคนและระบบ เพื่อให้ก้าวไปสู่ความยั่งยืนในระยะยาว การพัฒนาอย่างยั่งยืนต้องไม่เพียงพิจารณาเพียงปัจจัยด้านเศรษฐกิจ แต่ยังต้องรวมถึงการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างความสมดุลระหว่างการใช้ทรัพยากรและการรักษาสิ่งแวดล้อม รวมถึงการพัฒนาสังคมที่ให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมและการแบ่งปันอย่างเป็นธรรม นอกจากนี้ การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วในยุคดิจิทัลยังต้องรวมถึงการปรับตัวของคนที่ต้องพัฒนาทักษะใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2563) และในยุคปัจจุบันที่โลกเผชิญกับการ

เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและหลากหลายนี้บทบาทของผู้นำกลายเป็นปัจจัยสำคัญในการนำพาองค์กรหรือชุมชนให้สามารถปรับตัวและเติบโตได้อย่างยั่งยืน "ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรม" ซึ่งมีรากฐานมาจากหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy: SEP) นับว่าเป็นแนวทางที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความยั่งยืนทั้งในด้านการบริหารจัดการและการพัฒนาสังคม ในบริบทของการเปลี่ยนแปลงนี้ การนำหลักการความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี หรือสรุปอย่างสั้น ๆ คือ “แนวทางการดำเนินชีวิตแบบสายกลาง” มาเป็นแนวทางสำคัญในการบริหารงาน ไม่เพียงแต่จะช่วยสร้างความมั่นคงให้แก่องค์กรหรือสังคมเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมให้ผู้นำมีจิตสำนึกที่มุ่งเน้นการสร้างประโยชน์แก่ส่วนรวม นำไปสู่การพัฒนาที่มีความสมดุลและยั่งยืนในทุกมิติ (สมนึก ชูปานกลีบ, 2560) มิติของการพัฒนาประเทศในภาพรวม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศ โดยเน้นความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นระดับบุคคล ชุมชน หรือองค์กรของรัฐ การนำปรัชญานี้มาประยุกต์ใช้ในระดับประเทศ มุ่งเน้นการสร้างสมดุลในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้ประเทศสามารถก้าวข้ามความผันผวนของกระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ เศรษฐกิจพอเพียงยังถูกมองว่าเป็นหลักคิดเชิงระบบที่สามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจในทุกระดับ ซึ่งเน้นการบรรลุเป้าหมายความยั่งยืน ด้วยการใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นปัจจัยสำคัญในกระบวนการตัดสินใจ และเน้นความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การขับเคลื่อนแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของศักยภาพของสังคมไทย ซึ่งเป็นไปตามพระปฐมราชโอการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแก่พสกนิกรตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2493 ไว้ว่า “... เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม...” (ฝ่ายวิชาการสถาพรบุ๊คส์, 2561) อาจกล่าวได้ว่า การปรับตัวเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืนในยุคปัจจุบันต้องอาศัยความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ผู้นำและองค์กรต้องมีจิตสำนึกในการบริหารจัดการที่สมดุลและยั่งยืน เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความท้าทายของโลกที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การที่ผู้นำองค์กรหรือสมาชิกในองค์กรมีภาวะผู้นำ (Leadership) นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งต่อการบริหารองค์กรท่ามกลางยุคของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง (บรรจง ลาวะลี, 2566) ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์สามารถกำหนดทิศทางที่ชัดเจน สร้างความยืดหยุ่น และนำพาองค์กรให้ก้าวทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อวยชัย รามชัยกุล, 2566) นอกจากนี้ ผู้นำที่เน้นคุณธรรมในการตัดสินใจจะสามารถสร้างความสมดุลระหว่างผลประโยชน์ขององค์กรและการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว การสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกภายในองค์กรผ่านการส่งเสริมบุคลากรให้พัฒนาทักษะใหม่ ๆ เป็นอีกหนึ่งบทบาทสำคัญที่ช่วยให้การปรับตัวในยุคดิจิทัลมีความสำเร็จมากยิ่งขึ้น รวมถึงการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ และการสร้างภูมิคุ้มกันต่อสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน เนื่องด้วยผู้นำที่มีภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจะเป็นต้นแบบของการประพฤติที่เป็นแบบอย่างที่ดี และการบริหารจัดการเป็นที่วางใจของคนในองค์กร (วิไลลักษณ์ ฐักิจ และคณะ, 2567) ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมมีมิติของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นผู้มีลักษณะในการวิเคราะห์สถานการณ์อย่างเป็นกลาง ไม่เอนเอียงไปข้างใดข้างหนึ่ง โดยยึดหลักการทางสายกลางที่ไม่หย่อนหรือเข้มงวดเกินไปตามหลักความพอประมาณ มีแนวคิดพื้นฐานสำคัญคือ "ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" ที่เน้นความสมดุลและความพอประมาณในการดำเนินชีวิตและการบริหารจัดการ การมีเหตุผลในการพิจารณาอบหมายงานและการสร้างหลักประกันในการทำงาน ยังสะท้อนถึง

การใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการตัดสินใจที่มีความรับผิดชอบ และคำนึงถึงผลกระทบทางสังคม การแสวงหาองค์ความรู้เพื่อพัฒนาตนเองและองค์กรอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการปฏิบัติตนให้เป็นที่น่าเชื่อถือและเป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับผู้ตาม (สุภัชชา พันเลิศพาณิชย์, 2561) ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมมีมิติปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนี้ยังสะท้อนถึงการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานและการเป็นผู้นำที่มีคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อ ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมนี้จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาองค์กรและสังคมให้เติบโตได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงได้

บทความวิชาการ เรื่อง "ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: การประยุกต์ใช้เพื่อการบริหารการเปลี่ยนแปลงในบริบทของสถานศึกษา" ผู้นิพนธ์มุ่งนำเสนอแนวคิดหลักของภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งรวมถึงการเป็นผู้นำที่ยึดหลักคุณธรรมและการดำเนินชีวิตตามหลักความพอเพียง โดยการเชื่อมโยงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมเพื่อเสนอแนวทางปฏิบัติที่ช่วยให้ผู้นำใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และข้อเสนอแนะสำหรับการประยุกต์ใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมในองค์กรและสังคมยุคการเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเน้นการตัดสินใจที่สมดุลและยั่งยืน โดยคำนึงถึงผลกระทบทั้งในระยะสั้นและระยะยาวต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ผู้นำจะให้ความสำคัญกับความพอประมาณ ความรู้จักพอ และการสร้างความยืดหยุ่นให้กับองค์กร เพื่อเติบโตอย่างมั่นคงและรับผิดชอบต่อสังคม

ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมกับการบริหารสถานศึกษายุคเปลี่ยนแปลง

ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรม (Moral Leadership) มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน โดยผู้นำที่มีคุณธรรมสามารถสร้างความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจระหว่างผู้นำและผู้ตาม ส่งเสริมวัฒนธรรมการทำงานที่ดีภายในองค์กร และเป็นตัวอย่างในการปฏิบัติตามจริยธรรม นอกจากนี้ การตัดสินใจของผู้นำเชิงคุณธรรมมุ่งเน้นความยั่งยืนในระยะยาว ทั้งในด้านธุรกิจและความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งทำให้องค์กรสามารถเติบโตอย่างมั่นคงและเป็นที่ยอมรับในสังคม ผู้นำที่เป็นแบบอย่างและดำรงตนเองด้วยคุณธรรมในการบริหารองค์กรจะเป็นผู้เปลี่ยนคุณลักษณะทั้งในฐานะการเป็นผู้นำและเป็นผู้ตามที่ดี ซึ่งมีผลต่อการยกระดับพฤติกรรมของสมาชิกในองค์กร และสร้างแรงบันดาลใจในเชิงคุณธรรมให้เกิดขึ้นในองค์กร (Burns, J. M., 1978) ในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้มีภาวะผู้นำเชิงคุณธรรม และจะต้องทำในสิ่งที่ถูกต้อง ดำรงตนในการดำเนินชีวิตด้วยความซื่อสัตย์ ความรัก และความเมตตา (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2559) ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมควรประกอบด้วย การเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรม ความยุติธรรม ซื่อสัตย์ และเมตตา (สุทธิพงษ์ ทะกอง และพระครูสุธีจริยวัฒน์, 2561) ภาวะผู้นำควรการยึดหลักการบริหารที่มีธรรมาภิบาลเป็นพื้นฐาน ประกอบด้วย การปฏิบัติหน้าที่ การใช้งบประมาณ การใช้อำนาจ การใช้ทรัพย์สินของราชการ การแก้ไขปัญหาการทุจริต คุณภาพการดำเนินงาน ประสิทธิภาพของการสื่อสาร การปรับปรุงระบบการทำงาน การเปิดเผยข้อมูล และการป้องกันการทุจริต (มนิรัตน์ จันทรา และคณะ, 2566) และภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมควรคุณลักษณะ 4 ด้านหลักสำคัญคือได้แก่ 1) ความยุติธรรม ที่วัดจากการได้รับการยอมรับจากสังคม การสร้างบรรยากาศทางจริยธรรมในโรงเรียน การบริหารงานอย่างยุติธรรม และการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน 2) ความไว้วางใจ ที่สะท้อนผ่านความตรงไปตรงมา

ความเชื่อตรงในการให้ข้อมูลและรักษาความลับ 3) ความซื่อสัตย์ ที่วัดจากการปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเสมอภาคและ
ความมีเหตุผลในการตัดสินใจ และ 4) ความเป็นผู้นำด้านคุณธรรม ที่เน้นการแสดงความเมตตา กรุณา ความ
โปร่งใส ความมั่นคงในคำพูดและการกระทำ รวมถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ข้อมูลเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญในการ
พัฒนาผู้นำเชิงคุณธรรมเพื่อสร้างองค์กรที่มีความยั่งยืน (เอกภักดิ์ ฉ่ำมณี และทงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ, 2564) บริบทของ
การทำงานปัจจุบันที่อยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงซึ่งมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น การบริหารสถานศึกษาจำเป็นต้อง
มุ่งเน้นที่การปรับตัวและการจัดการความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและซับซ้อน ผู้นำการศึกษาต้อง
พัฒนากลยุทธ์ที่ยืดหยุ่นเพื่อรับมือกับความผันผวนและความไม่แน่นอน โดยการวางแผนและการปรับตัวเป็นสิ่ง
สำคัญในการตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป การจัดการกับความซับซ้อนในการบริหารจัดการ
ทรัพยากรและกระบวนการเรียนการสอนต้องใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีในการตัดสินใจ การสร้างวัฒนธรรมความ
เชื่อมโยงและความโปร่งใสภายในองค์กรช่วยลดความคลุมเครือและเสริมสร้างความร่วมมือ ในขณะเดียวกัน การ
สร้างโอกาสทางการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและส่งเสริมการเติบโตของนักเรียนจะเป็นกลยุทธ์สำคัญในการ
พัฒนาการศึกษาให้ตอบสนองต่อความต้องการในยุคการเปลี่ยนแปลงนี้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน (สุพจน์ อิง
อาจ, 2564) ดังกล่าวมาแล้วนั้น ผู้นำองค์กรมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการดำรงตนในคุณธรรมจริยธรรมเพื่อเป็น
แบบทั้งต่อการดำเนินชีวิต และการบริหารองค์กร

สถานการณ์ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างรวดเร็วตามบริบทของโลก บริบท
ของบุคลากรทางการศึกษายังคงเป็นอาชีพที่สังคมไทยให้การยกย่องและคาดหวังในบทบาทการพัฒนาเยาวชนให้
เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าสำหรับประเทศชาติ การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเน้นแนวทางสายกลาง
มาประยุกต์ใช้ในวิชาชีพจึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยสามารถปรับใช้หลักการนี้ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้และ
ประสบการณ์วิชาชีพ ด้านการปฏิบัติงาน และด้านการปฏิบัติตน เพื่อสร้างสมดุลในการดำเนินชีวิตและรักษา
เกียรติและศักดิ์ศรีของวิชาชีพครู (เริงวิชัย นิลโคตร และคณะ, 2563) เช่นเดียวกันกับการบริหารการเปลี่ยนแปลง
ในยุคการเปลี่ยนแปลงหมายถึงการวางแผนและดำเนินการเพื่อจัดการกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลง
ในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เช่น เทคโนโลยี เศรษฐกิจ หรือสังคม มุ่งเน้นการสนับสนุนการปรับตัวและการยอมรับของ
องค์กร พร้อมทั้งสร้างศักยภาพใหม่ ๆ เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่วาง
ไว้ นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาถึงความสามารถในการตอบสนองต่อความท้าทายและโอกาสใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในยุค
การเปลี่ยนแปลงนี้อย่างเหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการ, 2551) กล่าวได้ว่า การ
ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงนับว่าเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างความยั่งยืนในการบริหารองค์กรในยุคที่มีการ
เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

ภาวะผู้นำมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารการเปลี่ยนแปลงในองค์กร ในการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว
และไม่แน่นอน ผู้นำจำเป็นต้องมีบทบาทในการจูงใจและสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรในองค์กรปรับตัวและมุ่งสู่
เป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้นำคือผู้ที่มีความสามารถในการจูงใจให้ผู้อื่นคิดและปฏิบัติตาม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงบทบาท
ของผู้นำในการจัดการกับการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ การเปลี่ยนแปลงในองค์กรมักต้องการการยอมรับ
และความร่วมมือจากบุคลากรทุกระดับ ซึ่งผู้นำจะต้องใช้ศิลปะในการสื่อสารและโน้มน้าวเพื่อสร้างความมั่นใจและ
แรงบันดาลใจให้ทุกคนมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน (Schermerhorn, J. R., 2005) ภาวะผู้นำเป็นการใช้อำนาจและ

อิทธิพลในการโน้มน้าวผู้ตาม ซึ่งในบริบทของการเปลี่ยนแปลง ผู้นำต้องเป็นตัวกลางที่ช่วยเชื่อมโยงความต้องการขององค์กรกับความสามารถในการปรับตัวของบุคลากร ผู้นำที่มีอิทธิพลสามารถสร้างแรงบันดาลใจและความเชื่อมั่นให้กับทีมงาน ทำให้พวกเขาพร้อมที่จะรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเองให้ตรงกับเป้าหมายใหม่ๆ ขององค์กร (พัชสิริ ชมภูคำ, 2552) ความสามารถของผู้นำในการสร้างความมุ่งมั่นให้สมาชิกในกลุ่ม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญเมื่อองค์กรต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง ผู้นำที่มีความสามารถจะช่วยสร้างความมั่นคงทางจิตใจให้กับบุคลากรในช่วงที่องค์กรต้องปรับตัว ทำให้กระบวนการเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ การบริหารการเปลี่ยนแปลงจำเป็นต้องอาศัยภาวะผู้นำที่มีความสามารถในการจูงใจ โน้มน้าว และสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรมีความพร้อมในการปรับตัว เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงในองค์กรบรรลุผลตามเป้าหมายและมีประสิทธิภาพสูงสุด

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงในองค์กร อย่างน้อยจะสะท้อนให้เห็นถึง ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1) การละลายพฤติกรรมเดิม (Unfreezing) ซึ่งเป็นการเตรียมพนักงานให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง โดยการลดแรงต้านและเพิ่มแรงจูงใจผ่านการให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาที่องค์กรเผชิญ 2) การเปลี่ยนแปลง (Changing) ซึ่งเป็นขั้นตอนการปรับปรุงระบบ ขั้นตอน และกระบวนการทำงานใหม่ที่ฝ่ายบริหารกำหนด โดยเน้นการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และ 3) การรักษาการเปลี่ยนแปลงให้ยั่งยืน (Refreezing) ซึ่งเป็นการสร้างกลไกให้การเปลี่ยนแปลงกลายเป็นความเคยชินของพนักงาน ผ่านการเสริมแรงบวก เช่น การให้รางวัลหรือเงินเพื่อสนับสนุนพฤติกรรมใหม่ กระบวนการนี้เป็นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการบริหารการเปลี่ยนแปลงในองค์กร เพื่อให้การปรับตัวเป็นไปอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพสูง (วิรัช สงวนวงศ์วาน, 2547) การจัดการการเปลี่ยนแปลงในองค์กรเป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อนและต้องอาศัยการวางแผนอย่างเป็นระบบ ซึ่งประกอบด้วย 8 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ 1) การสร้างสำนึกแห่งความเร่งด่วน (Create sense of urgency) เพื่อให้คนในองค์กรเข้าใจถึงปัญหาและความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลง 2) การริเริ่มแนวทางร่วมกัน (Build guiding coalition) โดยการสร้างกลุ่มแกนนำจากทุกระดับเพื่อช่วยขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง 3) การสร้างวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ (Form strategic vision and initiatives) ซึ่งเป็นการกำหนดเป้าหมายและทิศทางที่ชัดเจนให้ทุกคนเข้าใจ 4) การสื่อสารวิสัยทัศน์ (Communicating the change vision) เพื่อให้คนในองค์กรรับรู้และปรับพฤติกรรมตามวิสัยทัศน์ใหม่ 5) การมอบอำนาจ (Empower Action) โดยการให้พนักงานมีอำนาจในการตัดสินใจและทำงาน 6) การสร้างความสำเร็จระยะสั้น (Establish Short-term wins) เพื่อสร้างกำลังใจและเห็นความสำเร็จในระยะต่าง ๆ ของการเปลี่ยนแปลง 7) การสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง (Creating a constantly change) เพื่อส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงเสมอ และ 8) การเน้นผลงานและวัฒนธรรมใหม่ (Anchor new approaches in the culture) ซึ่งเป็นการปลูกฝังวัฒนธรรมใหม่ในองค์กรให้ยั่งยืน (Gibson, J. et al., 1997) กระบวนการเหล่านี้เน้นการสื่อสารที่ชัดเจน การมีส่วนร่วมของพนักงานทุกระดับ และการสร้างแรงจูงใจเพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ การให้ความสำคัญกับทุกขั้นตอนจะช่วยให้องค์กรสามารถดำเนินการเปลี่ยนแปลงได้อย่างยั่งยืนและประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

สรุปได้ว่า การเข้าใจและนำแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงมาปรับใช้จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้องค์กรสามารถบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมในยุคการเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษามุ่งเน้นการบริหารที่ยั่งยืนและมีความรับผิดชอบต่อ

ผู้นำจะใช้หลักการที่เน้นความสมดุลและการตัดสินใจที่คำนึงถึงผลกระทบในระยะยาว ทั้งด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม การสร้างความยืดหยุ่นและการฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่ายจะช่วยให้องค์กรปรับตัวได้ดีและประสบความสำเร็จในยุคที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: แนวคิด และการประยุกต์ใช้บนฐานการเป็นผู้นำ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy) เป็นแนวคิดที่พระราชทานเพื่อให้ปวงชนชาวไทยได้ถือเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตโดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ของประเทศไทย เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาที่ยั่งยืนและการดำรงชีวิตที่สมดุลในสังคมไทย ที่มาของปรัชญา สถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคม (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2554) แนวคิดนี้เกิดขึ้นในช่วงที่ประเทศไทยและหลายประเทศในเอเชียประสบปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจในปี 1997 (วิกฤตต้มยำกุ้ง) ซึ่งได้แสดงให้เห็นถึงข้อบกพร่องของการพัฒนาเศรษฐกิจที่เน้นการเติบโตอย่างรวดเร็วโดยไม่คำนึงถึงความพอเพียงและความยั่งยืน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงได้แนวปฏิบัติจากพระราชกรณียกิจได้รับแรงบันดาลใจจากการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติการณ์ในโครงการพระราชดำริ เช่น โครงการชลประทาน โครงการเกษตรเพื่อชีวิต และโครงการอื่น ๆ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืนและการใช้ทรัพยากรอย่างมีความรับผิดชอบ (สุเมธ งามกนก, 2554) แนวคิดหลักของปรัชญา ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเน้นความพอเพียง (Sufficiency) ซึ่งหมายถึงการพึ่งพาตนเอง การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และการรักษาความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยหลักการสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ความรู้ (Knowledge) ซึ่งเน้นความเข้าใจและการวิเคราะห์สถานการณ์ 2) ความพอเพียง (Sufficiency) ที่เน้นการดำเนินชีวิตในขอบเขตที่เหมาะสมกับทรัพยากรและความสามารถ และ 3) ความยั่งยืน (Sustainability) ซึ่งหมายถึงการรักษาความสมดุลและความมั่นคงในระยะยาว การนำไปใช้ปรัชญานี้ได้รับการนำไปใช้ในหลายด้าน เช่น การเกษตร การจัดการทรัพยากร การพัฒนาชุมชน และการศึกษา เพื่อให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเกิดจากการสังเกตและประสบการณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืนและการใช้ทรัพยากรอย่างมีความรับผิดชอบในสังคมไทย เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มิติของการบริหารจัดการ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักการสำคัญในการบริหารราชการแผ่นดิน ดังปรากฏในแผนยุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทย ที่มุ่งเป้าหมายเพื่อให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน บนฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การน้อมนำมาเป็นแนวทางการบริหารบนหลักคิด “คุณธรรม” จึงเป็นสิ่งที่ผู้บริหารจะต้องศึกษาและนำมาปรับใช้เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และเหมาะสมกับสถานการณ์ของสังคมไทยในปัจจุบัน

ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในยุคการเปลี่ยนแปลง

การประยุกต์ใช้ ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในบริบทของการบริหารสถานศึกษา สามารถประยุกต์ใช้เพื่อให้เข้ากับบริบทการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

1. มิติด้านความพอประมาณ การพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงแผนการเรียนการสอน ผู้นำสถานศึกษาควรพิจารณาถึงบริบท ศักยภาพครูและนักเรียนอย่างเหมาะสม ปรับปรุงและพัฒนาบนพื้นฐานศักยภาพที่มีอยู่เพื่อให้สอดคล้องกับการสามารถปรับตัวได้ เช่น การปรับหลักสูตรตามมาตรฐานตามนโยบายของนโยบายส่วนกลาง หรือของผู้บริหารในพื้นที่ อาจดำเนินการในขั้นตอนที่ให้ครูมีเวลาเตรียมตัวและฝึกอบรมก่อนการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวปฏิบัติสำหรับการบริหารการเปลี่ยนแปลงมิติด้านความพอประมาณ มีดังนี้

1.1 การปรับปรุงการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มิติของความพอประมาณ ผู้บริหารจะต้องตระหนักถึงถึงวางแผน การดำเนินการ การประเมิน และการปรับปรุงแก้ไขแบบค่อยเป็นค่อยไป ตั้งอยู่บนพื้นฐาน “ความพอดี” และ “ยืดหยุ่น” เพื่อสร้างบรรยากาศการทำงาน อาจเริ่มจากจุดเล็ก ๆ ตามความจำเป็น และตามศักยภาพในครู หรือเป้าหมาย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างกระบวนการตามหลักการ “ระเบิดจากภายใน” กล่าวคือ วิเคราะห์หลักสูตรได้อย่างรอบด้าน เท้าทันกับการเปลี่ยนแปลง และเหมาะสมผู้เรียน เป็นต้น ทั้งนี้จะเป็นผลดีทั้งต่อครูมีเวลาเตรียมตัวและพัฒนาความเข้าใจในเนื้อหาใหม่ ๆ และนำมาปรับใช้ในชั้นเรียนได้อย่างมั่นใจ

1.2 การฝึกอบรมและพัฒนาครู ด้านการเตรียมบุคลากรเป็นองค์ประกอบสำคัญในการจะเตรียมการเปลี่ยนแปลงในการบริหารทุกมิติ ผู้นำสถานศึกษาควรจัดการฝึกอบรมครูในด้านวิธีการสอนและเนื้อหาที่จะเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ครูมีเวลาเตรียมความพร้อมทางด้านวิชาการและทักษะการสอน โดยการจัดฝึกอบรมควรส่งเสริมทั้งการเรียนรู้ใหม่ ๆ จากแหล่งวิชาการภายนอก และการจัดการอบรมและพัฒนาภายใน ทั้งการนิเทศภายใน การจัดโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ตามความจำเป็นของเนื้อหาที่ถูกปรับปรุง

1.3 การสนับสนุนให้เกิดต่อเนื่อง มิติความพอประมาณกับการบริหารอาจเปลี่ยนแปลงสามารถประยุกต์ใช้แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการมาใช้ในการพัฒนาได้ เช่น แนวคิดวงจรคุณภาพ (PDCA) แนวคิดกระบวนการระบบ (System Thinking) ในการเปลี่ยนแปลง ผู้นำควรให้การสนับสนุนและคำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดให้มีครูเฉพาะกิจ กลุ่มจิตอาสาทำงานลักษณะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community: PLC) ช่วยแนะนำครูหรือจัดการสนทนาเพื่อให้ครูแลกเปลี่ยนความคิดและแนวปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

1.4 การประเมินเสริมพลัง การเปลี่ยนแปลงแผนการเรียนการสอนไม่ควรทำเพียงครั้งเดียวแล้วจบ แต่ควรมีการติดตามผลประเมินและปรับปรุงตามความเหมาะสมเพื่อให้แน่ใจว่าการปรับปรุงนั้นสามารถตอบสนองความต้องการของนักเรียนและครูอย่างแท้จริง การใช้แนวปฏิบัติเหล่านี้จะช่วยให้การเปลี่ยนแปลงแผนการเรียนการสอนเป็นไปอย่างพอประมาณ ทำให้ครูและนักเรียนมีเวลาและโอกาสในการปรับตัวอย่างเหมาะสม และเสริมสร้างประสิทธิภาพในการเรียนการสอน

2. มิติด้านความมีเหตุผล ผู้นำสถานศึกษาควรพิจารณาปัจจัยหลายประการในการตัดสินใจเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นความต้องการของผู้เรียน ทรัพยากรที่มีอยู่ และผลกระทบต่อชุมชนการเรียนรู้ ตัวอย่างเช่น การนำเทคโนโลยีใหม่เข้ามาใช้ในห้องเรียน ผู้นำควรพิจารณาถึงความพร้อมของครูและนักเรียน รวมถึงการประเมินว่าเทคโนโลยีนั้นจะสามารถเสริมสร้างการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ แนวปฏิบัติสำหรับการบริหารการเปลี่ยนแปลงมิติด้านความมีเหตุผล มีดังนี้

2.1 การบูรณาการเทคโนโลยีเข้ามาในห้องเรียน การนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในห้องเรียน เช่น การใช้แท็บเล็ตหรือระบบการเรียนการสอนออนไลน์ ผู้นำสถานศึกษาควรพิจารณาถึง ความพร้อมของครูและนักเรียน เช่น ครูมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีหรือไม่ และนักเรียนสามารถเข้าถึงอุปกรณ์และอินเทอร์เน็ตได้เพียงพอหรือไม่ หลังจากนั้นควรมีการ ประเมินผลกระทบ ว่าเทคโนโลยีดังกล่าวจะเสริมสร้างการเรียนรู้ได้จริงหรือไม่ เช่น การใช้อุปกรณ์ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสอน และกระตุ้นความสนใจของนักเรียนมากน้อยเพียงใด การทำการประเมินนี้จะช่วยลดความเสี่ยงจากการลงทุนและเพิ่มโอกาสในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 การปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน ก่อนที่จะทำการปรับเปลี่ยนหลักสูตร ผู้นำควรพิจารณาถึง ความต้องการของผู้เรียน ซึ่งหมายถึงการศึกษาว่าผู้เรียนต้องการทักษะอะไรในอนาคต เพื่อเตรียมพร้อมสู่โลกการทำงาน การพัฒนาหลักสูตรควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีข้อมูลที่ชัดเจน รวมถึงการจัดหาทรัพยากรและการสนับสนุน เช่น จัดการฝึกอบรมให้ครูเพื่อให้ครูเข้าใจเนื้อหาและแนวทางใหม่ ๆ ของหลักสูตรที่จะนำมาใช้

2.3 การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ยั่งยืน การจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนควรคำนึงถึงทั้งทาง กายภาพและจิตวิทยา โดยผู้นำต้องวิเคราะห์ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เช่น การเพิ่มพื้นที่สีเขียวหรือการปรับเปลี่ยนโครงสร้างห้องเรียนให้เหมาะกับการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ สิ่งเหล่านี้ต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อสุขภาพจิตของนักเรียนและครู รวมถึงผลลัพธ์ในการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

โดยสรุป การใช้เหตุผลในการบริหารสถานศึกษาคือการตัดสินใจโดยพิจารณาปัจจัยรอบด้าน ทั้งจากความต้องการของผู้เรียน ความพร้อมของทรัพยากร และผลกระทบต่อชุมชนการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยทำให้การบริหารการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. มิติการมีภูมิคุ้มกันที่ดี ในการบริหารสถานศึกษา ผู้นำต้องเตรียมความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงที่ไม่คาดคิด เช่น ปัญหาทางเศรษฐกิจหรือการเปลี่ยนแปลงนโยบายการศึกษา ระหว่างการเปลี่ยนแปลง ผู้นำควรจัดหาเครื่องมือหรือโครงการที่เสริมสร้างทักษะให้ครูและนักเรียน เช่น การจัดอบรมครูเรื่องการสอนแบบใหม่ ๆ เพื่อให้ครูมีทักษะที่เพียงพอในการปรับตัวรับมือกับการเปลี่ยนแปลง แนวปฏิบัติสำหรับการบริหารการเปลี่ยนแปลงมิติด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี มีดังนี้

3.1 การวางแผนเชิงรุก ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวางแผนที่ยืดหยุ่นและปรับตัวได้เมื่อมีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น โดยเตรียมมาตรการสำรองไว้รองรับ เช่น มีแผนฉุกเฉินในการบริหารจัดการทรัพยากร หรือการเปลี่ยนแปลงระบบการทำงานของสมาชิก

3.2 การพัฒนาทักษะบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มี การอบรมและพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ครูสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้ เช่น การจัดอบรมในเรื่องการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการสอน หรือการสอนรูปแบบใหม่ที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนในยุคปัจจุบัน การพัฒนานี้ช่วยให้ครูมีความสามารถในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมั่นใจ ซึ่งจะส่งผลดีต่อการเรียนการสอนนักเรียน

3.3 การเสริมสร้างความรู้และทักษะให้นักเรียน สถานศึกษาควรจัดโครงการที่พัฒนาทักษะและความรู้ให้กับนักเรียนเพื่อให้พวกเขาสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้ เช่น การฝึกทักษะในการแก้ปัญหา หรือการเรียนรู้ที่พัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการคิดเชิงวิเคราะห์

3.4 การประเมินความเสี่ยงอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารสถานศึกษาควรทำการ ประเมินความเสี่ยงในการดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นประจำ เพื่อคาดการณ์ถึงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นล่วงหน้า และเตรียมแนวทางในการรับมือ

กล่าวได้ว่า การบริหารด้วยแนวคิดภูมิคุ้มกันที่ดีตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะช่วยให้สถานศึกษามีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยลดผลกระทบเชิงลบและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

4. มิติด้านความรู้ ตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้บริหารจะต้องเน้นการเสริมสร้างการมีความรู้ความเข้าใจในทุกมิติ ทั้งด้านวิชาการและบริบทสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี เพื่อการตัดสินใจอย่างรอบคอบและสมดุล หลักการนี้สามารถประยุกต์ใช้ในงานบริหารได้หลายด้าน ได้แก่ การตัดสินใจโดยใช้เหตุผล การบริหารความเสี่ยง การบริหารทรัพยากรเพื่อความยั่งยืน และการพัฒนาบุคลากรให้เหมาะสมกับความต้องการขององค์กร การนำแนวคิดนี้มาใช้ในกระบวนการบริหารจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการ และเสริมสร้างความมั่นคงให้กับองค์กรในระยะยาว แนวปฏิบัติสำหรับการบริหารการเปลี่ยนแปลงมิติด้านความรู้มีดังนี้

4.1 การตัดสินใจอย่างมีข้อมูล ผู้บริหารควรตัดสินใจโดยอิงจากข้อมูลที่ถูกต้องและครอบคลุมในหลายด้าน เช่น การศึกษาแนวโน้มทางวิชาการ เทคโนโลยีใหม่ ๆ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ หรือปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อการศึกษา การตัดสินใจที่มีความรู้ประกอบจะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสม และมีผลดีต่อสถานศึกษาในระยะยาว

4.2 การบริหารความเสี่ยง การเตรียมความรู้เพื่อคาดการณ์ถึงปัญหาหรือความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น ผู้บริหารควรเรียนรู้เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง เช่น การประเมินสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และการเตรียมการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในเชิงนโยบาย การบริหารความเสี่ยงเชิงรุกจะช่วยลดผลกระทบเชิงลบ และเพิ่มความมั่นคงในการบริหารงาน

4.3 การพัฒนาบุคลากร ผู้บริหารควรเสริมสร้าง ทักษะและความรู้ ให้กับบุคลากรในสถานศึกษาทั้งด้านวิชาการและด้านทักษะทางเทคโนโลยี รวมถึงการจัดอบรมหรือให้ครูได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ช่วยพัฒนาความรู้ใหม่ ๆ การพัฒนาความรู้ของบุคลากรเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้พวกเขาสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

4.4 การจัดการทรัพยากรเพื่อความยั่งยืน การใช้ความรู้ในการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความยั่งยืน เช่น การวางแผนงบประมาณ การจัดสรรบุคลากร และการดูแลอุปกรณ์การเรียนการสอน ผู้บริหารควรพิจารณาถึงผลลัพธ์ในระยะยาว รวมถึงการนำแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนเข้ามาปรับใช้ในกระบวนการบริหารจัดการ

4.5 การเสริมสร้างเครือข่ายความรู้ การเชื่อมโยงความรู้ระหว่างโรงเรียนและชุมชนเป็นอีกหนึ่งแนวปฏิบัติที่สำคัญ ผู้บริหารควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายนอก เช่น สถาบันวิชาการ มหาวิทยาลัย หรือหน่วยงานท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างความรู้และนำแนวคิดใหม่ ๆ มาปรับใช้ในการพัฒนาสถานศึกษา

แนวปฏิบัติด้านความรู้ในการบริหารการเปลี่ยนแปลงเน้นการเตรียมความรู้ในทุกมิติที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรอบคอบและมีผลลัพธ์ที่ดี การพัฒนาบุคลากร การใช้ข้อมูลในการตัดสินใจ การบริหารความเสี่ยง และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเป็นปัจจัยที่ช่วยให้สถานศึกษามีความพร้อมในการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง และส่งเสริมความมั่นคงให้กับองค์กร

5. มิติด้านคุณธรรม ผู้บริหารควรเน้นและส่งเสริมการปฏิบัติตนอย่างมีจริยธรรม มีความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และความถูกต้อง ในบริบทของการบริหารสถานศึกษา ผู้นำควรส่งเสริมวัฒนธรรมที่เน้นความรู้ควบคู่กับคุณธรรม โดยเฉพาะการสร้างแบบอย่างที่ดีและการพัฒนาศีลธรรมในสถานศึกษา ข้อความที่กล่าวถึงการส่งเสริมคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบ ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้เชิงคุณธรรมที่เป็นส่วนเสริมให้การเรียนรู้ทางวิชาการมีความสมบูรณ์ ตัวอย่างเช่น การจัดกิจกรรมที่เน้นการพัฒนาศีลธรรมในนักเรียน เพื่อสร้างสมดุลระหว่างความรู้และจริยธรรม อันเป็นการพัฒนานักเรียนอย่างครบถ้วนทั้งในด้านวิชาการและจิตสำนึก แนวปฏิบัติสำหรับการบริหารการเปลี่ยนแปลงมิติด้านคุณธรรม มีดังนี้

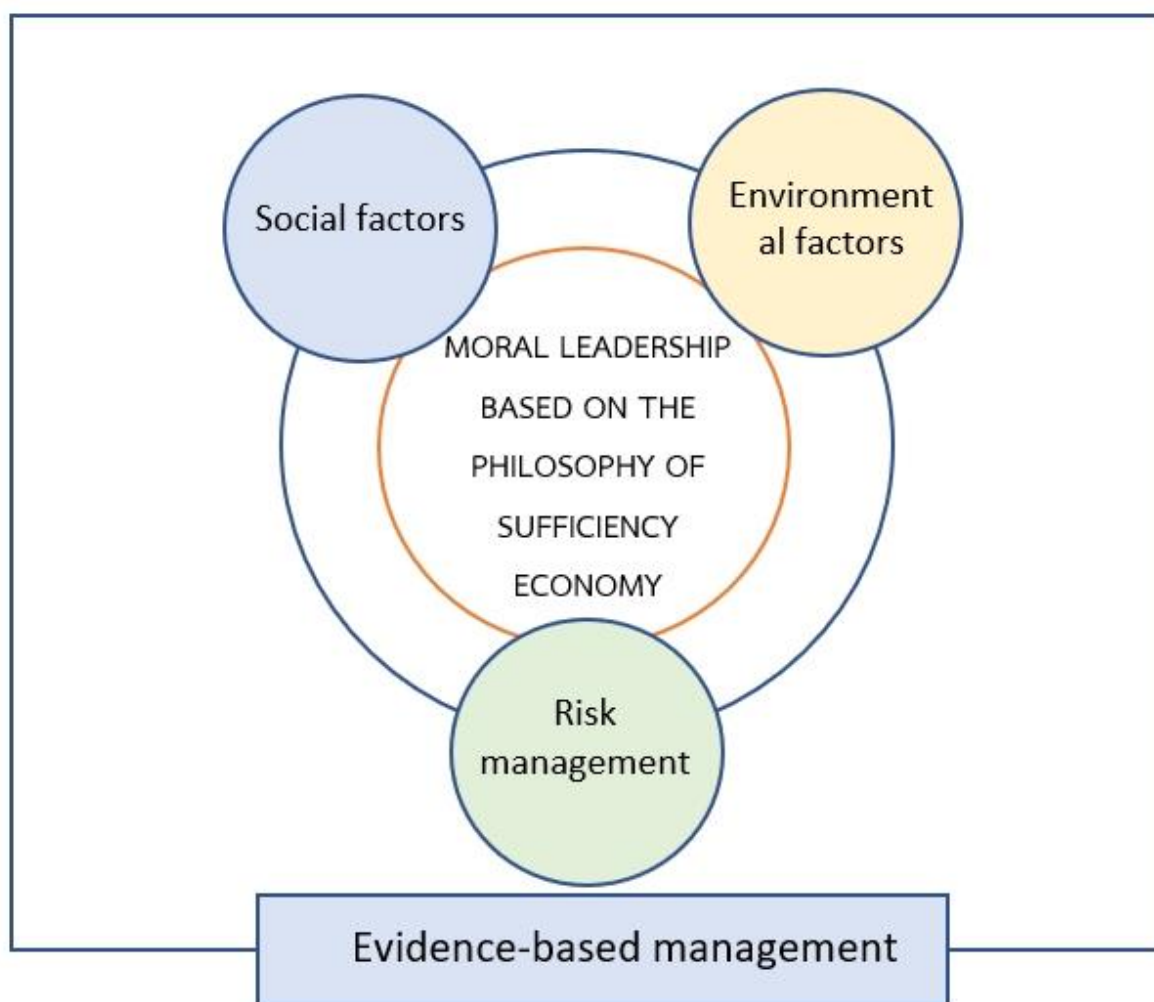
5.1 การเป็นแบบอย่างที่ดี ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นตัวอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติตามหลักคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต ความโปร่งใส และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ การทำเช่นนี้จะช่วยสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นการปฏิบัติที่ถูกต้องและเป็นธรรม ส่งผลให้นักเรียนและบุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติตามแบบอย่างที่ดีและมีจริยธรรม แนวปฏิบัติที่สำคัญ เช่น ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างในการจัดการทรัพยากรโรงเรียนอย่างโปร่งใส แสดงถึงความรับผิดชอบต่อในทุกด้านของการบริหาร โดยให้ครูและบุคลากรเห็นความสำคัญของการปฏิบัติที่ถูกต้องตามหลักจริยธรรม

5.2 การส่งเสริมศีลธรรมในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรเน้นการส่งเสริมกิจกรรมหรือโครงการที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมในตัวนักเรียน เช่น กิจกรรมการฝึกฝนความซื่อสัตย์ การทำงานร่วมกันด้วยความรับผิดชอบ และการเสริมสร้างความรู้ธรรมในกลุ่มนักเรียน การเรียนรู้เชิงคุณธรรมจะช่วยให้นักเรียนมีพื้นฐานทางจริยธรรมที่มั่นคง ซึ่งจะเสริมให้การเรียนรู้ทางวิชาการเป็นไปอย่างครบถ้วนและมีความหมาย แนวปฏิบัติที่สำคัญ เช่น การจัดกิจกรรมโครงการ "คนดีศรีโรงเรียน" ที่เน้นการให้รางวัลแก่นักเรียนที่มีคุณธรรมเด่นชัด เช่น ความซื่อสัตย์ ความมีน้ำใจ หรือความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน

5.3 การส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ควบคู่กับคุณธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมวัฒนธรรมที่บูรณาการความรู้เข้ากับคุณธรรม โดยการเน้นให้ครูสอดแทรกหลักคุณธรรมในการเรียนการสอน เช่น การสอนวิชาต่าง ๆ โดยใช้กรณีศึกษาที่เชื่อมโยงกับความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบต่อ และการตัดสินใจอย่างมีจริยธรรมในชีวิตจริง การบูรณาการความรู้และคุณธรรมเช่นนี้จะช่วยให้การเรียนรู้เกิดขึ้นทั้งในด้านวิชาการและด้านจิตสำนึก แนวปฏิบัติที่สำคัญ เช่น การสอนนักเรียนเกี่ยวกับการทำงานกลุ่มที่เน้นการรับผิดชอบต่อร่วมกันและซื่อสัตย์ต่อการแบ่งหน้าที่ นอกจากการเน้นเรื่องวิชาการแล้ว ยังมีการสะท้อนถึงบทเรียนทางจริยธรรมในแต่ละกิจกรรม

กล่าวได้ว่า ยุคที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรม (Ethical Leadership) ตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางสำคัญในการบริหารสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นที่ ความพอประมาณ การใช้ทรัพยากรอย่างมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในองค์กร ผู้นำต้องมีการตัดสินใจที่ รอบคอบ และยืดหยุ่น การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารสถานศึกษานั้นต้องคำนึงถึง ปัจจัยทาง สังคม (Social Factors) เช่น ความแตกต่างทางสังคมของนักเรียน และการสนับสนุนจากชุมชน รวมถึง ปัจจัยทาง สิ่งแวดล้อม (Environmental Factors) เช่น การพัฒนาและปรับปรุงพื้นที่เรียนรู้ที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังต้องม การ บริหารความเสี่ยง (Risk Management) เพื่อรับมือกับความท้าทายต่าง ๆ และการบริหารตามสถานการณ์ จริง (Evidence-Based Management) โดยใช้ข้อมูลจากภายในองค์กรและชุมชน การใช้ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรม จะช่วยให้สถานศึกษาสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลง และเตรียมพร้อมให้นักเรียนปรับตัวได้อย่างยั่งยืน สามารถสรุปได้ ดังภาพประกอบที่ 1

ภาพที่ 1 การประยุกต์ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการบริหารการเปลี่ยนแปลงในบริบทของสถานศึกษา

สรุป

ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในยุคการเปลี่ยนแปลงนั้น เป็นแนวทางที่สำคัญในการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านวิชาการและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้นำควรคำนึงถึงมิติหลัก เช่น ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ภูมิคุ้มกันที่ดี ความรู้ และคุณธรรม ในมิติด้านความพอประมาณ ผู้นำควรวางแผนการปรับปรุงแผนการเรียนการสอนอย่างรอบคอบ โดยเริ่มจากการปรับเปลี่ยนที่เป็นไปได้ในขั้นตอนเล็ก ๆ ก่อน เช่น การฝึกอบรมครูและการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับมาตรฐาน ด้านความมีเหตุผล ผู้นำควรพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความพร้อมของครูและนักเรียนก่อนการนำเทคโนโลยีหรือการปรับหลักสูตรมาใช้ การประเมินผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นสิ่งสำคัญ ในด้านภูมิคุ้มกันที่ดี ผู้นำควรเตรียมแผนรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น เช่น การฝึกอบรมครูและพัฒนาทักษะใหม่ ๆ เพื่อเตรียมตัวให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลง มิติด้านความรู้ให้มีความสำคัญในการตัดสินใจอย่างมีข้อมูล และการพัฒนาบุคลากรเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้การใช้ความรู้ในด้านการจัดการทรัพยากรเพื่อความยั่งยืนก็เป็นสิ่งสำคัญ สุดท้าย มิติด้านคุณธรรม ผู้นำควรส่งเสริมให้เกิดความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และการปฏิบัติตามหลักจริยธรรม โดยการเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับครูและนักเรียน เพื่อสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ยั่งยืนและมีคุณธรรม สำหรับข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้าต่อไป คือ การเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจในหลักการเศรษฐกิจพอเพียงและการบูรณาการภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมเข้าไปในกระบวนการเรียนการสอนและการพัฒนาโรงเรียน เพื่อให้สถานศึกษาสามารถปรับตัวและเติบโตอย่างยั่งยืนในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

เอกสารอ้างอิง

- บรรจง ลาวะลี. (2566). ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา. วารสารวันมโหสถแห
รพุทธศาสตร์ปริทรรศน์, 10(2), 157-171.
- ฝ่ายวิชาการ สถาพรบุ๊คส์. (2561). ศูนย์ศึกษาการพัฒนาต้นแบบ เรียนรู้ศาสตร์พระราชายั่งยืน.
กรุงเทพมหานคร: สถาพรบุ๊คส์.
- พัชสิรี ชมภูคำ. (2552). องค์การและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แมคกรอ-ฮิล.
- มณีรัตน์ จันทรา และคณะ. (2566). ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณธรรมและความ
โปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1.
วารสารมหาจุฬานาครพรรณ์, 10(12), 120-129.
- เริงวิญญ์ นิลโคตร และคณะ. (2563). การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในบริบทผู้ประกอบการวิชาชีพครู.
วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, 16(1), 15-27.
- วิรัช สงวนวงศ์วาน. (2547). การจัดการและพฤติกรรมองค์กร. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: เพียร์สัน เอ็ด
ดูเคชั่น อินโดไชน่า.
- วิไลลักษณ์ ภูมิกิจ และคณะ. (2567). ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการ
เปลี่ยนแปลงโลก. วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี, 7(2), 427-446.

- สมนึก ชูปานกลีบ. (2560). การส่งเสริมให้นักศึกษาปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. *Veridian E-Journal Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 10(3), 2631-2640.
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการ. (2551). คู่มือการบริหารการเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างความเป็นเลิศในการปฏิบัติราชการของหน่วยงานภาครัฐ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2559). หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. กรุงเทพมหานคร: วสุธร จ้ากัฒ.
- สุทธิพงษ์ ทะกอง และพระครูสุธีจริยวัฒน์. (2561). ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: โมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 8(1), 49-58.
- สุพจน์ อิงอาจ. (2564). มติชนมติครู: ผู้นำการศึกษายุค VUCA World. เรียกใช้เมื่อ 29 มิถุนายน 2567 จาก https://www.matichon.co.th/education/news_2578997
- สุเมธ งามนก. (2554). เศรษฐกิจพอเพียง: จากสถานศึกษาสู่ชุมชนยั่งยืน. *วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม*, 7(1), 6-17.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2554). พื้นฐานความคิดเศรษฐกิจพอเพียงจากงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสังคมไทย”. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2563). โลกเปลี่ยน คนปรับ: หลุดกับดัก ขยับสู่ความยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- อวยชัย ราชชัยกุล. (2566). ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรม: กระบวนการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่เป้าหมายอย่างยั่งยืน. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 6(2), 136-148.
- เอกภักดิ์ ฉ่ำมณี และทองศักดิ์ คุ่มไชนะ. (2564). องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. ใน การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 22. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Burns, J. M. (1978). *Leadership*. New York: Harper and Row.
- Gibson, J. et al. (1997). *Organization: Behavior, Structure Process*. Boston: McGraw-Hill.
- Schermerhorn, J. R. (2005). *Management*. (8th ed.). New York: John Wiley & Sons.

คุณภาพชีวิตด้านจิตใจของผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงจากพันธุกรรม*

PSYCHOLOGICAL QUALITY OF LIFE OF PATIENTS WITH GENETIC MUSCULAR DYSTROPHY

ณัฐกา สงวนวงศ์¹, อรอนงค์ สงเจริญ^{2*}

Nattaka Sanguanwong¹, Oranong Songcharoen^{2*}

¹คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ปทุมธานี ประเทศไทย

¹Faculty of Technical Education, Rajamangala University of Technology Thanyaburi, Pathumthani, Thailand

²สถาบันราชสุตา คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล (หน่วยงานเดิม) กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

²Ratchasuda Institute Faculty of Medicine Ramathibodi Hospital, Mahidol University (Former affiliation), Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: Oranong.son@mahidol.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ตามแนวปรากฏการณ์วิทยา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตด้านจิตใจของผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงจากพันธุกรรม ซึ่งเป็นผู้ป่วยในกลุ่มโรคที่หายากจึงขาดข้อมูลและความเข้าใจเชิงลึกในหลายมิติ การศึกษาเริ่มต้นจากกรอบแนวคิดคุณภาพชีวิตด้านจิตใจขององค์การอนามัยโลก และแนวคิดคุณภาพชีวิตของคนพิการ ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย คือ ผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงจากพันธุกรรมและผู้ดูแลหลักรวม 7 คน การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นแบบเฉพาะเจาะจง โดยคัดเลือกผู้ป่วยที่มีอาการรุนแรงจนกล้ามเนื้อลีบและส่งผลต่อการเคลื่อนไหว ซึ่งได้รับการแนะนำมาจากผู้ที่รู้จักใกล้ชิดกับผู้ป่วยและผู้ดูแลได้รับการเสนอชื่อโดยผู้ป่วย เครื่องมือหลักที่ใช้ในการวิจัยคือแนวคำถามแบบกึ่งโครงสร้างซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิดเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและใช้การวิเคราะห์เนื้อหาในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัย สรุปคุณภาพชีวิตด้านจิตใจของผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงใน 5 ประเด็น คือ 1) ผลกระทบทางด้านจิตใจจากความเจ็บป่วย 2) การยอมรับความเจ็บป่วยและความพิการ 3) ความเข้มแข็งที่มาจากความรัก กำลังใจ และหลักยึดเหนี่ยวทางใจ 4) มุมมองเชิงบวกต่อชีวิตและการมุ่งมั่นจะพึ่งตนเอง และ 5) การสนับสนุนจากครอบครัวและเครือข่ายทางสังคม ผลการศึกษาทำให้นักจิตวิทยาและผู้ทำงานเกี่ยวข้องได้เข้าใจคุณภาพชีวิตด้านจิตใจของผู้ป่วย และนำไปใช้ประโยชน์ในการดูแลช่วยเหลือผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงต่อไป ข้อเสนอแนะ ให้มีการพัฒนาระบบอาสาสมัครมีการดูแลแบบการจัดการรายกรณี การให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาที่สนับสนุนให้เกิดการยอมรับตนเองและยอมรับอุปกรณ์เครื่องช่วยในชีวิตประจำวัน

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิต, คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ, ผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรง

Abstract

This qualitative research employs a phenomenological approach to examine the psychological quality of life among patients with genetic muscular dystrophy. Given the rarity of this condition, there is limited in-depth information and understanding across multiple dimensions. The conceptual framework of this study is grounded in the World Health Organization's psychological quality of life framework and the quality of life concept for individuals with disabilities. The research Key informants comprised 7 individuals: patients with genetic muscular dystrophy and their primary caregivers. Key informants were selected through purposive sampling, choosing patients with severe symptoms affecting their muscle condition and mobility. These patients were recommended by people close to them (snowball sampling), and the patients nominated caregivers. The main research instrument used was a semi-structured interview guide for in-depth interviews with open-ended questions. Data was collected through in-depth interviews and analyzed using content analysis. The research findings summarize the psychological quality of life of patients with genetic muscle dystrophy into five key aspects: 1) Psychological impact of the illness, 2) Acceptance of illness and disability, 3) Strength derived from love, encouragement, and spiritual anchors, 4) Positive perspectives on life, and determination for self-reliance, and 5) Support from family and social networks. The results of the study enable psychologists and related professionals to better understand the psychological quality of life of patients and to utilize this knowledge in the ongoing care of patients with genetic muscular dystrophy. Recommendations include developing a volunteer system, implementing case management care, and providing psychological counseling that supports self-acceptance and acceptance of assistive devices in daily life.

Keywords: Quality of Life, Psychological Quality of Life, Patients With Muscular Dystrophy

บทนำ

องค์การอนามัยโลก พบว่า ประชากรราว 1.3 พันล้านคนทั่วโลก หรือ 1 ใน 6 ของประชากร ประสบกับความพิการบางอย่าง ที่ทำให้มีความเสี่ยงต่อภาวะซึมเศร้า การถูกเลือกปฏิบัติ และความยากจน (World Health Organization (WHO), 2023) ความพิการนั้นมาจากความสูงวัย การป่วยด้วยโรคเรื้อรัง และพันธุกรรม สำหรับโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงจากพันธุกรรม (Muscular Dystrophy: MD) เป็นหนึ่งในโรคทางพันธุกรรมหายากที่สามารถนำไปสู่ความพิการทางร่างกายที่รุนแรงได้ ความพิการทางร่างกายและการเคลื่อนไหวทำให้ผู้ป่วยมีความคับข้องใจ เนื่องจากไม่สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ไม่สะดวกในการเดินทาง จำเป็นต้องมีผู้ช่วยเหลือส่วนบุคคล รวมทั้งต้องปรับสภาพแวดล้อมในบ้าน ทำให้มีความยากลำบากในการใช้ชีวิต ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สภาพแวดล้อมและการมีส่วนร่วมทางสังคม (London Health, 2010) และมีผลการศึกษาในกลุ่มผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรง ที่พบว่า การ

ป่วยด้วยโรคนี้มีอิทธิพลด้านลบต่อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยในหลายด้าน (Zamani, G. et al., 2016) ขณะที่ปัจจุบัน ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับผู้ป่วยยังคงค่อนข้างจำกัด ส่งผลให้การรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับผู้ป่วยกลุ่มนี้ยังขาดแคลนในหลายมิติ

ผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงแรงที่มาจากพันธุกรรมเกิดจากความบกพร่องของยีนในส่วนที่ควบคุมการทำงานของกล้ามเนื้อ และยังเกิดจากการกลายพันธุ์ทางพันธุกรรมที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ ในการดำเนินโรค กล้ามเนื้อส่วนที่บกพร่องจะเสื่อมสภาพและอ่อนแอลงจากการขาดโปรตีนที่เสริมสร้างเส้นใยกล้ามเนื้อ ทำให้เส้นใยกล้ามเนื้อแต่ละเส้นเสื่อมลงจนกระทั่งกล้ามเนื้อตาย ผู้ป่วยจึงสูญเสียการควบคุมกล้ามเนื้อในส่วนที่ได้รับผลกระทบ และไม่สามารถเคลื่อนไหวได้ในที่สุด ปัจจุบันยังไม่มีการรักษาที่แน่นอน แต่เป็นการรักษาตามอาการเพื่อชะลอโรคเท่านั้น (Emery, A. E. H., 2008) ปัญหาในการควบคุมการเคลื่อนไหวนี้ เกิดขึ้นตั้งแต่ระดับน้อยและค่อย ๆ เพิ่มระดับมากขึ้นตามอายุไปจนถึงต้องใช้วีลแชร์ นอกจากนี้ อาการของโรคในผู้ป่วยที่มีความรุนแรงยังส่งผลให้มีปัญหากล้ามเนื้อหายใจและกล้ามเนื้อหัวใจด้วย (ศูนย์วิจัยสุขภาพกรุงเทพ, 2565)

จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาประสบการณ์ของผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงแรงเพื่อพัฒนาความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต พบว่า ผู้ป่วยในระยะเริ่มต้นยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลรักษาตนเองหรือการชลอโรค ไม่มีความรู้วิธีกายภาพบำบัดและออกกำลังกายที่เหมาะสม ทำให้การรักษาผิดวิธี ส่งผลให้กล้ามเนื้อเสียหายและอาการทรุดลง ความเจ็บป่วยยังส่งผลกระทบด้านจิตใจ ทำให้เกิดความเครียด ทั้งจากอาการของโรค การปรับตัว และจากความไม่เข้าใจของคนที่อยู่รอบตัว ผู้ดูแล และผู้ให้บริการ นอกจากนี้ยังมีการใช้อุปกรณ์อำนวยความสะดวกที่แตกต่างจากคนพิการประเภทอื่น มีอุปสรรคในการเดินทางที่ต้องใช้รถลิฟท์ที่มีค่าใช้จ่ายสูง ต้องมีการจ้างผู้ช่วยคนพิการที่มีค่าใช้จ่ายสูงเช่นกัน รวมทั้งต้องมีการจัดบริการสนับสนุนในการพัฒนาทักษะเพื่อประกอบอาชีพและเข้าร่วมในสังคมที่แตกต่างและมากกว่าคนพิการประเภทอื่น หลายปัจจัยภายนอกที่กล่าวมาส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตทางด้านจิตใจของผู้ป่วย

จากประเด็นผลกระทบดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตด้านจิตใจของผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงแรงจากพันธุกรรม ผ่านการให้ความหมายตามประสบการณ์ของผู้ป่วย การศึกษานี้ใช้กรอบแนวคิดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization (WHO), 2012) แนวคิดคุณภาพชีวิตของคนพิการ (คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, 2560) และจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นกรอบแนวคิดเริ่มต้นในการศึกษา โดยเน้น 4 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ การรับรู้สภาพจิตใจตนเอง มุมมองต่อความเจ็บป่วย หลักคิดในการดำรงชีวิต การสนับสนุนทางด้านจิตใจ ผลของการศึกษานี้คาดว่าจะทำให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในด้านจิตใจของผู้ป่วย ซึ่งสามารถนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการจัดบริการและการสนับสนุนทางจิตใจที่เหมาะสม เพื่อประโยชน์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงแรงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตด้านจิตใจของผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงแรงจากพันธุกรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบของการวิจัย

การศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตด้านจิตใจของผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงจากพันธุกรรมในประเทศไทย ผู้วิจัยเลือกวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methodology) ตามแนวคิดปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) เพื่อทำความเข้าใจประสบการณ์ของผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรง ตามการรับรู้และความเข้าใจของผู้ป่วย โดยมุ่งความสนใจที่ประสบการณ์ของผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงที่เกิดขึ้นจริง ตลอดจนการตีความ และมุมมอง ความเข้าใจ และการให้ความหมายของผู้มีประสบการณ์นั้นเอง (ชาย โพธิ์สิตา, 2562)

กลุ่มเป้าหมายการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายการวิจัยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 เป็นผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงจากพันธุกรรม ที่ได้รับการวินิจฉัยว่าป่วยมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี มีอายุตั้งแต่ 18 - 65 ปี จำนวน 5 คน และกลุ่มที่ 2 เป็นผู้ดูแลผู้ป่วยที่ทำหน้าที่ดูแลหลักไม่น้อยกว่า 3 ปี มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ทั้งที่เป็นญาติของผู้ป่วยที่มีความสัมพันธ์ทางสายเลือด หรือมีความสัมพันธ์ทางกฎหมาย และผู้ดูแลหลักที่ไม่ใช่ญาติ ตามที่ได้รับการเสนอชื่อจากผู้ให้ข้อมูลกลุ่มแรก

วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

การเลือกผู้เข้าร่วมการวิจัย เป็นการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์คุณลักษณะของผู้ให้ข้อมูลหลักที่กำหนด คือเป็นผู้ป่วยที่มีอาการของโรครุนแรงจนกล้ามเนื้อเสื่อมสภาพส่งผลต่อการเคลื่อนไหวที่สมัครใจในการให้ข้อมูล และผู้ดูแลได้รับการเสนอชื่อโดยผู้ป่วย ผู้วิจัยค้นหาผู้ให้ข้อมูลที่มีคุณสมบัติตามที่ได้รับการแนะนำจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้ป่วย และใช้วิธีการบอกต่อ (Snow Ball) รวมผู้เข้าร่วมวิจัยที่มีคุณสมบัติและสมัครใจจำนวน 7 คน ในการเข้าถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย นักวิจัยมีการติดต่อประสานงานเพื่อเข้าถึงผู้ป่วยในหลายช่องทาง คือติดต่อผู้ป่วยที่รู้จักโดยตรงและที่ได้รับการแนะนำต่อมา รวมทั้งติดต่อผ่านหน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวข้องกับผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงที่แนะนำผู้ป่วยที่มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์รวมทั้งช่วยประสานงานให้ข้อมูลผู้ป่วยเบื้องต้น จากนั้น ผู้วิจัยมีการติดต่อกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการแนะนำ โดยมีการสัมภาษณ์ตรวจสอบคุณสมบัติว่าตรงตามเกณฑ์ พร้อมทั้งชี้แจงเป้าหมายการวิจัย กระบวนการวิจัย ประเด็นในการสัมภาษณ์เชิงลึก และสอบถามความสมัครใจก่อนดำเนินการเก็บข้อมูล

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือหลักที่ใช้ในการวิจัยคือแนวคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการสร้างแนวคำถามสัมภาษณ์เริ่มจาก 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต คือ แนวทางคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization (WHO), 2012) เกณฑ์มาตรฐานการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, 2560) ภาวะของคุณภาพชีวิตในมิติของความพิการทางร่างกายและการเคลื่อนไหว (Albrecht, G. L. & Devlieger, P. J., 1999); (Moons, P. et al., 2006) และพัฒนารอบแนวคิด เริ่มต้นในการศึกษา 2) พัฒนาแนวคำถามแบบกึ่งโครงสร้างที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ ตามกรอบแนวคิดการวิจัย เน้นคำถามแบบปลายเปิดเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลได้สะท้อนการรับรู้จากประสบการณ์ของตนเอง 3) นำแนวคำถามไปทดลองใช้สัมภาษณ์ผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงจากพันธุกรรมที่ไม่ใช่ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยเพื่อตรวจสอบ

คุณภาพ และ 4) ปรับปรุงแนวคำถามหลังการทดลองใช้ก่อนจะนำไปเก็บข้อมูล และปรับปรุงคำถามเพิ่มเติมระหว่างการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากได้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายการวิจัยที่มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์และสมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยได้นัดหมายในการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลเป็นรายบุคคลตามวันเวลาสถานที่ที่ผู้ให้ข้อมูลสะดวก ใช้แนวคำถามในการสัมภาษณ์ที่เตรียมไว้ในการสัมภาษณ์ รวมทั้งมีคำถามเพิ่มเติมระหว่างการสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์ดำเนินไปทีละคนเริ่มจากสัมภาษณ์ผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงก่อน แล้วจึงสัมภาษณ์ผู้ดูแลภายหลัง ใช้เวลาสัมภาษณ์ครั้งละ 1 - 2 ชั่วโมง ระหว่างการสัมภาษณ์มีการบันทึกเสียงและนำไปถอดข้อความเสียงเพื่อนำไปใช้วิเคราะห์ข้อมูล ในระหว่างกระบวนการการเก็บข้อมูลมีการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมกัน จนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัว หรือเมื่อพบว่าไม่มีข้อมูลใหม่ หรือแตกต่างไปจากข้อมูลที่ได้รับมาก่อนหน้านี้แล้วจึงยุติการเก็บข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ตามแนวการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยา ที่เน้นการค้นหาคำหมายของปรากฏการณ์จากข้อมูล ทั้งความหมายในทัศนะของผู้ให้ข้อมูล แต่ละคน และความหมายโดยทั่วไปของปรากฏการณ์นั้น ๆ (ชาย โพธิสิตา, 2562) โดยเริ่มจากถอดเทปโดยละเอียด เรียบเรียง ตรวจสอบความถูกต้อง ฟังเสียงสนทนาร่วมกับการอ่านบันทึกประเด็นสำคัญที่ได้บันทึกไว้ ตรวจสอบอคติของตนเองก่อนการวิเคราะห์ อ่านข้อมูลอย่างละเอียดเพื่อค้นหาข้อความสำคัญหรือประเด็นหลัก ถอดรหัสข้อความ เพื่อให้ความหมายของประสบการณ์นั้นโดยยังคงใช้ภาษาของผู้ให้ข้อมูล จัดกลุ่มข้อมูล หาคำความสัมพันธ์เชื่อมโยงของข้อมูล สังเคราะห์โครงสร้างของข้อมูล นำข้อมูลจากการวิเคราะห์มาตรวจสอบความถูกต้องโดยผู้ให้ข้อมูล และผู้ทำงานเกี่ยวข้องกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อตรวจสอบผลการวิเคราะห์ข้อมูล (triangulation) นำไปสรุปและอภิปรายผล (ชาย โพธิสิตา, 2562); (วรรณดี สุทธิสารกร, 2559); (เบญจา ยอดดำเนิน-แอ๊ดติงส์ และกาญจนา ตั้งชลทิพย์, 2552)

จรรยาบรรณของการวิจัย งานวิจัยนี้ได้รับการอนุมัติจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เลขที่ COA 2021/012.0202 ผู้วิจัยดำเนินการด้วยความระมัดระวัง รับผิดชอบ ไม่ทำให้เกิดผลกระทบด้านลบต่อผู้ให้ข้อมูล มีการขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลในการบันทึกเสียง มีการนำเสนอข้อมูลในภาพรวม ใช้นามสมมุติ ไม่เปิดเผยตัวตนของผู้ให้ข้อมูล และทำลายข้อมูลหลังเสร็จสิ้นการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามทวิเคราะห์จากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยสรุปประสบการณ์คุณภาพชีวิตด้านจิตใจของผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงเป็น 5 ประเด็น คือ 1) ผลกระทบทางด้านจิตใจจากความเจ็บป่วย 2) การยอมรับความเจ็บป่วยและความพิการ 3) ความเข้มแข็งที่มาจากความรัก กำลังใจ และหลักยึดเหนี่ยวทางใจ 4) มุมมองเชิงบวกต่อชีวิตและการมุ่งมั่นจะพึ่งพาตนเอง และ 5) การสนับสนุนจากครอบครัวและเครือข่ายทางสังคม โดยมีรายละเอียดในแต่ละประเด็น ดังนี้

1. ผลกระทบด้านจิตใจจากความเจ็บป่วย

1.1 กลัวอนาคตบั้นปลาย “กลัวนอนติดเตียง ไม่อยากเป็นภาระ”

ผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงส่วนใหญ่มักเผชิญกับความกลัวและความกังวลเกี่ยวกับอาการที่อาจจะทรุดลงในอนาคตจนช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ต้องนั่งวีลแชร์หรือนอนติดเตียง คิดคิดว่าตัวเองเป็นภาระต่อผู้อื่นนี้บั่นทอนจิตใจ จนผู้ป่วยบางรายที่มีอาการหนักเคยคิดฆ่าตัวตาย หรือรู้สึกน้อยใจจนไม่อยากมีชีวิตอยู่ในขณะเดียวกันก็กลัวความตายจากปัญหาด้านการหายใจ สำหรับผู้ดูแลก็แบกรับความกังวลไม่น้อยไปกว่ากัน โดยเฉพาะกังวลว่าจะไม่สามารถดูแลผู้ป่วยได้จนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต เห็นได้จากตัวอย่างของ “สอง” ผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงจากพันธุกรรมวัยทำงานที่มักจะเดินแล้ววูบล้มบ่อย ๆ ที่กล่าวว่า

“ก็กังวล ไม่รู้ว่าเราจะถึงขั้นไหน ต้องนอนติดเตียงหรือเปล่า.... เมื่อก่อนเคยจิตตก น้อยใจ คิดฆ่าตัวตาย คิดว่าอยู่ไปก็ภาระคนอื่น ” (ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 2, 2565)

และการบอกเล่าของ “เอ” สามีวัย 60 ปี ที่ต้องดูแลภรรยาที่ป่วยมานานกว่า 10 ปี ที่สะท้อนความห่วงกังวลว่า

“เราอายุเยอะแล้ว ยังห่วงว่า ถ้าอายุมากกว่านี้จะดูแลเขาไหวมั๊ย จะดูแลเขาได้นานแค่ไหน ถ้าเราไม่อยู่เขาจะอยู่อย่างไร” (ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 5, 2565)

1.2 เครียดเรื่องเงิน ความสัมพันธ์ไม่ดี และมองตัวเองแย่ลง “จากไอดอล เป็นไอ้ต้อย”

ผู้ให้ข้อมูลหลักในงานวิจัยส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจระดับปานกลางลงไปจนถึงต่ำ ปัญหาการเงินจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ทำให้เกิดความเครียด ผู้ป่วยที่เคยหารายได้หลักของครอบครัวมีความเครียดมากเพราะกลายเป็นคนไม่มีรายได้ ขณะที่คนในครอบครัวต้องออกจากงานมาดูแลผู้ป่วย หรือทำงานได้น้อยลง ในบางครอบครัวความบีบคั้นทางเศรษฐกิจสร้างความตึงเครียดทางอารมณ์ เกิดการกระทบกระทั่งกัน ส่งผลต่อบรรยากาศและความสัมพันธ์ในบ้าน ดังตัวอย่างของ “เอ” ผู้ดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงที่ต้องดูแลผู้ป่วยคนเดียวตลอดทั้งกลางวันและกลางคืนจึงทำให้ขาดโอกาสในการหารายได้จนเจือครอบครัว ที่กล่าวว่า

“เขาช่วยเหลือตัวเองมากไม่ได้ ผมจะทำงานอย่างอื่นเพื่อเพิ่มรายได้ มันทำไม่ได้ ต้องคอยดูแลเขาเพราะเขาเข้าห้องน้ำเองไม่ได้ ไปไหนใกล้ ๆ อดห่วงไม่ได้ จะไปข้ามวันนี่ไม่ได้เลย ไม่มีคนดูแล ถ้ามีงานไปไกลนี้ผมจะต้องปฏิเสธเลย” (ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 5, 2565)

สำหรับผู้ป่วยกลุ่มที่เป็นโสด เมื่ออาการของโรคมารุนแรงขึ้นหรือต้องนอนติดเตียงก็ต้องหาเงินมาจ้างผู้ดูแล ทั้งที่ตัวเองไม่มีรายได้ แม้มีญาติเข้ามาช่วยในบางเวลา แต่ยังไม่เพียงพอกับความต้องการจำเป็น จึงทำให้ไม่ได้รับการดูแลที่เหมาะสม และเกิดความเครียดด้านสุขภาพต่อเนื่องตามมา เช่น เกิดแผลกดทับ ร่างกายอ่อนแรงมากขึ้นเพราะขาดการออกกำลังกายฟื้นฟูกล้ามเนื้อ ซึ่งนำไปสู่ความตึงเครียดทางอารมณ์มากขึ้นด้วย

ความเครียดของผู้ป่วยบางคนแสดงอาการทางร่างกายเช่นปวดหัวไมเกรนซึ่งมาจากการคิดกังวลซ้ำในเรื่องเดิม และยังส่งผลต่ออาการลักษณะต่อตนเองของผู้ป่วยที่มองตัวเองแย่ลง เช่น คิดว่าไม่สามารถเป็นผู้นำครอบครัวได้เหมือนเดิม นอกจากนี้ยังมีความรู้สึกโดดเดี่ยว เพราะรับรู้ตัวเองห่างไกลจากญาติพี่น้อง และไม่มีใครยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือ เป็นต้น ดังตัวอย่างของ “สาม” ผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงจากพันธุกรรมวัยกลางคนที่เคยเป็นผู้หารายได้หลักของครอบครัวแต่หลังจากป่วยหนักนานหลายเดือนเริ่มเข้าสู่ภาวะป่วยติดเตียงที่บอกว่า

“คิดมาก จนตอนนี้ปวดหัวเป็นไมเกรน ทั้งที่ไม่เคยปวดหัวมาตั้งนานแล้ว ให้แฟนเอายาพาราเซตามอลมาให้ แต่ถ้าไม่จำเป็นก็ไม่กิน เพราะมันต้องเสียเงินไปซื้อ เรานี้มีแต่ค่ายา ต้องประหยัด.... เมื่อก่อนเราเป็นไอคอลล ตอนนี้เป็นไอเตียงแล้ว ลูกก็พยายามบอกให้เราลุกขึ้นมาสู้อยู่ แต่ร่างกายเราไม่ไหวแล้วจริง ๆ... รู้สึกโดดเดี่ยว เหมือนญาติพี่น้องก็หายไป มองไปก็ไม่มีใครเหลือใครที่เราจะจ้องอยู่แล้ว” (ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 3, 2565)

2. การยอมรับความเจ็บป่วยและความพิการ

2.1 ยากจะยอมรับที่เราแตกต่างจากคนอื่น “ไม่อยากถูกมองเป็นคนพิการ”

การยอมรับตนเองเป็นความท้าทายสำคัญที่ผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงทุกคนต้องเผชิญ ผู้ให้ข้อมูลทุกคนต้องใช้เวลาในการยอมรับความจริงว่าตนเองป่วยเป็นโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงที่ถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ และด้วยอาการที่ทรุดลงตามลำดับทำให้ผู้ป่วยต้องปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงของร่างกายที่เสื่อมลงไปอยู่เสมอ ข้อจำกัดทางร่างกายที่เพิ่มขึ้นทำให้นำไปสู่สภาวะที่สังคมเรียกว่า “ความพิการ” ซึ่งเป็นคำที่ผู้ป่วยรู้สึกว่ายากจะยอมรับมากขึ้นไปอีก หลายคนมีประสบการณ์คล้ายกันคือความรู้สึกไม่ต้องการถูกมองว่าเป็นคนพิการ ดังตัวอย่างของ “สี่” ผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงจากพันธุกรรมในวัยยี่สิบปลายที่บอกว่า

“ตอนเด็กเครียดเหมือนกัน เอาใจดี จะบอกคนอื่นยังงี้ดี สังคมสมัยก่อน คนพิการมันไม่มีใครยอมรับ ดูประหลาด ๆ ยังเด็กด้วย ผมไม่เข้าใจ ตอนนั้นอายุ 15 ใครจะยอมรับเด็กพิการ เลยปิด ไม่มีใครรู้ว่าเป็นคนพิการ ปัจจุบันก็มีไม่กี่คนที่รู้ว่าผมเป็นคนพิการ พยายามทำตัวปกติ” (ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 4, 2565)

2.2 ยากจะยอมให้อุปกรณ์ช่วยเดิน “ถ้าใช้รถเข็นคือพิการเต็มตัวไหม?”

จุดเปลี่ยนสำคัญเกิดขึ้นเมื่อผู้ป่วยมีอาการทรุดลงจนประสบปัญหาการเดินทางและจำเป็นต้องใช้วีลแชร์เพื่อความปลอดภัย แต่ส่วนใหญ่กลับปฏิเสธการใช้ เพราะรู้สึกอายและมองว่าการใช้วีลแชร์เป็นสัญลักษณ์ยืนยันว่าเรามีความพิการและมีความแตกต่างจากคนอื่น ผู้ป่วยส่วนใหญ่มีทัศนคติเชิงลบต่อคำว่าคนพิการ เช่น มองว่าเป็นคนที่ถูกทอดทิ้ง ไม่สามารถพึ่งพาตนเอง เป็นภาระคนอื่น ความยากลำบากในการทำใจยอมรับนี้ทำให้หลายคนพบกับความเครียดและอุบัติเหตุซ้ำหลายครั้ง กว่าจะยอมรับการใช้อุปกรณ์ช่วยเหลือนี้เป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน ดังคำพูดของ “สอง” ผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงที่กล่าวอย่างหนักแน่นว่า

“ผมตั้งใจกับตัวเองไว้ ผมจะไม่มีทางใช้วีลแชร์หรือไม้เท้าเด็ดขาด ผมคิดว่า ถ้าผมใช้อุปกรณ์เหล่านี้ ผมจะกลายเป็นคนพิการเต็มตัว ผมไม่อยากเป็นคนพิการ ผมก็บอกกับบรรดาเพื่อน ๆ อาจารย์ ว่าผมจะไม่มีทางเป็นคนพิการเด็ดขาด ผมมีอคติกับคำ ๆ นี้” (ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 2, 2565)

2.3 ขอให้นิยามตนเองโดยไม่ใช้คำว่าพิการ “แค่คนปกติคนหนึ่งที่น่าป่วย”

ในระยะเวลาของการเปลี่ยนแปลงที่ยังไม่ชัดเจน ผู้ให้ข้อมูลมีการพยายามให้นิยามสิ่งที่เกิดขึ้นกับตัวเองแตกต่างกันไป เช่น บางคนบอกว่าเราเป็นคนป่วย เมื่อมีอาการก็คือป่วย แต่ไม่ได้ป่วยตลอดเวลา ถ้าไม่ป่วยก็มองว่าตัวเองคือคนปกติ หรือมองว่าเป็นคนป่วยเท่านั้น ไม่ใช่คนพิการ เป็นต้น ดังเช่นคำกล่าวของ “สี่” ผู้ป่วยที่เริ่มพบอาการยกแขนไม่ขึ้นตั้งแต่ช่วงวัยรุ่นและพยายามจะสร้างอัตลักษณ์ของตัวเองในแบบหนึ่ง ที่บอกว่า

“อยากอยู่แบบเป็นคนปกติมากกว่า ไม่ต้องไปบอกใครว่าเป็นคนพิการ เราทำตัวเป็นคนปกติ คิดว่าเป็นคนปกติก็ปกติ ไม่ต้องคิดว่าตัวเองเป็นคนพิการก็ได้ รู้สึกว่าเราก็คือคนปกติคนหนึ่ง แต่มันอาจจะมีแค่อาการบางอย่าง ฝังความคิดตัวเองแบบนี้ เหมือนหลอกตัวเองไหม” (ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 4, 2565)

2.4 ยอมรับเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต “ให้กล้ามเนื้ออ่อนแรงอยู่คู่กันไปกับเรา”

สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่ผ่านประสบการณ์อยู่ร่วมกับอาการของโรคมาเป็นระยะเวลานานพอสมควร เริ่มจะยอมรับและปรับตัวได้มากขึ้น จนสามารถยอมรับว่าอาการของกล้ามเนื้ออ่อนแรงเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ไม่ได้รู้สึกต่อต้านหรือปฏิเสธ มองเป็นเรื่องปกติ สามารถยอมรับกับตัวเองและคนอื่นได้ โดยจะการใช้การสังเกตตัวเอง เมื่อเห็นว่ามีอาการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย ก็รับรู้อาการนั้น และค่อย ๆ เรียนรู้วิธีการรับมือกับอาการใหม่นี้ เหมือนกับการเปลี่ยนแปลงอื่นที่เข้ามาในชีวิต ดังเช่น “หนึ่ง” ผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงจากพันธุกรรมที่อยู่กับอาการป่วยมากกว่า 30 ปี และต้องอาศัยวีลแชร์ในชีวิตประจำวันจนเป็นปกติ ที่บอกว่า

“เดี๋ยวนี้เวลาอาการแยลง ไม่ค่อยใจเสียเท่าไร รู้สึกตัวเองปล่อยวางได้มาก อะไรจะเกิดก็เกิด เรียนรู้ให้อยู่กับมันได้ก็พอ โรคเรารักษาไม่หาย แค่อยู่นิ่งหรือชะลอ ไม่สามารถแยกจากตัวเราได้ เราต้องทำใจอยู่กับมัน ตอนนี้องมองว่ามันเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเราไปแล้ว มองให้เป็นเรื่องปกติ เราเลยใช้ชีวิตปกติ.....คุณภาพชีวิตที่สำคัญที่สุดอยู่ที่ใจเรา เราจะใช้ชีวิตอยู่กับสิ่งที่เราเป็นยังไง” (ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 1, 2565)

3. ความเข้มแข็งที่มาจากความรัก กำลังใจ และหลักยึดเหนี่ยวทางใจ

3.1 กำลังใจจากครอบครัว “บอกตัวเองว่าเราต้องหาย”

สำหรับผู้ให้ข้อมูลทุกคน การได้รับความรัก กำลังใจ การดูแลเอาใจใส่จากคนในครอบครัว คนที่ผูกพันทางใจ เป็นความต้องการที่สำคัญมากลำดับแรก รวมทั้งการมีหลักยึดเหนี่ยวทางใจบางอย่าง เพราะเป็นน้ำหล่อเลี้ยงใจ เป็นแหล่งของความเข้มแข็งทางใจ สร้างความอบอุ่นใจ ช่วยให้ผู้ป่วยมีพลังชีวิตที่จะลุกขึ้นมาฟื้นฟูตนเอง ประคับประคองชีวิตให้สามารถฝ่าฟันกับความยากลำบากไปได้ ดังคำพูดของ “สอง” ผู้ที่บอกเล่าถึงกำลังใจในวันที่ประสบอุบัติเหตุหนักจนไม่คิดว่าจะกลับมาเดินได้อีกครั้งว่า

“ตอนที่ผมขาหัก เดินไม่ได้ ตาเขาไปเฝ้าให้กำลังใจทุกวัน ขนาดตาอายุ 60 70 เขายังไปเฝ้า ป้อนข้าว อาบน้ำให้ ตาเลี้ยงผมมาตั้งแต่เด็ก ยังต้องมานั่งเช็ดขี้เช็ดเยี่ยวให้ผม ผมก็สงสารเขา เลยกบกับตัวเองว่าเราจะต้องหาย ถ้าไม่ได้ตาคงถอดใจไปนานแล้ว” (ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 2, 2565)

3.2 ความช่วยเหลือจากคนที่รักผูกพัน “มีเพื่อนช่วยให้อุ่นใจ”

นอกจากคนในครอบครัว ผู้ป่วยหลายคนยังมีคนใกล้ชิดผูกพันกันมาซึ่งเป็นแหล่งสนับสนุนทางสังคมที่สำคัญ เช่นพ่อแม่บุญธรรมเข้ามาช่วยดูแลยามเจ็บป่วย เพื่อนที่เรียนมาด้วยกันตั้งแต่เด็กและดูแลกันเหมือนเป็นครอบครัว ครู นักบวชที่เคยสนิทใกล้ชิด แม้แต่เพื่อนร่วมงานที่มีความเข้าใจ คนเหล่านี้ได้เข้ามาดูแลช่วยเหลือให้คำปรึกษา สร้างความอบอุ่นใจ และเสริมกำลังใจให้ผู้ป่วย เช่นประสบการณ์อีกช่วงหนึ่งของ “สอง” ในวันที่ป่วยจนกล้ำเนื้อลึบและยังไม่สามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้ ที่บอกว่า

“เคยคิดว่าจะอยู่ไปทำไม อยู่ไปก็เป็นภาระ ช่วงหนึ่งพิด ๆ ไม่มีเงินเลย ก็คิดฆ่าตัวตายเหมือนกัน เหมือนโชคชะตาฟ้าลิขิต เพื่อนมาหาให้ตั้งคึดตัวไว้ เติมเงินให้อีก โทรคุย เขาก็ให้กำลังใจ เพื่อนบอก เดือนร้อนโทรหากุลี ไม่คิดว่ากุเป็นเพื่อนแล้วหรือ มีกูอยู่เป็นเพื่อนทำไม ก็เลยคิดว่า...อยู่ก็อยู่” (ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 2, 2565)

3.3 ศรัทธาในศาสนาเป็นหลักยึดเหนี่ยว “ทุกอย่างฝากไว้กับพระเจ้า”

ประสบการณ์ของผู้ป่วยหนักหลายราย การมีความเชื่อและความศรัทธาในศาสนาที่ตนนับถือเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจที่สำคัญ ทำให้พวกเขามีความมั่นคงทางใจในขณะเผชิญกับความยากลำบาก และช่วยให้สามารถผ่านวิกฤตในแต่ละช่วงมาได้ ดังตัวอย่างของ “สาม” ผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงที่แม้ในวันที่นอนติดเตียงไม่มีรายได้ ต้องพึ่งพาคนอื่นในการทำกิจวัตรประจำวัน แต่ความเชื่อและศรัทธาที่เคยมียังคงไม่เปลี่ยนแปลง ที่บอกว่า

“เรามีความเชื่อ ทุกอย่างฝากไว้กับพระเจ้า เป็นสิ่งที่มั่นคงได้ดีที่สุด แม้กระทั่งยามที่เราไม่มีเลยทั้งบ้านเหลือเงินร้อยเดียว พระเจ้าส่งคนมา ส่งพ่อ (บาทหลวง) เอาข้าวสารมาให้ เอาอาหารแห้งมาให้เป็นคัณรกละนะ” (ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 3, 2565)

4. มุมมองเชิงบวกต่อชีวิตและการมุ่งมั่นจะพึ่งตนเอง

4.1 ดำรงชีวิตอิสระในแบบของตนเอง

ท่ามกลางอาการเจ็บป่วยที่ถาโถมเป็นระยะ ผู้ป่วยแต่ละคนยังพยายามสร้างความมั่นคงทางใจให้ตัวเองด้วยการมีมุมมองเชิงบวกต่อชีวิต การมีความพึงพอใจในสิ่งที่ตนเองมีและเป็นอยู่ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ป่วยที่ยังใช้ร่างกายทำงานได้ มีความคิดว่าตัวเองยังสามารถทำงานได้ไม่ต่างจากคนอื่น สามารถกำหนดตนเองได้ มีความเป็นอิสระในแบบของตัวเอง และพยายามทำทุกวันให้เต็มที่เพื่อตัวเองและครอบครัว พยายามพึ่งพาตนเองให้มาก

ที่สุด โดยไม่ได้คิดว่าข้อจำกัดของร่างกายเป็นอุปสรรค ดังเช่น “หนึ่ง” ผู้ป่วยที่ยังทำงานหาเลี้ยงตัวเองได้ โดยใช้ชีวิตบนวีลแชร์มากกว่า 10 ได้สะท้อนมุมมองต่อชีวิตที่เป็นอิสระแบบของตัวเองว่า

“ทุกสิ่งทุกอย่างมองว่าอยู่ที่ตัวเราทั้งหมด อยู่ที่ตัวเรากำหนด อะไรก็แล้วแต่เกิดจากตัวเรา จะออกมาดีหรือไม่ดี เราเลือกได้หมด อยู่ที่จะเลือกหรือไม่เลือก ....อย่างการทำงาน ถ้าเรามอง จะว่าเราเข้าข้างตัวเอง หรือเปล่า แต่เราว่าเราสำเร็จ การศึกษา ครอบครัว อาชีพ เราก็มั่นใจ ถึงแม้จะขาดหายไปบ้าง ไม่ครบเท่าคนอื่น แต่เราก็พอใจเท่าที่เรามี” (ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 1, 2565)

4.2 พึ่งตนเองได้ ไม่เป็นภาระ

ในการเป็นคนป่วยหรือมีข้อจำกัดทางร่างกายที่หลายคนคิดว่าต้องเป็นผู้รับ แต่ผู้ป่วยสะท้อนถึงการพยายามพึ่งพาตนเองให้มากที่สุด เพื่อไม่เป็นภาระกับครอบครัว เช่น แม้มกล้ามเนื้ออ่อนแรงมากแล้ว ผู้ป่วยก็ยังพยายามประกอบตัวเอง ปรับวิธีการเดินและการทรงตัวให้ปลอดภัย เพื่อให้ยังทำงานเลี้ยงครอบครัวได้ และบางคนยังมองว่าตนเองสามารถเป็นผู้ให้และเป็นที่พักพิงให้คนอื่นได้ด้วยเช่นกัน ดังตัวอย่างของ “สอง” ผู้ป่วยที่ผ่านการป่วยหนักกล้ามเนื้ออ่อนแรงจนเดินไม่ได้มากกว่า 3 ครั้ง แต่ก็ยังสู้ฟันพุงร่างกายตัวเองขึ้นมาจนกลับมาทำงานได้แทบทุกครั้ง ที่กล่าวถึงความภูมิใจในตัวเองว่า

“ผมภูมิใจที่เรียนจบได้ด้วยความสามารถของตัวเอง ใช้เงินทางบ้านส่วนน้อยมาก จะขอความช่วยเหลือเวลาจำเป็น ที่ไม่มีจริง ๆ เท่านั้น ผมตั้งใจทำทุกอย่างอย่างเต็มที่ มันเป็นเรื่องท้าทายมาก ผมก็ภูมิใจแล้วละครับ อีกอย่างก็เรื่องที่ทำงาน ผมภูมิใจที่ได้ทำงานที่ดี ตั้งแต่ทำงานมา 8 - 9 ปี ผมไม่ได้เป็นภาระ ผมสามารถช่วยคนอื่นได้ ผมกลายเป็นที่พักพิงให้คนอื่นได้ด้วยในบางครั้ง” (ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 2, 2565)

5. การสนับสนุนจากครอบครัวและเครือข่ายทางสังคม

การมีความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีจากคนในครอบครัว คนใกล้ชิด และเครือข่ายทางสังคมที่หลากหลายเป็นส่วนสำคัญในการสนับสนุนทางด้านจิตใจ ทำให้ผู้ป่วยมีกำลังใจในชีวิต อาทิ การมีคู่ชีวิตที่ร่วมทุกข์ร่วมสุข การมีญาติพี่น้องในครอบครัวหรือเพื่อนสนิทที่มีความเป็นกัลยาณมิตรคอยดูแลช่วยเหลือในช่วงที่ยากลำบาก ในกลุ่มเครือข่ายศาสนามีการติดตามเยี่ยมที่บ้าน นำการสวดภาวนาที่บ้านผู้ป่วยเพื่อเสริมกำลังใจตามความเชื่อทางศาสนา รวมทั้งผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือช่วยเป็นที่ปรึกษา และรวมไปถึงการช่วยเหลือผู้ป่วยในด้านการเงิน สิ่งของเครื่องใช้เวชภัณฑ์ กายอุปกรณ์ ตามความต้องการจำเป็น ดังเช่นที่ “หนึ่ง” ได้ทบทวนชีวิตของตัวเองว่า

“นั่งทบทวนชีวิตตั้งแต่ต้น ทุกส่วนร่วมของการยินดีจนกระทั่งป่วยเจียนตาย ไม่เคยพบนักบวชเข้ามาช่วยตอนป่วยคุณพ่อรู้ข่าวก็มาเยี่ยมเอาน้ำเสกมาฝาก คุณพ่ออีกคนที่อิตาลี อยู่ดี ๆ โทรมาหา เหมือนพระช่วย เรากำลังเครียด จะหาเงินที่ไหนซื้อวีลแชร์ใหม่ คุณพ่อหาคนที่ใจบุญช่วยบริจาค เขาช่วยเรียไรมาให้ จนได้เงินซื้อวีลแชร์ไฟฟ้าคันนี้ รถไฟฟ้านี้ช่วยให้ชีวิตเราเปลี่ยนมาเลย” (ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 1, 2565)

โดยสรุป คุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงในด้านจิตใจ ผู้ป่วยจะมีความกังวลเกี่ยวกับอาการของโรคที่มากขึ้นตามลำดับและห่วงกังวลต่ออนาคตของตนเองและคนในครอบครัว มีความเครียดทั้งจากอาการของโรคและจากสถานะการเงินของครอบครัว โดยเฉพาะเมื่ออยู่ในภาวะที่ช่วยตัวเองไม่ได้ และผู้ป่วยยังมีมุมมองต่อภาพลักษณ์ของตนเองเปลี่ยนไป ผู้ป่วยต้องใช้เวลาในการยอมรับว่าตนเองแตกต่างไปจากคนอื่น และต้องปรับตัวกับอาการเจ็บป่วยที่ค่อย ๆ นำไปสู่ข้อจำกัดของร่างกาย ผู้ป่วยรู้สึกว่ายากที่จะยอมรับคำว่าคนพิการซึ่งเป็นคำเชิงลบ รวมทั้งไม่ยอมรับการใช้วีลแชร์ในชีวิตประจำวัน ผู้ป่วยบางคนเท่านั้นที่ยอมรับได้ว่าอาการของโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต พลังทางจิตใจที่สำคัญของผู้ป่วยมาจากความรัก กำลังใจ การดูแลที่อบอุ่นจากคนในครอบครัว และคนที่มีความสัมพันธ์ทางใจ รวมทั้งการมีหลักยึดเหนี่ยวทางใจจากความศรัทธาในศาสนาซึ่งมีส่วนช่วยให้มีกำลังใจในการฟื้นฟูตนเองและฝ่าฟันความยากลำบาก นอกจากนี้ ความมั่นคงทางใจของผู้ป่วยยังมาจากการมีมุมมองเชิงบวกต่อชีวิต การพึงพอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่ การเห็นความสามารถในการดำรงชีวิตเป็นอิสระในแบบของตัวเอง และการพึ่งพาตนเองได้ รวมทั้งการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวและเครือข่ายทางสังคม

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตด้านจิตใจของผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงจากพันธุกรรม พบว่า ผลกระทบจากโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงส่งผลต่อการใช้ชีวิตทุกด้าน ทั้งสภาวะด้านความคิด จิตใจ และความ เป็นอยู่ที่ดีของผู้ป่วย สอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่า ผู้ป่วยหลายคนมีความรู้สึกโดดเดี่ยว วิตกกังวล และซึมเศร้า ห่วงกับอาการและผลการวินิจฉัย และจำเป็นต้องได้รับการดูแลด้านสุขภาพจิตจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้สามารถปรับตัว ต่อความพิการ (Che Ismail, E. H. & Othman, N., 2015); (Muscular Dystrophy UK, 2023) โดยเฉพาะ ประเด็นของความวิตกกังวลเกี่ยวกับอาการที่ทรุดลงและการช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ในอนาคต สอดคล้องกับ การศึกษาของ ภาคภูมิ คำเขียว และศิริรักษ์ สิงหเสน ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการทางการ เคลื่อนไหว กรณีศึกษาองค์กรบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่สามัคคี อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี (ภาคภูมิ คำเขียว และศิริรักษ์ สิงหเสน, 2563) ที่พบว่า ผู้ป่วยมักมีความวิตกกังวลถึงความพิการทางร่างกายที่อาจจะรุนแรงขึ้นต่อไป ในอนาคต เช่นกัน

ในประเด็นการยอมรับตนเอง จากการศึกษาพบว่า ผู้ป่วยสามารถยอมรับความเจ็บป่วยด้วยโรคกล้ามเนื้อ อ่อนแรง และยอมรับข้อจำกัดทางด้านร่างกายในการทำกิจวัตรประจำวัน รวมทั้งข้อจำกัดในการมีส่วนร่วมในสังคม ได้ในระดับหนึ่ง กระบวนการยอมรับเกิดขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไป เนื่องจากผู้ป่วยทั้งหมดเป็นโรคจากพันธุกรรม มี อาการแสดงของโรคตั้งแต่วัยเด็กหรือเข้าสู่วัยรุ่นและเพิ่มขึ้นทีละน้อย ผลกระทบทางด้านจิตใจและการปรับตัวจึง เกิดขึ้นคู่กันมาตลอด ในระยะเริ่มต้นเมื่อการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นไม่มาก การยอมรับได้ไม่ใช่เรื่องยาก แต่เมื่ออาการ เพิ่มขึ้นมากจนส่งผลต่อการเคลื่อนไหว การเดินด้วยตนเอง ผู้ป่วยยอมรับตนเองได้น้อยลง โดยเฉพาะการยอมรับ ความพิการ

การปฏิเสธความพิการนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้กับความพิการทางกายภาพ ซึ่งไม่ได้เกิดจากความเสียหายของ สมอง และสามารถแสดงออกได้หลายระดับและหลายรูปแบบ การปฏิเสธเป็นการป้องกันทางจิตใจพื้นฐานของแต่

ละบุคคลเมื่อเผชิญกับภัยคุกคามต่อความนับถือตนเองของบุคคล เป็นกลไกที่ใช้เพื่อบิดเบือนความเป็นจริงที่ยอมรับไม่ได้ และต้องมีความพยายามช่วยเหลือเพื่อให้บุคคลคืนสู่ความเป็นจริง ซึ่งต้องมีประสบการณ์ที่พึงพอใจ และมีความรู้สึกลดลงอย่างมากขึ้น (Fisher, S. H., 1958) ในกรณีของผู้ป่วยที่ร่วมในการวิจัย การปฏิเสธความพิการนำไปสู่การปฏิเสธอุปกรณ์ช่วยเช่น วีลแชร์ ที่ในมุมมองของผู้ป่วยมองว่า เป็นสัญลักษณ์ของความพิการ การปฏิเสธอุปกรณ์ช่วยนี้ส่งผลต่อความปลอดภัยและอุบัติเหตุ ซึ่งทำให้อาการของผู้ป่วยทรุดลง

การใช้วีลแชร์เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้ผู้ป่วยที่มีข้อจำกัดด้านการเคลื่อนไหวสามารถใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถมีส่วนร่วมในสังคมในทุกบทบาทได้ การสนับสนุนให้ผู้ป่วยได้เลือกและตัดสินใจเกี่ยวกับอุปกรณ์ช่วยเหลือที่เหมาะสมกับตนเอง ช่วยให้ผู้ป่วยสามารถเคลื่อนไหวและดำเนินชีวิตได้อย่างอิสระและเต็มศักยภาพ มีส่วนยกระดับคุณภาพชีวิตและสุขภาวะทางจิตในระยะยาว นอกจากนี้ สำหรับผู้ป่วยที่มีข้อจำกัดทางการเคลื่อนไหวจำนวนมากยังมองว่าวีลแชร์ไม่ใช่เพียงอุปกรณ์ช่วย แต่เป็นส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์ตนเองด้วย (Rosenberg, L. & Gefen, N., 2024) การที่ผู้ป่วยสามารถเปิดใจจนยอมรับวีลแชร์และอุปกรณ์ช่วยในชีวิตประจำวันจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลต่อตัวตนของผู้ป่วย และการปรึกษาด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพซึ่งเป็นการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเพื่อช่วยให้เกิดการยอมรับสิ่งที่เป็นอยู่รวมทั้งการยอมรับอุปกรณ์เครื่องช่วยในชีวิตประจำวันจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้ป่วยกลุ่มนี้

สำหรับการดูแลทางด้านจิตใจจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยนี้ไม่ได้เข้าสู่บริการโดยตรง แต่มักปรึกษากับบุคคลที่ใกล้ชิดไว้วางใจ และใช้การปรับวิธีคิดให้เข้มแข็ง มองเชิงบวก ร่วมกับการดูแลสนับสนุนจากคนในครอบครัว และบางคนมีองค์กรทางศาสนาที่นับถือให้ความช่วยเหลือทั้งด้านปัจจัยดำรงชีวิตและการหนุนเสริมด้านกำลังใจ ซึ่งนับว่าเป็นทรัพยากรใกล้ตัวที่ดี อย่างไรก็ตาม ข้อมูลนี้สะท้อนให้เห็นว่า การจัดการบริการในระบบอย่างเป็นทางการในประเทศไทยเช่น การจัดการปรึกษาฉันท์เพื่อน (Peer Counseling) จากศูนย์การดำรงชีวิตอิสระในแต่ละพื้นที่ และการปรึกษาด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ (Rehabilitation Counseling) ที่เป็นการให้บริการจากผู้เชี่ยวชาญ ยังมีไม่เพียงพอและผู้ป่วยไม่สามารถเข้าถึงได้มากนัก ขณะที่ประเด็นการทำให้ผู้ป่วยสามารถยอมรับตนเองได้เป็นประเด็นที่ควรมุ่งเน้นในการให้การปรึกษา

ทั้งนี้ นอกจากการปรับตัวของผู้ป่วยให้สามารถยอมรับความพิการแล้ว การปรับตัวของครอบครัวและผู้ดูแลในการยอมรับความพิการและการดูแลผู้ป่วยก็มีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยเช่นกัน เพราะครอบครัวและผู้ดูแลเองก็มีความเครียดในการดูแลผู้ป่วย มีความรู้สึกเป็นภาระทั้งทางอารมณ์และทางกายภาพ (Landfeldt, E. et al., 2018) สอดคล้องกับการศึกษาของ Lim, Y. ที่ได้ศึกษาเรื่อง การยอมรับความพิการของผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงดูเชนน์ (Duchenne Muscular Dystrophy : DMD) และครอบครัว (Lim, Y., 2022) ที่พบว่า การจัดการบริการสนับสนุนที่มีประสิทธิภาพสำหรับผู้ป่วยและครอบครัวต้องให้ความสำคัญกับการยอมรับความพิการของครอบครัวทั้งหมดด้วย จึงต้องเข้าใจปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งต่อการยอมรับความพิการของครอบครัว และส่งเสริมความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งระหว่างสมาชิกในครอบครัว นอกจากนี้การให้การสนับสนุนแก่ครอบครัวและผู้ดูแลตั้งแต่ช่วงของการวินิจฉัยโรคเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมครอบครัวและผู้ดูแลให้ปรับตัวได้สำเร็จ (Colvin, M. K. et al., 2018)

สุดท้าย ข้อค้นพบในประเด็นการสนับสนุนจากครอบครัวและเครือข่ายทางสังคมจากงานวิจัยนี้ที่พบว่าความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีจากคนในครอบครัว คนใกล้ชิด และเครือข่ายทางสังคมที่หลากหลายเป็นส่วนสำคัญใน

การสนับสนุนทางด้านจิตใจและทำให้ผู้ป่วยมีกำลังใจในชีวิต มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ (เพ็ญภา ศรีวิชัย และอมราพร สุการ ที่ศึกษาเรื่องโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของคนพิการทางการเคลื่อนไหว (เพ็ญภา ศรีวิชัย และอมราพร สุการ, 2563) ที่พบว่า การสนับสนุนทางสังคมส่งผลต่อคุณภาพชีวิต การสนับสนุนทางสังคมส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วย เพราะการที่คนพิการทางการเคลื่อนไหวได้รับการสนับสนุนจากแหล่งสนับสนุนต่าง ๆ และรู้สึกว่าการได้รับการช่วยเหลือจากคนอื่น สิ่งเหล่านี้ล้วนมีส่วนช่วยเยียวยาทางจิตใจ เสริมสร้างกำลังใจ ทำให้มีความอดทน พยายาม ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และการได้รับการสนับสนุนทางจิตใจเช่นนี้ ยังส่งผลต่อความเข้มแข็งทางจิตใจ โดยเฉพาะการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว พบว่า มีส่วนสำคัญที่ช่วยให้คนพิการมีการฟื้นคืนทางด้านจิตใจและกลับมามีพลังในการดำเนินชีวิตอีกครั้งด้วย

สรุปและข้อเสนอแนะ

การเจ็บป่วยด้วยโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงจากพันธุกรรมส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตด้านจิตใจของผู้ป่วย และครอบครัว ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตด้านจิตใจของผู้ป่วย คือ การยอมรับและปรับตัวกับความเจ็บป่วย ตลอดจนความบกพร่องทางด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว ความเข้มแข็งภายในที่มาจากการได้รับความรัก กำลังใจ การมีหลักยึดเหนี่ยวทางใจ การมีมุมมองเชิงบวกบนฐานความเข้าใจในชีวิต การมุ่งมั่นจะพึ่งพาตนเอง รวมทั้งการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว เครือข่ายทางสังคม ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ 1) การพัฒนาระบบอาสาสมัครที่มีทักษะความรู้ในการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงที่มีอาการมากขึ้นหรือนอนติดเตียง เพื่อให้ผู้ป่วยได้รับการดูแลอย่างครอบคลุมทั่วถึงและมีคุณภาพ 2) การพัฒนาระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทางการเคลื่อนไหวและพิการรูปแบบอื่นที่เป็นองค์รวม มีการดูแลแบบการจัดการรายกรณี (Case Management) โดยมีนักให้คำปรึกษาด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพให้การสนับสนุนด้านจิตใจด้วย และ 3) การให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาสำหรับผู้ป่วยควรสนับสนุนให้เกิดการยอมรับตนเอง และการยอมรับอุปกรณ์เครื่องช่วยในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้ป่วยกลุ่มนี้ และข้อเสนอสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเป็นรายกรณีเพื่อเข้าถึงประสบการณ์ชีวิตที่มีความลุ่มลึกและต่อเนื่องของผู้ป่วยซึ่งจะช่วยให้เห็นพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงในแต่ละจุดเปลี่ยนสำคัญของชีวิต นอกจากนี้ ด้วยธรรมชาติของโรคที่ถ่ายทอดทางพันธุกรรมจึงควรมีการศึกษาลักษณะกลุ่มครอบครัวซึ่งจะช่วยให้เห็นมิติความสัมพันธ์ที่ชัดเจนและเกิดความเข้าใจต่อโรคนี้รอบด้านมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทุนสนับสนุนจากมูลนิธิราชสุตา ข้อมูลจากโครงการวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงจากพันธุกรรม และนักวิจัยในโครงการผู้จากไป คุณชุกกลิน ผ่องแผ้ว ต้นเรื่องของการศึกษาเรื่องนี้ที่ได้แบ่งปันประสบการณ์ชีวิตในฐานะผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรง รวมทั้งผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่สละเวลาให้ข้อมูลอย่างกระตือรือร้น

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560 - 2564. กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- ชาย โพธิ์สิตา. (2562). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เบญจา ยอดดำเนิน-แอ๊ดติคจ์ และกาญจนา ตั้งชลทิพย์. (2552). การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ: การจัดการข้อมูล การตีความ และการหาความหมาย. (พิมพ์ครั้งที่ 1). นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 1. (29 มี.ค. 2565). คุณภาพชีวิตด้านจิตใจของผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงจากพันธุกรรม. (ณัฐกา สงวนวงษ์, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 2. (19 พ.ค. 2565). คุณภาพชีวิตด้านจิตใจของผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงจากพันธุกรรม. (ณัฐกา สงวนวงษ์ และอรอนงค์ สงเจริญ, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 3. (6 มิ.ย. 2565). คุณภาพชีวิตด้านจิตใจของผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงจากพันธุกรรม. (ณัฐกา สงวนวงษ์ และอรอนงค์ สงเจริญ, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 4. (4 พ.ย. 2565). คุณภาพชีวิตด้านจิตใจของผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงจากพันธุกรรม. (ณัฐกา สงวนวงษ์ และอรอนงค์ สงเจริญ, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 5. (30 มี.ค. 2565). คุณภาพชีวิตด้านจิตใจของผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงจากพันธุกรรม. (อรอนงค์ สงเจริญ, ผู้สัมภาษณ์)
- ภาคภูมิ คำเขียว และศิริรักษ์ สิงหเสม. (2563). การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการทางการเคลื่อนไหว กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่สามัคคี อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี. ใน สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วรรณดี สุทธิธารกร. (2559). การวิจัยเชิงคุณภาพ: การวิจัยในกระบวนทัศน์ทางเลือก. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สยามปริทัศน์.
- ศูนย์วิจัยสุขภาพกรุงเทพ. (2565). โรคกล้ามเนื้อลีบจากพันธุกรรม. เรียกใช้เมื่อ 17 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://www.bangkokhealth.com/articles/โรคกล้ามเนื้อลีบจากพันธุกรรม/>
- เพ็ญนภา ศรีวิชัย และอมราพร สุรการ. (2563). โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของคนพิการทางการเคลื่อนไหว. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาประยุกต์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Albrecht, G. L. & Devlieger, P. J. (1999). The disability paradox: high quality of life against all odds. *Social Science & Medicine*, 48(8), 977-988.
- Che Ismail, E. H. & Othman, N. (2015). Psychological approach in managing muscular dystrophy patients in Malaysia. *Iranian Journal of Public Health*, 44(3), 418-419.

- Colvin, M. K. et al. (2018). Psychosocial Management of the Patient with Duchenne Muscular Dystrophy. *Pediatrics*, 142(2), S99-S109.
- Emery, A. E. H. (2008). *Muscular dystrophy*. (3rd ed.). New York: Oxford University Press.
- Fisher, S. H. (1958). Mechanism of denial in physical disabilities. *AMA Archives of Neurology & Psychiatry*, 80(6), 782-784.
- Landfeldt, E. et al. (2018). Duchenne muscular dystrophy and caregiver burden: A systematic review. *Developmental medicine and child neurology*, 60(10), 987-996.
- Lim, Y. (2022). A study on acceptance of disability for a child with Duchenne muscular dystrophy and his parents. *Korean Journal of Physical Multiple & Health Disabilities*, 65(1), 119-143.
- London Health. (2010). living with a disability. Retrieved September 18, 2020, from <http://www.londonhealth.co.uk/bone-muscle/living-disability.html>
- Moons, P. et al. (2006). Critique on the conceptualization of quality of life: a review and evaluation of different conceptual approaches. *International journal of nursing studies*, 43(7), 891-901.
- Muscular Dystrophy UK. (2023). How to get mental health support. Retrieved January 10, 2023, from <https://www.musculardystrophyuk.org/get-support/health-and-care/getting-mental-health-support>
- Rosenberg, L. & Gefen, N. (2024). Seating and Mobility Concerns of Adults with Duchenne Muscular Dystrophy. *Disabilities*, 4(4), 1065-1075.
- World Health Organization (WHO). (2012). Measuring WHOQOL Quality of Life. Retrieved February 17, 2025, from <https://www.who.int/tools/whoqol>
- World Health Organization (WHO). (2023). World report on disability. Retrieved February 17, 2025, from <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/disability-and-health>
- Zamani, G. et al. (2016). The quality of life in boys with Duchenne muscular dystrophy. *Neuromuscular Disorders*, 26(7), 423-427.

ผลการใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดไฮสโคปที่มีต่อความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนเพชรผดุงเวียงชัย* THE EFFECT OF USING THE CREATIVE ARTS ACTIVITIES SET FOLLOWING HIGH SCOPE APPROACH AFFECTING THE ABILITIES TO USE FINE MOTOR OF PRESCHOOL CHILDREN IN THE THIRD YEAR OF KINDERGARTEN AT PHETPHADUNGWIANGCHAI SCHOOL

กัลยา บุหงอ, พลิตา คชสิทธิ์*, สุวิมล เด่นสุนทร

Kanlaya Buhngo, Palita Kachasit*, Suwimol Densuntorn

คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยตาปี สุราษฎร์ธานี ประเทศไทย

Faculty of Education and Liberal Arts, Tapee University, Surat Thani, Thailand

*Corresponding author E-mail: Palitakotchakit36@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อสร้างชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดไฮสโคปสำหรับเด็กปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) ศึกษาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยหลังจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดไฮสโคป และ 3) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยก่อน และหลังจัดการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนเพชรผดุงเวียงชัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้อง นักเรียนทั้งสิ้น 18 คนได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ชุดกิจกรรมศิลปะ สร้างสรรค์ตามแนวคิดไฮสโคปและแผนการจัดประสบการณ์ จำนวน 30 แผน และแบบสังเกต ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย มีค่าความเชื่อมั่น 0.93 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวน ผลการวิจัยปรากฏว่า 1) ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดไฮสโคปสำหรับเด็กปฐมวัยมีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.47/85.19 ซึ่งมีผลเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 2) ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยหลังจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดไฮสโคปมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.47 ซึ่งเด็กปฐมวัยมีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กทั้ง 5 ด้าน สูงขึ้น 3) ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยหลังจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดไฮสโคปสูงกว่าก่อนจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดไฮสโคปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ชุดกิจกรรมศิลปะ, ตามแนวคิดไฮสโคป, การใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก

Abstract

The purposes of this research were 1) Develop the creative arts activities set following high scope approach for preschool children to an efficiency performance standard criterion of 80/80; 2) Study the abilities to use fine motor of preschool children after learning using the creative arts activities set following high scope approach; and 3) Compare the abilities to use fine motor of preschool children before and after learning using the creative arts activities set following high scope approach. The research sample consisted were preschool children in the third year of Kindergarten at Phetphadungwangchai School, the first semester of the 2024 academic year, with 1 classroom and a total of 18 childrens. Random purposive samples were collected from the group. The employed research instruments were the creative arts activities set following high scope approach and 30 experience plans and an observation form the abilities to use fine motor of preschool children. Statistics for data analysis were the mean, standard deviation, and the Wilcoxon signed rank test. The research findings showed that 1) The results of the develop and efficiency of the creative arts activities set following high scope approach for preschool children were 82.47/85.19, which was in line with an efficiency performance standard criterion of 80/80. 2) The abilities to use fine motor of preschool children after learning using the creative arts activities set following high scope approach had a mean value of 2.47, which means that preschool children had higher abilities to use fine motor in all 5 areas. 3) The abilities to use fine motor of preschool children after learning using the creative arts activities set following high scope approach was higher than before learning using the creative arts activities set following high scope approach at a statistical significance level of .05.

Keywords: Activities Set, High Scope Approach, Use of Small Muscles

บทนำ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพนั้นช่วงวัยที่สำคัญที่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนา คือช่วงปฐมวัย เนื่องจากช่วงวัยนี้ถือได้ว่าเป็นช่วงวัยที่มีความสำคัญมากของชีวิตเพราะเป็นช่วงเวลาสำคัญที่ร่างกาย และสมอง กำลังเจริญเติบโต โดยในช่วงวัยนี้เด็กจะมีโอกาสเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัส ทั้ง 5 ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น การสัมผัส รวมไปถึงได้เรียนรู้จากการเคลื่อนไหว การเล่น การลงมือทำการได้สำรวจ ทดลอง ค้นพบสิ่งใหม่ ๆ ซึ่ง เด็ก ๆ จะได้มีโอกาสคิดแก้ปัญหา ตัดสินใจ และเลือกสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง เป็นการวางรากฐานที่มั่นคงส่งผลให้ เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในวันหน้า ดังนั้น การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในช่วงแรกของชีวิตจึงมีอิทธิพลต่อการเตรียมความพร้อมสำหรับการพัฒนาเด็กในขั้นต่อไป (เบญจวรรณ คำมา, 2562)

ดังนั้น การส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยนั้นควรส่งเสริมพัฒนาการพร้อมกันอย่างเป็นองค์รวมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา การพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านร่างกายนั้นมีความสำคัญเป็นอันดับแรกที่ต้องได้รับการเอาใจใส่และพัฒนาเนื่องจากเด็กปฐมวัยมีการเจริญเติบโตด้านร่างกาย

อย่างรวดเร็ว ด้านรูปร่าง และสัดส่วนของร่างกาย เคลื่อนไหวอย่างคล่องแคล่ว สามารถทรงตัวได้ดีการทำงานของกล้ามเนื้อแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ กล้ามเนื้อมัดใหญ่และกล้ามเนื้อมัดเล็กการทำงานของกล้ามเนื้อมัดใหญ่ เช่น การยืน การเดิน การวิ่ง การกระโดด ส่วนกล้ามเนื้อมัดเล็กเป็นการทำงานประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา ได้แก่ การหยิบจับ อุปกรณ์ การร้อยเชือก การตัดกระดาษ การวาดภาพ การปั้นดิน การประดิษฐ์ หากร่างกายมีการเจริญเติบโตของกล้ามเนื้อทั้งสองอย่างสมบูรณ์ และแข็งแรง ทำให้การพัฒนาในด้านอื่น ๆ ก็จะสามารถพัฒนาให้ดีขึ้นและมีศักยภาพเพิ่มขึ้นได้ง่าย ดังนั้นเชื่อว่าความฉลาดสามารถฝึกฝนได้ และสิ่งแวดล้อมมีส่วนช่วยทำให้เซลล์สมองประสานกันการที่คนจะฉลาดหรือไม่เกิดจากเซลล์สมองประสานเข้าด้วยกันถ้ามีมากฉลาดมาก และมีการค้นพบว่าเซลล์ประสานประสาทจะขยายตัวได้ดีเมื่อมือกับเท้าทำงานมากเพราะปลายประสาทจะอยู่บริเวณส่วนนี้จึงควรส่งเสริมให้เด็กเล่นและต้องเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายกล้ามเนื้อมัดเล็กมีความสำคัญ และจำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวัน เป็นอวัยวะที่ใช้ในการประกอบกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง เช่น การใส่ ถอดกระดุม รูดซิป การแปรงฟัน ผูกเชือก รongเท้า การทำงานศิลปะ รวมทั้งการเขียน หากเด็กใช้กล้ามเนื้อเล็กได้คล่องแคล่วจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ นอกจากนี้ (พีรฉัตร ประกอบตระกูล, 2562) พบว่า ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนมีพัฒนาการกล้ามเนื้อเล็กก้าวหน้าขึ้นและ (จินดารัตน์ นลินธนาลักษณ์, 2560) กล่าวว่าหากเด็กในช่วงปฐมวัยมีการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กได้ดีจะส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาให้ดียิ่งขึ้น การเรียนรู้ตามแนวคิดโฮสโคปนั้นเป็นรูปแบบการเรียนรู้หนึ่งที่สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย โดยเน้นให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติเด็กสามารถสร้างความรู้ได้เองโดยใช้กระบวนการสร้างสรรค์การเรียนรู้ (Constructive process of learning) เด็กจะเรียนรู้จากการกระทำของตนเองการประเมินผลงานอย่างมีแบบแผนเด็กสามารถสร้างความรู้ได้จากประสบการณ์ที่มีความหมาย โดยที่ครูจะเป็นคนเตรียมอุปกรณ์ให้กับเด็ก และกระตุ้นให้เด็กดำเนินกิจกรรม และการแก้ปัญหาอย่างกระตือรือร้น โดยใช้หลักปฏิบัติ 3 ประการ คือ การวางแผน (Plan) เป็นการกำหนดแนวทางการปฏิบัติหรือดำเนินงานตามที่ได้รับมอบหมาย มีการสนทนาระหว่างครูเด็กว่าจะทำอะไรอย่างไร การวางแผนกิจกรรมอาจจะใช้แสดงด้วยภาพหรือสัญลักษณ์ประจำตัวเด็ก เป็นกระบวนการที่เด็กมีโอกาสเลือกและตัดสินใจ การปฏิบัติ (Do) คือการลงมือกระทำตามแผนที่วางไว้ เป็นส่วนที่เด็กได้ร่วมกันคิดแก้ปัญหาตัดสินใจและทำด้วยตนเอง เป็นส่วนที่เด็กได้มีการพัฒนาการพูดและปฏิสัมพันธ์ทางสังคมสูงการทบทวน (Review) เป็นช่วงที่ได้นำงานตามจุดประสงค์ช่วงนี้จะมีการอภิปรายและเล่าถึงผลงานที่เด็กทำเพื่อทบทวนว่าเด็กสามารถปฏิบัติตามแผนที่วางไว้หรือไม่มีการเปลี่ยนแปลงแผนอย่างไร และชี้ให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างแผนกับ การปฏิบัติและผลงานที่ทำรวมถึงการเล่าประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับ ซึ่งการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดโฮสโคปนี้สามารถนำไปใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ได้ทุกกิจกรรมเพราะกระบวนการและวิธีการสนับสนุน การเรียนรู้ของเด็กเปิดกว้างมีการคิดการปฏิบัติตามวงจรของการวางแผนการปฏิบัติและการทบทวน (plan-do-review cycle) อย่างชัดเจน ดังนั้นการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิด โฮสโคปเป็นการจัดสภาพการณ์ให้เด็กมีโอกาสได้แสดงออกทางความคิดความรู้สึกของตนเองโดยผ่านสื่อ ต่าง ๆ (สุมาลี เทพพร, 2561); (ชนิกานต์ ใจดี, 2557) กล่าวว่า เป็นผลงานทางศิลปะจึงเป็นการสื่อสารทางความคิดความรู้สึกและการถ่ายทอดประสบการณ์และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จินตนาการของเด็กแต่ละคนอย่างอิสระ และเรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างเป็นกระบวนการและเรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างเป็นกระบวนการ ประกอบด้วย การวางแผน การลงมือปฏิบัติ และการทบทวนโดย

นำเสนอผลงานด้วยความภาคภูมิใจผ่านกิจกรรมการวาดภาพ การปั้น การพิมพ์ ฝึกปะ ตัดปะกระดาษ การประดิษฐ์เศษวัสดุ เป็นต้น

จากแนวคิดข้างต้นทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กให้แก่เด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กสามารถควบคุมการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อและตาได้อย่างคล่องแคล่ว มีความ ยืดหยุ่น ถูกต้อง สามารถใช้ กล้ามเนื้อมัดเล็กได้อย่างประสานสัมพันธ์กัน และสามารถรับรู้โดยใช้ ประสาทสัมผัสได้อย่างเหมาะสมตามวัย ประกอบกับผู้วิจัยได้ปฏิบัติการเรียนการสอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ณ โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชย จากการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่เด็กปฐมวัย พบว่า ขณะเด็กทำกิจกรรมต่าง ๆ และปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน เด็กยังควบคุม ทิศทางการเขียนได้ไม่ดี หยิบจับสิ่งของไม่ ถนัดมือ ไม่คล่องแคล่ว รวมถึงการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับสายตา ยังไม่ดีเท่าที่ควรหากเด็ก ปฐมวัยได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมจะสามารถช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตร ประจำวันได้ และช่วยให้มีพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ ได้ไปพร้อม ๆ กัน อีกทั้งยังเป็นการวางรากฐานให้เด็กมีความ พร้อมที่จะเขียนและอ่านต่อไปจากความสำเร็จและเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญที่จะศึกษา ผลการใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮสโคปที่มีต่อความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็ก ปฐมวัยโดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮสโคป ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์แก่ครูพ่อแม่ ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการที่จะพัฒนาให้เด็กปฐมวัยมีความพร้อมในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กได้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮสโคปสำหรับเด็กปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพตาม เกณฑ์ 80/80
2. ศึกษาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยหลังจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะ สร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮสโคป
3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยก่อน และหลังจัดการเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ผลการใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮสโคปที่มีต่อความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อ มัดเล็กของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชย” โดยใช้วิธีการวิจัยแบบกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียววัด ก่อนและหลังการทดลอง ระหว่างการทดลองและหลังการทดลอง โดยจำแนกรายละเอียดของแต่ละวิธีดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชย ปีการศึกษา 2567 จำนวน 4 ห้อง นักเรียนทั้งสิ้น 109 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชย ภาคเรียนที่ 1 ปี การศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้อง นักเรียนทั้งสิ้น 18 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮสโคป

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิด ไฮสโคป และความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิด ไฮสโคปและแผนการจัดประสบการณ์ จำนวน 30 แผน แผนละ 40 นาที รวม 20 ชั่วโมง และแบบ สังเกตความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย 5 ด้าน คือ ด้านความคล่องแคล่ว ด้าน ความยืดหยุ่น ด้านความถูกต้อง ด้านการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตาและด้านการรับรู้โดยใช้ประสาทสัมผัส โดยมีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

3.1 ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดไฮสโคป โดยศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ดังนี้ ศึกษาคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ผู้วิจัยทำการคัดเลือกวิธีการต่าง ๆ ประกอบด้วย กิจกรรมการปั้น การร้อย การฉีกปะ การระบายสี และการพับ ซึ่งเหมาะแก่การส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก มือ ฝ่ามือและนิ้วมือให้ทำงานประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตาของเด็กปฐมวัย เหมาะสมกับวัยและความสามารถของเด็กศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคป แนวทางการจัดกิจกรรมตามแนวคิดไฮสโคป ซึ่งชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดไฮสโคป ประกอบด้วยดังนี้

3.1.1 ชุดฝึกทักษะระบายสีภาพ ชุดฝึกทักษะฉีกปะกระดาษ ชุดฝึกทักษะไม้หนีบกระดาษ

3.1.2 แผนการจัดประสบการณ์กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดไฮสโคปโดยกำหนดกรอบของรายละเอียด ดังนี้

3.1.2.1 ชื่อกิจกรรม

3.1.2.2 จุดประสงค์การเรียนรู้

3.1.2.3 สารการเรียนรู้

3.1.2.4 กิจกรรมการเรียนรู้

3.1.2.5 สื่อการเรียนรู้ (ชุดฝึกทักษะกล้ามเนื้อเล็ก)

3.1.2.6 การประเมินผลการเรียนรู้

นำชุดฝึกทักษะกล้ามเนื้อเล็กของเด็กเตรียมปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทั้ง 6 ชุด เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00

3.2. แบบสังเกตความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสร้างจากการศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดความสอดคล้องของมาตรฐานคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ศึกษาคู่มือการสังเกตและการประเมินผลในการเรียนระดับปฐมวัยเพื่อกำหนดตัวบ่งชี้ในการวัดให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ซึ่งแบบสังเกตความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วยการสังเกตความสามารถ 5 ด้าน คือ ด้านความคล่องแคล่วด้านความยืดหยุ่น ด้านความถูกต้องด้านการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา และด้านการรับรู้โดยใช้ประสาทสัมผัส

3.2.1 นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กเตรียมปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) (กัญญา ลินทรัตนศิริกุล, 2557) ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00

3.2.2 นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กเตรียมปฐมวัยที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับเด็กปฐมวัยอนุบาล 3 ห้องจำนวน 10 คน ของโรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชยภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง พบว่ามีค่าความเชื่อมั่น 0.93 และนำมาจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้ในการวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยผู้วิจัยจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 ระยะ

3.1 ระยะก่อนการทดลองผู้วิจัยได้ทำการสังเกตความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก ของเด็กปฐมวัยก่อนจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดไฮสโคป (Pre-test) ทำการประเมินเป็นรายบุคคล ใช้เวลาในการสังเกต 5 วัน

3.2 ระยะดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 เป็นเวลา 6 สัปดาห์ โดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดไฮสโคป สัปดาห์ละ 5 วัน เวลา 09.20 น. ถึง 10.00 น. ใช้เวลาครั้งละประมาณ 40 นาที ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2567 ถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2567

3.3 ระยะหลังการทดลอง ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยหลังจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดไฮสโคป (Post-test) โดย ทำการประเมินเป็นรายบุคคลใช้เวลาในการสังเกต 5 วัน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดไฮสโคปโดยใช้สูตร E1/E2

4.2 ศึกษาการพัฒนากล้ามเนื้อเล็กของเด็กเตรียมปฐมวัยโดยใช้ชุดฝึกทักษะกล้ามเนื้อเล็กของเด็กเตรียมปฐมวัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 เปรียบเทียบการพัฒนากล้ามเนื้อเล็กของเด็กเตรียมปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้ชุดฝึกทักษะการใช้กล้ามเนื้อเล็ก โดยใช้สถิติการทดสอบค่าที่แบบกลุ่มตัวอย่างเดียว (t-test for Dependent Samples)

ผลการวิจัย

ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยหลังจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดไฮสโคป รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยหลังจัดการเรียนรู้ โดยใช้

ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮลโคป (n = 18)

ช่วงเวลา การทดลอง	ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย											
	ความคล่องแคล่ว		ความยืดหยุ่น		ความถูกต้อง		การประสานกันระหว่างมือกับตา		การรับรู้โดยประสาทสัมผัส		รวม 5 ด้าน	
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD
สัปดาห์ที่ 1	2.22	0.43	2.28	0.46	2.28	0.46	2.44	0.51	2.50	0.51	2.34	0.28
สัปดาห์ที่ 2	2.28	0.46	2.33	0.49	2.39	0.50	2.50	0.51	2.50	0.51	2.40	0.35
สัปดาห์ที่ 3	2.33	0.49	2.39	0.50	2.44	0.51	2.50	0.51	2.56	0.51	2.44	0.31
สัปดาห์ที่ 4	2.33	0.49	2.44	0.51	2.56	0.51	2.61	0.50	2.61	0.50	2.51	0.34
สัปดาห์ที่ 5	2.44	0.51	2.44	0.51	2.56	0.51	2.67	0.49	2.56	0.51	2.53	0.36
สัปดาห์ที่ 6	2.50	0.51	2.56	0.51	2.61	0.50	2.72	0.46	2.67	0.49	2.61	0.38
รวม	14.10	2.89	14.44	2.98	14.84	2.99	15.44	2.98	15.40	3.03	14.83	2.02
$\bar{x}$	2.35	0.48	2.41	0.50	2.47	0.50	2.57	0.50	2.57	0.51	2.47	0.34

จากตารางที่ 1 พบว่า ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยหลังจัด การเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮลโคป มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.47 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยด้านการประสานกันระหว่างมือกับตาและด้านการรับรู้โดยประสาทสัมผัสมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดซึ่งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 2.57, SD = 0.50) รองลงมา คือ ด้านความถูกต้องซึ่งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 2.47, SD = 0.50) และด้านความยืดหยุ่นซึ่งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 2.41, SD = 0.50) ลำดับสุดท้าย คือ ด้านความคล่องแคล่วซึ่งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 2.35, SD = 0.48) นอกจากนี้เมื่อพิจารณาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยรวมทั้ง 5 ด้าน จะเห็นว่าหลังจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮลโคปเป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์ เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กทั้ง 5 ด้าน สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยก่อน และหลังจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮลโคป รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยก่อน และหลังจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮลโคป

ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็ก	N	ก่อนจัดกิจกรรม		หลังจัดกิจกรรม		Z	Sig
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
1. ความคล่องแคล่ว	18	1.83	0.38	2.39	0.50	3.162	.002
2. ความยืดหยุ่น	18	2.00	0.00	2.50	0.51	3.000	.003
3. ความถูกต้อง	18	2.00	0.00	2.50	0.51	3.000	.003
4. การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา	18	2.00	0.00	2.50	0.51	3.000	.003
5. การรับรู้โดยใช้ประสาทสัมผัส	18	2.00	0.00	2.50	0.51	3.000	.003
รวม	18	10.55	1.37	12.78	2.47	12.626	.003

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย โดยรวมหลังจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮลโคปสูงกว่าก่อนจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮลโคปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($Z = 12.626$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่าหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮลโคปส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของ เด็กปฐมวัยทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความคล่องแคล่ว ด้านความยืดหยุ่น ด้านความถูกต้อง ด้านการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา และด้านการรับรู้โดยใช้ประสาทสัมผัส ซึ่งสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยที่ พบว่า ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮลโคปสำหรับเด็กปฐมวัยมีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.47/85.19 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์และเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้สอดคล้อง กับงานวิจัยของ ธาริคุณ ระหา ที่ได้ทำวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบความพร้อมทางคณิตศาสตร์และความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ระหว่างการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน กับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดโฮลโคป พบว่า แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน และแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดโฮลโคป ชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 90.10/86.00 และ 90.66/82.66 ตามลำดับ (ธาริคุณ ระหา, 2559) และสอดคล้องกับชาญยุทธ เขมาระกุล ซึ่งทำวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางภาษาและคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยระหว่างการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอรีกับแนวคิดโฮลโคป พบว่า แผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอรีกับแนวคิดโฮลโคป มีประสิทธิภาพเท่ากับ 90.98 /86.83 และ 90.28 /83.25 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ในข้อ 1 แสดงว่าชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮลโคปสำหรับเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยเพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยได้ ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารต่าง ๆ หลักการ แนวคิดทฤษฎีรวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจึงสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮลโคปสำหรับเด็กปฐมวัยโดยมีกระบวนการที่เป็นระบบผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและมีการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญหลายท่านทำให้ได้ ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮลโคปสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีความถูกต้องสมบูรณ์ เหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย (ชาญยุทธ เขมาระกุล, 2557)

2. จากผลการวิจัยที่ พบว่า ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยหลังจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮลโคปมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.47 ซึ่งเด็กปฐมวัย มีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กสูงขึ้นทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความคล่องแคล่ว ด้านความยืดหยุ่นด้านความถูกต้องด้านการประสานกันระหว่างมือกับตา และด้านการรับรู้โดยใช้ประสาทสัมผัส เมื่อพิจารณาคะแนนความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยหลังจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮลโคป รายสัปดาห์ทั้ง 6 สัปดาห์ พบว่า ค่าคะแนนของเด็กปฐมวัยแต่ละสัปดาห์สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้ง 5 ด้าน แสดงว่าคะแนนที่เพิ่มขึ้นมานั้นเป็นผลมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮลโคป สอดคล้อง

กับผลการวิจัยของ ศิริินยา ใจทอง ที่พบว่า ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กก่อนอนุบาลชั้นปีที่ 3 โรงเรียนบ้านดอนตูมหลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากเศษวัสดุอยู่ในเกณฑ์ระดับดี (Mdn = 28 คะแนน) สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ศิริินยา ใจทอง, 2565)

3. จากผลการวิจัยที่ พบว่า ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยก่อนจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮสโคปมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 10.55 และหลังจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮสโคปมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 12.78 เมื่อเปรียบเทียบแล้ว พบว่า ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานและสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชนิตา รักษาวงศ์ ที่ได้ทำวิจัยเรื่องผลของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮสโคปที่มีต่อพฤติกรรมการรู้หนังสือขั้นต้นของเด็กปฐมวัย โรงเรียนพิชญบัณฑิต 2 จังหวัดอุดรธานี และพบว่าพฤติกรรมการรู้หนังสือขั้นต้นของเด็กปฐมวัยระหว่างได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮสโคปมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮสโคปอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ สุมาลี เทพพร ที่ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดโฮสโคปเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงเหตุผลและทักษะทางภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย และพบว่าจากการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดโฮสโคปส่งเสริมการคิดเชิงเหตุผลและทักษะทางภาษา ทำให้ระดับพัฒนาการทักษะทางภาษาของนักเรียนหลังการจัดประสบการณ์เพิ่มขึ้นจากเดิมมากพัฒนาขึ้นอย่างเห็นได้ชัดโดยนักเรียนได้พูดสื่อสารเพื่อสื่อความหมายได้ดี รู้จักคำศัพท์ บอกชื่อคำศัพท์สามารถเล่าเรื่องจากภาพได้ซึ่งสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮสโคปสามารถพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยให้สูงขึ้น (ชนิตา รักษาวงศ์, 2563); (สุมาลี เทพพร, 2561)

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮสโคปที่มีต่อความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชย พบว่า ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮสโคปสำหรับเด็กปฐมวัยมีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.47/85.19 ซึ่งมีผลเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 และความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยหลังจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮสโคปมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.47 ซึ่งเด็กปฐมวัยมีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กทั้ง 5 ด้าน สูงขึ้น และความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยหลังจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮสโคปสูงกว่าก่อนจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮสโคปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ข้อเสนอแนะ พบว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ควรจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อให้เด็กสามารถหยิบใช้วัสดุอุปกรณ์ได้อย่างสะดวกและเพียงพอ กับความต้องการของเด็ก และการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ควรศึกษาแผนการจัดประสบการณ์การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ให้เข้าใจ เพื่อให้การจัดกิจกรรมในแต่ละกิจกรรมเป็นไปอย่างราบรื่นและบรรลุตามวัตถุประสงค์ในการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยต่อไป ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรมีการศึกษาและพัฒนาชุดฝึกทักษะกล้ามเนื้อเล็กในรูปแบบอื่น ๆ และพัฒนาเด็กปฐมวัยให้ครอบคลุม ในด้าน

อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา หรือเด็กที่มีปัญหาทางด้านพฤติกรรม 2.) ควรศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนา
กล้ามเนื้อเล็กของเด็กเตรียมปฐมวัยโดยใช้ชุดฝึกทักษะกล้ามเนื้อเล็กกับการจัดประสบการณ์แบบอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กัญญา ลินทรต้นศิริกุล. (2557). หน่วยที่ 9 เครื่องมือวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพ ในเอกสารการสอน
ชุดวิชาการวิจัยหลักสูตรและการเรียนการสอน หน่วยที่ 8 - 11. (พิมพ์ครั้งที่ 5). นนทบุรี: โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จินดารัตน์ นลินธนาลักษณ์. (2560). ผลของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติตามแนวคิดไฮสโคป
ที่มีต่อความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย โรงเรียนสาธิตสำนักเอกตรา
กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏ
พระนคร.
- ชนิกานต์ ใจดี. (2557). การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้น
อนุบาลปีที่ 2 ระหว่างการจัดประสบการณ์บูรณาการตามแนวคิดไฮสโคปและโครงการบ้าน
นักวิทยาศาสตร์น้อย. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย. มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.
- ชนิดา รักษาวงศ์. (2563). ผลของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดไฮสโคปที่มีต่อพฤติกรรมการรู้
หนังสือขั้นต้นของเด็กปฐมวัย โรงเรียนพิชญบัณฑิต 2 จังหวัดอุดรธานี. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ชาญยุทธ เขมระกุล. (2557). การเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางภาษาและคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยระหว่าง
การจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสเซอรีกับแนวคิดไฮสโคป. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธราธิคุณ ระหา. (2559). การเปรียบเทียบความพร้อมทางคณิตศาสตร์และความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้น
อนุบาลปีที่ 2 ระหว่างการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐานกับการจัดประสบการณ์
การเรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคป. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย.
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เบญจวรรณ คำมา. (2562). การพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ประกอบสื่อประสมเพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมัด
เล็กและความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขา
วิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พีรฉัตร ประกอบตระกูล. (2562). การพัฒนากล้ามเนื้อเล็กโดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้น
อนุบาลปีที่ 2. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย . มหาวิทยาลัยราชภัฏ
ร้อยเอ็ด.

- ศิรินยา ใจทอง. (2565). การศึกษาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 3 โรงเรียนบ้านดอนตูม จากการจัดประสบการณ์กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากเศษวัสดุ. ใน สารนิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- สุมาลี เทพพร. (2561). การพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคปเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงเหตุผลและทักษะทางภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

การศึกษาความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิประโยชน์ทางภาษีของผู้ประกอบการธุรกิจ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคเหนือตอนล่าง*

THE KNOWLEDGE AND UNDERSTANDING OF TAX BENEFITS OF SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES ENTREPRENEURS IN THE LOWER NORTH

ชนากานต์ ฉัตรมี*, ปิยพงศ์ ประไพศรี

Chanakarn Chatmee*, Piyapong Prapaisri

คณะบัญชี มหาวิทยาลัยภาคกลาง นครสวรรค์ ประเทศไทย

Faculty of Accountancy, The University of Central, Nakhon Sawan, Thailand

*Corresponding author E-mail: karnneepinky3333@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคเหนือตอนล่าง 2) ศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิประโยชน์ทางภาษีของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคเหนือตอนล่างและ 3) ศึกษาการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อระดับความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิประโยชน์ทางภาษีของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคเหนือตอนล่าง เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวนทั้งสิ้น 400 คน ใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ เก็บข้อมูลผ่านทางแบบสอบถามออนไลน์ google Forms การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาได้แก่ร้อยละและค่าเฉลี่ยและสถิติเชิงอนุมานได้แก่ค่าสถิติแบบ t-test และ One-Way ANOVA โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปประมวลผล ผลการวิจัยพบว่าความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิประโยชน์ทางภาษีของผู้ประกอบการธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคเหนือตอนล่าง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.75 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.079 เนื่องจากผู้ประกอบการธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเล็งเห็นถึงความสำคัญของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ทางภาษีมากขึ้น โดยการศึกษาตามแหล่งข้อมูลบนเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง ปรึกษาสำนักงานบัญชี เพื่อการเข้าใจสิทธิประโยชน์ทางภาษีจะช่วยในเรื่องการวางแผนภาษีภายในกิจการสำหรับข้อเสนอแนะผู้สนใจสามารถนำเอาผลการศึกษาที่ได้จากการผลงานวิจัยไปพัฒนาแบบสำรวจเพื่อเก็บข้อมูลและศึกษาในพื้นที่และประชากรที่กว้างขึ้นในระดับภูมิภาคอื่นๆและระดับประเทศ ซึ่งจะทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเข้าใจสิทธิประโยชน์ทางภาษีมากยิ่งขึ้นและนำผลของการศึกษามาใช้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ: ความรู้ความเข้าใจ, ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, สิทธิประโยชน์ทางภาษี

Abstract

This research aims to 1) Study personal factors of SME entrepreneurs in the lower northern region, 2) Study the level of knowledge and understanding of tax benefits of SME entrepreneurs in the lower northern region, and 3) Study the comparison of personal factors affecting the level of knowledge and understanding of tax benefits of SME entrepreneurs in the lower northern region. This research is a quantitative research with a total of 400 samples. Purposive sampling was used. A questionnaire was used as the tool. Data was collected via an online questionnaire, Google Forms. Descriptive statistics were used for data analysis, including percentages and means, and inferential statistics, including t-test and One-Way ANOVA, using ready-made computer programs. The results of the research found that knowledge and understanding of tax benefits of SME entrepreneurs in the lower northern region was at a high level, with a mean of 0.75 and a standard deviation of 0.079, because SME entrepreneurs increasingly recognize the importance of knowledge and understanding of tax benefits by studying information sources on related websites and consulting with accounting offices. In order to understand the tax benefits that will help in tax planning within the business, for suggestions, interested parties can use the results of the study to develop a survey to collect data and study in a wider area and population at other regional and national levels, which will enable SME entrepreneurs to better understand the tax benefits and apply the results of the study to relevant agencies.

Keywords: Knowledge and Understanding, Small and Medium-Sized Business Operators, Tax Benefits

บทนำ

ในปัจจุบันประเทศไทยนั้นได้ให้ความสำคัญในเรื่องของการพัฒนาธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium-Sized Enterprises : SMEs) โดยเฉพาะในด้านภาษีเงินได้ที่รัฐบาลได้กำหนดมาตรการทางภาษีต่างๆเพื่อเป็นการบรรเทาภาระภาษีให้แก่ธุรกิจ SMEs เช่นการลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลตามประมวลรัษฎากร พ.ศ. 2558 (ฉบับที่ 595) กรมสรรพากรมีมาตรการส่งเสริมทางภาษีแก่ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในหลายรูปแบบเพื่อเพิ่มการปฏิบัติทางภาษีถูกต้องซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี (กรมสรรพากร, 2565) เช่น การตรวจเยี่ยมเพื่อสร้างความเข้าใจในการเสียภาษีให้กับผู้ประกอบการธุรกิจ การจูงใจให้ธุรกิจจัดทำบัญชีชุดเดียว (นิมนวล วิเศษสรรพ และคณะ, 2565) สำหรับมาตรการทางภาษีช่วยบรรเทาผลกระทบจากการปรับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำเพื่อเพิ่มเรื่องประสิทธิภาพการผลิตและมาตรการภาษีช่วยส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเป็นต้น (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2565) สำหรับธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นกลุ่มธุรกิจที่มีจำนวนมากในประเทศไทยซึ่งเป็นหัวใจสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมไทย เป็นกิจการที่ได้สร้างมูลค่าแก่ระบบเศรษฐกิจ ทั้งในแง่ของการสร้างงาน สร้างมูลค่าเพิ่มและสร้างรายได้

ในบทบาทที่หลากหลายเป็นทั้งด้านผู้ผลิต ผู้จำหน่ายสินค้า และผู้ให้บริการ รูปแบบการจัดตั้งกิจการสามารถจัดตั้งรูปแบบบุคคลธรรมดา นิติบุคคล โดยปัญหาที่เกิดขึ้นบางกิจการนอกตลาดหลักทรัพย์มุ่งเน้นหรือให้ความสำคัญเกี่ยวกับการนำแบบไปยื่นกรมสรรพากรเพื่อเสียภาษีเงินได้ โดยกิจการอาจจะทำบัญชีแบบปกปิดรายได้จริงหรือแจ้งการขาดทุนหรือมีบัญชีมากกว่าหนึ่งชุดเพื่อวัตถุประสงค์อื่น เช่น เพื่อยื่นต่อธนาคารในการขอสินเชื่อหรือหลบเลี่ยงการเสียภาษี เป็นต้น (วิชชกานต์ เมธาวิริยะกุล, 2560) กรณีดังกล่าวเป็นอุปสรรคต่อกิจการในการเจริญเติบโต เศรษฐกิจและปัญหาอีกกรณีคือผู้ประกอบการเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมร้อยละ 60.3 (ปิยะฉัตร จารุธีรศานต์, 2552) ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์จากการได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีสรรพากร ทั้งที่สิทธิประโยชน์ทางภาษีตามพระราชกฤษฎีกาทุกฉบับที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมสนับสนุนให้ธุรกิจเติบโต แข็งแกร่ง และสามารถลดภาระทางการเงินให้กับผู้ประกอบการ SMEs ทำให้มีเงินทุนหมุนเวียนไปใช้ในการขยายธุรกิจได้มากขึ้น และผู้ประกอบการไม่เห็นคุณค่าจากการนำสิทธิประโยชน์ทางภาษีมาใช้ประโยชน์ อีกทั้งยังถูกเจ้าหน้าที่กรมสรรพากรเรียกตรวจและประเมินภาษีเพิ่มขึ้น เนื่องจากนำสิทธิประโยชน์มาใช้ไม่ถูกต้องหรือไม่ตรงตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (दनัย ดำรงชัยโยธิน, 2551)

ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญในการศึกษาเรื่อง การศึกษาความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิประโยชน์ทางภาษีของผู้ประกอบการธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคเหนือตอนล่าง เนื่องจากภาครัฐมีการกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมการประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีถูกต้อง และคุ้มค่าตามที่หลักเกณฑ์ที่ภาครัฐกำหนด (ดาระณี สุรินทร์เสรี และคณะ, 2563) เพราะภาษีถือเป็นต้นทุนของกิจการ ผู้วิจัยเลือกศึกษาพื้นที่เขตภาคเหนือตอนล่าง เนื่องจากมีผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่มีจำนวน 219,419 ราย (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2565) อีกภาคเหนือตอนล่างเป็นเขตพื้นที่เมืองรองตามที่กรมสรรพากรสนับสนุนและมีมาตรการทางด้านภาษีรองรับ (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2565)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคเหนือ ตอนล่าง
2. เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิประโยชน์ทางภาษีของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคเหนือตอนล่าง
3. เพื่อศึกษาการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อระดับความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิประโยชน์ทางภาษีของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคเหนือตอนล่าง

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ด้านประชากร (Population) และกลุ่มตัวอย่าง (Sample)

1.1 ประชากร (Population) คือ ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคเหนือตอนล่างจำนวน 1,300 ราย (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2565)

$$n = 1,300$$

$$1 + 1,300(0.05)^2 = 305.88 \text{ ราย}$$

$$N = 305.88 \text{ ราย}$$

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) คือผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคเหนือตอนล่างโดยใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) จำนวนทั้งหมด 400 ราย โดยใช้สูตรทาร์ยามาเนระดับความเชื่อมั่น 95% และ ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างที่ระดับ 0.05 โดยใช้การเลือกสุ่มการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) โดยแบ่งตามอุตสาหกรรมหรือขนาดธุรกิจ พื้นที่การวิจัย คือ ภาคเหนือตอนล่างใน 8 จังหวัด ประกอบด้วยจังหวัดนครสวรรค์ พิจิตร พิษณุโลก สุโขทัย ตาก กำแพงเพชร เพชรบูรณ์ อุทัยธานี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้พัฒนาเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาจากเอกสารรวมถึงในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามโดยเป็นข้อคำถามได้ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา การตรวจสอบความน่าเชื่อถือเครื่องมือที่ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติประโยชน์ทางภาษี จำนวน 3 คน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาแล้วนำไปหาค่าความเที่ยงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.67 - 1.00 ได้หาค่าดัชนีสอดคล้อง 1.00 นำไปทดลองใช้กับกลุ่มคล้ายตัวอย่าง จำนวน 30 คนและได้หาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา Cronbach's Alpha ระหว่าง 0.8 - 0.9 ความเชื่อมั่นอยู่ในระดับดีมาก สำหรับของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.87 ถือว่าผ่านเกณฑ์แบบสอบถาม (Questionnaire) ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งเกณฑ์ในการวัดมีการกำหนดระดับมาตราส่วนที่เป็นข้อความให้เป็นคำแนะนำตัวเลขตามวิธีลิเคิร์ท

3. การรวบรวมข้อมูล ดำเนินการส่งลิงค์แบบสอบถามออนไลน์ให้กับผู้ประกอบการธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคเหนือตอนล่างและเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้ภายหลังจากการตอบแบบสอบถามเสร็จ ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน และสมบูรณ์ของ แบบสอบถามที่ได้รับกลับมา พบว่าเป็นแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ครบตามจำนวน 400 คน รวม 400 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100%

4. การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1) การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยนำเสนอเป็นตารางแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อใช้อธิบายปัจจัยส่วนบุคคล ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อใช้อธิบายระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสถิติประโยชน์ทางภาษีของธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคเหนือตอนล่าง โดยเกณฑ์การให้คะแนน แบ่งออกเป็น 2 คำตอบแบบสอบถาม หากตอบถูก ให้ 1 คะแนน หากตอบผิด ให้ 0 คะแนน และนำข้อมูลมาแปลค่าเฉลี่ยระดับความรู้ความเข้าใจ และทำการวิเคราะห์ค่าคะแนนของแบบสอบถาม โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยจากการหาความกว้างของ อันตรภาค ดังนี้คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 0.67 - 1.00 หมายถึงระดับความรู้ความเข้าใจมากคะแนน เฉลี่ยระหว่าง 0.34 - 0.66 หมายถึงระดับความรู้ความเข้าใจปานกลาง และคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 0.00 - 0.33 หมายถึง ระดับความรู้ความเข้าใจน้อยโดยใช้ระยะเวลาที่ในการเก็บ รวบรวมข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2567 - 31 ธันวาคม 2567 และ การวิเคราะห์ ข้อมูลสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้ในการทดสอบสมมติฐานการเปรียบเทียบ ปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสถิติประโยชน์ทางภาษีของธุรกิจวิสาหกิจ

ขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคเหนือตอนล่าง ด้วยเครื่องมือทางสถิติใช้สถิติ : t-Test , One Way Anova (F-test) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบการธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคเหนือตอนล่าง ซึ่งเป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	คิดเป็นร้อยละ
เพศ		
ชาย	119	29.7
หญิง	281	72.3
อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	4	1.0
31 – 40 ปี	113	28.3
41 – 50 ปี	229	57.3
50 ปีขึ้นไป	54	13.5
ระดับการศึกษา		
อนุปริญญา	5	1.2
ปริญญาตรี	367	91.8
ปริญญาโท	26	6.5
ปริญญาเอก	2	0.5
อายุกิจการ		
1 – 5 ปี	3	.8
6 – 10 ปี	84	21.0
11 – 15 ปี	269	67.2
15 ปีขึ้นไป	44	11.0
จำนวนพนักงาน		
1 - 30 คน	117	29.2
31 - 60 คน	183	45.8
61 - 90 คน	89	22.2
91 - 120 คน	8	2.0
120 คนขึ้นไป	3	0.8

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	คิดเป็นร้อยละ
จำนวนเงินลงทุน		
ต่ำกว่า 500,000	8	2.0
500001 - 1000000	28	7.0
1000001 - 5000000	295	73.8
5000001 - 10000000	54	13.4
10000000 ขึ้นไป	15	3.8
ประเภทธุรกิจ		
การบริการ	141	35.2
ธุรกิจซื้อขายไป	143	35.8
การอุตสาหกรรมการผลิต	49	12.2
อื่น ๆ	67	16.8
ลักษณะการดำเนินการ		
เจ้าของคนเดียว	16	4.0
ห้างหุ้นส่วนสามัญ	17	4.3
ห้างหุ้นส่วนจำกัด	214	53.4
บริษัทจำกัด	153	38.3
รวม	400	100

2. ระดับความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิประโยชน์ทางภาษีของผู้ประกอบการธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคเหนือตอนล่าง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ .75)

ตารางที่ 2 ระดับความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิประโยชน์ทางภาษีของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคเหนือตอนล่าง

ความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิประโยชน์ทางภาษีของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคเหนือตอนล่าง		Mean	Std. Deviation	แปลผล
1.	ธุรกิจSMEsทุนจดทะเบียนชำระแล้วในวันสุดท้ายของรอบไม่เกิน 5 ล้าน และรายได้ขายสินค้าและการให้บริการในรอบไม่เกิน 30 ล้านบาทได้สิทธิ์ยกเว้นและลดอัตราภาษี	.98	.148	มาก
2.	ธุรกิจSMEsกำไรไม่เกิน 500,000 จะได้รับการยกเว้นเสียภาษี	.94	.233	มาก
3.	ธุรกิจSMEsกำไรเกิน 500,000 - 3,000,000 บาทคิดอัตราภาษีร้อยละ 15	.53	.500	ปานกลาง
4.	ธุรกิจSMEsกำไรเกิน 3,000,000 บาทคิดอัตราภาษีร้อยละ 20	.99	.122	มาก

ตารางที่ 2 ระดับความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิประโยชน์ทางภาษีของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคเหนือตอนล่าง (ต่อ)

ความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิประโยชน์ทางภาษีของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคเหนือตอนล่าง		Mean	Std. Deviation	แปลผล
5.	การยกเว้นและลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลเริ่มใช้สิทธิตั้งแต่รอบ 2560 เป็นต้นไป	.36	.479	ปานกลาง
6.	คอมพิวเตอร์และโปรแกรมคอมพิวเตอร์หักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคา ร้อยละ 50 ของมูลค่าต้นทุน	.45	.498	ปานกลาง
7.	คอมพิวเตอร์และโปรแกรมคอมพิวเตอร์หักภายใน 3 รอบระยะเวลาบัญชีของมูลค่าคงเหลือ	.97	.164	มาก
8.	อาคารโรงงานหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมอัตราร้อยละ 20 ของมูลค่าต้นทุน	.03	.156	น้อย
9.	เครื่องจักรและอุปกรณ์หักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมร้อยละ 40 ของมูลค่าต้นทุน	.96	.208	มาก
10.	เครื่องจักรและอุปกรณ์เครื่องจักรหักแต่ละรอบไม่เกินร้อยละ 20 ของมูลค่าต้นทุน	.98	.156	มาก
11.	บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนที่กระจายเพื่อการวิจัยพัฒนาได้ 3 เท่า	.75	.435	มาก
12.	บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนต้องใช้สิทธิยื่นโครงการสำนักงานนโยบายการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ	.51	.501	ปานกลาง
13.	รายการที่จ่ายในการวิจัยและพัฒนาต้องเป็นของหน่วยงานรัฐบาลหรือเอกชน	.98	.140	มาก
14.	บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนลดหย่อนภาษีเพื่อการวิจัยและพัฒนาและนวัตกรรมได้ 300 %	.96	.202	มาก
15.	รายการส่งเสริมวิจัยพัฒนาอ้างอิงพระราชกฤษฎีกาฉบับที่ 598 พ.ศ. 2559	.95	.213	มาก
16.	บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหักรายการฝึกอบรมพัฒนาฝีมือแรงงานได้ 2 เท่า	.98	.148	มาก
17.	เงื่อนไขหลักฐานการส่งเข้ารับการศึกษประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายการศึกษา ใบเสร็จรับเงินสถานศึกษา รายงานค่าใช้จ่าย สัญญากลับเข้าทำงานต่อ	.98	.156	มาก
18.	เงื่อนไขหลักฐานการอบรมลูกจ้างประกอบด้วย ทะเบียนลูกจ้าง ใบหลักฐานการฝึกอบรมที่ได้รับการรับรองจากกระทรวงแรงงาน	.97	.164	มาก
19.	รายการการฝึกอบรมและพัฒนาฝีมือแรงงานต้องเพื่อประโยชน์ของกิจการ	.97	.184	มาก
20.	บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหักรายการส่งลูกจ้างเข้ารับการศึกษได้ 3 เท่า	.61	.489	ปานกลาง

ตารางที่ 2 ระดับความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิประโยชน์ทางภาษีของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคเหนือตอนล่าง (ต่อ)

ความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิประโยชน์ทางภาษีของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคเหนือตอนล่าง		Mean	Std. Deviation	แปลผล
21.	บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่สร้างและพัฒนาในประเทศไทย	.98	.140	มาก
22.	บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนต้องจัดทำรายงานรายละเอียดของโปรแกรมคอมพิวเตอร์	.97	.178	มาก
23.	โปรแกรมคอมพิวเตอร์สามารถหักรายจ่ายตามจริงไม่เกิน 200,000 บาทในแต่ละรอบ	.66	.476	ปานกลาง
24.	บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนกับ depa	.97	.171	มาก
25.	บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนใช้โปรแกรมสำหรับการบริหารจัดการธุรกิจ	.99	.122	มาก
26.	บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลจ้างแรงงานผู้สูงอายุหักค่าใช้จ่ายได้ 3 เท่า	.54	.499	ปานกลาง
27.	เงื่อนไขของผู้สูงอายุสำหรับการจ้างแรงงานหลักเกณฑ์อายุ 65 ปีขึ้นไป	.44	.496	ปานกลาง
28.	เงื่อนไขของผู้สูงอายุสำหรับการจ้างแรงงานค่าจ้างหรือรายจ่ายต่อเดือน 20,000 บาท	.22	.411	น้อย
29.	รายจ่ายจากการจ้างผู้สูงอายุต้องไม่เกิน 20% ของลูกจ้างทั้งหมด	.08	.264	น้อย
30.	ผู้สูงอายุไม่สามารถเป็นกรรมการหรือผู้ถือหุ้นของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทในเครือได้	.97	.164	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		.75	.079	มาก

จากตารางที่ 2 ระดับความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิประโยชน์ทางภาษีของผู้ประกอบการธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคเหนือตอนล่าง จำแนกรายข้อพบว่า ระดับความรู้ความเข้าใจของผู้ประกอบการธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคเหนือตอนล่างสูงที่สุดได้แก่ ธุรกิจ SMEs ก่อไรเกิน 3,000,000 บาทคิดอัตราภาษีร้อยละ 20 (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.99) และบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนใช้โปรแกรมสำหรับการบริหารจัดการธุรกิจ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.99) และระดับความรู้ความเข้าใจของผู้ประกอบการธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคเหนือตอนล่างต่ำที่สุดได้แก่ อาคารโรงงานหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมอัตราร้อยละ 20 ของมูลค่าต้นทุน น้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ .03) ในส่วนของระดับความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิประโยชน์ทางภาษีของผู้ประกอบการธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคเหนือตอนล่างในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ .75)

3. การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิประโยชน์ทางภาษีของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคเหนือตอนล่าง

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิประโยชน์ทางภาษีของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคเหนือตอนล่าง

ความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิประโยชน์ทางภาษีของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคเหนือตอนล่าง			
ปัจจัยส่วนบุคคล	t	F	Sig
เพศ	-0.762	-	.446
อายุ	-	5.024	.002*
ระดับการศึกษา	-	2.246	.082
อายุกิจการ	-	3.527	.015*
จำนวนพนักงาน	-	1.959	.100
จำนวนเงินลงทุน	-	4.266	.002*
ประเภทธุรกิจ	-	0.913	.435
ลักษณะการดำเนินการ	-	3.431	.017*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 จำแนกตามอายุ พบว่า อายุที่ต่างกันมีผลต่อความรู้ความเข้าใจของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคเหนือตอนล่าง จำแนกตามอายุกิจการ พบว่า อายุกิจการที่ต่างกันมีผลต่อความรู้ความเข้าใจของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคเหนือตอนล่าง จำแนกตามอายุกิจการแตกต่างกัน

จากตารางที่ 3 จำแนกตามจำนวนเงินลงทุน พบว่า จำนวนเงินลงทุนที่ต่างกันมีผลต่อความรู้ความเข้าใจของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคเหนือตอนล่าง จำแนกตามจำนวนเงินลงทุนแตกต่างกัน

จากตารางที่ 3 จำแนกตามลักษณะการดำเนินการ พบว่า ลักษณะการดำเนินการที่ต่างกันมีผลต่อความรู้ความเข้าใจของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคเหนือตอนล่าง จำแนกตามลักษณะการดำเนินการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

การศึกษาความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิประโยชน์ทางภาษีของผู้ประกอบการธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคเหนือตอนล่าง ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิประโยชน์ทางภาษีของผู้ประกอบการธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคเหนือตอนล่างอยู่ในระดับมาก (0.75) เนื่องจากผู้ประกอบการธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเล็งเห็นถึงความสำคัญของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ทางภาษีมากขึ้น เพราะการเข้าใจสิทธิประโยชน์ทางภาษีจะช่วยในเรื่องการวางแผนภาษีภายในกิจการ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัย สายสมร สังข์เมฆ ได้ทำการศึกษาเรื่อง การรับรู้และความคาดหวังของผู้ประกอบการรายใหม่เกี่ยวกับการปฏิบัติทางภาษีอากร โดยระดับการรับรู้ของผู้ประกอบการรายใหม่เกี่ยวกับการปฏิบัติทางภาษีอากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและการศึกษาและใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย (สายสมร สังข์เมฆ, 2566)

การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิประโยชน์ทางภาษีของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคเหนือตอนล่าง ผลวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามอายุที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีผลต่อความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิประโยชน์ทางภาษีของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคเหนือตอนล่างที่แตกต่างกัน เนื่องจากอายุของผู้ประกอบการที่มีช่วงอายุมากขึ้น มีการศึกษาข้อกฎหมายทางภาษีอากรที่ได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีสูงสุดได้ดี และผู้ประกอบการที่ช่วงอายุมาก มีประสบการณ์การทำงานที่สั่งสมมายาวนาน การตีความกฎหมายเรื่องสิทธิประโยชน์ทางภาษีจึงเป็นไปอย่างถูกต้อง หากเปรียบเทียบกลุ่มที่มีอายุน้อยมีประสบการณ์หรืออายุงานยังน้อย จึงส่งผลต่อเรื่องความเข้าใจในข้อกฎหมายทางภาษีอากร สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จิตรเลขา ทาสี และคณะ อายุต่างกันมีผลต่อความรู้ความเข้าใจแตกต่างกัน อาจเป็นเพราะเป็นธรรมชาติของแต่ละบุคคลหรือเหตุผลส่วนตัวที่ให้ความสนใจในเรื่องต่างๆ ที่ไม่เหมือนกัน หรืออีกนัยหนึ่งเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ อาทิเช่น เรื่องความพร้อมด้านเวลา โอกาส หรือภาระหน้าที่หรือมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ไม่เท่ากัน (จิตรเลขา ทาสี และคณะ, 2561) ปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามอายุกิจการแตกต่างกันมีผลต่อความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิประโยชน์ทางภาษีของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคเหนือตอนล่างที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากอายุกิจการมีความสอดคล้องกับประสบการณ์ทำงานของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ยิ่งผู้ประกอบการดำเนินกิจการเป็นระยะเวลามาก การบริหารจัดการยิ่งดีขึ้นตามประสบการณ์อีกทั้งการเข้าใจสิทธิประโยชน์ทางภาษีจะช่วยลดต้นทุนของกิจการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จินฉฉญา รมิดา และสุพิน ฉายศิริไพบูลย์ ผลการศึกษาพบว่า บทบาทของผู้บริหารด้านบัญชีมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการวางแผนภาษีอยู่ในระดับสูง มีส่วนสำคัญในการจัดทำแผนภาษีอากรเป็นอย่างมากเพื่อช่วยความเสี่ยงดำเนินการน้อยลง (จินฉฉญา รมิดา และสุพิน ฉายศิริไพบูลย์, 2564) ปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามจำนวนเงินลงทุนที่แตกต่างกันมีผลต่อความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิประโยชน์ทางภาษีของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคเหนือตอนล่างที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากการลงทุนในเงินจดทะเบียนของ บริษัทมีผลทำให้ผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการมากขึ้น ยังมีการลงทุนในการจดทะเบียนมากก็ยิ่งให้ความสำคัญต่อการศึกษาในเรื่องสิทธิประโยชน์ทางภาษีมาก เนื่องจากภาษีเป็นต้นทุนของกิจการ การลดต้นทุนลงก็คือการบริหารจัดการงานได้ดีและมีระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณวิสา หนูห้อง และสุเทพ บุรณะคุณาภรณ์ ได้ทำการศึกษา มาตรการส่งเสริมทางภาษีส่งผลต่อการจัดเก็บรายได้ภาษีเงินได้นิติบุคคลอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะ สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่นิติบุคคล ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการเพิ่มขึ้นของทุนจดทะเบียนในการจัดตั้งนิติบุคคลเพื่อประกอบธุรกิจ (วรณวิสา หนูห้อง และสุเทพ บุรณะคุณาภรณ์, 2559) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Photikham, P. พบว่าผู้ประกอบการที่มีทุนจดทะเบียนแตกต่างกันส่งผลต่อการมีประสิทธิภาพในการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลของผู้ประกอบการที่อยู่ในความดูแลของกองบริหารภาษีธุรกิจแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งนี้อาจเป็นเพราะความแตกต่างหรือขนาดของทุนจดทะเบียนแตกต่างกันนั้นแสดงถึงความพร้อมในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการรับรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางภาษีอากรที่มีความสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจและให้เป็นไปตามข้อกำหนดกฎหมายภาษีอากรของผู้ประกอบการ (Photikham, P., 2022) ปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามลักษณะการดำเนินการที่แตกต่างกันมีผลต่อความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิประโยชน์ทางภาษีของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคเหนือตอนล่างที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

.05 เนื่องจากระบบงานด้านของเอกสารภายในกิจการ จำนวนคนร่วมลงทุน ความรับผิดชอบในหนี้สิน การปิดงบการเงินประจำปี ทำให้การบริหารจัดการวางแผนงานมีความแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัย Phothikham, P. พบว่า ผู้ประกอบการที่มีจดทะเบียนนิติบุคคลในรูปแบบบริษัทจำกัด มีระดับการรับรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางภาษีอากรมากกว่าผู้ประกอบการที่จดทะเบียนนิติบุคคลในรูปแบบห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ทั้งสิทธิประโยชน์ทางภาษีอากร และด้านความรู้เกี่ยวกับประเภทธุรกิจ รูปแบบธุรกิจ มาตรฐานการบัญชีและระบบบัญชีโดยมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ประกอบการที่มีการจดทะเบียนนิติบุคคลในรูปแบบบริษัทจำกัดอาจมีขนาดโครงสร้างและความซับซ้อนของธุรกิจที่มีขนาดใหญ่กว่า จึงให้ความสำคัญกับการปฏิบัติทางภาษีอากร มีการรับรู้ที่เกิดจากประสบการณ์การตีความการได้สัมผัส ทำให้เกิดการรับรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางภาษีอากรมากกว่า (Phothikham, P., 2022) สอดคล้องกับงานวิจัย Erle. บริษัทใช้กลยุทธ์หลายอย่างเพื่อเสียภาษีน้อยลงโดยการวางแผนภาษีการใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีตามกฎหมาย การหลีกเลี่ยงภาษีและการหนีภาษี แต่ปัจจุบันแนวคิดความยั่งยืนได้รับความสำคัญมากขึ้น (Erle, 2008) ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลจำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา จำนวนพนักงาน ประเภทธุรกิจต่างกันมีผลต่อมีผลต่อความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิประโยชน์ทางภาษีของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคเหนือตอนล่างที่ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กระบบงานอย่างมีประสิทธิภาพโดยมีการใช้ทรัพยากรน้อยที่สุดจะเกิดการประหยัดในหลายด้าน ทั้งระยะเวลา แรงงาน อีกทั้งในส่วนของบริษัท ระดับการศึกษา สามารถเรียนรู้และทำความเข้าใจในเรื่องสิทธิประโยชน์ทางภาษีได้อย่างเท่าเทียมกันอยู่ที่การใส่ใจและการศึกษาหาความรู้พัฒนาตนเอง สำหรับประเภทธุรกิจทางส่วนภาครัฐก็มีคู่มือสิทธิประโยชน์ทางภาษีส่วนกลางให้ทุกประเภทธุรกิจมีความเข้าใจตรงกันในเรื่องของสิทธิประโยชน์ทางภาษี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณช กุอุทา ได้ทำการศึกษา ความรู้ความเข้าใจของผู้ประกอบการนิติบุคคลที่มีต่อการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลในอำเภอเมืองจังหวัดอุบลราชธานี (วรณช กุอุทา, 2562) พบว่า เพศ ระดับการศึกษา ประเภทธุรกิจ มีความรู้ความเข้าใจต่อเงื่อนไขการคำนวณกำไรสุทธิและมีความรู้เกี่ยวกับรายการที่ไม่ถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิไม่แตกต่างกัน

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยดังกล่าวข้างต้นพบว่า ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า ระดับความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิประโยชน์ทางภาษีของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคเหนือตอนล่างมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับความมาก และ เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคล เช่น อายุ ระดับการศึกษา อายุกิจการ จำนวนพนักงาน จำนวนเงินลงทุน ประเภทธุรกิจ ลักษณะการดำเนินการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ข้อเสนอแนะผู้สนใจสามารถนำเอาผลการศึกษาที่ได้จากการผลงานวิจัยไป พัฒนาเป็นแบบสำรวจเพื่อเก็บข้อมูลและศึกษาในพื้นที่และประชากรที่กว้างขึ้นเช่นในระดับภูมิภาคอื่นๆและระดับประเทศ ซึ่งจะช่วยให้เห็นว่าบริบทในระดับภูมิภาคหรือระดับประเทศ จะทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เข้าใจสิทธิประโยชน์ทางภาษีมากยิ่งขึ้น และนำผลของการศึกษาดังกล่าวมาใช้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะช่วยให้มีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมหรือการกำหนดมาตรการเพื่อส่งเสริมสิทธิประโยชน์ทางภาษีออกเป็นนโยบายไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมสรรพากร. (2565). สิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับธุรกิจ SMEs. เรียกใช้เมื่อ 22 ตุลาคม 2567 จาก <https://www.rd.go.th/47331.html>
- จิณณ์ชญา รณิดา และสุพิน ฉายศิริไพบูลย์. (2564). ปัจจัยเชิงสาเหตุด้านบัญชีเพื่อการจัดการที่ส่งผลต่อการวางแผนภาษีอากรของผู้ประกอบการในประเทศไทย. วารสารสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก, 7(1), 470-483.
- จิตรเลขา ทาสี และคณะ. (2561). คุณลักษณะของนักบัญชีที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารรัชต์ภาคย์, 14(37), 11-15.
- ดนัย ดำรงชัยโยธิน. (2551). การศึกษาสิทธิประโยชน์ทางภาษีสรรพากรของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ดาระณี สุรินทร์เสรี และคณะ. (2563). สิทธิและประโยชน์ทางด้านภาษีอากรสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 12(2), 115-129.
- นิมนวล วิเศษสรรพ และคณะ. (2565). โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจปฏิบัติตามกฎหมายภาษีเงินได้นิติบุคคลของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยนครพนม, 12(3), 196-214.
- ปิยะฉัตร จารุธีรศานต์. (2552). ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการต่อสังคมกับภาษีอากรในเขตพญาไท. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วรณัฐ กุฑา. (2562). ความรู้ความเข้าใจในด้านภาษีเงินได้นิติบุคคลของผู้เสียภาษีเงินได้นิติบุคคลในอำเภอเมืองจังหวัดอุบลราชธานี. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, 16(2), 331-337.
- วรรณวิสา หนูห้อง และสุเทพ บุรณะคุณาภรณ์. (2559). การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลของประเทศไทย. วารสารเศรษฐศาสตร์รามคำแหง, 2(2), 53-59.
- วิชชกานต์ เมธาวิริยะกุล. (2560). มาตรการบัญชีชุดเดียวและการยกเว้นและลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับ SMEs. วารสารบัญชีปริทัศน์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2(1), 15-24.
- สายสมร สังข์เมฆ. (2566). การรับรู้และความคาดหวังของผู้ประกอบการรายใหม่เกี่ยวกับการปฏิบัติทางภาษีอากร. วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์, 25(3), 104-117.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2565). ภาพรวมการให้บริการของศูนย์ให้บริการ SME ครบวงจรปีงบประมาณ 2565. เรียกใช้เมื่อ 26 ตุลาคม 2567 จาก <https://oss.sme.go.th/oss/nportalno.aspx>
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2565). มาตรการภาษียกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล 2 เท่าสนับสนุนการจัดสัมมนา นิทรรศการงานแสดงสินค้าภายในประเทศ. เรียกใช้เมื่อ 26 ตุลาคม 2567 จาก <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/56818>
- Erle. (2008). Linking QWL and job performance: Implications for organizations. Performance Improvement, 46(6), 30-35.

Photikham, P. (2022). Factors affecting efficiency in paying corporate income tax of entrepreneurs under the supervision of the Business Tax Administration Division. Retrieved November 23, 2024, from <https://mmm.ru.ac.th/MMM/IS/mmm25/6314131060.pdf>

คุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการขนส่ง

บริษัท เจแอนด์ที เอ็กซ์เพรส*

THE SERVICE QUALITY OF J&T EXPRESS TRANSPORTATION SERVICE COMPANY THAT AFFECTS CUSTOMER SATISFACTION

ธิติสดา จันทระอ่อน

Thitisuda Janon

คณะบริหารธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Master of Business Administration, Kasem Bundit University, Bangkok, Thailand

Corresponding author E-mail: thitisuda.pang@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) คุณภาพการให้บริการ 2) ความพึงพอใจ 3) เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ใช้บริการขนส่ง บริษัท เจแอนด์ที เอ็กซ์เพรส จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล และ 4) คุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการขนส่ง บริษัท เจแอนด์ที เอ็กซ์เพรส กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ใช้บริการขนส่ง จำนวน 400 ราย ใช้การคำนวณแบบไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย t-test, F-test, One way ANOVA และ Multiple Regression Analysis ผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ เพศหญิง มีอายุน้อยกว่า 31 ปี รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 25,001 บาท ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช. ความถี่ของการใช้บริการ 1 - 2 ครั้ง/สัปดาห์ จำนวนพัสดุที่ส่งต่อครั้ง 1 - 5 ชิ้น คุณภาพการให้บริการขนส่ง ภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการขนส่ง ภาพรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก ข้อมูลส่วนบุคคล ด้านอายุ ความถี่ในการใช้บริการ และจำนวนพัสดุที่ส่งต่อครั้ง ที่แตกต่างกันมีผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการขนส่ง บริษัท เจแอนด์ที เอ็กซ์เพรส แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการตอบสนองลูกค้า ด้านความไว้วางใจ และด้านการเข้าใจและรู้จักลูกค้า มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา ควรพัฒนาแนวทางในการตอบสนองต่อลูกค้าให้ดียิ่งขึ้น โดยการเพิ่มช่องทางการสื่อสารและการให้ข้อมูลที่ชัดเจนแก่ลูกค้า จัดสถานที่ให้เพียงพอต่อผู้ให้บริการ มีป้ายแสดงจุดบริการต่าง ๆ และการสร้างความไว้วางใจให้แก่ลูกค้า

คำสำคัญ: คุณภาพการให้บริการ, ความพึงพอใจ, เจแอนด์ที เอ็กซ์เพรส

Abstract

This research aims to study 1) The service quality of J&T Express Transportation Service Company, 2) Customer satisfaction, 3) Compare the customer satisfaction of J&T Express transportation services classified by personal information, and 4) Service quality that affects customer satisfaction of J&T Express transportation services by selecting a sample group of 400 people who use J&T Express's delivery services, selected using W.G. Cochran's formula for an unknown population size. A questionnaire was used as the research instrument, and statistical methods employed for data analysis include percentage, mean, t-test, F-test, One-Way ANOVA, and Multiple Regression Analysis. The study found that most female respondents, less than 31 years old, had an average monthly income of less than 25,001 baht, a high school education or vocational certificate, using the service 1-2 times/week. Parcels forwarded 1-5 times. the quality of delivery service is rated as highly important, and customer satisfaction is also at a high level. The difference in personal information such as age, frequency of service use, and the number of parcels forwarded per time affect the customer satisfaction of J&T Express transportation services with statistical significance at the .05 level. In terms of customer response, trust and understanding, and knowing customers' aspects Influence the satisfaction of service users, which is statistically significant at the .01 level. Based on the findings, it is recommended that J&T Express improve its responsiveness to customers by expanding communication channels and providing clearer information. The company should also ensure that service locations are adequate for customer needs, display clear signage for service points, and strengthen customer trust.

Keywords: Service Quality, Satisfaction, J&T Express

บทนำ

ท่ามกลางการแพร่ระบาดของ COVID-19 ที่ผ่านมา ตลาดขนส่งพัสดุไทยในปี 2020 - 2021 ยังเติบโตสูงต่อเนื่องจากพฤติกรรมผู้บริโภคที่หันมาซื้อสินค้าผ่านช่องทาง E-commerce มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในช่วงที่มีการใช้มาตรการควบคุมโรคอย่างเข้มงวด มูลค่าตลาดขนส่งพัสดุของไทยเติบโตในระดับสูงถึง 38% CAGR หรือคิดเป็นมูลค่า 9.1 หมื่นล้านบาท ในปี 2021 โดยเฉพาะจากปริมาณขนส่งพัสดุที่เร่งตัวขึ้น เนื่องจากการบังคับใช้มาตรการเพื่อควบคุมและลดการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ตั้งแต่ลดการเดินทาง ปิดสถานที่เสี่ยงชั่วคราว จนถึงมาตรการล็อกดาวน์ ซึ่งทำให้ผู้บริโภคต้องใช้เวลาอยู่ที่บ้านมากขึ้น และในบางรายต้องปรับรูปแบบการทำงานเป็นการทำงานที่บ้าน (work from home) ทำให้ผู้บริโภคต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สอดคล้องกับผลกระทบจากมาตรการเหล่านี้ด้วยการเข้าสู่โลกดิจิทัลมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ หรืออีคอมเมิร์ซ ยังมีผู้บริโภคบางรายผันตัวไปเป็นพ่อค้าแม่ค้าออนไลน์เพิ่มมากขึ้น ซึ่งช่วยกระตุ้นการเติบโตของตลาดขนส่งพัสดุไทยให้พุ่งสูงขึ้น การแข่งขันที่รุนแรงและโอกาสในตลาดใหม่ เป็นตลาด Red Ocean ที่มีการแข่งขันด้าน

ราคาสูงมาก ทำให้ผู้ประกอบการต้องเร่งปรับกลยุทธ์และขยายบริการไปยังตลาดใหม่ที่ยังมีโอกาสดิบโตสูง (Blue Ocean) ได้แก่ 1) เทรนด์การให้บริการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ 2) เทรนด์การให้บริการขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ หรือแบบไม่เต็มคันรถ (Less than Truckload: LTL) 3) เทรนด์การให้บริการโลจิสติกส์แบบครบวงจร และ 4) เทรนด์การให้บริการขนส่งสินค้าควบคุมอุณหภูมิแบบด่วนทั้งสินค้าแบบแช่เย็นและแช่แข็ง ในอนาคตข้างหน้า ธุรกิจขนส่งพัสดุยังมีความท้าทายที่ต้องเผชิญอีกหลายประการ และส่งผลให้ต้องเร่งปรับกลยุทธ์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและขยายสู่ตลาดใหม่ ๆ ในอนาคต ผู้ประกอบการขนส่งพัสดุจะต้องเตรียมพร้อมรับมือกับความท้าทายที่จะเกิดขึ้นในหลายประการ ได้แก่ ต้นทุนการดำเนินการที่เพิ่มขึ้นกับกำลังซื้อที่อ่อนแอลง การแข่งขันจากธุรกิจแอปพลิเคชันบริการขนส่งเดลิเวอรี่ และการพัฒนาด้านโลจิสติกส์สีเขียวและความยั่งยืน ด้วยเหตุนี้ ผู้ประกอบการขนส่งควรเร่งปรับกลยุทธ์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและเพื่อให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น โดย 3 วิธี ที่ผู้ประกอบการสามารถนำมาปรับใช้ได้แก่ 1) การพัฒนาความเร็วในการจัดส่งพัสดุอย่างต่อเนื่อง 2) การสร้าง strategic partnership หรือ M&A กับผู้ประกอบการต่าง ๆ เพื่อต่อยอดธุรกิจ และ 3) การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้กับการดำเนินการมากยิ่งขึ้น (SCBEIC, 2022)

ประเทศไทยในปัจจุบันจำเป็นต้องอยู่ในภาวะการแข่งขันทางธุรกิจมีความรุนแรงมากขึ้น ในด้านการค้าและการบริการ ดังนั้นการปรับปรุงการดำเนินงานทางด้านธุรกิจ ในทุก ๆ ด้าน เพื่อลดต้นทุนในการดำเนินงานเพิ่มระดับการให้บริการและเพิ่มโอกาสทางการขายให้กับธุรกิจเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ การพัฒนาระบบการขนส่งให้มีประสิทธิภาพถือเป็นกลไกที่สำคัญของการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาการขนส่งในปัจจุบันจะเน้นไปที่ขนส่งให้ทันตามเวลาที่กำหนด และการลดเวลาที่ใช้ในการขนส่งสินค้า (บกก.ทีเอฟที ทรานสปอร์ต, 2558) สำหรับระบบการจัดการขนส่งสินค้านั้น มีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการวางแผนและการดำเนินงานอย่างมีระบบ เพื่อให้การขนส่งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยจุดมุ่งหมายของการขนส่งสินค้า ที่มีประสิทธิภาพ คือ การที่สามารถส่งสินค้าไปถึงจุดหมาย คือ ลูกค้าได้ทันกำหนด มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการขนส่งที่ต่ำที่สุด ซึ่งในปัจจุบันระบบการขนส่งสินค้าขององค์กรต่าง ๆ ยังขาดรูปแบบการจัดการที่ชัดเจน จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจในการขนส่งที่เหมาะสมสำหรับองค์กรเพื่อสนับสนุนให้องค์กรดำเนินการขนส่งสินค้าอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ (วัชรพงศ์ เกาฏี, 2562)

ความท้าทายในการขนส่งสินค้าในปัจจุบัน อุตสาหกรรมการขนส่งสินค้าต้องเผชิญกับความท้าทายที่หลากหลาย ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและต้นทุนการดำเนินงานของภาคธุรกิจ โดยอุปสรรคที่สำคัญ ได้แก่ ข้อจำกัดด้านเงินทุน การขาดการประสานงานระหว่างภาครัฐและเอกชน การขาดข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาด้านการขนส่ง และข้อจำกัดด้านการรับรู้ของสาธารณะเกี่ยวกับบทบาทของการขนส่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ปัจจัยสำคัญที่เป็นปัญหาเร่งด่วนในปัจจุบัน ได้แก่ ต้นทุนเชื้อเพลิงที่เพิ่มสูงขึ้น ส่งผลโดยตรงต่ออุตสาหกรรมการขนส่งสินค้า ทำให้ผู้ให้บริการต้องปรับขึ้นอัตราค่าขนส่งหรือเผชิญกับภาวะขาดทุน ซึ่งกระทบทั้งผู้จัดส่ง ผู้รับ และผู้ขนส่ง อีกทั้งยังส่งผลต่อซัพพลายเออร์และผู้ผลิต เนื่องจากต้นทุนการขนส่งสินค้าที่เพิ่มขึ้นทำให้ราคาสินค้าสูงขึ้น และนำไปสู่อัตราเงินเฟ้อที่เพิ่มขึ้น ดังนั้น การบริหารต้นทุนเชื้อเพลิงจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ข้อจำกัดด้านการมองเห็น (Visibility) ในกระบวนการขนส่ง ปัจจุบัน 75% ของผู้จัดส่งระบุว่า การมองเห็น (Visibility) ของการขนส่งสินค้าเป็นหนึ่งในปัญหาที่สำคัญที่สุดในห่วงโซ่อุปทาน รองลงมาจากการลดต้นทุนและการเพิ่มความรวดเร็วในการขนส่ง ในอดีต การติดตามสินค้าทำได้เพียงเมื่อสินค้าถึงจุดหมายปลายทางหรือจุด

ตรวจสอบที่กำหนด แต่ในปัจจุบัน เทคโนโลยีที่ให้การมองเห็นแบบเรียลไทม์เป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากช่วยให้ธุรกิจสามารถตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงและปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในห่วงโซ่อุปทานได้อย่างรวดเร็ว ปัญหาความแออัดของระบบขนส่งและการปล่อยก๊าซคาร์บอน ส่งผลกระทบโดยตรงต่อประสิทธิภาพของอุตสาหกรรมโลจิสติกส์และการขนส่งสินค้า สำนักงานงบประมาณรัฐสภา (Congressional Budget Office) ระบุว่า การจราจรติดขัดเป็นหนึ่งในปัญหาหลักที่อุตสาหกรรมขนส่งสินค้าต้องเผชิญในปัจจุบัน โดยระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทางของระบบขนส่งสาธารณะเพิ่มขึ้นถึงห้าเท่าเมื่อเทียบกับปี 1982 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความล่าช้าเพิ่มขึ้น ได้แก่ การขยายตัวของการค้าระหว่างประเทศ การขาดแคลนรถบรรทุก และจำนวนผู้โดยสารที่เพิ่มขึ้นในระบบขนส่งสาธารณะ (โลโก้ โลจิสติกส์, 2022)

เจแอนด์ที เอ็กซ์เพรส (J&T Express) เล็งเห็นโอกาสทางธุรกิจที่ตอบโจทย์การใช้ชีวิตของคนในยุคดิจิทัล ด้วยความเข้าใจและเข้าถึงทุกความต้องการและเพื่อเป็นการต่อยอดความเป็นหนึ่งในผู้นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ในด้านการขนส่ง จึงได้จับมือร่วมกันกับช้อปปี้ (Shopee) ผู้นำแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และไต้หวัน มุ่งหวังตอบโจทย์ผู้บริโภคยุคปัจจุบันที่มีการซื้อขายบนออนไลน์มากขึ้น โดยใช้ช่องทางออนไลน์ของช้อปปี้ (Shopee) ทั้งแอปพลิเคชันและเว็บไซต์ เพื่อเป็นการขยายช่องทางการเข้าถึงลูกค้าให้ครอบคลุมและเหมาะกับไลฟ์สไตล์ในยุคดิจิทัลมากยิ่งขึ้น โดยความร่วมมือในครั้งนี้เป็นการต่อยอดธุรกิจของสองพันธมิตรเพื่อนำเสนอโซลูชันและบริการที่ครบวงจรเพิ่มเติมให้กับกลุ่มลูกค้าของทั้งสองบริษัทให้มากที่สุด (MGR ONLINE, 2562) อย่างไรก็ตามการแข่งขันในธุรกิจขนส่งมีความรุนแรงมากขึ้น ทำให้บริษัทต้องปรับปรุงคุณภาพบริการลดต้นทุน และเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่ง เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดที่เติบโตขึ้น ความท้าทายของอุตสาหกรรมขนส่งในปัจจุบัน ได้แก่ ต้นทุนเชื้อเพลิงที่สูงขึ้น ปัญหาการขาดข้อมูลเกี่ยวกับระบบขนส่ง ความล่าช้า และข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งกระทบต่อผู้ให้บริการและผู้บริโภคโดยตรง บริษัทขนส่ง เช่น J&T Express ได้ปรับกลยุทธ์ด้วยการเป็นพันธมิตรกับแพลตฟอร์ม E-commerce อย่าง Shopee เพื่อขยายช่องทางการเข้าถึงลูกค้าและเพิ่มความสะดวกสบายในการขนส่งสินค้าให้เหมาะกับไลฟ์สไตล์ยุคดิจิทัล โดยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับต่อผู้ใช้บริการได้รับบริการที่สะดวกและรวดเร็ว ได้รับสินค้าตรงเวลา ลดระยะเวลาการรอคอย ความปลอดภัยในการขนส่งสินค้าได้รับการดูแลเป็นอย่างดี ลดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการขนส่ง ความคุ้มค่าและต้นทุนที่เหมาะสม ระบบขนส่งที่มีประสิทธิภาพช่วยลดค่าใช้จ่ายในการจัดส่ง การเข้าถึงบริการที่ง่ายขึ้น ผู้ใช้สามารถติดตามสถานะการขนส่งแบบเรียลไทม์ ทำให้วางแผนการรับสินค้าได้ดีขึ้น ประสบการณ์ที่ดีในการใช้บริการ มีมาตรฐานสูงช่วยสร้างความไว้วางใจและเพิ่มความพึงพอใจของผู้บริโภค ประโยชน์ต่อผู้ให้บริการขนส่งสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน บริษัทที่มีคุณภาพการให้บริการสูงจะสามารถครองตลาดและรักษาลูกค้าได้ดีขึ้น ลดต้นทุนการดำเนินงาน ระบบขนส่งที่มีประสิทธิภาพช่วยลดค่าใช้จ่ายด้านโลจิสติกส์ เช่น ค่าน้ำมัน และ ค่าซ่อมบำรุง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณภาพการให้บริการขนส่งของ บริษัท เจแอนด์ที เอ็กซ์เพรส
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการขนส่ง บริษัท เจแอนด์ที เอ็กซ์เพรส

3. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ใช้บริการขนส่ง บริษัท เจแอนด์ที เอ็กซ์เพรส จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล
4. เพื่อศึกษาคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการขนส่ง บริษัท เจแอนด์ที เอ็กซ์เพรส

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตของการศึกษา

1.1 ด้านเนื้อหา ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการขนส่ง บริษัท เจแอนด์ที เอ็กซ์เพรส โดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีคุณภาพการให้บริการ ซึ่งประกอบด้วย ความเป็นรูปธรรมของบริการ ความน่าเชื่อถือ การตอบสนองต่อลูกค้า ความไว้วางใจ การเข้าใจและรู้จักลูกค้า และทฤษฎีความพึงพอใจของผู้รับบริการ ประกอบด้วย การให้บริการอย่างเสมอภาค (Equitable service) การให้บริการที่ตรงเวลา (Timely service) การให้บริการอย่างเพียงพอ (Ample service) การให้บริการอย่างต่อเนื่อง (Continuous service) การให้บริการที่ก้าวหน้า (Progression service) (Millet, 1954)

1.2 ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ใช้บริการขนส่งของบริษัท เจแอนด์ที เอ็กซ์เพรส ซึ่งในกรณีนี้ไม่ทราบประชากรที่แน่นอน เลือกตัวอย่างจำนวน 400 ราย ใช้การคำนวณหากลุ่มตัวอย่าง (Sample size) แบบไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

1.3 ด้านระยะเวลาในการศึกษา เริ่มต้นเดือนมกราคม 2568 - มีนาคม 2568

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ แบบสอบถามของผู้ใช้บริการขนส่งของบริษัท เจแอนด์ที เอ็กซ์เพรสที่สร้างขึ้นมาจากแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา ความถี่ในการใช้บริการ และ จำนวนพัสดุที่ส่งสินค้าต่อครั้ง

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของผู้ใช้บริการขนส่ง บริษัท เจแอนด์ที เอ็กซ์เพรส โดยมีลักษณะคำถามแบบค่าคะแนน แบ่งค่าคะแนนระดับความสำคัญออกเป็น 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต (Likert) แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเป็นข้อคำถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ดังนี้ 5 = สำคัญมากที่สุด, 4 = สำคัญมาก, 3 = สำคัญปานกลาง, 2 = สำคัญน้อย, 1 = สำคัญน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการขนส่ง บริษัท เจแอนด์ที เอ็กซ์เพรส โดยมีลักษณะคำถามแบบค่าคะแนน แบ่งค่าคะแนนระดับความพึงพอใจออกเป็น 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต (Likert) แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเป็นข้อคำถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ดังนี้ 5 = พึงพอใจมากที่สุด, 4 = พึงพอใจมาก, 3 = พึงพอใจปานกลาง, 2 = พึงพอใจน้อย, 1 = พึงพอใจน้อยที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้ศึกษาเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 มาใช้เป็นข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ซึ่งได้ตรวจสอบแบบสอบถามแล้วเห็นว่าแบบสอบถามทุกข้อที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นมีความเที่ยงตรงของเนื้อหา ครอบคลุมในแต่ละด้าน และครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการศึกษา ซึ่งแบบสอบถามมี

ค่าความเที่ยงตรง IOC เท่ากับ .893 และการคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง (Try Out) จำนวน 40 คน ด้วยวิธี (วราภรณ์ กงจันทา และ ชินโสณ วิสิษฐนิธิกิจ, 2562) แบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .984

3. วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ใช้บริการขนส่ง บริษัท เจแอนด์ที เอ็กซ์เพรส ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์ โดยใช้ Google Forms ไปยังกลุ่มเป้าหมายเพื่อตอบแบบสอบถาม พร้อมกำหนดวัน เวลา ในการติดตามกลับคืนมาด้วยตนเอง แล้วนำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้อง นำข้อมูลที่ได้ไปประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ประมวลผลข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยใช้สถิติที่ใช้ประกอบด้วย

4.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) ได้แก่ ระดับความคิดเห็นด้านคุณภาพการให้บริการ และระดับความพึงพอใจ

4.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐาน สถิติที่ใช้ คือ t-test การวิเคราะห์แบบ ANOVA ใช้ F-test (One-way ANOVA) และ Multiple Regression Analysis

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

ตารางที่ 1 แสดงถึงสัดส่วนของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคล		จำนวน (ราย)	ร้อยละ (%)
เพศ	ชาย	175	43.70
	หญิง	225	56.30
	รวม	400	100.00
อายุ	น้อยกว่า 31 ปี	285	71.30
	31 - 40 ปี	77	19.30
	41 - 50 ปี	30	7.50
	51 - 60 ปี	8	2.00
	รวม	400	100.00
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ต่ำกว่า 25,001 บาท	271	67.70
	25,001 - 30,000 บาท	79	19.70
	30,001 - 35,000 บาท	17	4.30
	35,001 - 40,000 บาท	12	3.00
	40,001 - 45,000 บาท	7	1.80
	มากกว่า 45,000 บาท	14	3.50
	รวม	400	100.00

ตารางที่ 1 แสดงถึงสัดส่วนของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล (ต่อ)

	ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (ราย)	ร้อยละ (%)
ระดับการศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้นหรือต่ำกว่า	127	31.70
	มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช.	104	26.00
	ปวส. หรือ อนุปริญญา	87	21.80
	ปริญญาตรี	69	17.20
	สูงกว่าปริญญาตรี	13	3.30
	รวม	400	100.00
ความถี่ในการใช้บริการ	ไม่เลย	47	11.70
	1 - 2 ครั้ง/สัปดาห์	195	48.80
	3 - 4 ครั้ง/สัปดาห์	78	19.50
	5 - 6 ครั้ง/สัปดาห์	58	14.50
	มากกว่า 6 ครั้ง/สัปดาห์	22	5.50
	รวม	400	100.00
จำนวนพัสดุที่ส่งสินค้าต่อครั้ง	1 - 5 ชิ้น	191	47.70
	6 - 10 ชิ้น	72	18.00
	11 - 30 ชิ้น	58	14.50
	31 - 50 ชิ้น	40	10.00
	51 - 100 ชิ้น	17	4.30
	อื่น ๆ	22	5.50
	รวม	400	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า สัดส่วนของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง ผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 31 ปี ผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 25,001 บาท ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช. ความถี่ในการใช้บริการ 1 - 2 ครั้ง/สัปดาห์ และจำนวนพัสดุที่ส่งสินค้าต่อครั้ง 1 - 5 ชิ้น

2. คุณภาพการให้บริการขนส่งของ บริษัท เจแอนด์ที เอ็กซ์เพรส

ตารางที่ 2 แสดงระดับความสำคัญคุณภาพการให้บริการขนส่งของ บริษัท เจแอนด์ที เอ็กซ์เพรส

คุณภาพการให้บริการขนส่งของ บริษัท เจแอนด์ที เอ็กซ์เพรส	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ	4.24	.66	มาก
ด้านความน่าเชื่อถือ	4.23	.64	มาก
ด้านการตอบสนองลูกค้า	4.18	.69	มาก
ด้านความไว้วางใจ	4.20	.70	มาก
ด้านการเข้าใจและการรู้จักลูกค้า	4.24	.66	มาก
รวม	4.22	.67	มาก

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพการให้บริการขนส่งภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.22, S.D. = .67) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ระดับมากทุกด้านเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากน้อย ดังนี้ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ และด้านการเข้าใจและการรู้จักลูกค้า ($\bar{X}$ = 4.24, S.D. = .66) ด้านความน่าเชื่อถือ ($\bar{X}$ = 4.23, S.D. = .64) ด้านความไว้วางใจ ($\bar{X}$ = 4.20, S.D. = .70) และด้านการตอบสนองลูกค้า ($\bar{X}$ = 4.18, S.D. = .69)

3. ความพึงพอใจในการให้บริการของผู้ใช้บริการขนส่ง บริษัท เจแอนด์ที เอ็กซ์เพรส

ตารางที่ 3 แสดงความพึงพอใจในการให้บริการของผู้ใช้บริการขนส่ง บริษัท เจแอนด์ที เอ็กซ์เพรส

ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการขนส่ง บริษัท เจแอนด์ที เอ็กซ์เพรส	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค	4.21	.66	มาก
ด้านการให้บริการที่ตรงเวลา	4.18	.70	มาก
ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ	4.19	.65	มาก
ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง	4.19	.68	มาก
ด้านการให้บริการที่ก้าวหน้า	4.14	.69	มาก
รวม	4.18	.67	มาก

จากตารางที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจในการให้บริการภาพรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ($\bar{X}$ = 4.18, S.D. = .67) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากน้อย ดังนี้ การให้บริการอย่างเสมอภาค ($\bar{X}$ = 4.21, S.D. = .66) การให้บริการอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}$ = 4.19, S.D. = .68) การให้บริการอย่างเพียงพอ ($\bar{X}$ = 4.19, S.D. = .65) การให้บริการที่ตรงเวลา ($\bar{X}$ = 4.18, S.D. = .70) การให้บริการที่ก้าวหน้า ($\bar{X}$ = 4.14, S.D. = .69)

4. เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ใช้บริการขนส่ง บริษัท เจแอนด์ที เอ็กซ์เพรส จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

ตารางที่ 4 แสดงเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ใช้บริการขนส่ง บริษัท เจแอนด์ที เอ็กซ์เพรส จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคล	F	Sig	ผลการทดสอบสมมติฐาน
เพศ	.758	.384	ไม่แตกต่าง
อายุ	5.789	.001	แตกต่าง
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	.516	.764	ไม่แตกต่าง
ระดับการศึกษา	.869	.493	ไม่แตกต่าง
ความถี่ในการใช้บริการ	8.152	.000	แตกต่าง
จำนวนพัสดุที่ส่งสินค้าต่อครั้ง	8.699	.000	แตกต่าง

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 4 ผลการศึกษาพบว่า เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ใช้บริการขนส่ง บริษัท เจแอนด์ที เอ็กซ์เพรส จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล อายุ ความถี่ในการใช้บริการ และจำนวนพัสดุที่ส่งสินค้าต่อครั้ง แตกต่างกันมีความพึงพอใจของผู้ใช้บริการขนส่ง บริษัท เจแอนด์ที เอ็กซ์เพรส แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. คุณภาพการให้บริการมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการขนส่ง บริษัท เจแอนด์ที เอ็กซ์เพรส

ตารางที่ 5 แสดงคุณภาพการให้บริการมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการขนส่ง บริษัท เจแอนด์ที เอ็กซ์เพรส

คุณภาพการให้บริการ	B	Std. Error	Beta	t	Sig	ผลการทดสอบ
Constant	.191	.084		2.271	.024	
ความเป็นรูปธรรมของบริการ	.064	.036	.066	1.747	.081	ไม่มี
ความน่าเชื่อถือ	.051	.045	.052	1.141	.255	ไม่มี
การตอบสนองลูกค้า	.202	.035	.218	5.719	.000*	มี
ความไว้วางใจ	.226	.043	.250	5.247	.000*	มี
การเข้าใจและการรู้จักลูกค้า	.404	.041	.413	9.805	.000*	มี

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (2-tailed)

จากตารางที่ 5 ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพการให้บริการมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการขนส่ง บริษัท เจแอนด์ที เอ็กซ์เพรส ด้านการตอบสนองลูกค้า ด้านความไว้วางใจ และด้านการเข้าใจและการรู้จักลูกค้า มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการให้บริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยเรื่อง คุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการขนส่ง บริษัท เจแอนด์ที เอ็กซ์เพรส ผู้ศึกษามีประเด็นที่จะอภิปรายดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาคุณภาพการให้บริการขนส่งของ บริษัท เจแอนด์ที เอ็กซ์เพรส พบว่า คุณภาพการให้บริการ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านการสนองตอบลูกค้า ด้านความไว้วางใจ ด้านการเข้าใจและการรู้จักลูกค้า ในภาพรวมของคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับความสำคัญมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของกาญจนา ทวีนนท์ และ แววมยุรา คำสุข ศึกษาเรื่องคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าการท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาวในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวสูงสุด คือ การรู้จักและเข้าใจลูกค้า การให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า ความเชื่อถือไว้วางใจได้ การตอบสนองต่อลูกค้า และความเป็นรูปธรรมของบริการ ตามลำดับที่ระดับนัยสำคัญ .05 (กาญจนา ทวีนนท์ และคณะ, 2558)

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการขนส่ง บริษัท เจแอนด์ที เอ็กซ์เพรส พบว่า การให้บริการอย่างเสมอภาค การให้บริการอย่างทันเวลา การให้บริการอย่างเพียงพอ การให้บริการอย่างต่อเนื่อง และการให้บริการที่ก้าวหน้า ในภาพรวมความพึงพอใจในการใช้บริการอยู่ในระดับพึงพอใจมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของนุชจรินทร์ วรรณพงษ์ ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการให้บริการของพนักงานสายสนับสนุนวิชาการสังกัดสำนักงานคณบดี คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า ความพึงพอใจ ด้านการให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน รองลงมา ได้แก่ ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง ด้านการให้บริการอย่างรวดเร็วทันเวลา ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ และด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า ภาพรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.59) (นุชจรินทร์ วรรณพงษ์, 2565)

วัตถุประสงค์ที่ 3 เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ใช้บริการขนส่ง บริษัท เจแอนด์ที เอ็กซ์เพรส จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า อายุ ความถี่ในการใช้บริการ และจำนวนพัสดุที่ส่งต่อครั้งแตกต่างกันมีความพึงพอใจของผู้ใช้บริการขนส่ง บริษัท เจแอนด์ที เอ็กซ์เพรส แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของธนพร หนูแสง นาทาชา เทพอ่อน และคณะ ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความเชื่อมั่นในการใช้บริการธุรกิจขนส่งพัสดุในจังหวัดสงขลา พบว่า ผู้ใช้บริการที่มีอายุ การศึกษาและความถี่ในการใช้บริการแตกต่างกัน ให้ความสำคัญกับปัจจัยคุณภาพบริการธุรกิจขนส่งพัสดุในจังหวัดสงขลาโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ธนพร หนูแสง และคณะ, 2564)

วัตถุประสงค์ที่ 4 คุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการขนส่ง บริษัท เจแอนด์ที เอ็กซ์เพรส พบว่า ด้านการตอบสนองลูกค้า ด้านความไว้วางใจ และด้านการเข้าใจและการรู้จักลูกค้า มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการให้บริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของนริศรา มณีสาร และอัจฉราวรรณ รัตนพันธ์ (2567) ศึกษาเรื่องคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจใช้บริการแอปพลิเคชันฟู้ด เดลิเวอรี่ของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดชุมพร พบว่า ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้าด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ และด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (นริศรา มณีสาร และคณะ, 2567)

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาพบว่า คุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการขนส่งบริษัท เจแอนด์ที เอ็กซ์เพรส โดยคุณภาพการให้บริการ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ มีความสำคัญต่อผู้บริการขนส่งอยู่ในระดับมาก ผู้ให้บริการควรจัดสถานที่ในการให้บริการให้เพียงพอต่อผู้บริการ เพื่อความสะดวกสบาย มีป้ายแสดงจุดบริการต่าง ๆ ภายในสถานที่อย่างชัดเจน มีอุปกรณ์ที่พร้อมให้บริการและทันสมัย มีป้ายแสดงถึงราคาอัตราค่าบริการที่ชัดเจนและละเอียดเข้าใจได้ง่าย และต้องส่งสินค้าได้ตรงเวลา ถูกสถานที่ จำนวนถูกต้อง ความพึงพอใจของผู้บริการ ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค มีความพึงพอใจต่อผู้บริการอยู่ในระดับมาก ผู้ให้บริการปฏิบัติต่อผู้รับบริการอย่างเท่าเทียม ตามลำดับ ดูแลสินค้าที่นำส่งให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ไม่ได้รับความเสียหาย มีการชดเชยความเสียหายอย่างเหมาะสม มีระดับราคาที่มาตรฐาน เปรียบเทียบความพึงพอใจของ

ผู้ให้บริการจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ด้านอายุ ความถี่ในการใช้บริการ และจำนวนพัสดุที่ส่งต่อครั้ง ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการขนส่งบริษัท เจแอนด์ที เอ็กซ์เพรส คุณภาพการให้บริการที่ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ ด้านการตอบสนองลูกค้า มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการให้บริการ ในส่วนของผู้ให้บริการสามารถทำแบบสรุปส่งข้อมูลของพัสดุในแต่ละวัน พร้อมตรวจสอบได้ทันที ให้บริการในการตรวจสอบเลขพัสดุควรมีหลายช่องทางในการตรวจสอบ สาขาที่ให้บริการควรมีครอบคลุมในทุกพื้นที่ เพื่อความสะดวกสามารถใช้น้ำหนัก ขนาด ได้อย่างรวดเร็ว ชัดเจน ถูกต้อง ข้อเสนอแนะในครั้งถัดไป 1) บริษัท เจแอนด์ที เอ็กซ์เพรส ควรพัฒนาแนวทางในการตอบสนองต่อลูกค้าให้ดียิ่งขึ้น โดยการเพิ่มช่องทางการสื่อสารและการให้ข้อมูลที่ชัดเจนแก่ลูกค้า 2) ควรเพิ่มมาตรการในการสร้างความไว้วางใจให้แก่ลูกค้า เช่น การปรับปรุงระบบติดตามพัสดุ และการรับประกันความปลอดภัยของสินค้า 3) การเข้าใจและรู้จักลูกค้าเป็นปัจจัยสำคัญที่ควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม โดยการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการใช้บริการของลูกค้า เพื่อปรับปรุงบริการให้ตรงตามความต้องการ

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา ทวิพันธ์ และคณะ. (2558). คุณภาพการบริการที่ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของลูกค้าในธุรกิจการท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาวในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทย. วารสารธุรกิจปริทัศน์, 7(2), 151-167.
- ธนาวร หนูแสง และคณะ. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อความเชื่อมั่นในการใช้บริการธุรกิจขนส่งพัสดุในจังหวัดสงขลา. วารสารวิชาการสถาบันอาชีวศึกษาภาคใต้ 1, 6(1), 071-079.
- นริศรา มณีสาร และคณะ. (2567). คุณภาพการให้บริการที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการตัดสินใจใช้บริการแอปพลิเคชันฟู้ดเดลิเวอรี่ของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดชุมพร. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม, 14(2), 99-110.
- นุชจรินทร์ วรรณพงษ์. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการให้บริการของพนักงานสายสนับสนุนวิชาการ สังกัดสำนักงานคนบตี คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง, 11(2), 28-53.
- บจก.ทีเอฟที ทรานสปอร์ต. (2558). บริษัทขนส่งสินค้า ในภาวะการแข่งขันทางธุรกิจที่รุนแรง. เรียกใช้เมื่อ 3 มกราคม 2568 จาก <https://www.transport4thai.com/บริษัทขนส่งสินค้า-การแข/>
- โลโก้ โลจิสติกส์. (2022). 3 ความท้าทายที่ใหญ่ที่สุดในการขนส่งในปัจจุบัน. เรียกใช้เมื่อ 3 กุมภาพันธ์ 2568 จาก https://www.logos3pl.com/th/blog/the-3-biggest-challenges-in-transportation-today/?utm_source=chatgpt.com
- วรารณ กงจันทา และชิมนิษฐ์ วิสิฐนิธิกิจ. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต, 9(1), 84-97.
- วัชรพงศ์ เกาภู. (2562). การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการจัดส่งพัสดุกับบริษัท J&T Express ในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- MGR ONLINE. (2562). “เจแอนด์ที” ทุนจีน รุกเอ็กซ์เพรสซูไทยตลาดหลัก. เรียกใช้เมื่อ 4 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://mgronline.com/business/detail/9620000084670>
- SCBEIC. (2022). เกาะติดตลาดขนส่งพัสดุ 2022: เร่งปรับตัวและขยายสู่ตลาดใหม่ในวันที่การแข่งขันยังรุนแรงต่อเนื่อง. เรียกใช้เมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2025 จาก <https://www.scbeic.com/th/detail/product/8322>

การเสริมพลังองค์กรสร้างสุขด้วยกระบวนการจิตศึกษา : ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาล ตำบลบางแพ อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี*

EMPOWERING ORGANIZATIONS FOR A HAPPY WORKPLACE THROUGH CONTEMPLATIVE EDUCATION PROCESSES: A CASE STUDY OF THE CHILD DEVELOPMENT CENTER, BANG PHE SUBDISTRICT MUNICIPALITY, BANG PAE DISTRICT, RATCHABURI PROVINCE

นิภาวรรณ เจริญลักษณ์

Nipawan Charoenlak

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ราชบุรี ประเทศไทย

Faculty of Humanities and Social Sciences, Muban Chombueng Rajabhat University, Ratchaburi, Thailand

Corresponding Author E-mail: ncharoenlak@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการการพัฒนาในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็น
องค์กรสร้างสุขของชุมชน 2) พัฒนาระบบการจิตศึกษาในการเสริมพลังอำนาจศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นองค์กรสร้าง
สุข และ 3) พัฒนาคู่มือแนวทางการพัฒนาการเสริมพลังองค์กรสร้างสุขแก่ท้องถิ่น เป็นการศึกษาแบบผสมวิธี การศึกษา
เชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและประชาชน จำนวน 368 คน ได้จากตารางเปรียบเทียบเครชีและมอร์แกน
เครื่องมือคือแบบสอบถามความต้องการการพัฒนา มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 การศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูล
สำคัญ ได้คือ ผู้บริหาร บุคลากร และตัวแทนชุมชน จำนวน 30 คน เป็นการเลือกแบบเจาะจง สั่งเคราะห์ข้อมูลเชิง
เนื้อหา ตรวจสอบด้วยเทคนิคสามเส้า และนำเสนอเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการพัฒนาในการ
พัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นองค์กรสร้างสุขของชุมชน พบว่า โดยรวมมีความต้องการระดับสูง ($\bar{X} = 4.44$,
S.D = 0.67) 2) ผลการทดลองใช้รูปแบบกระบวนการจิตศึกษาในการเสริมพลังอำนาจศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็น
องค์กรสร้างสุข ผ่านกระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยรวมอยู่ระดับมาก ($\mu = 4.17$, $\sigma = 0.60$) และ
3) ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการเสริมพลังองค์กรสร้างสุขแก่ท้องถิ่น พบว่า การเสริมพลังองค์กรสร้างสุขด้วย
กระบวนการจิตศึกษามีผลดีหลายด้าน โดยเฉพาะการเสริมสร้างความมีสติในการตัดสินใจ และพัฒนาความสัมพันธ์
ที่ดี การฝึกทักษะการทำงานร่วมกันและการเปิดใจในการฟังทำให้เกิดความร่วมมือที่ดี ช่วยลดความขัดแย้งและ
เสริมสร้างการทำงานเป็นทีม ลดความเครียด และเพิ่มความพึงพอใจในงาน จะส่งผลให้การบริการประชาชน
เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

คำสำคัญ: การเสริมพลัง, องค์กรสร้างสุข, กระบวนการจิตศึกษา, ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

Abstract

The purpose of this research is: 1) To study the needs for the development of early childhood development centers into community health-promoting organizations, 2) To develop a psychological education process to empower early childhood development centers as health-promoting organizations, and 3) To develop a guideline for empowering organizations to promote well-being in local communities. This is a mixed-methods study. The quantitative study sample consists of 368 individuals, including administrators and community members, selected using Krejcie and Morgan's table. The tool used is questionnaire, with a reliability of 0.98. For the qualitative study, key informants include administrators, staff, and community representatives, totaling 30 people, selected purposively. Data were synthesized through content analysis, verified using triangulation techniques, and presented descriptively. The results of the study found that: 1) the need for developing early childhood development centers into community health-promoting organizations was at a high level overall ($\bar{X} = 4.44$, S.D = 0.67), 2) the trial use of the psychological education process to empower early childhood development centers as health-promoting organizations showed a high level of effectiveness ($\bar{X} = 4.17$, S.D = 0.60), and 3) the recommendations for enhancing the empowerment of health-promoting organizations at the local level revealed that using the psychological and cognitive education process to empower these organizations produced positive outcomes, especially in fostering mindfulness in decision-making and developing good relationships. It helped improve teamwork skills, promoted open-mindedness and listening, which led to better cooperation, reduced conflicts, and enhanced team collaboration. It also decreased stress and increased job satisfaction, ultimately leading to more efficient and sustainable public service delivery.

Keywords: Empowerment, Happy Workplace, Contemplative Education Processes, Child Development Center

บทนำ

ความสุขและการสร้างความสุขมีผลกระทบทั้งในระดับบุคคลและสังคม โดยความสุขเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากภายในตัวเรา ซึ่งสามารถได้รับจากการทำกิจกรรมที่รัก การมีสุขภาพที่ดี และความสัมพันธ์ที่ดี การสร้างความสุขให้กับตัวเองจึงมีผลทำให้ชีวิตมีความหมายและพัฒนาความสามารถในการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ได้ดีขึ้น นอกจากนี้ การสร้างความสุขยังมีผลกระทบในระดับสังคมด้วย เพราะเมื่อผู้คนมีความสุขในชีวิตส่วนตัว พวกเขาจะมีพลังในการสร้างสิ่งดี ๆ ให้กับผู้อื่นและสังคม ทั้งในเรื่องของการทำงาน ความร่วมมือ และการช่วยเหลือคนรอบข้าง โดยรวมการสร้างความสุขเป็นกระบวนการที่ไม่เพียงแต่ทำให้เรามีความสุขในวันนี้ แต่ยังส่งผลดีในระยะยาวทั้งต่อตัวเราและสังคมรอบข้างด้วย (พรพรหมพรรณ บุญโคกล่าม และคณะ, 2566) ท่ามกลางบริบทการ

ทำงานปัจจุบันความกดดันจากการทำงาน เช่น การแข่งขันสูง ความไม่มั่นคงทางการทำงาน หรือสภาพแวดล้อมการทำงานที่ไม่ดี จิตปัญญาศึกษาจะช่วยให้บุคคลตระหนักรู้ถึงอารมณ์และความคิดของตนเอง รวมถึงวิธีการจัดการกับความรู้สึกในสถานการณ์ต่าง ๆ การพัฒนาจิตปัญญาจึงเป็นกระบวนการสำคัญในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการอารมณ์และเสริมสร้างความสุขภายใน เช่น การทำงานศิลปะ การฝึกสติ หรือการปฏิบัติธรรม ล้วนเป็นวิธีการที่ช่วยพัฒนาความเข้าใจในตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาความสุขและความสงบในชีวิต (อัญญลักษณ์ ไพฑูรย์ และชานาญ ปาณวงษ์, 2565) และการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนา "ความฉลาดทางอารมณ์" ช่วยให้บุคคลสามารถจัดการกับความเครียดและเผชิญกับความท้าทายในชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยให้บุคคลมีความสุขและสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและประสบความสำเร็จในระยะยาว กล่าวได้ว่า การทำงานไม่เพียงแต่เป็นแหล่งรายได้ แต่ยังมีผลต่อความสุขและความสัมพันธ์ในสังคม การรักษาความสุขในการทำงานมีความสำคัญในการเพิ่มแรงจูงใจและประสิทธิภาพในการทำงาน การพัฒนาจิตปัญญาศึกษาช่วยให้บุคคลสามารถจัดการกับอารมณ์ได้ดีขึ้น ซึ่งส่งผลต่อความสงบภายในและความสุขในชีวิต การเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนา "ความฉลาดทางอารมณ์" และ "จิตปัญญา" จึงเป็นสิ่งสำคัญในการเผชิญกับความท้าทายในชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ความสุขในการทำงานเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานในองค์กร โดยช่วยให้บุคลากรมีพลังในการทำงานซึ่งสามารถนำไปสู่การทำงานที่มีประสิทธิภาพ ความสุขในการทำงานทำให้บุคคลรู้สึกดีต่องานที่ได้รับมอบหมาย มีความผูกพันในงาน และส่งเสริมการสร้างสัมพันธ์ที่ดีในที่ทำงานเมื่อบุคคลทำงานในสถานที่ที่มีความมั่นคงและมีโอกาสพัฒนาทางอาชีพ พร้อมกับมีสวัสดิการที่ดีและความปลอดภัยจากการทำงาน จะทำให้สมาชิกองค์กรมีความสุขและพร้อมที่จะทำงานอย่างเต็มที่ (ณัฐพร สิงห์สร และคณะ, 2567) และการสร้างบรรยากาศแห่งความสุขในองค์กรโดยเฉพาะในสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาและประสิทธิภาพของทั้งบุคลากรและผู้เรียน การสร้างความสุขในที่ทำงานไม่เพียงแต่ทำให้บุคลากรมีแรงจูงใจในการทำงานมากขึ้น แต่ยังช่วยส่งเสริมความร่วมมือระหว่างผู้บริหาร ครู และนักเรียน ในการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในชุมชนในด้านการศึกษา (เริงวิษญ์ นิลโคตร และคณะ, 2567) ความสุขในการทำงานเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน และสร้างบรรยากาศที่ดีในองค์กร การสร้างวัฒนธรรมแห่งความสุขในสถานศึกษาต้องใช้เวลาและความพยายามในการปรับเปลี่ยนทัศนคติ เพื่อให้เกิดผลที่ยั่งยืนในระยะยาว

บริบทของเทศบาลตำบลบางแพประกอบด้วย 2 ตำบลหลักคือ ตำบลบางแพและตำบลวังเย็น ซึ่งมี 21 ชุมชน โดยมีการติดต่อกับหลายพื้นที่ในอำเภอโพธารามและหนองโพธิ์ ในด้านการศึกษา เทศบาลมีโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหลายแห่ง รวมถึงศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ที่ช่วยเสริมสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับเด็กในพื้นที่ นอกจากนี้ เทศบาลตำบลบางแพได้ดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาตำบลที่มุ่งเน้นการพัฒนาชุมชนให้สงบสุข น่าอยู่ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี ภายใต้วิสัยทัศน์ "ส่งเสริมภูมิปัญญาไทย ใส่ใจคุณภาพชีวิต พัฒนาเศรษฐกิจและการศึกษา" ซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจและการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่กำลังเติบโต การสร้างความสุขในชุมชนเป็นเป้าหมายสำคัญที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาท้องถิ่นเนื่องจากความสุขในการดำเนินชีวิตจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ การร่วมมือในการพัฒนาและการช่วยเหลือซึ่งกัน การออกแบบแนวทางการพัฒนา โดยเน้นการส่งเสริมความสุขในทุกมิติ

การศึกษาครั้งนี้ใช้แนวทางการปฏิบัติที่อิงสถานการณ์จริง (Context-Based Approach) โดยมุ่งเน้นการพัฒนาวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ศึกษา ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยให้มีการสะท้อนผลการดำเนินงาน (Reflect Loop) เพื่อปรับกลยุทธ์และพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง บทเรียนที่ได้จากการวิจัยจะสร้างองค์ความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในอนาคตในการพัฒนาองค์กรหรือหน่วยงานที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน การวิจัยนี้หวังที่จะช่วยให้สามารถพัฒนาองค์กรได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน พร้อมทั้งสามารถตอบสนองต่อปัญหาหรือความท้าทายในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการการพัฒนาในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นองค์กรสร้างสุขของชุมชน
2. เพื่อพัฒนาระบบการจัดการศึกษาในการเสริมพลังอำนาจศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นองค์กรสร้างสุข
3. เพื่อพัฒนาคู่มือแนวทางการพัฒนาการเสริมพลังองค์กรสร้างสุขแก่ท้องถิ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) คือเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชากรในพื้นที่เทศบาลตำบล และกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ และพนักงานในเทศบาลตำบลบางแพ จำนวน 368 คน ได้จากตารางเปรียบเทียบสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970) จากประชากรทั้งหมด 8,449 คน (เทศบาลตำบลบางแพ, 2566) ได้ดำเนินการ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การทบทวนวรรณกรรมและศึกษาเชิงเอกสาร เป็นการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมพลัง องค์กรแห่งความสุข จิตศึกษา การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และการพัฒนารูปแบบ เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบจากเอกสาร (Documentary Research) จากข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) รวมถึงแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาครั้งนี้ประชากรคือผู้บริหารและประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลบางแพ จำนวน 8,449 คน (เทศบาลตำบลบางแพ, 2566) การสร้างเครื่องมือ นำองค์ประกอบและกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยจากขั้นตอนที่ 1 เพื่อสร้างร่างเครื่องมือการวิจัยโดยใช้แบบสอบถาม การสร้างแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-list) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามหลักการสร้างและพัฒนาแบบสอบถาม (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2549) ประกอบด้วย 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสัมภาษณ์เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) (Likert, R., 1993) มีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ กระบวนการจัดการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ และการวัดผลและการประเมินผลของรูปแบบการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นองค์กรสร้างสุขของชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 นำแบบสอบถามฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน เพื่อตรวจสอบ ประเมินเพื่อ

หาคุณภาพ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) หาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Item-Objective Congruence Index) แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าความเที่ยงตรงทางเนื้อหาสูงกว่า 0.50 ขึ้นไป (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2552) จากนั้นนำแบบสอบถามฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ ประเมิน เพื่อหาคุณภาพ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิประเมินหาค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IOC) ตลอดจนตรวจเช็คความครอบคลุมของคำถาม และความชัดเจนของการใช้ภาษา การ ตรวจสอบพิจารณาตามแบบประเมินดัชนี ความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ มีมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ โดย ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตัดสินว่าประเด็นต่าง ๆ ที่พิจารณามีความเหมาะสม ไม่แน่ใจ หรือไม่เหมาะสม และใช้สูตร การคำนวณดัชนีความสอดคล้อง (Item - Objective Congruence Index : IOC) (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2552) แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าความเที่ยงตรงทางเนื้อหาสูงกว่า 0.80 ขึ้นไป ซึ่งผลการทดสอบเป็นไปตามมาตรฐาน ที่ได้กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 4 นำเครื่องมือที่ผ่านการ IOC หาคุณภาพของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ในเทศบาลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองราชบุรี เพื่อหาความ เชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ อัลฟา (Alpha Coefficient Cronbach) (Cronbach, L. J., 1990) เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของ แบบสอบถาม (Reliability) โดยข้อคำถามที่จะนำไปใช้จะต้องมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ได้เท่ากับ 0.89 นำ แบบสอบถามมาปรับปรุง และเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างตามที่ได้กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 5 การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ส่งแบบสอบถาม พร้อมหนังสือขอความร่วมมือ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จังหวัดราชบุรี นำหนังสือขอความร่วมมือไปให้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 368 ฉบับด้วยตนเอง เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวม ข้อมูลในการวิจัย

2. กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม แล้วส่งคืนผู้วิจัยในเวลากำหนด ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมข้อมูลด้วย ตนเอง

3. การจัดทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามที่ใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แบบสอบถามคืนจำนวน 368 ชุดคิดเป็นร้อยละ 100 แล้วตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืน พบว่า มีความสมบูรณ์ทุกฉบับ แล้วดำเนินการจัดทำกับข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยคอมพิวเตอร์โปรแกรม สำเร็จรูป วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การศึกษาเชิงคุณภาพ

ขั้นตอนที่ 6 การศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหาร บุคลากร และตัวแทนชุมชน จำนวน 30 คน เป็นการเลือกแบบเจาะจง ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured interview) โดยมีการปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเครื่องมือที่ใช้ การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interviews) กับผู้บริหาร บุคลากร และตัวแทนชุมชน 20 คน การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้บริหาร บุคลากร และตัวแทนชุมชน 10 คน ประเด็นคำถามหลักประกอบด้วย บริบทของชุมชน ความต้องการพัฒนาเด็กและเยาวชน และแนวทางการนำจิตปัญญามาใช้ในการพัฒนาองค์กร วิเคราะห์ข้อมูลเชิง

เนื้อหา (Content analysis) ผู้วิจัยใช้เทคนิคสามเส้า (Triangulation technique) ในการตรวจสอบความน่าเชื่อถือ และนำเสนอในรูปแบบเชิงพรรณนา (ชาย โพธิ์สีตา, 2564)

ผลการศึกษา

วัตถุประสงค์ 1 ศึกษาระดับความต้องการการพัฒนาในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นองค์กรสร้างสุขของชุมชน

1. การศึกษาระดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นองค์กรสร้างสุขของชุมชน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการการพัฒนาในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นองค์กรสร้างสุขของชุมชน โดยรวมและรายด้าน (n=3681)

การศึกษาระดับความต้องการการพัฒนาในการพัฒนา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นองค์กรสร้างสุขของชุมชน	ผลการศึกษา		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. การบูรณาการกระบวนการเรียนรู้ด้วยใจใคร่ครวญ	4.13	0.21	มาก	7
2. การบูรณาการความรักและความเมตตาสู่การเรียนรู้การสอน	4.60	0.10	มากที่สุด	2
3. ความสัมพันธ์ในเวทีการเรียนรู้	4.58	0.16	มากที่สุด	3
4.การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตจริง	4.32	0.24	มาก	5
5.การออกแบบกิจกรรมและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	4.25	0.23	มาก	6
6. การออกแบบกิจกรรมและการเรียนรู้เพื่อสร้างความมุ่งมั่น	4.69	0.11	มากที่สุด	1
7.การสนับสนุนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	4.48	0.11	มาก	4
รวม	4.44	0.67	มาก	

จากตาราง 1 พบว่า ระดับความต้องการการพัฒนาในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นองค์กรสร้างสุขของชุมชน โดยรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.67) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุดและมาก เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ 1) การออกแบบกิจกรรมและการเรียนรู้เพื่อสร้างความมุ่งมั่น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.11) 2) การบูรณาการความรักและความเมตตาสู่การเรียนรู้การสอน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.67) 3) ความสัมพันธ์ในเวทีการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.16) 4) การสนับสนุนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.11) 5) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตจริง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.24) 6) การออกแบบกิจกรรมและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.23) และ 7) การบูรณาการกระบวนการเรียนรู้ด้วยใจใคร่ครวญ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.21) ตามลำดับ

2. องค์ความรู้จากการสังเคราะห์: การศึกษาเชิงคุณภาพความต้องการการพัฒนาในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นองค์กรสร้างสุขของชุมชน พบว่า การสังเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นองค์กรสร้างสุขของชุมชนได้ระบุ 7 ด้านหลัก ซึ่งสามารถอธิบาย โดยสังเขปได้ดังนี้

ด้านที่ 1 การบูรณาการกระบวนการเรียนรู้ด้วยใจใคร่ครวญ การพิจารณาและใคร่ครวญ ในทุกมิติของการเรียนการสอน เช่น การคำนึงถึงความต้องการและบริบทในท้องถิ่นเพื่อให้การเรียนรู้มีความหมาย และเหมาะสมกับผู้เรียน เช่น การสอนที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงของเด็ก ดังการสนทนากลุ่มว่า

“คิดว่า จะประยุกต์ก็ต้องคิดถึงกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของเด็ก เพื่อให้สามารถใช้ได้จริง แต่ตอนนี้ครูก็สอนอยู่แล้ว สอดแทรกกิจกรรมต่าง ๆ ที่เด็กคุ้นเคย บางทีก็มีพ่อแม่ผู้ปกครองมาร่วมด้วย แต่หลักๆ ก็จะเน้นความรู้รอบๆ ชุมชน เป็นสิ่งที่เด็กคุ้นเคยอยู่แล้ว” (ตัวแทนผู้บริหาร, 2566)

ด้านที่ 2 การบูรณาการความรักและความเมตตา การสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นในห้องเรียน เช่น การให้ความใส่ใจและเอื้ออาทรระหว่างครูกับเด็ก ทำให้เด็กมีความรู้สึกปลอดภัยและพร้อมเรียนรู้ ดังการสัมภาษณ์เชิงลึก

“เด็กยังเป็นเด็กเล็ก จะเน้นกิจกรรมและความสัมพันธ์ พื้นฐานก็คือดูแลเด็กค่ะ กิจกรรมและเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน ครูต้องเข้าใจเด็ก เน้นให้ความอบอุ่นและความสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ ครู และผู้ปกครอง” (ตัวแทนครู คนที่ 1, 2566)

ด้านที่ 3 ความสัมพันธ์นิเวศการเรียนรู้ การเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้กับสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสอน เพื่อให้เด็กเรียนรู้สิ่งที่มีคุณค่าต่อชีวิตจริง ดังการสนทนากลุ่มว่า

“จะมีปราชญ์ชุมชน ซึ่งก็จะเป็นคนในชุมชนมาช่วยสอนและทำกิจกรรมกับเด็ก ๆ มีกิจกรรมลงไปชุมชน ปลูกผัก ดูแลแปลงเกษตร เน้นที่ใกล้ตัว ไม่ลำบากเกินไป” (ตัวแทนครู คนที่ 2, 2566)

ด้านที่ 4 การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตจริง การออกแบบกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของเด็ก เช่น การเรียนรู้ผ่านการทำกิจกรรมในชุมชนเพื่อให้เด็กเห็นความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้กับชีวิตจริง

ด้านที่ 5 การออกแบบกิจกรรมและการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง การกระตุ้นให้นักเรียนมีการพัฒนาผลงานอย่างต่อเนื่อง เช่น การใช้กิจกรรมที่เชื่อมโยงและต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา

ด้านที่ 6 การสร้างความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง การออกแบบกิจกรรมที่กระตุ้นให้นักเรียนมีเป้าหมายในการเรียนรู้ เช่น การช่วยให้เด็กเข้าใจจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้และมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง

ด้านที่ 7 การสนับสนุนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การสร้างความร่วมมือระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครอง เช่น การแลกเปลี่ยนความรู้และการทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้แบบทีม ดังการสนทนากลุ่มว่า

“ทำงานเป็นกลุ่ม ทำตามศักยภาพของเด็ก เน้นการช่วยเหลือกัน ทำขนม ทำความสะอาด และกิจกรรมแต่หลัก ๆ ก็จะเป็นคุณครูที่ออกแบบ และดูแลตลอด ด้วยวัยเด็กสื่อสารวิชาการไม่ได้มากนัก แต่เน้นความสัมพันธ์กับเพื่อนและครู” (ตัวแทนครู คนที่ 3, 2566)

3. องค์ความรู้จากการสังเคราะห์: ข้อเสนอเพื่อการพัฒนาแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นองค์กรสร้างสุขของชุมชน จากการสังเคราะห์ การออกแบบ "กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมพลัง" เป็นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการเรียนรู้และพัฒนาทั้งด้านสติปัญญาและอารมณ์เพื่อเสริมพลังในตัวผู้เรียนและบุคลากร โดยใช้กระบวนการที่ช่วยกระตุ้นการพัฒนาศักยภาพและสร้างแรงจูงใจอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วยแนวทางการเสริมพลังการเรียนรู้ 6 ด้าน คือ 1). ส่งเสริมการตระหนักรู้ตนเอง (Self-awareness) 2). ส่งเสริมความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม (Collaboration) 3). กิจกรรมที่กระตุ้นการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) 4). การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) 5). การเสริมสร้างความมุ่งมั่นและแรงจูงใจ (Motivation) และ 6). การสร้างความสุขในกระบวนการเรียนรู้ (Happiness and Well-being) โดยการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมพลังต้องมีการเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงการพัฒนากิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การทำงานเป็นทีม ความคิดสร้างสรรค์ การตระหนักรู้ในตนเอง และการเสริมสร้างความมุ่งมั่น โดยมีการสนับสนุนจากครูหรือผู้สอนในการให้คำแนะนำและสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ 2 ผลการพัฒนากระบวนการจัดศึกษาในการเสริมพลังอำนาจศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นองค์กรสร้างสุข

1. กระบวนการจัดศึกษาในการเสริมพลังอำนาจศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นองค์กรสร้างสุข ประกอบด้วย 1). ด้านหลักการ มีทั้งหมด 7 ด้าน คือ การบูรณาการกระบวนการเรียนรู้ด้วยใจใคร่ครวญ การบูรณาการความรักและความเมตตา ความสัมพันธ์เชิงบวกการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตจริง การออกแบบกิจกรรมและการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง การสร้างความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง และ การสนับสนุนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2). ด้านวัตถุประสงค์ มีทั้งหมด 7 ด้าน คือ มิติการบูรณาการกระบวนการเรียนรู้ด้วยใจใคร่ครวญ มิติการบูรณาการความรักและความเมตตา มิติความสัมพันธ์เชิงบวกการเรียนรู้ มิติการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตจริง มิติการออกแบบกิจกรรมและการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง มิติการสร้างความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง และมิติการสนับสนุนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และ 3) ด้านกิจกรรม ประกอบด้วย 6 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรม "บันทึกความคิดสนุก" กิจกรรม "ทำงานเป็นทีม สนุกสนาน" กิจกรรม "คิดเชิงวิพากษ์ คิดสนุก" กิจกรรม "สร้างสรรค์งานศิลป์" กิจกรรม "ตั้งเป้าหมายสู่ความสำเร็จ" และกิจกรรม "สนุกกับการเรียนรู้"

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบกระบวนการจิตศึกษาในการเสริมพลังอำนาจศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นองค์กรสร้างสุข ทดลองกับกลุ่มผู้บริหาร ครู และตัวแทนผู้ปกครอง โดยใช้การประชุมเชิงปฏิบัติ และวัดผลหลังการอบรม ผลการศึกษาดังตาราง 2

ตารางที่ 2 ผลการทดลองใช้รูปแบบกระบวนการจิตศึกษาในการเสริมพลังอำนาจศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นองค์กรสร้างสุข (N = 25)

กระบวนการจิตศึกษาในการเสริมพลังอำนาจศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นองค์กรสร้างสุข		μ	σ	แปลผล	ลำดับ
1	ความเหมาะสมกับการนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.32	0.63	มาก	2
2	หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และเทคนิค	4.43	0.19	มาก	1
3	จุดมุ่งหมาย	4.01	0.88	มาก	7
4	เนื้อหาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.22	0.42	มาก	4
5	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้	4.07	0.70	มาก	6
6	การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสม	3.96	0.76	มาก	8
7	เกิดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ได้	4.06	0.75	มาก	5
8	ภาพรวมรูปแบบ	4.23	0.47	มาก	3
รวม		4.17	0.60	มาก	

จากตาราง 2 ผลการทดลองใช้รูปแบบกระบวนการจิตศึกษาในการเสริมพลังอำนาจศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นองค์กรสร้างสุข โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.17$, $\sigma = 0.60$) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการยอมรับและความพึงพอใจในการใช้

วัตถุประสงค์ 3 การพัฒนาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการเสริมพลังองค์กรสร้างสุขแก่ท้องถิ่น พบว่า การเสริมพลังองค์กรสร้างสุขในเทศบาลตำบลบางแพด้วยกระบวนการจิตปัญญาศึกษามีผลดีหลายด้าน ได้แก่ การเสริมสร้างความมีสติในการตัดสินใจ และพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากร กระบวนการนี้ช่วยให้ผู้บริหารและบุคลากรตัดสินใจได้อย่างรอบคอบ ลดความเครียดในการทำงาน และสร้างบรรยากาศที่ดีในองค์กร การฝึกฝนสติยังช่วยเสริมสร้างความสุขในที่ทำงาน ส่งผลให้บุคลากรทำงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ การฝึกทักษะการทำงานร่วมกันและการเปิดใจในการฟังทำให้เกิดความร่วมมือที่ดีในองค์กร ช่วยลดความขัดแย้งและเสริมสร้างการทำงานเป็นทีม กระบวนการจิตปัญญาศึกษายังช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากร ลดความเครียดและเพิ่มความพึงพอใจในงาน เมื่อบุคลากรมีความสุขในการทำงาน จะส่งผลให้การพัฒนาโครงการและบริการประชาชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

อภิปรายผล

สามารถอภิปรายผลการศึกษา ดังนี้

วัตถุประสงค์ 1 ความต้องการการพัฒนาในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นองค์กรสร้างสุขของชุมชน การศึกษาครั้งนี้ พบว่า การพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นองค์กรสร้างสุขมีความสำคัญสูง โดยเฉพาะในด้านการ

ออกแบบกิจกรรมที่ช่วยสร้างความมุ่งมั่นและการบูรณาการความรักและเมตตาในกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เด็กได้รับการพัฒนาในทุกมิติ ไม่เพียงแต่ด้านการเรียนรู้ แต่ยังรวมถึงด้านอารมณ์และจิตใจ การใช้กระบวนการจิตศึกษาในการเสริมพลังองค์กรนั้นมีผลดีในด้านการสร้างความสุข ความร่วมมือ และการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ การบูรณาการการเรียนรู้ด้วยใจใคร่ครวญ ช่วยเพิ่มการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตจริงช่วยเพิ่มความหมายและประสิทธิภาพในการเรียนรู้ ผลการศึกษาสอดคล้องกับ Seligman, M. E. P. พบว่าในการส่งเสริมการทำงานร่วมกันในชุมชน กระบวนการจิตศึกษายังเน้นการพัฒนาแนวทางการทำงานร่วมกันในองค์กร ซึ่งสามารถปรับใช้ในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Seligman, M. E. P., 2011) และสอดคล้องกับ ญญฐพร สิงห์สร และคณะ ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในองค์กร ซึ่งจะเป็นการเสริมศักยภาพการเป็นผู้นำ สัมพันธภาพองค์กร และสร้างองค์กรให้เป็นองค์กรสุขภาวะได้ (ญญฐพร สิงห์สร และคณะ, 2567)

วัตถุประสงค์ 2 การพัฒนากระบวนการจิตศึกษาในการเสริมพลังอำนาจศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นองค์กรสร้างสุข จากการผลการศึกษา ผลการทดลองใช้กระบวนการจิตศึกษาในการเสริมพลังอำนาจศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่ากระบวนการนี้ได้รับการยอมรับจากผู้เข้าร่วมในการทดลองในระดับสูง ($\mu = 4.17$, $\sigma = 0.60$) ซึ่งสะท้อนถึงความพึงพอใจและความเหมาะสมของกระบวนการจิตศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยเฉพาะในด้านความเป็นไปได้ ($\mu = 4.39$, $\sigma = 0.39$) และความเป็นประโยชน์ ($\mu = 4.09$, $\sigma = 0.69$) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการนำกระบวนการนี้มาใช้ในการเสริมพลังอำนาจศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นองค์กรสร้างสุข กระบวนการจิตศึกษาช่วยเสริมสร้างทักษะสำคัญ เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การทำงานร่วมกัน และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาทั้งด้านสติปัญญาและอารมณ์ของเด็กและบุคลากร แนวทางนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Seligman, M. E. P. ได้ศึกษาและพบว่า การสร้างความสุขผ่านการพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดี (Seligman, M. E. P., 2011) สอดคล้องกับ Deci, E. L. & Ryan, R. M. ได้ศึกษาและพบว่า การตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งได้แก่ความสามารถ การเชื่อมโยง และอิสรภาพ กระบวนการจิตศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กช่วยให้เด็กและบุคลากรสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ในสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งยังส่งผลให้บุคลากรสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นองค์กรสร้างสุขสามารถทำได้อย่างยั่งยืนและมีประสิทธิผล (Deci, E. L. & Ryan, R. M., 2000) และสอดคล้องกับ ธัญญลักษณ์ ไพฑูรย์ และชานาญ ปาณวงษ์ ได้ศึกษาและพบว่ากระบวนการจิตศึกษาจะส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และเกิดความสุขและนำไปสู่การสร้างสัมพันธภาพที่ดีทั้งต่อนักเรียน ครู และผู้ปกครอง (ธัญญลักษณ์ ไพฑูรย์ และชานาญ ปาณวงษ์, 2565)

วัตถุประสงค์ 3 ผลการศึกษา พบว่าการพัฒนาคู่มือแนวทางการพัฒนาการเสริมพลังองค์กรสร้างสุขแก่ท้องถิ่น มีแนวทางสำคัญ ได้แก่ การเสริมสร้างความมีสติในการตัดสินใจ และพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากร ผลการศึกษาสอดคล้องกับ วิทยา เต่าสา และสุทธิษา สมณา ได้ศึกษาและพบว่า กล่าวว่าจิตศึกษามีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและการทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่น การฝึกฝนการทำงานร่วมกันช่วยให้บุคลากรทำงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น กระบวนการจิตปัญญา

ศึกษายังช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากร ลดความเครียดและเพิ่มความพึงพอใจในงาน ซึ่งมีผลดีต่อประสิทธิภาพในการทำงานและการพัฒนาโครงการในองค์กร (วิทยา เต่าสา และสุทธิษา สมณา, 2567) และสอดคล้องกับรวิวรรณ สุทธิสุวรรณ และคณะ ได้ศึกษาและ พบว่า การส่งเสริมให้เกิดกรอบคิดแบบเติบโตในการบริหารและการพัฒนาองค์กร จะเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมให้องค์กรน่าอยู่ และสามารถขับเคลื่อนภารกิจและกิจกรรมต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างราบรื่น (รวิวรรณ สุทธิสุวรรณ และคณะ, 2567)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นองค์กรสร้างสุขมีระดับสูง โดยมองว่าองค์กรควรสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาทั้งด้านการศึกษาและด้านอารมณ์ของเด็ก รวมถึงการพัฒนากระบวนการฝึกจิตที่ช่วยเสริมสร้างพลังในการทำงานร่วมกัน ทั้งยังส่งผลดีในการตัดสินใจด้วยสติ การพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดี และการลดความขัดแย้งในที่ทำงาน กระบวนการนี้ยังช่วยลดความเครียดและเพิ่มความพึงพอใจในงาน ข้อเสนอจากการศึกษา ควรพัฒนา นโยบายด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและอบอุ่นสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะและความสัมพันธ์ที่ดี และเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างบุคลากรและผู้ปกครองในการพัฒนาเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป ควรขยายกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่บริบทอื่น ๆ ศึกษาผลกระทบระยะยาว ใช้เทคโนโลยีเสริมพลังองค์กร เช่น แอปพลิเคชัน และพัฒนาการประเมินผลทั้งด้านอารมณ์ สุขภาพ และทักษะการทำงานเพื่อพัฒนาองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- ชาย โพธิ์สิตา. (2564). ศาสตร์และศิลป์การวิจัยเชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- ณัฐพร สิงห์สร และคณะ. (2567). ความฉลาดทางอารมณ์วิถีพุทธ: การบูรณาการหลักธรรมสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุขยุคพลิกผัน. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 11(1), 250-259.
- ตัวแทนครู คนที่ 1. (17 ส.ค. 2566). การเสริมพลังองค์กรสร้างสุขด้วยกระบวนการจิตศึกษา : ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลบางแพ อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี. (นิภาวรรณ เจริญลักษณ์, ผู้สัมภาษณ์)
- ตัวแทนครู คนที่ 2. (17 ส.ค. 2566). การเสริมพลังองค์กรสร้างสุขด้วยกระบวนการจิตศึกษา : ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลบางแพ อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี. (นิภาวรรณ เจริญลักษณ์, ผู้สัมภาษณ์)
- ตัวแทนครู คนที่ 3. (17 ส.ค. 2566). การเสริมพลังองค์กรสร้างสุขด้วยกระบวนการจิตศึกษา : ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลบางแพ อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี. (นิภาวรรณ เจริญลักษณ์, ผู้สัมภาษณ์)
- ตัวแทนผู้บริหาร. (14 ส.ค. 2566). การเสริมพลังองค์กรสร้างสุขด้วยกระบวนการจิตศึกษา : ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลบางแพ อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี. (นิภาวรรณ เจริญลักษณ์, ผู้สัมภาษณ์)
- เทศบาลตำบลบางแพ. (2566). ข้อมูลพื้นฐานเทศบาลตำบลบางแพ. ราชบุรี: เทศบาลตำบลบางแพ.

- ธัญลักษณ์ ไพฑูรย์ และชำนาญ ปาณางษ์. (2565). การเปรียบเทียบการคิดเชิงบริหารจัดการทางสมองของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาระหว่างโรงเรียนการเปลี่ยนแปลง เชิงระบบด้วยนวัตกรรมจิตศึกษา PBL และ PLC กับโรงเรียนทั่วไป. วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์, 17(1), 145-158.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2549). เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: จามจุรีโปรดักท์.
- พรพรมพรรณ บุญโคกล่าม และคณะ. (2566). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงาน ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด. วารสารมหาจุฬานาครพรรณ์, 10(5), 142-152.
- รวีวรรณ สุทธิสุวรรณ และคณะ. (2567). การศึกษาและวิเคราะห์การส่งเสริมกรอบคิดแบบเติบโตในการบริหารสถานศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนทุ่งขนานวิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี. วารสารมหาจุฬานาครพรรณ์, 11(3), 227-236.
- เริงวิชัย นิลโคตร และคณะ. (2567). การจัดการความรู้และการเสริมพลังชุมชนแห่งการเรียนรู้บนฐานพุทธธรรม: มิติหลักสี่ปฐุทธธรรม. วารสารวิจัยนวัตกรรมการศึกษาและเทคโนโลยี, 2(3), 1-11.
- วิทยา เต่าสา และสุพธิชา สมนา. (2567). การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพี่เลี้ยงของนักศึกษาครูสังคมศึกษาด้วยกระบวนการจิตปัญญาศึกษา. วารสารราชนครินทร์, 21(2), 103-113.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2552). ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (5th ed.). New York: Harper Collins.
- Deci, E. L. & Ryan, R. M. (2000). The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. Psychological Inquiry, 11(4), 227-268.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Likert, R. (1993). A Technique for the Measurement of Attitude. Chicago: Rand Mc Nally.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1*

GUIDELINES FOR DEVELOPMENT OF TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP IN SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

มัทนี พรรณเผือก*, รัฐพร กลิ่นมาลี, วีระยุทธ ชატะกาญจน์

Mattanee Panpueak*, Rattaporn Klinmalee, Werayut Chatakan

คณะครุศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Faculty of Education, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: mudnee.mp@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 จำนวน 86 คน มาจากตารางของเครซี่และมอร์แกน จากนั้นสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ และหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 ท่าน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97 และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เนื้อหา ค่าดัชนี PNI_{modified} ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.54, S.D. = 0.20) สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.68, S.D. = 0.24) และความต้องการตามองค์ประกอบหลักของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 พบว่า ด้านการสร้างแรงบันดาลใจมีลำดับความต้องการจำเป็นสูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านการสร้างอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ตามลำดับ 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 จำนวน 4 ด้าน 40 ข้อ

* Received 5 March 2025; Revised 24 March 2025; Accepted 25 March 2025

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, ผู้บริหารสถานศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

Abstract

The research purposes were 1) To study the current state and desirable condition of transformational leadership in school administrators under Nakhon Si Thammarat Primary Service Area Office 1. 2) To study guidelines for the development of transformational leadership in school administrators under Nakhon Si Thammarat Primary Service Area Office 1. This mixed method research. The research sample was 86 school administrators under Nakhon Si Thammarat Primary Service Area Office 1. They're selected by the sample group from Krejcie and Morgan's table. Once the sample size was obtained, Proportional Stratified Random Sampling method was used. Finding ways to develop the guideline of transformational leadership development administrators. The experts were seven people by purposive sampling. The research instruments were a 5-point scaled questionnaire with a reliability of 0.94 and semi-constructed interview. Analyzed using frequency value, percentage, average value, standard deviation, content Analysis, and PNI modified. The research revealed: 1) Transformational leadership in school administrators under Nakhon Si Thammarat Primary Service Area Office 1 overall was at a high level ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.20) and the desirable condition overall was at the highest level ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.24). Needs of all aspects of transformational leadership in school administrators under Nakhon Si Thammarat Primary Service Area Office 1 revealed that the inspirational creation aspect was needed at the highest level, then the ideological influence creation, intellectual stimulation, and consideration of individuality were followed by decreasingly. 2) Guidelines for the development of transformational leadership in school administrators under Nakhon Si Thammarat Primary Service Area Office consisted of 4 aspects with 40 items.

Keywords: Transformational Leadership, School Administrators, Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 1

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วของโลกในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ของทุกภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกันพลังขับเคลื่อนของเทคโนโลยี ในยุคดิจิทัลส่งผลทำให้เกิดการวิวัฒนาการอย่างรวดเร็ว ซึ่งการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับความท้าทายของยุคข้อมูลข่าวสาร และการพัฒนา ทักษะส่วนบุคคล เช่น การคิดและการวางแผนภาวะผู้นำการสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และ ความสร้างสรรค์ ส่งผลให้เป็นสิ่งที่จำเป็นในสังคมปัจจุบัน และเพื่อให้เห็นถึงความสำคัญและความเร่งด่วนในการที่จะต้องปรับเปลี่ยนหรือเปลี่ยนแปลงตนเอง

เพื่อไปสู่สิ่งที่ดีกว่า สอดคล้องกับคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ การศึกษาจึงมีส่วนสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาของประเทศเพื่อให้การศึกษาของไทยได้มีการพัฒนาให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม การปฏิรูปการศึกษาจึงเป็นนโยบายที่สำคัญและนำไปสู่การปรับเปลี่ยนกระบวนการในการบริหารการศึกษาของประเทศไทย (คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ, 2559) โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) และพ.ศ. 2553 (กรณียาการ, 2553) กำหนดเกี่ยวกับความมุ่งหมายหลักการจัดการศึกษา สิทธิหน้าที่การจัดการศึกษา มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้การศึกษามุ่งบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ มีการจัดตั้ง สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ เป็นสถาบันที่มีการกำหนดหลักการนโยบาย มาตรการและเป้าหมาย โครงสร้างการบริหาร และการดำเนินงาน เพื่อบริหารจัดการและดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษา วิจัย และให้บริการ ทางด้านการประเมินผลทางการศึกษาและทดสอบทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเป็นศูนย์กลางความร่วมมือด้านการทดสอบทางการศึกษาในระดับชาติและนานาชาติ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2548)

ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำการปฏิบัติงานต่าง ๆ ของสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนการสอนต้องปรับเปลี่ยนกรอบความคิด หรือรูปแบบความคิดในการเป็นผู้นำการศึกษา ต้องบริหารจัดการการศึกษาให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนมากที่สุด พัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและก้าวสู่ทิศทางการพัฒนาที่ดีขึ้น ทั้งหมดนี้ขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550)

ผู้บริหารสถานศึกษาต้องรับผิดชอบการทำงานของบุคลากรภายในโรงเรียน (Jame, C. & Connolly, U., 2000) ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่ของ คือ ให้มีการสนับสนุนจัดทำหลักสูตร กำหนดเป้าหมายการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมผู้ปกครองมีส่วนในการบริหารโรงเรียน การจัดสภาพแวดล้อมส่งผลเอื้อในเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดให้อยู่ในฐานะผู้นำที่ต้องรับผิดชอบตามตำแหน่ง ที่เป็นตัวกำหนดความเป็นผู้นำ แม้ผู้นำไม่จำเป็นต้องเป็นผู้บริหาร แต่ผู้บริหารก็ควรจะเป็นผู้นำ (Hoy, W. K. & Miskel, C. G., 2001) ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ภาวะผู้นำจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง

ช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา มีการศึกษาภาวะผู้นำที่มีความเหมาะสมกับปัจจุบัน ซึ่งเป็นช่วงของการเปลี่ยนแปลงนี้ แนวคิดทฤษฎีใหม่ที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในปัจจุบัน คือ แนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นทฤษฎีภาวะผู้นำแนวใหม่ เนื่องจากภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศน์ไปสู่ภาวะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ การกระจายอำนาจหรือการเสริมสร้างพลังใจ เป็นผู้มีคุณธรรม และมีการกระตุ้นผู้ตาม ซึ่งรัชนี บุญกล้า กล่าวว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีองค์ประกอบที่เรียกว่า “4I's” ได้แก่ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (Idealized influence) หมายถึง การที่ผู้นำได้สร้างความไว้วางใจและการเคารพนับถือให้เกิดขึ้น กับตัวของผู้ตามที่มีต่อผู้นำเพื่อเป็นพื้นฐาน ในการปฏิบัติงานของพวกเขา ผู้นำจะแสดง ความมั่นใจว่าจะมีการรับผิดชอบในความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในการกำหนดเป้าหมายขององค์กร และทำให้บรรลุความสำเร็จร่วมกันกับผู้ตาม คำนึงถึงความต้องการของบุคคลอื่นมากกว่า ความต้องการของตนเองและใช้พลังอำนาจในการขับเคลื่อนบุคคลหรือกลุ่ม ที่ส่งผล ต่อการบรรลุความสำเร็จตามพันธกิจ มีวิสัยทัศน์และใช้หลักเหตุผล 2) การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational motivation) หมายถึง การเปลี่ยนการคาดหวังของสมาชิกกลุ่มให้มีความเชื่อว่า ปัญหาขององค์กรสามารถแก้ไขได้โดยเน้นบทบาทในการเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาวิสัยทัศน์ ที่มีความดึงดูดใจเพื่อใช้เป็น

แนวทางการพัฒนาเป้าหมายขององค์กร และกระบวนการ ในการปฏิบัติงาน การสร้างแรงจูงใจเป็นพฤติกรรมที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความหมาย และความท้าทายสำหรับผู้ตาม 3) การกระตุ้นการใช้ปัญญา (Intellectual stimulation) หมายถึง การใช้ความคิดและสติปัญญาในการทำงาน รวมถึงการแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่สร้างสรรค์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะกระตุ้นการใช้นวัตกรรมและสร้างสรรค์วิธีการใหม่ๆ ในการแก้ปัญหาแทนการใช้วิธีการแบบเดิม ส่งเสริมให้ผู้ตามใช้ความคิดอย่างสร้างสรรค์ ในการทำงานที่ท้าทาย 4) การคำนึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualized consideration) หมายถึง การให้ความสนใจกับความต้องการส่วนบุคคลเพื่อสัมฤทธิ์ผลและความก้าวหน้า ความมุ่งหมายของการคำนึงความเป็นปัจเจกบุคคล คือ การค้นหาความต้องการ และจุดแข็งของคนอื่นๆ ผู้นำจะตระหนักถึงการใช้ความรู้และการปฏิบัติตนในฐานะที่ปรึกษา (รัชนี บุญกล้า, 2563)

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการการเรียนรู้และการสอน ผู้บริหารต้องสามารถโน้มน้าวและชี้นำบุคลากรให้เข้าใจและมุ่งมั่นตามเป้าหมายการศึกษา เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพ (รัตติกรณ์ จงวิศาล, 2556) และสร้างการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องภายในองค์กร (ยุพร ศุภธรัตน์, 2552) การบริหารในยุคการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารต้องใช้ภาวะผู้นำที่เหมาะสม เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เรียนและบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา (ธีระ รุญเจริญ, 2553)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 มีสถานศึกษาในสังกัดทั้งหมด 108 โรงเรียน มีหน้าที่ดูแลการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอลานสกา อำเภอพระพรหม และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ กำหนดวิสัยทัศน์ คือ ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานสากล ผู้นำนวัตกรรมและเทคโนโลยี ระบบการบริหารจัดการเป็นเลิศ น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ความยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับในด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 1 คือ 1) ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการ ศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ทน ต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีมี สมรรถนะ ความรู้ ความเชี่ยวชาญ จรรยาบรรณและมาตรฐานวิชาชีพ รวมทั้งจิตวิญญาณความเป็นครู 2) พัฒนาคุณภาพบุคลากรให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับภารกิจ 3) ส่งเสริม สนับสนุนครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีการพัฒนาตนเองทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง มีจรรยาบรรณ และจิตวิญญาณความเป็นครูพัฒนาศักยภาพครูในด้านการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 1, 2567)

จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาและการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 เพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล นำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นศรีธรรมราช เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษากรอบแนวคิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา

ศึกษากรอบแนวคิดจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างกรอบศึกษากรอบแนวคิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา หลังจากนั้นร่างกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยใช้ข้อมูลการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดในการวิจัย และตรวจสอบความถูกต้อง

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นศรีธรรมราช เขต 1

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นศรีธรรมราช เขต 1 จำนวน 86 คน โดยวิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie, R. V. & Morgan, D.W., 1970) และสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ โดยสร้างเครื่องมือมีขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดกรอบและเครื่องมือการวิจัย 3) สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง 4) ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม (IOC) 5) ทดลองแบบสอบถาม 6) เก็บข้อมูล 7) วิเคราะห์ข้อมูล (ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, ค่า PNI modified) 8) ส่งเคราะห์ข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้ 1) ขออนุญาตรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถาม และเก็บข้อมูล 2) ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามด้วย Google Form และส่งไปยังสถานศึกษาของกลุ่มตัวอย่างผ่านระบบ E - office ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นศรีธรรมราช เขต 1 3) หลังจากส่งแบบสอบถามไปแล้ว 1 สัปดาห์ ผู้วิจัยทำการตรวจสอบจำนวนแบบสอบถามในระบบของ Google Form 4) หลังจากกลุ่มตัวอย่างส่งแบบสอบถามมาครบตามจำนวนแล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบจำนวนแบบสอบถามความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เมื่อเรียบร้อยแล้วก็ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ผ่าน Google Form และ Google Sheet จากนั้นนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ และนำไปสรุป อภิปรายผลการวิจัย และให้ข้อเสนอแนะตามลำดับ ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปโดยมีการดำเนินการดังนี้ 1) ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้คืนมาจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล 2) นำข้อมูลในแบบสอบถาม ตอนที่ 1 มาตรวจสอบหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทำการแปลผลข้อมูลในแต่ละข้อตามลำดับ 3) นำข้อมูลในแบบสอบถาม ตอนที่ 2 มาตรวจสอบหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำผลคะแนนเฉลี่ยที่ได้มาแปลผลเป็นความหมาย 4) วิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นจากสูตร Priority Needs Index Modified (PNI modified) และจัดลำดับความต้องการจำเป็น โดยนำเสนอผลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำผลมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น PNI modified

ขั้นตอนที่ 3 นำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

การนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 มี 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) จัดลำดับความต้องการจำเป็น โดยการนำค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) มาจัดลำดับความต้องการจำเป็นของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 2) ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ (ร่าง) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 โดยการใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ข้อมูล โดยผู้ให้ข้อมูลคือผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 ท่าน ได้แก่ นักวิชาการ จำนวน 1 ท่าน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 ท่าน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 ท่าน ศึกษาพิเศษระดับชำนาญการพิเศษ จำนวน 1 ท่าน โดยพิจารณาจากท่านที่มีคุณวุฒิด้านการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป และมีประสบการณ์บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 ปีขึ้นไปด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) 3) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอน ดังนี้ 1) ติดต่อขอหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์เชิงลึก 2) นำหนังสือขอความอนุเคราะห์พร้อมด้วย (ร่าง) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 หน่วยงานต้นสังกัดของผู้ทรงคุณวุฒิ และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเอง จำนวน 7 ท่าน ตามวันเวลาที่นัดหมาย 3) ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ตรวจสอบข้อมูลความถูกต้องสมบูรณ์จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ที่มีความถูกต้องครบถ้วนมาจัดเรียงข้อมูล เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ประกอบด้วย

1.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.20) และจำแนกตามรายด้านพบว่า ด้านการสร้างอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.20) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.21) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.21) และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.21) ตามลำดับ

1.2 ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.24) จำแนกตามรายด้านพบว่า ด้านการสร้างอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ระดับมาก ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.13) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.19) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.25) และด้านการกระตุ้นทางปัญญา ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.38) ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาคำถามความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 พบว่า ความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 โดยภาพรวมมีค่าดัชนีความจำเป็น (PNI) เท่ากับ 0.30 และเมื่อพิจารณาความจำเป็นตามองค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ทั้ง 4 ด้าน พบว่า ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ (PNI = 0.24) มีลำดับความจำเป็นสูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านการสร้างอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (PNI = 0.30) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา (PNI = 0.31) และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (PNI = 0.34) ตามลำดับ

3. ผลการศึกษานโยบายการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ได้ดังนี้

3.1 ด้านการสร้างอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ พบว่า ผู้บริหารมีเป้าหมายและวิสัยทัศน์ชัดเจนในการปฏิบัติงาน กำหนดวิสัยทัศน์ให้ทันสมัยสอดคล้องกับความต้องการและความเจริญของเทคโนโลยี เพื่อเป็นแรงกระตุ้นให้ทุกฝ่ายมีเป้าหมายร่วมกันและเข้าใจแนวทางที่ชัดเจนในการทำงาน โดยผู้บริหารเป็นเพียงผู้สนับสนุน และให้คำปรึกษาแบบกัลยาณมิตร มีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานก้าวหน้าในวิชาชีพ

3.2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ พบว่า ผู้บริหารมีส่วนในการโน้มน้าวใจผู้ร่วมงานมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการทำงาน แสดงความเชื่อมั่นในความสามารถของผู้ร่วมงาน สร้างความตระหนักในการะงาน ความมุ่งมั่นในการทำงานให้การยกย่องชื่นชมในการปฏิบัติงาน

3.3 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล พบว่า ผู้บริหารมีส่วนในการกระตุ้นความคิดและสนใจให้ผู้ร่วมงานเห็นความสำเร็จในการทำงาน มีทักษะในการจัดการการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่สอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรแต่ละกลุ่ม มอบหมายงานตามความสามารถของแต่ละบุคคล

3.4 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา พบว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ใช้เหตุผลในการตัดสินใจมากกว่า ใช้ความรู้สึกส่วนตัว จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนแนวทางแก้ปัญหา กระตุ้นให้ผู้ร่วมงานนำข้อมูลสารสนเทศมาประกอบการตัดสินใจและนำเสนอแนวทางแก้ปัญหาเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข ให้มีส่วนร่วมและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ในภาพรวมพบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีเทคนิคหรือวิธีการในการเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานของตนเองให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งมีผลมาจากการปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จะเห็นได้ว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนการปฏิบัติงานในสถานศึกษา โดยส่งผลให้การปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชามีประสิทธิภาพ ผู้บริหารจะต้องมีวิธีการในพัฒนาตนเอง โดยการ เข้าร่วมการอบรมหรือศึกษาความรู้ใหม่ๆ เปิดใจรับฟังข้อเสนอแนะอยู่เสมอและปรับเปลี่ยนแนวคิดด้านการบริหารและการจัดการให้เป็นผู้นำการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการมีทักษะและวิธีในการบังคับบัญชาให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในด้านการปฏิบัติงานสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารเป็นตัวอย่างที่สำคัญที่สุด เป็นผู้ที่มีเป้าหมายความสำเร็จที่ชัดเจนและมีความมุ่งมั่นที่จะนำไปสู่เป้าหมายนั้น ให้ ทุ่มเท พลังกายและความคิดอย่างเต็มกำลัง มีความเป็นผู้นำทางวิชาการสูง มีความคิดริเริ่ม มีวิสัยทัศน์ รอบรู้ เป็นที่พึ่งทางวิชาการให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ มีความสามารถ มอบหมายงาน ให้บุคลากรได้เหมาะสมกับศักยภาพ โดยตลอดจนผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการบริหารจัดการศึกษาที่เน้นให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนมากที่สุด ส่งเสริมให้มีการจัดหลักสูตรสถานศึกษาที่เหมาะสมกับผู้เรียนและต้องสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรม การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีความสมบูรณ์รอบด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา และสามารถทำให้บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาตระหนักถึงหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจนเกิดการพัฒนาที่ดีขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) รวมไปถึงมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูติกาญจน์ ทักโลวา ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ชูติกาญจน์ ทักโลวา, 2563)

2. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 พบว่าความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 โดยภาพรวมมีค่าดัชนีความจำเป็น (PNI) เท่ากับ 0.30 และเมื่อพิจารณาความจำเป็นตามองค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ทั้ง 4 ด้าน พบว่า การสร้างแรงบันดาลใจ (PNI = 0.24) มีลำดับความจำเป็นสูงสุด รองลงมา คือ การสร้างอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (PNI = 0.30) การกระตุ้นทางปัญญา (PNI = 0.31) และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (PNI = 0.34) ตามลำดับ เนื่องจากการสร้างแรงบันดาลใจ เป็นการโน้มน้าวใจผู้ร่วมงานมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการทำงาน แสดงความเชื่อมั่นในความสามารถของผู้ร่วมงาน ยกย่องชื่นชมในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับพนิดา สีเข้ม กล่าวไว้ว่า พฤติกรรมของผู้นำที่สามารถทำให้ผู้ตามสร้างแรงจูงใจภายใน เกิดแรงบันดาลใจในการทำงาน อุทิศตนเพื่อองค์กร มีความเชื่อมั่นว่าสามารถทำงานบรรลุตามเป้าหมายในการทำงาน คอยให้กำลังใจผู้ตาม สร้างเจตคติที่ดีและการคิดในแง่บวกให้กับผู้ตาม ส่งเสริม การทำงานเป็นทีม เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย (พนิดา สีเข้ม, 2562) รวมไปถึงมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขจรอรุณพน พงศ์วิริทธิ์ธร ที่ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ : เชียงรายผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการสร้างแรงบันดาลใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อที่มีค่าเฉลี่ยมาก ได้แก่ การสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน (ขจรอรุณพน พงศ์วิริทธิ์ธร, 2563)

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ประกอบด้วย

3.1 การสร้างอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ผู้บริหารมีเป้าหมายและวิสัยทัศน์ชัดเจนในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน พัฒนาตนเองทั้งด้านความรู้และความก้าวหน้าในสายงานวิชาชีพ ปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้ผู้ใต้บังคับบัญชา มีความรู้ ความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่งเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงานมีความน่าเคารพนับถือ คำนึงถึงผลประโยชน์ของหน่วยงาน ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความภาคภูมิใจ สอดคล้องกับแนวคิดของ Bass, B. M. & Avolio, B. J. กล่าวว่า การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ หมายถึง การที่ผู้นำประพฤติตัวเป็นแบบอย่างหรือเป็นโมเดลสำหรับผู้ตาม ผู้นำจะเป็นที่ยกย่อง เคารพนับถือ ศรัทธา ไว้วางใจ และทำให้ผู้ตามเกิดความภาคภูมิใจ เมื่อร่วมงานกันผู้ตามจะพยายามประพฤติปฏิบัติเหมือนกับผู้นำและต้องการเลียนแบบผู้นำของเขา (Bass, B. M. & Avolio, B. J. , 1994)

3.2 การสร้างแรงบันดาลใจ การโน้มน้าวใจผู้ร่วมงานมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการทำงาน แสดงความเชื่อมั่นในความสามารถของผู้ร่วมงาน ให้การยกย่องชื่นชมในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับนันทกร อรุณโน กล่าวว่า การสร้างแรงบันดาลใจ หมายถึง การที่ผู้นำจะประพฤติในทางที่จูงใจให้เกิดแรงบันดาลใจกับผู้ตาม โดยการสร้างแรงจูงใจภายใน การให้ความหมายและท้าทาย ในเรื่องงานของผู้ตาม ผู้นำจะกระตุ้นจิตวิญญาณของทีม การแสดงออกซึ่งความกระตือรือร้น โดยการสร้างเจตคติที่ดีและการคิดในแง่บวก ผู้นำแสดง ความเชื่อมั่นและให้เห็นความตั้งใจอย่างแน่วแน่ สามารถบรรลุเป้าหมายได้ (นันทกร อรุณโน, 2559)

3.3 การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล การกระตุ้นความคิดและจิตใจให้ผู้ร่วมงานเห็นความสำเร็จในการทำงาน มอบหมายงานตามความสามารถของแต่ละบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ปานรดา พรธวัชชัย กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรปฏิบัติต่อผู้ร่วมงาน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งในด้านความต้องการและความจำเป็นเคารพในคุณค่าของผู้อื่น เพื่อพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานด้วยความปรารถนาดีจะช่วยให้การปฏิบัติงานภายในองค์กรมีประสิทธิภาพที่ดีมากขึ้น (ปานรดา พรธวัชชัย, 2557)

3.4 การกระตุ้นทางปัญญา ควรใช้เหตุผลในการตัดสินใจมากกว่าการใช้ความรู้สึกส่วนตัว ส่งเสริมการมีส่วนร่วม การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ รัตติกรณ จงวิศาล กล่าวว่า การกระตุ้นทางปัญญา เป็นการที่ผู้นำมีการกระตุ้นผู้ตามให้ตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้ตามมีความต้องการหาแนวทางใหม่ ๆ มาแก้ไขปัญหาเพื่อหาข้อสรุปที่ดีกว่าเดิม เพื่อทำให้เกิดสิ่งใหม่และสร้างสรรค์ ในการพิจารณาปัญหา และการหาคำตอบของปัญหา มีการให้กำลังใจผู้ตามให้พยายามหาทางแก้ปัญหาด้วยวิธีใหม่ ๆ ผู้นำมีการกระตุ้นให้ผู้ตามแสดงความคิดเห็นและเหตุผลและไม่วิจารณ์ความคิดของผู้ตาม แม้ว่ามันจะแตกต่างไปจากความคิดของผู้นำ (รัตติกรณ จงวิศาล, 2556)

สรุปและข้อเสนอแนะ

วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 มีผลสรุปการวิจัย ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากและสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) การสร้างอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ควรมีเป้าหมายและวิสัยทัศน์ชัดเจนในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน พัฒนตนเองทั้งด้านความรู้และความก้าวหน้าในสายงานวิชาชีพ 2) การสร้างแรงบันดาลใจ ควรมีการโน้มน้าวใจผู้ร่วมงานมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการทำงาน แสดงความเชื่อมั่นในความสามารถของผู้ร่วมงาน ให้การยกย่องชื่นชมในการปฏิบัติงาน 3) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ควรกระตุ้นความคิดและจิตใจให้ผู้ร่วมงานเห็นความสำเร็จในการทำงาน มอบหมายงานตามความสามารถของแต่ละบุคคล 4) การกระตุ้นทางปัญญา ควรใช้เหตุผลในการตัดสินใจมากกว่าการใช้ความรู้สึกส่วนตัว ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และมีข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยแนวพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ไปพัฒนาเพื่อปรับใช้ตามบริบทของสถานศึกษา 2) สำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ไปใช้ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัด ไม่ว่าจะด้วยเรื่องของการจัดหลักสูตรฝึกอบรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากรในการพัฒนา นิเทศติดตาม ควบคุมและกำกับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ รวมไปถึงการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้บริหารที่มีความมุ่งมั่นในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและบรรลุตามเป้าหมาย ข้อเสนอแนะในการทำ

วิจัยครั้งต่อไป มีดังนี้ 1) ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553. กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). แนวทางการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร: ที.เอ. เอส. บี. โปรดักส์.
- ขจรอรุณ พงศ์วิริทธิ์ธร. (2563). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ: เชียงราย. วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น, 6(6), 4-6.
- คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ. (2559). ร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- ชุดิกายุจน์ ทักโลวา. (2563). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. ใน วิทยานิพนธ์วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- ธีระ รุญเจริญ. (2553). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) เพื่อปฏิรูปสองและประเมินภายนอกรอบสาม. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.
- นนทกร อรุณโน. (2559). การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ปานรดา พรธวัชชัย. (2557). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครในเขตทวีวัฒนา. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พนิดา สีเข้ม. (2562). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานี. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ยุรพร ศุทธรัตน์. (2552). องค์การแห่งการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัชณี บุญกล้า. (2563). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาอย่างยั่งยืน. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 7(8), 335-343.
- รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2556). ภาวะผู้นำทฤษฎีการวิจัยและแนวทางสู่การพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2548). พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. เรียกใช้เมื่อ 10 พฤษภาคม 2567 จาก <https://pub.nstda.or.th/gov-dx/2005-royal-decree/>

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1. (2567). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1. เรียกใช้เมื่อ 3 พฤษภาคม 2567 จาก http://www.nst1.go.th/home/wp-content/uploads/2023/05/แผน-5-ปี_compressed.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- Bass, B. M. & Avolio, B. J. (1994). Improving organization effectiveness through transformation leadership. Thousand Oak: Sage.
- Hoy, W. K. & Miskel, C. G. (2001). Education administration. (6th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Jame, C. & Connolly, U. (2000). Educational administration theory research practice. (7th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). "Determining Sample Size for Research Activities". Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.

หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1*

THE ADMINISTRATOR'S GOOD GOVERNANCE AFFECTING TO THE EFFECTIVENESS OF SCHOOL UNDER NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

ภัชลดา จันแกมแก้ว*, พณภุช บุญพบ, นพรัตน์ ชัยเรือง

Phachlada Chunkeamkeaw*, Phanagrid Boonpob, Nopparat Chairueng

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Faculty of Education, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: phach.lada12@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร 2) ศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา 3) ศึกษาหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา และ 4) ศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 86 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ และผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน และครู ระดับชำนาญการพิเศษ จำนวน 3 คน ได้มาโดยวิธีคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมทั้งหมด 9 คน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus Group Discussion) การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยวิเคราะห์ข้อคิดเห็นและข้อเสนอจากการสนทนากลุ่มผลการวิจัยพบว่า 1) หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้น ด้านความพึงพอใจในการทำงานของครู อยู่ในระดับมากที่สุด 3) หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) แนวทางการพัฒนาหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 จำนวน 4 ด้าน 23 ข้อ

คำสำคัญ: หลักธรรมาภิบาล, ผู้บริหาร, ประสิทธิภาพของสถานศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

Abstract

This research aimed to: 1) Study the principles of good governance among school administrators, 2) Examine the effectiveness of schools, 3) Investigate the impact of school administrators' good governance on school effectiveness, and 4) Explore strategies for developing good governance among administrators to enhance school effectiveness. The study is Mixed Methods. The sample consisted of 86 school administrators. Data were collected using a questionnaire and analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, correlation coefficient, and multiple regression analysis. Additionally, a focus group discussion was conducted with nine experts, including three educational administrators, three school administrators, and three senior teachers, selected through purposive sampling. The focus group data were analyzed using content analysis to interpret opinions and recommendations. Research Findings: 1) The overall level of good governance among school administrators under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 1 was found to be at the highest level across all aspects. 2) The overall level of school effectiveness in the studied schools was high in all aspects, except for teacher job satisfaction, which was at the highest level. 3) Good governance among school administrators had a statistically significant impact on school effectiveness at the .01 level. 4) The study proposed four key strategies with 23 recommendations for developing good governance among school administrators to enhance school effectiveness.

Keywords: Good Governance, Administration, Affecting The Effectiveness of School, Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 1

บทนำ

ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้นำหลักการบริหารงานที่ดีหรือธรรมาภิบาล (Good governance) มาบรรจุไว้ในมาตรา 76 วรรคหนึ่ง “รัฐพึงพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดิน ทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และงานของรัฐอย่างอื่น ให้เป็นไปตามหลักการบริหารจัดการ บ้านเมืองที่ดี โดยหน่วยงานของรัฐต้องร่วมมือและช่วยเหลือกันในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดิน การจัดทำบริการสาธารณะและการใช้จ่ายเงินงบประมาณมีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน รวมตลอดทั้งพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความซื่อสัตย์ สุจริต และมีทัศนคติเป็นผู้ให้บริการประชาชน ให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว ไม่เลือกปฏิบัติและปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ วรรคสอง “รัฐพึงดำเนินการให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของหน่วยงานของรัฐให้เป็นไปตามระบบคุณธรรม โดยกฎหมายดังกล่าว

อย่างน้อยต้องมีมาตรการป้องกันมิให้ผู้ใดใช้อำนาจหรือกระทำการโดยมิชอบ ที่เป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่หรือกระบวนการแต่งตั้งหรือการพิจารณาความดีความชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ” และวรรคสาม “รัฐถึงจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรม เพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานนั้นๆ ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าว (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ, 2560)

หลักธรรมาภิบาลจึงจัดเป็นแนวคิดสำคัญในการบริหารงาน และการปกครองในปัจจุบัน เพราะโลกปัจจุบันได้หันไปให้ความสนใจกับเรื่องของโลกาภิวัตน์และหลักธรรมาภิบาลหรือการบริหารจัดการที่ดีมากขึ้น เพราะกระแสการพัฒนาเศรษฐกิจมีความสำคัญกระทบถึงกันการติดต่อสื่อสาร การดำเนินกิจกรรมในที่หนึ่งมีผลกระทบต่ออีกที่หนึ่ง หากจะให้ประเทศมีการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน การมุ่งดำเนินธุรกิจ หรือปฏิบัติราชการต่างๆ โดยไม่ให้ความสนใจถึงเรื่องของสังคม ประชาชน และสิ่งแวดล้อมจึงเป็นไปได้ยากต่อไป การมีการบริหารจัดการที่ดีจึงเข้ามาเป็นเรื่องที่ทุกภาคส่วนให้ความสำคัญ และเริ่มมีการนำไปปฏิบัติกันมากขึ้น (ธงชัย คล้ายแสง, 2562) กระแสของการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้เกิดขึ้นในประเทศไทยหลังวิกฤตเศรษฐกิจเมื่อ พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ประกอบการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองหลายครั้งในประเทศไทยมักมีการนำคำว่า ธรรมาภิบาล มากล่าวด้วยเหตุที่ผู้ปกครอง ผู้มีอำนาจมิได้ยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาลจนทำให้เกิดความเสียหายแก่บ้านเมือง ดังนั้น คำว่า ธรรมาภิบาล จึงมีความสำคัญมากขึ้น (ถวิลวดี บุรีกุล, 2561) ซึ่งหลักธรรมาภิบาลเป็นกุญแจสำคัญที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการ เนื่องจากเป็นหลักการที่ครอบคลุมกว้างขวางทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการบริหาร โดยสาระของหลักธรรมาภิบาล คือ การทำให้เกิดการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม ยุติธรรม โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้เชิงประสิทธิผล เพื่อสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดี ให้เกิดขึ้นในทุกภาคส่วนของสังคม นอกจากนี้หลักธรรมาภิบาลยังเป็นมรดกของประชาธิปไตย ซึ่งประชาธิปไตยเป็นหลักการที่มีความเชื่อว่าเป็นระบอบการเมืองที่ดีที่สุด ก่อให้เกิดการพัฒนาประเทศ หลักธรรมาภิบาลจึงถอดจากบทเรียนความสำเร็จของประเทศ ประชาธิปไตยหรือแม้แต่มรดกขององค์กรเหนือชาติตะวันตก ซึ่งเป็นหลักการที่นำมาใช้ในการบริหารงาน และการปฏิบัติงาน เพราะหลักธรรมาภิบาลสามารถช่วยสร้างสรรค์ ส่งเสริมองค์กร ให้มีศักยภาพ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล (ทิวากร แก้วมณี, 2559)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 มีความมุ่งมั่นที่จะเป็นองค์กรผู้นำในการพัฒนาการศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีความมั่นคง เป็นกลไกขับเคลื่อนการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยยึดหลักธรรมาภิบาลและเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เพื่อเสริมสร้างสนับสนุนการจัดการศึกษาให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ควบคู่ไปกับการสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรม สุขนิสัย สุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ีตรวมทั้งการบริหารจัดการศึกษาของบุคลากรทุกกลุ่ม โดยมีปัจจัยสนับสนุนส่งเสริมการบริหารงานในด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และการบริหารทั่วไป การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล สถานศึกษาต้องมีความรับผิดชอบสูงขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงาน เพื่อจะได้บริหารสถานศึกษาให้มีความก้าวหน้า มีศักยภาพและมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1, 2568)

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษามีความเกี่ยวข้องกัน ซึ่งการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลเป็นการบริหารที่จะนำไปสู่ประสิทธิผลของสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 เพื่อเป็นข้อมูลพัฒนาหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร นำข้อมูลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาด้านต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างเต็มศักยภาพ แต่หากผู้บริหารขาดหลักธรรมาภิบาลอาจทำให้การพัฒนางานบางอย่างดำเนินการไม่ต่อเนื่อง ส่งผลให้ปัญหาไม่ได้รับการแก้ไข ประสิทธิภาพของสถานศึกษาก็จะไม่เป็นไปตามที่คาดหวังและประสบความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษา อีกทั้งเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ เกิดประโยชน์ต่อองค์กร และสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1
3. เพื่อศึกษาหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารเพื่อเพิ่มประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในระยะที่ 1 คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 108 คน ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในระยะที่ 1 คือ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ปีการศึกษา 2567 ซึ่งได้จากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน และมีวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 86 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ โดยสร้างเครื่องมือมีขั้นตอนดังนี้

- 1) ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) กำหนดกรอบและเครื่องมือการวิจัย
- 3) สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง
- 4) ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม (IOC)
- 5) ทดลองแบบสอบถาม
- 6) เก็บข้อมูล
- 7) วิเคราะห์ข้อมูล (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, ร้อยละ)
- 8) สังเคราะห์ข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

1) ขออนหนังสือรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถามและเก็บข้อมูล

2) สร้างแบบสอบถามด้วย Google Form และส่งไปยัง

สถานศึกษาของกลุ่มตัวอย่างผ่านระบบ E - office ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 3) หลังจากส่งแบบสอบถามไปแล้ว 1 สัปดาห์ ผู้วิจัยทำการตรวจสอบจำนวนแบบสอบถามในระบบของ Google Form 4) ตรวจสอบจำนวนแบบสอบถามความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เมื่อเรียบร้อยแล้ว ก็ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ผ่าน Google Form และ Google Sheet จากนั้นนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ และนำไปสรุป อภิปรายผลการวิจัย และให้ข้อเสนอแนะตามลำดับ ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปโดยมีการดำเนินการดังนี้ 1) ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้คืนมาจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล 2) นำข้อมูลในแบบสอบถาม ตอนที่ 1 มาตรวจสอบหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทำการแปลผลข้อมูลในแต่ละข้อตามลำดับ 3) นำข้อมูลในแบบสอบถาม ตอนที่ 2 มาตรวจสอบหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำผลคะแนนเฉลี่ยที่ได้มาแปลผลเป็นความหมาย 4) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาล กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product - Moment แปลความหมายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 5 ระดับ 5) วิเคราะห์หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยใช้วิธี Stepwise Method

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกผู้ทรงคุณวุฒิแบบเฉพาะเจาะจงในการให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน และครู ระดับชำนาญการพิเศษขึ้นไปจากโรงเรียน จำนวน 3 คน ได้มาโดยวิธีคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมทั้งหมด 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus Group Discussion) การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้ 1) นำชุดขององค์ประกอบ องค์ความรู้และข้อค้นพบ และแบบร่างเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา มากำหนดเป็นโครงสร้างของเครื่องมือ และขอบเขตเนื้อหาโดยกำหนดเป็นข้อคำถามในการสนทนากลุ่ม 2) นำแบบบันทึกการสนทนากลุ่มความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข และให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบหาคุณภาพของเครื่องมือ ปรับปรุง แก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ 3) จัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ ให้ครบตามเกณฑ์ที่วางแผนการเก็บข้อมูล 4) นำเครื่องมือที่สมบูรณ์แล้วไปเก็บข้อมูล ในการจัดเก็บข้อมูลในครั้งนี้ ได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัย ดังนี้ 1) ติดต่อประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการขอเรียนเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มและนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ 2) ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังหน่วยงานต้นสังกัดของผู้ทรงคุณวุฒิพร้อมทั้งแนบบันทึกการสนทนากลุ่ม เพื่อแจ้งความประสงค์ในการจัดทำกรสนทนากลุ่ม 3) ติดต่อขอใช้สถานที่ เตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น 4) ดำเนินการสนทนากลุ่มตามทีนัดหมาย 5) ถอดเทปบันทึกการสนทนากลุ่ม ทำการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วจึงสรุปผลการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยวิเคราะห์ข้อคิดเห็นและข้อเสนอจากการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ผลการวิเคราะห์ แสดงผลได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ในภาพรวมและรายด้าน

หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่	4.54	0.38	มากที่สุด
2. ค่านิยมประชาธิปไตย	4.53	0.36	มากที่สุด
3. ประชาธิปไตย	4.60	0.33	มากที่สุด
4. ความรับผิดชอบต่อการบริหาร	4.83	0.36	มากที่สุด
รวม	4.63	0.33	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด พบว่า ด้านความรับผิดชอบต่อการบริหาร ($\bar{X} = 4.83$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านประชาธิปไตย ($\bar{X} = 4.60$) ด้านการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ($\bar{X} = 4.54$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านค่านิยมประชาธิปไตย ($\bar{X} = 4.53$)

ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ผลการวิเคราะห์ แสดงผลได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ในภาพรวมและรายด้าน

ประสิทธิผลของสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	4.21	0.42	มาก
2. การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	3.78	1.09	มาก
3. การพัฒนาทักษะชีวิต	4.47	0.47	มาก
4. ความพึงพอใจในการทำงานของครู	4.86	0.29	มากที่สุด
5. การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ	4.17	0.47	มาก
รวม	4.29	0.42	มาก

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านความพึงพอใจในการทำงานของครู ($\bar{X} = 4.86$) อยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด พบว่า ด้านการพัฒนาทักษะชีวิต ($\bar{X} = 4.47$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด

รองลงมา คือ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ($\bar{X} = 4.21$) ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.17$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ($\bar{X} = 3.78$)

หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ผลการวิเคราะห์ แสดงผลได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ แบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ระหว่างหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

ตัวแปร	b	Std.Error	β	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	-1.095	.142		-7.706	.001
ประชาธิปไตย (X ₃)	2.092	.078	1.536	26.952	.001
ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (X ₄)	-.555	.043	-.450	-12.787	.001
ความซื่อสัตย์สุจริต (X ₂)	-.345	.058	-.281	-5.936	.001
R = .980		R ² = .961	F = 674.845		
SE _{est} = 0.9185		R ² _{adj} = .959	b = -1.095		

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา คือ ด้านประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และด้านความซื่อสัตย์สุจริต อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และมีสมการพยากรณ์ประสิทธิผลของสถานศึกษา คือ $\hat{Y} = -1.095 + 2.092 (X_3) + (-.555) (X_4) + (-.345) (X_2)$

4. แนวทางการพัฒนาหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารเพื่อเพิ่มประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 จำนวน 4 ด้าน 23 ข้อ ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ประกอบด้วย 1.1) การกำหนดข้อตกลงการปฏิบัติราชการ โดยบุคลากรรับทราบและมีความเข้าใจตรงกัน 1.2) การเปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 1.3) การสร้างระบบและกลไกการมีส่วนร่วม 1.4) การกระจายอำนาจการบริหารงาน 4 ฝ่าย

ด้านที่ 2 ด้านความซื่อสัตย์สุจริตที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ประกอบด้วย 2.1) การสร้างระบบการประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็ง 2.2) การเปิดเผยจำนวนงบประมาณและแผนการใช้จ่ายงบประมาณประจำปีอย่างถูกต้องเป็นจริง 2.3) การปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการในการปฏิบัติงาน 2.4) การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม 2.5) การจัดให้มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างทั่วถึง 2.6) การอำนวยความสะดวกการติดต่อราชการโดยเท่าเทียมกัน 2.7) การประเมินการปฏิบัติงานของบุคลากร โดยมีเกณฑ์ที่มีความยุติธรรมเสมอภาค

ด้านที่ 3 ด้านการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ประกอบด้วย 3.1) การสร้างทัศนคติที่ดีในการให้บริการข้อมูลข่าวสาร 3.2) การกำหนดโครงสร้างหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา 3.3) การสื่อสารให้บุคลากรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความรู้และความเข้าใจนโยบาย

เป้าหมาย และทิศทางการดำเนินงาน 3.4 การมีความเป็นกันเองกับผู้มารับบริการ 3.5) การสนับสนุน ส่งเสริมการพัฒนาให้บุคลากรมีความก้าวหน้าในด้านวิชาชีพ 3.6) การใช้ทรัพยากรทางการศึกษาอย่างประหยัดและคุ้มค่า 3.7) การกำกับ ติดตาม ปรับปรุง และแก้ไข ผลการปฏิบัติงานเป็นระบบอย่างต่อเนื่อง

ด้านที่ 4 ด้านความรับผิดชอบทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ประกอบด้วย 4.1) การมีความเป็นธรรมในการบริหารจัดการ 4.2) การยึดหลักความเป็นธรรม ความเสมอภาคในการปฏิบัติงานและกล้ายืนหยัดในความถูกต้อง 4.3) การรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรและผู้ร่วมงานด้วยความเป็นธรรมและมีใจเป็นกลาง 4.4) การส่งเสริมและยกย่องบุคลากรที่ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของสังคม 4.5) การมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ต่อผู้ที่ได้รับบัญชาในการปฏิบัติงานด้วยความสุภาพ อ่อนโยน และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีวิธีการหรือกลไกในการบริหารสถานศึกษาให้เป็นไปตามแผนการบริหารงาน โดยยึดหลักธรรมาภิบาลเพื่อให้การจัดการศึกษามีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยผลการศึกษา มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ นรมน ขันดี ได้ศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด ผลการวิจัย พบว่า 1) บทบาทการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด ทั้ง 10 หลัก โดยรวมอยู่ในระดับมาก (นรมน ขันดี, 2561) รวมถึงทัศนีย์ วิวัฒน์ขานนท์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนภัทรญาณวิทยา พบว่า การใช้ธรรมาภิบาลในโรงเรียนภัทรญาณวิทยา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ใน ระดับมากเรียงลำดับค่าเฉลี่ยเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านนิติธรรม ด้านการรับผิดชอบต่อ ด้านความโปร่งใส ด้านประสิทธิผลและประสิทธิภาพ ด้านการตอบสนอง ด้านวิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการมุ่งเน้นฉันทามติ และด้านความเสมอภาค (ทัศนีย์ วิวัฒน์ขานนท์, 2563) และภุชญาภรณ์ นาคทิพย์วรรณและสมใจ สืบเสาะ ได้ศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (ภุชญาภรณ์ นาคทิพย์วรรณ และสมใจ สืบเสาะ, 2565)

2. ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก อาจเพราะผู้บริหารมีการสนับสนุน ส่งเสริม ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความร่วมมือที่ดีในสถานศึกษา ทำให้การบริหารสถานศึกษาบรรลุเป้าหมายที่กำหนด ก่อให้เกิดศักยภาพและประสิทธิภาพ รวมถึงความเชื่อมั่นจากภายนอก นำมาซึ่งการให้ความร่วมมือในการพัฒนาสถานศึกษา โดยผลการศึกษา มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปวีณา รอดเจริญ ได้ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัย

พบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 จังหวัดนครปฐมโดยภาพรวมและจำแนกรายด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความพึงพอใจในการทำงาน ด้านความมุ่งมั่นในชีวิต ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและด้านความสามารถในการปรับตัว (ปวีณา รอดเจริญ, 2563) รวมไปถึง ปาริฉัตร ช่อชิต ได้ศึกษาสมรรถนะผู้บริหารกับประสิทธิภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 จากผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับดังนี้ ความมีประสิทธิภาพและขั้นตอนการทำงานที่เชื่อถือได้ ความสัมพันธ์ของบุคลากรและทรัพยากร นวัตกรรมและการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ (ปาริฉัตร ช่อชิต, 2561) และ Farhat ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนมี 4 ประการ คือ สภาพแวดล้อมโรงเรียน การบริหารจัดการ ความเป็นมืออาชีพ และคุณภาพที่เกี่ยวกับโรงเรียน ซึ่งปัจจัยที่ทำให้โรงเรียนบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลที่ดีที่สุด คือความเป็นมืออาชีพ ซึ่งความเป็นมืออาชีพที่ได้ผลดีของการบริหารงานนั้นต้องมีการประสานงานและได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายในโรงเรียน ส่วนสภาพแวดล้อม เช่น อุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอน ห้องเรียน ปัจจัยเหล่านี้เป็นองค์ประกอบที่ทำให้การศึกษามีคุณภาพ โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำที่ดีและมีคุณลักษณะที่ดีในการบริหารงาน จะเห็นว่าตัวแปรทั้งหมดมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (Farhat, 2012)

3. หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 คือ ด้านประชาธิปไตย เป็นตัวพยากรณ์ที่ส่งผลทางบวก ด้านความรับผิดชอบทางการบริหารและด้านค่านิยมประชาธิปไตย เป็นตัวพยากรณ์ที่ส่งผลทางลบต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉราพรรณ โมรัตน์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านคุณธรรม/จริยธรรม ด้านหลักการมีส่วนร่วม/การมุ่งเน้นฉันทามติ ด้านหลักประสิทธิภาพ ด้านหลักความเสมอภาค ด้านหลักการตอบสนอง เป็นตัวพยากรณ์ที่ส่งผลทางบวก และด้านหลักนิติธรรมเป็นตัวพยากรณ์ที่ส่งผลทางลบต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ร้อยละ 61.20 (อัจฉราพรรณ โมรัตน์, 2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง หลักธรรมาภิบาลในการศึกษา : เพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ผลกระทบของการลงทุน ด้านการศึกษาในประเทศกำลังพัฒนาและประเทศในช่วงเปลี่ยนผ่านนิมิตจากปัจจัย การผลิตและผล สิ่งที่ขาดหายไปจากวาระการศึกษาคือการวัดผลการปฏิบัติงานที่สะท้อนว่าระบบการศึกษาเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ มีการใช้ทรัพยากรสาธารณะอย่างเหมาะสม และลำดับความสำคัญของรัฐบาลกำลังดำเนินการอยู่ ชี้ให้เห็นว่าธรรมาภิบาลสามารถเป็นจุดเริ่มต้นในการยกระดับผลการปฏิบัติงานของสถาบันในการส่งมอบบริการการศึกษา สิ่งสำคัญสำหรับประสิทธิภาพสูงคือมาตรฐาน ข้อมูล สิ่งจูงใจ และความรับผิดชอบ

4. แนวทางการพัฒนาหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

ด้านที่ 1 ด้านประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การกำหนดข้อตกลงการปฏิบัติราชการ โดยบุคลากรรับทราบและมีความเข้าใจตรงกัน 2) การเปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้มีส่วนร่วมใน

การวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 3) การสร้างระบบและกลไกการมีส่วนร่วม 4) การกระจายอำนาจการบริหารงาน 4 ฝ่าย

ด้านที่ 2 ด้านค่านิยมประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การสร้างระบบการประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็ง 2) การเปิดเผยจำนวนงบประมาณและแผนการใช้จ่ายงบประมาณประจำปีอย่างถูกต้องเป็นจริง 3) การปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการในการปฏิบัติงาน 4) การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม 5) การจัดให้มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างทั่วถึง 6) การอำนวยความสะดวกการติดต่อราชการโดยเท่าเทียมกัน 7) การประเมินการปฏิบัติงานของบุคลากร โดยมีเกณฑ์ที่มีความยุติธรรมเสมอภาค

ด้านที่ 3 ด้านการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การสร้างทัศนคติที่ดีในการให้บริการข้อมูลข่าวสาร 2) การกำหนดโครงสร้างหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา 3) การสื่อสารให้บุคลากรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความรู้และความเข้าใจนโยบาย เป้าหมาย และทิศทางการดำเนินงาน 4) การมีความเป็นกันเองกับผู้มารับบริการ 5) การสนับสนุน ส่งเสริม การพัฒนาให้บุคลากรมีความก้าวหน้าในด้านวิชาชีพ 6) การใช้ทรัพยากรทางการศึกษาอย่างประหยัดและคุ้มค่า 7) การกำกับ ติดตาม ปรับปรุง และแก้ไข ผลการปฏิบัติงานเป็นระบบอย่างต่อเนื่อง

ด้านที่ 4 ด้านความรับผิดชอบทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การมีคุณธรรมในการบริหารจัดการ 2) การยึดหลักคุณธรรม ความเสมอภาคในการปฏิบัติงานและกล้ายืนหยัดในความถูกต้อง 3) การรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรและผู้ร่วมงานด้วยคุณธรรมและมีใจเป็นกลาง 4) การส่งเสริมและยกย่องบุคลากรที่ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของสังคม 5) การมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ต่อผู้ที่ได้รับปัญหาในการปฏิบัติงานด้วยความสุภาพ อ่อนโยน และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชันแก้ว พรหมคำ ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเลย จากผลการศึกษาค้นคว้าแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในภาวะเยียบให้เป็นปัจจุบัน ผู้บริหารควรกำกับติดตามครูและบุคลากรในการปฏิบัติงานและใช้จ่ายงบประมาณด้วยความสุจริต ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้ครูไปศึกษาดูงานในด้านเทคโนโลยี เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามสถานการณ์ ผู้บริหารจะต้องให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษา ทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง ตลอดจนทั้งชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการจัดการศึกษาในโครงการ และกิจกรรมของสถานศึกษาที่จัดขึ้นตลอดปี สถานศึกษาควรจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานเพื่อให้เป็นไปตามแผนการปฏิบัติงาน และผู้บริหารกระจายงานในความรับผิดชอบให้กับบุคลากร (ชันแก้ว พรหมคำ, 2564) และสอดคล้องกับธนากร คงช่วย ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนบ้านควนสระ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่า รูปแบบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนบ้านควนสระ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) การจัดตั้งกรรมการเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล 2) กำหนดนโยบาย เกี่ยวกับธรรมาภิบาล 3) กำหนดทิศทาง นโยบาย เป้าหมายและกลยุทธ์ เพื่อควบคุมและประเมินผลการดำเนินงานให้เป็นไปตาม

แนวทางที่วางไว้เป็นระยะ 4) การกำกับติดตาม ประเมินผล การดำเนินงานสถานศึกษาต้องสร้างระบบติดตามและประเมินผลขึ้นมาเพื่อกำกับการดำเนินงานตามแผนการทำงาน และ 5) การเผยแพร่ผลการดำเนินงาน (ธนากร คงช่วย, 2560)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ประสิทธิภาพของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา คือ ด้านประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบทางการบริหาร และด้านค่านิยมประชาธิปไตย แนวทางการพัฒนาหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา จำนวน 4 ด้าน 23 ข้อ เนื่องด้วยผู้บริหารต้องบริหารด้วยการสร้างความเข้าใจที่ตรงกันในการปฏิบัติงาน สามารถทำให้บุคลากรสามารถปฏิบัติตามกฎ ระเบียบขององค์กรได้ด้วยการมีทัศนคติที่ดี และทำให้ผู้บริหารมีความเป็นธรรมในการบริหาร การสนับสนุนความก้าวหน้าทางวิชาชีพของครูและบุคลากร ซึ่งจะทำให้องค์กรมีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้ 1) การสร้างระเบียบกฎเกณฑ์ข้อบังคับต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างเป็นธรรม เสมอภาค รวมถึงการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อลดความเสี่ยง ผิดพลาด/ทุจริต และมีความโปร่งใส 2) ควรมีการจัดการระบบการบริหารงานและพัฒนาโรงเรียนที่มีความเหมาะสม โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงาน การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ครุภัณฑ์สภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการปฏิบัติงาน และจัดสรรทรัพยากรเพื่อการพัฒนาอย่างพอเพียง 3) ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาการดำเนินงานด้านต่าง ๆ เพื่อให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 4) ควรมีการอำนวยความสะดวกการติดต่อราชการโดยการสร้างทัศนคติที่ดี และการให้บริการข้อมูลข่าวสารควรมีความเท่าเทียมกัน การสร้างระบบและกลไกการมีส่วนร่วมรวมถึงการรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้วยความเป็นธรรม มีใจเป็นกลาง เพื่อสร้างองค์กรที่ดีอย่างมีวัฒนธรรม และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งถัดไป ดังนี้ 1) ควรศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาและปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา 2) ควรศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา 3) ควรศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา และ 4) ควรวิเคราะห์ปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้หลักธรรมาภิบาลส่งผลดีต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาและศึกษาอุปสรรคที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- ชั้นแก้ว พรหมคำ. (2564). การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเลย. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2561). หลักธรรมาภิบาลจากแนวคิดสู่การปฏิบัติในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.

- ทัศนีย์ วิวัฒน์ขานนท์. (2563). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนภัทรญาณวิทยา. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 11(1), 1-16.
- ทิวากร แก้วมณี. (2559). ธรรมาภิบาล. กรุงเทพมหานคร: สยามปริทัศน์.
- ธงชัย คล้ายแสง. (2562). หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่. วารสารวิจัยวิชาการ, 2(2), 177-188.
- ธนากร คงช่วย. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนบ้านควนสระ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นรมน ชันดี. (2561). การศึกษาบทบาทการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ปวีณา รอดเจริญ. (2563). สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 จังหวัดนครปฐม. วารสารสังคมศาสตร์วิจัย, 10(2), 62-82.
- ปาริฉัตร ช่อชิต. (2561). สมรรถนะผู้บริหารกับประสิทธิภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 8(2), 80-93.
- ภูษณาภรณ์ นาคทิพย์วรรณ และสมใจ สืบเสาะ. (2565). การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย, 7(1), 128-141.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 1. (2568). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568. นครศรีธรรมราช: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ.
- อัจฉราพรรณ โมรัตน์. (2562). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

แนวทางการบริหารแบบสร้างความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1*

COLLABORATIVE MANAGEMENT APPROACHES OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE DIGITAL ERA UNDER NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

สายธาร ชาญรบ*, พณกฤษ บุญพบ, นพรัตน์ ชัยเรือง

Saithan Chanrop*, Phanagrid Boonpob, Nopparat Chairueng

คณะครุศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Faculty of Education, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: aefminho@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบสร้างความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบสร้างความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยมีกระบวนการวิจัย ดังนี้ 1) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 86 คน โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนี PNI^{modified} 2) กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน และครูระดับชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 3 คน ได้มาโดยวิธีคัดเลือกแบบเจาะจง รวมทั้งหมด 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันการบริหารแบบสร้างความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการตามองค์ประกอบหลักในการบริหารแบบสร้างความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล พบว่า ด้านการพัฒนาอย่างต่อเนื่องมีลำดับความต้องการจำเป็นสูงที่สุด 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารแบบสร้างความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล จำนวน 6 ด้าน 30 ข้อ ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 2) การประสานความร่วมมือ 3) ด้านการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย 4) ด้านการตั้งเป้าหมายและวางแผนร่วมกัน 5) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน และ 6) ด้านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การบริหารแบบสร้างความร่วมมือ, ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

Abstract

The research purposes were 1) To study the current condition and the desirable condition of the collaborative management approach of school administrators in the digital era and 2) To study the guidelines to develop the collaborative management approach of school administrators in the digital era, the research process was conducted as First: The sample was 86 school administrators under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 1 in the academic year of 2024 by using a questionnaire consisted of 5 rating scale to collect data. The data were analyzed by frequency value, percentage value, mean, standard deviation, and PNI modified. Second: The sample was 3 educational administrators, 3 school administrators, and 3 senior professional-level teachers (K3 teachers) or higher-level by using purposive sampling techniques for 9 people. Research tools were used in the focus group discussion, which was analyzed using content analysis of the comments and suggestions. The research result found that 1) Overall, the current condition of the collaborative management approach of school administrators in the digital era under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 1 found that all aspects were at a high level, The desirable conditions were at the highest level and Needs of the following aspects of the collaborative management approach of school administrators in the digital era found that continued improvement was the most needed. 2) The proposed ways to develop the collaborative management approach of school administrators in the digital era consisted of 6 aspects with 30 items as follows: 1) Continuous development 2) Cooperation coordination 3) Actions to achieve goals 4) Goal setting and joint planning 5) Performance evaluation and 6) Effective communication.

Keywords: Collaborative Management, School Administrators in the Digital Era, Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 1

บทนำ

โลกปัจจุบันอยู่ในยุคดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและตลอดเวลา ทำให้ระบบการศึกษาของไทยต้องพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ต้องมีการพัฒนานโยบาย กฎ ระเบียบต่าง ๆ ให้มีความสอดคล้องและส่งเสริมการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด รวมทั้งต้องพัฒนาศักยภาพให้สอดคล้องและรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น (Office of the

Civil Service Commission, 2020) การบริหารการศึกษาจะต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ของผู้บริหารมืออาชีพที่จะนำพาให้การจัดการศึกษานั้นบรรลุคุณภาพและมาตรฐานตามที่กำหนด เพื่อให้สถานศึกษามีความทันสมัยสามารถบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพในทุก ๆ ด้าน ตามคุณลักษณะยุคดิจิทัล (ดาวรรุวรรณ ถวิลการ, 2562) ซึ่งปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศไปยังจุดหมายดังกล่าวดังกล่าวได้ก็คือ ทรัพยากรบุคคลหรือผู้เป็นแรงงานของประเทศจะต้องมีความรู้ ความสามารถในการเข้าถึงเทคโนโลยีและมีศักยภาพในการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ ดังนั้นเทคโนโลยีจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีคุณภาพตามความต้องการของประเทศ จึงเป็นหน้าที่สำคัญของสถานศึกษาในฐานะองค์กรที่รับผิดชอบด้านการจัดการศึกษา ที่ต้องมุ่งจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับทิศทางการเปลี่ยนแปลงไปของสังคมยุคปัจจุบัน ซึ่งผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการบริหารจัดการศึกษานั้นคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งจะเป็นกุญแจสำคัญในการปลดล็อกไปสู่เป้าหมายของการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพได้ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาไม่สามารถจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายได้โดยลำพังจำเป็นที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากครูและบุคลากรในสถานศึกษา รวมถึงการมีภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องมีความรู้ ทักษะ ความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อรูปแบบและวิธีการบริหารจัดการศึกษา สามารถบูรณาการเทคโนโลยีกับการบริหารจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (เจษฎา ชวนะไพศาล, 2563)

การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลเป็นความท้าทายอย่างมากในการบริหารการศึกษา ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงและความเป็นพลวัตของโลกที่ไม่สามารถหยุดยั้งได้ การศึกษาต้องมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับกระแสของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ประเด็นสำคัญในการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัล คือการสร้างวัฒนธรรมของสถานศึกษาที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง การจัดการความรู้ในสถานศึกษาในยุคดิจิทัลและการทำงานเป็นเครือข่าย รวมไปถึงมีการยอมรับเทคโนโลยีนวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลง และการเข้าถึงเทคโนโลยีของครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้การศึกษาสามารถเดินทางสู่นาคตที่โลกกำลังก้าวไปได้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรทำความเข้าใจ พัฒนานตนเองให้พร้อมต่อเทคโนโลยีสารสนเทศในระบบดิจิทัล นำมาใช้ประโยชน์ในการขับเคลื่อนองค์กรทางการศึกษาและพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อตอบสนองต่อการศึกษาในอนาคตรวมถึงพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่จะเติบโตขึ้นเป็นกำลังสำคัญของประเทศในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม (ทินกร เผ่ากันทะ และกัลยารัตน์ เมธีวีรวงศ์, 2565)

การบริหารแบบสร้างความร่วมมือ (Collaboration) คือ การทำงานแบบร่วมแรงร่วมใจ คือการทำงานร่วมกัน แบบประสานการทำงานให้สอดคล้องกันทั้งภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่มทีมงาน เพื่อให้เป้าหมายหลักร่วมกันขององค์กรเสร็จสมบูรณ์ หัวใจของการทำงานแบบ Collaboration คือการมีสัมพันธภาพที่ดีของคนในกลุ่มในองค์กร ซึ่งเมื่อมีเป้าหมายหลักร่วมกันแล้ว กลุ่มคนเหล่านี้จะสามารถดำเนินการไปสู่เป้าหมายได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีผู้นำทีม เพียงแต่ แต่ละคน แต่ละทีมรับทราบ เข้าใจบทบาท มีความสัมพันธ์ที่เอื้ออำนวยซึ่งกันและกัน จะส่งเสริม ช่วยเหลือจนเป้าหมายหลักสำเร็จ คนทำงานจะรู้สึกว่าการสำเร็จนั้นเป็นความสำเร็จร่วมกัน (ชัยญูชิตา ศรีชัย, 2563) หากกล่าวถึงประเด็นการให้ความร่วมมือแล้วก็พบว่า สอดคล้องกับหลักการการศึกษาเพื่อพัฒนาภายหลังปี ค.ศ. 2015 ของ UNESCO ที่ได้กล่าวถึงในบทวิเคราะห์การศึกษาไทยในโลกศตวรรษที่ 21 ว่า การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders' participation) ซึ่งรวมถึงครู นักเรียน ผู้ปกครอง องค์กรต่าง ๆ และภาคประชาชนควรเป็นหลักของการศึกษา โดยควรเข้ามามีส่วนร่วมในการเจรจาต่าง ๆ เกี่ยวกับประเด็นที่

เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งความร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง ท้องถิ่นและโรงเรียน ซึ่งนั่นหมายถึงว่า ปัจจัยสำคัญพื้นฐานที่จะทำให้เกิดความสำเร็จในด้านการพัฒนาการศึกษาส่วนหนึ่งก็คือ ในการจัดการศึกษาควรมี นโยบายที่ส่งเสริมความร่วมมือและเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วม เนื่องจากโลกยุคใหม่ที่ดูเหมือนว่าทุกสิ่งทุกอย่าง จะเชื่อมโยงกันตลอด นอกจากนี้แนวโน้มสำคัญในด้านการบริหารท้องถิ่นต่าง ๆ จะเน้นเรื่องของความร่วมมือมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นความร่วมมือจากภายในหรือภายนอกองค์กร ก็จะทำให้ลักษณะของผู้นำต้องเปลี่ยนไปเป็นการ ทำงานแบบให้ความร่วมมือกันเป็นเครือข่ายหรือระบบขนาดใหญ่มากขึ้น ถึงจะอยู่รอดและพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (นพรัตน์ ทัดทอง และคณะ, 2564) ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ในด้านการพัฒนาระบบการบริหาร จัดการที่มีประสิทธิภาพ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 มีแนวทางพัฒนา คือ 1) พัฒนาคุณภาพบุคลากรให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับภารกิจ 2) พัฒนาระบบบริหารงบประมาณและ ทรัพยากรโดยยึดหลักความจำเป็นที่มุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศในการ ขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา 4) พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และ 5) ปรับปรุง พัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีให้เป็นระบบสอดคล้องกับบริบทของหน่วยงานและเป็นปัจจุบัน (สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1, 2566)

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา แนวทางการบริหารแบบสร้างความร่วมมือ ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 เพื่อ เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาระบบการบริหารสถานศึกษา ที่สามารถตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ของสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบสร้างความร่วมมือของผู้บริหาร สถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการบริหารแบบสร้างความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบสร้างความร่วมมือของผู้บริหาร สถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ประชากรที่ใช้ใน การวิจัยในระยะที่ 1 คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 108 คน ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในระยะที่ 1 คือ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ปีการศึกษา 2567 ซึ่งได้จากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตาราง ของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 86 คน เครื่องมือที่ใช้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ โดยสร้างเครื่องมือมี ขึ้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดกรอบและเครื่องมือการ

วิจัย 3) สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง 4) ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม (IOC) 5) ทดลองแบบสอบถาม 6) เก็บข้อมูล 7) วิเคราะห์ข้อมูล (ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, ค่า PNI_{modified}) และ 8) สังเคราะห์ข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้ 1) ขออนุญาตรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถาม และเก็บข้อมูล 2) ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามด้วย Google Form และส่งไปยังสถานศึกษาของกลุ่มตัวอย่างผ่านระบบ E-office ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 3) หลังจากส่งแบบสอบถามไปแล้ว 1 สัปดาห์ ผู้วิจัยทำการตรวจสอบจำนวนแบบสอบถามในระบบของ Google Form และ 4) หลังจากทีกลุ่มตัวอย่างส่งแบบสอบถามมาครบตามจำนวนแล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบจำนวนแบบสอบถามความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เมื่อเรียบร้อยแล้วก็ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ผ่าน Google Form และ Google Sheet จากนั้นนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ และนำไปสรุป อภิปรายผลการวิจัย และให้ข้อเสนอแนะตามลำดับ ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปโดยมีการดำเนินการ ดังนี้ 1) ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้คืนมาจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล 2) นำข้อมูลในแบบสอบถาม ตอนที่ 1 มาตรวจสอบหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทำการแปลผลข้อมูลในแต่ละข้อตามลำดับ 3) นำข้อมูลในแบบสอบถาม ตอนที่ 2 มาตรวจสอบหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำผลคะแนนเฉลี่ยที่ได้มาแปลผลเป็นความหมาย 4) วิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) ทางการบริหารแบบสร้างความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นจากสูตร Priority Needs Index Modified (PNI_{modified}) และจัดลำดับความต้องการจำเป็น โดยนำเสนอผลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง และ 5) วิเคราะห์ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับแนวทางการบริหารแบบสร้างความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงประเด็น (Content Analysis) และนำเสนอแบบพรรณนาโวหาร

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบสร้างความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกผู้ทรงคุณวุฒิแบบเฉพาะเจาะจงในการให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน และครู ระดับชำนาญการพิเศษขึ้นไปจากโรงเรียน จำนวน 3 คน ได้มาโดยวิธีคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมทั้งหมด 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus Group Discussion) การสร้างเครื่องมือ และการหาคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้ 1) นำชุดขององค์ประกอบ องค์ความรู้และข้อค้นพบ และแบบร่างเกี่ยวกับการบริหารแบบสร้างความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล มากำหนดเป็นโครงสร้างของเครื่องมือ และขอบเขตเนื้อหาโดยกำหนดเป็นข้อคำถามในการสนทนากลุ่ม 2) นำแบบบันทึกการสนทนากลุ่มความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข และให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบหาคุณภาพของเครื่องมือ ปรับปรุง แก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ 3) จัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ ให้ครบตามเกณฑ์ที่วางแผนการเก็บข้อมูล และ 4) นำเครื่องมือที่สมบูรณ์แล้วไปเก็บข้อมูล ในการจัดเก็บข้อมูลในครั้งนี้ ได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัย ดังนี้

1) ติดต่อประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการขอเรียนเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มและนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ 2) ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังหน่วยงานต้นสังกัดของผู้ทรงคุณวุฒิพร้อมทั้งแนบบแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม เพื่อแจ้งความประสงค์ในการจัดทำกรสนทนากลุ่ม 3) ติดต่อขอใช้สถานที่ เตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น 4) ดำเนินการสนทนากลุ่มตามที่นัดหมาย และ 5) ถอดเทปบันทึกการสนทนากลุ่ม ทำการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วจึงสรุปผลการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยวิเคราะห์ข้อคิดเห็นและข้อเสนอจากการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบสร้างความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบการบริหารแบบสร้างความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

แนวทางการบริหารแบบสร้างความร่วมมือ ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล		
1. ด้านการตั้งเป้าหมายและวางแผนร่วมกัน	4.11	0.38	มาก	4.96	0.18	มากที่สุด	0.20	4
2. ด้านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ	4.13	0.37	มาก	4.92	0.09	มากที่สุด	0.18	6
3. ด้านการประสานความร่วมมือ	4.10	0.38	มาก	4.97	0.09	มากที่สุด	0.21	2
4. ด้านการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	4.10	0.37	มาก	4.97	0.11	มากที่สุด	0.21	3
5. ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน	4.12	0.36	มาก	4.96	0.15	มากที่สุด	0.20	5
6. ด้านการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	4.06	0.35	มาก	4.96	0.15	มากที่สุด	0.22	1
โดยรวม	4.11	0.35	มาก	4.96	0.11	มากที่สุด	0.20	

จากตารางที่ 1 องค์ประกอบการบริหารแบบสร้างความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล พบว่า

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบสร้างความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

1.1 สภาพปัจจุบันของการบริหารแบบสร้างความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ด้านการตั้งเป้าหมายและวางแผนร่วมกัน ด้านการประสานความร่วมมือ ด้านการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ส่วนด้านการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบสร้างความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการประสานความร่วมมือมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาด้านการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ด้านการตั้งเป้าหมายและวางแผนร่วมกัน ด้านการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ส่วนด้านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ความต้องการจำเป็นองค์ประกอบการบริหารแบบสร้างความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

แนวทางการบริหารแบบสร้างความร่วมมือของ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล		
1. ด้านการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	4.06	0.35	มาก	4.96	0.15	มากที่สุด	0.22	1
2. ด้านการประสานความร่วมมือ	4.10	0.38	มาก	4.97	0.09	มากที่สุด	0.21	2
3. ด้านการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	4.10	0.37	มาก	4.97	0.11	มากที่สุด	0.21	3
4. ด้านการตั้งเป้าหมายและวางแผนร่วมกัน	4.11	0.38	มาก	4.96	0.18	มากที่สุด	0.20	4
5. ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน	4.12	0.36	มาก	4.96	0.15	มากที่สุด	0.20	5
6. ด้านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ	4.13	0.37	มาก	4.92	0.09	มากที่สุด	0.18	6
โดยรวม	4.11	0.35	มาก	4.96	0.11	มากที่สุด	0.20	

จากตารางที่ 2 ความต้องการจำเป็นองค์ประกอบการบริหารแบบสร้างความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล เมื่อเรียงลำดับตามค่าดัชนีความต้องการจำเป็นจากสูตร Priority Needs Index Modified (PNI modified) จากมากไปน้อย พบว่า

2. ความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบสร้างความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 โดยรวม (PNI = 0.20) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการพัฒนาอย่างต่อเนื่องมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด (PNI = 0.22) รองลงมาด้านการประสานความร่วมมือ และด้านการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย (PNI = 0.21) ด้านการตั้งเป้าหมายและวางแผนร่วมกัน และด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน (PNI = 0.20) ส่วนด้านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ (PNI = 0.18) อยู่ในระดับน้อยที่สุด ตามลำดับ

ระยะที่ 2 ผลการสังเคราะห์ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม แนวทางการพัฒนาการบริหารแบบสร้างความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 จำนวน 6 ด้าน 30 ข้อ ตามลำดับค่าดัชนีความต้องการจำเป็นจากสูตร Priority Needs Index Modified (PNI modified) จากมากไปน้อย ซึ่งมีแนวทางที่ต้องดำเนินการพัฒนาขับเคลื่อนในแต่ละด้าน และแต่ละประเด็น ดังนี้ ด้านที่ 1 ด้านการพัฒนาอย่างต่อเนื่องของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ได้แก่ 1.1) การใช้เทคโนโลยีเพื่อการพัฒนา โดยติดตามเทคโนโลยีใหม่ ศึกษาและประเมินเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เช่น AI, VR/AR, หรือระบบจัดการข้อมูล (Big Data) เพื่อปรับใช้ในสถานศึกษา 1.2) การพัฒนาระบบสารสนเทศของสถานศึกษาให้สามารถรองรับการใช้งานและการประมวลผลข้อมูลที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น 1.3) การเชื่อมโยงกับองค์กรเอกชน มหาวิทยาลัย หรือผู้เชี่ยวชาญภายนอก ที่มีความเชี่ยวชาญในการพัฒนาการศึกษาในยุคดิจิทัลเพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาอย่างต่อเนื่องระหว่างสถานศึกษาและชุมชน 1.4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการทำงานร่วมกันผ่านเวทีเสวนาหรือแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานหรือกิจกรรมของสถานศึกษา และ 1.5) การสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพ การพัฒนาทักษะ และความรู้ของบุคลากร ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น MOOCs หรือ E-learning ต่าง ๆ เพื่อให้บุคลากรสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง ด้านที่ 2 ด้านการประสานความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

2.1) การส่งเสริมความร่วมมือโดยการจัดตั้งทีมงานที่มีความหลากหลายเพื่อรวมพลังทางความคิด มีการใช้เครื่องมือสำหรับการทำงานร่วมกัน เช่น Google Workspace, Microsoft Teams เพื่ออำนวยความสะดวกในงานที่ต้องใช้ความร่วมมือ 2.2) การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเชื่อมต่อกับผู้เชี่ยวชาญและแหล่งความรู้ต่าง ๆ ในการดำเนินงานหรือกิจกรรมของสถานศึกษา 2.3) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานและกิจกรรมของสถานศึกษา ส่งเสริมวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม ผ่านกิจกรรมที่สนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้เกิดความร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพ 2.4) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือโดยการสร้างความสัมพันธ์กับสถานศึกษาอื่น ชุมชน หรือองค์กรภายนอกเพื่อแบ่งปันทรัพยากรและแนวทางปฏิบัติที่ดี และ 2.5) การส่งเสริมและจัดให้มีการร่วมมือกับทีมงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อบูรณาการการดำเนินงานและกิจกรรมของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านที่ 3 ด้านการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล 3.1) การใช้ระบบวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) ในการตัดสินใจและวางแผนเชิงกลยุทธ์ เก็บข้อมูลและวิเคราะห์ผ่านระบบดิจิทัลในการดำเนินงานหรือกิจกรรมของสถานศึกษา 3.2) การบริหารความเสี่ยงและความปลอดภัยในการวางแผนบริหารความเสี่ยงทางดิจิทัล เช่น การสำรองข้อมูลหรือการป้องกันข้อมูลรั่วไหล ให้มีความสำคัญกับการรักษาความปลอดภัยทางไซเบอร์ของข้อมูลในสถานศึกษา 3.3) การสร้างความร่วมมือในการทำงานร่วมกันระหว่างสถานศึกษาหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกภาคส่วน 3.4) การส่งเสริมและบริหารจัดการให้เกิดการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานและกิจกรรมของสถานศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และ 3.5) การส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดรับเทคโนโลยี พร้อมทั้งปลูกฝังทัศนคติที่เปิดกว้างต่อการเปลี่ยนแปลงและการใช้เทคโนโลยีให้แก่บุคลากรและนักเรียนปลูกฝังจริยธรรมดิจิทัล (Digital Ethics) และความปลอดภัยทางไซเบอร์ (Cyber Security) เพื่อเสริมสร้างความพร้อมในการพัฒนาและก้าวทันโลกยุคดิจิทัล

ด้านที่ 4 ด้านการตั้งเป้าหมายและวางแผนร่วมกันของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล 4.1) ส่งเสริมการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานและกิจกรรมของสถานศึกษา เพื่อให้ทุกฝ่ายมีเป้าหมายร่วมกันและขับเคลื่อนสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ 4.2) การส่งเสริมการค้นคว้าและรวบรวมสารสนเทศในการปฏิบัติงานและดำเนินกิจกรรมของสถานศึกษาร่วมกัน เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ 4.3) การกำหนดแผนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและแพลตฟอร์ม ในการวางแผนร่วมกัน เช่น ใช้ Data Analysis และ AI เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลผ่านการตัดสินใจ เสริมสร้างความร่วมมือในการทำงานร่วมกันของผู้มีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เพื่อกำหนดเป้าหมายที่มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายร่วมกัน 4.4) การกำหนดวัตถุประสงค์ร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานและกิจกรรมของสถานศึกษา เพื่อให้ทุกฝ่ายมีแนวทางที่สอดคล้องกันและสามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และ 4.5) การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการทำงานร่วมกันของผู้มีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือที่เป็นเอกภาพและนำไปสู่การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ด้านที่ 5 ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล 5.1) การเสนอแนวทางการปรับปรุงพัฒนาการปฏิบัติงานจากผลการประเมินของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานหรือกิจกรรมของสถานศึกษา 5.2) การนำเสนอจุดเด่นหรือปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการปฏิบัติงานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานหรือกิจกรรมของสถานศึกษา 5.3) การใช้ข้อมูลเป็นฐานในการวางแผนและประเมินผล เพื่อการปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง เช่น

การนำระบบ Smart School มาใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ 5.4) การประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานหรือกิจกรรมของสถานศึกษา และ 5.5) การมีส่วนร่วมสรุปการประเมินผลในการปฏิบัติงานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานหรือกิจกรรมของสถานศึกษา ด้านที่ 6 ด้านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล 6.1) การส่งเสริมและบริหารจัดการให้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น Google Workspace, Microsoft Teams หรือ Zoom เพื่อสร้างช่องทางการสื่อสาร และการทำงานร่วมกันในการดำเนินงานหรือกิจกรรมของสถานศึกษา 6.2) การส่งเสริมและบริหารจัดการให้มีการประสานงานกันระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนร่วมในการทำงาน 6.3) การส่งเสริมและบริหารจัดการให้มีการสื่อสารที่ดีในการสร้างความเข้าใจร่วมกันของผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานหรือกิจกรรมของสถานศึกษา 6.4) การส่งเสริมและบริหารจัดการให้มีการสร้างความเชื่อมั่นในการทำงานร่วมกันกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกภาคส่วน และ 6.5) การส่งเสริมและบริหารจัดการให้มีการประนีประนอมในการทำงานร่วมกันระหว่างสถานศึกษา หรือผู้มีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารแบบสร้างความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบสร้างความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวม พบว่า ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารแบบสร้างความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบสร้างความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ให้ความสำคัญกับการบริหารแบบสร้างความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ในทุก ๆ ด้าน โดยผลการศึกษา มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประพัทธ์ รัตนอรุณ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโดยใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานที่เป็นจริงและสภาพการดำเนินงานที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการโดยใช้เครือข่ายความร่วมมือ มีสภาพการดำเนินงานที่เป็นจริงอยู่ในระดับมาก และสภาพการดำเนินงานที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด (ประพัทธ์ รัตนอรุณ, 2565) และสอดคล้องกับ จิรารัตน์ วงศ์โยธา ที่ได้ศึกษาแนวทางการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษกลุ่มเครือข่ายที่ 9 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากและสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (จิรารัตน์ วงศ์โยธา, 2567)

2. ความต้องการจำเป็นทางการบริหารแบบสร้างความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI = 0.20) และเมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นตามองค์ประกอบการบริหารแบบสร้างความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ทั้ง 6 ด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาย่างต่อเนื่องมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด (PNI = 0.22) รองลงมาด้านการประสานความร่วมมือ และด้านการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย (PNI = 0.21) ด้านการตั้งเป้าหมายและวางแผนร่วมกัน และด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน (PNI = 0.20) ส่วนด้านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ (PNI = 0.18) อยู่ในระดับน้อยที่สุด ตามลำดับ เนื่องจากการพัฒนาย่างต่อเนื่องเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้องค์กรปรับปรุงประสิทธิภาพและคุณภาพของงานอย่างสม่ำเสมอ หนึ่งในเครื่องมือที่ได้รับความนิยมในการดำเนินการนี้คือวงจร PDCA ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก Plan (วางแผน), Do (ปฏิบัติ), Check (ตรวจสอบ), และ Act (ปรับปรุง) การบริหารงานตามวงจร PDCA ช่วยให้องค์กรสามารถตรวจสอบและปรับปรุงกระบวนการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การนำวงจร PDCA มาใช้ในองค์กรจึงเป็นแนวทางที่มีประสิทธิผลในการส่งเสริมการพัฒนาย่างต่อเนื่องและยั่งยืน การพัฒนาย่างต่อเนื่องในด้านการบริหารแบบสร้างความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล เป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการปรับปรุงและพัฒนาการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู นักเรียน และชุมชน โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือสำคัญ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการและการเรียนการสอน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้และพัฒนาทักษะดิจิทัลให้กับบุคลากรและนักเรียน สอดคล้องกับการวิจัยของ สุรเดช รอดจินดา ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการระหว่างสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคเหนือตอนบน ผลการวิจัยพบว่าการดำเนินงานของเครือข่ายความร่วมมือ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษา และการนิเทศการศึกษา ซึ่งการวิจัยมุ่งเน้นพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการระหว่างสถานศึกษาในภาคเหนือตอนบน ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพจะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาและส่งเสริมการพัฒนาย่างต่อเนื่องในสถานศึกษา (สุรเดช รอดจินดา, 2560) และดังที่ สุดารัตน์ แก้วสมบัติ และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการใช้รูปแบบความร่วมมือในการจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชน ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการใช้นำรูปแบบความร่วมมือในการจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชนมี ดังนี้ คือ 1) การวางแผน 2) การปฏิบัติ 3) การตรวจสอบ 4) การปรับปรุง พัฒนาระบบการ โดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA แนวทางการใช้รูปแบบความร่วมมือในการจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชนในด้านการแบ่งปันทรัพยากร การสร้างเครือข่าย การมีเป้าหมายร่วมกัน การทำงานร่วมกันและรับผิดชอบร่วมกัน และการบริหารงานร่วมกัน โดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนารูปแบบความร่วมมือในการจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชน เพื่อการแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ร่วมกันในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านเทคโนโลยี สื่อการเรียนการสอน สถานที่และบรรยากาศที่เอื้อการเรียนรู้ และการใช้สื่อ

ทางไกลและออนไลน์ร่วมกันที่จะก่อให้เกิดความร่วมมือในการจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชนซึ่งจะเป็นการร่วมมือเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (สุตารัตน์ แก้วสมบัติ และคณะ, 2565)

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบสร้างความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม แนวทางการพัฒนาการบริหารแบบสร้างความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

ผลการสังเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ได้แนวทางการพัฒนาการบริหารแบบสร้างความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 จำนวน 6 ด้าน 30 ข้อ ดังนี้ ด้านที่ 1 ด้านการพัฒนาอย่างต่อเนื่องของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล 1) การใช้เทคโนโลยีเพื่อการพัฒนา โดยติดตามเทคโนโลยีใหม่ ศึกษาและประเมินเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เช่น AI, VR/AR, หรือระบบจัดการข้อมูล (Big Data) เพื่อปรับใช้ในสถานศึกษา 2) การพัฒนาระบบสารสนเทศของสถานศึกษาให้สามารถรองรับการใช้งานและการประมวลผลข้อมูลที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น 3) การเชื่อมโยงกับองค์กรเอกชน มหาวิทยาลัย หรือผู้เชี่ยวชาญภายนอก ที่มีความเชี่ยวชาญในการพัฒนาการศึกษาในยุคดิจิทัลเพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาอย่างต่อเนื่องระหว่างสถานศึกษาและชุมชน 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการทำงานร่วมกันผ่านเวทีเสวนาหรือแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานหรือกิจกรรมของสถานศึกษา และ 5) การสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพ การพัฒนาทักษะ และความรู้ของบุคลากร ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น MOOCs หรือ E-learning ต่าง ๆ เพื่อให้บุคลากรสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง ด้านที่ 2 ด้านการประสานความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล 1) การส่งเสริมความร่วมมือโดยการจัดตั้งทีมงานที่มีความหลากหลายเพื่อรวมพลังทางความคิด มีการใช้เครื่องมือสำหรับการทำงานร่วมกัน เช่น Google Workspace, Microsoft Teams เพื่ออำนวยความสะดวกในงานที่ต้องใช้ความร่วมมือ 2) การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเชื่อมต่อกับผู้เชี่ยวชาญและแหล่งความรู้ต่าง ๆ ในการดำเนินงานหรือกิจกรรมของสถานศึกษา 3) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานและกิจกรรมของสถานศึกษา ส่งเสริมวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม ผ่านกิจกรรมที่สนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพ 4) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือโดยการสร้างความสัมพันธ์กับสถานศึกษาอื่น ชุมชน หรือองค์กรภายนอกเพื่อแบ่งปันทรัพยากรและแนวทางปฏิบัติที่ดี และ 5) การส่งเสริมและจัดให้มีการร่วมมือกับทีมงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อบูรณาการการดำเนินงานและกิจกรรมของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านที่ 3 ด้านการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล 1) การใช้ระบบวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) ในการตัดสินใจและวางแผนเชิงกลยุทธ์ เก็บข้อมูลและวิเคราะห์ผ่านระบบดิจิทัลในการดำเนินงานหรือกิจกรรมของสถานศึกษา 2) การบริหารความเสี่ยงและความปลอดภัยในการวางแผนบริหารความเสี่ยงทางดิจิทัล เช่น การสำรองข้อมูลหรือการป้องกันข้อมูลรั่วไหลให้มีความสำคัญกับการรักษาความปลอดภัยทางไซเบอร์ของข้อมูลในสถานศึกษา 3) การสร้างความร่วมมือในการทำงานร่วมกันระหว่างสถานศึกษาหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกภาคส่วน 4) การส่งเสริมและบริหารจัดการให้เกิดการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานและกิจกรรมของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และ 5) การส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดรับเทคโนโลยี พร้อมทั้งปลูกฝัง

ทัศนคติที่เปิดกว้างต่อการเปลี่ยนแปลงและการใช้เทคโนโลยีให้แก่บุคลากรและนักเรียนปลูกฝังจริยธรรมดิจิทัล (Digital Ethics) และความปลอดภัยทางไซเบอร์ (Cyber Security) เพื่อเสริมสร้างความพร้อมในการพัฒนาและก้าวทันโลกยุคดิจิทัล ด้านที่ 4 ด้านการตั้งเป้าหมายและวางแผนร่วมกันของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล 1) ส่งเสริมการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานและกิจกรรมของสถานศึกษา เพื่อให้ทุกฝ่ายมีเป้าหมายร่วมกันและขับเคลื่อนสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ 2) การส่งเสริมการค้นคว้าและรวบรวมสารสนเทศในการปฏิบัติงานและดำเนินกิจกรรมของสถานศึกษาร่วมกัน เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ 3) การกำหนดแผนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและแพลตฟอร์ม ในการวางแผนร่วมกัน เช่น ใช้ Data Analysis และ AI เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลผ่านการตัดสินใจ เสริมสร้างความร่วมมือในการทำงานร่วมกันของผู้มีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เพื่อการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายร่วมกัน 4) การกำหนดวัตถุประสงค์ร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานและกิจกรรมของสถานศึกษา เพื่อให้ทุกฝ่ายมีแนวทางที่สอดคล้องกันและสามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และ 5) การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการทำงานร่วมกันของผู้มีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือที่เป็นเอกภาพและนำไปสู่การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน ด้านที่ 5 ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล 1) การเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงพัฒนาการปฏิบัติงานจากผลการประเมินของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานหรือกิจกรรมของสถานศึกษา 2) การนำเสนอจุดเด่นหรือปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการปฏิบัติงานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานหรือกิจกรรมของสถานศึกษา 3) การใช้ข้อมูลเป็นฐานในการวางแผนและประเมินผล เพื่อการปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง เช่น การนำระบบ Smart School มาใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ 4) การประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานหรือกิจกรรมของสถานศึกษา และ 5) การมีส่วนร่วมสรุปการประเมินผลในการปฏิบัติงานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานหรือกิจกรรมของสถานศึกษา ด้านที่ 6 ด้านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล 1) การส่งเสริมและบริหารจัดการให้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น Google Workspace, Microsoft Teams หรือ Zoom เพื่อสร้างช่องทางการสื่อสาร และการทำงานร่วมกันในการดำเนินงานหรือกิจกรรมของสถานศึกษา 2) การส่งเสริมและบริหารจัดการให้มีการประสานงานกันระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนร่วมในการทำงาน 3) การส่งเสริมและบริหารจัดการให้มีการสื่อสารที่ดีในการสร้างความเข้าใจร่วมกันของผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานหรือกิจกรรมของสถานศึกษา 4) การส่งเสริมและบริหารจัดการให้มีการสร้างความเชื่อมั่นในการทำงานร่วมกันกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกภาคส่วน และ 5) การส่งเสริมและบริหารจัดการให้มีการประนีประนอมในการทำงานร่วมกันระหว่างสถานศึกษา หรือผู้มีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน ดังที่ ศักรินทร์ สมพิศนภา ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก มีจำนวน 9 องค์ประกอบ คือ 1) นโยบายและโครงสร้างการบริหารงานวิชาการของเครือข่าย 2) ความร่วมมือของเครือข่ายในการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียน 3) การจัดการทรัพยากรร่วมกันของเครือข่าย 4) การธำรงรักษาเครือข่าย 5) บรรยากาศแห่งความเสมอภาคและแรงจูงใจในการทำงานร่วมกันของสมาชิก 6) การใช้

เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน 7) การระดมทรัพยากร 8) การมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการวัดและประเมินผลผู้เรียน และ 9) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารเครือข่าย (ศักรินทร์ สมพิศ นภา, 2565) และสอดคล้องกับ จิราธรณ์ วงศ์โยธา ได้ศึกษา แนวทางการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษกลุ่มเครือข่ายที่ 9 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ผลการศึกษาแนวการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาฯ พบว่า ประกอบไปด้วยแนวทางที่สำคัญ ดังนี้ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ได้แก่ การสร้างความตระหนักให้เห็นความสำคัญของเครือข่าย โดยการสร้างวิสัยทัศน์ของเครือข่ายร่วมกัน มีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและส่งเสริมให้เครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาและการส่งต่อเด็กที่มารับบริการไปยังโรงเรียนเรียนรวม หรือโรงเรียนเฉพาะความพิการ และการติดตามความก้าวหน้าและการบริหารทรัพยากรร่วมกัน 2) ด้านการเสริมสร้างศักยภาพเครือข่าย ได้แก่ การพัฒนาความเชี่ยวชาญของบุคลากรด้านเทคนิคการสอน และนวัตกรรมใหม่ในการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบนิเทศภายใน การส่งเสริมให้ครูเก่งให้พัฒนาเพื่อนครูด้านการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้นวัตกรรมและประสบการณ์ความสำเร็จในการพัฒนาศักยภาพเด็กพิการแบบองค์รวม 3) ด้านการมีส่วนร่วมของเครือข่าย ได้แก่ การเปิดโอกาสและส่งเสริมให้เครือข่ายร่วมเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานและปรึกษาหารือเพื่อแก้ปัญหาพร้อมกับหน่วยงานเครือข่ายเพื่อแก้ปัญหาผู้เรียนเป็นรายกรณี (Case Conference) อย่างเป็นกัลยาณมิตรและได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน 4) ด้านการมีปฏิสัมพันธ์และสื่อสาร ได้แก่ การพัฒนาร่วมกับโรงเรียนเครือข่ายด้านการบริหารจัดการทรัพยากรทั้งด้านความรู้ ทักษะที่จำเป็นเพื่อสร้างความเชี่ยวชาญให้ครู การระดมทุน การส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อจัดเก็บสารสนเทศของเด็กพิการ และการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจและการสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อสร้างความร่วมมือในการจัดการศึกษา และ 5) ด้านการประเมินผลและการปรับปรุงงาน ได้แก่ การร่วมมือกับหน่วยงานเครือข่ายส่งเสริมระบบนิเทศภายใน การนิเทศ ติดตาม การประเมินผลโดยผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อติดตามความก้าวหน้าของเครือข่ายความร่วมมืออย่างต่อเนื่อง (จิราธรณ์ วงศ์โยธา, 2567)

สรุปและข้อเสนอแนะ

วิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารแบบสร้างความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 มีผลสรุปการวิจัย ดังนี้ 1) สภาพปัจจุบันการบริหารแบบสร้างความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากและสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารแบบสร้างความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 จำนวน 6 ด้าน 30 ข้อ และมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำผลการวิจัยแนวทางการบริหารแบบสร้างความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ไปพัฒนาเพื่อปรับใช้ตามบริบทของสถานศึกษา 2) การจัดอบรมและสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อสนับสนุนการบริหารแบบสร้างความร่วมมือควรจัดอบรมให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับแนว

ทางการบริหารแบบสร้างความร่วมมือในยุคดิจิทัล รวมถึงการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการ นอกจากนี้ ควรสร้างเครือข่ายชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เพื่อให้ผู้บริหารสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวปฏิบัติที่ดีระหว่างโรงเรียนในสังกัด และ 3) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 สามารถบูรณาการแนวทางบริหารแบบสร้างความร่วมมือเข้ากับนโยบายของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถนำแนวทางการบริหารแบบสร้างร่วมมือที่ได้จากงานวิจัยมาปรับใช้เป็น นโยบายหลักของเขตพื้นที่ โดยส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษานำแนวทางดังกล่าวไปใช้ในการบริหารงานโรงเรียน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งถัดไป มีดังนี้ 1) ควรศึกษาเรื่อง ปัจจัยแห่งความสำเร็จและอุปสรรคของการบริหาร สถานศึกษาแบบสร้างร่วมมือในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะด้านโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยี ทักษะคติของผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษา และวัฒนธรรมองค์กร เพื่อหาแนวทางปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น 2) ควรศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบแนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบสร้างร่วมมือระหว่างโรงเรียนในเขตเมืองและชนบท เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างในรูปแบบการบริหาร ความท้าทาย และแนวทางที่เหมาะสมสำหรับแต่ละบริบท และ 3) ควรศึกษาเรื่อง ผลกระทบของการบริหารสถานศึกษาแบบสร้างร่วมมือในยุคดิจิทัลต่อคุณภาพการศึกษา โดยใช้ตัวชี้วัด เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะศตวรรษที่ 21 และความพึงพอใจของนักเรียน ผู้ปกครอง และครู เพื่อประเมินและพัฒนาแนวทางดังกล่าวให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จิรารัตน์ วงศ์โยธา. (2567). แนวทางการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ศรีนครินทรวิโรฒ, 25(2), 156-177.
- เจษฎา ชวนะไพศาล. (2563). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มสหวิทยา เขตทวารวดีสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชญัญชิตา ศรีชัย. (2563). HR กับการทำงานแบบ Collaborative Working Team เพื่อฝ่าทุกวิกฤต สถานการณ์. เรียกใช้เมื่อ 20 เมษายน 2567 จาก <https://th.hrnote.asia/qaarticle/collaborative-working-team/>
- ดาวรรุณณ ถวิลการ. (2562). ศาสตร์และศิลป์ทางการบริหารการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 1). ขอนแก่น: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทินกร เผ่ากันทะ และกัลยารัตน์ เมธีวีรวงศ์. (2565). แนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. วารสารสมาคม พัฒนาศาสตร์การบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย, 4(2), 37-46.
- นพรัตน์ ทัดทอง และคณะ. (2564). โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำแบบร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม, 8(1), 329-344.

- ประพัทธ์ รัตนอรุณ. (2565). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโดยใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- ศักรินทร์ สมพิศนภา. (2565). การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน นิพนธ์ดุษฎีการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1. (2566). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1. เรียกใช้เมื่อ 20 เมษายน 2567 จาก http://www.nst1.go.th/home/wp-content/uploads/2023/05/แผน-5-ปี_compressed.pdf
- สุดารัตน์ แก้วสมบัติ และคณะ. (2565). ความต้องการจำเป็นของความร่วมมือในการจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชน. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม, 12(1), 150-161.
- สุรเดช รอดจินดา. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการระหว่าง สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคเหนือตอนบน. ใน ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). "Determining Sample Size for Research Activities". Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Office of the Civil Service Commission. (2020). Workforce in the 21st Century. Civil Service E Journal, 62(2), 1-12.

คุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานธนาคาร ABC จังหวัดระยอง*

QUALITY OF WORKING LIFE AFFECTING THE ATTACHMENT OF ABC BANK EMPLOYEES IN RAYONG PROVINCE

นภาพรณ ประจำเมือง*, สุธรรม พงศ์สำราญ, ปราณี คงธนสมุทร

Napaporn Parjummuang*, Sutham Pongsomlarn, Pranee Kongtansamut

บริหารธุรกิจบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Master of Business Administration Graduate School, Kasem Bundit University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: Napaporn5068686@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานธนาคาร ABC จังหวัดระยอง 2) ความผูกพันของพนักงานธนาคาร ABC จังหวัดระยอง 3) เปรียบเทียบความผูกพันของพนักงานธนาคาร ABC จังหวัดระยอง จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล และ 4) คุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานธนาคาร ABC จังหวัดระยอง เลือกตัวอย่างจากพนักงานธนาคาร ABC โดยการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 142 ชุด โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย การทดสอบสมมติฐานแบบ t-test, F-test (One-way ANOVA) และ Multiple Regression Analysis ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานธนาคาร ABC จังหวัดระยอง มีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับ สำคัญมาก และความผูกพันของพนักงานธนาคาร ABC จังหวัดระยอง มีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับ สำคัญมาก ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือนและด้านระยะเวลาในการทำงานที่แตกต่างกัน มีผลต่อความผูกพันของพนักงานธนาคาร ABC จังหวัดระยอง ที่แตกต่างกัน ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ด้านการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน ด้านการคำนึงถึงผลประโยชน์และความรับผิดชอบต่อสังคม ภาพรวมมีอิทธิพลต่อความผูกพันของพนักงานธนาคาร ABC จังหวัดระยอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย ผู้บริหารขององค์กร ควรจัดหาอุปกรณ์เครื่องใช้ในการปฏิบัติงานของพนักงานให้เพียงพอและอยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน จัดสภาพแวดล้อมภายในสถานที่ทำงานให้มีความปลอดภัย สะดวกสบาย เหมาะแก่การทำงาน สนับสนุนและส่งเสริมให้พนักงานมีความก้าวหน้าไปสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้น มีการสับเปลี่ยน โยกย้ายตำแหน่งหน้าที่ที่เหมาะสมและยุติธรรม ธนาคารควรจัดให้มีกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้พนักงานเกิดความสามัคคีและมีความสัมพันธ์อันดีระหว่างพนักงานด้วยกัน

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิตการทำงาน, ความผูกพัน, พนักงานธนาคาร

Abstract

This research aims to study 1) The Quality of working life of ABC Bank employees in Rayong Province, 2) The attachment of ABC Bank employees in Rayong Province, 3) A Comparison of attachment of ABC Bank employees in Rayong Province classified by personal data, and 4) Quality of working life affecting the attachment of ABC Bank employees in Rayong Province by selecting a sample of 142 sets using a questionnaire as a research tool. Data analysis statistics were percentage, mean, t-test, F-test (One-way ANOVA), and Multiple Regression Analysis. The study found that the overall average quality of working life of ABC Bank employees was at a high level, and the overall average attachment of ABC Bank employees was at a high level. Average monthly income and working duration had different effects on the attachment of ABC Bank employees in Rayong Province. Sufficient and fair compensation, social integration or collaboration, and consideration of benefits and social responsibility overall had an impact on the attachment of ABC Bank employees in Rayong Province with statistically significant at the .05 level. Recommendations: The organization's executives should provide sufficient equipment for work, be ready for use, arrange a safe, convenient, comfortable workplace environment, support and encourage employees to advance to higher positions, there is a rotation and transfer positions appropriately and fairly. The bank should organize various activities to create unity and good employee relationships.

Keywords: Quality of Working Life, Affiliation, Bank Employees

บทนำ

การทำงานมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง อาจกล่าวได้ว่าการทำงานเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่ปฏิบัติมากกว่ากิจกรรมใด ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมอุตสาหกรรม คาดกันว่ามนุษย์ได้ใช้เวลาถึงหนึ่งในสามของชีวิตเป็นอย่งน้อยอยู่ในโรงงานหรือสำนักงาน และยังเชื่อว่าในอนาคตอันใกล้มนุษย์จำเป็นต้องใช้เวลาของชีวิตเกี่ยวข้องกับการทำงานเพิ่มขึ้นไปอีก การทำงานเป็นสิ่งที่ให้ประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อชีวิตมนุษย์ เพราะเป็นโอกาสที่ทำให้เกิดการปะทะสังสรรค์ระหว่างผู้ใช้แรงงานกับบุคคลอื่น ๆ กับสถานที่ กับขั้นตอนและเรื่องราวต่าง ๆ ตลอดจนความคิดเห็นทั้งหลายจากผู้เกี่ยวข้อง ดังนั้นการทำงานจึงเป็นการเปิดโอกาสให้แสดงออกถึงเขาวปัญญา ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อันจะนำมาซึ่งเกียรติภูมิและความพึงพอใจในชีวิต ในขณะที่ประเทศไทยก้าวเข้าสู่ภาวะของความเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (NICS) เชื่อว่าในอนาคตอันใกล้ จะมีคนเป็นจำนวนมากเข้ามาใช้เวลาของชีวิตเกี่ยวข้องกับการทำงานในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นในทุกระดับของการจ้างแรงงาน และหากว่าเวลาส่วนมากของชีวิตในการทำงานนี้ มนุษย์ได้อยู่กับสิ่งที่ตนเองพอใจ ก็จะช่วยให้มีสภาพจิตใจและอารมณ์ที่จะส่งเสริมให้เกิดสภาพการทำงานที่ดี ซึ่งย่อมถือได้ว่ามีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดี จะส่งผลต่อชีวิตโดยส่วนรวมของบุคคลผู้นั้นให้เป็นสุข ซึ่งแสดงถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ดีด้วย อันเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาประเทศด้านการพัฒนา

ทรัพยากรมนุษย์ เมื่อแต่ละบุคคลได้ใช้ชีวิตการทำงานอยู่กับสิ่งที่ตนเองพอใจก็จะทำให้มีสภาพจิตใจและอารมณ์ที่ดี ซึ่งส่งผลให้ทำงานดีตามไปด้วย ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่แต่ละองค์กรจะต้องศึกษาหรือแสวงหาหนทางให้เกิดความสอดคล้องกันของความพึงพอใจระหว่างพนักงานและองค์กร เพื่อให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายสูงสุด หากคุณภาพชีวิตการทำงานต่ำลง ผลที่ตามมา คือ ความเสียหายอย่างใหญ่หลวงที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของ การผลิตที่ต้องหยุดชะงักจนมีผลทำให้การผลิตไม่สามารถดำเนินการไปตามเป้าหมายได้ ซึ่งนอกจากองค์กรจะ สูญเสียรายได้จำนวนมหาศาลแล้ว พนักงานเองก็ต้องประสบความลำบากและขาดรายได้ อีกทั้งส่งผลกระทบต่อ สังคมและประเทศชาติโดยรวมด้วย ถ้าพนักงานมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีและมีความผูกพันต่อองค์กรสูง ย่อม ทำให้พนักงานสามารถอยู่กับองค์กรได้นานและทำให้เพิ่มประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการผลิตขององค์กรได้ดี ยิ่งขึ้น (กวิตา บำรุงธรรม, 2559)

คุณภาพชีวิตในการทำงานเป็นการรับรู้ของพนักงานที่เกิดความพึงพอใจในการทำงานและมีความตั้งใจใน การทำงานอย่างเต็มความสามารถ และมีความต้องการให้ตนเองทำงานในองค์กรได้อย่างมีความสุข เพื่อให้งานมี ประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ การสร้างและพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตในการทำงานจะทำให้บุคลากรมีความ ผูกพันในงาน มีความกระตือรือร้น เต็มใจอุทิศตนให้กับงาน ตั้งใจทุ่มเทกำลังกายและใจ นอกจากนี้ทำให้องค์กร สามารถหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาภายในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะรักษาบุคลากรให้คงอยู่ กับองค์กรได้ยาวนานที่สุดและปฏิบัติงานให้กับองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ดังนั้น ผู้บริหารขององค์กรต้องให้ความสำคัญ เมื่อทราบถึงความต้องการด้านคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรแล้ว นำมาปรับให้สอดคล้องกับนโยบายการบริหารทรัพยากรบุคคลขององค์กร การมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีจะ โยงไปสู่ความผูกพันในงาน ซึ่งเป็นมิติทางอารมณ์ทางด้านเชิงบวกที่สัมพันธ์กับการทำงาน หากองค์กรขาดการสร้าง มีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่เหมาะสมอาจจะทำให้พนักงานขาดแรงจูงใจในการทำงาน ทำให้เกิดการทำงานไม่ เต็มที่หรือตัดสินใจที่จะลาออก หากบุคลากรเกิดการรับรู้และความพึงพอใจในการทำงาน ทำให้บุคคลแสดงออกถึง พฤติกรรมการให้ ความสำคัญกับงาน ทำงานด้วยความกระตือรือร้น รู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับงาน และลดการ สูญเสียทรัพยากรบุคคล ซึ่งทำให้เกิดค่าใช้จ่ายในกระบวนการสรรหาคัดเลือกพนักงานเข้ามาทดแทนอีกด้วย (กัลยา โฉมพลกรัง และเสาวลักษณ์ จิตน้อม, 2563)

ความผูกพันต่อองค์กรเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากที่จะผูกมัดพนักงานให้ปฏิบัติงานและอยู่กับองค์กรไป นาน ๆ ความผูกพันในองค์กรคือ ทัศนคติที่พนักงานมีต่อองค์กร แสดงออกทางพฤติกรรม ความจงรักภักดีที่จะ คงอยู่ ความภาคภูมิใจที่มีต่อองค์กร และความเป็นส่วนหนึ่งในองค์กร ปฏิบัติงานอย่างทุ่มเทเต็มความสามารถ เพื่อ องค์กร (ทาริกา สระทองคำ และคณะ, 2563)

จากข้อมูลทีกล่าวมาข้างต้นผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันของ พนักงานธนาคาร ABC จังหวัดระยอง เพื่อนำผลจากการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงและ เสริมสร้างคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานธนาคาร ABC จังหวัดระยองเพื่อสร้างความผูกพันต่อองค์กร ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานธนาคาร ABC จังหวัดระยอง

2. เพื่อศึกษาความผูกพันของพนักงานธนาคาร ABC จังหวัดระยอง
3. เพื่อเปรียบเทียบความผูกพันของพนักงานธนาคาร ABC จังหวัดระยอง จำแนกตามข้อมูล

ส่วนบุคคล

4. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานธนาคาร ABC จังหวัดระยอง

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการศึกษา

1. ด้านเนื้อหา ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานธนาคาร ABC จังหวัดระยอง อาศัยทฤษฎีคุณภาพชีวิตการทำงาน (Walton, R. E., 1974) ประกอบด้วย 1) ด้านผลตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม 2) ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะและปลอดภัย 3) ด้านโอกาสและการพัฒนาความสามารถ 4) ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน 5) ด้านการบูรณาการทางสังคมหรือ การทำงานร่วมกัน 6) ด้านประชาธิปไตยในองค์กร 7) ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว และ 8) ด้านการคำนึงถึงผลประโยชน์และความรับผิดชอบต่อสังคม และความผูกพันต่อองค์กร และทฤษฎีความผูกพัน (Steers, R. M., 1977) ประกอบด้วย 1) ความเชื่อถือและการยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร 2) ความคาดหวังที่จะใช้ความพยายามเพื่อประโยชน์ต่อองค์กร และ 3) ความปรารถนาที่จะดำรงรักษาการเป็นสมาชิกขององค์กร

2. ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ พนักงานธนาคาร ABC จังหวัดระยอง มีจำนวนพนักงาน 220 ราย เลือกตัวอย่างจำนวน 142 ราย โดยการสุ่มอย่างง่าย

การคำนวณหากลุ่มตัวอย่าง (Sample size) ตามแนวคิดของ ทาโร ยามาเน่ (Yamane, T., 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ดังนี้

$$\text{สูตร } n = N / (1 + Ne^2)$$

เมื่อ n = ขนาดตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษา

e = ความผิดพลาดที่ยอมรับได้ (โดยในที่นี้กำหนดเท่ากับ 0.05)

$$n = (220) / (1 + 220 (0.05)^2)$$

$$= 141.9 \text{ ตัวอย่าง}$$

ในการศึกษาใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 142 ราย

3. ด้านระยะเวลาในการศึกษา ตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2567 - เดือนกันยายน พ.ศ. 2567

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้ศึกษาสร้างขึ้นเองมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องรวมทั้งหลักการและวิธีการสร้างแบบสอบถามเพื่อการศึกษา ตลอดจนกำหนดกรอบแนวความคิดการศึกษาโดยได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา

2. ศึกษาข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร บทความ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3. กำหนดประเด็นและขอบเขตของคำถามให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัย

4. การดำเนินการสร้างแบบสอบถามฉบับร่าง นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอกับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อนำไปปรับปรุงในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์ ทำการปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาได้เสนอแนะ

5. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity)

$$\text{โดยใช้สูตร } IOC = \sum \frac{R}{N}$$

เมื่อ IOC หมายถึง ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of congruence)

R หมายถึง ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยค่า

+ 1 หมายถึง ข้อคำถามสามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าจะวัดได้ และ

- 1 หมายถึง ข้อคำถามไม่สามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ผู้ศึกษาเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 มาใช้เป็นข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ซึ่งได้ตรวจสอบแบบสอบถามแล้วเห็นว่าแบบสอบถามทุกข้อที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นมีความเที่ยงตรงของเนื้อหา ครอบคลุมในแต่ละด้าน และครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการศึกษา นำแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ เพื่อหาค่า Validity โดยใช้ IOC ซึ่งจะต้องไม่ต่ำกว่า 0.5 ในแต่ละข้อผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบและนำมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งผลการวัดค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC เท่ากับ .866

การหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยผู้ศึกษานำแบบสอบถามไปทดสอบ (Pretest) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่จะศึกษาจำนวน 30 คน โดยการนำวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นเป็นรายข้อ (Item Analysis) หาความเชื่อมั่น (Cronbach, L., 1984) เพื่อให้เกิดความชัดเจนของข้อคำถาม โดยใช้เกณฑ์ยอมรับที่ค่ามากกว่า 0.70 เพื่อแสดงว่าแบบสอบถามนี้มีความน่าเชื่อถือเพียงพอ โดยใช้ โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ในการคำนวณหาค่า Reliability ใช้คำสั่ง Analyze Scale Reliability Analysis ซึ่งผลการทดสอบได้ค่าความน่าเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .988

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำรายชื่อพนักงานธนาคาร ABC จำนวน 220 มาแล้วทำการสุ่มอย่างง่าย โดยวิธีการจัดรายชื่อของพนักงานธนาคาร ABC จำนวน 142 ราย โดยนำแบบสอบถามแจกให้กับผู้ที่จับรายชื่อได้จำนวน 142 รายโดยให้เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม และการรับกลับคืนมาด้วยตนเอง ดำเนินการตรวจสอบความเรียบร้อย เพื่อให้แน่ใจว่าแบบสอบถามมีความสมบูรณ์ครบถ้วน กระบวนการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา 1) ผู้วิจัยได้ขอรายชื่อพนักงานจากฝ่ายบุคคล 2) นำรายชื่อจำนวน 220 คน มาทำการสุ่มโดยใช้คอมพิวเตอร์จำนวน 142 ราย และ 3) แบบสอบถามไปแจกตามรายชื่อที่สุ่มได้ และรับกลับด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการประมวลผลข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์โดยการหาอัตราส่วนร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) โปรแกรม Microsoft Excel ซึ่งเป็นโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับสร้างแผนภูมิวงกลม (Pie Chart) และแผนภูมิแท่ง (Bar Chart) พร้อมคำอธิบายผลและนำผลที่ได้จากแผนภูมิมานำเสนอเพื่อวิเคราะห์ตามลักษณะของตัวแปรต่าง ๆ จากแบบสอบถาม

- สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่ออธิบายข้อมูลเชิงประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามและตัวแปรต่าง ๆ
- สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐาน สถิติที่ใช้ คือ t-test การวิเคราะห์แบบ ANOVA ใช้ F-test (One-way ANOVA) และ Multiple Regression Analysis
- วิเคราะห์คุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันของพนักงานธนาคารในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2545)

ผลการวิจัย

จากการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น เพศชาย อายุ 26 - 35 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี สถานภาพโสด ตำแหน่งงานระดับปฏิบัติงาน หน่วยงานฝ่ายบริการลูกค้าสัมพันธ์และสินเชื่อ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 บาท - 30,000 บาท ระยะเวลาในการทำงาน 1 - 3 ปี

1. คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานธนาคาร ABC จังหวัดระยอง

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานธนาคาร ABC จังหวัดระยอง

ลำดับ	คุณภาพชีวิตการทำงาน	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล
1	ค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม	3.52	1.06	มาก
2	สิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัย	4.23	.79	มาก
3	โอกาสและการพัฒนาความสามารถ	3.95	.87	มาก
4	ความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน	4.06	.87	มาก
5	การบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน	4.07	.83	มาก
6	ประชาธิปไตยในองค์กร	3.98	.85	มาก
7	ความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว	4.06	.88	
8	การคำนึงถึงผลประโยชน์และ ความรับผิดชอบต่อสังคม	4.17	.81	มาก
รวมเฉลี่ย		4.00	.77	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานธนาคาร ABC จังหวัดระยอง ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 1.06) ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = .79) ด้านโอกาสและการพัฒนาความสามารถมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = .87) ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในงานมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = .87) ด้านการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกันมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

($\bar{X}$ = 4.07, S.D. = .83) ด้านประชาธิปไตยในองค์กรมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.98, S.D. = .85) ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัวมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.06, S.D. = .88) ด้านการคำนึงถึงผลประโยชน์และความรับผิดชอบต่อสังคมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.17, S.D. = .81) ภาพรวมคุณภาพชีวิตการทำงาน ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก ($\bar{X}$ = 4.00, S.D. = .77)

2. ความผูกพันของพนักงานธนาคาร ABC จังหวัดระยอง

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ความผูกพันของพนักงาน ABC จังหวัดระยอง

ลำดับ	ความผูกพันของพนักงาน ABC	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล
1	ความเชื่อถือและการยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร	4.10	.81	มาก
2	ความคาดหวังที่จะใช้ความพยายามเพื่อประโยชน์ต่อองค์กร	4.10	.98	มาก
3	ความปรารถนาที่จะดำรงรักษาการเป็นสมาชิกขององค์กร	4.18	.89	มาก
รวม		4.13	.84	มาก

จากตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ความผูกพันของพนักงาน ABC จังหวัดระยอง ด้านความน่าเชื่อถือและการยอมรับเป้าหมายและค่านิยมองค์กรมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.10, S.D. = .813) ด้านความคาดหวังที่จะใช้ความพยายามเพื่อประโยชน์ต่อองค์กรมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.10, S.D. = .89) ด้านความปรารถนาที่จะดำรงรักษาการเป็นสมาชิกขององค์กรค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.18, S.D. = .89) ภาพรวมความผูกพันของพนักงานภาพรวมความผูกพันของพนักงาน ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก ($\bar{X}$ = 4.13, S.D. = .84)

3. เปรียบเทียบความผูกพันของพนักงานธนาคารในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

ตารางที่ 3 แสดงผลเปรียบเทียบความผูกพันของพนักงานธนาคาร ABC จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคล	ความผูกพัน		Sig	ผลการทดสอบ
	t	F		
เพศ	.465		0.442	ไม่แตกต่าง
อายุ		1.097	.360	ไม่แตกต่าง
ระดับการศึกษา		1.034	.392	ไม่แตกต่าง
สถานภาพ		.642	.528	ไม่แตกต่าง
ตำแหน่งงาน		1.771	.174	ไม่แตกต่าง
หน่วยงาน		.286	.886	ไม่แตกต่าง
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		2.891	.025*	แตกต่าง
ระยะเวลาในการทำงาน		3.190	.015	แตกต่าง

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบพนักงานธนาคาร ABC จังหวัดระยอง ที่มีเพศแตกต่างกัน (Sig = .442) มีความผูกพัน ไม่แตกต่างกัน อายุที่แตกต่างกัน (Sig = .360) มีความผูกพันไม่แตกต่างกัน ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน (Sig = .392) มีความผูกพันไม่แตกต่างกัน สถานภาพที่แตกต่างกัน (Sig = .528) มีความผูกพันไม่แตกต่างกัน ตำแหน่งงานที่แตกต่างกัน (Sig = .174) มีความผูกพันไม่แตกต่างกัน หน่วยงานที่แตกต่างกัน (Sig = .886) มีความผูกพันไม่แตกต่างกัน รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน (Sig = .025) มีความผูกพันที่แตกต่างกัน และระยะเวลาในการทำงานที่แตกต่างกัน (Sig = .015) มีความผูกพันที่แตกต่างกัน

4. คุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันของพนักงานธนาคาร ABC จังหวัดระยอง

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันของพนักงานธนาคาร ABC

คุณภาพชีวิตการทำงาน	B	Std. Error	Beta	T	Sig.	ผลการทดสอบ
(Constant)	.335	.180		1.857	.066	
ค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม	.168	.048	.212	3.374	.001*	มี
สิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัย	.065	.076	.061	.861	.391	ไม่มี
โอกาสและการพัฒนาความสามารถ	-.114	.073	-.118	-1.548	.124	ไม่มี
ความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน	.010	.089	.010	.111	.912	ไม่มี
การบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน	.196	.098	.195	2.007	.047*	มี
ประชาธิปไตยในองค์กร	.004	.098	.004	.045	.964	ไม่มี
ความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว	-.143	.087	-.150	-1.649	.102*	ไม่มี
การคำนึงถึงผลประโยชน์และความรับผิดชอบต่อสังคม	.743	.104	.719	7.134	.000*	มี

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันของพนักงานธนาคาร ABC จังหวัดระยอง พบว่า ด้านการคำนึงถึงผลประโยชน์และความรับผิดชอบต่อสังคม (Sig = .000, B = .743) ด้านการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกันประชาธิปไตยในองค์กร (Sig = .047, B = .196) และด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม (Sig = .001, B = .168) มีอิทธิพลต่อความผูกพันของพนักงานธนาคาร ABC ตามลำดับ ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่มีอิทธิพลต่อความผูกพันของพนักงานธนาคาร ABC

อภิปรายผล

จากการศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานธนาคาร ABC จังหวัดระยอง ผู้ศึกษามีประเด็นที่จะอภิปราย ดังนี้

คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานธนาคาร ABC จังหวัดระยอง ซึ่งประกอบด้วย ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัย ด้านโอกาสและการพัฒนาความสามารถ ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน ด้านการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน ด้านประชาธิปไตยในองค์กร ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว ด้านการคำนึงถึงผลประโยชน์และความรับผิดชอบต่อสังคม จากการวิจัยพบว่า ภาพรวมคุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับ สำคัญมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา ทวีศักดิ์วิจิต

ชัย และสิทธิชัย ฝรั่งทอง ที่ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานธนาคารกสิกรไทย เครือข่ายธุรกิจกรุงเทพ (คก.) 8 ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานภาพรวมอยู่ในระดับมาก (นิตยา ทวีศักดิ์ วิจิตชัย และสิทธิชัย ฝรั่งทอง, 2566) ผลงานวิจัยนี้ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัยมีความสำคัญมากที่สุด รองลงมาเป็นปัจจัยด้านค่านึงถึงผลประโยชน์และความรับผิดชอบต่อสังคม และด้านการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกันแสดงว่าพนักงานธนาคาร ABC ให้ความสำคัญต่อสภาพแวดล้อม ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านการทำงานร่วมกันมุมมองไม่เหมือนกับพนักงานธนาคารกสิกรไทย เครือข่ายธุรกิจกรุงเทพ (คก.) 8 ในกรุงเทพมหานครที่พนักงานให้ความสำคัญในประเด็นผลตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ ส่วนประเด็นสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ปลอดภัยเป็นประเด็นรอง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิภรณ์ สุขเรือง และวัชร ยี่สุนเทศ ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยคุณภาพชีวิตมีผลต่อความผูกพันองค์การของพนักงานธนาคารทีเอสโก้ (สำนักงานใหญ่) พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงาน ภาพรวมอยู่ในระดับ สำคัญมาก (ชนิภรณ์ สุขเรือง และวัชร ยี่สุนเทศ, 2562) สำหรับภาพรวมจะสอดคล้องกันแต่เมื่อดูในรายละเอียดมีประเด็นด้านการทำงานร่วมกันเป็นประเด็นที่มีความสอดคล้องกันส่วนประเด็นอื่นพนักงานทั้งสองธนาคารให้ความสำคัญแตกต่างกัน

ความผูกพันของพนักงานธนาคาร ABC จังหวัดระยอง จากการศึกษาระดับความผูกพันของพนักงานธนาคาร ABC จังหวัดระยอง พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับ สำคัญมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ชนิภรณ์ สุขเรือง และวัชร ยี่สุนเทศ ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยคุณภาพชีวิตมีผลต่อความผูกพันองค์การของพนักงานธนาคารทีเอสโก้ (สำนักงานใหญ่) พบว่า ความผูกพันองค์การของพนักงานธนาคารทีเอสโก้ (สำนักงานใหญ่) โดยรวมอยู่ในระดับ สำคัญมาก (ชนิภรณ์ สุขเรือง และวัชร ยี่สุนเทศ, 2562) ความคิดเห็นพนักงานธนาคาร ABC จังหวัดระยอง มีความคิดเห็นในประเด็นด้านความปรารถนาที่จะดำรงรักษาการเป็นสมาชิกขององค์การ อยู่ในระดับมากเหมือนกับพนักงานของพนักงานธนาคารทีเอสโก้ (สำนักงานใหญ่) แสดงว่าพนักงานมีความผูกพันกับธนาคารของแต่ละธนาคารในระดับเดียวกันถึงแม้จะเป็นธนาคารที่ต่างกันและเวลาที่แตกต่างกัน

การเปรียบเทียบความผูกพันของพนักงานธนาคาร ABC จังหวัดระยอง จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล จากการศึกษา พบว่า ข้อมูลส่วนบุคคล ด้านเพศ และด้านระดับการศึกษา ที่แตกต่างกันมีผลต่อความผูกพันของพนักงานธนาคาร ABC จังหวัดระยอง ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิภรณ์ สุขเรือง และวัชร ยี่สุนเทศ ศึกษาเรื่อง ปัจจัยคุณภาพชีวิตมีผลต่อความผูกพันองค์การของพนักงานธนาคารทีเอสโก้ (สำนักงานใหญ่) พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศและระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การไม่แตกต่างกัน (ชนิภรณ์ สุขเรือง และวัชร ยี่สุนเทศ, 2562) ส่วนข้อมูลส่วนบุคคล ด้านระยะเวลาในการทำงาน ที่แตกต่างกันมีผลต่อความผูกพันของพนักงานธนาคาร ABC จังหวัดระยอง ที่แตกต่างกันสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิภรณ์ สุขเรือง และวัชร ยี่สุนเทศ ที่ได้ศึกษาเรื่อง การวิจัยปัจจัยคุณภาพชีวิตมีผลต่อความผูกพันองค์การของพนักงานธนาคารทีเอสโก้ (สำนักงานใหญ่) พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีระยะเวลาการทำงานแตกต่างกัน มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน (ชนิภรณ์ สุขเรือง และวัชร ยี่สุนเทศ, 2562) ผลการวิจัยพบว่า ประเด็นด้านระยะเวลาในการทำงานกับธนาคาร ABC จังหวัดระยอง พนักงานที่ทำงานกับธนาคาร ABC ในจังหวัดระยองที่ต่างกันย่อมมีความผูกพันกับธนาคาร ABC จังหวัดระยองแตกต่างกัน เช่นเดียวกับพนักงานธนาคารทีเอสโก้ (สำนักงานใหญ่) ส่วนรายได้

เฉลี่ยต่อเดือนของพนักงานธนาคาร ABC จังหวัดระยองที่แตกต่างกันมีผลต่อความผูกพันต่อธนาคาร ABC จังหวัดระยองแตกต่างกันด้วย

คุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานธนาคาร ABC จังหวัดระยอง คุณภาพชีวิตการทำงานด้านการคำนึงถึงผลประโยชน์และความรับผิดชอบต่อสังคม การบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน และด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม มีอิทธิพลต่อความผูกพันของพนักงานธนาคาร ABC จังหวัดระยองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรพงษ์ อนันต์วรปัญญา ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงานและคุณลักษณะของงานที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารของรัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตทุกด้านมีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กร (วัชรพงษ์ อนันต์วรปัญญา, 2563) จากการวิจัยพบว่า ประเด็นด้านคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานธนาคาร ABC ต่างจากธนาคารอื่นเนื่องจากบริบทในการทำงานมีความแตกต่างกันดังนั้นประเด็นที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันควรนำประเด็นด้านการคำนึงถึงผลประโยชน์และความรับผิดชอบต่อสังคม การบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน และด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ไปพิจารณาเพิ่มนำไปเป็นแนวทางในการสร้างความผูกพันให้กับพนักงาน ABC จังหวัดระยอง

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงและเสริมสร้างคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานธนาคาร ABC จังหวัดระยอง เพื่อสร้างความผูกพันต่อองค์กร ดังนี้ ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม องค์กรควรให้ความสำคัญกับการพิจารณาค่าตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรม เพื่อส่งเสริมความพอใจและความสุขในการทำงานของพนักงาน ให้พนักงานมีความมั่นคงในชีวิต และสามารถจัดการค่าใช้จ่ายได้อย่างลงตัวในชีวิตประจำวัน ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัย ควรจัดหาและดูแลอุปกรณ์เครื่องใช้เพื่อสนับสนุนการทำงานอย่างปลอดภัย ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ส่งเสริมให้พนักงานรู้สึกสะดวกสบายและมีความสุขในการทำงาน ด้านโอกาสและการพัฒนา ควรสนับสนุนให้พนักงานได้รับการพัฒนาทักษะและความสามารถอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมศักยภาพและส่งเสริมความก้าวหน้าในสายงาน ความสามารถด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน ควรมอบโอกาสให้พนักงานได้แสดงความสามารถในงานที่ท้าทาย ส่งเสริมการเรียนรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์ เพื่อความก้าวหน้าในตำแหน่งที่สูงขึ้น ด้านการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน ควรส่งเสริมให้พนักงานมีส่วนร่วมและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในทีม สนับสนุนการทำงานร่วมกันเพื่อสร้างสรรค์ความสำเร็จร่วมกันในหน่วยงาน ด้านประชาธิปไตยในองค์กร ผู้บริหารขององค์กรควรสนับสนุนให้พนักงานทุกคนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการทำงานและการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับองค์กร โดยเปิดโอกาสให้พนักงานสามารถแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีและเท่าเทียม ส่งเสริมสร้างบรรยากาศที่เคารพในความคิดและทัศนคติของทุกคนเพื่อพัฒนาองค์กรให้ก้าวหน้าไปด้วยกัน ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว ผู้บริหารขององค์กรควรส่งเสริมและจัดสรรเวลาการทำงานที่เหมาะสมเพื่อให้พนักงานรักษาสมดุลระหว่างการงานและชีวิตส่วนตัว มีเวลาพักผ่อนอย่างเพียงพอและสามารถใช้เวลากับครอบครัวและสังคมได้อย่างมีคุณภาพ การทำงานในลักษณะนี้จะช่วยให้พนักงานมีความสุขและปลั่งใจในการทำงานมากขึ้น องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ธนาคาร ABC ในการดำเนินธุรกิจควรคำนึงถึงผลประโยชน์และความรับผิดชอบต่อสังคม การบูรณาการทางสังคม การทำงานร่วมกันประชาธิปไตยในธนาคาร และการพิจารณาค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรมกับพนักงานของธนาคาร ABC

เอกสารอ้างอิง

- กวิตา บำรุงธรรม. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของ พนักงานบริษัทบุรพาเรืองกิจ. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กัลยา โฉมพลกรัง และเสาวลักษณ์ จิตน้อม. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันในงาน ของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 16(2), 31-32.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2545). การวิเคราะห์สถิติ: สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนิภรณ์ สุขเรือง และวัชร ยี่สุนเทศ. (2562). ปัจจัยคุณภาพชีวิตที่ส่งผลต่อความมุ่งมั่นขององค์กรของพนักงานธนาคารทีเอสโก้ (สำนักงานใหญ่). วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล, 5(2), 41-55.
- ทาริกา สระทองคำ และคณะ. (2563). คุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร กรณีศึกษา บริษัท พลัส พร็อพเพอร์ตี้ จำกัด. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 6(3), 60-71.
- นิตยา ทวีศักดิ์วิชิตชัย และสิทธิชัย ฝรั่งทอง. (2566). คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานธนาคารกสิกรไทย เครือข่ายธุรกิจกรุงเทพ (คก.) 8 ในกรุงเทพมหานคร. SOUTHEAST BANGKOK JOURNAL (HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES), 9(2), 79-91.
- วัชรพงษ์ อนันต์วรปัญญา. (2563). คุณภาพชีวิตในการทำงานและคุณลักษณะของงานที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารของรัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, 17(2), 244-253.
- Cronbach, L. (1984). Essential of Psychology and Education. New York: Mc-Graw Hill.
- Steers, R. M. (1977). The origins and consequences of organizational commitment. Administrative Science Quarterly, 22(1), 46-56.
- Walton, R. E. (1974). Improving the Quality of Work Life. Harvard Business review, 4(7), 12-14.
- Yamane, T. (1973). Statistics: An Introductory Analysis. (3rd ed.). New York: Harper and Row.

การประยุกต์ใช้แนวคิดเชิงระบบกับรางวัลทรงคุณค่า สพฐ. (OBEC AWARDS)

ผู้บริหารสถานศึกษายอดเยี่ยม การจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ

โรงเรียนบ้านตาเรือง (ตำรวจชายแดนสงเคราะห์)*

APPLICATION OF SYSTEM CONCEPT TO OBEC AWARDS EXCELLENT SCHOOL
ADMINISTRATORS, HEALTHY SCHOOL EDUCATION MANAGEMENT,
BANTARUANG SCHOOL (BORDER POLICE WELFARE)

คมกริช อันทรง*, ทัชชัย ผ่องสวัสดิ์, เรียงวิญญ์ นิลโคตร, วัญวุฒิ บุญลอย

Komkit Unsong*, Tatchai Phongsawat, Reongwit Nilkote, Waiwut Boonloy

โรงเรียนบ้านแก้ว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จันทบุรี ประเทศไทย

Bankaew School, Chanthaburi Primary Educational Service Area Office 1, Chanthaburi, Thailand

*Corresponding author E-mail: komkit.u@gmail.com

บทคัดย่อ

แนวคิดการบริหารเชิงระบบเกี่ยวข้องกับมุมมองการพัฒนาที่เชื่อมโยงกันของระบบต่าง ๆ ในองค์กร ระบบย่อยแต่ละระบบ ทำงานพึ่งพากันเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกันแบบองค์รวม โรงเรียนบ้านตาเรืองฯ ได้พัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โดยใช้รูปแบบ BANTARUANG 4G Model ประกอบด้วยกระบวนการสำคัญ ได้แก่ 1) การระดมความคิด: การรวบรวมความคิดเห็นและข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากทุกภาคส่วน 2) พัฒนาทัศนคติ: การส่งเสริมทัศนคติเชิงบวกในการดูแลรักษาสุขภาพทั้งครูและนักเรียน 3) การพัฒนาแผนที่ทันสมัย: การพัฒนาแผนเชิงกลยุทธ์ด้านสุขภาพ 4) ทีม: การสร้างทีมงานคุณภาพ และร่วมมือกัน 5) การกำหนดเป้าหมายความสำเร็จ: กำหนดเป้าหมายระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว 6) ความรับผิดชอบ: การส่งเสริมความรับผิดชอบร่วมกัน 7) ความเข้าใจ: การสร้างความเข้าใจการทำงานในทุกระดับ 8) กิจกรรมที่ดี 4 ประการ ได้แก่ ความรู้ที่ดี กิจกรรมที่ดี สภาพแวดล้อมที่ดี และการกำกับดูแลที่ดี 9) เครือข่าย: การสร้างเครือข่ายในการสนับสนุนและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสุขภาพ และ 10) การเติบโตอย่างต่อเนื่อง: การพัฒนาคุณภาพการศึกษาควบคู่กับการส่งเสริมด้านสุขภาพ บทสรุป การประยุกต์ใช้แนวคิดเชิงระบบกับรางวัลทรงคุณค่า สพฐ. (OBEC AWARDS) โรงเรียนบ้านตาเรืองฯ เป็นแนวทางเชิงกลยุทธ์ในการพัฒนาโรงเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพและยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยรวม ผ่านการบูรณาการอย่างเป็นระบบในกระบวนการต่าง ๆ ที่ส่งผลให้นักเรียนมีสุขภาพที่ดีขึ้น นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านสุขภาพ และเชื่อมั่นต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมากขึ้น ส่งผลให้โรงเรียนได้รับรางวัลระดับชาติมากมาย และบรรลุความเป็นเลิศทางการศึกษา

คำสำคัญ: การบริหารเชิงระบบ, การบริหารจัดการคุณภาพ, รางวัลทรงคุณค่า สพฐ., โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

Abstract

Systems management involves a perspective on the interconnected development of various systems in an organization. Each subsystem works interdependently to achieve a common goal holistically. Ban Ta Ruang School has developed a health-promoting school using the BANTARUANG 4G Model, consisting of the following important processes: 1) Brainstorming: Collecting opinions and information from stakeholders from all sectors; 2) Attitude Development: Promoting positive attitudes toward health care for both teachers and students; 3) Modern Plan Development: Developing a strategic health plan; 4) Team: Building a quality team and fostering collaboration; 5) Goal Setting: Setting short-term, medium-term, and long-term goals; 6) Promoting shared responsibility; 7) Understanding: Creating understanding of work at all levels; 8) Four Good Activities: Good knowledge, good activities, good environment, and good supervision; 9) Network: Building networks to support and exchange health knowledge; and 10) Continuous Growth: Developing the quality of education along with promoting health. Conclusion Applying the systems concept with the OBEC AWARDS at Ban Ta Ruang School is a strategic approach for developing a school to promote health and improve the overall quality of education. Through systematic integration of processes, the school has achieved healthier students, higher academic performance, increased parent and community involvement in health activities, and greater confidence in the school's educational quality development. The school has received numerous national awards and is a model for educational excellence.

Keywords: Systemic Management, Quality Management, OBEC Awards, Healthy School

บทนำ

สถานการณ์โลกที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบัน เกิดทั้งผลดี และผลเสียต่อมนุษยชาติ อย่างมากมายมหาศาล นอกจากความเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างรวดเร็วแล้ว เราต่างพบว่า ปัญหาด้านสุขภาพก็เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วตามมาด้วย ดังนั้น การจัดการศึกษาในโรงเรียนจึงไม่ได้จำกัดเพียงแค่การถ่ายทอดความรู้เชิงวิชาการเท่านั้น แต่ยังต้องส่งเสริมและพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพแก่นักเรียนด้วย โรงเรียนในฐานะที่เป็นสถาบันสำคัญในการส่งต่อกำลังคนเพื่อเป็นทรัพยากรในการพัฒนาสังคมในอนาคตจึงต้องมีหน้าที่ในการพัฒนามนุษย์ให้มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ องค์การอนามัยโลกที่มุ่งหวังให้ทุกคนทั่วโลกมีสุขภาพที่ดีอย่างเป็นองค์รวม (World Health Organization, 2001) เช่นเดียวกับที่กรมอนามัยได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ (Health-Promoting Schools) เพื่อเป็นแนวทางหนึ่งสำหรับโรงเรียนที่มุ่งเน้นการสร้างสุขภาพที่ดีในกลุ่มเด็กวัยเรียน โดยมุ่งหวังให้เกิดการพัฒนาทั้งด้านความรู้ และด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพที่ดีของนักเรียนอย่างรอบด้าน โดยมีการบูรณาการ กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพเข้าไปในระบบการเรียนการสอน รวมถึงการสร้างความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง และ

ชุมชน โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมุ่งเน้นการสร้างนิสัยที่ดีต่อสุขภาพในระยะยาว เช่น การดูแลด้านโภชนาการ การส่งเสริมการออกกำลังกาย การดูแลสุขภาพจิต และการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ ที่อาจเป็นภัยต่อสุขภาพ เพื่อให้นักเรียนสามารถเจริญเติบโตเป็นบุคคลที่มีสุขภาพที่ดีพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายในชีวิตประจำวัน (กรมอนามัย, 2560) แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 ที่กำหนดให้รัฐต้องจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและทั่วถึง นอกจากนี้ในมาตรา 279 ได้ระบุถึงการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการและผู้ด้อยโอกาส โดยรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมให้คนพิการและผู้ด้อยโอกาสได้รับการศึกษาอบรมและพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเต็มศักยภาพ บทบัญญัติเหล่านี้เป็นการเน้นย้ำถึงความสำคัญของการศึกษาที่ต้องดูแลด้านสุขภาพในฐานะสิทธิพื้นฐานที่ทุกคนควรได้รับอย่างเท่าเทียม (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, 2560) นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ระบุถึงการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนในทุกด้าน รวมถึงสุขภาพกายและจิตใจ โดยโรงเรียนมีหน้าที่จัดให้มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนานักเรียนอย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งรวมถึงการส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนทั้งทางร่างกายและจิตใจ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545, 2545) โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดนโยบายในการพัฒนาและส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างสมดุลทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา นโยบายและโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสุขภาพนักเรียน ประกอบด้วย 1) นโยบายโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โดยการส่งเสริมให้โรงเรียนในสังกัดเป็น "โรงเรียนต้นแบบนักเรียนไทยสุขภาพดี" ที่มุ่งเน้นการบูรณาการการดูแลสุขภาพนักเรียนเข้าไปในกระบวนการเรียนการสอนและกิจกรรมของโรงเรียน โดยมีการประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมและสุขภาพที่ดี เช่น การดูแลเรื่องมาตรฐานสุขาภิบาล มาตรฐานโรงอาหาร การส่งเสริมด้านโภชนาการที่ดี การป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพ การส่งเสริมการออกกำลังกาย การป้องกันโรคติดต่อ และการดูแลสุขภาพจิต เป็นต้น 2) นโยบายโครงการอาหารกลางวัน ที่มุ่งเน้นการจัดอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการตามโปรแกรม Thai School Lunch ให้กับนักเรียนในระดับประถมศึกษาเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการพัฒนาการของนักเรียน โดยมีการกำกับติดตามให้โรงเรียนจัดอาหารที่มีความเหมาะสมในด้านโภชนาการและปลอดภัยจากสารเคมีหรือสิ่งปนเปื้อน 3) นโยบายการส่งเสริมการออกกำลังกายและกีฬาในโรงเรียน โดยมีการส่งเสริมให้มีการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอผ่านการจัดกิจกรรมกีฬาต่าง ๆ ภายในโรงเรียน รวมถึงการจัดการแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสุขภาพที่แข็งแรงและพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมและการแก้ไขปัญหา 4) นโยบายป้องกันและแก้ไขปัญหาหยาเสพติดในสถานศึกษา โดย สพฐ. ได้มีการกำหนดนโยบายและมาตรการป้องกันปัญหาหยาเสพติดในโรงเรียน โดยมีการจัดโครงการสถานศึกษาสีขาว กิจกรรมอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับภัยของยาเสพติด รวมถึงการสร้างเครือข่ายผู้ปกครองและชุมชนในการเฝ้าระวัง 5) นโยบายการดูแลสุขภาพจิตของนักเรียนโดยการส่งเสริมสุขภาพจิตผ่านการให้คำปรึกษา การสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตร และการจัดกิจกรรมที่ลดความเครียดและความกดดันในการเรียน นอกจากนี้ยังมีโครงการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกับปัญหา การกลั่นแกล้งในโรงเรียน (Bullying) ซึ่งส่งผลต่อสุขภาพจิตของนักเรียน 6) โครงการโรงเรียนปลอดบุหรี่และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดย สพฐ. ได้ออกมาตรการให้โรงเรียน ทุกแห่งเป็น "โรงเรียนปลอดบุหรี่/บุหรี่ไฟฟ้า และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์" โดยมีการสร้างความตระหนักรู้แก่นักเรียน ครู และบุคลากรในโรงเรียน เกี่ยวกับผลกระทบจากการสูบบุหรี่และการบริโภค

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทั้งนี้เพื่อให้โรงเรียนเป็นพื้นที่ปลอดภัยสำหรับนักเรียน 7) นโยบายการจัดการด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน โดยให้ความสำคัญกับการจัดการด้านสุขภาพที่ดีในโรงเรียน เช่น โครงการสุขาดีมีความสุข การส่งเสริมน้ำดื่มที่สะอาดและปลอดภัย รวมถึงการจัดการขยะที่ถูกต้อง เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรคและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพของนักเรียน และ 8) โครงการตรวจสุขภาพประจำปี ซึ่ง สพฐ. ได้ร่วมมือกับกระทรวงสาธารณสุขในการตรวจสุขภาพประจำปีสำหรับนักเรียน เช่น การตรวจสายตา การตรวจสุขภาพฟัน การฉีดวัคซีนป้องกันโรค และการตรวจสุขภาพทั่วไป เพื่อให้มั่นใจว่านักเรียนทุกคนได้รับการดูแลสุขภาพที่เหมาะสม (สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน, 2556) จากกฎหมายและแนวนโยบายภาครัฐที่กล่าวมาแล้วนั้นสามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาสุขภาพเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับเด็กและเยาวชน ดังนั้นทุกหน่วยงานทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกันในการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีสุขภาพที่สมบูรณ์แข็งแรงทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อให้พวกเขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศไทยในอนาคต

รางวัลทรงคุณค่า สพฐ. (OBEC AWARDS) เป็นรางวัลที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดขึ้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2556 โดยได้เห็นความสำคัญของการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพในสังกัด และตระหนักถึงคุณค่า การมีเกียรติและศักดิ์ศรีความเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดี ประพฤติปฏิบัติตนตาม รอยเบื้องพระยุคลบาท มีจรรยาบรรณวิชาชีพต่อผู้เรียน ต่อตนเองและต่อสังคม จึงได้กำหนดให้มีการยกย่องเชิดชูเกียรติหน่วยงานและบุคลากรในส่วนกลางและเขตพื้นที่การศึกษาที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความอุตสาหะ พยายาม เสียสละ จนทำให้เกิดผลดีแก่ทางราชการและมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ โดยแบ่ง เป็น 2 ประเภทรางวัล ได้แก่ ประเภทบุคคลยอดเยี่ยม และประเภทหน่วยงานยอดเยี่ยม สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งในระดับสถานศึกษา ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีการประเมิน 3 ระดับ ได้แก่ รางวัลระดับกลุ่มสถานศึกษา รางวัลระดับภาค และรางวัลระดับประเทศ โดยการประเมินมีการตรวจสอบคุณสมบัติเบื้องต้น และผลการประเมินเฉพาะด้าน ซึ่งประกอบด้วย ด้านวิชาการ ด้านบริหารจัดการ ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน ในแต่ละด้านจะมีการประเมินความประพฤตินในการครองตน ครองคน ครองงาน เป็นแบบอย่างที่ดีและยอมรับของบุคคลในวิชาชีพในสังคม ประกอบด้วย 1) การครองตน ได้แก่ 1.1) การพึ่งพาตนเอง ขยันหมั่นเพียรในงานหน้าที่ความรับผิดชอบ 1.2) การประหยัดและเก็บออม 1.3) รักษาระเบียบวินัย และเคารพกฎหมาย 1.4) การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา และ 1.5) การมีความจงรักภักดี ต่อชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ 2) การครองคน ได้แก่ 2.1) ความสามารถในการประเมินสัมพันธภาพ และสร้างความเข้าใจอันดีกับผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชา และผู้มาติดต่องาน 2.2) ความสามารถในการร่วมทำงานเป็นกลุ่มสามารถจูงใจให้เกิดการยอมรับและให้ความร่วมมือ 2.3) ให้ความเสมอภาคแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ 2.4) การเป็นผู้มีความเป็นธรรมทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น และ 2.5) การเสริมสร้างความสามัคคีและร่วมกิจกรรมของหมู่คณะทั้งในและนอกหน่วยงาน 3) การครองงาน ได้แก่ 3.1) ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ 3.2) ความรู้ความสามารถและความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และ 3.3) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และปรับปรุงงาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557) รางวัลที่ได้รับจะส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานให้มีคุณภาพเพิ่มมากขึ้น เพราะขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานมีผลต่อการบริหาร ได้แก่ 1) ทำให้เกิดความร่วมมือ

ร่วมใจในการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ 2) สร้างศรัทธา จงรักภักดีต่อองค์การ 3) เกื้อหนุนให้เกิดผล ในการควบคุมระเบียบวินัยและมีศีลธรรมอันดี 4) สร้างความสามัคคีขึ้นในหมู่คณะและก่อให้เกิดพลังร่วม 5) สร้าง ความเข้าใจอันดีระหว่างบุคคลกับนโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์การ 6) จูงใจให้เจ้าหน้าที่มีเจตคติที่ดีและมีความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นประโยชน์ต่อองค์การ แล 7) เกิดความศรัทธาและทำงานอยู่กับองค์การนานแสนนาน (สมบูรณ์ นาควิชัย, 2560) ความสำคัญดังกล่าวสะท้อนให้เห็นได้ว่ารางวัลทรงคุณค่า สพฐ. (OBEC AWARDS) เป็น รางวัลอันทรงเกียรติเพื่อการยกย่องบุคลากรและหน่วยงานในระบบการศึกษาของประเทศไทยที่มีผลงานโดดเด่น โดยเน้นการประเมินในด้านวิชาการ การบริหารจัดการ และนวัตกรรมการศึกษา

บริบทของโรงเรียน โรงเรียนบ้านตาเรื่อง (ตำรวจชายแดนสงเคราะห์) เป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ตั้งอยู่ในอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี เป็นโรงเรียนชายขอบมีพื้นที่ติดกับประเทศกัมพูชาในโรงเรียนมีทั้งนักเรียนไทย และนักเรียนกัมพูชา ทุกปีการศึกษา โรงเรียนจะมีการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและประเมินภาวะทุพโภชนาการ โดยในปีการศึกษา 2563 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลดลง และต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนด นอกจากนี้จากการประเมินด้านสุขภาพ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาด้านสุขภาพ เช่น ปัญหาทันตสุขภาพ ปัญหาด้านโภชนาการ ได้แก่ ปัญหาโรคเตี้ย ปัญหาโรคผอมซึ่งเกิดจากการขาดสารอาหารที่จำเป็นสำหรับร่างกาย หรือการรับประทานอาหารไม่เพียงพอต่อความต้องการในแต่ละมื้อ หรือในแต่ละวัน จนมีภาวะน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์อายุ นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียน บางส่วนเป็นโรคอ้วนและเริ่มอ้วนหรือน้ำหนักเกินเกณฑ์ส่วนสูง เป็นต้น (โรงเรียนบ้านตาเรื่อง (ตำรวจชายแดน สงเคราะห์), 2563) ด้วยปัญหาด้านสุขภาพและปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสอดคล้องกันและมี แนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้น ผู้นิพนธ์ในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาในขณะนั้น ได้ตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของ ปัญหาดังกล่าว จึงได้พัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการส่งเสริมด้านสุขภาพโดยใช้นวัตกรรมที่ เรียกว่า BANTARUANG 4G Model เป็นเครื่องมือ ในการขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพควบคู่กับการ พัฒนาคุณภาพศึกษาของโรงเรียนบ้านตาเรื่องฯ โดยได้ประยุกต์ใช้ทฤษฎีระบบเข้ามาบูรณาการกับประเด็นการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาและการส่งเสริมสุขภาพตามบริบทและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน โดยมุ่งเน้นให้นักเรียน ทุกคนมีสุขภาพร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง เจริญเติบโตสมวัย มีความรอบรู้ด้านสุขภาพ รู้จักเฝ้าระวังสุขภาพของ ตนเอง มีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ และสามารถนำความรู้ด้านสุขภาพไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เกิด ประโยชน์แก่ตนเอง ครอบครัวและชุมชน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น รวมทั้งสามารถพัฒนาโรงเรียนให้เป็น แหล่งเรียนรู้สำหรับชุมชนในการดูแลสุขภาพของตนเองและครอบครัว จากการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและ ส่งเสริมสุขภาพสุขภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ผู้นิพนธ์ได้รับรางวัลทรงคุณค่า สพฐ. (OBEC AWARDS) ผู้บริหารสถานศึกษา ยอดเยี่ยม การจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ระดับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ด้าน นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน รางวัลชนะเลิศเหรียญทอง ระดับภาคกลางและภาคตะวันออก และรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 เหรียญทอง ระดับชาติ (คมกริช อันทรง, 2563)

บทความวิชาการ เรื่อง การประยุกต์ใช้แนวคิดเชิงระบบกับรางวัลทรงคุณค่า สพฐ. (OBEC AWARDS) โรงเรียนบ้านตาเรื่อง (ตำรวจชายแดนสงเคราะห์) ผู้นิพนธ์มุ่งนำเสนอบทเรียนการขับเคลื่อนสถานศึกษาเพื่อรับ รางวัล OBEC AWARDS ของโรงเรียนบ้านตาเรื่องฯ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 โดย บูรณาการแนวคิดเชิงระบบ (Systems Thinking) การจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) และการ

สรุปบทเรียน (Lessons Learned) จากประสบการณ์การขับเคลื่อนงานส่งเสริมสุขภาพโรงเรียน จนประสบผลสำเร็จเป็นที่ประจักษ์ ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่สนใจในการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพให้ประสบผลสำเร็จ และมุ่งหวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการประยุกต์ใช้แก่สถานศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียงกันต่อไป

แนวคิดพื้นฐานการบริหารเชิงระบบ

แนวคิดเชิงระบบ (Systems Thinking) เป็นวิธีการที่ใช้ในการมองและวิเคราะห์ปัญหาขององค์กรในลักษณะที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบต่าง ๆ และผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแต่ละส่วนต่อส่วนอื่น ๆ ของระบบ โดยที่การจัดการหรือการแก้ปัญหาจะไม่มุ่งเน้นที่การแก้ไขปัญหของส่วนใดส่วนหนึ่งโดยตรง แต่จะพิจารณาผลกระทบและการทำงานร่วมกันขององค์ประกอบทั้งหมดในระบบ (Senge, P. M., 1990) แนวคิดนี้ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางในหลายสาขาวิชา เช่น การบริหารธุรกิจ การศึกษา การพัฒนาที่ยั่งยืน และวิศวกรรมศาสตร์ แนวคิดพื้นฐานของระบบ การมององค์กรหรือสถานการณ์ในรูปแบบของระบบหมายถึงการมองว่าองค์ประกอบต่าง ๆ ภายในระบบนั้นไม่ได้ทำงานแยกจากกัน แต่มีการเชื่อมโยงและมีผลกระทบต่อกัน (Meadows, D. H., 2008) ระบบอาจประกอบด้วยส่วนย่อย ๆ หลายอย่างที่ทำางร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายของระบบนั้น ๆ ตัวอย่างเช่น ระบบการผลิตในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทำงาน บุคลากร เทคโนโลยี และทรัพยากรอื่น ๆ ซึ่งทั้งหมดต้องทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

ลักษณะสำคัญของแนวคิดเชิงระบบ ประกอบด้วย

1. **มองระบบในเชิงองค์รวม** แนวคิดเชิงระบบเน้นการมองสิ่งต่าง ๆ ในแง่ของความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างส่วนประกอบต่าง ๆ แทนที่จะมองแยกส่วนแต่ละอย่าง (Sterman, J. D., 2000) เมื่อมองในเชิงองค์รวมจะช่วยให้เห็นความสัมพันธ์และผลกระทบที่เกิดขึ้นในระบบมากขึ้น

2. **การเรียนรู้เชิงระบบ (Systemic Learning)** การปรับตัวและพัฒนากระบวนการโดยการเรียนรู้จากข้อผิดพลาดและการปรับปรุงกระบวนการทำงาน (Senge, P. M., 1990) โดยมองว่าการเปลี่ยนแปลงในระบบจะต้องมีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

3. **การย้อนกลับและการสะท้อนผล (Feedback Loops)** ระบบมีลักษณะของวงจรย้อนกลับที่สามารถเป็นได้ทั้งในเชิงบวกและลบ ซึ่งมีผลกระทบต่อการทำงานของระบบในระยะยาว (Forrester, J. W., 1961) วงจรย้อนกลับบวกจะกระตุ้นการเพิ่มขึ้นของกระบวนการหรือผลลัพธ์ ในขณะที่วงจรย้อนกลับลบจะช่วยควบคุมหรือปรับลดการเติบโต

การประยุกต์ใช้แนวคิดเชิงระบบถูกนำไปใช้ในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะในธุรกิจและการบริหาร โดยองค์กรที่ใช้การบริหารเชิงระบบจะพิจารณาระบบภายในองค์กรเป็นส่วนสำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรและการตัดสินใจ (Checkland, P., 1999) ตัวอย่างเช่น การใช้ระบบสารสนเทศในการจัดการข้อมูลและการสื่อสารภายในองค์กรเพื่อให้กระบวนการทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ แนวคิดนี้ยังสามารถใช้ในการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนในสังคม เช่น การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเน้นการมองเห็นความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (Meadows, D. H., 2008) และความท้าทายในการใช้แนวคิดเชิงระบบ แม้ว่าการใช้แนวคิดเชิง

ระบบจะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและการแก้ปัญหาในองค์กรได้ แต่ยังมีความท้าทายในการนำไปใช้จริง เช่น ความซับซ้อนในการทำความเข้าใจองค์ประกอบต่าง ๆ ของระบบ การต้องใช้เวลาในการศึกษาและวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงในแต่ละส่วนของระบบ (Sterman, J. D., 2000) นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดในการประยุกต์ใช้ในบริบทที่มีข้อจำกัดทางทรัพยากรหรือเวลา

ทฤษฎีระบบ (System Thinking) เป็นแนวคิดที่ช่วยในการมองและแก้ไขปัญหาโดยพิจารณาการเชื่อมโยงระหว่างส่วนต่างๆ ภายในระบบ การนำทฤษฎีระบบมาใช้ในการบริหารการศึกษาสามารถเสริมสร้างการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ โดยการมองภาพรวมของระบบการศึกษาและเชื่อมโยงองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น ครู นักเรียน หลักสูตร และทรัพยากรต่าง ๆ (นพพล โพธิ์เงิน, 2560) นอกจากนี้ ทฤษฎีระบบยังช่วยในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ที่คำนึงถึงผลกระทบในระยะยาวและการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้เหมาะสม (ปธเมศ คำแย้ม และคณะ, 2566) การใช้แนวคิดนี้ยังช่วยในการพัฒนากลยุทธ์ที่ยั่งยืนในการบริหารการศึกษา และสามารถแก้ไขปัญหาภายในระบบการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการมองในภาพรวมและพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่างๆ ของระบบการศึกษา

สรุปได้ว่า ทฤษฎีระบบเป็นสิ่งสำคัญในการตัดสินใจ และช่วยในการวางแผนกลยุทธ์ในการบริหารสถานศึกษาที่มีความครอบคลุมการปฏิบัติงานในทุกด้านให้เกิดมีประสิทธิภาพ การแก้ปัญหาในองค์กรโดยใช้การคิดเชิงระบบจะเป็นผลดีในเชิงเหตุผลโดยมองหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในองค์กรรวม การมองปัญหาอย่างเป็นระบบนี้ช่วยให้การแก้ปัญหามีประสิทธิภาพมากขึ้น และลดปัญหาซ้ำซ้อนที่อาจเกิดขึ้นได้ นอกจากนี้ การคิดเชิงระบบยังสนับสนุนการทำงานแบบเป็นทีม โดยส่งเสริมให้ทีมงานในทุกระดับทำงานร่วมกันได้อย่างเป็นระบบ รู้จักการแบ่งปันข้อมูล ส่งข้อมูลย้อนกลับ และทำงานร่วมกันเพื่อเป้าหมายร่วมกัน การทำงานเป็นทีมอย่างเป็นระบบจะช่วยให้องค์กรดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

การบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา: จากนโยบายสู่การปฏิบัติ

กรมอนามัยได้พัฒนาคู่มือการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2558) ขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณภาพด้านสุขภาพ โดยมีเกณฑ์มาตรฐานการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ 10 องค์ประกอบที่เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนากลุ่มเด็กวัยเรียนและวัยรุ่น (กรมอนามัย, 2560) ผู้นิพนธ์ในฐานะผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านตาเื่องฯ ได้นำนโยบายโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมาบูรณาการกับทฤษฎีเชิงระบบเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาควบคู่กับการส่งเสริมสุขภาพผู้เรียน ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ และยั่งยืน สอดคล้องกับการสัมภาษณ์ผู้ดูแลงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพโรงเรียนบ้านตาเื่อง (ตำรวจชายแดนสงเคราะห์) ได้สะท้อนถึงผลการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพโดยใช้รูปแบบ BANTARUANG 4G Model ว่าเป็นนวัตกรรมการบริหารงานส่งเสริมสุขภาพที่มีรูปแบบและแนวทางการทำงานที่ชัดเจน เข้าใจง่าย และสามารถนำไปพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนได้อย่างรอบด้าน โดยผู้บริหารสถานศึกษาได้พัฒนาให้รูปแบบดังกล่าวสามารถพัฒนานักเรียนให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นคนดี มีความรอบรู้ด้านสุขภาพ และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นรูปแบบการบริหารที่มีความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน และเหมาะสมตามห้วงเวลานั้น ๆ (วนิดา ทองมี, 2567) นอกจากนี้ผู้นิพนธ์ได้ศึกษาแนวคิด

ทฤษฎี และนำประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียนมาพัฒนานวัตกรรม โดยมีรายละเอียดของการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ รูปแบบ BANTARUANG 4G Model ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ปัจจัยนำเข้า (INPUTS) ประกอบด้วย 4 กิจกรรม ได้แก่

B: Brainstorming หมายถึง การระดมความคิดจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้แทนนักเรียน คณะครู บุคลากรภายนอกทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพร่วมกัน

A: Attitude หมายถึง การส่งเสริมเจตคติที่ดีต่อการส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพร่วมกัน

N: New Plan หมายถึง การร่วมกันวางแผนพัฒนา แผนปฏิบัติการ และแผนกลยุทธ์ที่สนองตอบการส่งเสริมและพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

T: Team หมายถึง การสร้างทีมงานส่งเสริมสุขภาพที่เข้มแข็งในทุกระดับชั้น ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

A: Achievement goals หมายถึง การกำหนดเป้าหมายด้านการส่งเสริมสุขภาพโดยแบ่งเป็นระยะสั้น ระยะปานกลางและระยะยาว

ขั้นตอนที่ 2 กระบวนการ (PROCESSES) ประกอบด้วย 4 กิจกรรม ได้แก่

R: Responsibility หมายถึง กำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพที่ชัดเจนแก่บุคลากรทุกคนในโรงเรียน

U: Understand หมายถึง การสร้างความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมด้านสุขภาพที่ถูกต้อง ชัดเจน และได้มาตรฐาน

A: Activity 4 G หมายถึง การจัดกิจกรรมที่ดี 4 ประการ ประกอบด้วย

G1: Good knowledge หมายถึง การส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ ได้แก่ การบูรณาการความรู้ด้านสุขภาพในทุกวิชา ทุกระดับชั้น และการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ด้านสุขภาพ

G2: Good Activity หมายถึง พัฒนากิจกรรมด้านสุขภาพที่ดี ได้แก่ กิจกรรมเฝ้าระวังภาวะทุพโภชนาการ กิจกรรมพัฒนาอาหารกลางวัน กิจกรรมส่งเสริมการออกกำลังกายและกีฬาในโรงเรียน กิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา กิจกรรมพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพจิตในโรงเรียน กิจกรรมโรงเรียนปลอดบุหรี่และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กิจกรรมพัฒนาสุขภาพิบาลและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน โดยให้ความสำคัญกับการจัดการด้านสุขภาพิบาลที่ดีในโรงเรียน เช่น การจัดห้องน้ำที่สะอาด การพัฒนาห้องน้ำผู้พิการและกิจกรรมตรวจสุขภาพประจำปี

G3: Good environment หมายถึง พัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ดี ได้แก่ การพัฒนาสภาพแวดล้อมในห้องเรียน และนอกห้องเรียน การพัฒนาอาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องน้ำ โรงอาหาร อาคารอเนกประสงค์ สนามกีฬา สนามเด็กเล่น สวนเกษตรพอเพียง และสภาพแวดล้อมทั่วไปในโรงเรียน

G4: Good Inspection หมายถึง พัฒนานิเทศติดตามที่ดี ได้แก่ การพัฒนาระบบการนิเทศติดตามการส่งเสริมสุขภาพผ่านระบบ Google form

N: Network หมายถึง การส่งเสริมและสร้างเครือข่ายส่งเสริมสุขภาพจากภายนอกองค์กรเพื่อสนับสนุน และพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

ขั้นตอนที่ 3 ผลผลิต/ผลลัพธ์ (OUTPUTS/OUTCOMES) ประกอบด้วย 2 กิจกรรม ได้แก่

G: Growth continuous หมายถึง การส่งเสริมและพัฒนาด้านสุขภาพแก่นักเรียน ครู โรงเรียน และชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นโรงเรียนสุขภาพะที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ/ปรับปรุง (Feedback)

ขั้นตอนนี้เป็นกระบวนการสำคัญที่จะทราบถึงปัญหาทั้งหมดของการพัฒนาโรงเรียน โดยศึกษาจากแบบสอบถาม ข้อเสนอแนะ และข้อคิดเห็นต่าง ๆ ซึ่งจะสะท้อนข้อมูลกลับให้เห็นทั้งจุดเด่น จุดด้อย และจุดที่ควรพัฒนาต่อไปในอนาคต ทั้งในขั้นตอนการปฏิบัติงาน ขั้นตอนกระบวนการดำเนินงาน และผลลัพธ์ที่ได้จากการปฏิบัติงาน โดยใช้หลักการวิจัยมาบูรณาการในการศึกษาหาแนวทางแก้ปัญหาต่อไป

ปัจจัยนำเข้า (INPUTS)	กระบวนการ (PROCESSES)	ผลผลิต/ผลลัพธ์ (OUTPUTS/OUTCOMES)
B: Brainstorming A: Attitude N: New Plan T: Team A: Achievement goals	R: Responsibility U: Understand A: Activity 4 G G1: Good knowledge G2: Good Activity G3: Good environment G4: Good Inspection N: Network	Growth continuous นักเรียนมีคุณภาพ ครูมีศักยภาพ โรงเรียนได้มาตรฐาน ชุมชนเชื่อมั่น

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดทฤษฎีเชิงระบบสู่การพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

รางวัล OBEC AWARDS: บทเรียนการขับเคลื่อนสถานศึกษาเพื่อรับรางวัล

โรงเรียนบ้านตาเรือง (ตำรวจชายแดนสงเคราะห์) สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จันทบุรี เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เป็นโรงเรียนชายขอบตั้งอยู่ในอำเภอสอยดาวซึ่งมีพื้นที่ติดกับประเทศกัมพูชา เปิดการสอนในระดับ ชั้นอนุบาล 2 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563 มีผู้เรียนทั้งหมด 671 คน มีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 33 คน ผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง และเกษตรกรกรรม มีฐานะปานกลางถึงค่อนข้างยากจน โดยรายได้เฉลี่ยต่อปี ประมาณปีละ 25,000 – 30,000 บาท ด้วยปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาครอบครัว และขาดการเอาใจใส่ที่ดีจากผู้ปกครอง ส่งผลให้นักเรียนมีปัญหาด้านสุขภาพ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตกต่ำ ผู้นิพนธ์ได้เล็งเห็นถึงสภาพปัญหาดังกล่าว จึงได้ดำเนินการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพของโรงเรียนบ้านตาเรือง (ตำรวจชายแดนสงเคราะห์) ด้วยรูปแบบ BANTARUANG 4G Model โดยมุ่งหวังให้นักเรียนทุกคนได้รับการดูแลช่วยเหลือให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และสามารถช่วยเหลือให้นักเรียนที่มีภาวะทุพโภชนาการให้สามารถกลับมามีความสุขร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีมีคุณภาพ และเป็นกำลังสำคัญต่อการพัฒนา

ประเทศชาติต่อไป จากการพัฒนาคุณภาพการศึกษาควบคู่กับการส่งเสริมสุขภาพอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้นักเรียนมีสุขภาพร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น นอกจากนี้ยังส่งผลให้ครูมีความรอบรู้ด้านสุขภาพ และมีทักษะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้กระบวนการ Active Learning สามารถบูรณาการความรู้ด้านสุขภาพเข้ากับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ โรงเรียนบ้านตาเร่องได้กลายเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านสุขภาพระดับเขตพื้นที่การศึกษา และเป็นสถานที่ศึกษาของสถานศึกษาทั้งในพื้นที่ใกล้เคียงและต่างจังหวัดด้วยความสำเร็จดังกล่าวข้างต้น ส่งผลให้ข้าพเจ้าสนใจที่จะนำแนวทางการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพรูปแบบ BANTARUANG 4G Model มาเสนอเพื่อขอรับการประเมินรางวัลทรงคุณค่า สพฐ. OBEC AWARDS ผู้บริหารสถานศึกษายอดเยี่ยม การจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ระดับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557) ซึ่งเป็นรางวัลระดับชาติที่มีผู้เข้าร่วมการประเมินจากทั่วประเทศ โดยมีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ด้านคุณสมบัติเบื้องต้น ประกอบด้วย

1. คุณสมบัติเบื้องต้นเชิงประจักษ์ ได้แก่ ผลการปฏิบัติด้านการส่งเสริมสุขภาพ และหน้าที่ในการบริหารงานโรงเรียน การรายงานถึงดำรงตำแหน่งปัจจุบัน การรายงานประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งปัจจุบัน ไม่น้อยกว่า 2 ปี และการรายงานการไม่เคยถูกลงโทษทางวินัย

2. การรายงานด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ได้แก่

2.1 การครองตน แบ่งออกเป็น 1) การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ โดยรายงานเกี่ยวกับการมีความวิริยะอุตสาหะในงานหน้าที่ความรับผิดชอบ การมีความตั้งใจที่จะทำงานในหน้าที่ที่ได้รับความสำเร็จด้วยตนเอง การมีความอดทนไม่ย่อท้อต่อปัญหาอุปสรรค และการมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัวและผู้อื่น 2) การรักษาระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย โดยรายงานเกี่ยวกับการเป็นผู้รักษาและปฏิบัติตามระเบียบและกฎหมายที่กำหนดไว้ การประพฤติและปฏิบัติตนอันเป็นตัวอย่างแก่บุคคลโดยทั่วไป การเชื่อฟังและให้ความเคารพต่อผู้บังคับบัญชา และการเป็นผู้ตรงต่อเวลา

2.2 การครองคน ได้แก่ การพัฒนาผู้ร่วมงาน การสร้างทีมงาน การให้ความร่วมมือกับทุกฝ่าย การเสนอแนะข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่องาน และการให้ความสำคัญ ยกย่อง หรือให้เกียรติแก่ผู้ร่วมงาน

2.3 การครองงาน แบ่งออกเป็น 1) ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ได้แก่ การศึกษา ค้นคว้า หาความรู้ที่จำเป็นต้องใช้ในการบริหารงานอยู่เสมอ การมีความตั้งใจปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ การสนใจและเอาใจใส่ติดตามงานที่มอบหมายไป การปฏิบัติงานในหน้าที่ของผู้บริหารอย่างมีประสิทธิภาพ และการให้ความร่วมมือและช่วยเหลือในการปฏิบัติงาน 2) ความรู้ ความสามารถและความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ได้แก่ การรู้และเข้าใจหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบ กฎ ข้อบังคับ มติ กฎหมาย และนโยบายที่ดี การนำความรู้ที่มีอยู่ไปใช้ในการบริหารงานได้เป็นอย่างดี การมีความสามารถในการแก้ปัญหาและมีปฏิภาณไหวพริบในการบริหารงาน

2.4 สมรรถนะที่สำคัญ แบ่งออกเป็น 1) ความสามารถในการวางแผนการปฏิบัติงาน ได้แก่ การมีความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการปฏิบัติงาน การมีความสามารถวางแผนการปฏิบัติงานได้ครอบคลุมงาน ในสถานศึกษา สามารถจัดทำแผนการปฏิบัติงานได้สำเร็จครอบคลุมงานในสถานศึกษา 2) ความสามารถในการ

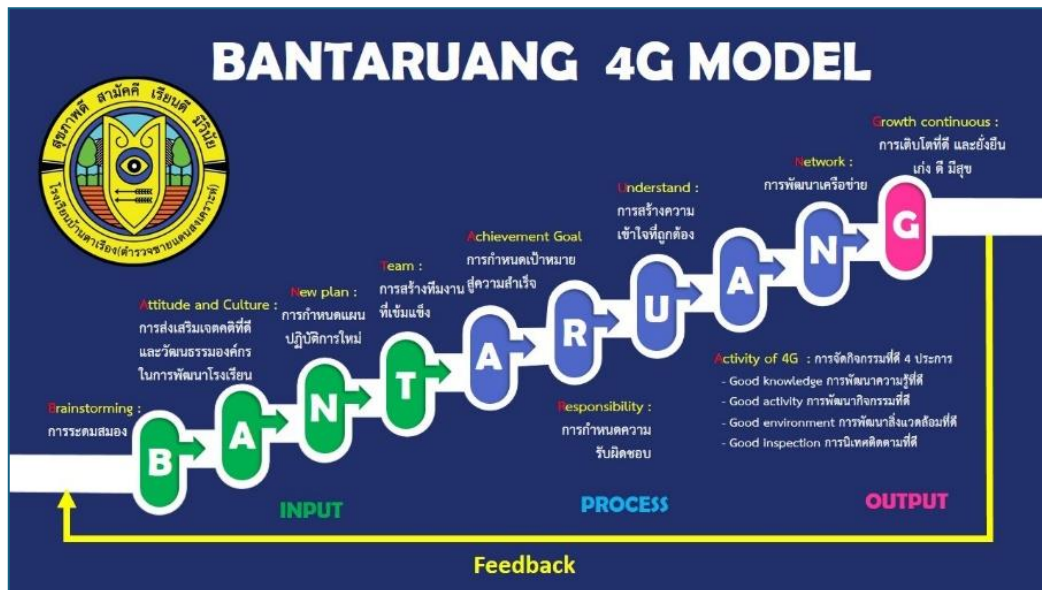
ปฏิบัติงาน ได้แก่ มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติงาน มีความคิดสร้างสรรค์นำสิ่งใหม่ ๆ มาพัฒนางาน มีความสามารถในการติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงาน และมีความสามารถปรับปรุง แก้ไขการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น 3) ความสามารถในการวางแผนเพื่อปฏิบัติงานเป็นทีม ได้แก่ ความสามารถในการทำงานวางแผนร่วมกับผู้อื่น มีการรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น และมีการยอมรับข้อตกลงของทีมงาน และ 4) ความสามารถในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น ได้แก่ มีความเต็มใจร่วมงานกับผู้อื่น มีการปฏิบัติตนเป็นผู้นำหรือผู้ตามได้เหมาะสมกับบทบาท และมีการสนับสนุนให้กำลังใจ ยกย่องให้เกียรติผู้อื่นในโอกาสที่เหมาะสม โดยการดำเนินการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพโดยใช้รูปแบบ BANTARUANG 4G Model ซึ่งสอดคล้องตามมาตรฐานการประเมินรางวัลทรงคุณค่า สพฐ. OBEC AWARDS ดังนี้

ตารางที่ 1 เกณฑ์ประเมินรางวัลทรงคุณค่า สพฐ. OBEC AWARDS กับแนวทางการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ (BANTARUANG 4G Model)

รางวัลทรงคุณค่า สพฐ. OBEC AWARDS	การพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ (BANTARUANG 4G Model)
การครองตน	การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดูแลสุขภาพ การมีความรอบรู้ ด้านสุขภาพ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับเสพติดและอบายมุข เป็นผู้นำเชิงวิชาการ ศึกษาค้นคว้าและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ส่งผลให้ได้เป็นวิทยากรด้านสุขภาพในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับเขตสุขภาพที่ 6 (ชลบุรี) และในระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
การครองคน	การระดมความคิด และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในทุกมิติ การพัฒนาทีมงานให้มีคุณภาพ ตลอดจนการส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพนักเรียน ครูและบุคลากรให้มีสุขภาพร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง
การครองงาน	การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดีในการดูแลสุขภาพผู้เรียน ครูและชุมชน การบริหารเชิงกลยุทธ์ และเชิงระบบในการพัฒนานวัตกรรมส่งเสริมสุขภาพด้วยรูปแบบ BANTARUANG 4G Model และมุ่งเน้นการนิเทศ กำกับติดตามงานเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
สมรรถนะที่สำคัญ	การเป็นผู้นำที่สามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาคุณภาพองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะการบริหารการเปลี่ยนแปลงที่มีความสอดคล้องกับบริบท การยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนภารกิจได้ตามความเหมาะสม การสร้างความรักสามัคคีในหมู่คณะ และการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาที่เข้มแข็งทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาชน

จากตารางที่ 1 พบว่า เกณฑ์ประเมินรางวัลทรงคุณค่า สพฐ. OBEC AWARDS กับแนวทางการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ (BANTARUANG 4G Model) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการครองตน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นผู้นำเชิงวิชาการมีความรอบรู้ด้านสุขภาพ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ 2) ด้านการครองคน ผู้บริหารมีทักษะการระดมความคิด ส่งเสริมการบริหารแบบมีส่วนร่วม ทักษะการส่งเสริมและพัฒนาทีมงานที่มีคุณภาพ 3) ด้านการครองงาน ผู้บริหารต้องส่งเสริมและมีทักษะในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี มีทักษะการบริหารเชิงกลยุทธ์ และเข้าใจการบริหารเชิงระบบ มีทักษะกระบวนการคิดและการพัฒนานวัตกรรม และมีทักษะการนิเทศ ติดตาม และ 4) ด้านสมรรถนะที่สำคัญ ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำ เป็น

ผู้นำการเปลี่ยนแปลงสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ มีทักษะในการสร้างแรงจูงใจและเสริมอำนาจ และมีทักษะการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

ภาพที่ 2 รูปแบบการประยุกต์ใช้รูปแบบ BANTARUANG 4G Model เพื่อเสนอขอรับรางวัลทรงคุณค่า สพฐ. OBEC AWARDS

บทเรียนที่ได้รับ (Lesson Learned)

บทเรียนที่ได้รับจากการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพโดยใช้รูปแบบ BANTARUANG 4G Model โดยมีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา และส่งผลต่อการพัฒนาครูอย่างรอบด้าน และโรงเรียนมีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ บทเรียนสำคัญที่ได้รับจากการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพโดยใช้รูปแบบ BANTARUANG 4G Model ประกอบด้วย

1. ความท้าทายในการดำเนินงาน ความสำเร็จของการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพโดยใช้รูปแบบ BANTARUANG 4G Model ขึ้นอยู่กับการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของทุกฝ่าย หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ให้ความร่วมมือ ไม่ให้ความสำคัญ หรือไม่เข้าใจต่อการกิจก็จะส่งผลต่อการสนับสนุนทั้งในด้านงบประมาณ บุคคล และทรัพยากรอื่น ๆ ซึ่งจะส่งผลต่อกระบวนการพัฒนาทั้งหมดที่ไม่อาจสามารถดำเนินการให้บรรลุได้ตามแผนและวัตถุประสงค์ที่วางไว้

2. ความต่อเนื่องของการพัฒนา แม้จะมีการกำหนดเป้าหมายความสำเร็จไว้ชัดเจน มีความร่วมมือจากทุกภาคส่วน แต่การรักษาความต่อเนื่องในการพัฒนา (Growth continuous) ต้องอาศัยการติดตามประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการมีแรงสนับสนุนจากชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

3. ปัจจัยความสำเร็จ การพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพโดยใช้รูปแบบ BANTARUANG 4G Model ต้องอาศัยภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การวางแผนและจัดการทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ และการประเมินผลเพื่อปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

สรุป

การประยุกต์ใช้ทฤษฎีเชิงระบบในการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ (BANTARUANG 4G Model) เพื่อขอรับการประเมินรางวัลทรงคุณค่า สพฐ. (OBEC AWARDS) เป็นกระบวนการที่มีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมและต่อเนื่อง โดยประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญที่ช่วยสร้างความชัดเจนในการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน ตั้งแต่การกำหนดเป้าหมาย การวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนช่วยเสริมสร้างความร่วมมือที่แข็งแกร่ง และเพิ่มโอกาสในการสร้างผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม การระดมสมองหรือ Brainstorming ตั้งแต่ต้นช่วยให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและดำเนินงาน ซึ่งส่งผลให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันและสนับสนุนการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การสร้างเครือข่ายสุขภาพจากภายนอกยังเสริมความเข้มแข็งและสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียนให้ยั่งยืนในระยะยาว กิจกรรม 4G ซึ่งประกอบด้วยการพัฒนาความรู้ การส่งเสริมกิจกรรม การพัฒนาสิ่งแวดล้อม และการนิเทศ เป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินงานที่มุ่งเน้นการพัฒนาสุขภาพแบบองค์รวม โดยครอบคลุมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา การบูรณาการความรู้เรื่องสุขภาพในทุกวิชาและการพัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียนช่วยให้นักเรียนมีความสุข เกิดขึ้นในทุกมิติของการเรียนรู้ การประเมินผลและการปรับปรุงเป็นขั้นตอนสุดท้ายที่สำคัญ โดยการใช้ข้อเสนอแนะจากการประเมินผลเพื่อปรับปรุงกระบวนการพัฒนา ช่วยให้การบวนการนี้มีความเป็นวิทยาศาสตร์ และสามารถพัฒนาการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจากการประยุกต์ใช้แนวคิดเชิงระบบกับรางวัลทรงคุณค่า สพฐ. (OBEC AWARDS) โรงเรียนบ้านตาเรื่องฯ ส่งผลให้นักเรียนมีความรอบรู้ด้านสุขภาพ มีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีสุขภาพช่องปากและฟันที่ดี มีสมรรถภาพทางกายที่ดี สูงดีสมส่วน และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่สูงขึ้น ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพ และเกิดความเชื่อมั่นต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาส่งบุตรหลานเข้ามาเรียนในโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น โรงเรียนได้รับรางวัลด้านสุขภาพในระดับชาติมากมาย และบรรลุความเป็นเลิศทางการศึกษา นอกจากนี้ยังพบว่ารูปแบบการพัฒนา BANTARUANG 4G Model สามารถเป็นแบบอย่างของการพัฒนาโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล หรือพื้นที่ชายขอบให้มีคุณภาพได้ตามบริบทของสถานศึกษา โดยในอนาคตควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพในผู้เรียน หรือปัจจัยในการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ หรือการศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำในโรงเรียนที่มีผลต่อการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพให้ยั่งยืนในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กรมอนามัย. (2560). คู่มือการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2558). (พิมพ์ครั้งที่ 3).
นนทบุรี: สำนักบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- คมกริช อันทรง. (2563). คู่มือการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพโรงเรียนบ้านตาเรื่อง (ตำรวจชายแดนสงเคราะห์).
จันทบุรี: โรงเรียนบ้านตาเรื่อง (ตำรวจชายแดนสงเคราะห์).
- นพพล โพธิ์เงิน. (2560). การบริหารการศึกษาตามหลักไตรสิกขากับทฤษฎีเชิงระบบ. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์, 4(1), 138-146.

- ปธเมศ คำแย้ม และคณะ. (2566). รูปแบบการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมตามแนวคิดทฤษฎีเชิงระบบของโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1. วารสารการบริหารนิเทศบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(7), 373-393.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. (2545). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 119 ตอนที่ 123 ก หน้า 16 (19 ธันวาคม 2545).
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก หน้า 1 - 94 (6 เมษายน 2560).
- โรงเรียนบ้านตาเื่อง (ตำรวจชายแดนสงเคราะห์). (2563). รายงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ประจำปีการศึกษา 2563. จันทบุรี: โรงเรียนบ้านตาเื่อง (ตำรวจชายแดนสงเคราะห์).
- วนิดา ทองมี. (10 ก.ย. 2567). การบริหารเชิงระบบกับการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา: บทเรียนการขับเคลื่อนสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลทรงคุณค่า สพฐ. (OBEC AWARDS) ผู้บริหารสถานศึกษายอดเยี่ยม โรงเรียนบ้านตาเื่อง (ตำรวจชายแดนสงเคราะห์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2. (คมกริช อินทร, ผู้สัมภาษณ์)
- สมบูรณ์ นาควิชัย. (2560). ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน. Journal of Roi Kaensarn Academi, 2(2), 16-29.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). หลักเกณฑ์และวิธีการให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษารับรางวัลทรงคุณค่า สพฐ. (Obec Awards). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน. (2556). คู่มือสร้างความเข้มแข็งโรงเรียนต้นแบบนักเรียนไทยสุภาพดี พ.ศ. 2567. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- Checkland, P. (1999). Systems thinking, systems practice: A review of soft systems methodology. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- Forrester, J. W. (1961). Industrial dynamics. Cambridge, MA: MIT Press.
- Meadows, D. H. (2008). Thinking in systems: A primer. White River Junction, VT: Chelsea Green Publishing.
- Senge, P. M. (1990). The fifth discipline: The art and practice of the learning organization. New York: NY: Doubleday.
- Sterman, J. D. (2000). Business dynamics: Systems thinking and modeling for a complex world. Boston, MA: Irwin McGraw-Hill.
- World Health Organization. (2001). Basic documents. (43rd ed.). Geneva, Switzerland: World Health Organization.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้ออสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัย
มูลค่า 20 - 80 ล้านบาท ในเขตพื้นที่ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต*
FACTORS AFFECTING THE DECISION TO PURCHASE RESIDENTIAL REAL ESTATE
WORTH 20 - 80 MILLION BAHT IN KOH KAEW SUBDISTRICT, MUEANG DISTRICT,
PHUKET PROVINCE

พงษ์ศักดิ์ พัวพรพงษ์*, ปัทิดา นิยมอดุลย์, ปราชญ์กานต์ นิยมอดุลย์

Phongsak Poupornphonng*, Pathida Niyomadul, Pradtakarn Niyomadul

มูลนิธิสุริยะ ฝ่ายบริหาร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Suriya Foundation Executive, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: phongsakdr@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลือกซื้ออสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัย มูลค่า 20 - 80 ล้านบาท ในเขตพื้นที่ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต 2) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้ออสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัย มูลค่า 20 - 80 ล้านบาท ในเขตพื้นที่ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต และ 3) เพื่อศึกษาการตัดสินใจเลือกซื้ออสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัย มูลค่า 20 - 80 ล้านบาท ในเขตพื้นที่ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้ที่อยู่อาศัยในเขตพื้นที่ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็น เครื่องมือวัดผลและเก็บข้อมูล สถิติที่ใช้ในการทดสอบ ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์การถดถอย ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการเลือกซื้อส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 40 - 50 ปี ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว ส่วนใหญ่เลือกซื้ออสังหาริมทรัพย์ประเภทวิลล่า รองลงมา คือ บ้านพักตากอากาศ ราคาเฉลี่ย 20 - 40 ล้านบาท และซื้อเพื่อต้องการลงทุนและเป็นที่พักอาศัย บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อ คือ สมาชิกในครอบครัว ปัจจัยการตัดสินใจซื้อ โดยภาพรวมมีระดับความสำคัญมากที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ และด้านราคา การตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัย มูลค่า 20 - 80 ล้านบาท พบว่า ลำดับที่หนึ่ง คือ แบบบ้าน การคมนาคม และคุณภาพงานก่อสร้าง รองลงมา คือ พื้นที่ ใช้สอยตามลำดับ ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อาชีพ เหตุผลที่เลือกซื้อ และบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้ออสังหาริมทรัพย์ แตกต่างกันมีการตัดสินใจซื้อแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ปัจจัย, การตัดสินใจเลือกซื้อ, อสังหาริมทรัพย์, ที่อยู่อาศัย, จังหวัดภูเก็ต

Abstract

The study has the following objectives: 1) To study the attitudes towards buying residential real estate worth 20 - 80 million baht in Koh Kaew Sub-district, Mueang District, Phuket Province; 2) To study the level of factors affecting the decision to buy residential real estate worth 20 - 80 million baht in Koh Kaew Sub-district, Mueang District, Phuket Province; and 3) To study the decision to buy residential real estate worth 20 - 80 million baht in Koh Kaew Sub-district, Mueang District, Phuket Province. This research adopts a quantitative research methodology. The population used in this study is 400 residents of Koh Kaew Sub-district, Mueang District, Phuket Province. A questionnaire was used as a measurement tool and data collection tool. The statistical techniques used for analyzing the data were descriptive statistics and regression analysis. The results of the study found that females aged 40 - 50 years who are self-employed. Selected to purchase real estate in villas, followed by vacation homes with an average price of 20 - 40 million baht, and purchased for investment and secondly as a residence. The people who influence the decision to purchase real estate are family members. The decision-making factors for purchasing residential real estate, overall, have the highest level of importance: marketing promotion, product, and price. The decision to purchase residential real estate found that the decision is affected by house design, transportation, and construction quality, followed by usable space, respectively, at the significant level of .05

Keywords: Factors, Decision-Making, Real Estate, Residence, Phuket Province

บทนำ

ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทยมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศให้ดำเนินไป เป็นอย่างมาก โดยสินค้าอสังหาริมทรัพย์ที่มีขายอยู่นั้น ประกอบด้วยบ้านเดี่ยว บ้านแฝด ทาวน์เฮาส์ ตึกแถว ห้องชุด พักอาศัย ที่ดินจัดสรร อาคารชุดตากอากาศและวิลล่าหรือบ้านตากอากาศ ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์มีมูลค่า คิดเป็นร้อยละ 7 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) เพราะเป็นการก่อให้เกิดการจ้างงานในหลากหลายอาชีพ (ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ, 2568) เช่น วิศวกรรม สถาปัตยกรรม แรงงาน และมีการเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับธุรกิจประเภทอื่น ๆ อีกมาก เช่น ธุรกิจก่อสร้าง ธุรกิจเครื่องใช้ไฟฟ้า ธุรกิจของแต่งบ้าน และธุรกิจสถาบันการเงิน เป็นต้น โดยที่อยู่อาศัย หรือบ้าน ถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญต่อการดำรงชีวิต การเลือกและการตัดสินใจซื้อจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นการเลือกซื้อที่อยู่อาศัยที่เป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่าจึงต้องคำนึงถึงหลายปัจจัย เช่น แบบบ้าน โครงการ ทำเลที่ตั้ง การคมนาคมและราคา เป็นต้น จึงทำให้ตลาดธุรกิจอสังหาริมทรัพย์มีภาวะการแข่งขันที่รุนแรง โดยเฉพาะตลาดธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัย ได้แก่ ห้องชุด บ้านจัดสรร ทาวน์เฮาส์ บ้านเดี่ยว อาคารพาณิชย์ และบ้านแฝด ทำให้ผู้ประกอบการต้องมีการปรับการดำเนินธุรกิจ อยู่ตลอดเวลา เพื่อให้

ทันและตรงต่อความต้องการของผู้บริโภค ทันต่อสถานการณ์ของตลาด และเพื่อไม่ให้เกิดการสูญเสียโอกาสกับคู่แข่ง (ชื่นสมน พลสมศรี, 2563)

จังหวัดภูเก็ต หรือ ไข่มุกแห่งอันดามันนั้นนอกจากโดดเด่นในด้านการท่องเที่ยว แล้วยังเป็นเป้าหมายสำคัญของการลงทุนอสังหาริมทรัพย์ระดับโลก ด้วยแรงหนุนจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มสูงอย่างต่อเนื่องรวมถึงกำลังซื้อจากชาวต่างชาติ ส่งผลให้ตลาดอสังหาริมทรัพย์จังหวัดภูเก็ตมีการเติบโตแบบก้าวกระโดด นับตั้งแต่สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด - 19 คลี่คลาย และการท่องเที่ยวที่ฟื้นตัวเต็มรูปแบบ ซึ่งสะท้อนถึงกำลังซื้อของนักท่องเที่ยวที่มีอยู่มาก ทำให้แม้ว่าภูเก็ตมีพื้นที่จำกัด แต่ตลาดอสังหาริมทรัพย์ ทั้งคอนโดมิเนียมและบ้านพัก ตากอากาศพุ่งสูงจนกลายเป็นพื้นที่สำคัญสำหรับการลงทุน ดังนั้นพื้นที่ของจังหวัดภูเก็ตยังมีแนวโน้มที่จะมีมูลค่าเพิ่มขึ้นอีกอย่างต่อเนื่อง ท่ามกลางยังเป็นที่ยอมรับของผู้พัฒนา ได้แก่ บางเทา เชิงทะเล กะตะ และพื้นที่ใจกลางเมืองภูเก็ต โดยกลุ่มผู้ซื้อหลักยังคงเป็นนักลงทุนจากต่างชาติ โดยเฉพาะชาวรัสเซีย และผู้พัฒนารายใหญ่ จากกรุงเทพมหานคร (ฐานเศรษฐกิจ, 2568) อัตราการเติบโตอสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดภูเก็ต ในช่วงปี 2567 โครงการอสังหาริมทรัพย์ที่ขายอยู่ในท้องตลาดในจังหวัดภูเก็ต รวมกันถึง 500 โครงการ รวมหน่วยขายทั้งหมดประมาณ 72,000 หน่วย โดยมีมูลค่าการพัฒนาถึง 460,000 ล้านบาท ขายไปแล้ว 62,000 หน่วยและเหลือขายอีกราว 10,000 ภาพรวมภูเก็ตมีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดอยู่ที่ 110,648 ล้านบาท ขณะเดียวกันกิจกรรมอสังหาริมทรัพย์ภูเก็ตมีมูลค่าอยู่ที่ 6,281 ล้านบาทหรือ 5.7% ภูเก็ตจึงนับเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมที่สุด ในภูมิภาคนี้ และถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวชั้นนำของโลก (ศูนย์ข้อมูลวิจัยและประเมินค่าอสังหาริมทรัพย์ไทย, 2567)

อสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัยมูลค่าสูงตั้งแต่ 20 - 80 ล้านบาท ถือเป็นอสังหาริมทรัพย์พื้นที่ที่มีศักยภาพสูง ชาวต่างชาติให้ความสนใจ รวมทั้งเป็นพื้นที่ทำเลทอง เหมาะแก่การลงทุนด้านอสังหาริมทรัพย์ เนื่องจากมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน ทั้งโรงเรียนนานาชาติ ห้างสรรพสินค้า เป็นที่ต้องการของชาวต่างชาติ สำหรับโครงการอสังหาริมทรัพย์รายครั้งหนึ่งในเขตพื้นที่ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต การเติบโตของการท่องเที่ยวที่ดีเยี่ยม การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานอย่างต่อเนื่องในการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานในท้องถิ่น แต่เมื่อจำนวนประชากรในภูเก็ตเพิ่มขึ้น และจำนวนนักท่องเที่ยวก็เพิ่มขึ้น สำหรับ GDP ท้องถิ่นจะมีการสร้างความเชื่อมั่นและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่เสมอ สถานที่ท่องเที่ยวใหม่ ๆ สวนน้ำ การแสดงทางวัฒนธรรม โรงภาพยนตร์ใหม่ ๆ และร้านอาหารรูปแบบใหม่ ๆ มากมาย ทั้งหมดนี้กำลังปรับปรุงคุณภาพของภูเก็ตในฐานะจุดหมายปลายทางในวันหยุดตลอดจนทำให้วิถีชีวิตของผู้พักอาศัยน่าอยู่ยิ่งขึ้นภาคการท่องเที่ยวที่เจริญรุ่งเรืองส่งผลให้ความต้องการเช่าสูงอยู่เสมอ จำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และจำนวนผู้อยู่อาศัยที่ย้ายมาอยู่ที่ภูเก็ตเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้มีความต้องการที่พักอย่างมาก ทั้งสำหรับนักท่องเที่ยวระยะสั้นและระยะยาว การเปลี่ยนแปลงค่าเช่าที่แข็งแกร่งดังกล่าวสร้างสภาพแวดล้อมการลงทุนที่ยอดเยียม ความต้องการเช่าที่สูงหมายถึงอัตราการเข้าพักที่สูง ภูเก็ตมีตลาดตลอดทั้งปี อัตราการเข้าพักในโรงแรมสำหรับปีนี้อยู่ที่ประมาณ 80% และไม่ใช่เรื่องแปลกที่จะบรรลุอัตราการเข้าพักเกือบ 100% ในช่วง 5 หรือ 6 เดือนในช่วงฤดูท่องเที่ยว โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความต้องการสูงและ ด้วยความช่วยเหลือจากตัวแทนให้เช่าที่มีประสิทธิภาพและกระตือรือร้น สภาพภูมิอากาศในอุดมคติหมายถึงช่วงไฮซีซั่นที่ยาวนานขึ้นในภูเก็ต เมื่อเปรียบเทียบกับสถานที่พักผ่อนอื่น ๆ ในเอเชีย ภูเก็ตดูเหมือนจะมีชัยเหนือใคร ภูเก็ตไม่เคยประสบกับพายุไต้ฝุ่น พายุไซโคลน หรือพายุเฮอริเคน ซึ่งทำลายล้างจุดหมายปลายทางในเขตร้อนบางแห่ง ที่จริงแล้ว ภูเก็ตมีสภาพอากาศที่น่าตื่นตาตื่นใจเกือบทั้งปี ช่วงไฮซีซั่นที่ยาวนานและ

อัตราการเข้าพักที่น่าประทับใจหมายถึงสินทรัพย์ที่สร้างรายได้ที่ต่อเนื่อง ทั้งนี้ ภูเก็ตมีตลาดอสังหาริมทรัพย์ที่มีความเสถียรอย่างยิ่ง ภูเก็ตได้รับการยกเว้นจากภาวะขึ้น ๆ ลง ๆ และความผันผวนที่เกี่ยวข้องกับตลาดอสังหาริมทรัพย์ทางตะวันตกหลายแห่ง สาเหตุหลักคือไม่มีการกักเงินสำหรับชาวต่างชาติในประเทศไทย ผู้มีโอกาสเป็นผู้ซื้ออสังหาริมทรัพย์ในภูเก็ต ไม่ว่าจะเพื่อการลงทุนหรือเพื่ออยู่อาศัย จะต้องทุ่มเงินสด 100% สำหรับการซื้ออสังหาริมทรัพย์ในภูเก็ตจึงหลีกเลี่ยงภาวะขาดและการล่มที่เกิดขึ้นในตลาด เนื่องจากความต้องการมีสูงอยู่เสมอ การแข็งค่าของเงินทุนสำหรับอสังหาริมทรัพย์ในภูเก็ตจึงมั่นคงและต่อเนื่อง และนี่ก็ไม่มีการเงินใด ๆ ที่กระตุ้นให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองและล่มสลายดังที่เห็นในส่วนอื่น ๆ ของโลก (ฐานเศรษฐกิจ, 2568ข) ตลาดที่นักลงทุนเลือกอย่างชาญฉลาดและซื้อในพื้นที่ที่มีความต้องการสูง และภาคการท่องเที่ยวยังคงเติบโต ราคาอสังหาริมทรัพย์ก็มีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นต่อไป ทางเลือกมากมายของโอกาสในการลงทุน ตั้งแต่คอนโดเพื่อการลงทุนขนาดเล็ก ไปจนถึงวิลล่าหรูวิเวกที่มีมูลค่าสูงที่เหมาะสมกับนักลงทุนทุกรายจากทุกสาขาอาชีพ ไม่ว่าจะเป็นพูลวิลล่าหรือคอนโดมิเนียมแบบชายหาด โครงการใหม่ทั้งหมดบนเกาะนี้มีการออกแบบที่ทันสมัยพร้อมสถาปัตยกรรมหลากหลายสไตล์ เมื่อพิจารณาความต้องการรูปแบบอสังหาริมทรัพย์ที่มีมูลค่าสูงในปัจจุบัน กระบวนการตัดสินใจซื้อจะให้ความสำคัญกับความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน อาจเลือกจากทำเล ความเป็นส่วนตัว การเดินทางที่สะดวกรวดเร็ว ใกล้สิ่งอำนวยความสะดวก หรือสถานที่ทำกิจกรรม ที่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้ซื้อมากที่สุด การเลือกซื้อจะถูกพิจารณาหลายด้าน และราคาขายที่ต้องเหมาะสมกับคุณภาพและราคา (วิศิรา สมะตะ, 2566)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาสนใจการตัดสินใจเลือกซื้ออสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัย มูลค่า 20 - 80 ล้านบาท ในเขตพื้นที่ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต เพื่อสามารถนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์พิจารณา การเลือกซื้ออสังหาริมทรัพย์ในอุดมคติได้ดีขึ้น มูลค่าและราคา อสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัยอาจเป็นบ้านที่สะดวกสบาย สถานที่พักผ่อนท่ามกลางแสงแดด โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากอยู่ใกล้ชายหาด ร้านค้า และร้านอาหาร และอสังหาริมทรัพย์ให้เช่าถือเป็นการลงทุนระยะยาวที่ดีอย่างยิ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลือกซื้ออสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัยมูลค่า 20 - 80 ล้านบาท ในเขตพื้นที่ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต
2. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้ออสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัย มูลค่า 20 - 80 ล้านบาท ในเขตพื้นที่ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต
3. เพื่อศึกษาการตัดสินใจเลือกซื้ออสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัย มูลค่า 20 - 80 ล้านบาท ในเขตพื้นที่ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษา “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้ออสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัย มูลค่า 20 - 80 ล้านบาท ในเขตพื้นที่ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) โดยดำเนินการเชิงสำรวจ (survey research method) เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย

โดยใช้แบบสอบถาม (questionnaire) ที่สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และจากการศึกษาบทความวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ที่อยู่อาศัยในเขตพื้นที่ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต มีลักษณะการสุ่มแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (non probability Sampling) จึงต้องคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ตามแนวคิดของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ไม่เกินร้อยละ 5

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือวัดผลและเก็บข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ปัจจัยการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัย มูลค่า 20 - 80 ล้านบาท ในเขตพื้นที่ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต และส่วนที่ 3 การตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัย มูลค่า 20 - 80 ล้านบาท ในเขตพื้นที่ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต

วิธีการสร้างเครื่องมือ

การสร้างแบบสอบถามสำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัยมูลค่าสูง โดยนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยและนิยามศัพท์
2. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมตัวแปรที่กำหนดตามดัชนีชี้วัด โดยปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา

วิธีการตรวจสอบเครื่องมือ

1. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) เพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับตัวแปรที่ต้องการวัด เพื่อให้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นสามารถวัดได้เที่ยงตรงเชิงเนื้อหาตามที่ต้องการโดยการหาดัชนีความสอดคล้อง โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Item Objective Congruence Index)
2. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มประชากรเป้าหมาย แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน
3. นำแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) เป็นการนำข้อมูล rating scale มาวิเคราะห์ ได้จากโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (Cronbach's alpha coefficient) (Cronbach, 1974: 161) ได้ค่าแอลฟา Cronbach 0.85

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ประสานงานกับหน่วยงาน โครงการบ้านจัดสรร และวิลล่าในตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ที่ต้องการแจกแบบสอบถาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์แล้ว นำมาลงรหัสและนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยต่อไป

วิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic)

1.1 ค่าความถี่ (Frequencies) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อใช้อธิบายข้อมูลแบบสอบถามด้านลักษณะทางประชากรศาสตร์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยส่วนบุคคล

1.2 ประเมินระดับความสำคัญของปัจจัยการตัดสินใจเลือกซื้อโดยผู้วิจัยนำข้อมูลมาหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อทดสอบสมมติฐานจะใช้สถิติ ได้แก่ การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อใช้พยากรณ์ค่าตัวแปรตาม 1 ตัวแปรจากค่าตัวแปรต้น ตั้งแต่ 2 ตัวแปรขึ้นไป

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมในการเลือกซื้อสังฆาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัยมูลค่า 20 - 80 ล้านบาท ในเขตพื้นที่ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 40 - 50 ปี อาชีพธุรกิจส่วนตัว เลือกซื้อสังฆาริมทรัพย์ประเภทวิลล่า รองลงมา คือ บ้านพักตากอากาศ ราคา 20 - 40 ล้านบาท ราคาเฉลี่ย 40 - 60 ล้านบาท เหตุผลในการเลือกซื้อ คือ ต้องการลงทุนและเป็นที่พักอาศัย บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อสังฆาริมทรัพย์ คือ สมาชิกในครอบครัว

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการตัดสินใจซื้อสังฆาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัยมูลค่า 20 - 80 ล้านบาท ในเขตพื้นที่ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของปัจจัยการตัดสินใจซื้อ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ	ระดับความสำคัญ			ลำดับ
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	
ด้านที่ 1 ด้านราคา	4.58	.413	สำคัญมากที่สุด	3
ด้านที่ 2 ด้านสถานที่	4.56	.415	สำคัญมากที่สุด	4
ด้านที่ 3 ด้านผลิตภัณฑ์	4.59	.409	สำคัญมากที่สุด	2
ด้านที่ 4 ด้านการส่งเสริมการตลาด	4.61	.393	สำคัญมากที่สุด	1
ภาพรวม	4.59	.367	สำคัญมากที่สุด	

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ โดยภาพรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 ซึ่งหมายถึงระดับความสำคัญของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด และเมื่อพิจารณาแยกตามรายด้าน พบว่า ลำดับที่หนึ่ง คือ ด้านที่ 4 ด้านการส่งเสริมการตลาด พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 ซึ่งระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด ลำดับถัดไป คือ ด้านที่ 3 ด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 ซึ่งระดับ

ความคิดเห็นอยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด ลำดับถัดไป คือ ด้านที่ 1 ด้านราคา พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 ซึ่งระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด ลำดับสุดท้าย คือ ด้านที่ 2 ด้านสถานที่ พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 ซึ่งระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อสังฆาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัย มูลค่า 20 - 80 ล้านบาท ในเขตพื้นที่ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของการตัดสินใจซื้อสังฆาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัย มูลค่า 20 - 80 ล้านบาท

การตัดสินใจซื้อสังฆาริมทรัพย์ ประเภทที่อยู่อาศัย มูลค่า 20 - 80 ล้านบาท	ระดับความสำคัญ		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
แบบบ้าน	4.35	0.724	สำคัญมากที่สุด
การคมนาคม	4.35	0.777	สำคัญมากที่สุด
คุณภาพงานก่อสร้าง	4.22	0.698	สำคัญมากที่สุด
พื้นที่ใช้สอย	4.15	0.684	สำคัญมาก
การรักษาความปลอดภัย	4.10	0.730	สำคัญมาก
วัสดุที่ใช้	4.09	0.760	สำคัญมาก
การรับประกันบ้านหลังการขาย	3.95	0.773	สำคัญมาก
สาธารณูปโภคของโครงการและพื้นที่ส่วนกลาง	3.88	0.797	สำคัญมาก
การให้บริการในช่วงการขาย	3.84	0.763	สำคัญมาก
การบริหารหมู่บ้าน	3.84	0.852	สำคัญมาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.02	0.806	สำคัญมาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการตัดสินใจซื้อสังฆาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัย มูลค่า 20 - 80 ล้านบาท ในเขตพื้นที่ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 ซึ่งหมายถึงระดับความสำคัญของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับสำคัญมาก และเมื่อพิจารณาแยกตามรายด้านพบว่า ลำดับที่หนึ่ง คือ แบบบ้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 ซึ่งระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด การคมนาคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 และคุณภาพงานก่อสร้าง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 ซึ่งระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด รองลงมา คือ คือ พื้นที่ใช้สอย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 ซึ่งระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับสำคัญมากการรักษาความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 ซึ่งระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับสำคัญมาก วัสดุที่ใช้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 ซึ่งระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับสำคัญมาก การรับประกันบ้านหลังการขาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 ซึ่งระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับสำคัญมาก สาธารณูปโภคของโครงการและพื้นที่ส่วนกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 ซึ่งระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับสำคัญมาก การให้บริการช่วงการขาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 ซึ่งระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับสำคัญมาก การบริหารหมู่บ้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 ซึ่งระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับสำคัญมาก ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า เพศ อาชีพ เหตุผลที่เลือกซื้อ และบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้ออสังหาริมทรัพย์ แตกต่างกันการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัย มูลค่า 20 - 80 ล้านบาท แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้ออสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัย มูลค่า 20 - 80 ล้านบาท ในเขตพื้นที่ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต มีวัตถุประสงค์การศึกษา 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลือกซื้ออสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัยมูลค่า 20 - 80 ล้านบาท ในเขตพื้นที่ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต 2) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้ออสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัยมูลค่า 20 - 80 ล้านบาท ในเขตพื้นที่ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต และ 3) เพื่อศึกษาการตัดสินใจเลือกซื้ออสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัยมูลค่า 20 - 80 ล้านบาท ในเขตพื้นที่ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต

พฤติกรรมการเลือกซื้ออสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัยมูลค่า 20 - 80 ล้านบาท ในเขตพื้นที่ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 40 - 50 ปี อาชีพธุรกิจส่วนตัว เลือกซื้ออสังหาริมทรัพย์ประเภทวิลล่า รองลงมา คือ บ้านพักตากอากาศ ราคา 20 - 40 ล้านบาท ราคาเฉลี่ย 40 - 60 ล้านบาท เหตุผลในการเลือกซื้อ คือ ต้องการลงทุนและเป็นที่พักอาศัย บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้ออสังหาริมทรัพย์ คือ สมาชิกในครอบครัว สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัครพงศ์ ศศอภิววงศ์ ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อบ้านเดี่ยวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการศึกษพบว่า ผู้บริโภคให้ความสนใจต่อการซื้อบ้านเดี่ยวในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี ต้องการที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง ตัดสินใจซื้อด้วยตนเอง ระยะเวลาในการตัดสินใจซื้อ 3 - 6 เดือน ลักษณะในการซื้อบ้านจัดสรรคือ ผ่อนชำระกับธนาคาร และสาเหตุที่ตัดสินใจซื้อ คือ ใกล้แหล่งอำนวยความสะดวก (อัครพงศ์ ศศอภิววงศ์, 2563) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิณา ธีระโสภณ ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อบ้านจัดสรรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการศึกษพบว่า พฤติกรรมของผู้ซื้อบ้านจัดสรรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เป็นเพศหญิง ร้อยละ 58.4 ส่วนใหญ่ อายุ 30 - 39 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สถานสมรส อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน/ลูกจ้าง รายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 40,001 - 50,000 บาท วัตถุประสงค์ในการเลือกซื้อบ้านจัดสรรคือ เพื่ออยู่อาศัยโดยตัวท่านเอง และครอบครัวรองลงมา คือ เพื่อขายต่อหรือผลกำไรซื้อให้ญาติพี่น้อง หรือบุตร และเพื่อพักผ่อนชั่วคราว ตามลำดับ โดยผู้ซื้อทราบแหล่งข้อมูลบ้านจัดสรร มาจากแหล่งป้ายโฆษณาตามจุดต่าง ๆ บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อบ้านจัดสรร คือ พี่เลี้ยงโครงการ รองลงมาคือ ทำเลที่ตั้งเหมาะสม และการออกแบบบ้าน ตามลำดับ (วิณา ธีระโสภณ, 2558) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชื่นสุนน พลสมักร ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อบ้านจัดสรรของผู้บริโภคในจังหวัดภูเก็ต ผลการศึกษพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยและทำงานอยู่ในอำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 30 - 39 ปี วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ปัจจัยในการเลือกซื้อบ้านจัดสรรในจังหวัดภูเก็ตให้ความสำคัญมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ เช่น วัสดุที่ใช้ในการก่อสร้าง แบบบ้านที่มีความทันสมัย (ชื่นสุนน พลสมักร, 2563)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสังฆาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัย มูลค่า 20 - 80 ล้านบาท ในเขตพื้นที่ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมการตลาด รองลงมา คือ ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านราคา สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมิทธิ์ เงิน ที่ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสังฆาริมทรัพย์ ประเภทที่อยู่อาศัยในปี พ.ศ.2557 ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อที่อยู่อาศัยในเรื่องทำเลที่ตั้งและคุณภาพงานก่อสร้างในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน ตามลำดับ ส่วนปัจจัยความสำคัญที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ ค่าเฉลี่ยในระดับมาก รองลงมา คือ ราคาและพื้นที่ใช้สอย ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 นอกจากนี้ในงานวิจัยได้วิเคราะห์ปัจจัยในการตัดสินใจซื้อสังฆาริมทรัพย์ประเภทต่าง ๆ ที่ระดับราคาต่าง ๆ กันด้วย ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นถึงปัจจัยที่ยังคงเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินธุรกิจสังฆาริมทรัพย์ คือ ในเรื่องของทำเลที่ตั้ง และคุณภาพงานก่อสร้าง นอกจากนี้ผลลัพธ์จากงานวิจัยจะเป็นแนวทางให้ ผู้ประกอบการทราบถึงแนวโน้มปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อที่อยู่อาศัย และสามารถปรับปรุง องค์ประกอบการพัฒนาที่อยู่อาศัยให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป (สมิทธิ์ เงิน, 2557)

การตัดสินใจซื้อสังฆาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัย มูลค่า 20 - 80 ล้านบาท ในเขตพื้นที่ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต พบว่า อยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด แบบบ้าน รองลงมา คือ การคมนาคม และคุณภาพงานก่อสร้าง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชื่นสุนน พลสมักร ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อบ้านจัดสรรของผู้บริโภคในจังหวัดภูเก็ต ผลการการศึกษาพบว่า ปัจจัยในการเลือกซื้อบ้านจัดสรรในจังหวัดภูเก็ตให้ความสำคัญมากที่สุด คือ แบบบ้านที่มีความทันสมัย และวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้าง เหมาะกับสมาชิกในครอบครัว รูปแบบโครงการที่มีเอกลักษณ์ (ชื่นสุนน พลสมักร, 2563) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัครพงศ์ ศศอภิกวงศ์ ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อบ้านเดี่ยวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการศึกษาพบว่า ให้ความสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อบ้านมากที่สุด คือ แบบบ้าน วัสดุก่อสร้าง และขนาดพื้นที่ใช้สอยของบ้าน รองลงมา คือ ความปลอดภัย (อัครพงศ์ ศศอภิกวงศ์, 2563) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรเชษฐ์ เหล่าพูนสุข ที่ได้ศึกษาโครงการทางพิเศษหรือทางด่วนในจังหวัดภูเก็ต 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ช่วงกะทู้ - ป่าตอง และระยะที่ 2 ช่วงเมืองใหม่ - เกาะแก้ว - กะทู้ พบว่า โครงการทางด่วนในจังหวัดภูเก็ตทั้ง 2 ระยะ จะช่วยลดระยะทางและเวลาในการเดินทางลงได้ เมื่อเทียบกับการเดินทางตามเส้นทางปกติ เป็นตัวช่วยเพิ่มความสะดวกสบายและความรวดเร็วในการเดินทาง ให้แก่ประชาชนและนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างมาก ที่สำคัญเป็นการช่วยลดอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งการสนับสนุนการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต (สุรเชษฐ์ เหล่าพูนสุข, 2568)

องค์ความรู้ใหม่

การเลือกซื้อสังฆาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัยผู้เลือกซื้อประเมินความพร้อมของตนเองก่อน โดยเฉพาะความพร้อมด้านการเงิน ระยะเวลาในการทบทวนการตัดสินใจเลือกซื้อ ทำเลที่ตั้งต้องตอบโจทย์การอยู่อาศัย หรือเพื่อการลงทุน ทั้งในระยะสั้น หรือระยะยาวที่ต้องมองให้ครบทุกมุม ทุกมิติ เนื่องจากสังฆาริมทรัพย์ถือเป็นสินทรัพย์ที่มีมูลค่าสูง การเลือกทำเลจึงต้องศึกษาและสำรวจความต้องการของตลาดและกลุ่มเป้าหมายเป็นหลัก ปัจจัยหลักก็คงหนีไม่พ้นเรื่องความสะดวกในการเดินทาง รูปแบบโครงการให้เลือกหลากหลาย แต่การเลือก

รูปแบบโครงการในปัจจุบันและต่อจากนี้ไป นอกจากความชอบและตอบโจทย์กับไลฟ์สไตล์การใช้ชีวิตแล้ว คงต้องมองถึงการใช้ชีวิตในยุคที่เราอาจจะได้ใช้ชีวิตอยู่ติดบ้านมากขึ้น รองรับการใช้ชีวิตที่ต้องอยู่กับบ้านได้ด้วย เพราะฉะนั้นจากเดิมที่มักให้ความสำคัญกับห้องนอน หรือห้องครัว อาจต้องให้ความสำคัญกับห้องนั่งเล่น หรือห้องทำงานมากขึ้น ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 สำรวจความต้องการของตนเอง ว่าต้องการบ้านรูปแบบไหนที่เหมาะสมกับไลฟ์สไตล์ตนเอง ขั้นตอนที่ 2 ประเมินความพร้อมทางการเงิน ถือเป็นขั้นตอนสำคัญก่อนที่จะตัดสินใจซื้อที่พักอาศัย ประเมินความสามารถในการแบกรับภาระ

นอกจากนี้เมื่อเวลาผ่านไปสินค้าประเภทอสังหาริมทรัพย์ก็จะมีมูลค่าเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ตามศักยภาพของการพัฒนาทำเลนั้น ๆ ซึ่งหากนักลงทุนมีการศึกษา และวางแผนการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพย่อมโอกาสในการสร้างรายได้และกำไรจากธุรกิจอสังหาฯ ได้มากตามไปด้วย สำหรับการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ก็มีด้วยกันหลากหลายประเภทในการลงทุน ไม่ว่าจะเป็นที่ดินเปล่า อสังหาริมทรัพย์แนวราบ ได้แก่ ประเภทบ้านเดี่ยว ทาวน์โฮม ทาวน์เฮาส์ และอสังหาริมทรัพย์แนวตั้ง ได้แก่ คอนโดมิเนียม และอาคารพาณิชย์ ซึ่งการเลือกลงทุนของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกันออกไปตามประสบการณ์ ความถนัด ความชอบ รวมไปถึงทักษะในการเข้าถึงข้อมูลของอสังหาริมทรัพย์แต่ละประเภท อย่างเช่น สำหรับผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับวงการก่อสร้างอย่างวิศวกร ก็อาจจะมีข้อมูลเกี่ยวกับโครงการอสังหาริมทรัพย์เป็นจำนวนมากย่อมมีความได้เปรียบในการเข้าถึงข้อมูล ก่อนผู้อื่น

โดยการเลือกซื้ออสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัยจะสอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป ส่วนใหญ่ต้องใช้ชีวิตอยู่บ้านกันมากขึ้น จึงต้องการพื้นที่ใช้สอยที่เพิ่มขึ้นไว้สำหรับทำกิจกรรม ต่าง ๆ กับครอบครัว รวมทั้งหลาย ๆ บริษัทมีนโยบายให้พนักงานทำงานจากที่บ้าน (Work from Home) ซึ่งเป็นรูปแบบการทำงานที่มีการปรับตัว ทำให้ขนาดของที่อยู่อาศัยที่ใหญ่ขึ้น พื้นที่ใช้สอยมากขึ้น ตอบโจทย์มากกว่าปัจจัยอื่น ๆ และเป็นปัจจัยที่ผู้บริโภคถึงเป็นอันดับแรก พร้อมกับสิ่งอำนวยความสะดวกในโครงการ เพราะเมื่อต้องใช้ชีวิตอยู่บ้านกันมากขึ้น ความสะดวกสบายต่าง ๆ ที่หาได้ใกล้ ๆ ภายในโครงการ เพื่อการใช้ชีวิตที่มี Work Life Balance จึงมีความสำคัญและผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อบ้านที่พักอาศัยการออกแบบดีไซน์และการก่อสร้าง มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ เนื่องจากผู้บริโภคมีทัศนคติที่แบบบ้านและการก่อสร้าง นอกจากเรื่องความสวยงามแล้ว ยังสะท้อนตัวตนของผู้อยู่อาศัย รวมถึงการก่อสร้างที่มั่นใจถึงเรื่องโครงสร้างและความปลอดภัย จึงเป็นที่ต้องการ การเลือกซื้อที่ทำให้ตัดสินใจได้ง่ายคือผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์มีการออกโปรโมชั่น เช่น ลดราคา ช่วยผ่อน หรืออยู่ฟรี เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายและกระตุ้นการตัดสินใจ ซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อบ้าน และเมื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัยและถือเป็นโอกาสของการลงทุนที่มีความพร้อม เนื่องจากราคาที่อยู่อาศัยปรับตัวลดลง หากคิดที่จะซื้อเพื่อลงทุนหรือปล่อยเช่า ก็มีโอกาสดังกล่าวได้รับผลตอบแทนสูง ถือเป็นโอกาสของผู้ซื้อและนักลงทุนที่มีความพร้อม เนื่องจากราคาที่อยู่อาศัยปรับตัวลดลง หากคิดที่จะซื้อเพื่อลงทุนหรือปล่อยเช่า ก็มีโอกาสดังกล่าวได้รับผลตอบแทนสูง

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษา “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้ออสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัย มูลค่า 20 - 80 ล้านบาท ในเขตพื้นที่ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต” ค้นพบว่า การเลือกซื้อที่อยู่อาศัยที่มีมูลค่าสูง ราคาไม่ได้เป็นสิ่งที่ผู้ซื้อตัดสินใจเลือกซื้อ แต่มองในด้านโอกาส และศักยภาพของการออกแบบบ้านที่ตรงกับการดำเนินชีวิตและตอบโจทก์ผู้ซื้อมากที่สุด ปัจจัยอื่นแม้จะมีส่วนแต่สิ่งที่สร้างมูลค่า และสมประโยชน์ต่อตัวผู้ซื้อคือสิ่งสำคัญต่อการเลือกซื้ออสังหาริมทรัพย์ที่มูลค่า 20 - 80 ล้านบาท ดังนั้นผู้ประกอบการควรสร้างวิลล่าและบ้านพักตากอากาศที่มีการออกแบบบ้านสอดคล้องกับความต้องการของผู้หญิงในช่วงอายุ 40 - 50 ปี เนื่องจากเป็นกลุ่มที่ตัดสินใจเลือกซื้ออสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัยมูลค่า 20 - 80 ล้านบาทมากที่สุด ต้องจัดหาทำเลที่ตั้งโครงการอสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัย ในเขตพื้นที่ที่มีการคมนาคมสะดวกสบาย เช่น ใกล้สนามบิน ใกล้ห้างสรรพสินค้า แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต เนื่องจากพื้นที่จังหวัดภูเก็ตมีการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่อยู่อาศัยสามารถปรับเปลี่ยนจากที่พักเป็นการปล่อยให้เช่าสร้างรายได้ให้เจ้าของที่พักอาศัยตัดสินใจซื้อเพื่อการลงทุนง่ายขึ้น และวัสดุในการออกแบบและก่อสร้างต้องมีความทันสมัย และรองรับต่อความต้องการของผู้บริโภค เนื่องจากคุณภาพของวัสดุก่อสร้างจะส่งผลต่อระยะเวลาของที่พักอาศัยที่มีความคงทนแข็งแรง การบำรุงรักษา ความคุ้มค่าต่อราคาอสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัยที่มีมูลค่าสูง ทั้งนี้ควรศึกษาปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้ออสังหาริมทรัพย์ประเภทบ้านจัดสรรในจังหวัดอื่น ๆ ที่เป็นจังหวัดที่มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวของประเทศไทย ควรศึกษาการตัดสินใจลงทุนในอสังหาริมทรัพย์แนวราบ ได้แก่ ประเภทบ้านเดี่ยว ทาวน์โฮม ทาวน์เฮาส์ในพื้นที่ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต และควรศึกษาการตัดสินใจลงทุนในอสังหาริมทรัพย์แนวตั้ง ได้แก่ คอนโดมิเนียม และอาคารพาณิชย์ ในเขตพื้นที่ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ชื่นสมน พลสมักร. (2563). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อบ้านจัดสรรของผู้บริโภคในจังหวัดภูเก็ต. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการบริหารงานก่อสร้างและสาธารณูปโภค. มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ฐานเศรษฐกิจ. (2568ก). ปัจจัยเสี่ยงรุมเร้าเศรษฐกิจไทย. เรียกใช้เมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://www.thansettakij.com/blogs/columnist/editorial/616035>
- _____. (2568ข). อสังหาฯ ภูเก็ต 68 ค่ายยังโตสวนกระแส คอนโด-วิลล่า ทำเลทอง ฮอตปรอทแตก! เรียกใช้เมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://www.thansettakij.com/real-estate/616062>
- วิศรา สมะตะ. (2566). ปัจจัยการตัดสินใจเลือกซื้อที่อยู่อาศัยประเภทอาคารชุดพักอาศัยมือสองของกลุ่มคนเจนเนอเรชั่นวาย กรณีศึกษา พื้นที่ระหว่างสถานีรถไฟฟ้ามหานคร - สนามเป้า. ใน สารนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วีณา ธีระโสภณ. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อบ้านเดี่ยวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาพาณิชยศาสตร์และการบัญชี. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ศูนย์ข้อมูลวิจัยและประเมินค่าอสังหาริมทรัพย์ไทย. (2567). สถานการณ์ตลาดอสังหาริมทรัพย์ภูเก็ตล่าสุด 2567. เรียกใช้เมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://www.area.co.th/t/7867>
- ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ. (2568). ตลาดอสังหาริมทรัพย์ไทยปี 2567 - 2568 ยังเผชิญความท้าทายจาก ‘กำลังซื้อฟื้นตัวช้า’. เรียกใช้เมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://thestandard.co/market-focus-thai-property-67-68/>
- สมิทธิ์ เจิน. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออสังหาริมทรัพย์ ประเภทที่อยู่อาศัยในปี พ.ศ. 2557. ใน สารนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ การเมืองและการผังเมือง. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุรเชษฐ์ เหล่าพูลสุข. (2568). การทางพิเศษฯ ชู 2 โครงการเร่งรัด ประมูลปีนี้กว่า 3 หมื่นล้าน. เรียกใช้เมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://www.bangkokbiznews.com/business/economic/1160749>
- อักรพงศ์ ศศอภิววงศ์. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อบ้านเดี่ยวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจอาเซียน. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

การวิเคราะห์กลวิธีการสร้างโครงเรื่องในนวนิยายม่านหมอกสีน้ำเงิน*

ANALYSIS OF STRATEGIES FOR CREATING PLOTS IN THE NOVEL BLUE MIST

วิระวัลย์ ดีเลิศ*, ภัคจิรา กอบัว, ดาราวรรณ เกตวัลท์, วิภาพ คัญทัพ, จันทรรัตน์ ภคมาศ

Wirawan Deelert*, Pakjira Korbua, Darawan Ketwan, Wiphap Khanthap, Chantaratt Phakamat

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Liberal Arts, Bangkok Thonburi University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: nong00nung@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องการวิเคราะห์กลวิธีการสร้างโครงเรื่องในนวนิยายม่านหมอกสีน้ำเงิน เป็นงานวิจัยเชิงพรรณนา ศึกษาโครงเรื่องตามแนวคิดทฤษฎีการศึกษาวรรณกรรมไทย มาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์วัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการสร้างโครงเรื่องในนวนิยายม่านหมอกสีน้ำเงิน มีทั้งหมด 3 เรื่อง ได้แก่ เรื่องเมื่อยู เรื่องเพราะเจ้าเป็นตุ๊ด และเรื่องข้าวหน้าแกงกะหรี่ จากงานเขียนในหมวดหมู่นิยายที่มียอดผู้อ่านสูงสุดอย่างต่อเนื่องจากเว็บไซต์ www.readawrite.com ผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า โครงเรื่อง มี 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) กลวิธีการเปิดเรื่อง มี 2 กลวิธี ผู้แต่งเปิดเรื่องด้วยบทสนทนาเป็นมากที่สุด เป็นกลวิธีที่เรียกร้องความสนใจของผู้อื่นได้ดี รองลงมาเปิดเรื่องด้วยบรรยาย กลวิธีนี้มักเป็นการเริ่มต้นเล่าเรื่องอย่าง เรียบ ๆ แล้วค่อย ๆ ทวีความเข้มข้นของเรื่องขึ้น 2) กลวิธีการสร้างความขัดแย้งมี 2 กลวิธี พบความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับตัวเองมากที่สุด ซึ่งมีสาเหตุมาจากความแตกต่างระหว่างเพศ ปัญหาความรัก รองลงมาความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ ซึ่งมีสาเหตุมาจากต่างเผ่าพันธุ์ระหว่างมนุษย์กับงู และ 3) การปิดเรื่องแบบสุขนานุกรมทั้ง 3 เรื่อง แม้ว่าเนื้อเรื่องอาจมีเรื่องราวที่พลิกผันอยู่บ่อยครั้งแต่ท้ายที่สุดแล้วตัวละครเอกลงเอยด้วยกันอย่างมีความสุขสมหวัง กล่าวได้ว่านวนิยายหลากหลายความนิยมทางเพศ เป็นวรรณกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่ม “สาววาย หนุ่มวาย” เป็นตลาดนักอ่านใหม่ และขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็วในสังคมไทย นวนิยายจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ความบันเทิง สอดแทรกแนวคิดและการดำเนินเรื่องมุมมองทางสังคมวิถิใหม่ พร้อมเปิดทัศนคติเรื่องเพศแบบใหม่เพื่อสร้างความเข้าใจว่าความสัมพันธ์แบบรักเพศทางเลือกเป็นเรื่องปกติมนุษย์

คำสำคัญ: กลวิธีการสร้างโครงเรื่อง, นวนิยาย, ม่านหมอกสีน้ำเงิน

Abstract

The research on the analysis of plot creation strategies in the novel Blue Mist is descriptive. The study of plots, based on the theory of Thai literature analysis, is applied to this study. The objective is to analyze the plot creation strategies in Blue Mist, which consists of three stories.

"This includes the stories 'Miangoon,' 'Because My Sister is a Gay,' and 'Curry Rice' from the highest continuously read fiction category on the website www.readawrite.com. The research findings reveal that the story structure has three characteristics: 1) Opening techniques, which consist of two methods- the authors most frequently open with dialogue, which effectively captures the attention of others. The second method is to begin with narration, which typically smoothly starts the story and gradually increases the narrative's intensity. 2) Conflict-creation techniques consist of two methods. The most common conflict is between a person and themselves, stemming from gender differences and romantic issues. Following that, there is a conflict between humans and supernatural beings, arising from the interspecies differences between humans and snakes. and 3) The closing of the three stories is in a happy-ending format, where despite frequent plot twists, the main characters ultimately end up happily together. It can be said that novels with diverse sexual appeal are literature that meets the needs of the 'Yaoi girls and boys' group, representing a new and rapidly expanding readership in Thai society. Novels thus serve as entertainment while incorporating ideas and narrative perspectives that reflect new social pathways, along with promoting a new attitude towards sex to foster understanding that alternative sexual relationships are a normal part of human existence".

Keywords: Plotting Strategies, Novel, Blue Mist

บทนำ

วรรณกรรมเป็นสิ่งผูกพันกับสังคมและเป็นสมบัติร่วมของคนในสังคมทุกยุคทุกสมัย การศึกษาวรรณกรรมจึงต้องควบคู่กับสังคม วรรณกรรมมีความสัมพันธ์กับสังคม วรรณกรรมสะท้อน ประสบการณ์ชีวิตในยุคสมัย ไม่ว่านักเขียนจะจงใจสะท้อนสังคมหรือไม่ก็ตาม นักวิจารณ์บางคน จึงกล่าวว่า วรรณกรรมเป็นคั่นฉ่องแห่งยุคสมัย เนื่องจากเป็นภาพถ่ายชีวิตยุคสมัยเป็นภาพถ่ายทอด วิถีชีวิตในแต่ละสังคม (ตรีศิลป์ บุญขจร, 2560) เป็นงานศิลปะที่สร้างขึ้นจากจินตนาการผสมผสานกับความเป็นจริงทางสังคม และประสบการณ์ของผู้เขียนเอง และวรรณกรรมที่ดีจะต้องมีโครงเรื่องที่สมเหตุสมผล มีตัวละครที่สมจริง และลึกลงทางด้านอารมณ์ มีแก่นเรื่องที่แสดงถึงปรัชญาชีวิตที่จะกระตุ้นให้ผู้อ่านมองเห็นแก่นแท้ของชีวิตมนุษย์และทำความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ได้กล่าวว่านวนิยายเป็นผลผลิตทางวรรณกรรมของสังคมย่อมมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสังคมอย่างใกล้ชิด ทั้งนี้เพราะผู้เขียนวรรณกรรมกระทำบทบาทพร้อมกันอยู่ 2 บทบาท อย่างหนึ่งคือในฐานะผู้ผลิตวรรณกรรมและอย่างที่สองคือในฐานะหน่วยหนึ่งของสังคม (รินฤทัย สัจจพันธ์, 2560)

นวนิยายย่อมมีเนื้อหาสาระและความคิด อันดูซับซ้อนมาจากสังคม ทั้งนี้แม้ว่านวนิยายจะเกิดขึ้นมาจากจินตนาการของผู้เขียน โครงเรื่องและพฤติกรรมของตัวละครเป็นเรื่องราวที่ผู้เขียนสมมติคิดแต่งขึ้นก็ตาม แต่ผู้เขียนได้ถ่ายทอดมาจากบุคคลและพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริงในสังคมตามช่วงเวลาที่เขาเขียน ดังนั้น วรรณกรรมที่ถูกผลิตขึ้นจึงมักเกี่ยวโยงกับสถานการณ์และเวลาของการสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งถูกนำมาเป็นฉากของเรื่องราวต่าง ๆ ที่ผู้เขียนได้

สร้างสรรค์ จึงกล่าวได้อย่างชัดเจนว่าวรรณกรรมเป็นเครื่องมือสะท้อนสังคม นวนิยายยังเป็นวรรณกรรมบันเทิงคดีที่ได้รับความสนใจและความนิยมจากผู้อ่านอย่างกว้างขวางเห็นได้จากการที่หนังสือพิมพ์รายวัน รายสัปดาห์ และรายเดือนต่างก็ตีพิมพ์นวนิยายรวมทั้งมีการนำนวนิยายไปสร้างเป็นละครโทรทัศน์จำนวนมากซึ่งผู้ชมจะให้ความสนใจอย่างดี และสาเหตุที่เป็นเพราะนวนิยายเป็นเรื่องที่สะท้อนวิถีชีวิตและสังคมปัจจุบันเป็นเสมือนกระจกเงาบานใหญ่ที่สะท้อนให้รู้จักชีวิต รู้จักสังคม รู้จักมนุษย์ให้แง่คิดและคลายปัญหาใน บางครั้ง นอกเหนือจากมุ่งให้ความเพลิดเพลินแล้ว นวนิยายยังให้ความรู้ทางด้านจิตวิทยาแก่ผู้อ่านได้หลายประการ เช่น เรื่องจินตนาการ ความเพ้อฝัน และความเป็นไปไม่ได้ในชีวิตจริงยิ่ง นวนิยายเรื่องใดให้ข้อคิดอันเป็นประโยชน์แก่ชีวิตและชี้แนะให้เห็นความเป็นจริงในแง่มุมต่าง ๆ ก็ย่อมเป็นนวนิยายที่มีคุณค่าคงทนต่อกาลเวลายิ่งขึ้น ปัจจุบันได้เกิดวรรณกรรมใหม่ ๆ ขึ้นมามากมายหลากหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็น นวนิยาย เรื่องสั้น สารคดี หรือบันเทิงคดีต่าง ๆ วรรณกรรมเหล่านี้ล้วนเกิดจากอิทธิพลทางสังคมทั้งสิ้น เพื่อสนองตอบความต้องการของผู้อ่าน วรรณกรรมที่ได้รับความสนใจและเป็นที่นิยมสำหรับผู้อ่านโดยมากคือ นวนิยาย เนื้อหาของนวนิยายส่วนใหญ่เป็นการจำลองชีวิตจริงในสังคม มีนำปัญหาและความขัดแย้งภายในสังคมมานำเสนอต่อสาธารณะชนได้อย่างน่าสนใจ รวมถึงฉากและบรรยากาศของเรื่องที่มีความสมจริง อีกทั้งความน่าสนใจนวนิยายมักขึ้นอยู่กับตัวของนักเขียนเองว่ามีความสามารถที่สื่อสิ่งตัวเองต้องการ ให้แก่ผู้อ่านหรือผู้สนใจได้หรือไม่ (วิภา กงกะนันทน์, 2560) วรรณกรรมไทยสมัยใหม่ที่เริ่มต้นให้ความสนใจแนวเรื่องเกี่ยวกับอภัยุเพศนั้นเริ่มในยุคหลัง สงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อ ป.อินทรปาลิต เขียนเรื่องเกี่ยวกับกะเทยจำนวนมาก เช่น ลักเพศ ตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2490 นางกะเทย ตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2493 กะเทยสาว ตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2498 ชาวเกย์ ตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2511 เพื่อสร้างรายได้ให้มากที่สุด แนวเรื่องเกี่ยวกับอภัยุเพศเป็นตอนลงในนิตยสาร และต่อมาได้พิมพ์รวมเล่ม เช่น งานเขียนของ กฤษณา อโศกสิน เธอเป็นนักประพันธ์สตรีที่นิยมเขียนนวนิยายรักคนแรกที่ทำให้ความสนใจแนวเรื่องเกี่ยวกับเกย์ เลสเบียน และคนข้ามเพศ เช่นเรื่อง บัลลังก์ไยบัว ตีพิมพ์เป็นตอนระหว่าง พ.ศ. 2514 - 2515 ประตูปิดตาย ตีพิมพ์เป็นตอนระหว่างพ.ศ. 2517- 2518 รูปทอง ตีพิมพ์เป็นตอนระหว่าง พ.ศ. 2530 - 2531 (วรรณะ หนูหมื่น, 2552)

สังคมไทยมีวรรณกรรมของกลุ่มเพศทางเลือกซึ่งเป็นผลงานวรรณกรรมที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อสนองตอบ ความต้องการของกลุ่มเพศทางเลือก พฤติกรรมรักร่วมเพศเป็นที่กล่าวถึงกันอย่างแพร่หลาย ไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ หรือสื่ออื่น ๆ โดยเฉพาะในสังคมเมืองมักมีให้เห็นเด่นชัดมากขึ้น อย่างไรก็ตาม พฤติกรรมเหล่านี้มิใช่เพิ่งจะเริ่มปรากฏหากแต่มีให้เห็นทุกยุคทุกสมัย พบว่า ในสังคมไทยมีวรรณกรรมของกลุ่มเพศทางเลือกซึ่งเป็นผลงานวรรณกรรมที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อสนองตอบ ความต้องการของกลุ่มเพศทางเลือกหรือเพศที่สามเช่น เกย์ กะเทย เลสเบียน เป็นต้น วรรณกรรมของกลุ่มเพศทางเลือกถูกมองว่าเป็น “วรรณกรรมใต้ดิน” สังคมไทยปัจจุบันอาจยังไม่ให้การยอมรับและถูกผลักออกไปจากศูนย์กลางของสังคมแต่ในขณะเดียวกันก็ปฏิเสธถึงการมีอยู่ของวรรณกรรมประเภทนี้ไม่ได้ (อิงอร สุพันธ์ุณิษ, 2554) ได้ยืนยันถึงความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมเป็นเรื่องที่ไม่อาจปฏิเสธได้วรรณกรรมได้ถูกใช้เป็นเครื่องมือสะท้อนประสบการณ์ชีวิตในยุคสมัยไม่ว่านักเขียนจะจงใจสะท้อนสังคมหรือไม่ก็ตาม ทั้งยังกล่าววว่าวรรณกรรมรักร่วมเพศปรากฏขึ้นมาในสังคมไทยในช่วงเวลาพ.ศ. 2516 - 2525 เป็นต้นมา โดยนักเขียนหลายคน ได้เขียนนวนิยายที่มีเนื้อหาและตัวละครเกี่ยวกับเรื่องรักร่วมเพศออกมาหลายเรื่อง เช่นการสร้างสรรคนวนิยายที่มีแก่นเรื่องหรือตัวละครหลักเป็นตัวละครเพศทางเลือกและไม่ตั้งใจ เช่นการสร้างตัวละครที่เป็นเพศทางเลือกมาเป็น ตัวประกอบในนวนิยายเรื่องนั้นเพื่อสร้างสีสันให้แก่เรื่องนั้น ๆ เป็นต้น

ต่างก็เป็นสิ่งสะท้อนภาพสังคมและแสดงให้เห็นถึงการมีอยู่ของกลุ่มเพศทางเลือกที่เคลื่อนไหวอยู่ สังคมไทยปัจจุบันเป็นสังคมที่เปิดกว้างต่อการให้เสรีภาพความเท่าเทียมกันทางเพศมากกว่าในอดีต เนื่องมาจากการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และ พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติคุ้มครองบุคคลจากการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมในเรื่องเพศ สภาพทางกายและสถานะของบุคคลไว้อย่างกว้าง ๆ (มาตรา 30) และสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น (สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2540) จึงส่งผลให้สังคมเปิดกว้างให้เพศทางเลือกมีพื้นที่ในสังคมมากยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตามกรอบของเรื่องความรักยังถูกขีดวงด้วยกรอบของสังคม ที่ผูกยึดติดกับคำว่าความเหมาะสมเพศคือตัวแปรหลัก ความรักคือตัวแปรตาม และการยอมรับของสังคมคือตัวแปรที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อใช้ควบคุมแนวคิดของคนส่วนใหญ่เพื่อให้เป็นไปตามค่านิยมที่ถ่ายทอดสืบต่อจากรุ่นหนึ่งสู่อีกหนึ่งเมื่อสังคมไม่ยอมรับในความลื่นไหลทางเพศที่ถูกจำกัดเอาไว้เพียงแคชายและหญิงเท่านั้นที่สามารถรักกันได้อย่างเปิดเผย (บงกชกร ทองสุก, 2560) ความเจริญก้าวหน้าในเทคโนโลยีต่าง ๆ ทั้งสื่ออินเทอร์เน็ตและสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ทำให้ผู้คนในสังคมสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลและสามารถรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มสังคมออนไลน์ในลักษณะต่าง ๆ เพื่อเป็นพื้นที่ที่แสดงความเห็นแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเป็นพื้นที่ที่เปิดสำหรับสร้างสรรค์ผลงานวรรณกรรมของนักเขียนพบว่า ปัจจุบันมีเว็บไซต์ www.readawrite.com เป็นยอดนิยมที่นักเขียนวรรณกรรมรุ่นใหม่ที่มีก่นำเสนองานเขียนผ่านออนไลน์ โดยเฉพาะงานเขียนประเภทนวนิยายแนวเพศทางเลือก ซึ่งเป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่ทั้งคนในสังคมและ ใช้ในการถ่ายทอดวิถีชีวิต อารมณ์ความรู้สึกตลอดจนมุมมองที่คนในสังคมมีต่อเพศทางเลือกและทางเลือกมีต่อตนเองและสังคม นวนิยายสะท้อนสังคมเพศทางเลือกก็เป็นนวนิยายประเภทหนึ่งที่กำลังได้รับความนิยม อัตลักษณ์ทางเพศไม่ใช่สิ่งที่มีเอกภาพแต่ผันแปรไปตามบริบทที่แวดล้อมตัวบุคคล ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าพื้นที่ทางสังคมจึงมีส่วนสำคัญต่อการส่งผลทางการดำเนินชีวิตของเพศทางเลือกโดยการทำความเข้าใจความหลากหลายทางเพศที่มีอยู่ในสังคมจะช่วยส่งผลให้คนในสังคม มีคุณภาพชีวิตที่ดีสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข จัดความหลากหลายสู่ความเท่าเทียมกันในสังคม (นฤพนธ์ ดัวงวิเศษ., 2563)

www.readawrite.com เป็นเว็บไซต์ที่เขียนนวนิยายแนวเพศทางเลือกที่ได้รับความนิยมจากผู้เข้าอ่านเป็นนักเขียนนามปากกา ม่านหมอกสีน้ำเงิน เป็นนักเขียนนวนิยายแนวเพศทางเลือกที่มีผู้สนใจอ่านมากที่สุดและเป็นเรื่องที่แต่งจนจบไม่มีภาคต่อ ตรวจสอบจากยอดสถิติผู้อ่านเข้าอ่าน พบว่า มี 3 เรื่องได้แก่ 1) เมียงู 2) เพราะเจเป็นตุ๊ด และ 3) ข้าวหน้าแกงกะหรี่ ความน่าสนใจของนวนิยายแนวเพศทางเลือกดังรายละเอียดข้างต้น ส่งผลให้ผู้อ่านที่สนใจศึกษาวิธีการสร้างโครงเรื่องซึ่งในด้านหนึ่งทำให้มองเห็นการพัฒนาของโครงเรื่องและอีกด้านหนึ่งยังคงมีเอกภาพตามแนวทางการเขียนวรรณกรรมอย่างสมบูรณ์ ส่งผลให้นวนิยายของม่านหมอกสีน้ำเงินนี้มีความเหมาะสมอย่างยิ่งในการนำมาเป็นตัวบทในการศึกษาวิจัยประเด็นกลวิธีการสร้างโครงเรื่อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการสร้างโครงเรื่องในนวนิยายม่านหมอกสีน้ำเงิน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีการวิจัย โดยนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยตามประเด็น ต่อไปนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเว็บไซต์ www.readawrite.com เป็นเว็บไซต์ที่เขียนนวนิยายแนวเพศทางเลือกที่ได้รับความนิยมจากผู้เข้าอ่านเป็นนักเขียนนามปากกาม่านหมอกสีน้ำเงิน มีผู้สนใจอ่านมากที่สุดและเป็นเรื่องที่แต่งจบสมบูรณ์ เป็นกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้วิจัยได้ตรวจสอบจากสถิติตั้งแต่ปี 2564 - 2565 พบว่า ผู้อ่านเข้าอ่าน มี 3 อันดับจากทั้งหมด 30 เรื่อง ได้แก่ 1) ข้าวหน้าแกงกะหรี่ (ม่านหมอกสีน้ำเงิน, 2565ค) 2) เพราะเจเป็นตุ๊ด (ม่านหมอกสีน้ำเงิน, 2564ข) และ 3) เมียงู (ม่านหมอกสีน้ำเงิน, 2564ก)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษา ตำรา เอกสาร วิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการสร้างโครงเรื่องเพื่อนำมาเป็นแนวคิดในการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษา จากนั้นได้ศึกษากลุ่มตัวอย่างในการวิจัยทั้ง 3 เรื่องอย่างละเอียด รวบรวมข้อมูลจากตัวบท (Text) เฉพาะเนื้อหาในนวนิยายม่านหมอกสีน้ำเงินอย่างละเอียด หลังจากตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากนั้นผู้วิจัยรวบรวมมาเป็นข้อมูล โดยแสดงตารางสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสารประเภทพรรณนา สำหรับการศึกษาทฤษฎีการสร้างโครงเรื่อง วิเคราะห์ข้อมูลจากตัวบท (Text) ผู้วิจัยอ้างอิงองค์ประกอบของวรรณกรรม ในทฤษฎีการสร้างโครงเรื่องในนวนิยายผีชุด Six Scream ของภาคินี (ปรีชญา สุขมี, 2562) รวมทั้งศึกษารอบแนวคิดโดยยึดตามหนังสือจากทฤษฎีวรรณคดีกับการวิจารณ์วรรณกรรม (ธัญญา สังขพันธานนท์, 2559) ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ กลวิธีการเปิดเรื่อง กลวิธีการสร้างความขัดแย้ง และกลวิธีการปิดเรื่อง

ผลการวิจัย

1. กลวิธีการเปิดเรื่อง

การเปิดเรื่อง เป็นจุดเริ่มต้นของเรื่อง ซึ่งถือเป็นตอนสำคัญที่ดึงดูดความสนใจของผู้อ่านให้ติดตามเรื่องราว ซึ่งมีกลวิธีการเปิดเรื่องหลากหลายวิธี ในนวนิยายม่านหมอกสีน้ำเงิน พบว่า กลวิธีการเปิดเรื่องการเปิดเรื่องด้วยบทสนทนา และการเปิดเรื่องด้วยการบรรยาย

ตารางที่ 1 สรุปผลการวิเคราะห์กลวิธีการเปิดเรื่องในนวนิยายม่านหมอกสีน้ำเงิน

1. กลวิธีการเปิดเรื่อง	เมียงู	เพราะเจเป็นตุ๊ด	ข้าวหน้าแกงกะหรี่	รวม
1. เปิดเรื่องด้วยการบรรยาย			✓	1 เรื่อง
2. เปิดเรื่องด้วยบทสนทนา	✓	✓		2 เรื่อง
3. เปิดเรื่องด้วยการพรรณนา				
4. เปิดเรื่องด้วยนาฏการหรือการกระทำของตัวละคร				
5. เปิดเรื่องด้วยสุภาษิต คำพังเพย คำคม				

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์กลวิธีการเปิดเรื่องในนวนิยายม่านหมอกสีน้ำเงิน

1.1 การเปิดเรื่องด้วยบทสนทนาเป็นกลวิธีที่ผู้แต่งใช้ในการเปิดเรื่องมากที่สุด จำนวน 2 เรื่อง ผู้แต่งเปิดเรื่องด้วยบทสนทนา รองลงมา การเปิดเรื่องด้วยการบรรยาย วิธีนี้มักเป็นการเริ่มต้นเล่าเรื่องอย่างเรียบ ๆ แล้วค่อย ๆ ทวีความเข้มข้นของเรื่องขึ้นเป็นลำดับอาจเป็นการบรรยาย ฉาก ตัวละคร

เรื่องเพราะเจ้เป็นตุ๊ด ใช้กลวิธีการเปิดเรื่องด้วยด้วยบทสนทนา คำพูดของการเรียกจากเจ้าของร้าน และทำให้ผู้ที่ฟังได้นึกรำพันถึงตัวเองมีข้อความปรากฏ ดังนี้

“มินนี่ ๆ ๆ ๆ” เจ้าของชื่อนี้หันไปตามเสียงเรียก ในขณะที่ยังถือลิปสติกสีสดอยู่ในมือ และยังทาได้ไม่ถึงครึ่งปากเท่านั้น เธอทำหน้าไม่พอใจนิดหน่อยใส่เจ็กอล์ฟ เจ้าของร้านเหล้าหลังมอดัง ซึ่งยืนกอดอกอยู่หน้าห้องแต่งตัวอย่างไม่เกรงกลัว แน่نونว่าเธอไม่ใช่คนไม่มีมารยาทหรืออะไรเทือกนั้น แต่ทำงานที่นี้มานานและสนิทกับเจ็กอล์ฟมากพอตัว

จากข้อความข้างต้น ผู้เขียนเปิดเรื่องด้วยบทสนทนา ด้วยเสียงเรียกจากเจ้าของร้านที่เร่ร่อน ทำให้อีกฝ่ายแสดงท่าที อารมณ์รู้สึกไม่พอใจ การเปิดเรื่องด้วยบทสนทนา เป็นวิธีเรียกอารมณ์ความสนใจกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความใคร่รู้และอยากติดตามเรื่องไปจนจบ

1.2 การเปิดเรื่องด้วยการบรรยาย เรื่องข้าวหน้าแกงกะหรี่ ใช้กลวิธีการเปิดเรื่องโดยการบรรยายถึง บรรยากาศ ช่วงเวลาและสถานที่ มีข้อความปรากฏ ดังนี้

วันธรรมดาคือวันที่ใครหลายคนมักจะเกลียดที่สุดเพราะต้องทำหน้าที่ของตัวเองโดยไม่อาจใช้ข้ออ้าง อื่น ๆ ได้ทุกคนต่างมีภาระที่แตกต่างกันไปตามช่วงอายุและเส้นทางที่ตัวเองเลือกทั้งไปทำงานไปเที่ยวและไปเรียน ส่วนเด็กผู้หญิงหน้าตาจิ้มลิ้มอย่างเธอนั้นทันทีที่ตื่นมาในเวลาหกโมงตรงก็ต้องรีบทำธุระและแต่งตัวในชุดที่แสดงถึงตำแหน่งของตัวเอง ตำแหน่งอนาคตของชาติ

จากข้อความข้างต้น ผู้เขียนเปิดเรื่องด้วยการบรรยายทางลักษณะกายภาพ ความรู้สึก อารมณ์ มุ่งเน้นเน้นการให้เห็นถึงพฤติกรรมซึ่งสะท้อนความรู้สึกความนึกคิดของหน้าที่ ภาระความรับผิดชอบที่มีต่อตัวเอง การให้กำลังใจตัวเองในเชิงบวกทำให้เกิดความสมจริงของเนื้อหาทำให้เกิดความน่าสนใจชวนติดตาม

2. กลวิธีการสร้างความขัดแย้ง

ความขัดแย้ง คือ สิ่งที่เกิดจากการต่อสู้ ซึ่งเป็นการต่อสู้ภายนอกหรือภายในจิตใจของตัวละครก็ได้ การต่อสู้กันระหว่างสองฝ่ายจะทำให้เรื่องราวดำเนินไปอย่างน่าสนใจและชวนติดตามให้ทราบผลในตอนจบเรื่อง นวนิยายในนวนิยายมันหมอกสีน้ำเงินพบความขัดแย้ง 2 ประเภท ได้แก่ ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ซึ่งพบในนวนิยายจำนวน 2 เรื่อง และความขัดแย้งที่เกิดจากสาเหตุภายนอก เป็นความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ จำนวน 1 เรื่องตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 สรุปผลการวิเคราะห์กลวิธีการสร้างความขัดแย้งในนวนิยายมันหมอกสีน้ำเงิน

2.กลวิธีการสร้างความขัดแย้ง	เมื่อยุ	เพราะเจ้เป็นตุ๊ด	ข้าวหน้าแกงกะหรี่	รวม
1. ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์				
2. ความขัดแย้งกับตัวเอง		✓	✓	2 เรื่อง
2. ความขัดแย้งที่เกิดจากสาเหตุภายนอก	✓			1 เรื่อง
(ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ)				

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์กลวิธีการสร้างความขัดแย้งในนวนิยายม่านหมอกสีน้ำเงิน

2.1 ความขัดแย้งกับตัวเอง คือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของตัวละคร ก่อให้เกิดความทุกข์หรือความสับสนวุ่นวายในใจ ส่วนมากมักจะเป็นการต่อสู้ระหว่างความปรารถนาจะกระทำอย่างหนึ่งกับความรู้สึกผิดชอบชั่วดีว่าการกระทำนั้นในนวนิยายม่านหมอกสีน้ำเงินพบความขัดแย้งกับตัวเองที่เป็นความขัดแย้งของโครงเรื่องหลักมีสาเหตุของความขัดแย้ง มาจาก 2 สาเหตุ ดังนี้

2.1.1 ความขัดแย้งที่มีสาเหตุมาจากความแตกต่างระหว่างเพศ

เรื่อง เพราะเจ้เป็นตุ๊ด เป็นความขัดแย้งที่มีสาเหตุมาจากความแตกต่างระหว่างเพศระหว่างผู้หญิงกับกะเทยที่มีความรักต่อกัน มีข้อความปรากฏ ดังนี้

ใครจะไปคิดคิดว่าวันหนึ่ง มินนี่ ตุ๊ดสาวหน้าหวานที่เหมือนผู้หญิงจนผู้ชายเหลียวมองจะดันมาหัวนัวกับอ๊แต่เด็กผู้หญิงหน้าใสคนเดียว แอ้มเธอทำหน้าออกไปแล้วด้วยนะ!

ด้วยสัญชาตญาณของมินนี่จึงรู้แน่ชัดว่าคนตรงหน้าต้องมาด้วยเจตนาที่ไม่ดีแน่ ยิ่งเมื่อเธอเงยหน้าขึ้นมาแล้วเห็นว่าเป็นอดีตแฟนสาวของเคมีตกใจมดคิ้วกันที่ยังไม่ทันที่คนโตกว่าจะได้เอ่ยถามว่า หล่อนมีธุระอะไรกับเธอก็ต้องเบิกตากว้างเมื่ออีกฝ่ายง้างมือเหวี่ยงลงมาเต็มแรง แต่ด้วยความเร็วของตัวเองจึงสามารถคว้าข้อมือเล็กไว้ได้ทัน

“อย่าคิดจะทำอะไรโง่ ๆ ” เธอทอดเสียงต่ำ

“ แกไข่ม้อยที่จัดฉากให้เคมีมาเจอฉัน!”

“ ทำไมฉันต้องทำแบบนั้น ” เธอขมวดคิ้วอย่างไม่เข้าใจ

“ก็เพราะอยากได้นะสิที่ที่เคมีทำท่าเหมือนสนใจแค่เพราะอยากลองคุยกับกะเทยแค่นั้นแหละเดียวเขาต้องกลับมาหาฉันแน่นอน” หล่อนสะบัดมือออกแล้วเซิดหน้าอย่างมั่นใจคนโตกว่าคิ้วกระตุกเพราะคำพูดของอีกฝ่ายช่างแทงใจเธอเหลือเกินนั่นคือสิ่งที่มินนี่กลัวที่สุดเพราะอีกฝ่ายยังเป็นเด็ก เพราะความแตกต่างทางเพศทำให้มินนี่รู้สึกว่าเคมีอาจจะแค้นมาเล่น ๆ กับเธอ จึงทำให้เธอไม่กล้าที่จะเปิดใจ

จากข้อความข้างต้น ผู้เขียนสร้างความขัดแย้งที่เกิดเป็นปมในใจของตัวละคร มาจากสาเหตุความแตกต่างระหว่างเพศที่ก่อให้เกิดปัญหาให้ตัวละครสับสนและไม่มั่นใจในความสัมพันธ์แบบรักต่างเพศทำให้เกิดความไม่มั่นใจ ในคู่สัมพันธ์ว่าจะเปลี่ยนรสนิยมหรือยอมรับในความรู้สึกหรือยอมรับในเพศวิถีที่เปลี่ยนไป

2.1.2 ความขัดแย้งที่มีสาเหตุมาจากปัญหาความรัก

เรื่อง ข้าวหน้าแกงกะหรี่ เป็นความขัดแย้งที่มีสาเหตุมาจากปัญหาความรัก มีข้อความปรากฏ ดังนี้

ถึงจะรักกันขนาดไหน แต่หลายครั้งความทรงจำในอดีตที่ไม่อาจปล่อยวางได้ ก็มักมาทำลายความสัมพันธ์ของคนสองคนครั้งนี้ก็เช่นกัน กังวลทุกครั้งที่จะจับมือกอดหรือจูบน้องกลัวไปต่าง ๆ นานา ว่าความคิดของอีกฝ่ายอาจจะจินตนาการถึงเรื่องในอดีตก็ได้และเธอไม่คิดว่าความสัมพันธ์แบบนี้มันจะไปได้นานเลย แอ้มความรักไม่ใช่แค่เรื่องของคนสองคนในเมื่อน้องยังมีครอบครัวที่แสนเพอร์เฟคซึ่งไม่รู้ว่าจะรับเรื่องนี้ได้หรือไม่ ไหนจะเพื่อนและคน อื่น ๆ ที่จะมองน้องอีกยอมปล่อยน้องไปเจอคนอื่นยังดีกว่า

จากข้อความข้างต้น ผู้เขียนสร้างความขัดแย้งที่มีสาเหตุมาจากปัญหาความรัก เกิดเป็นปมในใจของตัวละคร ภายใต้งานจิตสำนึกของตัวละครมีความรู้สึกสับสน กังวล ความสับสนวุ่นวายในใจเป็นความ

ขัดแย้งที่เกิดขึ้นนำเสนอแบบใช้กระแสสำนึกโดยเน้นที่ความรู้สึกนึกคิดของตัวละคร ความกลัวคนที่รักไม่ยอมรับในอาชีพค้าบริการ

2.2 ความขัดแย้งที่มนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ

ความขัดแย้งที่มนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติเป็นความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับพลังภายนอกที่อยู่ล้อมรอบตัว เช่น การต่อสู้กับภัยธรรมชาติ สังคม ศัตรู รวมไปถึงความขัดแย้งกับชะตากรรมของตนเองในนวนิยาย ในม่านหมอกสีน้ำเงินพบความขัดแย้งมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติโดยมีสาเหตุของความขัดแย้งมาต่างเผ่าพันธุ์ระหว่างมนุษย์กับภู

จากเรื่องเมียง มีข้อความปรากฏ ดังนี้

“ม...หมายความว่ายังไง”

หัวใจของคนฟังปีรต์มากขึ้นเรื่อย ๆ ราวกับรู้คำพูดที่กำลังจะออกจากปากของเพื่อนสาวมัน คืออะไรน้ำตาจึงได้ไหลนองหน้าอย่างไม่เจสกะกดกลั้นไว้ได้มีข้างหนึ่งเองก็กำผ้าห่มที่คลุมขาไว้แน่นเพื่อเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจเพียงอย่างเดียวของตัวเอง

(เห่อ.. เอ็มเจฟังนะ) “...”

(มันจะตายถ้ายังอยู่กับแกเพราะฉะนั้นแกต้องปล่อยมันไป)

“ปล่อยแบบไหน”

(ให้มันกลับไปอยู่ที่ของมันต่างคนต่างอยู่)

“แต่...” (เจแกต้องเข้าใจนะคนกันจูรักกันไม่ได้)

ทำไมจะรักไม่ได้ละ เธอก็รักมันอยู่นี่ไง

จากข้อความข้างต้น ผู้เขียนสร้างความขัดแย้งที่มนุษย์กับสิ่งเหนือความแตกต่างของสิ่งที่เหนือธรรมชาติทำให้ตัวละครต้องยอมรับชะตากรรมที่ไม่อาจจะต้องยอมรับในการพลัดพรากที่อาจไม่ได้อยู่ด้วยกัน

3. กลวิธีการปิดเรื่อง

การปิดเรื่อง เป็นเหตุการณ์ที่เข้าสู่การคลี่คลายปัญหาอย่างสมบูรณ์ อาจจบลงด้วยความสุข ความเศร้า ความคาดไม่ถึง หรือทิ้งปมปัญหาให้ผู้อ่านคิดเอาเอง ในนวนิยายม่านหมอกสีน้ำเงิน ทั้ง 3 เรื่องปรากฏกลวิธีการปิดเรื่อง 1 วิธี ได้แก่ การปิดเรื่องแบบสุขนานุกรมตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 สรุปผลการวิเคราะห์กลวิธีการปิดเรื่องในนวนิยายม่านหมอกสีน้ำเงิน

3. กลวิธีการปิดเรื่อง	เมียง	เพราะเจ เป็นตุ๊ด	ข้าวหน้าแก กะหรี่	รวม
1. การปิดเรื่องแบบหักมุม	-	-	-	-
2. การปิดเรื่องแบบโศกนาฏกรรม	-	-	-	-
3. การปิดเรื่องแบบสุขนานุกรม	✓	✓	✓	3 เรื่อง
4. การปิดเรื่องแบบทิ้งปัญหาไว้ให้คิด	-	-	-	-

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์กลวิธีการปิดเรื่องในนวนิยายม่านหมอกสีน้ำเงิน

3.1 การปิดเรื่องแบบสุหนาฏกรรมคือการปิดเรื่องของนวนิยายทั้ง 3 เรื่อง คือ เพราะเจ้เป็นตุ๊ดเมียงู และข้าหน้าแกงกะหรี่ ใช้วิธีการปิดเรื่องแบบสุหนาฏกรรมข้อความปรากฏ ดังนี้

เอ้มเจ้รู้สึกขอบคุณความยากลำบากในชาติก่อนที่จะร่างคำมั่นสัญญาในชาตินี้ขอบคุณเจ้าไวท์ที่อดทนบำเพ็ญเพียรอย่างยากลำบากเพื่อให้ได้มาพบเธอขอบคุณตัวเองที่ยอมเปิดใจให้เงือกสีขาวน่ากลัวซึ่งพอรู้จักก็ตกหลุมรักมันเข้าอย่างจัง จากความคิดที่ว่าทุกอย่างมีกฎในตัวเองแม้กระทั่งความรักตอนนี้ไม่ใช่แล้วไม่ว่าจะเป็นใครรวยจนแก่หรือเด็กกระทั่งว่าคนหรือสัตว์ว่าทุกอย่างไม่มีข้อยกเว้น มีเพียงความรักที่มอบให้กันเท่านั้นเธอจะไม่มีความผิดสิ้นความรักของคนอื่นจากความคิดของตัวเองอีกแล้ว เพราะมันใช้กับความรักไม่ได้ความรักงหา คือ กฎที่แท้จริง

จากข้อความข้างต้น ผู้เขียน การจบเรื่องด้วยความสุขหรือความสำเร็จของตัวละคร การจบเรื่องด้วยความสุขหรือสิ่งที่ตั้งใจ ประสบความสำเร็จ สามารถแก้ไขได้ถึงแม้ว่ามีเรื่องราวที่พลิกผันอยู่บ่อยครั้งแต่ท้ายที่สุดแล้ว ลงเอยด้วยกันอย่างมีความสุข สมหวัง

อภิปรายผล

จากการศึกษา กลวิธีการสร้างโครงเรื่องในนวนิยายมานหมอกสีน้ำเงินสังเกตได้ว่าผู้แต่งเปิดเรื่องด้วยบทสนทนาเป็นกลวิธีที่ใช้มากที่สุด กลวิธีนี้เรียกร้องความสนใจของผู้อ่านได้ดี เพราะถ้อยคำที่ตัวละครใช้สนทนาโต้ตอบกัน เป็นองค์ประกอบสำคัญของเรื่องเพราะช่วยให้ผู้อ่านได้ทราบถึงแนวคิดของผู้แต่ง เข้าถึงบุคลิกลักษณะของตัวละคร ข้อขัดแย้งระหว่างตัวละคร องค์ประกอบของวรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีที่ได้รับรางวัลชนะเลิศรางวัลหนังสือดีเด่นของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รางวัลแว่นแก้ว และรางวัลนายอินทร์อวอร์ดระหว่างปีพุทธศักราช 2546 - 2555 พบว่า ลักษณะของวรรณกรรมเยาวชนโดยส่วนใหญ่มักมีโครงเรื่องที่ไม่ซับซ้อน คำพูดของตัวละครที่ใช้โต้ตอบกันในเรื่อง บทสนทนานับเป็นองค์ประกอบสำคัญของเรื่องบันเทิงคดีได้ประการหนึ่ง รองลงเปิดเรื่องด้วยการบรรยาย วิธีนี้มักเป็นการเริ่มต้นเล่าเรื่องอย่างเรียบ ๆ แล้วค่อย ๆ ทวีความเข้มข้นของเรื่องขึ้นเป็นลำดับอาจเป็นการบรรยาย ฉาก ตัวละคร การเปิดเรื่องแต่ละเรื่องจึงได้หลากหลายอรรถรสโดยไม่จำเจ สอดคล้องกับการศึกษาของ เกศินี จุฑาวิจิตร ได้อธิบายถึงการเขียนเพื่อเล่าเรื่องว่าเป็นการเขียนที่ผู้เขียนมีเจตนาเสนอเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นรวมทั้งประสบการณ์ที่ได้รับโดยอาจจะเป็นการเล่าตามลำดับเวลาหรือ เล่าตามลำดับความสำคัญ หรืออาจเป็นการเขียนที่มุ่งเสนอหรือแนะนำเรื่องราวของบุคคล (เกศินี จุฑาวิจิตร, 2552)

กลวิธีการสร้างความขัดแย้ง ได้แก่ความขัดแย้งกับตัวเองและความขัดแย้งที่มนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ พบว่า ความขัดแย้งกับตัวเองพบมากที่สุด เกิดขึ้นภายในจิตใจ ก่อให้เกิดความทุกข์หรือความสับสนวุ่นวายในใจมาจากสาเหตุความแตกต่างระหว่างเพศ จากปัญหาความรัก รองลงมาความขัดแย้งที่มนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ เป็นความขัดแย้งต่างเผ่าพันธุ์ระหว่างมนุษย์กับงู ความแตกต่างของสิ่งที่เหนือธรรมชาติทำให้ตัวละครต้องยอมรับชะตากรรมที่ไม่อาจจะต้องยอมรับในการพลัดพรากที่อาจไม่ได้อยู่ด้วยกัน ซึ่งความขัดแย้งนับเป็นองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินเรื่อง ดวงมน จิตรจางง กล่าวไว้ว่า ความขัดแย้งว่าเมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นในตัวตัวละคร ระหว่างตัวละคร หรือ ตัวละครกับสิ่งอื่น ๆ หมายความว่าได้เกิดปมปัญหาขึ้น ผู้เขียนจะต้องแสดงให้เห็น ว่า

ปมปัญหาความขัดแย้งนั้นมาจากสาเหตุใดและคลี่คลายไปอย่างไร (ดวงมน จิตรจำนงค์, 2560) สอดคล้องกับการศึกษาของ สุริยา คำกุนะ ได้ศึกษาเรื่อง คำพิพากษา: กลวิธีการนำเสนอความขัดแย้งกล่าวว่าการนำเสนอปัญหาความขัดแย้งเหล่านี้สามารถทำให้เห็นความขัดแย้งของตัวละครกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจนและมีความสมจริงตามธรรมชาติการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคมที่จะต้องต่อสู้และเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบข้างให้เข้าใจอย่างถ่องแท้เพื่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสมบูรณ์ (สุริยา คำกุนะ, 2559)

กลวิธีการปิดเรื่องแบบสุขนานุกรมเป็นจุดที่น่าสนใจถึงการแสดงออกเรื่องของการความรัก มิมีรูปภาพ มีการทู่เทเพื่อให้ได้มาซึ่งความรักหรือความรักที่บริสุทธิ์ ถึงแม้จะลงเอยด้วยการรักกันหรือไม่ก็ตามเป็นการสะท้อนภาพสังคมในอุดมคติที่คาดหวังและต้องการให้ความรักเหมือนดังชีวิตในนวนิยาย ธเนศ เวศร์ภาดา กล่าวว่า คู่ความสัมพันธ์ของตัวละครอยู่นอกเหนือกฎเกณฑ์หรือบรรทัดฐานเดิม ของสังคมที่กำหนดไว้ นวนิยายได้สร้างจินตนาการขึ้นมาใหม่โดยให้ตัวละครมีความสัมพันธ์แบบรักร่วมเพศแต่ยังคงไว้ซึ่งกฎเกณฑ์ของระบบ “โรมานซ์” และยังคงเลียนแบบพฤติกรรมบางประการของรักต่างเพศ (ธเนศ เวศร์ภาดา, 2560) สอดคล้องกับการศึกษาของ วิริยชัย ศรีสมาน ที่ศึกษาเรื่อง ตัวละครสวมบทบาทเพศตรงข้ามในนวนิยายโรมานซ์: ความสัมพันธ์กับเรื่องเพศในสังคมไทย ได้อธิบายไว้ว่านวนิยายโรมานซ์กับจินตนาการไม่ใช่การหลีกหนี แต่เป็นการทำในสิ่งตรงกันข้ามหรืออาจเกิดขึ้นไม่ได้จริง ซึ่งสามารถได้รับอนุญาตให้เกิดขึ้นได้ในจินตนาการ (วิริยชัย ศรีสมาน, 2557) การศึกษาของ สุชีญา วงศ์เวช และคณะ ได้ศึกษาปมปัญหาในนวนิยายหลากหลายความนิยมทางเพศรส เป็นวรรณกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่ม “สาววาย หนูมว้ย” ที่มีความสุขหรือพึงพอใจเมื่อตัวเองเป็นผู้ชายรักกันหรือผู้หญิงรักกัน เป็นตลาดนักอ่านใหม่ และขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็วในสังคมไทย (สุชีญา วงศ์เวช และคณะ, 2564) นวนิยายจึงเป็นเสมือนการสร้างเรื่องแบบ “สังคมอุดมคติโรมานซ์” เรื่องความหลากหลายทางเพศมาผนวกกับจินตนาการ เป็นการสร้างพื้นที่ต่อสู้ของปัจเจกชนเพื่อความเป็นอิสระ เพราะทุกคนมีสิทธิใช้ชีวิตได้อย่างเป็นปกติและมีความสุขในวิถีทางของตน นวนิยายจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ความบันเทิงแก่ผู้อ่านเป็นหลัก สอดแทรกแนวคิดและการดำเนินเรื่องทำให้ผู้อ่านเข้าใจมุมมองทางสังคมวิถีใหม่ในประเด็นเพศทางเลือก พร้อมเปิดทัศนคติเรื่องเพศแบบใหม่เพื่อสร้างความเข้าใจว่าความสัมพันธ์แบบรักเพศทางเลือกเป็นเรื่องปกติมนุษย์

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษากลวิธีการสร้างโครงเรื่องในนวนิยายผ่านหมอกสีน้ำเงิน ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ กลวิธีการเปิดเรื่อง เปิดเรื่องด้วยบทสนทนาพบมากที่สุด รองลงมาเปิดเรื่องด้วยการบรรยาย กลวิธีการสร้างความขัดแย้งพบความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับตัวเองมากที่สุด ซึ่งมีสาเหตุมาจากความแตกต่างระหว่างเพศ ปัญหาความรัก รองลงมาความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ ซึ่งมีสาเหตุมาจากต่างเผ่าพันธุ์ระหว่างมนุษย์กับงู และการปิดเรื่องแบบสุขนานุกรมทั้ง 3 เรื่องความน่าสนใจของนวนิยายผ่านหมอกสีน้ำเงินประการแรกคือกลวิธีการปิดเรื่องที่นิยมปิดเรื่องแบบสุขนานุกรมเป็นผลมาจากความขัดแย้งกับตัวเองช่วยเน้นย้ำแนวคิดสำคัญของเรื่องที่ต้องการนำเสนอถึงการแสดงออกเรื่องของการความรัก มิมีรูปภาพ มีการทู่เทเพื่อให้ได้มาซึ่งความรักหรือความรักที่บริสุทธิ์ ถึงแม้จะลงเอยด้วยการรักกันหรือไม่ก็ตามแสดงให้เห็นได้ว่า กลวิธีการสร้างโครงเรื่องของนวนิยายพิจารณาตามศาสตร์ด้านวรรณกรรม วรรณกรรมที่มีความหลากหลาย ตามความนิยมทางเพศมีคุณค่าตามลักษณะ

ของนวนิยายคือ สร้างความบันเทิงแก่ผู้อ่านเป็นหลัก ยังคงเป็นองค์ประกอบของวรรณกรรมที่ตอบสนองความต้องการของผู้อ่าน รวมทั้งได้แทรกคุณค่าด้านสังคมผ่านเนื้อหา ถ่ายทอดผ่านแนวคิดและการดำเนินเรื่องทำให้ผู้อ่านเข้าใจสังคมวิถีใหม่ในประเด็นเพศวิถี และเปิดทัศนคติเรื่องเพศแบบใหม่ สร้างความเข้าใจว่าความสัมพันธ์แบบรักเพศเดียวกัน แบบรักร่วมเพศหรือความหลากหลายทางเพศเป็นเรื่องปกติมนุษย์ อันเกิดจากความต้องการความปรารถนา ความพึงพอใจตามธรรมชาติในวิถีทางเพศของแต่ละบุคคล เพราะความพึงพอใจของบุคคลควรขึ้นอยู่กับความปรารถนาของจิตใจเป็นสำคัญ ไม่อาจปิดกั้นเรื่องรสนิยมได้ ควรมีการศึกษานวนิยายม่านหมอกสีน้ำเงินในประเด็นอื่น ๆ เช่น ภาพสะท้อนสังคม โลกทัศน์ของผู้เขียน เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายงานวิจัยเรื่องการวิเคราะห์กลวิธีการสร้างโครงเรื่องในนวนิยายม่านหมอกสีน้ำซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ขอขอบคุณผู้บริหารมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ที่สนับสนุนการทำวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- เกศินี จุฑาวิจิตร. (2552). การเขียนเชิงสร้างสรรค์ทางสื่อสิ่งพิมพ์: Idea ดี ๆ ไม่มีวันหมด. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ดวงมน จิตรจันทน์. (2560). วรรณคดีวิจารณ์เบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ปทุมธานี: เดอะ บุคส์พลัส.
- ตรีศิลป์ บุญขจร. (2560). นวนิยายกับสังคมไทย 2475 - 2500. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โครงการ ตำราคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธเนศ เวศร์ภาดา. (2560). จวบ, เปลือย, ความรักในละครแนวหนุ่มน้อยรักกัน. ใน นัทธนัย ประสานนาม (บรรณาธิการ), เล่าเรื่อง เรื่องเล่า. (หน้า 269 - 279). กรุงเทพมหานคร: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ัญญา สังขพันธานนท์. (2559). แฉวรรณคดี ทฤษฎีร่วมสมัย. ปทุมธานี: นาค.
- นฤพนธ์ ตัววิเศษ. (2563). แนวคิดเรื่อง “ความหลากหลายทางเพศ” ในกระบวนทัศน์วิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 28(3), 312-339.
- บงกชกร ทองสุก. (2560). มุมมองภาพสะท้อนจากตัวละครในนวนิยายสะท้อนสังคมเพศที่สาม พ.ศ. 2516 - 2557. วารสารอินทิลักษณ์, 12(2), 36-57.
- ปรีชญา สุขมี. (2562). การวิเคราะห์กลวิธีการสร้างโครงเรื่องในนวนิยายผีชุด “Six Scream” ของภาคินัย. วารสารมังรายสาร, 7(2), 1-12.
- ม่านหมอกสีน้ำเงิน. (2564ก). เมีย. เรียกใช้เมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2564 จาก <https://www.readawrite.com/>
- _____. (2564ข). เพราะเจ้าเป็นตุต. เรียกใช้เมื่อ 2 มกราคม 2564 จาก <https://www.readawrite.com/>
- _____. (2565ค). ขวัญหน้าแกกะหรี. เรียกใช้เมื่อ 10 มกราคม 2565 จาก <https://www.readawrite.com/>

- рінฤทัย สัจจพันธ์. (2560). วรรณกรรมปัจจุบัน CONTEMPORARY LITERATURE. (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วรรณนะ หนูหมื่น. (2552). การศึกษานวนิยายฉายภาพชีวิตไทยร่วมสมัย (2520 - 2547). ใน วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วิภา กงกะนันทน์. (2560). วรรณคดีศึกษา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิรัชชัย ศรีสมาน. (2557). ตัวละครสวมบทบาทเพศตรงข้ามในนวนิยายโรมานซ์: ความสัมพันธ์กับเรื่องเพศในสังคมไทย. ใน วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. (2540). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- สุชัยญา วงศ์เวช และคณะ. (2564). ปมปัญหาในนวนิยายหลากหลายความนิยมทางเพศรส. วารสารพิษเนศวร์สาร, 17(1), 1-17.
- สุริยา คำกุนะ. (2559). คำพิพากษา: กลวิธีการนำเสนอความขัดแย้ง. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 22(3), 1-11.
- อิงอร สุพันธุ์วณิช. (2554). วรรณกรรมปริทัศน์: ภาพสะท้อนสังคมไทยร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร: ธนาเพรส.

นวัตกรรมบริการลูกค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ
บริษัท เบิร์ดเอ็กซ์เพรส ลอจิสติกส์ จำกัด ท่าอากาศยานนานาชาตินครศรีธรรมราช*
CUSTOMER SERVICE INNOVATION INFLUENCE DECISION-MAKING IN SERVICE
UTILIZATION OF BIRD EXPRESS LOGISTICS COMPANY LIMITED, NAKHON SI
THAMMARAT INTERNATIONAL AIRPORT

จักรภัทร บัวแก้ว, โสภิน รัตนสุภา*, วิชิตา สองเมือง

Chakraphat Buakaew, Sopin Rattanasupa*, Wichuta Songmuang

คณะวิทยาการจัดการ วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Faculty of Management Science, Southern College of Technology, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: ssopinster@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจในนวัตกรรมบริการของบริษัท เบิร์ดเอ็กซ์เพรส ลอจิสติกส์ จำกัด ท่าอากาศยานนานาชาตินครศรีธรรมราช และวิเคราะห์อิทธิพลของนวัตกรรมบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ บริษัท เบิร์ดเอ็กซ์เพรส ลอจิสติกส์ จำกัด^{*} เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่ม ตัวอย่าง คือ ลูกค้ารายใหญ่ จำนวน 52 คน เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนาใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอ้างอิงใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า ระดับความพึงพอใจในนวัตกรรมบริการของบริษัท เบิร์ดเอ็กซ์เพรส ลอจิสติกส์ จำกัด^{*} โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน ด้านกระบวนการมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านเทคโนโลยี ด้านข้อมูลสารสนเทศ และด้านสภาพแวดล้อม ตามลำดับ และมีระดับการตัดสินใจใช้บริการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อวิเคราะห์อิทธิพลของนวัตกรรมบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการด้วยการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณพบว่า นวัตกรรมบริการด้านกระบวนการ และด้านสภาพแวดล้อม ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านข้อมูลสารสนเทศ และด้านเทคโนโลยีไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ ผลที่ได้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของนวัตกรรมบริการ ที่ผ่านการคิดอย่างเป็นระบบและเข้าใจถึงความต้องการของผู้ใช้บริการมาใช้เป็นแนวทางการพัฒนาหรือปรับปรุงระดับการบริการเพื่อตอบสนองต่อความพึงพอใจของลูกค้า โดยเน้นการอำนวยความสะดวก เน้นความรวดเร็วในการให้บริการ รวมถึงจัดเตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์ในการดำเนินการขนส่งที่ดี

* Received 2 March 2025; Revised 30 March 2025; Accepted 31 March 2025

คำสำคัญ: นวัตกรรมบริการลูกค้า, การตัดสินใจเข้าใช้บริการ, บริษัท เบิร์ดเอ็กซ์เพรส ลอจิสติกส์ จำกัด, ท่าอากาศยานนานาชาตินครศรีธรรมราช

Abstract

This research aims to study customer satisfaction with service innovation at Bird Express Logistics Co., Ltd., Nakhon Si Thammarat International Airport, and analyze the influence of service innovation on customers' decision to use the service. This study employs a quantitative research approach, with a sample group of 52 major customers selected through purposive sampling. The research instrument was a questionnaire used for data collection. Descriptive statistics, including mean and standard deviation, were utilized for data analysis, while inferential statistics were applied through multiple regression analysis. The findings reveal that the overall satisfaction with the service innovation of Bird Express Logistics Co., Ltd. was at the highest level. When classified by aspect, the process innovation dimension had the highest mean score, followed by technology, information, and environmental factors. The overall decision-making level regarding the use of the service was also found to be at the highest level. Furthermore, multiple regression analysis indicated that process innovation and environmental factors significantly influenced customers' decisions to use the service at a statistical significance level of 0.05. However, information and technology factors did not significantly affect the decision-making process. These results highlight the importance of well-structured and user-oriented service innovation in enhancing service quality to meet customer satisfaction. The study suggests that businesses should prioritize convenience and speed of service, including the preparation of quality tools and equipment for transportation operations.

Keywords: Customer Service Innovation, Decision-making in Service Utilization, Bird Express Logistics Co., Ltd., Nakhon Si Thammarat International Airport

บทนำ

นวัตกรรมบริการลูกค้าในยุคปัจจุบันมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่องานบริการ การนำสิ่งใหม่เข้ามาช่วยในกระบวนการบริการจะนำมาซึ่งการเพิ่มประสิทธิภาพและความรวดเร็วในการให้บริการ สร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน สนองตอบต่อพฤติกรรมของลูกค้าที่เปลี่ยนไป โดยต้องการบริการที่สะดวก รวดเร็ว และสามารถเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา (Bolton, R. N. et al., 2018) นวัตกรรม (Innovation) คือ สิ่งใหม่ที่เกิดจากการใช้ความรู้ และความคิดสร้างสรรค์ที่มีประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคม และหมายถึงสิ่งที่เกิดขึ้นจากความสามารถในการใช้ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะ และประสบการณ์ทางเทคโนโลยีหรือการจัดการมาพัฒนาให้เกิดผลิตภัณฑ์หรือกระบวนการผลิต หรือบริการใหม่เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด เป็นการสร้าง พัฒนา และสรุป

ความรู้ (ใหม่) และ/หรือวิธีการ (ใหม่) บนฐานของความรู้หรือการปรับปรุงที่นำไปสู่การพัฒนาผลงาน (ใหม่) ให้เป็นของที่แตกต่างกันเดิม เพื่อนำมาสร้างให้เกิดประโยชน์สูงสุด (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, 2548) นอกจากนั้น Schumpeter, J. A. ซึ่งเป็นผู้ที่ได้นำเสนอทฤษฎีนวัตกรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาและการเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจเป็นคนแรก ได้ให้ความหมายคำว่า นวัตกรรม โดยกล่าวว่า นวัตกรรมเป็นสิ่งที่องค์กรควรให้ความสำคัญใน 5 เรื่อง ด้วยกัน คือ 1) การปรับปรุงผลิตภัณฑ์ใหม่โดยการแนะนำผลิตภัณฑ์ใหม่หรือปรับเปลี่ยนคุณภาพผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่แล้ว 2) การสร้างหรือแนะนำกระบวนการใหม่ให้เกิดขึ้นในอุตสาหกรรม 3) การสร้างตลาดใหม่หรือ การเปิดตลาดใหม่ 4) การพัฒนาอุปทานของตลาดใหม่โดยการดำเนินการด้านการจัดหาวัตถุดิบหรือปัจจัยการผลิตอื่น ๆ และ 5) การปรับโครงสร้างหรือการพัฒนาองค์กร และยังได้แบ่งประเภทของนวัตกรรมโดยสามารถแยกออกได้เป็น 4 ประเภท ('4Ps' of Innovation) ได้แก่ 1) Product Innovation: การเปลี่ยนแปลงใน "ผลิตภัณฑ์หรือบริการ" ขององค์กร 2) Process Innovation: การเปลี่ยนแปลงกระบวนการผลิตหรือกระบวนการนำเสนอผลิตภัณฑ์หรือกระบวนการนำนวัตกรรมสู่ตลาด 3) Position Innovation: การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของสินค้าหรือบริการหรือเปลี่ยนตำแหน่งนวัตกรรมสินค้าหรือบริการที่เคยออกสู่ตลาดมาแล้วให้รับรู้ใหม่ และ 4) Paradigm Innovation : การมุ่งให้เกิดนวัตกรรมที่เปลี่ยนแปลงกรอบความคิด (Change in Mental Model) (Schumpeter, J. A., 1934) จากการจำแนกประเภทของนวัตกรรมข้างต้น ในประเภทที่ 2 Process Innovation: การเปลี่ยนแปลงกระบวนการผลิตหรือกระบวนการนำเสนอผลิตภัณฑ์หรือกระบวนการนำนวัตกรรมสู่ตลาด การบริการ (Service) ที่มีการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบใหม่ ๆ ถือเป็นนวัตกรรมในประเภทนี้ การบริการ คือ กระบวนการขั้นตอนหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นระหว่างผู้ให้บริการกับผู้ใช้บริการที่ปฏิบัติหรือการให้ความช่วยเหลือเพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการให้บรรลุผลสำเร็จโดยสิ้นค่านั้น ๆ อาจจับต้องได้หรือจับต้องไม่ได้ การบริการที่ดีจะส่งผลให้ผู้ใช้บริการพึงพอใจ แนวคิดทางด้านนวัตกรรมบริการ (Service Innovation) เริ่มเป็นที่จับตามองกันมากขึ้นเมื่อเศรษฐกิจโลกและความมั่งคั่งของประเทศต่าง ๆ ล้วนแล้วมาจากภาคบริการทั้งสิ้น ในทุก ๆ ภาคส่วนของธุรกิจก็เน้นการสร้างคุณภาพด้านการบริการเพื่อสร้างความโดดเด่นเหนือคู่แข่งเป็นการสร้างความได้เปรียบด้านธุรกิจของตน Weng, M. H. et al. ได้กล่าวถึงความสำคัญของนวัตกรรมบริการไว้ว่า นวัตกรรมบริการเป็นเครื่องมือที่สำคัญทางธุรกิจที่นำไปสู่การสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขัน โดยนวัตกรรมบริการเป็นการนำนวัตกรรมมาพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบและขั้นตอนการให้บริการเพื่อบริการให้ตรงกับความต้องการของลูกค้าโดยเน้นการอำนวยความสะดวก และเพิ่มความรวดเร็วในการเข้ารับบริการ ส่วนประโยชน์ของนวัตกรรมบริการในเชิงธุรกิจ คือ ช่วยสร้างความแตกต่างในการบริการเพื่อนำไปสู่การสร้างคามพึงพอใจให้กับลูกค้า (Weng, M. H. et al., 2012)

ดร. มนุ อรดีดิลเชษฐ์ ประธานกรรมการนโยบายไอซีที มหาวิทยาลัยศรีปทุม อดีตผู้อำนวยการ สำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ (องค์การมหาชน) ได้อ้างถึงผลสรุปจากการบรรยายในงาน SRII Asia Summit 2013 (SRII ย่อมาจาก Service Research and Innovation Institute) เมื่อวันที่ 18 กันยายน 2556 ที่ได้สรุปไว้ว่า การสร้างนวัตกรรมบริการต้องอาศัยกรอบ (Framework) เพื่อใช้เป็นหลักยึดในกระบวนการของนวัตกรรมบริการ กรอบดังกล่าวเป็นส่วนประกอบของนวัตกรรมบริการที่มี 4 ส่วน 1) ข้อมูลสารสนเทศ (Information) ข้อมูลในบริบทนี้ หมายถึง วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของคุณค่า (Value) ที่คาดหวังจากผลงานของนวัตกรรมบริการรวมทั้งประเด็นเงื่อนไขข้อจำกัด เป็นโจทย์ที่ต้องการหาแนวทางแก้ไข หมายรวมถึงลักษณะ

การบริการ เจื่อนไซที่เกี่ยวข้อง การให้ความสะดวกแก่ผู้ใช้ อาจถือได้ว่า เป็นคุณลักษณะของกลุ่มข้อเสนอที่จะถูกสร้างขึ้น 2) กระบวนการ (Process) กระบวนการในที่นี้ หมายถึง ขั้นตอนการให้บริการในฝั่งผู้ให้บริการและกระบวนการให้บริการในฝั่งของผู้ใช้บริการ เป็นส่วนสำคัญของนวัตกรรมบริการ และเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่มีคุณค่ามากเพราะจะเป็นส่วนที่มาจากแนวความคิดใหม่ ๆ ที่ถือว่าเป็นนวัตกรรม โดยเฉพาะในยุคที่พัฒนาการด้านไอซีที่ได้ก้าวหน้าไปมาก นวัตกรรมบริการมักจะต้องสร้างขึ้นบนพื้นฐานของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยเฉพาะบรรดอบนอินเทอร์เน็ตและอุปกรณ์พกพาไร้สาย 3) เทคโนโลยี (Technologies) เพื่อสนับสนุนกระบวนการที่เป็นส่วนหนึ่งของข้อเสนอเพื่อสร้างคุณค่า รวมทั้งการเชื่อมโยงทรัพยากรทั้งจากแหล่งภายในและภายนอกองค์กรเพื่อร่วมกันสร้างข้อเสนอและสร้างคุณค่าจำเป็นต้องอาศัยระบบบริการ (Service System) ที่เป็นระบบไอซีที่สำคัญ ระบบบริการที่เป็นไอซีที่ยังใช้เป็นระบบส่งมอบ (Deliver System) ข้อเสนอให้ลูกค้านำไปสร้างคุณค่า ระบบบริการนี้จะถูกออกแบบให้สัมพันธ์กับข้อเสนอและกระบวนการสร้างคุณค่า การออกแบบระบบบริการถือว่าเป็นส่วนสำคัญอีกส่วนหนึ่งของนวัตกรรมบริการ และ 4) สภาพแวดล้อม (Environment) สภาพแวดล้อมในบริบทนี้ หมายถึง การรับรู้ถึงข้อมูลประวัติและภาวะการณ์ (Profile) ของผู้รับบริการที่จะช่วยให้การสร้างคุณค่าร่วมกันระหว่างผู้ให้บริการกับผู้รับบริการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเป็นลักษณะของการพยายามเข้าใจบริบทต่าง ๆ ของผู้บริโภคเพื่อจะจะสามารถตอบคำถามลูกค้าในบริบทต่าง ๆ ได้นอกจากนี้ยังอาจหมายถึง สภาพแวดล้อมด้านอื่น ๆ ที่มีนัยสำคัญต่อการออกแบบข้อเสนอและระบบบริการที่นำไปสู่การสนับสนุนให้ลูกค้าสร้างคุณค่าได้เต็มที่ ทั้งหมดนี้ถือว่าเป็นสภาพแวดล้อมที่นักสร้างนวัตกรรมบริการต้องให้ความสนใจและเป็นส่วนหนึ่งของนวัตกรรมบริการที่มาในรูปของข้อเสนอแบบเบ็ดเสร็จ (มนู อรติฉลเชษฐ, 2556)

บริษัท เบิร์ดเอ็กซ์เพรส ลอจิสติกส์ จำกัด (BIRD Express) เป็นบริษัทที่ให้บริการการขนส่งทางอากาศ (Air Freight) เน้นความรวดเร็วในการเคลื่อนย้ายสินค้าจากต้นทางไปยังปลายทาง โดยใช้เครื่องบินพาณิชย์หรือเครื่องบินขนส่งเฉพาะทาง เหมาะสำหรับสินค้าที่มีมูลค่าสูง น้ำหนักเบา หรือสินค้าที่ต้องการความรวดเร็ว ลักษณะเด่นของการขนส่งสินค้าทางอากาศ คือ 1) ความรวดเร็ว เหมาะสำหรับการส่งสินค้าเร่งด่วน และ 2) ความปลอดภัยสูง มีการควบคุมดูแลสินค้าอย่างใกล้ชิดรวมถึงมาตรฐานความปลอดภัยของสายการบิน ส่วนข้อเสีย คือ 1) ข้อจำกัดด้านขนาดและน้ำหนัก เครื่องบินมีข้อจำกัดเกี่ยวกับขนาดและน้ำหนักของสินค้า และ 2) ต้นทุนสูงค่าใช้จ่ายในการขนส่งมักสูงกว่าประเภทอื่น ทำให้เหมาะสำหรับสินค้าที่มีมูลค่าหรือความสำคัญสูง ท่าอากาศยานนานาชาตินครศรีธรรมราช ตั้งอยู่ที่ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ปัจจุบันเปิดให้บริการทั้งหมด 3 สายการบิน ได้แก่ 1) นกแอร์ (Nok Air) 2) ไทยไลออนแอร์ (Thai Lion Air) และ 3) ไทยแอร์เอเชีย (Thai Air Asia) บริษัท เบิร์ดเอ็กซ์เพรส ลอจิสติกส์ จำกัด (BIRD Express) ได้เป็นพาร์ทเนอร์กับสายการบินไทยไลออนแอร์ในการจัดการด้านการขนส่งสินค้าทั้งหมดของสายการบินไทยไลออนแอร์ BIRD Express ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2564 โดยมีวิสัยทัศน์ที่จะเปลี่ยนแปลงอุตสาหกรรมการขนส่งสินค้าทางอากาศ ให้ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ง่ายขึ้น ราคาจับต้องได้ และเป็นการขนส่งสินค้า ระยะทางไกลแบบรวดเร็วที่สุด บริการขนส่งสินค้าแบบข้ามภาค หรือข้ามภูมิภาค ที่เหมาะสำหรับสินค้า หรือเอกสารสำคัญต่าง ๆ ที่ลูกค้าต้องการใช้งานอย่างเร่งด่วน โดยสามารถเลือกรับสินค้า หรือเอกสารได้ที่คลังสินค้าของท่าอากาศยานภายในประเทศ หรือรับสินค้าแบบถึงมือได้ใน

สถานที่ที่ลูกค้าต้องการ (บริษัท เบิร์ตเอ็กซ์เพรส ลอจิสติกส์ จำกัด, 2567) การทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจในการใช้บริการจะนำมาซึ่งการตัดสินใจใช้บริการ ในส่วนของการตัดสินใจเข้าใช้บริการ (Decision Making) มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการไว้ อาทิ Schiffman, L. G. & Kanuk, L. L. ได้ให้ความหมายของกระบวนการตัดสินใจเลือกซื้อของผู้บริโภคว่า หมายถึง ขั้นตอนในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากสองทางเลือกขึ้นไปพฤติกรรมผู้บริโภคมีการพิจารณาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจทั้งด้านจิตใจ และพฤติกรรมทางกายภาพ (Schiffman, L. G. & Kanuk, L. L., 1994) นอกจากนั้น Kerin, R. A. & Hartley, S. W. กล่าวถึงแนวคิดการตัดสินใจซื้อว่าจะเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภค ซึ่งประกอบไปด้วย การรับรู้ปัญหา การค้นหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และการประเมินผลหลังการซื้อ ซึ่งการเข้าใช้บริการของลูกค้าจะส่งผลต่อการสร้างผลกำไรและความได้เปรียบทางการแข่งขันของกิจการ (Kerin, R. A. & Hartley, S. W., 2019) ความพึงพอใจ ตามความหมายของพจนานุกรมทางด้านจิตวิทยาได้ให้คำจำกัดความไว้ว่าเป็นความรู้สึกของผู้รับบริการที่มีต่อสถานบริการตามประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าไปติดต่อขอรับบริการในสถานบริการนั้น ๆ ความแตกต่างที่เห็นได้ชัดเจน คือ ความพึงพอใจเป็นทัศนคติที่มีต่อการให้บริการของบุคคลต่อองค์กร (Attitude Object) Shelly, M. ได้สรุปทฤษฎีความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจเป็นทฤษฎีว่าด้วยความรู้สึกสองแบบของมนุษย์ คือ ความรู้สึกทางบวก และความรู้สึกทางลบ ความรู้สึกทุกชนิดของมนุษย์จะอยู่ในกลุ่มของความรู้สึกสองแบบนี้ ความรู้สึกทางบวกเมื่อเกิดขึ้นแล้วจะทำให้เกิดความสุข ความรู้สึกนี้เป็นความรู้สึกที่แตกต่างจากความรู้สึกทางบวกอื่น ๆ กล่าวคือเป็นความรู้สึกที่มีระบบย้อนกลับทำให้เกิดความสุข หรือความรู้สึกทางบวกเพิ่มขึ้นได้อีกซึ่งความสุขเป็นความรู้สึกที่สลับซับซ้อนและมีผลต่อบุคคลมากกว่าความรู้สึกทางบวกอื่น ๆ ความรู้สึกทางบวก ความรู้สึกทางลบ และความสุข มีความสัมพันธ์กันอย่างสลับซับซ้อน และระบบความสัมพันธ์ของความรู้สึกทั้ง 3 นี้ เรียกว่าระบบความพึงพอใจ โดยความพึงพอใจนั้นจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีความรู้สึกทางบวกมากกว่าความรู้สึกทางลบ ความพึงพอใจสามารถแสดงออกมาในรูปของความรู้สึกทางบวกแบบต่าง ๆ ได้ และความรู้สึกทางบวกนี้ยังเป็นตัวช่วยให้เกิดความพึงพอใจเพิ่มขึ้นได้ (Shelly, M., 1975) โดยคุณภาพการให้บริการและการสร้างความพึงพอใจถือเป็นสิ่งสำคัญของธุรกิจงานให้บริการ ธุรกิจงานให้บริการจำเป็นต้องเข้าใจถึงความพึงพอใจของลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการ ซึ่งความพึงพอใจของผู้ใช้บริการก็เป็นส่วนที่จะช่วยประเมินการให้บริการ การประเมินเป็นการให้ค่าระดับความรู้สึกหรือความพึงพอใจหลังการซื้อหรือเข้ารับบริการ ซึ่งผลการเปรียบเทียบของการทำงานของผู้ให้บริการว่ามีคุณภาพมากพอหรือไม่ ถ้าหากระดับผลที่ได้รับจากการบริการตรงตามความคาดหวังของลูกค้าจะทำให้เกิดความพึงพอใจ ทำให้ลูกค้าเกิดความประทับใจ และต้องการกลับมาใช้บริการอีกครั้ง (ฉัตร โชติช่วง, 2564)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจที่จะทำการวิจัย เรื่อง นวัตกรรมบริการลูกค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าใช้บริการบริษัท เบิร์ตเอ็กซ์เพรส ลอจิสติกส์ จำกัด ท่าอากาศยานนานาชาติ นครศรีธรรมราช เพื่อเป็นเครื่องมือที่สำคัญทางธุรกิจช่วยสร้างความแตกต่างในการบริการที่นำไปสู่การสร้างความสำเร็จได้เปรียบทางการแข่งขันและนำไปสู่การสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าของบริษัทเบิร์ตเอ็กซ์เพรส ลอจิสติกส์ จำกัด ท่าอากาศยานนานาชาตินครศรีธรรมราช จึงมุ่งศึกษาถึงระดับความพึงพอใจในนวัตกรรมบริการของกลุ่มลูกค้ารายใหญ่ที่ถือเป็นลูกค้าประจำของบริษัท ซึ่งนวัตกรรมบริการ ได้กำหนดประเด็นการพิจารณาเป็น 4 ด้าน ประกอบไปด้วยด้านข้อมูลสารสนเทศ (Information) ด้านกระบวนการ (Process) ด้านเทคโนโลยี

(Technology) และด้านสภาพแวดล้อม (Environment) เพื่อทราบว่าประเด็น ทั้ง 4 ประเด็นข้างต้น ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการหรือไม่อย่างไร โดยผลที่ได้จากงานวิจัยจะนำไปสู่ การพัฒนาหรือปรับปรุงระดับการบริการให้ตรงตามความต้องการของลูกค้า รวมถึงเพื่อใช้เป็นตัวสะท้อนแนวคิดของผู้ให้บริการขนส่งสินค้าทางอากาศ หรือ บริษัท เบิร์ดเอ็กซ์เพรส ลอจิสติกส์ จำกัด ในการหารูปแบบการบริการใหม่ ๆ ตามแนวคิดนวัตกรรมบริการ ที่จะบริการให้กับลูกค้า เพื่อตอบสนองความพึงพอใจแก่ลูกค้าหรือผู้รับบริการอย่างเต็มที่ และเพื่อเป็นการปรับปรุงการดำเนินงานและเพิ่มผลกำไรให้กับธุรกิจ การบริการถือว่าเป็นชุดของการโต้ตอบระหว่างผู้ให้บริการและลูกค้า ซึ่งลูกค้ามีอิทธิพลมากต่อการปรับปรุงกระบวนการบริการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจในนวัตกรรมบริการของบริษัท เบิร์ดเอ็กซ์เพรส ลอจิสติกส์ จำกัด ท่าอากาศยานนานาชาตินครราชสีมา
2. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของนวัตกรรมบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ ของบริษัท เบิร์ดเอ็กซ์เพรส ลอจิสติกส์ จำกัด ท่าอากาศยานนานาชาตินครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีการศึกษาในรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ ผ่านระบบ Google Form เวลาในการดำเนินการ ตั้งแต่เดือนมิถุนายน - กันยายน พ.ศ. 2567 รวมระยะเวลา 4 เดือน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เป็นลูกค้ารายใหญ่ที่มาใช้บริการเป็นประจำทุกเดือนของบริษัท เบิร์ดเอ็กซ์เพรส ลอจิสติกส์ จำกัด ท่าอากาศยานนานาชาตินครราชสีมา จำนวนทั้งสิ้น 52 ราย เลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามซึ่งค้นคว้าข้อมูลและพัฒนาแบบสอบถามขึ้นจากเอกสาร ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยคำถามจะเป็นลักษณะให้เลือกตอบ (Check List) ประกอบด้วยเพศ ช่วงอายุ อาชีพ และประเภทสินค้าที่ส่ง-รับ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจในนวัตกรรมบริการของลูกค้ารายใหญ่ บริษัท เบิร์ดเอ็กซ์เพรส ลอจิสติกส์ จำกัด ท่าอากาศยานนานาชาตินครราชสีมา เป็นคำถามแบบประเมินค่า (Likert Scale) แบ่งความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ โดยข้อความคำถามเป็นลักษณะให้เลือกตอบ 4 ด้านของนวัตกรรมบริการ คือ 1) ด้านข้อมูลสารสนเทศ 5 ข้อคำถาม 2) ด้านกระบวนการ 8 ข้อคำถาม 3) ด้านเทคโนโลยี 3 ข้อคำถาม และ 4) ด้านสภาพแวดล้อม 2 ข้อคำถาม ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการตัดสินใจใช้บริการของลูกค้ารายใหญ่ บริษัท เบิร์ดเอ็กซ์เพรส ลอจิสติกส์ จำกัด ท่าอากาศยานนานาชาตินครราชสีมา เป็นคำถามแบบประเมินค่า (Likert Scale) แบ่งความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ โดยข้อความคำถามเป็นลักษณะให้เลือกตอบใน 4 ข้อคำถาม โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาระดับความพึงพอใจและระดับการตัดสินใจ ดังนี้ ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 - 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด 3.41 - 4.20 หมายถึง ระดับมาก 2.61 - 3.40 หมายถึง ระดับปานกลาง 1.81 - 2.60 หมายถึง ระดับน้อย และค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.80 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2560) และตอนที่ 4 แบบสอบถาม

เกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เป็นการให้ระบุความคิดเห็นได้อย่างอิสระในช่องว่างที่กำหนดไว้ เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) ได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดสอบคุณภาพเครื่องมือ 2 ส่วน คือ วิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) หาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ช่วยตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหาที่ต้องการศึกษา ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการนวัตกรรมทางธุรกิจ การจัดการธุรกิจและการบัญชี และการตลาดและการบริการลูกค้า ทั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of Item Objective Congruence) ของแบบสอบถามทั้งฉบับได้เท่ากับ 0.89 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ 0.60 (Rovinelli, R. J., 1977) โดยข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC มากกว่า 0.50 จากนั้นนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาแล้วไปทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) หรือความเที่ยงตรงของเครื่องมือวิจัยโดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมั่น โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ครอนบาค (Cronbach's Alpha-Coefficient) (Cronbach, L. J., 1970) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ครอนบาค ของแบบสอบถาม ทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ 0.70 ถือได้ว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือ มีความคงเส้นคงวภายใน (Internal Consistency) โดยที่แบบสอบถามในแต่ละข้อคำถามมีความสัมพันธ์กับข้ออื่น ๆ ในแบบสอบถามฉบับเดียวกัน และสามารถนำไปศึกษากับกลุ่มตัวอย่างจริงได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากลูกค้ารายใหญ่ของบริษัทด้วยแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมา และผ่านการทดลองใช้ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ครอนบาค ที่น่าเชื่อถือ

สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistical Analysis) ซึ่งเป็นการหาค่าสถิติพื้นฐานโดยนำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) และนำเสนอข้อมูลเป็น ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อใช้อธิบายข้อมูลที่ได้จากการวิจัย และทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติเชิงอ้างอิงวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงเส้น (Linear Regression) ในรูปแบบของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม คือ การตัดสินใจใช้บริการบริษัท เบิร์ดเอ็กซ์เพรส ลอจิสติกส์ จำกัด ท่าอากาศยานนานาชาติ นครศรีธรรมราช และ ตัวแปรอิสระ คือ ระดับความพึงพอใจในนวัตกรรมบริการ ด้านข้อมูลสารสนเทศ (Information) ด้านกระบวนการ (Process) ด้านเทคโนโลยี (Technologies) และด้านสภาพแวดล้อม (Environment) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจในนวัตกรรมบริการของบริษัท เบิร์ดเอ็กซ์เพรส ลอจิสติกส์ จำกัด ท่าอากาศยานนานาชาติ นครศรีธรรมราช ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไป 2) ความพึงพอใจในนวัตกรรมบริการของบริษัท เบิร์ดเอ็กซ์เพรส ลอจิสติกส์ จำกัด ท่าอากาศยานนานาชาติ นครศรีธรรมราช และ 3) การตัดสินใจใช้

บริการ บริษัท เบิร์ดเอ็กซ์เพรส ลอจิสติกส์ จำกัด ท่าอากาศยานนานาชาตินครศรีธรรมราช สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 1 - 3

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	29	56
ชาย	23	44
รวม	52	100
อายุ		
15- 20 ปี	3	6
21-30 ปี	23	44
31-45 ปี	19	37
มากกว่า 46 ปี	7	13
รวม	52	100
อาชีพ		
ค้าขาย	6	11
รับจ้างทั่วไป	5	10
ข้าราชการ	3	6
พนักงานบริษัท	15	29
ธุรกิจส่วนตัว	18	35
นักเรียน/นักศึกษา	5	9
รวม	52	100
ประเภทสินค้าที่ส่ง-รับ		
- เอกสาร, หนังสือพิมพ์รายวัน, สิ่งตีพิมพ์, นิตยสาร, แบบเรียน ฯลฯ	11	21
- สินค้าทั่วไป	23	44
- สินค้าเพื่อการบริโภค อาหารและเครื่องใช้ทุกชนิด, รวมถึงสินค้าแช่แข็ง, พันธุ์พืช, ดอกไม้สด ฯลฯ	13	25
- พันธุ์สัตว์น้ำมีชีวิต, ลูกเป็ด, ลูกไก่, ลูกนก ฯลฯ	4	8
- อื่น ๆ	1	2
รวม	52	100

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาทั้งหมด 52 คน พบว่าเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง (ร้อยละ 56) ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21 - 30 ปี (ร้อยละ 44) มีอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 35) โดยมีประเภทสินค้าที่ส่ง-รับ เป็นสินค้าทั่วไปมากที่สุด (ร้อยละ 44)

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจในนวัตกรรมบริการ

นวัตกรรมบริการบริษัท เบิร์ดเอ็กซ์เพรส ลอจิสติกส์ จำกัด	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านข้อมูลสารสนเทศ (Information)	4.52	0.54	มากที่สุด
ด้านกระบวนการ (Process)	4.55	0.57	มากที่สุด
ด้านเทคโนโลยี (Technologies)	4.54	0.61	มากที่สุด
ด้านสภาพแวดล้อม (Environment)	4.45	0.72	มากที่สุด
ภาพรวม	4.52	0.61	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจในนวัตกรรมบริการของบริษัท เบิร์ดเอ็กซ์เพรส ลอจิสติกส์ จำกัด ทำอาภาศยานนานาชาตินครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.61) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านกระบวนการ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.57) รองลงมา คือ ด้านเทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.61) ด้านข้อมูลสารสนเทศ ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.54) และด้านสภาพแวดล้อม ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.72) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ระดับการตัดสินใจใช้บริการ

การตัดสินใจใช้บริการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
การเชื่อมั่นในการส่งมอบบริการที่ใหม่และมีคุณภาพ	4.62	0.60	มากที่สุด
ความมั่นใจ และตั้งใจในการตัดสินใจเข้าใช้บริการ	4.60	0.57	มากที่สุด
การเลือกใช้บริการซ้ำหากพอใจในการรับบริการ	4.56	0.61	มากที่สุด
การนำประสบการณ์ที่ได้ไปบอกต่อ	4.52	0.64	มากที่สุด
ภาพรวม	4.57	0.52	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ผลการวิเคราะห์ระดับการตัดสินใจใช้บริการ บริษัท เบิร์ดเอ็กซ์เพรส ลอจิสติกส์ จำกัด ทำอาภาศยานนานาชาตินครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.52) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การเชื่อมั่นในการส่งมอบบริการที่ใหม่และมีคุณภาพ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.60) รองลงมา คือ ความมั่นใจ และตั้งใจในการตัดสินใจเข้าใช้บริการ ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.57) การเลือกใช้บริการซ้ำหากพอใจในการรับบริการ ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.61) และการนำประสบการณ์ที่ได้ไปบอกต่อ ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.64) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของนวัตกรรมบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ ของบริษัท เบิร์ดเอ็กซ์เพรส ลอจิสติกส์ จำกัด ทำอาภาศยานนานาชาตินครศรีธรรมราช แสดงความสัมพันธ์กันของตัวแปรอิสระแสดงผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงเส้น ในรูปแบบของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 4 และ 5

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์กันของตัวแปรอิสระ

ตัวแปร	Correlations			Collinearity Statistics	
	Zero-order	Partial	Part	Tolerance	VIF
ด้านข้อมูลสารสนเทศ	.836	.081	.036	.161	6.221

ตัวแปร	Correlations			Collinearity Statistics	
	Zero-order	Partial	Part	Tolerance	VIF
ด้านกระบวนการ	.871	.468	.234	.167	5.989
ด้านเทคโนโลยี	.811	.067	.029	.204	4.901
ด้านสภาพแวดล้อม	.753	.293	.135	.320	3.122

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์กันของตัวแปรอิสระ ก่อนการวิเคราะห์ด้วยสมการถดถอยเชิงเส้น ในรูปแบบของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบตามข้อตกลงเบื้องต้นในการวิเคราะห์การถดถอย โดยข้อมูลที่ปรากฏในงานวิจัยฉบับนี้มีตัวแปรอิสระ และตัวแปรตามเป็นตัวแปรเชิงปริมาณ โดยตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับตัวแปรตาม การแจกแจงของตัวแปรตามเป็นแบบโค้งปกติ (Normal Distribution) และตัวแปรอิสระในงานวิจัยไม่มีความสัมพันธ์กัน (ค่า Tolerance ทุกตัวมากกว่า 0.1 ค่า VIF ทุกตัวน้อยกว่า 10 และ เครื่องหมายหน้าค่า Zero-order และค่า B เป็นไปในทิศทางเดียวกัน/ทุกตัวเป็นบวก) หรือเป็นอิสระต่อกันจึงไม่ทำให้เกิด Multicollinearity (การที่ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันมากซึ่งจะมีผลกระทบทำให้ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) สูงเกินความเป็นจริง)

ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงเส้น ในรูปแบบของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ

นวัตกรรมบริการ	การตัดสินใจใช้บริการ ของบริษัท เบิร์ดเอ็กซ์เพรส			
	ลอจิสติกส์ จำกัด ท่าอากาศยานนานาชาตินครศรีธรรมราช			
	B	β	t	Sig.
ค่าคงที่	.770	-	2.681	.010*
ด้านข้อมูลสารสนเทศ	.086	.089	.554	.582
ด้านกระบวนการ	.523	.572	3.630	.001*
ด้านเทคโนโลยี	.056	.065	.457	.649
ด้านสภาพแวดล้อม	.175	.239	2.104	.041*

หมายเหตุ : $R^2 = .805$, $AR^2 = .789$, $F = 48.603$, $*p < .05$

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า ผลการวิเคราะห์ด้วยสมการถดถอยเชิงเส้น ในรูปแบบของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม คือ การตัดสินใจใช้บริการ ของบริษัท เบิร์ดเอ็กซ์เพรส ลอจิสติกส์ จำกัด ท่าอากาศยานนานาชาตินครศรีธรรมราช และ ตัวแปรอิสระ คือ นวัตกรรมบริการ ทั้ง 4 ด้าน ด้านข้อมูลสารสนเทศ ด้านกระบวนการ ด้านเทคโนโลยี และด้านสภาพแวดล้อม พบว่า นวัตกรรมบริการด้านกระบวนการ และด้านสภาพแวดล้อม ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ ของบริษัท เบิร์ดเอ็กซ์เพรส ลอจิสติกส์ จำกัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านข้อมูลสารสนเทศ และด้านเทคโนโลยีไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ ของบริษัท เบิร์ดเอ็กซ์เพรส ลอจิสติกส์ จำกัด เมื่อพิจารณาน้ำหนักของผลกระทบของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ ของบริษัท เบิร์ดเอ็กซ์เพรส ลอจิสติกส์ จำกัด พบว่า ด้านกระบวนการ ($\beta = .572$) ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อม ($\beta = .239$) ด้านข้อมูลสารสนเทศ ($\beta = .089$) และด้านเทคโนโลยี ($\beta = .065$) ตามลำดับ มีค่าความผันแปรของตัวแปรตอบสนองที่

สามารถอธิบายได้มีอยู่ในตัวแบบเชิงเส้นนี้ 80.5 เปอร์เซนต์ หรือ $R^2 = .805$ แสดงให้เห็นว่าอิทธิพลของนวัตกรรมบริการด้านข้อมูลสารสนเทศ ด้านกระบวนการ ด้านเทคโนโลยี และด้านสภาพแวดล้อม ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ ของบริษัท เบิร์ดเอ็กซ์เพรส ลอจิสติกส์ จำกัด คิดเป็นร้อยละ 80.50 ที่เหลืออีกร้อยละ 19.50 เป็นผลเนื่องจากตัวแปรอื่นที่ไม่ได้นำมาพิจารณา จากผลการทดสอบค่าทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระ 4 ตัว ได้แก่ นวัตกรรมบริการด้านข้อมูลสารสนเทศ (X_1) ด้านกระบวนการ (X_2) ด้านเทคโนโลยี (X_3) และด้านสภาพแวดล้อม (X_4) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ ของบริษัท เบิร์ดเอ็กซ์เพรส ลอจิสติกส์ จำกัด ($\hat{Y}$) สามารถเขียนให้อยู่ในรูปสมการเชิงเส้นตรงที่ได้จากการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เพื่อทำนายการตัดสินใจใช้บริการ ของลูกค้าบริษัท เบิร์ดเอ็กซ์เพรส ลอจิสติกส์ จำกัด ดังนี้ $\hat{Y} = 0.770 + 0.086X_1 + 0.523X_2 + 0.056X_3 + 0.175X_4$ จากสมการเชิงเส้นตรงดังกล่าว จะเห็นว่าค่าสัมประสิทธิ์ (B) ของด้านกระบวนการ เท่ากับ 0.523 และด้านสภาพแวดล้อม เท่ากับ 0.175 ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวก ถือว่ามีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจใช้บริการ ของลูกค้าบริษัท เบิร์ดเอ็กซ์เพรส ลอจิสติกส์ จำกัด ในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนด้านข้อมูลสารสนเทศ เท่ากับ 0.086 และด้านเทคโนโลยี เท่ากับ 0.056 ถือว่าไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจใช้บริการ ของลูกค้าบริษัท เบิร์ดเอ็กซ์เพรส ลอจิสติกส์ จำกัด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

จากผลการศึกษาระดับความพึงพอใจในนวัตกรรมบริการของบริษัท เบิร์ดเอ็กซ์เพรส ลอจิสติกส์ จำกัด ทำอาภาศยานานาชาตินครศรีธรรมราช ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไป ส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 21 - 30 ปี มีอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัวโดยมีประเภทสินค้าที่ส่ง-รับ เป็นสินค้าทั่วไปมากที่สุด โดยภาพรวมมีระดับความพึงพอใจในนวัตกรรมบริการของบริษัทอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านกระบวนการ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ด้านเทคโนโลยี ด้านข้อมูลสารสนเทศ และด้านสภาพแวดล้อม รองลงมาตามลำดับ ระดับการตัดสินใจใช้บริการฯ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด การเชื่อมั่นในการส่งมอบบริการที่ใหม่และมีคุณภาพ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ความมั่นใจ และตั้งใจในการตัดสินใจเข้าใช้บริการ การเลือกใช้บริการซ้ำหากพอใจในการรับบริการ และการนำประสบการณ์ที่ได้ไปบอกต่อ ตามลำดับ

จากผลการวิเคราะห์อิทธิพลของนวัตกรรมบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ ของบริษัท เบิร์ดเอ็กซ์เพรส ลอจิสติกส์ จำกัด ทำอาภาศยานานาชาตินครศรีธรรมราช แสดงความสัมพันธ์กันของตัวแปรอิสระ สมการถดถอยเชิงเส้น ในรูปแบบของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ มีตัวแปรอิสระ และตัวแปรตามเป็นตัวแปรเชิงปริมาณ โดยตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับตัวแปรตาม การแจกแจงของตัวแปรตามเป็นแบบโค้งปกติ (Normal Distribution) และตัวแปรอิสระในงานวิจัยไม่มีความสัมพันธ์กัน หรือเป็นอิสระต่อกันจึงไม่ทำให้เกิด Multicollinearity ผลการวิเคราะห์ด้วยสมการถดถอยเชิงเส้น ในรูปแบบของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม คือ การตัดสินใจใช้บริการ และ ตัวแปรอิสระ คือ นวัตกรรมบริการ ทั้ง 4 ด้าน ด้านข้อมูลสารสนเทศ ด้านกระบวนการ ด้านเทคโนโลยี และด้านสภาพแวดล้อม นวัตกรรมบริการด้านกระบวนการ และด้านสภาพแวดล้อม ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการของบริษัทฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

0.05 ส่วนด้านข้อมูลสารสนเทศและด้านเทคโนโลยีไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ เมื่อพิจารณาน้ำหนักของผลกระทบของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ ของบริษัท เบิร์ดเอ็กซ์เพรส ลอจิสติกส์ จำกัด ด้านกระบวนการ ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านข้อมูลสารสนเทศ และด้านเทคโนโลยี ตามลำดับ อภิปรายผลการวิจัยได้ว่า 1) นวัตกรรมบริการลูกค้าด้านข้อมูลสารสนเทศ (Information) ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเมื่อพิจารณาในข้อคำถามด้านข้อมูลสารสนเทศข้อหนึ่งซึ่งผู้ตอบให้ค่าระดับความพึงพอใจต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับข้ออื่น คือ การที่บริษัทมีการให้ข้อมูลข่าวสาร การโปรโมชั่นหรือการแจ้งโปรโมชั่นตามสื่อประชาสัมพันธ์และอินเทอร์เน็ตทำให้ง่ายต่อการเข้าถึงข้อมูล ด้วยการที่บริษัทมีกลุ่มลูกค้าที่ค่อนข้างจำเพาะมีสินค้าไม่กี่ประเภทที่เหมาะสมกับการขนส่งทางอากาศ ทางบริษัทจึงไม่ได้ให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ มากเท่าที่ควร ผลวิจัยอาจแตกต่างจากแนวคิดหลักของงานที่กล่าวว่า จะต้องให้ความสำคัญกับนวัตกรรมบริการทั้ง 4 ด้านจึงจะทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมายและสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ใช้บริการได้ ดังที่ ดร.มนู อรดีดลเชษฐ์ ได้อ้างถึงผลสรุปจากการบรรยายในงาน SRII Asia Summit 2013 ที่ได้สรุปไว้ว่า การสร้างนวัตกรรมบริการต้องอาศัยกรอบ (Framework) เพื่อใช้เป็นหลักยึดในกระบวนการของนวัตกรรมบริการ ที่มี 4 ส่วน 1) ข้อมูลสารสนเทศ (Information) 2) กระบวนการ (Process) 3) เทคโนโลยี (Technologies) และ 4) สภาพแวดล้อม (Environment) (มนู อรดีดลเชษฐ์, 2556)

2) นวัตกรรมบริการลูกค้าด้านกระบวนการ (Process) ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการมากที่สุด โดยพบว่า ด้านนี้ผู้ตอบมีระดับความพึงพอใจโดยรวมสูงที่สุด โดยบริษัทให้ความสำคัญกับกระบวนการบริการลูกค้าค่อนข้างมาก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเวลาการบริการที่ต้องรวดเร็ว การประชุมเพื่อปรับขั้นตอนการทำงานอยู่เสมอ การเพิ่มทางเลือกบริการจัดส่งให้หลากหลาย การเพิ่มบริการหลังการขายโดยตรวจสอบสถานะสิ่งของหลังจัดส่ง รวมถึงการรับประกันความปลอดภัยในกระบวนการขนส่ง ซึ่งสิ่งเหล่านี้สร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าหรือผู้ใช้บริการ ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ ฌีนาภัทร บัวแก้ว และกฤษฎดา เขียววัฒนสุข ที่ได้ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบลักษณะผู้ใช้บริการ คุณภาพบริการที่ได้รับและประสิทธิภาพที่ได้รับที่ส่งผลต่อการใช้บริการซ้ำของบริษัทขนส่ง เคอรี่ เอ็กซ์เพรส จำกัด และบริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด พบว่า กระบวนการให้บริการของพนักงานที่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ดี การบริการที่รวดเร็ว ความรวดเร็วในการจัดส่งสินค้า และสร้างสื่อโฆษณา เป็นสิ่งสำคัญที่สร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน (ฌีนาภัทร บัวแก้ว และกฤษฎดา เขียววัฒนสุข, 2562) ดังนั้น ผู้ให้บริการรายใดที่ให้บริการไม่ได้มาตรฐาน มีความล่าช้าในการจัดส่ง ละเลยการติดตามปัญหาของผู้ใช้บริการ จะได้รับผลกระทบต่อชื่อเสียง ความไว้วางใจ และภาพลักษณ์ของผู้ประกอบการบริการจัดส่งพัสดุภัณฑ์ (ปาริชาติ ช้วนรักธรรม และคณะ, 2563) และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Weng, M. H. et al. ได้กล่าวถึงความสำคัญของนวัตกรรมบริการไว้ว่า นวัตกรรมบริการเป็นเครื่องมือที่สำคัญทางธุรกิจที่นำไปสู่การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบและขั้นตอนการให้บริการเพื่อบริการให้ตรงกับความต้องการของลูกค้าโดยเน้นการอำนวยความสะดวก และเพิ่มความรวดเร็วในการเข้ารับบริการ (Weng, M. H. et al., 2012) อีกทั้ง โสภิน รัตนสุภา และคณะ ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการค่าส่ง ของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีก อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ยังค้นพบองค์ความรู้จากการวิจัยที่สะท้อนให้เห็นว่า ปัจจัยด้านการบริการลูกค้าส่งผลมากที่สุดต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการ รองลงมาเป็นลักษณะองค์กรผู้

ให้บริการ และปัจจัยถัดมาจึงเป็นเรื่องของเป็นราคาสินค้าหรือบริการ (โศภิน รัตนสุภา และคณะ, 2567) 3) นวัตกรรมบริการลูกค้าด้านเทคโนโลยี (Technologies) ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบริษัทไม่ได้ให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการให้บริการ โดยในแบบสอบถามมีข้อความข้อหนึ่งที่กล่าวถึงประเด็นนี้และผู้ตอบให้คะแนนระดับความพึงพอใจที่ต่ำกว่าข้ออื่น รวมถึงมีผู้ตอบบางรายให้ข้อเสนอแนะว่าบริษัทควรมีตู้รับ-ส่งเอกสารอัตโนมัติมาให้บริการอีกด้วย ซึ่งในประเด็นเทคโนโลยีค่อนข้างอยู่ในความสนใจของผู้ใช้บริการขนส่งสินค้า ณ ปัจจุบันเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ ศิริวรรณ เอี่ยมศิริ ที่ได้ศึกษาเรื่อง นวัตกรรมการตลาดธุรกิจผู้ให้บริการขนส่งพัสดุ พบว่า ลูกค้าที่เคยใช้บริการธุรกิจผู้ให้บริการขนส่งพัสดุในเขตกรุงเทพมหานครพึงพอใจในนวัตกรรมทางเทคโนโลยี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และยังพบว่า นวัตกรรมทางเทคโนโลยีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความจงรักภักดีต่อตราสินค้าของผู้บริโภค (ศิริวรรณ เอี่ยมศิริ, 2564) เช่นเดียวกันกับ กันยาภาญจน์ จันทรเหลียม และพัฒน์ พิสิษฐเกษม ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจการใช้บริการไปรษณีย์ไทย สาขามหาวิทยาลัยรังสิต ที่กล่าวว่า ผู้ประกอบการบริการไปรษณีย์ จำเป็นต้องปรับตัวในทุกด้านโดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีเพื่อให้สามารถขนส่งสินค้าและพัสดุได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง และหลากหลาย และควรให้ความสำคัญกับการให้บริการลูกค้า (Customer Service) ให้มากขึ้น เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับลูกค้า (กันยาภาญจน์ จันทรเหลียม และพัฒน์ พิสิษฐเกษม, 2561) และ 4) นวัตกรรมบริการลูกค้าด้านสภาพแวดล้อม (Environment) ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ เป็นลำดับที่ 2 รองจากด้านกระบวนการ โดยในด้านนี้จะกล่าวถึงเครื่องมืออุปกรณ์ที่ถูกนำมาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในการขนส่งขนย้ายสินค้าที่จะรักษาคุณภาพ ไม่ทำให้สินค้าได้รับความเสียหาย รวมถึงอาคารสถานที่ของจุดรับบริการของบริษัทที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองลูกค้าเข้าถึงได้สะดวก สอดคล้องกับ นิชมน สารพันธ์ และรุ่งนภา กิตติลาภ ที่ได้ศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งสินค้าของผู้ประกอบการค้าส่งในจังหวัดขอนแก่น พบว่า องค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เลือกใช้บริการขนส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ เพื่อให้เลือกใช้บริการขนส่งเพื่อให้ได้ประโยชน์ต่อธุรกิจสูง คือ การมีสภาพแวดล้อม เครื่องมือ อุปกรณ์การจัดส่งที่ดี ได้แก่ การมีเครื่องจัดส่งสินค้าอัตโนมัติ เพื่อลดเวลาในการรอคิวเข้ารับบริการ จะทำให้ผู้มาเข้ารับบริการสามารถดำเนินการด้วยตัวเองได้ มีเครื่องมือที่สามารถชั่งน้ำหนักหรือเลือกการบริการที่ต้องการ การออกบาร์โค้ดสำหรับส่งสินค้า การชำระด้วยเงินสดหรือบัตรเครดิตและจ่ายเงินทอนได้เอง ออกใบเสร็จได้เอง เป็นต้น (นิชมน สารพันธ์ และรุ่งนภา กิตติลาภ, 2562) และยังสอดคล้องกับการรายงานผลของ นลิตา เตชะศิริประภา ที่พบว่า ธุรกิจขนส่งพัสดุมีข้อท้าทายและแข่งขัน 5 ประเด็น (นลิตา เตชะศิริประภา, 2565) ประกอบด้วย 1) การสร้างแบรนด์ที่ต้องให้ความสำคัญกับความน่าเชื่อถือ ที่จะส่งผลให้แบรนด์ของธุรกิจเป็นที่ชื่นชอบและจดจำสำหรับลูกค้าทำให้ลูกค้ากลับมาใช้บริการอีก 2) ความรวดเร็วในการขนส่งสินค้าตัวอย่างเช่นเวลาที่ใช้ในการส่งพัสดุ 5 - 7 วันแต่ปัจจุบันใช้เวลาส่งพัสดุไม่เกิน 2-3 วันเพราะผู้ประกอบการแต่ละรายมีทั้งศูนย์คัดแยกและจำนวนรถขนส่งมากขึ้น 3) ราคาค่าขนส่งเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ลูกค้าใช้ในการตัดสินใจใช้บริการ 4) การนำเสนอตัวแทนของผู้ประกอบการที่มีการเลือกดารานักแสดงที่มีชื่อเสียงมาเป็นตัวแทนนำเสนอธุรกิจ และ 5) จุดบริการ ที่สะดวก มีสาขามากมายเพื่อให้ลูกค้าเข้าถึงได้ง่าย ซึ่งจัดอยู่ในส่วนของสภาพแวดล้อมในการบริการ

สรุปและข้อเสนอแนะ

บริษัทเบิร์ดเอ็กซ์เพรส ลอจิสติกส์ จำกัด ท่าอากาศยานนานาชาตินครศรีธรรมราช เป็นบริษัทที่ให้บริการการขนส่งทางอากาศ มีวิสัยทัศน์ที่จะเปลี่ยนแปลงอุตสาหกรรมขนส่งสินค้าทางอากาศ ให้ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ง่ายขึ้น ราคาจับต้องได้ และเป็นการขนส่งสินค้า ระยะทางไกลแบบรวดเร็วที่สุด ประเด็นที่บริษัทให้ความสำคัญเป็นอย่างมากคือเรื่องของการบริการลูกค้าโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การบริการในรูปแบบใหม่ ๆ ที่นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยอำนวยความสะดวกให้กับลูกค้า หรือที่เรียกว่า “นวัตกรรมบริการ” การสร้างนวัตกรรมบริการภายใต้กรอบ (Framework) ที่มี 4 ส่วนที่สำคัญ ประกอบด้วย 1) ข้อมูลสารสนเทศ (Information) 2) กระบวนการ (Process) 3) เทคโนโลยี (Technologies) และ 4) สภาพแวดล้อม (Environment) จะเป็นเครื่องมือที่สำคัญทางธุรกิจช่วยสร้างความแตกต่างในการบริการที่นำไปสู่การสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันและนำไปสู่การสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า การทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจในการใช้บริการจะนำมาซึ่งการตัดสินใจใช้บริการในครั้งต่อไป ผลจากการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า ผู้ใช้บริการบริษัทเบิร์ดเอ็กซ์เพรส ลอจิสติกส์ จำกัด มีระดับความพึงพอใจในนวัตกรรมบริการทั้ง 4 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านกระบวนการ อยู่ในระดับสูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านเทคโนโลยี ด้านข้อมูลสารสนเทศ และด้านสภาพแวดล้อม ตามลำดับ โดยมีระดับการตัดสินใจใช้บริการโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และพบว่า นวัตกรรมบริการด้านกระบวนการ และด้านสภาพแวดล้อม มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านข้อมูลสารสนเทศ และด้านเทคโนโลยีไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการ โดยผลที่ได้จากงานวิจัยจะนำไปสู่ การนำความคิดและแนวทางการดำเนินงานใหม่ ๆ ที่ผ่านการคิดอย่างเป็นระบบและเข้าใจถึงความต้องการของผู้ใช้บริการมาใช้เป็นแนวทางการพัฒนาหรือปรับปรุงระดับการบริการให้ตรงตามความต้องการของลูกค้า รวมถึงเพื่อใช้เป็นตัวสะท้อนแนวคิดของผู้ให้บริการขนส่งสินค้าทางอากาศ หรือบริษัท เบิร์ดเอ็กซ์เพรส ลอจิสติกส์ จำกัด ในการหาแบบบริการใหม่ ๆ ตามแนวคิดนวัตกรรมบริการ การสร้างการบริการที่แตกต่างจะช่วยตอบสนองต่อความพึงพอใจของลูกค้าได้ และเพื่อเป็นการปรับปรุงการดำเนินงานและเพิ่มผลกำไรให้กับธุรกิจ นวัตกรรมบริการยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญทางธุรกิจที่นำไปสู่การสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขัน การบริการถือว่าเป็นชุดของการโต้ตอบระหว่างผู้ให้บริการและลูกค้า ซึ่งลูกค้ามีอิทธิพลอย่างมากต่อการปรับปรุงกระบวนการบริการ โดยนวัตกรรมการบริการเป็นการนำนวัตกรรม มาพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบและขั้นตอนการให้บริการ เพื่อบริการให้ตรงกับความต้องการของลูกค้าโดยเน้นด้านกระบวนการ และด้านสภาพแวดล้อม หมายรวมถึงการอำนวยความสะดวก การเพิ่มความรวดเร็วในการให้บริการ รวมถึงการจัดเตรียมเครื่องมือ อุปกรณ์ในการดำเนินการขนส่งที่ดี กล่าวกันว่านวัตกรรมบริการจะเป็นแนวโน้มที่สำคัญอย่างหนึ่งของโลกยุคปัจจุบันและอนาคต โดยการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มลูกค้ารายใหญ่ที่มาใช้บริการ ณ บริษัท เบิร์ดเอ็กซ์เพรส ลอจิสติกส์ จำกัด ท่าอากาศยานนานาชาติจังหวัดนครศรีธรรมราชเท่านั้น ซึ่งอาจทำให้การวิจัยไม่สามารถอธิบายผลหรือนำไปใช้ในภาพรวมของพื้นที่อื่น ๆ ได้ ดังนั้น ผู้ที่จะศึกษาวิจัยในอนาคตอาจจะใช้แนวทางจากงานวิจัยนี้เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจในนวัตกรรมบริการของบริษัทขนส่งทางอากาศแห่งอื่น หรือในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อให้ที่บริษัทขนส่งทางอากาศสามารถนำไปปรับใช้ในการพัฒนาการบริการรูปแบบใหม่ ๆ ให้ทันตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยี และเพื่อตอบสนองความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อไปในอนาคต

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณาจารย์ สาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมการธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ ที่ให้คำปรึกษาในการทำงานวิจัย และขอขอบคุณลูกค้ารายใหญ่ที่มาใช้บริการ ณ บริษัท เบิร์ดเอ็กซ์เพรส ลอจิสติกส์ จำกัด ที่ให้ความร่วมมือในการทำวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กันยาภาณุจัน จันทรเหลี่ยม และพัฒน์ พิสิษฐเกษม. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจการใช้บริการไปรษณีย์ไทย สาขามหาวิทยาลัยรังสิต. วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์, 4(2), 352-364.
- ฉัตร โชติช่วง. (2564). คุณภาพงานบริการที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการศูนย์บริการทรมูฟสาขาเซ็นทรัลแจ้งวัฒนะ. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ชูศรี วงศ์รัตน. (2560). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพมหานคร: อมรการพิมพ์.
- ณิชนัน สารพันธ์ และรุ่งนภา กิตติลาภ. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งสินค้าของผู้ประกอบการค้าส่งในจังหวัดขอนแก่น. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 9(1), 20-31.
- ณิชาภัทร บัวแก้ว และกฤษฎา เขียววัฒนสุข. (2562). การเปรียบเทียบลักษณะผู้ใช้บริการ คุณภาพบริการที่ได้รับ และประสิทธิภาพที่ได้รับที่ส่งผลต่อการใช้บริการซ้ำของบริษัทขนส่ง เคอรี่ เอ็กซ์เพรส จำกัด และบริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด. วารสารมหาจุฬานาครทรรศ, 6(4), 1782-1796.
- นลิตา เตชะศิริประภา. (2565). ธุรกิจขนส่งพัสดุ 5 หมื่นล้าน แต่ละแบรนด์แข่งอย่างไรในวันที่ค่าส่งถูกอย่างเดียวไม่พอ. เรียกใช้เมื่อ 18 พฤศจิกายน 2567 จาก <https://shorturl.asia/2wGHT>
- บริษัท เบิร์ดเอ็กซ์เพรส ลอจิสติกส์ จำกัด. (2567). ทำความรู้จักกับ Bird Express. เรียกใช้เมื่อ 20 ตุลาคม 2567 จาก <https://www.birdexpress.co.th>
- ปาริชาติ ช้วนรักธรรม และคณะ. (2563). แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่งไปรษณีย์ภัณฑ์และพัสดุไปรษณีย์ของบริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด. วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก, 6(2), 347-356.
- มนู อดีตลเชษฐ์. (2556). นวัตกรรมบริการ Method, Model and Tool ตอนที่ 1. เรียกใช้เมื่อ 30 มิถุนายน 2567 จาก <http://ictandservices.blogspot.com/2013/09/method-model-and-tool-1.html>
- ศิริวรรณ เอี่ยมศิริ. (2564). นวัตกรรมการตลาดธุรกิจผู้ให้บริการขนส่งพัสดุ. พิษณุเวชสาร, 17(1), 37-152.
- โสภิน รัตนสุภา และคณะ. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการค้าส่งของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีก อำเภอฟุ่่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสาร Maejo Business Review, 6(1), 1-19.
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2548). สูดยอนนวัตกรรมไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- Bolton, R. N. et al. (2018). Customer experience challenges: Bringing together digital, physical and social realms. Journal of Service Management, 29(5), 776-808.

- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Test*. (5th ed.). New York, Harper Collins.
- Kerin, R. A. & Hartley, S. W. (2019). *Marketing*. (4th ed.). New York: McGraw Hill.
- Rovinelli, R. J. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion Referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 1(2), 49-60.
- Schiffman, L. G. & Kanuk, L. L. (1994). *Consumer behavior*. (5th ed.). New Jersey: Prentice-Hall.
- Schumpeter, J. A. (1934). *The Theory of Economic Development: An Inquiry into Profit, Capital, Credit, Interest and the Business Cycle*. New Brunswick (U.S.A) and London (U.K.): Transaction Publishers.
- Shelly, M. (1975). *Responding to Social Change*. Pennsylvania: Dowden Huntchisam Press. Inc.
- Weng, M. H. et al. (2012). A Study of the Relationship among Service Innovation Customer value and Customer Satisfaction: an industry in TAIWAN. *International Journal of Organizational Innovation*, 4(3), 98-112.

ระบบการให้ค่าตอบแทนแก่พนักงานขององค์กร*

THE ORGANIZATIONAL REWARD SYSTEM

สถิตย์ นิยมญาติ*, พีรพล ไทยทอง, ทศนันท์ อาสาสุข, ชัยยุทธ์ สงวนแก้ว, ณภัทร ศิลปมา

Satit Niyomyaht*, Peerapon Thaithong, Tassanan Asasuk, Chaityuth Sa-Nguankaew, Napath Sillapama

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Political Science, Bangkokthonburi University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: niyom.satit@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะระบบค่าตอบแทนขององค์กรในสหรัฐอเมริกาแนวทางประยุกต์ใช้กับประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นลักษณะระบบค่าตอบแทนขององค์กรในสหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่าลักษณะระบบค่าตอบแทนขององค์กรในสหรัฐอเมริกานำประยุกต์ใช้กับประเทศไทย 1) ผลประโยชน์ที่บังคับโดยกฎหมาย ได้แก่ ผลประโยชน์ส่วนบุคคล (เงินเดือน ค่าตอบแทนพิเศษ เงินโบนัสประจำปี ประกันสังคม) 2) ผลประโยชน์ตามดุลพินิจ ได้แก่ สิทธิประโยชน์และสวัสดิการ (ความก้าวหน้าในสายอาชีพ ความภาคภูมิใจในงาน การพัฒนาทักษะต่าง ๆ และสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน) เป็นแรงจูงใจในการทำงานและมีผลต่อการปฏิบัติงาน และยังพบว่าลักษณะระบบค่าตอบแทนขององค์กรในสหรัฐอเมริกานำประยุกต์ใช้กับประเทศไทย เป็นที่สังเกตว่ามีเกิดความซ้ำซ้อน ส่งผลให้เกิดความไม่สมดุลระหว่างงานกับค่าตอบแทนที่ได้รับ เช่น ปริมาณงานมีมากกว่าอัตราค่าจ้าง อีกทั้งโครงสร้างและกรอบอัตราค่าจ้างไม่เอื้อต่อการเติบโตในการปฏิบัติงาน ข้อเสนอเพิ่มเติม พนักงานเดิมที่มีการจ้างงานอยู่แล้วควรพิจารณาปรับฐานเงินเดือนใหม่ ตามผลการปฏิบัติงาน การปรับสวัสดิการเพิ่มให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ ค่าครองชีพ ดัชนีผู้บริโภค การปรับโครงสร้างเงินเดือนตามคุณค่าของงาน การพิจารณาจากลักษณะงานที่พนักงานรับผิดชอบ ทักษะที่ใช้ในการทำงาน ความยากง่ายของงาน การฝึกอบรมพัฒนาให้กับพนักงานตามความต้องการปรับโครงสร้างและกรอบอัตราค่าจ้างให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และข้อกำหนดในการเติบโตตามความก้าวหน้าในสายอาชีพ พร้อมทั้งยกย่องผู้ที่ปฏิบัติงานได้ดีเด่นหรือดีเยี่ยม ส่วนลักษณะระบบค่าตอบแทนในสหรัฐอเมริกามีความแตกต่างอย่างมากกับประเทศไทยตรงมีความสลับซับซ้อนและครอบคลุมอย่างมาก แต่ในเรื่องระบบค่าตอบแทนสามารถตอบสนองความต้องการของพนักงานได้อย่างเต็มที่

คำสำคัญ: ระบบการให้ค่าตอบแทน, พนักงานขององค์กร, องค์กรในสหรัฐอเมริกา

Abstract

The research aims to study the characteristics of the compensation system of organizations in the United States and its applicability to Thailand. This is a qualitative study that involves reviewing documents and research related to the compensation system of organizations in the United States. The findings reveal that aspects of the U.S. compensation system can be applied to Thailand in two key areas: 1) Legally mandated benefits, which include personal benefits such as salaries, special compensation, annual bonuses, and social security. 2) Discretionary benefits, which encompass privileges and welfare benefits such as career advancement opportunities, job satisfaction, skill development, and workplace environment. These factors serve as work incentives and influence employee performance. Additionally, it was observed that applying the U.S. compensation system to Thailand has led to redundancy, causing an imbalance between workload and compensation. For instance, the workload often exceeds the available workforce, and the structure and workforce framework do not support career growth. Further recommendations include: Adjusting the base salary for existing employees based on their performance. Enhancing benefits to align with economic conditions, cost of living, and consumer price indices. Restructuring salary scales based on job value, job responsibilities, required skills, and job complexity. Providing training and development programs that meet employee needs. Modifying the workforce structure to align with career progression principles and regulatory requirements. Recognizing and rewarding outstanding employees. Lastly, the compensation system in the U.S. differs significantly from that in Thailand, as it is more complex and comprehensive. However, the U.S. compensation system is highly effective in meeting employee needs.

Keywords: Compensation System, Organization's Employees, Organization In The United States

บทนำ

ความสำเร็จขององค์กรเกิดจากผลการปฏิบัติหน้าที่ได้บรรลุเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ขององค์กร ความสำเร็จนี้ขึ้นอยู่กับความมีประสิทธิภาพ ที่สำคัญ คือ การบริหารทรัพยากรมนุษย์โดยมีแนวคิดในการมุ่งธำรงรักษาพนักงาน ที่มีความสามารถให้อยู่กับองค์กร เพื่อให้พนักงานมีความมุ่งมั่นและเต็มใจที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย ของทั้งองค์กรและเป้าหมายส่วนตัวของพนักงานเองด้วย และกลยุทธ์หนึ่งในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่จะจูงใจและกระตุ้นให้พนักงานที่มีศักยภาพอยู่กับองค์กร ได้อย่างยาวนาน คือระบบการให้ค่าตอบแทน (compensation) มีอิทธิพลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลว ใน 3 ลักษณะ ด้วยกัน ประการแรก จำนวนเงินเดือนหรือค่าจ้างและลักษณะการมอบให้แก่พนักงาน สามารถที่จะจูงใจ สร้างพลังและกำกับหรือชี้นำพฤติกรรมของพนักงานได้พนักงานมีความสำคัญอย่างมากระบบการให้รางวัลตอบแทนแก่พนักงานสามารถของ

องค์การได้ ควรจัดการออกแบบโปรแกรม การให้ค่าตอบแทนขึ้นมาใหม่ขององค์การ มีเป้าหมายเพื่อที่จะเปลี่ยนลักษณะการคิดของพนักงานต่องาน และเพื่อเสริมสร้างพลังงานให้เกิดกับพนักงาน ตลอดจนเพื่อให้ผลการปฏิบัติงานดีขึ้น

ประการที่สอง ค่าตอบแทนมีความสำคัญต่อองค์การในแง่ที่ว่าทำให้องค์การสามารถดึงดูดพนักงานที่มีความรู้ความสามารถสูงเข้ามาอยู่ในองค์การได้ ตลอดจนทำให้พนักงานประเภื่อนี้อยู่ในองค์การยาวนาน ถ้าผู้สมัครงานเห็นว่างานที่เขาสมัครให้จำนวนค่าตอบแทนและชนิดของค่าตอบแทนที่เหมาะสม เขาก็จะไม่คิดที่จะไปสมัครงานกับบริษัทอื่นๆ กลยุทธ์และการปฏิบัติเกี่ยวกับค่าตอบแทน (compensation strategies and practices) สร้างรูปแบบขององค์ประกอบของกำลังแรงงาน (workforce) ขององค์การให้เป็นไปตามที่องค์การได้ ประการที่สาม ต้นทุนของค่าตอบแทน (cost of compensation)

สหรัฐอเมริกาใช้กลยุทธ์ที่อิงความเป็นผู้นำทางต้นทุน (cost leadership) หรือให้มีต้นทุนต่ำ จำเป็นต้องหาทางลดต้นทุนต่างๆ เหล่านั้นลง โดยไม่ให้คุณภาพต้องสูญเสียไป สำหรับความสำคัญของค่าตอบแทนที่มีต่อพนักงานนั้น มีความสำคัญอย่างมากใน 2 ลักษณะ คือ ประการแรก เงินมีความหมายที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการที่จะให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนต้องการ เช่น สามารถซื้อบ้านที่ดี มีการศึกษาที่ดีสำหรับบุตร มีโอกาสไปพักผ่อนในวันหยุด มีเสื้อผ้าที่ต้องการและมีรถยนต์ใช้ เป็นต้น ประการที่สอง เงินมีความหมายในเชิงสัญลักษณ์ (symbolic meaning) ในสหรัฐอเมริกาผู้ที่ร่ำรวยหรือมีความมั่งคั่งจะถูกมองว่าเป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จในชีวิต เป็นบุคคลที่ฉลาด เป็นคนที่ขยันขันแข็ง และเป็นบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง เป็นต้น (Ryne, S. L. et al., 2004)

ในสถานการณ์เกี่ยวกับงาน “เงิน” อาจมีกลยุทธ์ที่จูงใจให้เกิดพฤติกรรมเมื่อนำไปให้รางวัลแก่บุคคลในลักษณะที่สอดคล้องหรือสัมพันธ์กันกับผลการปฏิบัติงานหรือคุณูปการต่าง ๆ และมันจะจูงใจให้เกิดพฤติกรรมก็ต่อเมื่อมันถูกมองว่าเป็นการให้ค่าตอบแทนที่ยุติธรรม และมีความเสมอภาค (fair and equitable) และเมื่อให้รางวัลในสิ่งที่พนักงานมองว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่า (Martocchio, J. J., 2011) จากเหตุผลดังที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาระบบการให้ค่าตอบแทนแก่พนักงานขององค์การโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะระบบค่าตอบแทนขององค์การในสหรัฐอเมริกาแนวทางประยุกต์ใช้กับประเทศไทย เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาพัฒนาเป็นแนวทางในการกำหนดทิศทางการกำหนดกลยุทธ์และวางแผนระบบบริหารค่าตอบแทนที่มีประสิทธิภาพเพื่อก่อให้เกิดความกระตือรือร้นในการทำงานของพนักงาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะระบบค่าตอบแทนขององค์การในสหรัฐอเมริกาแนวทางประยุกต์ใช้กับประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยมาจาก 3 แหล่ง คือ

1. เอกสารที่ศึกษา หนังสือและวารสารทางวิชาการที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการค่าตอบแทน (compensation) จำนวน 4 เล่ม ได้แก่ 1) Human Resource Management (Dessler, G., 2013) 2) U.S.

Bureau of Labor Employee Benefits in the United States 3) Special Report: CEO Compensation (Decarlo, S., 2005) 4) Strategic Compensation (Martocchio, J. J., 2011) 5) Human Resource Management (Bernardin, H. J. et al., 2013)

2. ศึกษาจากเว็บไซต์ จำนวน ดังนี้ 1) <http://www.Forber.com/2005/ceoland> Special Report: CEO Compensation. Forbes 2) <https://workforce.com/> Telework may harm workers left at office, study shows. Workforce Management 3) www.benefitnews.com/ Survey results report productivity lag among teleworkers. Employee Benefit News 4) www.benefitnews.com/ Survey results report productivity lag among teleworkers. Employee Benefit News 5) workforce.com/ Employer FMLA frustrations may rise with law's expansion. Workforce Management และ 6) www.blackenterprise.com/. Share and share alike. Black Enterprise

3. จากการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation) ผู้วิจัยทำการทบทวนเนื้อหาและจากเอกสารและวารสารทางวิชาการในต่างประเทศ ระยะเวลาในการทบทวนใช้เวลาทั้งหมดโดยรวม 120 วัน ข้อมูลที่เก็บรวบรวมเป็นการเก็บข้อมูลคัดเลือกจากการทบทวนและจากเอกสารและวารสารทางวิชาการในต่างประเทศ โดยใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้ 1) มีเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการศึกษา 2) เนื้อหาที่มีความทันสมัย กล่าวคือ มีการตีพิมพ์หรือเผยแพร่ในช่วงเวลาไม่เกิน 15 ปี และ 3) เนื้อหาสาระปรากฏอยู่ในหนังสือหรือวารสารวิชาการของโลกตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งของสหรัฐอเมริกา หลังจากนั้นจึงบันทึกการวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้วิธีการต่อไปนี้

- การจำแนกแยกแยะเป็นประเภทต่างๆ (categorizing)
- การทำข้อมูลหรือเนื้อหาสาระให้เป็นระบบระเบียบ (systematizing)
- การเอาเนื้อหามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน (interrelating)
- การสังเคราะห์ข้อมูล (synthesizing)
- การเล่าเรื่อง (storytelling)
- การวิพากษ์วิจารณ์ (criticizing)
- และการสรุปลงเอย (summarizing)

ด้วยการวิจัยครั้งนี้ไม่มีการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยทบทวนจากเอกสารและวารสารทางวิชาการในต่างประเทศ เพื่อไม่กระทบในเรื่องจริยธรรมของการวิจัย ต่อผู้เขียนหนังสือ หรือตำรา หรือบทความในวารสาร ผู้วิจัยจึงเลือกเพียงเนื้อหาสาระเท่านั้นในส่วน 1) การใช้ภาษาของผู้วิจัยนำแนวคิดของผู้เขียน (paraphrasing) และ 2) ใช้วิธีการสรุปเนื้อหา (summarizing)

ผลการวิจัย

ลักษณะระบบค่าตอบแทนขององค์กรในสหรัฐอเมริกาแนวทางประยุกต์ใช้กับประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ การบริหารค่าตอบแทน หมายถึง การพัฒนานโยบาย การวางแผน การจัดรูปงาน และการควบคุมกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการจ่ายค่าตอบแทนทั้งทางตรงและทางอ้อม ให้แก่ลูกจ้างที่ทำงานให้กับองค์กร

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาแนวโน้มระบบทางด้านค่าตอบแทนเป็นเรื่องที่น่าสนใจอย่างยิ่ง เป็นเหมือนเข็มทิศนำทางที่ดีสำหรับค่าตอบแทน เป็นภาพรวมได้ 4 ประการ

1. มีการความหลากหลายของกลยุทธ์ เกี่ยวกับการจ่ายเงินค่าตอบแทน ได้รับผลประโยชน์ต่างๆ ที่กำหนดไว้ก่อน (preestablished benefits) (ซึ่งองค์การคิดว่าน่าจะครอบคลุมครบถ้วนแล้ว) เช่น ให้โบนัสพิเศษ มีแรงจูงใจ (incentive plans) ทั้งแรงจูงใจกลุ่มและแรงจูงใจ มีรูปแบบในการแบ่งสรรปันส่วนจากความสำเร็จในการทำงานในทุกระดับขององค์การและการให้ผลประโยชน์ที่มีลักษณะยืดหยุ่น (flexible benefits)

2. ผลประโยชน์ต่าง ๆ ของพนักงาน ความเห็นพ้องต้องกันในเรื่องที่จะฟื้นฟูระบบการดูแลสุขภาพให้มีประสิทธิภาพได้ ภาคเอกชน (the private sector) แผนบำนาญ (traditional pension plan) ควรมีแผนบำนาญ และผลประโยชน์ อื่น ๆ

3. ความไม่เสมอภาคทางด้านค่าตอบแทนระหว่างพนักงานระดับสูง และระดับล่างยังคงมีอยู่ต่อไปเรื่อย ๆ เช่น ในปี ค.ศ. 1980 ผู้บริหารระดับสูง (CEOs) มีค่าตอบแทนเป็น 42 เท่าของคณงานธรรมดาที่อยู่ในระดับล่าง พอถึงปี ค.ศ. 1990 ตัวเลขเพิ่มขึ้นเป็น 120 เท่า และในปี ค.ศ. 1997 สัดส่วนเป็น 280 ต่อ 1 เมื่อถึงปี ค.ศ. 2000 ผู้บริหารระดับสูง (CEOs) มีค่าตอบแทนเท่ากับ 531 เท่าของค่าตอบแทนของคณงานธรรมดา (average worker) ในองค์การ ลักษณะระบบการให้ค่าตอบแทน ในขณะเดียวกันค่าตอบแทนของพนักงานสูงขึ้น โดยอิงกับผลการปฏิบัติงาน ตลอดจนจัดให้มีระบบเกี่ยวกับความเสี่ยง (pay-at-risk programs) ในทุกระดับขององค์การ

วิธีการจ่ายค่าจ้างในปัจจุบัน

องค์การในสหรัฐอเมริกาวิธีการจ่ายค่าจ้างปัจจุบันวิธีที่สำคัญมีอยู่ 4 วิธีด้วยกันคือ 1) วิธีการจ่ายค่าจ้างโดยอิงราคาตลาด 2) วิธีการสร้างแถบกว้าง (broad banding) 3) การจ่ายค่าจ้างที่อิงความรู้ของผู้ปฏิบัติงาน และ 4) การจ่ายค่าจ้างที่อิงการปฏิบัติงานของทีมวิธีการจ่ายค่าจ้างในแต่ละวิธีมีทั้งข้อดีและข้อเสีย (รายละเอียดต่างๆ ปรากฏ ดังตารางที่ 1 การเปรียบเทียบวิธีการจ่ายค่าจ้างในปัจจุบัน 4 วิธี)

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบวิธีการจ่ายค่าจ้างในปัจจุบัน 4 วิธี

วิธี	คุณลักษณะ	ข้อดี	ข้อเสีย
1. อิงราคาตลาด	การจ่ายค่าจ้างที่อิงการเปรียบเทียบกับตลาด และคุณค่าของงานในตลาด	ประหยัดเวลาโดยไม่ต้องมีกระบวนการประเมินงาน หรือไม่ต้องมีเครื่องมืออื่นๆ ที่ใช้กำหนดความเสมอภาคภายใน	- การจ่ายค่าจ้างสำหรับงานพิเศษ หรือมีลักษณะพิเศษ อาจจะกำหนดได้ดีกว่าเมื่อเทียบกับงานอื่นๆ ในองค์การ - ความสำคัญเชิงกลยุทธ์ของงานต่อองค์การอาจจะระบุผิดพลาดได้ - ความเห็นพ้องต้องกันทั่วไป บ่งชี้ว่าการพิจารณาความเสมอภาคภายในมีความสำคัญ

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบวิธีการจ่ายค่าจ้างในปัจจุบัน 4 วิธี (ต่อ)

วิธี	คุณลักษณะ	ข้อดี	ข้อเสีย
2. การสร้างแถบกว้าง	การแทนที่พิสัยของเงินเดือนที่แคบแบบโบราณ (กระจายร้อยละ 40-60) ด้วยแถบกว้างและมีแถบน้อยกว่า (กระจายร้อยละ 200-300)	- มีความสอดคล้องกับโครงสร้างขององค์การแบบแบนราบและลดขนาดขององค์การ - ทำลายอุปสรรคของการจ่ายแบบเก่าเพื่ออำนวยความสะดวกในการให้อำนาจแก่พนักงานและการทำงานเป็นทีม - มีความยืดหยุ่นมากขึ้น - เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการที่มีประโยชน์มากกว่า	- การควบคุมต้นทุนแบบเก่าในเรื่องการจ่ายค่าจ้างสูญหายไป - การกำหนดราคางานอาจจะยากขึ้น - อาจจะยากลำบากมากขึ้นในการสื่อสารกับพนักงาน
3. การจ่ายค่าจ้างสำหรับความรู้	พนักงานจะได้รับค่าจ้างโดยอิง 1. ความมากน้อยของความรู้ที่พนักงานมี หรือ 2. อิงรายการของทักษะของพนักงาน	- ส่งเสริมความยืดหยุ่นของกำลังแรงงาน และส่งเสริมให้พนักงานมีความสามารถมากขึ้น - ใช้ผู้ควบคุมดูแลน้อยลงเนื่องจากพนักงานมีความรู้และทักษะมากขึ้น - รักษาความรู้ดีกว่าตนมีอำนาจเกี่ยวกับการจ่าย	- ต้นทุนในการจ่ายค่าจ้างอาจจะควบคุมไม่ได้ - ทักษะที่ไม่ได้ใช้อาจจะสูญหายไป - การสร้างและการรักษาทักษะและความสามารถให้คงอยู่อาจจะใช้เวลา และความเพียรพยายามอย่างมาก - เราจ่ายสำหรับปัจจัยนำเข้าหรือผลลัพธ์อะไรกันแน่
4. การจ่ายค่าจ้างต่อทีมงาน	- รูปแบบของการจ่ายค่าตอบแทนขึ้นอยู่กับความเป็นสมาชิกของกลุ่มหรือผลการปฏิบัติงานของทีมงาน	- สร้างแรงเสริมให้แก่แนวคิดของทีมงาน และการมีอำนาจของกลุ่ม - อาจจะช่วยให้การสื่อสารและการสนับสนุนวัฒนธรรมและเป้าหมายขององค์การดีขึ้น	- อาจจะลดแรงจูงใจของผู้ปฏิบัติงานที่อยู่ในระดับสูง - แผนที่มีอยู่มีน้อยและแผนจะเริ่มเกิดขึ้นมาใหม่

ค่าตอบแทนทางการเงินทางอ้อม (Indirect Financial Compensation)

องค์การส่วนใหญ่จะต้องให้การประกัน (insurance) และมีโปรแกรมต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องสุขภาพ ความมั่นคง และสวัสดิการต่างๆ โปรแกรมต่างๆ เหล่านี้ เรียกว่า “ผลประโยชน์” (benefits) ผลประโยชน์จะครอบคลุมรางวัลตอบแทนทางการเงินทั้งหมดที่ไม่ใช่ค่าตอบแทนทางการเงินโดยตรง (direct financial) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าตอบแทน

ค่าตอบแทน
ทางการเงิน
ทางอ้อม (ผลประโยชน์)
1. ผลประโยชน์ที่กฎหมายบังคับ
✓ ประกันสังคม
✓ ค่าตอบแทนการว่างงาน
✓ ค่าตอบแทนของคนงาน
✓ ค่าลาป่วย และการลาเกี่ยวกับเรื่องครอบครัว
2. ผลประโยชน์ที่องค์การให้โดยสมัครใจ
✓ ค่าตอบแทนสำหรับเวลาที่ไม่ได้มาทำงาน
✓ ค่ารักษาสุขภาพ
✓ ค่าประกันชีวิต
✓ แผนการเกษียณอายุ
✓ เงินค่าคุ้มครองความพิการ
✓ แผนทางเลือกเกี่ยวกับหุ้น
✓ ผลประโยชน์เสริมเกี่ยวกับการว่างงาน
✓ เงินบริการต่างๆ ที่ให้แก่พนักงาน
✓ ค่าตอบแทนที่จ่ายให้แก่พนักงานในอัตราสูงกว่าปกติ (premium pay)
3. แผนผลประโยชน์ที่ปรับเปลี่ยนให้เข้ากับตัวบุคคล

ผลประโยชน์ที่กฎหมายบังคับ (Mandated Benefits)

สวัสดิการที่พนักงานได้รับหลายอย่างนั้นเกิดจากการที่รัฐออกกฎหมายบังคับให้นายจ้างจ่ายนอกเหนือจากสวัสดิการที่นายจ้างได้จ่ายให้ตามปกติ ดังนั้นแต่ละประเภทของสวัสดิการจึงอาจมีทั้งที่ถูกบังคับให้จ่ายโดยรัฐ รัฐได้กำหนดให้ สถานประกอบการที่มีพนักงานตั้งแต่ห้าสิบคนขึ้นไป ได้แก่

ประกันสังคม (Social Security) พระราชบัญญัติประกันสังคม ปี ค.ศ. 1935 ได้สร้างระบบเกี่ยวกับผลประโยชน์จากการเกษียณอายุ พระราชบัญญัตินี้ได้สร้างหลักการเกี่ยวกับการบริหารการประกันสังคม ต่อมา มีการแก้ไขพระราชบัญญัตินี้ทำให้รูปแบบของการคุ้มครองมีมากขึ้น เช่น การประกันความพิการ ผลประโยชน์ของผู้มีชีวิตรอยู่ และการรักษาพยาบาลผู้สูงอายุ (ค่ารักษาพยาบาลผู้สูงอายุได้เพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่าในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา)

การประกันความพิการ (Disability Insurance) เป็นการประกันที่ให้การคุ้มครองผู้ที่สูญเสียรายได้อันเกิดจากความไร้ความสามารถ ผลประโยชน์ของผู้มีชีวิตรอยู่ (survivor's benefits) เป็นผลประโยชน์ที่ให้แก่สมาชิกของครอบครัว ผลประโยชน์จะให้แก่มารดาหรือบิดาและบุตร ส่วนค่ารักษาพยาบาลผู้สูงอายุ (Medicare) จะให้การคุ้มครองในรูปของการประกันทางการแพทย์สำหรับผู้มีอายุ 65 ปีหรือสูงกว่านั้น

ผลตอบแทนจากการว่างงาน (Unemployment Compensation) การประกันการว่างงานจะจัดให้แก่พนักงานที่ถูกยุติการทำงาน และไม่ให้อำนาจทางการเงิน ค่าตอบแทนการว่างงานยังทำหน้าที่ช่วยให้พนักงานมีเงินใช้ในระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเศรษฐกิจด้วย ในสหรัฐอเมริกาการประกันการว่างงานมีการปฏิบัติโดยการอิงกฎหมายของรัฐบาลกลาง หรือกฎหมายของมลรัฐ ดังนั้นผลประโยชน์ที่ผู้ว่างงานจะได้รับจะเป็นไปตามลักษณะของมลรัฐด้วย

ค่าตอบแทนคนงาน (Workers' Compensation) ผลประโยชน์ในเรื่องค่าตอบแทนพนักงานจะให้ความคุ้มครองทางการเงินจำนวนหนึ่งแก่พนักงานที่ได้จ่ายค่าใช้จ่ายอันเนื่องมาจากอุบัติเหตุ หรือความเจ็บไข้ได้ป่วยเหมือนๆ กับค่าตอบแทนการว่างงาน มลรัฐต่างๆ อยู่ใต้กฎระเบียบของรัฐบาลกลาง (federal regulations) นายจ้างจะจ่ายค่าประกันทั้งหมดให้แก่คนงานที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับอุบัติเหตุ หรือเจ็บไข้ได้ป่วยอันเนื่องมาจากการทำงาน พวกเขาจะได้รับค่าตอบแทนในอัตราส่วนที่สูงกว่าปกติ

พระราชบัญญัติเกี่ยวกับลาเกี่ยวกับเรื่องครอบครัว และเกี่ยวกับการแพทย์ (Family and Medical Leave Act - FMLA) พระราชบัญญัติ FMLA ใช้กับนายจ้างที่มีพนักงาน 50 คนหรือมากกว่านั้น และใช้กับนายจ้างในภาครัฐโดยไม่คำนึงถึงว่าจะมีพนักงานจำนวนน้อยเท่าใด FMLA ยอมให้พนักงานลาได้ถึง 12 สัปดาห์ต่อปีโดยลาที่ไม่ได้รับค่าจ้างในบางสถานการณ์ พระราชบัญญัตินี้ก็เพื่อช่วยพนักงานสร้างความสมดุลของความต้องการทำงาน ใช้ได้กับพนักงานที่ได้ทำงานกับนายจ้างอย่างน้อย 12 เดือนมาแล้วและมีชั่วโมงทำงานอย่างน้อย 1,250 ชั่วโมง ก่อนจะเริ่มลาได้

ผลประโยชน์ที่ให้ด้วยความสมัครใจหรือโดยใช้ดุลพินิจขององค์กร (Discretionary Voluntary Benefits)

ถึงแม้ว่ากฎหมายจะบังคับให้บริษัทหรือองค์กรให้ผลประโยชน์ต่างๆ แก่พนักงานแต่องค์กรเองก็ยังผลประโยชน์ต่างๆ ที่องค์กรหรือบริษัทต่างๆ ให้แก่พนักงานโดยใช้ดุลพินิจหรือโดยสมัครใจมีดังนี้

ผลประโยชน์ส่วนตัว (Personal Benefits)

1. **แผนทางการแพทย์** มี 2 ทางเลือก และผลประโยชน์ต่างๆ จากองค์กรเพื่อ รักษาสุขภาพ (Health Maintenance Organization)

2. **แผนทางด้านสุขภาพช่องปาก** มี 2 ทางเลือก และผลประโยชน์ต่างๆ จากองค์กรซึ่งเป็นทางเลือกในการบำรุงรักษาฟัน (Dental Maintenance Alternatives)

การทำงานและการใช้ชีวิตควบคู่ไปพร้อมกัน (Work and Personal Life Balancing)

1. **วันหยุดช่วงยาว (Vacation)** ได้แก่ ผู้ที่ทำงานมาแล้ว 1-4 ปี มีสิทธิหยุดได้ 10 วันต่อปี ผู้ที่ทำงานมาแล้ว 5-9 ปี (หรืออายุ 50-59 ปี) มีสิทธิหยุดได้ 15 วันต่อปี ผู้ที่ทำงานมาแล้ว 10-19 ปี หรืออายุ 60 ปี หรือสูงกว่านั้น มีสิทธิหยุดได้ 20 วันต่อปี

2. **วันหยุดช่วงสั้น (Holiday)** ได้แก่ หยุดได้ 12 วันต่อปี (6 วัน เป็นวันหยุดเกี่ยวกับวันสำคัญของสหรัฐอเมริกา อีก 6 วัน เป็นวันหยุดอื่นๆ)

3. **การวางแผนชีวิต (Life Planning Account)** แต่ละปีบริษัทจะช่วยภาษีรายได้ 250 ดอลลาร์ โดยมีเงื่อนไขบางอย่าง

4. การทำงานที่ยืดหยุ่น (Flexible Work Schedule) ความสมดุลระหว่างการทำงานที่บ้านกับที่ทำงาน (โดยความเห็นชอบของผู้จัดการ)

การสะสมทุน การซื้อหุ้น และการเกษียณอายุ มีดังนี้ 1) แผน 401 (K) (แผนที่นายจ้างช่วยเงินบำนาญให้แก่พนักงาน) พนักงานอาจจะจ่ายร้อยละ 12 ของค่าตอบแทนที่ตนมีสิทธิจะได้รับ 2) แผนทางเลือกเกี่ยวกับการซื้อหุ้น พนักงานสามารถจ่ายเงินร้อยละ 10 ของค่าตอบแทนที่ตนมีสิทธิจะได้รับเพื่อซื้อหุ้นของบริษัท 3) แผนเกษียณอายุ มีสิทธิรับเงินบำนาญหลังจากที่ได้ทำงานอย่างต่อเนื่องอย่างน้อย 5 ปี 4) การคุ้มครองรายได้และสินทรัพย์ มีอาทิเช่น แผนอุบัติเหตุและความเจ็บป่วย การประกันชีวิตกลุ่ม การประกันชีวิตการเดินทาง การประกันการรักษาพยาบาล 5) การพัฒนาทักษะ ต่างๆ 6) สิทธิพิเศษ อาทิเช่น ศูนย์ออกกำลังกาย

นโยบายที่มั่นคงสมบูรณ์ (Smart Policies) นโยบายและการปฏิบัติทางด้านทรัพยากรมนุษย์ที่สะท้อนให้มีความพึงพอใจได้อย่างมาก 1) เพื่อให้สิ่งที่มุ่งใจที่เป็นจริงและเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติมีมาตรฐานสูงสุด และเพื่อช่วยให้ปริมาณและคุณภาพของงานเพิ่มสูงขึ้น 2) เพื่อสร้างและรักษาสภาพการทำงานให้อยู่ในสภาพที่ดี 3) การจ้างเข้ามาทำงานในองค์กร ไม่คำนึงถึง เชื้อชาติ เพศ ผิวสี ขาดิกำเนิด หรือ อายุ แต่อย่างใด

ผู้จัดการที่มีความสามารถ (Capable Managers) พนักงานคนใดที่ทำงานภายใต้ผู้จัดการที่ไม่มีทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานเพราะลักษณะการบริหารจัดการไม่เป็นที่น่าพอใจ บางครั้งอาจจะมีผู้จัดการที่เผด็จการที่

พนักงานที่มีความสามารถ (Competent Employees) การได้ทำงานกับพนักงานที่มีความสามารถสูง และมีความรู้ดีสามารถก่อให้เกิดสิ่งแวดล้อมที่มีพลังเสริมเพิ่มขึ้นมาได้ การมีพลังเสริมก็คือ เมื่อการกระทำที่ร่วมมือจะทำให้การทำงานประสบความสำเร็จมากกว่าการทำงานแบบแยกกันทำ

ผู้ร่วมงานที่ทำงานร่วมกันได้ดี (Congenial Co-workers) การประสบความสำเร็จในองค์กรต่างๆ ที่เน้นการทำงานเป็นทีม (the team-oriented organizations) ที่มีอยู่ในปัจจุบัน วัฒนธรรมของอเมริกันตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันคนส่วนใหญ่ในระดับมากน้อยต่างกันต้องการได้รับการยอมรับจากกลุ่มงาน มีความสำคัญอย่างยิ่ง นการที่จะทำให้งานมีประสิทธิภาพ พนักงานที่อยู่ในทีมงานจะต้องเข้ากันได้ดี และมีเป้าหมายร่วมกัน

สัญลักษณ์ทางด้านสถานะที่เหมาะสม (Appropriate Status Symbols) สัญลักษณ์ทางด้านสถานะ (status symbols) เป็นรางวัลที่ให้โดยองค์การชนิดหนึ่งที่ปรากฏให้เราเห็นในหลายรูปแบบ เช่น การมีขนาดของสำนักงานที่ใหญ่โต และสถานที่กว้างขวาง ขนาดของโต๊ะนั่งมีขนาดใหญ่ และมีคุณภาพสูง มีที่จอดรถส่วนตัวใกล้ที่ทำงาน มีพื้นที่ห้องที่ไปด้วยวัตถุที่ดีเลิศ และมีชื่อตำแหน่งของงาน (job title) เป็นต้น ในแต่ละบริษัทในอเมริกาจะมีสัญลักษณ์ทางด้านสถานะที่แตกต่างกัน

ความสมดุลระหว่างงานและชีวิต (Work-Life Balance)

1) เวลาทำงานที่ยืดหยุ่น (Flextime) 2) การทำงานตามชั่วโมง (Compressed Workweek) 3) การแบ่งเฉลี่ยกันทำงาน (Job Sharing) 4) การทำงานที่บ้าน (Telecommuting) และ 5) การทำงานไม่เต็มเวลา (Part-Time Work)

เวลาทำงานที่ยืดหยุ่น (Flextime) เวลาทำงานที่ยืดหยุ่น เป็นการปฏิบัติที่ยอมให้พนักงานเลือกชั่วโมงทำงาน (working hours) ของตนได้ภายใต้ข้อจำกัด อย่างไรก็ตามในปัจจุบันนี้นั้นพนักงานประมาณ 27.4 ล้านคน นอกจากนี้เวลาทำงานที่ยืดหยุ่นยังช่วยทำให้พนักงานมีโอกาสสร้างความก้าวหน้าให้แก่ตนเองมากขึ้น

การทำงานตามชั่วโมง (Compressed Workweek) เป็นการจัดชั่วโมงทำงานให้พนักงานทำงานในจำนวนชั่วโมงที่เท่าเดิมแต่ใช้จำนวนวันทำงานน้อยกว่า 5 วัน หรือ 8 ชั่วโมงต่อวัน แต่สัปดาห์ทำงานที่เหลือน้อยกว่า 4 วัน โดยทำวันละ 10 ชั่วโมงแทนที่จะเป็น 8 ชั่วโมง

การแบ่งเฉลี่ยกันทำงาน (Job Sharing) การแบ่งเฉลี่ยกันทำเป็นวิธีการที่เป็นที่ดึงดูดใจของพนักงานที่ต้องการทำงานน้อยกว่า 40 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ จะได้รับค่าจ้างตามปริมาณของงานที่แต่ละคนได้ทำ การแบ่งงานกันทำยังช่วยให้คนงานที่สูงอายุได้มีโอกาสทำงานในช่วงหลังเกษียณอายุ การแบ่งงานกันทำสามารถให้ผลประโยชน์แก่ผู้ทำ

การทำงานที่บ้าน (Telecommuting) ผู้ปฏิบัติงานอาจจะทำงานที่บ้านหรือที่ใดก็ได้ที่ไม่ใช่ที่ทำงาน และใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ สำหรับผู้ทำงานที่มีแรงจูงใจตนเองสูง (self-motivated workers) การทำงานที่บ้านจะช่วยให้เพิ่มผลผลิตของงานได้ ทำให้ผู้ทำงานมีความพึงพอใจและจงรักภักดีต่อองค์กร ตามรายงานของ World at Work การใช้วิธีการทำงานแบบนี้ได้เพิ่มขึ้นจาก 7.6 ล้านในปี 2004 เป็น 12.4 ล้าน ในสหรัฐอเมริกา พนักงานที่ทำงานไม่เต็มเวลามักจะได้รับค่าจ้าง และผลประโยชน์ต่าง ๆ ต่ำกว่าพนักงานที่ทำงานเต็มเวลาอย่างมาก ช่วยทำให้ผู้ที่มีความสามารถสูงสามารถเข้าสู่ตลาดแรงงาน (labor market) การมีงานทำงานไม่เต็มเวลาช่วยให้พนักงานได้มีผลประโยชน์เพิ่มขึ้น

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องระบบการให้ค่าตอบแทนแก่พนักงานขององค์กร ผลการวิจัยนี้ครอบคลุมของระบบการให้ค่าตอบแทน พบว่าลักษณะระบบค่าตอบแทนขององค์กรในสหรัฐอเมริกานำประยุกต์ใช้กับประเทศไทย 1) ผลประโยชน์ที่บังคับโดยกฎหมาย ได้แก่ ผลประโยชน์ส่วนบุคคล (เงินเดือน ค่าตอบแทนพิเศษ เงินโบนัสประจำปี ประกันสังคม) สอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาดา ปัตถนันทน์ เรื่องการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อเลื่อนขั้นเงินเดือนในระบบ เปิดของหน่วยงาน กรุงเทพมหานครศึกษาเฉพาะกรณี : สำนักงานเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร พบว่าผลตอบแทนจากการทำงานมีความสัมพันธ์กับความกระตือรือร้นในการทำงาน เนื่องจาก มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ให้ความสำคัญกับการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน เพราะการจูงใจคือการจ่ายค่าตอบแทนเพื่อ กระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นโดยจัดระบบการจ่ายให้สอดคล้องกับมาตรฐานความคาดหวังด้านผลการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงาน ยึดหลักความสามารถและสมรรถภาพของแต่ละบุคคลเพื่อนำไปพิจารณา ปรับเลื่อนค่าจ้างและเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น และเปิดโอกาสให้พนักงานได้แสดงความสามารถในการปฏิบัติงาน การสนับสนุนให้พนักงานมีความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่มอบหมายงานที่มีความท้าทายและเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของพนักงานเป็นต้น (วิภาดา ปัตถนันทน์, 2544) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Gómez, P. J. et al. เรื่อง Global Business and Organizational Excellence พบว่า กลยุทธ์การจ่าย ค่าตอบแทนสามารถถูกนำมาใช้เพื่อจูงใจพนักงาน ให้เกิดความมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้และทำความเข้าใจจุดประสงค์ขององค์กรได้เป็นอย่างดี (Gómez, P. J. et al., 2007) และสอดคล้องกับแนวคิดของสุภาพร พิศาลบุตร กล่าวว่า หลักในการจูงใจ เป็นการจ่ายค่าตอบแทนเพื่อกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานอย่างมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น โดยจัดระบบการจ่ายให้สอดคล้องกับมาตรฐานความ โดยยึดหลักความสามารถและสมรรถภาพของแต่ละบุคคลเพื่อนำไปพิจารณาปรับเลื่อนค่าจ้าง และเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น (สุภาพร พิศาลบุตร, 2562) 2) ผลประโยชน์

ตามดุลพินิจ ได้แก่ สิทธิประโยชน์และสวัสดิการแก่พนักงาน (ความก้าวหน้าในสายอาชีพ ความภาคภูมิใจในงาน การพัฒนาทักษะต่าง ๆ และสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน) สอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณวิชนี ฅนอมชาติ เรื่องการบริหารค่าตอบแทนจูงใจสำหรับอาจารย์ต่างช่วงอายุในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย พบว่า อิสระในการทำงานและชั่วโมงการทำงานที่ยืดหยุ่น โดยเงินประจำตำแหน่งมีองค์ประกอบย่อยได้แก่ เงินส่วนที่เพิ่ม คือเงินที่ได้ในระยะยาวและค่อนข้างมั่นคง เงินประจำตำแหน่งเป็นเงินจูงใจให้เกิดการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการ และจำนวนผลงานตามเป้าหมายที่กำหนดอย่างต่อเนื่อง การให้ผลตอบแทนเป็นสิ่งจูงใจทั้งระยะสั้นและระยะยาว สร้างความรู้สึกที่มีคุณค่าและได้รับการยกย่อง (วรรณวิชนี ฅนอมชาติ, 2562); (Mondy, R., 2010) พบว่า ความสมดุลระหว่างงานและชีวิต (Work-Life Balance) ต้องประกอบด้วย 1) เวลาทำงานที่ยืดหยุ่น ช่วยทำให้พนักงาน มีโอกาสสร้างความก้าวหน้าให้แก่ตนเอง 2) การทำงานตามชั่วโมง เป็นการจำกัดชั่วโมงการทำงานให้พนักงานทำงานน้อยกว่า 5 วัน หรือ 8 ชั่วโมงต่อวัน 3) การแบ่งเฉลี่ยกันทำงานเป็นวิธีการที่เป็นที่ดึงดูดใจของพนักงาน 4) การทำงานที่บ้านทำให้ผู้ทำงานมีความพึงพอใจและจงรักภักดีต่อองค์กร 5) การทำงานไม่เต็มเวลาเวลาช่วยให้พนักงานได้ประโยชน์

สรุปและข้อเสนอแนะ

ควรจะมีการศึกษาระบบการให้ค่าตอบแทนแก่พนักงานขององค์กร ที่มีอยู่ในประเทศไทยเพื่อเป็นประโยชน์ต่อองค์กร ครอบคลุมทุกระบบของค่าตอบแทนแก่พนักงาน ประกอบด้วยผลประโยชน์ที่กฎหมายบังคับ และผลประโยชน์ที่ให้โดยความสมัครใจหรือโดยใช้ดุลพินิจขององค์กร การศึกษาระบบการให้ค่าตอบแทนแก่พนักงานขององค์กร เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ระบบการให้ค่าตอบแทนต่างๆ ทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงิน หรือที่เป็นรูปแบบคงที่และไม่คงที่ ระบบการให้ค่าตอบแทนนั้นจะยังมีความสำคัญมากขึ้นในสถานการณ์ปัจจุบันที่องค์กรเผชิญความยากลำบากในการปรับตัวสู่ New Normal และต้องมีการลดต้นทุนหรือปรับรูปแบบธุรกิจต่างๆ โดยที่ยังต้องรักษาคนเก่งและมีความสำคัญจริงไว้กับบริษัท ต้องพิจารณาการกำหนดกลยุทธ์การระบบการให้ค่าตอบแทนให้เหมาะสมกับสภาพธุรกิจและวัตถุประสงค์เชิงการบริหารทรัพยากรบุคคล เช่น เลือกที่จะจ่ายในรูปแบบที่แข่งขันได้ในตลาดเพื่อรักษาคนที่เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายงานวิจัยเรื่องระบบการให้ค่าตอบแทนแก่พนักงานขององค์กร ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ประจำปี พ.ศ. 2567 ขอบพระคุณผู้บริหาร มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ที่สนับสนุนการทำวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

วรรณวิชนี ฅนอมชาติ. (2562). การบริหารค่าตอบแทนจูงใจสำหรับอาจารย์ต่างช่วงอายุในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย. ใน รายงานการวิจัย. สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

- วิภาดา ปัตถนันทน์. (2544). การประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อเลื่อนขั้นเงินเดือนในระบบเปิดของหน่วยงาน กรุงเทพมหานคร ศึกษาเฉพาะกรณี : สำนักงานเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาพร พิศาลบุตร. (2562). การบริหารค่าจ้างและเงินเดือน. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- Bernardin, H. J. et al. (2013). Human Resource Management. New York: McGraw-Hill Education.
- Decarlo, S. (2005). Special Report: CEO Compensation. Forbes. Retrieved September 10, 2024, from [http://www. Forbes.com/2005/ceoland](http://www.Forbes.com/2005/ceoland)
- Dessler, G. (2013). Human Resource Management. Edinburgh Gate. Harlow: Pearson Education Limited.
- Gómez, P. J. et al. (2007). Organizational learning and compensation strategies: Evidence from the Spanish chemical industry. Global Business and Organizational Excellence, 26(3), 51-72.
- Martocchio, J. J. (2011). Strategic Compensation. Upper Saddle River. New Jersey: Prentice Hall.
- Mondy, R. (2010). Human Resource Management. Boston: Prentice Hall.
- Ryne, S. L. et al. (2004). The importance of pay in employee motivation. Human Resource Management, 43(4), 381-394.

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ
ขนส่งของหจก.ขนส่งการเกษตร*

THE MARKETING MIX FACTORS INFLUENCING THE DECISION TO
USE THE TRANSPORTATION SERVICES OF AGRICULTURAL TRANSPORT
PARTNERSHIP LIMITED

ธนัชพร คำปลา*, ชินโสณ วิสิษฐนิธิกิจ

Tanatchaporn Kapla*, Chinonso Visitnitikija

บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Master of Business Administration, Graduate School Kasem Bundit University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: tanatchaporn2712@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการใช้บริการขนส่งของ หจก.ขนส่งการเกษตร การตัดสินใจในการใช้บริการฯ เปรียบเทียบการตัดสินใจในการใช้บริการฯ จำแนกตามข้อมูล ส่วนบุคคล และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการฯ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มผู้ใช้บริการ หจก.ขนส่งการเกษตร เลือกโดยใช้การคำนวณของ ทาโร ยามาเน่ ได้จำนวน 110 ราย เป็นการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการแจก แบบสอบถามและเก็บกลับคืนด้วยตนเอง สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานแบบ t-test, F-test วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัย ส่วนประสมทางการตลาดในการใช้บริการขนส่งของ หจก.ขนส่งการเกษตร สรุปได้ 2 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไป ส่วนใหญ่เป็นหญิง มีอายุระหว่างต่ำกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี มีระดับการศึกษาอนุปริญญา ประกอบอาชีพธุรกิจ ส่วนตัว/เจ้าของธุรกิจ มีรายได้ที่ 20,001 - 30,000 บาท มีสถานภาพโสด และ 2) ปัจจัยส่วนประสมการตลาดในการใช้บริการฯ ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับความสำคัญมาก การตัดสินใจใช้บริการฯ มีระดับความคิดเห็น โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ผลการเปรียบเทียบการตัดสินใจใช้บริการฯ ตามข้อมูลส่วนบุคคล ที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการฯ ที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และปัจจัย ส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการฯ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการขนส่งของ หจก.ขนส่ง การเกษตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ปัจจัยส่วนประสมการตลาด, การตัดสินใจ, การใช้บริการ, หจก.ขนส่งการเกษตร

Abstract

This research article aims to study the marketing mix factors influencing the use of transportation services of Agricultural Transport Ltd., decision-making in service usage, comparison of decision-making based on personal information, and the marketing mix factors affecting service usage decisions. The study is quantitative in nature. The sample group consists of customers using the services of Agricultural Transport Ltd., selected using Taro Yamane's formula, resulting in a total of 110 participants. Simple random sampling was applied. The research instrument used is a questionnaire, and data was collected by distributing and personally retrieving the questionnaires. The statistics used for research and data analysis include percentage, mean, standard deviation, and hypothesis testing using t-test and F-test. Descriptive analysis was performed on the data. The research findings showed that the marketing mix factors influencing the use of transportation services of Agricultural Transport Ltd. can be summarized into two main aspects: 1) General Information: The majority of participants are female, aged 30 years or younger, with a diploma-level education. They are self-employed or business owners, earning between 20,001 and 30,000 Baht, and are single. 2) Marketing Mix Factors: Overall, the average importance of the marketing mix factors was rated as high. The decision to use the service showed a high level of agreement. The comparison of decision-making based on personal information revealed no significant statistical differences at the 0.05 level. Additionally, the marketing mix factors significantly influenced the decision to use the transportation services of Agricultural Transport Ltd., with a statistically significant effect at the 0.05 level.

Keywords: Marketing Mix Factors, Decision-making, Service Usage, Agricultural Transport Ltd.

บทนำ

ปัจจุบันธุรกิจมีอัตราการแข่งขันกันสูง กับสภาพของธุรกิจมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาทำให้ธุรกิจต้องมีการปรับตัวให้ทันกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปกิจกรรมการดำเนินงานหรือกระบวนการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มประสิทธิภาพและการลดต้นทุนภายในองค์กรนั้นเป็นสิ่งที่องค์กรให้ความสนใจและปฏิบัติกันมากขึ้นการดำเนินกิจกรรมภายในองค์กร การวางแผนการดำเนินงานการควบคุมประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการผลิตสารสนเทศ การเคลื่อนย้าย การจัดเก็บ การบริการ ตลอดจนการขนส่งสินค้าตั้งแต่จุดเริ่มต้นจนกระทั่งถึงจุดสุดท้ายที่มีการใช้งาน การตั้งเป้าหมายอย่างสอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าเพื่อตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้าภายใต้ต้นทุนที่คุ้มค่าจึงถือเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญในการดำเนินงานด้านโลจิสติกส์ ดังนั้นการบริหารงานโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญ เพราะกระบวนการโลจิสติกส์เปรียบเสมือนเป็นตัวกลางระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายหรือผู้ที่เกี่ยวข้องตลอดห่วงโซ่อุปทาน การบริหารจัดการที่ดีนั้นจะช่วยลดต้นทุนโดยรวม เพิ่มโอกาส

ในการขยายธุรกิจและเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับธุรกิจได้อีกด้วย (จุฬามาศ ทองทวี, 2564)

กิจกรรมการขนส่งถือเป็นกิจกรรมหลักที่มีบทบาทเด่นชัดในโลจิสติกส์ ครอบคลุมถึงทุกกิจกรรมที่เป็นการเคลื่อนย้ายจากจุดต้นกำเนิดไปยังจุดปลายทาง ไม่ว่าจะเป็นการขนส่งทางรถยนต์ การขนส่งทางอากาศหรือเครื่องบิน การขนส่งทางน้ำหรือทางเรือ การขนส่งทางรถไฟ หรือการขนส่งทางท่อ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดด้วยบริการที่รวดเร็ว และส่งถึงมือผู้รับอย่างปลอดภัยในปริมาณที่ครบถ้วน สภาพสมบูรณ์ และตรงตามเวลาที่กำหนด ต้นทุนการขนส่งจึงถือเป็นต้นทุนหลักของโลจิสติกส์เมื่อเทียบกับต้นทุนอื่นๆ เช่น การจัดเก็บ สินค้าคงคลัง กระบวนการสั่งซื้อและข้อมูลการสั่งซื้อ การให้บริการลูกค้า เป็นต้น แนวคิดและวิธีการวิเคราะห์เรื่องต้นทุนโดยใช้แต่ละกิจกรรมเป็นฐานในการคำนวณต้นทุนกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากกระบวนการโลจิสติกส์จึงเป็นเรื่องสำคัญในการบริหารกระบวนการทางด้านโลจิสติกส์อย่างมีประสิทธิภาพ ทุกองค์กรรมมีจุดมุ่งหมายเดียวกันก็คือการลดต้นทุนของทุกกิจกรรมโลจิสติกส์ที่ก่อให้เกิดต้นทุนโลจิสติกส์ที่สูงหากมองภาพโดยรวมของทุกกิจกรรมโลจิสติกส์พบว่า กิจกรรมการขนส่งสินค้าที่เป็นกิจกรรมหลักของโลจิสติกส์ที่มีค่าใช้จ่ายสูงเป็นอันดับต้นเมื่อเปรียบเทียบภาพรวมของทุกกิจกรรมแล้วนั้นองค์กรสามารถควบคุมต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพของกิจกรรมการขนส่งนี้ได้ แต่การพยายามที่จะลดต้นทุนโลจิสติกส์ในกิจกรรมการขนส่งสินค้านั้นมักทำได้ยาก เนื่องจากข้อจำกัดที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายการขนส่งสินค้า หรือแม้แต่เงื่อนไขต่างๆ ที่ได้ตกลงกันไว้กับทางลูกค้า จึงเป็นข้อจำกัดที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ อย่างไรก็ตามหากองค์กรสามารถบริหารจัดการการมีต้นทุนรวมที่ต่ำลงได้ จะสามารถสร้างการแข่งขันในธุรกิจได้มากขึ้นการวิเคราะห์และคำนวณต้นทุนการขนส่งเป็นการคำนวณต้นทุนที่เกิดขึ้นในรายละเอียดตามเนื้องานที่ปฏิบัติซึ่งเรียกว่า ต้นทุนต่อหน่วย และการคำนวณต้นทุนการขนส่งเพื่อให้เป็นไปอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพนั้นในการวิเคราะห์ต้นทุนดังกล่าวควรคำนึงถึงปัจจัยข้อจำกัดและข้อควรระวังต่าง ๆ จะต้องมีการกำหนดขอบเขตเป้าหมาย ค่าใช้จ่ายที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์ต้นทุนการขนส่งให้ชัดเจน ควรคำนึงถึงโครงสร้างต้นทุนของกิจกรรม อย่างละเอียดเพราะจะช่วยให้การวิเคราะห์และพิจารณาปรับลดต้นทุนทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีแนวทางหรือวิธีการปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมนั้นเพื่อลดต้นทุนโลจิสติกส์ได้อย่างเหมาะสมและถูกต้องมากยิ่งขึ้น มีหลักเกณฑ์การพิจารณากิจกรรมนั้นมีต้นทุนที่คุ้มค่ามากน้อยเพียงใด และมีวิธีการหรือแนวทางใดบ้างที่สามารถลดต้นทุนให้ถูกลงได้จากข้อมูลต้นทุนโลจิสติกส์ในหลายปีที่ผ่านมาของบริษัทกรณีศึกษาพบว่า ปัญหาเรื่องต้นทุนการขนส่งที่สูงโดยปัจจัยหลักมาจากอัตราค่าบริการของผู้รับจ้างขนส่งมีค่าบริการที่ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับต้นทุนค่าขนส่งสินค้าของบริษัทในเครือเดียวกัน ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่มาของงานวิจัยที่ได้นำข้อมูลบริษัทกรณีศึกษามาวิเคราะห์ หาแนวทางในการลดต้นทุนการขนส่งเพื่อเสนอผลวิเคราะห์ที่ได้ให้แก่บริษัทเพื่อเป็นทางเลือกในเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนในการขนส่งสินค้าต่อไป (จุฬามาศ ทองทวี, 2564)

ระบบการขนส่งในปัจจุบันนับว่าจะมีความสำคัญขึ้นเรื่อยๆ สำหรับประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการซื้อขายกับต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ทั้งการนำเข้าและการส่งออก การขนส่งจึงเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงเป็นส่งแรกในการขนส่งสินค้าให้กับลูกค้าการขนส่งมีหลายประเภท ได้แก่ ทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ และทางท่อ ซึ่งแต่ละประเภทในการขนส่งสินค้ามีความสำคัญทุกทาง แล้วแต่ความต้องการของผู้บริโภคว่าจะใช้บริการทางใด ในส่วนความสำคัญของการขนส่งทางบก ผู้บริโภคต้องการความถูกต้องและรวดเร็วในการขนส่งสินค้าในการจะลำเลียง

สินค้าที่จะป้องกันมิให้สินค้าเกิดความเสียหายหรือสูญเสียระหว่างขนส่ง จึงต้องนำระบบการขนส่งทางบกมาช่วย (กรมดวงใจ จันทรดาแสง, 2558)

หจก.ขนส่งการเกษตร ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2545 ที่ตั้ง บ้านเลขที่ 40 หมู่ 3 ตำบลมาบข่า อำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง มีรถบรรทุกทั้งหมด 5 คัน การให้บริการขนส่งหลัก ๆ จะมี ขนส่ง หิน ดิน ทราย และขนส่งการเกษตรตามฤดูกาล

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการขนส่งของ หจก.ขนส่งการเกษตร เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดฯ ในการตัดสินใจในการใช้บริการ เปรียบเทียบการตัดสินใจฯ จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการฯ และนำผลที่ได้ไปเป็นวางแผนการให้บริการให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการเพื่อเพิ่มยอดจำนวนผู้ใช้บริการขนส่งของ หจก.ขนส่งการเกษตรให้เพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการใช้บริการขนส่งของ หจก.ขนส่งการเกษตร
2. เพื่อศึกษาการตัดสินใจในการใช้บริการขนส่งของ หจก.ขนส่งการเกษตร
3. เพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจในการใช้บริการขนส่งของ หจก.ขนส่งการเกษตรจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล
4. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการขนส่งของ หจก.ขนส่งการเกษตร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantity Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร คือ กลุ่มผู้ใช้บริการ หจก.ขนส่งการเกษตร ซึ่งในกรณีนี้ซึ่งมีประชากรจำนวน 150 ราย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มผู้ใช้บริการ หจก.ขนส่งการเกษตร เลือกใช้การคำนวณหาขนาดตัวอย่าง (Sample size) ตามแนวคิดของ ทาโร ยามาเน่ (Yamane, T., 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ดังนี้ ได้จำนวน จำนวน 110 ราย ใช้สูตร $n = N / (1 + Ne^2)$ เมื่อ n = ขนาดตัวอย่าง N = จำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษา e = ความผิดพลาดที่ยอมรับได้ (โดยในที่นี้กำหนดเท่ากับ 0.05) $n = (150) / (1 + 150 (0.05)^2) = 109$ ตัวอย่าง ในการคำนวณ จะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 109 ราย การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งหมด 110 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากกรอบแนวความคิดแบบสอบถามประกอบด้วย ข้อมูล 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และอาชีพ ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการใช้บริการขนส่งของ หจก.ขนส่งการเกษตร จำนวน 36 ข้อ ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจใช้บริการขนส่งของ หจก.ขนส่งการเกษตร จำนวน 26 ข้อ โดยแบ่งค่าคะแนนระดับความสำคัญออกเป็น 5 ระดับตามแบบ ลิ คีร์ท (Likert) ได้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นสำหรับการศึกษาวิจัยไปทำการทดสอบหาความเที่ยง (Validity) และ

ความเชื่อมั่น (Reliability) การหาค่าความเที่ยงตรง โดยนำแบบสอบถาม ที่สร้างขึ้น ไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้สูตร $IOC = \frac{\sum R}{N}$ เมื่อ IOC หมายถึง ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of congruence) R หมายถึง ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดย +1 หมายถึง ข้อคำถามสามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าจะวัดได้ และ -1 หมายถึง ข้อคำถามไม่สามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 มาใช้เป็นข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ซึ่งได้ตรวจสอบแบบสอบถามแล้วเห็นว่าแบบสอบถามทุกข้อที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นมีความเที่ยงตรงของเนื้อหาครอบคลุมในแต่ละด้าน และครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการศึกษา นำแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อหาค่า Validity โดยใช้ IOC ซึ่งจะต้องไม่ต่ำกว่า 0.5 ในแต่ละข้อผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบและนำมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งผลการวัดค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC เท่ากับ .909 การหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยผู้ศึกษานำแบบสอบถามไปทดสอบ (Pretest) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่จะศึกษา จำนวน 40 คน โดยการนำไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นเป็นรายข้อ (Item Analysis) หาความเชื่อมั่นรวมโดยใช้วิธีของ Cronbach เพื่อให้เกิดความชัดเจนของข้อคำถาม โดยใช้เกณฑ์ยอมรับที่ค่ามากกว่า 0.70 เพื่อแสดงว่าแบบสอบถามนี้มีความน่าเชื่อถือเพียงพอ โดยใช้ โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ในการคำนวณหาค่า Reliability ใช้คำสั่ง Analyze Scale Reliability Analysis ซึ่งผลการทดสอบได้ค่าความน่าเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.995 (Cronbach, J., 1984)

การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2567 ถึงเดือนมกราคม 2568 และการรับกลับคืนมาด้วยตนเอง ดำเนินการตรวจสอบความเรียบร้อย เพื่อให้แน่ใจว่าแบบสอบถามมีความสมบูรณ์ครบถ้วน และสามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปได้

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย การทดสอบสมมติฐานแบบ t-test, F-test (One - Way ANOVA) และ Multiple Regression Analysis กำหนด ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการใช้บริการขนส่งของ หจก.ขนส่งการเกษตร จากผลการ วิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปได้ 2 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไป จำแนกตามส่วนบุคคล แสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลทั่วไป จำแนกตามส่วนบุคคล

แสดงข้อมูลทั่วไป จำแนกตามส่วนบุคคล		จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	45	40.9
	หญิง	65	59.1
	รวม	110	100
อายุ	ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี	75	75
	31 - 40 ปี	34	34
	41 - 50 ปี	1	1
	รวม	110	100

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลทั่วไป จำแนกตามส่วนบุคคล (ต่อ)

แสดงข้อมูลทั่วไป จำแนกตามส่วนบุคคล		จำนวน (ราย)	ร้อยละ
อาชีพ	อาชีพธุรกิจส่วนตัว / เจ้าของธุรกิจ	55	50
	อาชีพพนักงานเอกชน	36	32.7
	อาชีพรับจ้าง	15	13.6
	อาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	4	3.6
	รวม	110	100
ระดับการศึกษา	อนุปริญญา	103	93.6
	ปริญญาตรี	4	3.6
	ปริญญาโท	3	2.7
	รวม	110	100
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20,000 บาท	27	24.5
	20,001 - 30,000 บาท	61	55.5
	30,001 - 40,000 บาท	2	1.8
	40,001 - 50,000 บาท	13	11.8
	มากกว่า 50,000 บาทขึ้นไป	7	6.4
	รวม	110	100

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ข้อมูลทั่วไป จำแนกตามส่วนบุคคล เป็นเพศหญิง จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 59.1 และเพศชาย จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 40.9 จำแนกได้เป็นอายุระหว่างต่ำกว่าหรือเท่ากับ 30 ปีมากที่สุด จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 75 รองลงมามีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 34 และอายุระหว่าง 41 - 50 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1 จำแนกตามระดับการศึกษาได้เป็น อนุปริญญา มากที่สุด จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 93.6 รองลงมาเป็นปริญญาตรี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 3.6 และปริญญาโท จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.7 คน จำแนกได้เป็นอาชีพธุรกิจส่วนตัว / เจ้าของธุรกิจมากที่สุด จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมาเป็นอาชีพพนักงานเอกชนจำนวน 36 คนคิดเป็นร้อยละ 32.7 อาชีพรับจ้าง จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 13.6 อาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 3.6 จำแนกได้เป็นรายได้ที่ 20,001 - 30,000บาทมากที่สุด จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 55.5 รองลงมาเป็นรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20,000 บาท จำนวน 27 คนคิดเป็นร้อยละ 24.5 รายได้ที่ 40,000 - 50,000 บาท จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 11.8 มากกว่า 50,000บาทขึ้นไป จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 6.4 และ 30,000 - 40,000 บาท จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.8 จำแนกได้เป็นสถานภาพโสดมากที่สุด จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 86.4 รองลงมาเป็นสถานภาพสมรสจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 12.7 และสถานภาพแยกกันอยู่ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.9 ตามลำดับ 2) ปัจจัยส่วนประสมการตลาดในการใช้บริการขนส่งของหจก.ขนส่งการเกษตรสามารถแสดงได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงปัจจัยส่วนประสมการตลาดในการใช้บริการขนส่งของ หจก.ขนส่งการเกษตร

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสำคัญ
ด้านผลิตภัณฑ์	4.17	.566	มาก
ด้านราคา	3.78	.949	มาก
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	3.78	.951	มาก
ด้านการส่งเสริมทางการตลาด	3.79	.947	มาก
ด้านบุคคล	3.80	.953	มาก
ด้านกระบวนการ	3.80	.955	มาก
ด้านลักษณะทางกายภาพ	3.80	.955	มาก
รวม	3.85	.873	มาก

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยส่วนประสมการตลาดในการใช้บริการขนส่งของ หจก.ขนส่งการเกษตร โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับความสำคัญมาก เมื่อพิจารณารายด้าน มีระดับความสำคัญมากทุกด้าน สามารถเรียงจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ด้านบุคคล ด้านกระบวนการ และด้านลักษณะทางกายภาพ ตามลำดับ 3) การตัดสินใจในการใช้บริการขนส่งของ หจก.ขนส่งการเกษตร สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการตัดสินใจใช้บริการขนส่งของ หจก.ขนส่งการเกษตร

การตัดสินใจใช้บริการขนส่ง	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสำคัญ
การรับรู้ถึงความต้องการ	3.80	.960	มาก
การค้นหาข้อมูล	3.79	.955	มาก
การประเมินทางเลือก	3.80	.957	มาก
การตัดสินใจ	3.80	.956	มาก
พฤติกรรมหลังการซื้อ	3.80	.954	มาก
รวม	3.80	.956	มาก

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นได้ว่า การตัดสินใจใช้บริการขนส่งของ หจก.ขนส่งการเกษตรจากการศึกษาข้อมูล มีระดับความคิดเห็นต่อการตัดสินใจใช้บริการขนส่งของ หจก.ขนส่งการเกษตรประกอบด้วย ด้านการรับรู้ถึงความต้องการ ด้านการค้นหาข้อมูล ด้านการประเมินทางเลือก ด้านการตัดสินใจ และด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก 4) เปรียบเทียบการตัดสินใจในการใช้บริการขนส่งของ หจก.ขนส่งการเกษตรจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงผลเปรียบเทียบการตัดสินใจในการใช้บริการขนส่งของ หจก.ขนส่งการเกษตรจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคล	การตัดสินใจ		Sig	ผลการทดสอบ
	t	F		
เพศ	.465		0.442	ไม่แตกต่าง
อายุ		1.097	.360	ไม่แตกต่าง
ระดับการศึกษา		1.034	.392	ไม่แตกต่าง
อาชีพ		.642	.528	ไม่แตกต่าง
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		1.771	.174	ไม่แตกต่าง
สถานภาพ		.286	.886	ไม่แตกต่าง

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า การเปรียบเทียบการตัดสินใจใช้บริการขนส่งของ หจก.ขนส่งการเกษตรตามข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือนและสถานภาพ ที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการฯ ที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 5) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการขนส่งของ หจก.ขนส่งการเกษตร สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการขนส่ง หจก.การเกษตร

ส่วนประสมทางการตลาด	B	Std. Error	Beta	T	Sig.	ผลการทดสอบ
(Constant)	.012	.004		3.382	.001	
ผลิตภัณฑ์	.000	.000	.001	1.088	.279	ไม่มี
ราคา	.001	.001	.001	1.874	.064	ไม่มี
การจัดจำหน่าย	.001	.0001	.001	1.839	.069	ไม่มี
การส่งเสริมการตลาด	.084	.002	.084	35.356	.000*	มี
ด้านบุคคล	.084	.003	.084	30.913	.000*	มี
ด้านกระบวนการ	.016	.004	.016	4.516	.000*	มี
ด้านลักษณะทางกายภาพ	.983	.004	.983	251.071	.000*	มี

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการขนส่งของ หจก.ขนส่งการเกษตร มีปัจจัยด้านส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านกระบวนการและด้านลักษณะทางกายภาพ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการขนส่งของ หจก.ขนส่งการเกษตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการใช้บริการขนส่งของ หจก.ขนส่งการเกษตร จากผลการ วิเคราะห์ ข้อมูลสามารถสรุปได้ 2 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไป จำแนกตามส่วนบุคคล ส่วนมากเป็นเพศหญิง มีอายุระหว่างต่ำกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี มีระดับการศึกษาอนุปริญญา ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว / เจ้าของธุรกิจ มีรายได้ที่ 20,001 - 30,000บาท เป็นสถานภาพโสด และ 2) ปัจจัยส่วนประสมการตลาดในการใช้บริการขนส่งของ หจก.ขนส่งการเกษตร โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับความสำคัญมาก เมื่อพิจารณารายด้าน มีระดับความสำคัญมากทุกด้าน สามารถเรียงจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ด้านบุคคล ด้านกระบวนการ และด้านลักษณะทางกายภาพ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มณีรัตน์ เกษร และชินโสณ วิสิฐนิจิกิจา ศึกษาเรื่องปัจจัยด้านส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการตัวแทนนำเข้าส่งออก ที่พบว่า ปัจจัยด้านส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการตัวแทนนำเข้าส่งออกค่าเฉลี่ยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (มณีรัตน์ เกษร และชินโสณ วิสิฐนิจิกิจา, 2565) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรียาภรณ์ อีรพรเลิศรัฐ และคณะ ศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดสำหรับธุรกิจบริการและภาพลักษณ์บริษัทที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการขนส่งสินค้าทางถนน ที่พบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดสำหรับธุรกิจบริการและภาพลักษณ์บริษัทที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการขนส่งสินค้าทางถนนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ปรียาภรณ์ อีรพรเลิศรัฐ และคณะ, 2567) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา คลายใจ และวันเพ็ญ เจริญตระกูลปิติ ศึกษาเรื่องปัจจัยด้านส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการตัวแทนนำเข้าส่งออก ที่พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการตัวแทนนำเข้าส่งออก อยู่ในระดับความสำคัญมาก (กาญจนา คลายใจ และวันเพ็ญ เจริญตระกูลปิติ, 2565) และยังได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรารุท ตะวันวงศ์ ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการขนส่งสินค้าของบริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ที่พบว่าระดับความคิดเห็นของปัจจัย ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการขนส่งสินค้าของบริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับความคิดเห็นมาก (ภัทรารุท ตะวันวงศ์, 2565) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีรยุทธ ไทยโพธิ์ศรี และทัศนีย์ ฆ้องงาม ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งของที่ทำการไปรษณีย์หนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ ที่พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดโดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (วีรยุทธ ไทยโพธิ์ศรี และทัศนีย์ ฆ้องงาม, 2565) ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริธร อินจัน ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งสาธารณะในเขตกรุงเทพมหานคร ที่พบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (สิริธร อินจัน, 2563) ด้านราคา (Price) ค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มณีรัตน์ เกษร, ชินโสณ วิสิฐนิจิกิจา ศึกษาเรื่องปัจจัยด้านส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการตัวแทนนำเข้าส่งออก ที่พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคาผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (มณีรัตน์ เกษร และชินโสณ วิสิฐนิจิกิจา, 2565) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภรัตน์ อภิชาติ

วงศ์ชัย ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทางเลือกใช้บริการขนส่งทางบกของ บริษัท เอ็น.พี.เอ็ม. ทรัค แอนด์ ทรานสปอร์ต จำกัดที่พบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมการขายผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ศุภรัตน์ อภิชาติวงศ์ชัย, 2560) ด้านบุคคล (People) ค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พชร ผดุงญาติ และกนกพร ชัยประสิทธิ์ ศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7 Ps) ที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการบริษัทขนส่งเปรียบเทียบระหว่าง ไปรษณีย์ไทยกับ Kerry Express ของผู้บริโภคในจังหวัดปทุมธานีที่พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านพนักงานผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (พชร ผดุงญาติ และกนกพร ชัยประสิทธิ์, 2565) ด้านกระบวนการ (Process) ค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิรุทธิ์ ไทยโพธิ์ศรี ทศนีย์ ช้องงาม ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งของที่ทำการไปรษณีย์หนองบัว จังหวัด นครสวรรค์ที่พบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านกระบวนการผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (วิรุทธิ์ ไทยโพธิ์ศรี และทศนีย์ ช้องงาม, 2565) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญญารัตน์ แสงพราย และชินโสณ วิสิฐนิจิจา ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการตัวแทนออกสินค้า (SHIPPING) ในจังหวัดสมุทรปราการที่พบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านช่องทางการจัดจำหน่ายผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ธัญญารัตน์ แสงพราย และชินโสณ วิสิฐนิจิจา, 2566)

การตัดสินใจใช้บริการขนส่งของ หจก.ขนส่งการเกษตร มีระดับความคิดเห็นด้านการรับรู้ถึงความต้องการด้านการค้นหาข้อมูล ด้านการประเมินทางเลือก ด้านการตัดสินใจ และด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญญารัตน์ แสงพราย และชินโสณ วิสิฐนิจิจา ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการตัวแทนออกสินค้า (SHIPPING) ในจังหวัดสมุทรปราการ ที่พบว่าการตัดสินใจใช้บริการตัวแทนออกสินค้า (SHIPPING) ในจังหวัดสมุทรปราการ ค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ธัญญารัตน์ แสงพราย และชินโสณ วิสิฐนิจิจา, 2566) และสอดคล้องกับงานวิจัย มณีรัตน์ เกษร และชินโสณ วิสิฐนิจิจา ศึกษาเรื่องปัจจัยด้านส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการตัวแทนนำเข้าส่งออก ที่พบว่าการตัดสินใจใช้บริการตัวแทนนำเข้าส่งออกค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (มณีรัตน์ เกษร และชินโสณ วิสิฐนิจิจา, 2565) และยังได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรียาภรณ์ อีร์พรเลิศรัฐ และคณะ ศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดสำหรับธุรกิจบริการและภาพลักษณ์บริษัทที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการขนส่งสินค้าทางถนน ที่พบว่า การตัดสินใจใช้บริการขนส่งสินค้าทางถนนค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ปรียาภรณ์ อีร์พรเลิศรัฐ และคณะ, 2567)

เปรียบเทียบการตัดสินใจใช้บริการขนส่งของ หจก.ขนส่งการเกษตรตามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่าข้อมูลส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือนและสถานภาพ ที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการฯ ที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมณีรัตน์ เกษร และชินโสณ วิสิฐนิจิจา ศึกษาเรื่องปัจจัยด้านส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการตัวแทนนำเข้าส่งออก ที่พบว่า ข้อมูลส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีการตัดสินใจใช้บริการตัวแทนนำเข้าส่งออกไม่แตกต่างกัน (มณีรัตน์ เกษร และชินโสณ วิสิฐนิจิจา, 2565)

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการขนส่งของ หจก.ขนส่งการเกษตร ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านกระบวนการ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการขนส่งของ หจก.ขนส่งการเกษตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมนิรัตน์ เกสร และชินโสณ วิสิฐนิจกิจจา ศึกษาเรื่องปัจจัยด้านส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการตัวแทนนำเข้าส่งออก ที่พบว่า ข้อมูลส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีการตัดสินใจใช้บริการตัวแทนนำเข้าส่งออกไม่แตกต่างกัน (มนิรัตน์ เกสร และชินโสณ วิสิฐนิจกิจจา, 2565)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการใช้บริการขนส่งของ หจก.ขนส่งการเกษตร สรุปได้ 2 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปจำแนกตามส่วนบุคคล ส่วนมากเป็นเพศหญิง มีอายุระหว่างต่ำกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี มีระดับการศึกษาอนุปริญญา ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของธุรกิจ มีรายได้ที่ 20,001 - 30,000 บาท มีสถานภาพโสด และ 2) ปัจจัยส่วนประสมการตลาดในการใช้บริการขนส่งของ หจก.ขนส่งการเกษตร โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับความสำคัญมาก เมื่อพิจารณารายด้าน มีระดับความสำคัญมากทุกด้าน สามารถเรียงจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านกระบวนการ และด้านลักษณะทางกายภาพ ตามลำดับ การตัดสินใจใช้บริการขนส่งของ หจก.ขนส่งการเกษตร มีระดับความคิดเห็นด้านการรับรู้ถึงความต้องการ ด้านการค้นหาข้อมูล ด้านการประเมินทางเลือก ด้านการตัดสินใจ และด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ผลการเปรียบเทียบการตัดสินใจใช้บริการขนส่งของ หจก.ขนส่งการเกษตรตามข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือนและสถานภาพ ที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการขนส่งของ หจก.ขนส่งการเกษตร ด้านบุคคล ด้านกระบวนการและด้านลักษณะทางกายภาพ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการขนส่งของ หจก.ขนส่งการเกษตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาแก้ไขปรับปรุง ด้านผลิตภัณฑ์ 1) ควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ลานจอดรถ และที่นั่งรอใช้บริการเพียงพอต่อความต้องการทำให้ผู้ใช้บริการที่มาติดต่อสะดวกและมีช่องทางการให้บริการที่หลากหลายเช่น ติดต่อโดยตรงผ่านทางโทรศัพท์มือถือและ Application ต่าง ๆ ที่ผู้ใช้บริการสามารถติดต่อได้สะดวกและสามารถติดต่อได้ตลอดตามความต้องการของผู้ใช้บริการ 2) ด้านการส่งเสริมการตลาด ควรมีพันธมิตรทางธุรกิจที่ทำให้ได้รับสิทธิประโยชน์เพิ่มขึ้นมีการผูกพันมิตรกับโครงการต่างๆเพื่อให้ผู้ใช้บริการได้รับสิทธิประโยชน์เพิ่มเช่นได้รับส่วนลดสำหรับผู้ใช้บริการประจำและมีการจัดส่งให้ฟรีหากขนส่งตามระยะทางที่กำหนดไว้ ด้านบุคคล พนักงานมีบุคลิกภาพที่ดีน่า น่าเชื่อถือ มีการพัฒนาบุคลิกภาพพนักงานประจำทุกเดือนและมีการประชุมแจ้งแผนการทำงานให้กับพนักงานเพื่อให้พนักงานมีความเข้าใจเกี่ยวกับการให้บริการของบริษัทเป็นอย่างดีเพื่อที่จะให้พนักงานแจ้งผู้ใช้บริการได้อย่างถูกต้อง 3) ด้านกระบวนการ ควรมีการแจ้งระยะเวลาในการดำเนินการไว้อย่างครบถ้วนแจ้งเวลาเข้ารับและเวลาการจัดส่งถึงปลายทางไว้อย่างชัดเจนและมีกระบวนการทำงานที่ไม่ซับซ้อน เช่น มีโปรแกรมการรับงานจากผู้ใช้บริการและโปรแกรมสามารถแจ้งเวลาการเข้ารับและเวลาไปถึงปลายทาง 4) ด้านลักษณะทางกายภาพภายในบริษัท ควรมีป้ายบอกขั้นตอนการรับบริการที่ชัดเจน เช่น แจ้งผู้มา

ใช้บริการโหลด Application เพื่อลงทะเบียนการรับแจ้งวันเวลาที่เข้าไปรับสินค้าและแจ้งเวลาเมื่อสินค้าถึงปลายทางเพื่อความสะดวกและรวดเร็วของผู้ใช้บริการ

เอกสารอ้างอิง

- กรมดวงใจ จันทร์ตาแสง. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการขนส่งด้วยตู้คอนเทนเนอร์ : กรณีศึกษาบริษัทอุตสาหกรรม ในเขตบางนา กรุงเทพมหานคร. วารสารวิทยาลัยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน, 1(1), 27-31.
- กาญจนา คลายใจ และวันเพ็ญ เจริญตระกูลปิติ. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการในการขนส่งโลจิสติกส์ของผู้ประกอบการธุรกิจอาหารแปรรูปทางการเกษตรในเขตอำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่. วารสารวิทยาลัยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน, 3(2), 13-22.
- จุฑามาศ ทองทวี. (2564). การวิเคราะห์และหาแนวทางในการลดต้นทุนการขนส่ง: กรณีศึกษา. ใน รายงานการวิจัยวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธัญญารัตน์ แสงพราย และชินโสณ วิสิฐนิจิกิจา. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการตัวแทนออกสินค้า (SHIPPING) ในจังหวัดสมุทรปราการ. วารสารมหาจุฬานาครินทร์, 10(12), 37-46.
- ปรียาภรณ์ อีรพรเลิศรัฐ และคณะ. (2567). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดสำหรับธุรกิจบริการและภาพลักษณ์บริษัทที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการขนส่งสินค้าทางถนน. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการสถาบันส่งเสริมและพัฒนาวิชาการดอกเตอร์เคน, 4(2), 605-622.
- พชร ผดุงญาติ และกนกพร ชัยประสิทธิ์. (2565). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7 Ps) ที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการบริษัทขนส่งเปรียบเทียบระหว่าง ไปรษณีย์ไทยกับ Kerry Express ของผู้บริโภคในจังหวัดปทุมธานี. วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์, 8(1), 117-129.
- ภัทรารุท ตะวันวงศ์. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการขนส่งสินค้าของบริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด ในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี. ใน รายงานการวิจัยบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มณีนรัตน์ เกษร และชินโสณ วิสิฐนิจิกิจา. (2565). ปัจจัยด้านส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการตัวแทนนำเข้าส่งออก. วารสารวิจัยวิทยาการจัดการ, 6(2), 151-164.
- วิรัชยุทธ ไทยโพธิ์ศรี และทัศนีย์ ฆ้องงาม. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งของที่ทำการไปรษณีย์หนองบัว จังหวัดนครสวรรค์. วารสารรัฐศาสตร์รอบรู้และสหวิทยาการ, 5(6), 29-44.
- ศุภรัตน์ อภิชาติวงศ์ชัย. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทางเลือกใช้บริการการขนส่งทางบกของบริษัท เอ็น.พี. เอ็ม. ทรีค แอนด์ ทรานสปอร์ต จำกัด. ใน รายงานการวิจัยบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สิริธร อินจัน. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งสาธารณะในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารปรัชญาปริทรรศน์, 24(2), 10-18.
- Cronbach, J. (1984). *Essentials of Psychological Testing*. (4th ed). New York: Macmillan.
- Yamane, T. (1973). *Statistics an introductory analysis*. New York: Harper & Row.

ปัญหาการขอสัญชาติไทยของคนต่างด้าว*

PROBLEM OF REQUEST THAI NATIONALITY BY ALIEN

สมชัย ทรัพย์ศิริผล*, เสกสรรค์ อุ๋นอ่อน, ณรงค์ ศรีสุวรรณ

Somchai Supsiriphon*, Seksan Unoon, Narong Srisuwan

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Law, Bangkok Thonburi University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: smchaychay034@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ศึกษาการแก้ปัญหาการขอสัญชาติขององค์การระหว่างประเทศ 2) ศึกษาการตรากฎหมายเพื่อรองรับคนต่างด้าว การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นคนไร้สัญชาติ คนต่างด้าว ผลการวิจัยพบว่า การไม่มีสัญชาติของแต่ละประเทศ ประเทศทั้งหลายในปัจจุบัน มักมีสัญชาติเป็นของตนเอง เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา จะมีสัญชาติอเมริกัน ซึ่งบ่งบอกถึงประชากรในประเทศนั้น การปกครอง ความเป็นรัฐ รวมถึงการมีสัญชาติของประเทศตนเอง จะได้สิทธิ เช่น สิทธิความเป็นคนชาติ สิทธิเสรีภาพในการอยู่อาศัย สิทธิส่วนบุคคล ตามที่กฎหมายของประเทศนั้นกำหนด ประเทศไทยมีปัญหาเรื่องคนขอสัญชาติ ที่เข้ามาอยู่ ทำให้ไม่เข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานในการดำรงชีพ ทำให้ชีวิตไม่มีความมั่นคง หากยึดถือตามหลักสิทธิมนุษยชน ต้องคำนึงถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไร้สัญชาติที่ยังไม่ได้รับการดูแล อาทิ การจัดตั้งถิ่นฐานและการดำรงชีพ การเข้าถึงสิทธิในและสวัสดิการต่าง ๆ เช่น การเข้าถึงสิทธิการรักษาเมื่อเจ็บป่วย การศึกษาเล่าเรียน การทำงาน การศึกษาครั้งนี้เพื่อที่จะลดข้อปัญหาการขอสัญชาติของคนต่างด้าว การตรากฎหมายเพื่อรองรับคนต่างด้าว ใช้หลักกฎหมายของไทย รวมทั้งพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการได้สัญชาติรวมถึงอนุสัญญา 1) ศึกษาหลักกฎหมายสัญชาติของต่างประเทศ 2) หาแนวทางแก้ไขปัญหาการขอสัญชาติขององค์การระหว่างประเทศเกี่ยวกับอนุสัญญาต่าง ๆ และ 3) หาแนวทางแก้ไขปัญหาการขอสัญชาติของคนต่างด้าวในประเทศไทย เพื่อให้คนขอสัญชาติได้มีสัญชาติตามกฎหมายและตามพระราชบัญญัติสัญชาติของไทย

คำสำคัญ: สัญชาติ, คนคนต่างด้าว, การขอสัญชาติ

Abstract

This research aims to study international organizations' resolution of nationality application issues. The enactment of laws to accommodate foreigners. This qualitative study focuses on document analysis and reviewing relevant research on stateless persons and foreigners. The findings indicate that most countries today have their nationality. For instance, the United States

grants American nationality, which signifies citizenship, governance, statehood, and associated rights such as national identity, residency freedom, and personal rights as prescribed by the country's laws. Thailand faces challenges regarding nationality applications from foreigners, leading to difficulties accessing fundamental rights necessary for a stable life. Based on human rights principles, it is essential to consider the fundamental rights of stateless individuals who lack proper legal recognition, including settlement, livelihood, and access to essential services such as healthcare, education, and employment. This research addresses nationality application issues among foreigners by examining Thai nationality laws, relevant legal acts, and international conventions. The study includes Analyzing foreign nationality laws. 1) Identifying solutions from international organizations regarding nationality-related conventions. 2) Proposing solutions to Thailand's nationality application issues to ensure that foreign and 3) applicants can obtain nationality legally under Thai law and the Nationality Act.

Keywords: Nationality, Alien, Apply for Nationality

บทนำ

ประเด็นความเหลื่อมล้ำทางสังคมในประเทศไทยเกิดขึ้นในหลายกรณีนับตั้งแต่พื้นที่ภาคเหนือจรดมาถึงชายแดนภาคใต้ หนึ่งในประเด็นที่เกิดขึ้นคือ ความเหลื่อมล้ำในชาติพันธุ์ ชนกลุ่มน้อย หรือการเป็นคนไร้รัฐไร้สัญชาติ จากข้อมูลประกาศสำนักทะเบียนกลาง เรื่องจำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักร ตามหลักการทะเบียนราษฎร วันที่ 31 ธันวาคม 2562 ระบุว่า ประเทศไทยมีประชากรทั้งชายหญิง รวบรวม 66.1 ล้านคน ในจำนวนนั้นเป็นที่ไม่มีสัญชาติอยู่ถึง 875,814 คน (สุโรจน์ สายนัย, 2563) เพราะประเทศไทยเป็นประเทศเสรีประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ประเทศไทยเป็นรัฐเดี่ยว มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย รัฐจะต้องประกอบด้วยพื้นที่อาณาเขต ประชากร และอำนาจในการปกครอง (ปิ่นแก้ว อุณแก้ว, 2550) แต่ประชากรในประเทศไทย ประกอบด้วยบุคคลหลายสัญชาติ โดยหลักการเกิดหรือหลักสายโลหิต หรือโดยการแปลงสัญชาติ รัฐนั้นจะต้องกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชากรของประเทศนั้น ๆ ผลพวงจากการเข้าสู่ยุคที่รัฐทุกรัฐขีดเส้นแบ่งพื้นที่ แบ่งมนุษย์ แบ่งวัฒนธรรม ออกเป็น ส่วน ๆ แล้วแยกประชาชนที่เคยไปมาหาสู่เป็นพี่เป็นน้องกันด้วยพรมแดนเดียวกันของวัฒนธรรม ในวันหนึ่ง รัฐแต่ละรัฐก็ออกกฎหมายขีดเส้นแบ่งให้ประชาชนอยู่ภายใต้การคุ้มครองของตนเพื่อการเอื้อประโยชน์ ของสิทธิและสวัสดิการต่าง ๆ แก่ประชาชนพลเมืองของตน แต่ยังคงมีประชาชนอีกจำนวนหนึ่งบนผืนแผ่นดินนี้ที่ดำเนินวิถีชีวิตมานานนับสิบปี ร้อยปี ที่ต้องตกสำรวจ ไม่มีสถานะใด ๆ เลยในประเทศไทย (ชลิต ชีช่วง และคณะ, 2552) ยังไม่มีแม้แต่รัฐที่จะรับรองตัวตนว่าเป็นบุคคลตามกฎหมายแล้ว “คนไร้ตัวตน” เหล่านี้จะมีรัฐ เจ้าของตัวบุคคลที่ให้สิทธิอาศัย หรือ ให้สัญชาติได้อย่างไรกัน (ชลฤทัย แก้วรุ่งเรือง, 2551) สถานะของบุคคลตามกฎหมายคือฐานะของบุคคลที่กฎหมายรับรองสิทธิ เสรีภาพอีก ทั้งยังกำหนดหน้าที่ตามกฎหมายที่บุคคลทุกคนมีอยู่ในการดำรงชีพในสังคม เช่น ความเป็น ผู้เยาว์ เพศ การสมรส ความเป็นพระ โดยเฉพาะสถานะของบุคคลที่มีสัญชาติไทย ตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยไม่ว่าจะฉบับใดก็ตามจะ

กำหนดรับรองสิทธิต่าง ๆ สำหรับพลเมืองไทยไว้ ดังนั้น จึงต้องมีการกำหนดสถานภาพของบุคคล ซึ่งจะประกอบไปด้วย คนชาติ หมายถึงพลเมืองที่ประเทศให้การรับรองว่าอยู่ในการควบคุมของประเทศให้สัญชาติ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ความเป็นพลเมือง คนต่างด้าว หมายถึงบุคคลที่ไม่มีสัญชาติของประเทศที่ตนอาศัยอยู่แต่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในประเทศนั้น คนขอสัญชาติ หมายถึงบุคคลที่ไม่สามารถกำหนดได้ว่าเป็นผู้มีสถานะหรือเป็นคนของประเทศไหน หรือไม่มีประเทศใดรับรองเป็นสมาชิก หรือเคยเป็นสมาชิกของประเทศ คนจำพวกนี้เรียกว่า คนขอสัญชาติ (กิตติวรา รัตน์มณี, 2563) การแบ่งสถานะของบุคคลโดยอาศัยความผูกพันกับประเทศหรือรัฐนั้น ประเทศหรือรัฐจะให้สัญชาติแก่บุคคลเพื่อแสดงว่าบุคคลมีความผูกพันกับรัฐ โดยบุคคลที่ได้รับสัญชาติจะมีสถานะเป็นคนชาติ และบุคคลที่ได้รับสัญชาติมีสิทธิได้รับความคุ้มครองดูแลจากรัฐ การให้ความคุ้มครองดูแลบุคคลที่ถือสัญชาติของรัฐ ถือเป็นการกระทำของรัฐเจ้าของสัญชาติตามที่กฎหมายระหว่างประเทศกำหนดไว้ ประเทศไทยเริ่มมีกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่บัญญัติเรื่องสัญชาติไว้โดยเฉพาะ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2454 หรือ ค.ศ. 1911 ซึ่งกฎหมายฉบับแรกที่กล่าวถึงเรื่องสัญชาติ คือ พระราชบัญญัติแปลงสัญชาติ ร.ศ. 130 (พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา, 2538) แต่เป็นเพียงกฎหมายพิเศษว่าด้วยเรื่องการขอแปลงสัญชาติเท่านั้น ซึ่งมีได้กล่าวถึงเรื่องการ ให้สัญชาติโดยทั่วไป แต่กฎหมายฉบับแรกที่บัญญัติเรื่องสัญชาติ คือ พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2456 (พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา, 2544) และได้มีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติสัญชาติเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันเพื่อให้สอดคล้องกับ บริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งในเรื่องการได้มาซึ่งสิทธิในการขอถือสัญชาติบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน ให้เป็นไปตามความใน มาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2564)

สัญชาติจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญเพราะมีเหตุผลใดในทางกฎหมายซึ่งรัฐจะให้ความคุ้มครองบุคคลที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกับตน สัญชาตินับเป็นข้ออ้างที่ทำให้เกิดสิทธิโดยชอบด้วยกฎหมายระหว่างประเทศของรัฐในการเข้าไปป้องกันหรือคุ้มครองบุคคล โดยบุคคลที่ถือสัญชาติของรัฐไม่มีสิทธิที่จะสละการคุ้มครองทางการทูตเพราะสิทธิดังกล่าวตามกฎหมายระหว่างประเทศถือว่าไม่ใช่สิทธิของเอกชนจึงไม่อาจสละสิทธิได้ ถือเป็นเรื่องของรัฐและรัฐจะเพิกเฉยต่อข้อเรียกร้องของเอกชน หรือแม้เมื่อรัฐได้ดำเนินการเรียกร้องแล้วก็อาจถอนข้อเรียกร้องนั้นได้ เพราะเป็นสิทธิของรัฐเท่านั้น เอกชนจะร้องขอต่อรัฐเจ้าของสิทธิอีกไม่ได้ นอกจากนี้เมื่อรัฐได้รับ ขดใช้ค่าเสียหายมา รัฐจะชดเชยให้แก่คนที่ถือสัญชาติของตนเท่าใดก็ได้ ถือเป็นดุลยพินิจของรัฐเจ้าของสัญชาติ (ประกอบ ประพันธ์เนติวุฒิ, 2527) ดังนั้นจึงควรมีมาตรการช่วยเหลือคนขอสัญชาติ เพื่อให้มีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน ศาลระหว่างประเทศวินิจฉัยในประเด็นการคุ้มครองระหว่างประเทศไว้ ดังเช่นนี้ คดี marommatis ศาลยุติธรรมประจำระหว่างประเทศ (Permanent Court of International Justice) วินิจฉัยว่า การที่รัฐบาลกรีซเข้าดำเนินคดีแทนคนที่ถือสัญชาติของตน ทำให้ข้อพิพาทที่เกิดขึ้นเป็นข้อพิพาทระหว่างประเทศและเป็นข้อพิพาทระหว่างรัฐสองรัฐ (ชุมพร ปัจจุสานนท์, 2549) ตามหลักพื้นฐานของกฎหมายระหว่างประเทศถือว่ารัฐมีสิทธิปกป้องคนที่ถือสัญชาติของรัฐที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำของรัฐอื่น และการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและผู้เสียหายหมดหนทางที่จะได้รับการชดใช้เพื่อให้เกิดความพึงพอใจแต่ประการใด การที่รัฐตัดสินใจ ให้ความคุ้มครองทางการทูตและนำคดีขึ้นสู่ศาลแสดงว่ารัฐได้ใช้สิทธิของตนเพื่อเรียกร้องให้รัฐอื่นเคารพต่อกฎหมายระหว่างประเทศ รัฐบาลกรีซได้อาศัยข้อเรียกร้องของคนถือสัญชาติของตน โดย มีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องคุ้มครองคนที่ถือสัญชาติของตนในต่างประเทศ (นพนิธิ สุริยะ, 2537) ทำให้เกิดทฤษฎีเกี่ยวกับ การเรียกร้องของรัฐแทนเอกชน เอกชนซึ่งอ้างว่าได้รับความเสียหายจากการกระทำของรัฐ ต่างประเทศได้เข้ามาร้องขอต่อรัฐเจ้าของ

สัญชาติเมื่อเอกชนหมดหนทางเยียวยาแก้ไขตาม กระบวนการของกฎหมายภายในของรัฐต่างประเทศแล้วเอกชนได้ร้องขอให้รัฐเจ้าของสัญชาติเข้า มาแทรกแซง เมื่อรัฐเจ้าของสัญชาติ พบว่า คดีมีมูลและรับดำเนินคดีต่อไปโดยถือว่าเป็นคดีของตน ซึ่งรัฐจะพยายามแก้ไขด้วยหนทางการทูต หากไม่สำเร็จจะมาดำเนินคดีในศาลเพื่อหาความยุติธรรม นับได้ว่าข้อพิพาทเกิดขึ้นเมื่อรัฐบาลของทั้งสองรัฐ ไม่สามารถตกลงกันได้ อย่างแน่นอน ในปี ค.ศ. 1955 ศาลโลกนี้ได้ตัดสินคดี “สัญชาติ” Nottebohm ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (International Court of Justice) วินิจฉัยว่า การคุ้มครองทางการทูตและการคุ้มครองโดยอาศัยกระบวนการยุติธรรมเป็นมาตรการในการปกป้องสิทธิของรัฐอย่างหนึ่ง การนำเอาคดีจากเอกชนที่อยู่ภายใต้บังคับของรัฐและการใช้ Diplomatic Protection เป็นการใช้อำนาจซึ่งเป็นของรัฐอย่างแท้จริง การคุ้มครองทางการทูตเป็นผลจากการที่บุคคลมีสัญชาติของรัฐและเป็นสิทธิของคนที่มีสัญชาติที่จะได้รับความคุ้มครองทางการทูตจากรัฐเจ้าของสัญชาติ โดยรัฐเจ้าของสัญชาติมีสิทธิที่จะปกป้องคุ้มครองคนที่ถือสัญชาติของรัฐตามที่กฎหมายระหว่างประเทศบัญญัติรับรอง ไว้มีหลักสำคัญว่าคนที่ถือสัญชาติของรัฐมีสิทธิเพียงร้องขอให้รัฐเจ้าของสัญชาติให้ความคุ้มครองทางการทูตตามข้อพิพาทที่ตนมีอยู่กับรัฐอื่น เมื่อรัฐเจ้าของสัญชาติเข้ามาในคดีแล้วคนที่ถือสัญชาติของรัฐได้รับความเสียหายในเบื้องต้นก็ไม่อาจสละสิทธิเรียกร้องที่เกิดขึ้น การสละสิทธิไม่มีผลผูกพันตามกฎหมายระหว่างประเทศ หลักการเช่นนี้เป็นที่ยอมรับในทางกฎหมายระหว่างประเทศ เรียกกันว่า Calvo Clause มีสาระสำคัญว่า การสละสิทธิเรียกร้อง โดยเอกชนตามข้อสัญญาที่ทำกับรัฐย่อมไม่มีผลเป็นการตัดสิทธิของรัฐเจ้าของสัญชาติที่จะใช้ Diplomatic Protection แก่คนที่ถือสัญชาติของตน เพราะ International Protection เป็นสิทธิของรัฐ มิใช่เป็นสิทธิของเอกชนหรือคนที่ถือสัญชาติของรัฐ (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2528)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น สถานภาพที่เป็นปัญหาทำให้คนไม่มีสัญชาติเหล่านี้ ถูกละเมิดสิทธิและขาดความมั่นคง ซึ่งถ้าไม่มีการแก้ปัญหาดังกล่าว จะทำให้เกิดปัญหาทางสังคมอันจะเป็นผลเสียต่อเสถียรภาพและความมั่นคงของประเทศต่อไปในระยะยาวต่อไป จึงมีความจำเป็นต้องทำการศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาการขอสัญชาติไทยของคนต่างด้าว เพื่อทบทวนแลกเปลี่ยนข้อมูลและกำหนดกฎเกณฑ์ที่เหมาะสมเพื่อให้คนไร้สัญชาติได้รับสัญชาติไทย ทำให้ได้รับประโยชน์และสิทธิอันชอบธรรม ทำให้มีความผูกพันและรักประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการแก้ปัญหาการขอสัญชาติขององค์การระหว่างประเทศ
2. เพื่อศึกษาการตรากฎหมายเพื่อรองรับคนต่างด้าว

วิธีดำเนินการวิจัย

วิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) เป็นหลักในการศึกษาผู้วิจัยทบทวนและกำหนดหนังสือ ตำราและวารสารที่มีการตีพิมพ์ ที่มีความเกี่ยวข้องกับปัญหาการขอสัญชาติไทยของคนต่างด้าว โดยคัดเลือกตามเรื่องที่วิจัยมีการค้นพบหนังสือ วารสารที่ได้ลงตีพิมพ์ในประเทศเกี่ยวกับเรื่องคนไร้สัญชาติ ผู้วิจัยเลือกศึกษามา 6 เล่มได้แก่

1. หนังสือกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล เล่ม 1 (ชุมพร บัจจุสานนท์, 2549)

2. รายงานเล่มสมบูรณ์ของโครงการวิจัยจากการสำรวจคนไร้สัญชาติและคนชายขอบในจังหวัดกาญจนบุรี จากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ปิ่นแก้ว อุ่นแก้ว, 2550)
  3. หนังสือคนไร้รัฐขอสัญชาติในรัฐไทย (ชลิต ชีช่วง และคณะ, 2552)
  4. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี บทความวิจัยปัญหาและการพัฒนาการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานและสวัสดิการของรัฐคนไร้สัญชาติ ฉบับที่ 7(2) หน้า 89 - 106 (นิยม ยากรณ์, 2562)
  5. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการมลายูไร้สัญชาติ.สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สุโรณี สายนัย, 2563)
  6. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ บทความวิจัยการป้องกันและปราบปรามแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้าเมืองในจังหวัดขอนแก่น: มุมมองของเจ้าหน้าที่ ฉบับที่ 10 หน้า 5001 - 50014
- จากนั้นผู้วิจัย ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเฉพาะเนื้อหา และมาตรากฎหมายที่เกี่ยวกับคนไร้สัญชาติ โดยการเรียบเรียงข้อมูลจากข้อมูลปฐมภูมิที่คัดเลือก

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า บุคคลขอสัญชาติในประเทศไทยยังมีเป็นจำนวนมาก ถึงแม้ประเทศไทยจะมีอนุสัญญาว่าด้วยการลดความขอสัญชาติ วางกฎระเบียบเพื่อลดการขอสัญชาติของบุคคล และมีการกำหนดพันธกรณี ให้รัฐภาคีต้องปฏิบัติ เพื่อความมุ่งหมายที่จะลดความขอสัญชาติที่ยังคงมีอยู่ในประเทศไทย ควรกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ดังนี้

ส่งเสริมให้มีการให้สัญชาติโดยการเกิด

1. การให้สัญชาติโดยการเกิดตามหลักดินแดน กำหนดให้รัฐให้สัญชาติแก่คนขอสัญชาติที่เกิดในดินแดนของรัฐนั้น โดยแบ่งเป็น 2 ทาง (มาตรา 1) คือ

1.1 ผลของกฎหมาย

1.1.1 บัญญัติไว้ในกฎหมายสัญชาติของรัฐ ให้สัญชาติแก่คนขอสัญชาติที่เกิดในดินแดนของรัฐ (มาตรา 1 วรรคหนึ่ง (a) บัญญัติไว้ในกฎหมายสัญชาติของรัฐ ให้สัญชาติแก่คนขอสัญชาติที่เกิดใน ดินแดนของรัฐภาคีจากบิดามารดาซึ่งสมรสกันโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยมารดามีสัญชาติของรัฐ (มาตรา 1 วรรคสาม)

1.2 การยื่นคำร้องขอมีสัญชาติให้คนขอสัญชาติยื่นคำร้องขอมีสัญชาติต่อหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบ โดยรัฐไม่อาจปฏิเสธการให้สัญชาติ แบ่งเป็น 2 กรณี คือ

1.2.1 การให้สัญชาติโดยการยื่นคำร้องขอของคนขอสัญชาติโดยไม่มีเงื่อนไข หรือ ภายใต้เงื่อนไขเกี่ยวกับเรื่องอายุและเงื่อนไขอื่น ข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อ ที่รัฐอาจกำหนดขึ้น ดังนี้ (มาตรา 1 วรรคสอง)

(1) กำหนดเวลาในการยื่นคำขอ ตั้งแต่อายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป จนถึงอายุไม่เกิน 21 ปี

(2) ต้องมีถิ่นที่อยู่อาศัยในดินแดนของรัฐเป็นระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี ติดต่อกันจนถึงวันยื่นคำร้อง หรือรวมแล้วไม่เกิน 10 ปี

(3) ไม่เคยต้องคำพิพากษาว่ามีความผิดอาญาเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ หรือไม่เคยต้องคำพิพากษาคืออาญาให้ลงโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป

1.2.2 คนขอสัญชาติที่ไม่มีคุณสมบัติครบตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ใน

1.2.3 เป็นเหตุให้ไม่อาจได้สัญชาติของรัฐที่เกิด (มาตรา 1 วรรคสี่) การได้สัญชาติจะเป็น
ดังนี้

1.2.3.1 รัฐดังต่อไปนี้ เป็นผู้ให้สัญชาติ รัฐที่บิดามารดาถือสัญชาติในขณะที่คนขอ
สัญชาติเกิดเป็นผู้ให้สัญชาติ แต่ถ้าบิดามารดาไม่ได้ถือสัญชาติเดียวกันในขณะที่คนขอสัญชาติเกิด การกำหนด
สัญชาติของคนขอสัญชาติ ให้ถือตามสัญชาติของบิดาหรือมารดาให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติ ของรัฐที่บิดาหรือ
มารดาถือสัญชาติ

1.2.3.2 การได้สัญชาติโดยการยื่นคำร้องขอของคนขอสัญชาติ ซึ่งรัฐอาจ
กำหนด เงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อ (ม.1 วรรคห้า) ดังนี้

(1) ต้องยื่นคำร้องขอก่อนมีอายุตามที่กำหนด แต่ไม่ต่ำกว่า 23 ปี

(2) ต้องอาศัยอยู่ในดินแดนของรัฐติดต่อกันก่อนยื่นคำร้องเป็นเวลาตามที่
กำหนดแต่ไม่เกิน 3 ปี

1.2.4 ข้อกำหนดเกี่ยวกับสถานที่ที่ถือว่า เป็นดินแดนของรัฐ (มาตรา 3) (Convention
on the Reduction of Statelessness Article 3 "For the purpose of determining the obligation of
Contracting States under this Convention, birth on ship or in an aircraft shall be deemed to have
taken place in the territory of the state whose flag the ship flies or in the territory of the State in
which the aircraft is registered, as the case may be.")

2. การให้สัญชาติโดยการเกิดตามหลักสืบสายโลหิต เป็นการให้สัญชาติของรัฐโดยการเกิดแก่คนขอ
สัญชาติที่ไม่ได้เกิดในดินแดน ดังนี้

2.1 รัฐที่ต้องให้สัญชาติ (มาตรา 4 วรรคหนึ่ง) - รัฐที่บิดามารดาถือสัญชาติในขณะที่คนขอ
สัญชาติเกิด - บิดามารดาได้มีสัญชาติเดียวกันในขณะที่คนขอสัญชาติเกิด การกำหนดสัญชาติของคนขอสัญชาติ
ให้เป็นไปตามกฎหมายสัญชาติของรัฐที่บิดาหรือมารดาถือสัญชาติ

2.2 วิธีการให้สัญชาติ ผลของกฎหมายบัญญัติการให้สัญชาติไว้ในกฎหมายสัญชาติ (มาตรา 4
วรรคหนึ่ง) การยื่นคำร้องขอมีสัญชาติ ให้คนขอสัญชาติยื่นคำร้องต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบและรัฐไม่อาจปฏิเสธ
การให้สัญชาติ (มาตรา 4 วรรคหนึ่ง) โดยรัฐอาจกำหนดเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อ (มาตรา 4 วรรคสอง)
ดังนี้

2.2.1 ต้องยื่นคำร้องก่อนมีอายุตามที่กำหนดแต่ไม่น้อยกว่า 23 ปี

2.2.2 อาศัยอยู่ในดินแดนของรัฐติดต่อกันจนถึงวันยื่นคำร้องเป็นเวลาตามที่กำหนด

2.2.3 ไม่เคยต้องคำพิพากษาว่ามีความผิดอาญาต่อความมั่นคงของชาติ

หลักเกณฑ์ที่สนับสนุนการให้สัญชาติโดยการเกิด ข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับสถานที่เกิด
และบิดามารดาของเด็กกำพร้าที่พบในดินแดน ซึ่งสามารถนำไปใช้กับการให้สัญชาติโดยการเกิดตามหลักดินแดน
และหลักสืบสายโลหิต (มาตรา 2) (Convention on the Reduction of Statelessness Article 2 "A foundling
found in the territory of a Contracting State shall, in the absence of proof to the contrary, be

considered to have been born within that territory of parents possessing the nationality of that State."

การป้องกันมิให้เกิดความขอสัญชาติแก่ผู้มีสัญชาติ เป็นหลักเกณฑ์เพื่อป้องกันมิให้ผู้มีสัญชาติต้องตกเป็นคนขอสัญชาติอันเป็นการเพิ่มความขอสัญชาติให้เกิดขึ้น ดังนี้

3. การเปลี่ยนแปลงสถานะของบุคคล

3.1 การเปลี่ยนแปลงสถานะของบุคคล เช่น การสมรส การสิ้นสุดการสมรส บทบัญญัติของกฎหมาย การรับบุตรบุญธรรม จะเป็นเหตุให้สูญเสียสัญชาติเดิมเมื่อมีหรือได้มาซึ่ง สัญชาติอื่น (มาตรา 5 วรรคหนึ่ง)

3.2 การที่ได้กนออกสมรสเสียสัญชาติจากการยอมรับสัญชาติที่แท้จริง ต้องให้ โอกาสแก่เด็กกลับคืนสู่สัญชาติเดิมด้วยการยื่นคำร้องต่อหน่วยงานที่มีอำนาจ โดยอาจกำหนด เงื่อนไขที่ไม่เข้มงวดไปกว่าเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในมาตรา 1 วรรคสอง (มาตรา 5 วรรคสอง)

3.3 การเพิกถอนสัญชาติของคู่สมรสหรือบิดามารดา จะเป็นเหตุให้คู่สมรสอีกฝ่ายหรือบุตรเสียสัญชาติ เมื่อคู่สมรสนั้นหรือบุตรมีหรือได้มาซึ่งสัญชาติอื่น (มาตรา 6)

4. การสละสัญชาติ การสละสัญชาติจะมีผลให้เป็นการเสียสัญชาติเมื่อผู้สละสัญชาติมีหรือได้รับสัญชาติใหม่ (ตามมาตรา 7 วรรคหนึ่ง (3) เว้นเสียแต่ว่าคำขอสละสัญชาตินั้นขัดแย้งกับหลักการที่ ปรากฏในมาตรา 13 และ 14 ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (มาตรา 7 วรรคหนึ่ง)

5. การแปลงสัญชาติ การแปลงสัญชาติเป็นรัฐอื่นจะไม่มีผลเป็นการเสียสัญชาติ จนกว่าจะได้รับหรือได้รับการรับรองการมีสัญชาติของรัฐอื่น (มาตรา 7 วรรคสอง) ผู้ที่ได้สัญชาติมาโดยการแปลงสัญชาติแล้วไปอาศัยอยู่ในต่างประเทศและไม่แจ้งแก่หน่วยงานที่รับผิดชอบว่ายังคงต้องการถือสัญชาติของรัฐต่อไป เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 7 ปี หรือมากกว่านั้นตามที่รัฐเจ้าของสัญชาติกำหนด ย่อมเสียสัญชาติของรัฐ (มาตรา 7 วรรคสี่)

6. การเสียสัญชาติโดยผลของกฎหมาย การเสียสัญชาติ ชาตินั้นเนื่องมาจากการออกจากดินแดน การไปอยู่อาศัยใน ต่างประเทศ การไม่ลงทะเบียน หรือเหตุอื่นที่มีลักษณะเดียวกัน จนเป็นเหตุให้เป็นคนขอสัญชาติ ไม่อาจกระทำได้ ยกเว้นเสียแต่ว่า เหตุดังกล่าวเกิดขึ้นเป็นระยะเวลาตามที่รัฐเจ้าของสัญชาติกำหนดซึ่ง ไม่น้อยกว่า 7 ปี หรือคนชาติของรัฐนั้นเกิดในต่างประเทศและไม่ยืนยันการถือสัญชาติของรัฐ โดยการอาศัยอยู่ในดินแดนของรัฐ หรือจดแจ้งทางทะเบียนต่อหน่วยงานที่มีอำนาจ ทั้งนี้ตามที่รัฐเจ้าของ สัญชาติกำหนด ภายในกำหนด 1 ปี หลังจากบรรลุนิติภาวะ (มาตรา 7 วรรคสาม) รัฐอาจกำหนดให้คนชาติของรัฐภาคีที่เกิดในต่างประเทศต้องยืนยันการถือสัญชาติของรัฐนั้นภายในกำหนดหนึ่งปีหลังจากบรรลุนิติภาวะ โดยการอาศัยอยู่ในดินแดนของรัฐ หรือจดแจ้งทางทะเบียนต่อหน่วยงานที่มีอำนาจ (มาตรา 7 วรรคห้า)

พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 และแก้ไข ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติมหลักกฎหมายสัญชาติหลายประการ ดังนี้ - แก้ไขเพิ่มเติมอำนาจรัฐมนตรี ตามมาตรา 6, 7 ทวิ “มาตรา 6 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่กับออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ และกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้ และยกเว้นค่าธรรมเนียมดังต่อไปนี้ให้ ผู้ใดเป็นการทั่วไปหรือเฉพาะรายตามที่เห็นสมควร

6.1 คำขอแปลงสัญชาติเป็นไทย

6.2 หนังสือสำคัญการแปลงสัญชาติเป็นไทย

6.3 คำขอกลับคืนสัญชาติไทย

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้" "มาตรา 7 ทวิ วรรคสอง ในกรณีที่เห็นสมควร รัฐมนตรีจะพิจารณาและสั่งเฉพาะรายหรือเป็นการทั่วไปให้บุคคลตามวรรคหนึ่งได้สัญชาติไทยก็ได้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนด" เป็นการกำหนดให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติสัญชาติ และให้มีอำนาจสั่งให้สัญชาติไทยเป็นการทั่วไป การเพิ่มอำนาจรัฐมนตรีเช่นนี้ ทำให้การให้สัญชาติไทยแก่กลุ่มบุคคลที่เกิดในราชอาณาจักรไทยแต่ไม่ได้สัญชาติไทยซึ่ง เป็นผู้ที่มีรัฐบาลมีนโยบายให้สัญชาติสามารถดำเนินการไปได้เหมาะสมกับสถานการณ์มากยิ่งขึ้น เพิ่มเติมจากเดิมที่รัฐมนตรีสามารถให้สัญชาติไทยได้เฉพาะรายเท่านั้น

มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหลักการการได้สัญชาติโดยการเกิด เดิมบิดาหมายถึง บิดาตามกฎหมาย ซึ่งต้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่ง และตามคำพิพากษาของศาลว่ากรณีการ ได้สัญชาติโดยการเกิดจะต้องเป็นบิดาตามกฎหมายเท่านั้น แต่ตามหลักกฎหมายที่แก้ไขใหม่นี้ กำหนดหลักการได้สัญชาติโดยการเกิดตามหลักสายโลหิตให้รวมถึงบิดาตามข้อเท็จจริงด้วยทำให้บุตรที่เกิดจากบิดาสัญชาติไทยที่ไม่ได้สมรสกับมารดาหรือไม่ได้จดทะเบียนรับรองบุตร ตามข้อเท็จจริง ได้สัญชาติไทยตามสายโลหิตของบิดา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อบุตรของบิดาไทยที่จะได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามบิดา เฉพาะอย่างยิ่งบุตรที่เกิดนอกราชอาณาจักรไทยโดยบิดาเป็นผู้มีสัญชาติไทยแต่มารดาเป็นคนต่างด้าวซึ่งบิดาไม่ได้จดทะเบียนสมรสกับมารดา หากพิสูจน์ เป็นบิดาและบุตรกัน ย่อมได้สัญชาติไทย โดยมีผลย้อนหลังนับแต่วันที่บุคคลนั้นเกิด รวมทั้งมี บทบัญญัติให้บัญญัติให้บังคับย้อนหลังกับบุคคลที่เกิดก่อนพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับด้วย ทั้งนี้ การพิสูจน์ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับบุตร ต้องให้ความสำคัญกับหลักฐานซึ่งแสดงความสัมพันธ์ทางวิทยาศาสตร์ และหลักการสอบสวนพยานบุคคล

เป็นการเปลี่ยนแปลงหลักการของกฎหมายเดิม ซึ่งถือว่าบุคคลที่ไม่ได้สัญชาติไทยตามมาตรา 7 ทวิ เป็นผู้ที่ไม่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักร โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง แต่ตามวรรคสามใหม่นี้ การอยู่ในราชอาณาจักรของบุคคลดังกล่าว ไม่เป็นการผิดกฎหมายอีกต่อไปแต่จะอยู่ในฐานะใดเป็นไปตามที่กำหนดในกระทรวง

ความเสมอภาคระหว่างชายหญิง แก้ไขเพิ่มเติมความเสมอภาคระหว่างชายหญิง เกี่ยวกับการแปลงสัญชาติ การละสัญชาติ การถอนสัญชาติ การเสียสัญชาติ และการขอคืนสัญชาติ โดยยกเลิกความใน (2) ของมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 และให้ใช้ความ ต่อไปนี้แทน

“(2) เป็นบุตร ภริยา หรือสามีของผู้ซึ่งได้แปลงสัญชาติเป็นไทย หรือของผู้ได้ กลับคืนสัญชาติไทย”

เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (4) ของมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508

“(4) เป็นสามีของผู้มีสัญชาติไทย”

ยกเลิกความในมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 13 ชายหรือหญิงซึ่งมีสัญชาติไทยและได้สมรสกับคนต่างด้าวและอาจถือสัญชาติของภริยาหรือสามีได้ตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติของภริยาหรือสามี ถ้าประสงค์จะสละสัญชาติไทย ให้แสดงความจำนงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามแบบและวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ดังนั้น การจะได้สัญชาติไทยต้องทำตามกฎหมายไทยกำหนด ในปัจจุบันมีการรวมตัวเป็นเครือข่ายร่วมกับหน่วยงานราชการ นักวิชาการและนักการเมืองเสนอนโยบายและยุทธศาสตร์ ที่กระตุ้นให้ภาครัฐหันมาใส่ใจกับปัญหาคนไร้รัฐบุคคลมากขึ้น (ได้แก่ ชนกลุ่มน้อย คนไร้รัฐ ไร้รากเหง้า และแรงงานข้ามชาติ) ผลักดันแนวทางการแก้ไขปัญหาสถานะบุคคลของคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติอย่างเป็นระบบจนนำไปสู่ยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและ สิทธิบุคคล' ตามมติคณะรัฐมนตรี 18 มกราคม 2548 โดยคำนึงถึงความสมดุลของสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์และความมั่นคงของชาติควบคู่กัน

อภิปรายผล

คนไร้สัญชาติที่มีอยู่ในประเทศไทย ซึ่งหลักสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ ให้ความสำคัญในเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่เป็นพลเมืองชั้นสอง หรือกลุ่มคนที่ไม่มี สถานะทางกฎหมายรับรองว่าเป็นพลเมืองของรัฐหนึ่งรัฐใด ปัญหาการขอสัญชาติไทยของคนต่างด้าว ผลการวิจัยข้อที่ 1 การแก้ปัญหาคือการขอสัญชาติขององค์การระหว่างประเทศ บุคคลที่เกิดในประเทศไทยแล้วไม่ได้สัญชาติไทยและต้องเป็นคนขอสัญชาติ ส่งผลกระทบต่อคนขอสัญชาติ ทำให้ไม่ได้รับการคุ้มครองและขาดสิทธิต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ให้แก่ผู้มีสัญชาติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิยม ยากรณ์ ที่ได้ศึกษาเรื่อง การเข้าถึงและการพัฒนาการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไร้สัญชาติ ที่อยู่ในประเทศไทยตามหลักสิทธิมนุษยชนคนไร้สัญชาติที่เกิดในดินแดนของประเทศไทย จากการที่บุคคลเหล่านี้เป็นคนไร้สัญชาติจึงทำให้ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานในการดำรงชีพได้ ทำให้ชีวิตไม่มีประสิทธิภาพและไม่มี ความมั่นคงยั่งยืนและหากยึดถือตามหลักสิทธิมนุษยชนแล้วรัฐไทยต้องคำนึงถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไร้สัญชาติ ที่ยังไม่ได้รับการดูแล ดังนี้ 1) การจัดตั้งถิ่นฐาน และการดำรงชีพตามวิถีวัฒนธรรมของกลุ่ม ซึ่งจะทำให้กลุ่มคนเหล่านี้ มีความมั่นคงในที่อยู่อาศัย ความมั่นคงในที่ดินทำกิน และความมั่นคงทางอาหาร และ 2) การเข้าถึงสิทธิในและสวัสดิการต่าง ๆ เช่น การเข้าถึงสิทธิการรักษาพยาบาลเมื่อยามเจ็บป่วยฉุกเฉิน เป็นต้น (นิยม ยากรณ์, 2562) ผลการวิจัยข้อที่ 2 การตรากฎหมายเพื่อรองรับคนต่างด้าวที่ปฏิบัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการลดความขอสัญชาติกำหนดหลักเกณฑ์การ แก้ไขและป้องกันมิให้เกิดความขอสัญชาติไว้ในมาตรา 1 ให้สัญชาติแก่คนที่เกิดในดินแดนของรัฐ มิฉะนั้นแล้วจะเป็นคนขอสัญชาติ เพื่อลดความขอสัญชาติในกรณีข้างต้น จึงต้องแก้ไข เพิ่มเติม กฎหมายสัญชาติไทยในส่วนที่เกี่ยวกับการได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามหลักดินแดนด้วยการให้ สัญชาติไทยแก่คนขอสัญชาติไว้โดยเฉพาะ โดยการนำมาตรา 1 แห่งอนุสัญญาว่าด้วยการลดความ ขอสัญชาติมาใช้เป็นแนวทางในการเพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายสัญชาติไทย และเพื่อให้ผู้ที่เกิดในประเทศไทยมีความผูกพันกับประเทศไทยมากขึ้น จึงต้องนำที่อยู่อาศัยของบิดามารดาเป็นจุดเกาะเกี่ยวเพิ่มเติมในการพิจารณาให้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามหลักดินแดนแก่คนขอสัญชาติ การให้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามหลักดินแดนแก่คนขอสัญชาติ จะมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ ก. การเกิดในประเทศไทย ข. การเป็นคนขอสัญชาติ ค. บิดามารดาอยู่อาศัยในประเทศไทยในขณะที่คนขอสัญชาติเกิด เพื่อจะได้ลดปัญหาบุคคลขอสัญชาติ ให้ได้สัญชาติไทยที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย สอดคล้องกับ

งานวิจัยของ กิตติรญา รัตนมณี ได้ศึกษาเรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการรับรองสถานะบุคคลของคนต่างด้าว ตามกฎหมายการทะเบียนราษฎรไทย: บุคคลไร้รากเหง้าบนผืนแผ่นดินไทย ซึ่งปรากฏข้อค้นพบประการหนึ่งว่า อุปสรรคสำคัญในการแก้ปัญหาความไร้รัฐไร้สัญชาติของบุคคลไร้รากเหง้าในประเทศไทย คือ ความไม่รู้และไม่เข้าใจ กฎหมายของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องตั้งแต่เจ้าของปัญหา ผู้ให้ความช่วยเหลือรวมถึงเจ้าหน้าที่รัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง นอกจากนี้ การที่ประชาชนในพื้นที่ไม่ได้รับการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับสิทธิในการถือสัญชาติไทยก็มักตกเป็นเหยื่อ ของผู้ไม่ประสงค์ดีที่เข้ามาหลอกลวงแสวงหาผลประโยชน์ โดยมีชาวบ้านจำนวนมากที่หลงเชื่อและสูญเสียเงินเป็นจำนวนมาก (กิตติรญา รัตนมณี, 2563)

สรุปและข้อเสนอแนะ

ปัญหาการขอสัญชาติไทยของคนต่างด้าว ตามหลักสิทธิมนุษยชนแล้ว รัฐบาลจะมีการดำเนินการที่ก้าวหน้าหลายประการ เพื่อแก้ไขปัญหาสถานะสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีสถานะไม่ชัดเจน ปัญหาความเป็นบุคคลขอสัญชาติในประเทศไทย ขณะทำงานวิจัยนี้พยายามมุ่งศึกษากลุ่มเห็นคนต่างด้าว เพื่อชี้ให้เห็นถึงช่องว่างของกฎหมาย ที่ควรมีการแก้ไขปรับปรุง พระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับการได้สัญชาติของไทย ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และให้สิทธิกับบุคคลขอสัญชาติในประเทศไทย มีสิทธิได้รับสัญชาติไทย ตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อความเสมอภาค ซึ่งกันและกัน ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 7 ตรี คนขอสัญชาติที่เกิดในราชอาณาจักรไทย โดยขณะที่เกิดบิดาและมารดามีถิ่นอยู่ในประเทศไทย ย่อมได้สัญชาติไทยโดยการเกิด โดยสามารถยื่นคำร้องขอสัญชาติไทยได้ ปัญหาสัญชาติของบุคคลอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงถิ่นฐาน การแก้ไขปรับปรุงเพื่ลดปัญหาการขอสัญชาติของบุคคลที่อยู่ในประเทศไทย จึงเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องให้สัญชาติกับบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยโดยหลักของดินแดนและมีความเท่าเทียมกัน

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายงานวิจัยเรื่องปัญหาการขอสัญชาติไทยของคนต่างด้าว ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ประจำปี พ.ศ. 2567 ขอบพระคุณผู้บริหาร มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ที่สนับสนุนการทำวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กิตติรญา รัตนมณี. (2563). แนวคิดทางกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการไร้สัญชาติและสัญชาติสถานการณความ ขาดแคลนในตำบล. วารสารกฎหมายมหาวิทยาลัยนเรศวร, 11(1), 31-32.
- ชลฤทัย แก้วรุ่งเรือง. (2551). คนไร้เอกสารพิสูจน์ทราบตัวบุคคลในรัฐไทย. ใน วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชลิต ชีช่วง และคณะ. (2552). โครงการวิจัยการสำรวจคนไร้สัญชาติและคนชายขอบในจังหวัดกาญจนบุรี. กาญจนบุรี: สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

- ชุมพร ปัจจุสานนท์. (2549). กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล เล่ม 1. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- นพนิติ สุริยะ. (2537). สิทธิมนุษยชน. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- นิยม ยากรณ์. (2562). ปัญหาและการพัฒนาการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานและสวัสดิการของรัฐคนไร้สัญชาติ. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, 7(2), 89-106.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2528). เอกสารการสอนชุดวิชาระบบกฎหมายไทยและต่างประเทศ, หน่วยที่ 2. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประกอบ ประพันธ์เนติวุฒิ. (2527). กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคลและคดีอาญา ตอนที่ 1 แผนกคดีบุคคล. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: อรุณการพิมพ์.
- ปิ่นแก้ว อุณแก้ว. (2550). คนไร้รัฐขอสัญชาติในรัฐไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา. (2538). คำอธิบายกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล ภาคที่ 1 การจัดสรรเอกชนในระหว่างประเทศ. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา. (2544). คำอธิบายกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล ภาคนำ: แนวความคิดทั่วไปเกี่ยวกับนิติสัมพันธ์ของเอกชนที่มีลักษณะระหว่างประเทศ. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2564). สนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน. เรียกใช้เมื่อ 20 มกราคม 2564 จาก <https://humanrights.mfa.go.th/>
- สุไรณี สายนุ้ย. (2563). มลายูไร้สัญชาติ. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

บทบาทของช่องรีแอคชันในอุตสาหกรรมสื่อบันเทิง ประเภทซีรีส์วายในประเทศไทย*

THE ROLE OF REACTION CHANNEL IN THE ENTERTAINMENT MEDIA INDUSTRY: A STUDY OF BL SERIES IN THAILAND

อรุชา อมรรุ่งโรจน์*, ภานนท์ คุ่มสุภา, ทักษยา วัชรสารทรัพย์

Arucha Amongrunroj*, Bhanond Kumsubha, Taksaya Watcharasarnsap

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Humanities, Kasetsart University, Bangkok, Thailand

Corresponding author E-mail: arucha.a@ku.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาบทบาทของช่องรีแอคชันในอุตสาหกรรมสื่อบันเทิงประเภท ซีรีส์วายในประเทศไทย เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีกลุ่มตัวอย่าง คือ คลิปวิดีโอคอนเทนต์รีแอคชันของช่องหนึ่งหน้าโรงเกี่ยวกับซีรีส์วายเรื่อง กลรักรุ่นพี่ จำนวน 4 คลิปและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากเจ้าของช่องหนึ่งหน้าโรง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีแยกสารประกอบกับชุดคำถามสำหรับสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างนำไปสู่การใช้ทฤษฎีฐานราก รูปแบบกระบวนการที่เป็นระบบ ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของช่อง รีแอคชันหนึ่งหน้าโรงในอุตสาหกรรมสื่อบันเทิงประเภทซีรีส์วายในประเทศไทย แบ่งตามการแสดงออกต่อกลุ่มคน 3 กลุ่ม 1) บทบาทที่แสดงออกกับแฟนคลับ ได้แก่ บทบาทของผู้ตอบรับคำเรียกร้อง บทบาทของเพื่อนร่วมแนวคิด บทบาทของผู้ส่งเสริมแรงคิด และบทบาทการเป็นจุดเชื่อมโยง 2) บทบาทที่แสดงออกกับผู้สนับสนุนทางการตลาด ได้แก่ บทบาทของการเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ บทบาทของการเป็นผู้ส่งเสริมการขาย บทบาทของการเป็นผู้รีวิวสินค้า และบทบาทของการเป็นช่องทางตอบกลับให้แก่ผู้สนับสนุนทางการตลาด และ 3) บทบาทที่แสดงออกกับผู้ผลิตซีรีส์ ได้แก่ บทบาทการเป็นผู้สร้างการรับรู้ และบทบาทการเป็นช่องทางตอบกลับให้แก่ผู้ผลิตซีรีส์ องค์ความรู้ใหม่ที่ได้พบในการวิจัยครั้งนี้ มี 3 บทบาท ได้แก่ บทบาทการเป็นจุดเชื่อมโยง บทบาทการเป็นผู้ขยายการรับรู้ และบทบาทการเป็นช่องทางตอบกลับ ซึ่งแต่ละบทบาทแสดงให้เห็นถึงบทบาทของช่องรีแอคชันที่มีความสำคัญต่อทุกองค์ประกอบของอุตสาหกรรมสื่อบันเทิงซีรีส์วายในประเทศไทย และขับเคลื่อนพัฒนาซีรีส์วายประเทศไทยเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมสื่อบันเทิงไทยให้ก้าวหน้า

คำสำคัญ: บทบาทของสื่อบันเทิง, รีแอคชัน, หนึ่งหน้าโรง, ซีรีส์วาย, อุตสาหกรรมสื่อบันเทิง

Abstract

The objectives of this thesis are as follows: to explore the role of reaction channel in the entertainment media industry, specifically in the Thai Boys' Love (BL) series. The study employs qualitative research design, with a sample consisting of four video clips from a "Nang Na Rong" channel reacting to the BL series "Koo Rak Run Phee" and in-depth interviews with the channel owner. The research tools included a semi-structured interview guide, and data were initially collected through documentary research, which was then analyzed using grounded theory as a systematic approach. The results revealed that the roles of reaction channel like "Nang Na Rong" in the Thai BL series entertainment media industry could be identified in three main roles based on their interactions with different groups: 1.The role in relation to fan clubs, which includes the role of responding to requests, the role of a like-minded companion, the role of promoting ideas, and the role of being a connector. 2.The role in relation to marketing supporters, which includes the role of public relations, the role of promoting sales, the role of reviewing products, and the role of being a feedback channel for marketing supporters. 3.The role in relation to series producers, which includes the role of creating awareness and the role of being a feedback channel for series producers. The new insights discovered in this research include three key roles: the role of being a connector, the role of raising awareness, and the role of feedback channel. Each of these roles highlights the significance of reaction channels in the Thai BL series entertainment media industry, contributing to the development of Thai BL series and supporting the growth of Thailand's entertainment media industry.

Keywords: The Role of Entertainment Media, Reaction, Nang Na Rong, Boys' Love (BL) Series, Entertainment Media Industry

บทนำ

ปัจจุบันอุตสาหกรรมสื่อบันเทิงเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างรายได้ให้แก่ประเทศไทยจากสถิติของ PwC ที่แสดงรายได้ในปี 2563 ได้รายได้ 589,739 ล้านบาท และมีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในปี 2567 มีรายได้ 691,375 ล้านบาทประกอบกับสถิติโลกที่อัตราการเพิ่มรายได้ของอุตสาหกรรมสื่อและความบันเทิงของโลกมีแนวโน้มเติบโตขึ้น (PwC, 2567) นอกจากนี้ แนวโน้มของสื่อและความบันเทิงยังปรับเปลี่ยนเข้าสู่ระบบดิจิทัลอย่างรวดเร็ว ปี 2017 เป็นปีแรกที่รายได้ของธุรกิจสื่อและความบันเทิงมาจากภาคธุรกิจดิจิทัลเกินครึ่ง และยังคงเติบโตแทนที่สื่อแบบดั้งเดิมต่อเนื่องไป ส่งผลทำให้หลายภาคส่วนในอุตสาหกรรมสื่อได้หันมาให้ความสนใจกับสื่อโซเชียลมีเดียและสร้างผลงานเพื่อนำเสนอผ่านช่องทางสื่อโซเชียลมีเดียมากขึ้น ทำให้ผู้ผลิต ซีรีส์วายในประเทศไทยเล็งเห็นโอกาสในการสร้างรายได้ประกอบกับการแพร่กระจายของซีรีส์วายที่ปัจจุบันสังคมเพิ่มมากขึ้นทำให้มีการยอมรับที่มากยิ่งขึ้น เกิดเป็นวัฒนธรรมบริโภคสื่อที่เรียกว่า Y-Economy โดยทาง The Potential ระบุว่า ไม่ใช่แค่ประเทศไทยที่ให้

ความสนใจซีรีส์วายแต่ประเทศในโซนเอเชียก็ได้ให้ความสนใจ และประเทศไทยเป็นประเทศที่ส่งออกซีรีส์วายเป็นจำนวนมากผ่านสื่อโซเชียลมีเดียต่าง ๆ อย่าง Line TV, Youtube, iQiyi, WeTV เป็นต้น (The Potential, 2564)

YouTube เป็นหนึ่งในสื่อโซเชียลมีเดียที่คนไทยให้ความสนใจเป็นอันดับสองรองจาก Tiktok ในการรับชมสื่อประเภทวิดีโอและเข้าถึงโฆษณาจากสถิติของ Datareportal ที่จัดทำตัวเลขแสดงจำนวนผู้ใช้งาน 44.2 ล้านราย มีสัดส่วนโฆษณาเข้าถึงผู้ใช้งาน 69.9% (Datareportal, 2567) แสดงให้เห็นว่าคนไทยก็ยังให้ความสนใจแพลตฟอร์ม Youtube และสามารถสร้างรายได้จากการโฆษณาทำให้เกิดการสร้างคอนเทนต์ต่าง ๆ ลงบนแพลตฟอร์ม Youtube หนึ่งในนั้นคือ คอนเทนต์รีแอคชั่นที่ทาง บุษกร บุษปารัง ให้ความหมายว่าเป็นการแสดงให้เห็นปฏิกิริยาแบบสดของผู้คนต่อสิ่งที่ได้เห็นหรือได้ยิน โดยอาจจะเป็นเพลง เรื่องราวจากซีรีส์ ละคร ภาพยนตร์ รายการต่าง ๆ ไปจนถึง ชาเลนจ์และเกมที่คนอื่นเข้าร่วมเล่น (บุษกร บุษปารัง, 2566) ซึ่งเป็นคอนเทนต์ใหม่ที่สร้างกระแสให้กับซีรีส์วายได้อย่างมาก

จากการที่มีกระแสนิยมในประเทศไทยเกี่ยวกับซีรีส์วายที่มากขึ้น ทำให้มีคนนำคอนเทนต์ซีรีส์วายไปต่อยอดสร้างคอนเทนต์รีแอคชั่นบนแพลตฟอร์ม Youtube ซึ่งหนึ่งในนั้นคือช่องหน้าโรงที่สร้างคอนเทนต์ รีแอคชั่นจากภาพยนตร์ ละคร มิวสิควิดีโอ และซีรีส์ไทยที่เข้าบริบทสังคมไทยในปัจจุบัน โดยมี เกียรติคุณ บุญเย็น เป็นเจ้าของช่องที่คอยกำกับดูแลจัดทำคอนเทนต์รีแอคชั่นซีรีส์วายพร้อมกับทีมงาน เพื่อสร้างสรรค์ผลงานให้เข้าสู่อุตสาหกรรมสื่อบันเทิง และได้รับแรงสนับสนุนจากกลุ่มแฟนคลับที่มีความชื่นชอบแบบเดียวกันมีชื่อกลุ่มว่า เรติน่า (Retina) ที่แปลว่า ม่านตา มีที่มาจากการที่ผู้ชมได้รับชมผ่านคอนเทนต์ รีแอคชั่น (Reaction) รีแอค (React) รีวิว (Review) ทำให้มีผู้ติดตามอยู่เป็นจำนวน 1.15 ล้านคนในปัจจุบัน

ช่องรีแอคชั่นหน้าโรงนับว่าเป็นคอนเทนต์ใหม่ที่เข้าสู่อุตสาหกรรมสื่อบันเทิงประกอบกับการมีฐานแฟนคลับเป็นของตัวเองที่คอยสนับสนุนผลงานจนทำให้เข้ามามีบทบาทภายในอุตสาหกรรมสื่อบันเทิงประเภทซีรีส์วายในประเทศไทย ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาบทบาทของช่องรีแอคชั่นหน้าโรงในการสื่อสารไปสู่อุตสาหกรรมสื่อบันเทิงในประเทศไทยจึงนำพามาสู่คำถามนำวิจัยว่า หน้าโรงมีบทบาทอย่างไรในอุตสาหกรรมสื่อบันเทิงประเภทซีรีส์วายในประเทศไทย ซึ่งประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับหลังจากการศึกษาวิจัย เพื่อรับทราบบทบาทของหน้าโรง และเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจต่อยอดองค์ความรู้เกี่ยวกับบทบาทของช่องรีแอคชั่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาบทบาทของช่องรีแอคชั่นในอุตสาหกรรมสื่อบันเทิงประเภทซีรีส์วายในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีวิจัย 2 วิธีได้แก่ การวิจัยเอกสาร (Documentary research) และ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) รูปแบบคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง นำไปสู่การใช้ทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory) เพื่อตอบคำถามนำวิจัย ในการหาความหมายของบทบาทของช่องรีแอคชั่นหน้าโรงในอุตสาหกรรมสื่อบันเทิงประเภทซีรีส์วายในประเทศไทย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของงานวิจัยนี้คือ สื่อโซเชียลมีเดียของช่องรีแอคชั่นหน้าโรง ที่ปรากฏบนแพลตฟอร์ม Facebook และ Youtube โดยเริ่มศึกษาจากคลิปวิดีโอรีแอคชั่นแรกเมื่อ 7 พ.ค. 2563 จนถึง 28 พ.ค.2563 พร้อมกับศึกษาคอมเมนต์ภายในคลิป จนถึง 30 ตุลาคม 2567 กลุ่มตัวอย่าง เลือกโดยวิธีการเจาะจงโดยพิจารณาจากลักษณะที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีเกณฑ์ในการเลือกคือ คอนเทนต์คลิปวิดีโอ รีแอคชั่นของหน้าโรงจากซีรีส์วายเรื่อง “กลรักรุ่นพี่ | En Of Love รักอุ่น ๆ ของหนุ่มวิศวะ” และคอมเมนต์กลุ่มแฟนคลับที่ปรากฏภายใต้คลิปวิดีโอ จำนวน 4 คลิปวิดีโอได้แก่ 1) รีแอค! กลรักรุ่นพี่ Love Mechanics EP.1 | En Of Love รักอุ่นๆของหนุ่มวิศวะ #หน้าโรงxกลรักรุ่นพี่ (หน้าโรง, 2563ก) 2) [ENG SUB] React! กลรักรุ่นพี่ Love Mechanics EP.2 | En Of Love รักอุ่นๆของหนุ่มวิศวะ (หน้าโรง, 2563ข) 3) [ENG SUB] Reaction! EP.3 กลรักรุ่นพี่ | En Of Love รักอุ่นๆของหนุ่มวิศวะ #หน้าโรง (หน้าโรง, 2563ค) 4) Reaction! EP.4 กลรักรุ่นพี่ | En Of Love รักอุ่นๆของหนุ่มวิศวะ #หน้าโรงxYinWar (หน้าโรง, 2563ง) สื่อโซเชียลมีเดียของหน้าโรงที่มีการตอบกลับกับแฟนคลับ และการสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าของช่องหน้าโรง

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้วิจัย ทำหน้าที่ศึกษาค้นคว้าเชิงวิชาการ เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์คอนเทนต์ของหน้าโรงและเป็นผู้สัมภาษณ์เจ้าของช่องหน้าโรงจากชุดคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยเป็นคำถามปลายเปิดที่มีรูปแบบกึ่งโครงสร้างที่ผ่านการเตรียมเฉพาะประเด็นสำคัญในคำถามเพื่อความครบถ้วนในเนื้อหาและผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงกับทางอาจารย์ที่ปรึกษาของงานวิจัยฉบับนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากสื่อโซเชียลมีเดียของหน้าโรง คลิปวิดีโอรีแอคชั่นซีรีส์วายเรื่องกลรักรุ่นพี่ของช่องหน้าโรง จำนวน 4 คลิปวิดีโอ คอนเทนต์ของตัวคลิปวิดีโอ การสัมภาษณ์เจ้าของช่องหน้าโรงโดยการติดต่อขอสัมภาษณ์ผ่านช่องทางส่วนตัวบนสื่อโซเชียลมีเดียพร้อมกับเดินทางไปสัมภาษณ์ตามสถานที่นัดหมาย และศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้กับทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory) ตามแนวทางของกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ได้ดำเนินการด้วยการศึกษาการวิจัยเอกสาร (Documentary research) ตีความหมายด้วยตนเองจากการอ่าน ชม ฟัง โปสเตอร์หรือคอมเมนต์บนสื่อโซเชียลมีเดีย เนื้อหาคลิปวิดีโอรีแอคชั่น และบทสนทนาหรือคอมเมนต์ของแฟนคลับ ประกอบกับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) รูปแบบคำถามแบบกึ่งโครงสร้างที่มาจากเจ้าของช่องหน้าโรง เพื่อนำมาวิเคราะห์ตีความของบทบาทของหน้าโรงในอุตสาหกรรมสื่อบันเทิงประเภทซีรีส์วายในประเทศไทย ตามกระบวนการทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory) โดย Glaser, B. & Strauss, A. L. ระบุว่าให้ดำเนินการศึกษาปรากฏการณ์จากมุมมองและการให้ความหมายของปรากฏการณ์ โดยนำข้อมูลที่ได้มาสร้างโมทัศน์ และหาความเชื่อมโยงจากโมทัศน์ให้ได้ข้อสรุปเชิงทฤษฎีสำหรับอธิบายและทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น (Glaser, B. & Strauss, A. L., 1967) โดยการวิเคราะห์จากองค์ประกอบการสื่อสารเนื้อหาของคอนเทนต์ บทบาทของสื่อ แฟนคลับ ผู้สนับสนุนทางการตลาด และผู้ผลิตซีรีส์

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของหน้าโรงในอุตสาหกรรมสื่อบันเทิงทีวีในประเทศไทยมี 10 บทบาท โดยสามารถแบ่งบทบาทกับแต่ละองค์ประกอบภายในอุตสาหกรรมสื่อบันเทิงอย่างแฟนคลับ ผู้สนับสนุนทางการตลาดและผู้ผลิตทีวีได้แก่

บทบาทของหน้าโรงต่อแฟนคลับ

1. บทบาทของผู้ตอบรับคำเรียกร้อง คือการรับฟังคำเรียกร้องของผู้ชมและแฟนคลับเพื่อสร้างสรรค์ผลงานที่ตอบรับและมอบผลประโยชน์ที่ลงตัวแก่ทุกฝ่าย โดยที่แบ่งประเภทการเป็นผู้ตอบรับคำเรียกร้องของหน้าโรงต่อแฟนคลับในงานวิจัยครั้งนี้ได้ 2 ประเภท 1.1) การตอบรับคำเรียกร้องจากทีวีที่แฟนคลับเรียกร้อง 1.2) การตอบรับคำเรียกร้องจากการเชิญแขกรับเชิญที่แฟนคลับเรียกร้อง จากเหตุการณ์ที่ปรากฏขึ้นภายในคอมเมนต์ของแฟนคลับในคลิปวิดีโอหรือแอคชั่นที่มีคอมเมนต์ไปในทิศทางแสดงความต้องการให้หน้าโรงทำคอนเทนต์ทีวีเรื่องกลักรุ่นพี่และเกิดการรับฟังเสียงของแฟนคลับนำไปจัดทำคอนเทนต์หรือแอคชั่นเรื่องกลักรุ่นพี่ประกอบกับบทสัมภาษณ์ของเจ้าของช่องที่แสดงถึงความตั้งใจในการจัดทำช่องทางให้แฟนคลับได้เข้ามาเรียกร้องและทางหน้าโรงรับฟังเพื่อนำมาสร้างสรรค์คอนเทนต์ ร่วมกับบทสัมภาษณ์ว่า

“มีการมาขอเรียกร้องให้ทำคอนเทนต์ต่าง ๆ ซึ่งมันเยอะมาก จำเป็นที่จะต้องมีการทำให้แฟน ๆ เข้ามาคอมเมนต์กัน โดยการคอมเมนต์มีนัยสำคัญที่ มันไม่ใช่แค่ผู้ชมอยากให้รีแอคชั่นหรือทำคอนเทนต์นี้ แต่เป็นการแสดงออกถึงตัวตนของผู้ชมว่าเค้ากำลังสนใจและอยากที่จะโปรโมทกับคอนเทนต์ที่เค้าชื่นชอบ ถ้ามีแนวโน้มว่าคนคอมเมนต์เกี่ยวกับคอนเทนต์นี้เยอะมากแบบมากผิดปกติ มันก็ส่งผลทำให้ทางหน้าโรงสนใจในคอนเทนต์ที่มีผู้ชมคอมเมนต์มา จะทำให้เราง่ายในการทำคอนเทนต์” (เกียรติคุณ บุญเย็น, 2568) บ่งบอกการที่ทางช่องหน้าโรงรับฟังคำเรียกร้องของผู้ชมและแฟนคลับอย่างชัดเจน

2. บทบาทของเพื่อนร่วมแนวคิด คือบทบาทการแสดงตัวตนที่ให้ความรู้สึกคล้ายกับเป็นบุคคลที่ให้ความสนิทใกล้ชิด เป็นกันเองทำให้ผู้รับชมสามารถและเปลี่ยนความคิดและรู้สึกผ่อนคลายเหมือนมีเพื่อนสนิทรับชมไปด้วยกัน มาจากเหตุการณ์ที่ปรากฏขึ้นจากในเนื้อหาของคลิปวิดีโอและสอดคล้องกับคอมเมนต์แสดงความคิดเห็นในทิศทางมองหน้าโรงว่าเป็นเพื่อนร่วมแนวคิดที่สามารถพูดคุยหรือแสดงความรู้สึก เข้าใจตัวตนของแฟนคลับและแสดงออกในสิ่งที่ชื่นชอบ ทำให้แฟนคลับมองว่าหน้าโรงคือเพื่อนที่มีแนวความชอบแบบเดียวกัน

3. บทบาทของผู้ส่งเสริมแนวคิด คือบทบาทที่นำเสนอหรือแบ่งปันแนวคิดของตนเองให้แก่บุคคลอื่นเพื่อส่งเสริมมุมมองหรือยืนยันแนวความคิดให้แก่ผู้รับสาร จากข้อมูลที่รวบรวมในเหตุการณ์ที่ปรากฏขึ้นจริงในเนื้อหาและคอมเมนต์ของคลิปวิดีโอหรือแอคชั่นของหน้าโรง เป็นแนวความคิดที่มีทั้งคนเห็นด้วยและคนที่เห็นต่างช่วยกันส่งเสริมมุมมองให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้นจากการแลกเปลี่ยนผ่านการสื่อสารที่ออกมาจากเนื้อหาของคลิปวิดีโอหรือแอคชั่นและคอมเมนต์จากแฟนคลับที่บอกถึงมุมมองของตัวเองแฟนคลับ ประกอบกับคำตอบจากบทสัมภาษณ์ว่า

“ต้องการที่จะทำวิดีโอรีแอคชันให้เป็นวิดีโอเรียนรู้ที่มีการเรียนรู้และการแสดงความคิดเห็น เป็นวิดีโอที่ขนาดยาวขึ้น ในรีแอคชันบางรีแอคชันได้ทำการวิเคราะห์ วิจัยหรือตีความต่าง ๆ ในสิ่งที่ผู้ชมไม่เคยรู้มาก่อน ผู้ชมจะได้รับรู้ ซึ่งก็คือความพิเศษและก็เป็นจุดเด่นของช่องหน้าโรงมาตั้งแต่เริ่มแรกและทำให้ผู้ชมติดอกติดใจ” (เกียรติคุณ บุญเย็น, 2568) สะท้อนถึงบทบาทผู้ส่งเสริมแง่คิดให้แก่แฟนคลับ

4. บทบาทของการเป็นจุดเชื่อมโยง คือการเป็นช่องทางกลางสำหรับการเป็นพื้นที่ให้กลุ่มคนที่มีความชอบหรือมีสิ่งที่สนใจคล้ายกันมารวมกลุ่มแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแบ่งปันความรู้ ความรู้สึกซึ่งกันและกัน จากข้อมูลในเหตุการณ์ที่ปรากฏขึ้นจริงภายในคอมเมนต์ของคลิปวิดีโอรีแอคชันและบทสัมภาษณ์จากเจ้าของช่องหน้าโรง ที่แฟนคลับใช้พื้นที่ของคลิปวิดีโอรีแอคชันชีวิตรายเรื่องกลารุ่นพี่ของหน้าโรงในการเชื่อมโยงสร้างความสัมพันธ์กันภายในกลุ่มของแฟนคลับมากขึ้นรวมถึงแฟนคลับต่างประเทศด้วยเช่นกัน

บทบาทของหน้าโรงต่อผู้สนับสนุนทางการตลาด

1. บทบาทของการเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ คือการให้ข้อมูลของสินค้าให้แก่ผู้รับสารโดยที่มุ่งเน้นให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของผู้สนับสนุนทางการตลาดที่ต้องการให้ผู้รับสารได้รับรู้ จากข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากเหตุการณ์ที่ปรากฏขึ้นในข้อความและเนื้อหาของคลิปวิดีโอ ที่แสดงถึงการประชาสัมพันธ์ข้อมูลสินค้าของผู้สนับสนุนทางการตลาดให้แก่ผู้ชมหรือแฟนคลับได้รับรู้และสนใจมากขึ้น รวมถึงบทสัมภาษณ์จากเจ้าของช่องหน้าโรงที่แสดงให้เห็นว่าทางหน้าโรงต้องการสร้างการรับรู้ให้แก่ผู้สนับสนุนทางการตลาดมากยิ่งขึ้นโดยบทสัมภาษณ์ว่า

“KFC กำลังจะปล่อยผลิตภัณฑ์ก็ได้มีแคมเปญที่จะปล่อยผลิตภัณฑ์เช่น ข้าวไก่กรอบ ข้าวไก่แกงเขียวหวาน เพราะฉะนั้น KFC ต้องเตรียมการมาให้ทางหน้าโรงช่วยสื่อสารให้ผู้ชมในการสร้างรับรู้กับสินค้าตัวนี้ว่ามันคืออะไร และ KFC แคบอกให้ทางหน้าโรงบอกวัตถุประสงค์ของการสนับสนุนว่าต้องการให้ผู้ชมรู้สึกรับรู้ถึงการมีอยู่ของแบรนด์นี้และก็รับรู้การมีอยู่ถึงตัวสินค้านี้” (เกียรติคุณ บุญเย็น, 2568)

2. บทบาทของการเป็นผู้ส่งเสริมการขาย คือ การใช้คำพูดหรือข้อความในการโน้มน้าวและชักชวนให้ผู้รับสารซื้อสินค้าตามวัตถุประสงค์ของผู้สนับสนุนทางการตลาดที่ต้องการให้เกิดการกระตุ้นยอดขาย จากข้อมูลที่เก็บรวบรวมในเหตุการณ์ที่ปรากฏขึ้นจากเนื้อหาของคลิปวิดีโอรีแอคชัน มีคำพูดและข้อความที่แสดงให้เห็นถึงการนำเสนอสินค้าของผู้สนับสนุนทางการตลาดให้แก่แฟนคลับและผู้ชมให้ได้รับรู้และชักชวนให้ซื้อสินค้า ณ ช่วงเวลาที่เผยแพร่ตัวคลิปวิดีโอ

3. บทบาทการเป็นผู้รีวิวสินค้า คือการแสดงความคิดเห็นของผู้บริโภคไม่ว่าจะเป็นด้านดีหรือไม่ดีที่มีต่อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ ให้แก่ผู้ผลิตหรือผู้บริโภคบุคคลอื่นได้รับทราบเพื่อประกอบการตัดสินใจ จากเหตุการณ์ที่ปรากฏขึ้นภายในเนื้อหาของคลิปวิดีโอที่แสดงให้เห็นถึงการแสดงความคิดเห็นของหน้าโรงต่อสินค้าของผู้สนับสนุนทางการตลาดให้แก่แฟนคลับและผู้ชมได้รับรู้เพื่อประกอบการตัดสินใจในการเลือกซื้อสินค้าโดยที่สิ่งที่แสดงออกมาต้องเป็นเรื่องที่จริงใจเพราะผู้ชมโดยหลักไม่ได้อยากดูการขายของตรงจากคำพูดในบทสัมภาษณ์จากคุณเกียรติคุณ บุญเย็น ว่า

“สุดท้ายเวลาคนที่เข้ามาดูของเรา เข้ามารู้ที่เราเป็นเราก็ก็นึกได้ว่าอยากดูว่าเรามาขายของครับ” (เกียรติคุณ บุญเย็น, 2568)

4. บทบาทของการเป็นช่องทางการตอบกลับให้แก่ผู้สนับสนุนทางการตลาด คือการเป็นพื้นที่รับฟังการตอบกลับ นำสารที่ผู้บริโภคนำเสนอออกมาให้ถึงกับผู้ผลิต จากข้อมูลที่ปรากฏขึ้นภายในคอมเมนต์ของคลิปวิดีโอที่เป็นข้อความของแฟนคลับและผู้ชมแสดงถึงการตอบกลับเกี่ยวกับตัวสินค้าของผู้สนับสนุนทางการตลาดผ่านช่องทางของหน้าโรง

บทบาทของหน้าโรงต่อผู้ผลิตซีรีส์

1. บทบาทการเป็นผู้สร้างการรับรู้ คือการนำเสนอเนื้อหา ตัวบุคคล หรือช่องทางการรับสารให้แก่ผู้รับสารได้รู้มากยิ่งขึ้น จากเหตุการณ์ที่ปรากฏขึ้นในข้อความและเนื้อหาของคลิปวิดีโอรีแอคชั่นที่แสดงให้เห็นถึงการนำเสนอซีรีส์ ดารานักแสดง และผู้ที่เกี่ยวข้องให้แก่แฟนคลับได้รู้มากยิ่งขึ้นในด้านต่าง ๆ เป็นการเพิ่มการรับรู้ให้แก่สังคม ร่วมกับบทสัมภาษณ์ว่า

“คอนเทนต์รีแอคชั่นมีผลช่วย ในการโปรโมทซีรีส์อย่างมากในช่วงแรกที่ตัวซีรีส์สดใหม่ แต่ช่วงหลัง ๆ ก็ยังช่วยแต่ไม่รู้ช่วยได้มากแค่ไหนเนื่องจากจำนวนซีรีส์ที่มากขึ้น ถ้าเรื่องไหนมีผู้ชมชื่นชอบเยอะ คอนเทนต์รีแอคชั่นของหน้าโรงก็จะมีผู้ชมชื่นชอบมากขึ้นแล้วก็มี Engagement มากขึ้นตาม มันจะยิ่งกระตุ้นความสนใจ ด้วยที่ตัวคอนเทนต์มีคนสนใจอยู่แล้ว แต่ว่าไม่มีใครมาทำให้มันชัดเจนหรือมาช่วยการันตี ช่องรีแอคชั่นเป็นช่องที่เข้ามาช่วยทำให้คอนเทนต์ต่าง ๆ มันชัดเจนขึ้นการันตี แบบว่า คอนเทนต์มันดีจริง ๆ มันดีแบบไหน ดีแบบที่หน้าโรงรีแอคชั่น และผู้ชมหรือแฟนคลับก็จะมีหลักฐานเชิงประจักษ์ว่าแบบคอนเทนต์มันดีจริง ๆ ไม่เชื่อก็ไปดูรีแอคชั่น คอนเทนต์ของหน้าโรง รีแอคไว้ทำให้หน้าโรงมีหลักฐานไม่ได้อุปโลกน์หรือว่าอุปทานหมู่กันไป ว่าคอนเทนต์ในแฟนด้อมของหน้าโรงมันดีแต่เพราะมันดีจริง ๆ ถึงรีแอคชั่นออกมาแบบนั้น” (เกียรติคุณ บุญเย็น, 2568)เป็นคำตอบที่แสดงให้เห็นถึงการสร้างกับรับรู้ตัวซีรีส์ให้แก่แฟนคลับได้รู้มากยิ่งขึ้น

2. บทบาทของการเป็นช่องทางการตอบกลับให้แก่ผู้ผลิตซีรีส์ คือการเป็นพื้นที่รับฟังการตอบกลับ นำสารที่แฟนคลับนำเสนอมายังผู้ผลิตซีรีส์หรือตัวดารานักแสดงของผู้ผลิตซีรีส์ จากข้อมูลที่ปรากฏขึ้นในคอมเมนต์ของคลิปวิดีโอรีแอคชั่นที่ทางแฟนคลับและผู้ชมได้แสดงความคิดเห็นตอบกลับไปยังผู้ผลิต ซีรีส์ผ่านช่องทางของหน้าโรงไม่ว่าจะเป็นคอมเมนต์ในการชื่นชมผลงานหรือติชมผลงานทำให้ทางผู้ผลิตซีรีส์สามารถข้อมูลในส่วนนี้ไปปรับใช้ในการพัฒนาคุณภาพของซีรีส์ได้

อภิปรายผล

ผลการศึกษาบทบาทของหน้าโรงในอุตสาหกรรมสื่อบันเทิงประเภทซีรีส์วายในประเทศไทยมีด้วยกันหลายบทบาทที่พบเจอจากการใช้ทฤษฎีฐานรากในการนิยามบทบาทดังนี้
บทบาทที่แสดงออกกับแฟนคลับ

1. บทบาทผู้ตอบรับคำเรียกร้อง มีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีบทบาทของสื่อมวลชนของ พัทธราภา เอื้ออรรณนิช ที่มีการระบุถึงบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในบทบาทของการเป็นผู้รับเรื่องร้องทุกข์ (Ombudsman) คือสื่อมวลชนคอยรับเรื่องร้องเรียนจาก ประชาชนที่เกี่ยวกับความทุกข์ยากที่เกิดจากการไม่ได้รับความเป็นธรรม โดยเฉพาะจากการทำงานของ เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานเอกชน รวมทั้งส่งเรื่องราวไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบหรือ เกี่ยวข้อง มาแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อให้สังคมมีความสงบ และประชาชนก็มีความสุข (พัธราภา เอื้ออรรณนิช, 2563) ซึ่งมีความสอดคล้องกับบทบาทของหน้าหน้าโรงในจุดที่รับฟังคำเรียกร้องและสร้างความสุขแก่สังคมแต่แตกต่างกันที่จุดประสงค์ของผู้ร้องเรียนที่ไม่ใช่การร้องทุกข์จากความไม่เป็นธรรมแต่เป็นจากความต้องการที่อยากได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินจากสื่อบันเทิงในรูปแบบที่ผู้เรียกร้องสนใจ ประกอบกับคำตอบจากบทสัมภาษณ์ที่ทางหน้าโรงมีความตั้งใจในการสร้างจุดให้เรียกร้องเพื่อรับฟังคำเรียกร้องของผู้ชมหรือแฟนคลับในการจัดทำคอนเทนต์อีกด้วย

2. บทบาทของเพื่อนร่วมแนวคิดและบทบาทของผู้ส่งเสริมแนวคิด มีความสอดคล้องกับบทความของ บุษกร บุษปารัง ที่ได้กล่าวถึงบทความตามหลักการทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับ Mirror Neuron หรือเซลล์สมองกระจกเงาที่จะเชื่อมโยงกับความรู้สึกเห็นอกเห็นใจจะทำให้อธิบายได้ว่าเพราะว่า เวลาที่ได้ดูหรือเข้าใจจิตใจของผู้อื่นแล้วรู้สึกเห็นอกเห็นใจพวกเขาได้ เนื่องจากการกระตุ้นนั้นเกิดขึ้นถึงส่วนของอารมณ์ เช่นเมื่อเราเห็นภาพที่ตรงกับสิ่งที่เราเคยเผชิญในอดีต เซลล์ดังกล่าวก็จะทำหน้าที่เป็นเครื่องมือที่ทำให้เราเข้าใจความรู้สึกคนตรงหน้าได้ง่ายขึ้น (บุษกร บุษปารัง, 2566) สอดคล้องกับเหตุการณ์ที่ปรากฏในบทบาทของเพื่อนร่วมแนวคิดที่แฟนคลับได้ดูคอนเทนต์ลิปดิโอรีแอคชันแล้วเกิดความรู้สึกร่วมที่มีทั้งเข้าใจและได้รับรู้ในแง่บวกที่เพิ่มขึ้นจากการรับชม รวมถึงคำตอบของการสัมภาษณ์เจ้าของช่องหน้าโรงที่แสดงความคิดเห็นให้เห็นว่าทางหน้าโรงที่เป็นช่องรีแอคชันได้ใช้คอนเทนต์รีแอคชันในการนำเสนอแนวคิด มุมมองที่เปิดกว้างมากขึ้นและกระตุ้นผู้ชมที่มีความสนใจในตัวเนื้อหาได้รับความรู้สึกชอบที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือเป็นตัวตอกย้ำให้เห็นว่ามีคนอื่นรู้สึกเหมือนกันให้เป็นปรากฏการณ์ที่สอดคล้องกับบทความ

3. บทบาทของการเป็นจุดเชื่อมโยง มีความสอดคล้องกับบทความของ จิรภาส เยาว์ธานี ที่กล่าวถึงกลุ่มแฟนคลับที่มีระดับความเข้มข้นของการเป็นแฟนคลับมากกว่ากลุ่มแฟนคลับทั่วไป และสิ่งที่แตกต่างอย่างเห็นได้ชัดคือการเปลี่ยนฐานะจากผู้รับสารเพียงฝ่ายเดียวเป็นผู้ผลิตสารด้วยในขณะเดียวกัน จนเกิดเป็นวัฒนธรรมแฟนบางอย่าง ที่มีลักษณะเป็นวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมในสื่อ (Participatory culture) (จิรภาส เยาว์ธานี, 2563) จากเหตุการณ์ที่มีการสื่อสารระหว่างแฟนคลับด้วยกันผ่านพื้นที่ของหน้าโรงทำให้เกิดเป็นวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมของแฟนคลับที่เข้ามาคอมเมนต์และแบ่งปันข้อมูลเกี่ยวกับตัวซีรีส์วาย พร้อมกับมีจุดที่แตกต่างคือคำตอบบทสัมภาษณ์ที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการที่มีการสื่อสารผ่านช่องทางของหน้าโรงเป็นการสร้างชุมชนออนไลน์ที่แข็งแกร่ง สร้างมูลค่าให้กับคอนเทนต์ ส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ในหมู่แฟนคลับ และทำให้เป็นการสื่อสารที่ไม่มีที่สิ้นสุดจากการตีความในเนื้อหาที่เผยแพร่ออกมา เมื่อนำมารวมกันทั้งสองด้านจึงทำให้เห็นถึงคุณลักษณะของบทบาทการเป็นจุดเชื่อมโยงในบทบาทของหน้าโรงต่อแฟนคลับ

บทบาทที่แสดงออกกับผู้สนับสนุนทางการตลาด

1. บทบาทของหน้าโรงต่อผู้สนับสนุนทางการตลาด มีความสอดคล้องกับบทความของ ณัฐพล จิตประไพ ที่กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการเป็นผู้สนับสนุนทางการตลาดที่หลากหลายโดยขึ้นกับความต้องการของ

องค์กร โดยมีประเด็นสำคัญ 9 อย่างคือ 1) เพื่อเพิ่มการตระหนักรู้ในชื่อและตราสินค้า 2) เพื่อการใช้สื่อได้อย่างเปิดเผย โดยปราศจากข้อจำกัดต่าง ๆ 3) เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ตราสินค้า ผลิตภัณฑ์ และองค์กร 4) เพื่อแสดงออกถึงความมีเมตตา เพื่อแม่ ที่มีต่อบุคคล กลุ่มคน ชุมชน องค์กร 5) เพื่อส่งเสริมการขาย 6) เพื่อสร้างกำลังขวัญและความภาคภูมิใจในองค์กรให้กับพนักงาน 7) เพื่อพัฒนาและดำรงรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า ผู้จัดจำหน่าย พนักงานงานและผู้ถือหุ้นของบริษัท 8) เพื่อเพิ่มยอดขายและเป็นโอกาสในการเปิดตลาดที่ถูกปิดไปในอดีต 9) เพื่อใช้เป็นทางออกสำหรับการทำโฆษณาสินค้าต้องห้าม (ณัฐพล จิตประไพ, 2550) ซึ่งบทบาทของการเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ มุ่งเน้นสร้างการรับรู้ของผู้สนับสนุนสินค้าผ่านพื้นที่ของหน้าโรง บทบาทของผู้ส่งเสริมการขายที่มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมขายของสินค้า บทบาทของการเป็นช่องทางการตอบกลับให้แก่ผู้สนับสนุนทางการตลาดที่เป็นผลให้สามารถประเมินผลลัพธ์การเป็นผู้สนับสนุนทางการตลาดของหน้าโรงได้ว่าเป็นไปในทิศทางใด ประกอบกับคำตอบของบทสัมภาษณ์เจ้าของหน้าโรง บ่งบอกถึงหน้าโรงมีส่วนช่วยในการสร้างการรับรู้ให้กับผู้สนับสนุนทางการตลาดการเป็นเรื่องที่สอดคล้องกับแนวคิดวัตถุประสงค์การเป็นผู้สนับสนุนทางการตลาดที่ขึ้นอยู่กับแต่ละองค์กร

บทบาทที่แสดงออกกับผู้ผลิตชีรส์

บทบาทของหน้าโรงต่อผู้ผลิตชีรส์ มีความคล้ายคลึงกับบทบาทของหน้าโรงต่อผู้สนับสนุนทางการตลาดจากการที่เป็นองค์ประกอบในอุตสาหกรรมสื่อบันเทิงที่มุ่งเน้นในการใช้กลยุทธ์ทางการตลาดเหมือนกัน ทำให้สอดคล้องกับบทความของ Phansuathong, P. ได้กล่าวถึง การเป็นผู้สนับสนุนสามารถเป็นได้หลายลักษณะสิ่งที่ใช้ในการสนับสนุนก็อาจแตกต่างกัน สามารถเป็นได้ทั้งเงินและไม่เงิน โดยจะแบ่งผลประโยชน์ทางธุรกิจกับผู้ที่ได้รับการสนับสนุนตามที่ทั้งสองฝ่ายได้มีข้อตกลงกัน (Phansuathong, P., 2565) ทำให้การสื่อสารถึงกลุ่มเป้าหมายเพื่อสร้างการรับรู้เป็นประโยชน์แก่ทั้งสองฝ่ายจึงเกิดเป็นบทบาทการเป็นผู้สร้างการรับรู้ ที่เน้นการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับตัวชีรส์และดารานักแสดงจากผู้ผลิตชีรส์ผ่านตัวกลางอย่างช่องรีแอคชั่นหน้าโรงไปสู่กลุ่มแฟนคลับและผู้ชมที่กว้างขวางยิ่งขึ้น และบทบาทของการเป็นช่องทางการตอบกลับให้แก่ผู้ผลิตชีรส์ ในการแสดงวัดผลหลังจากการโปรโมทที่สามารถเชื่อถือและนำข้อมูลไปปรับปรุงพัฒนาต่อยอดในอนาคตต่อไปได้ ประกอบกับคำตอบจากบทสัมภาษณ์ที่แสดงความคิดเห็นถึงการมีส่วนช่วยในการสร้างการรับรู้ กระตุ้น Engagement ของแฟนคลับหรือผู้ชม รวมถึงการเป็นสิ่งยืนยันคุณภาพของชีรส์หรือดารานักแสดงผ่านคอนเทนต์รีแอคชั่น ทำให้เพิ่มมูลค่าให้แก่ตัวผู้ผลิตชีรส์

องค์ความรู้ใหม่

ในการวิจัยครั้งนี้พบองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากการใช้ทฤษฎีฐานรากนิยามบทบาทของช่องรีแอคชั่นที่ส่งผลกับทุกองค์ประกอบในอุตสาหกรรมสื่อบันเทิงคือ

1. บทบาทของการเป็นจุดเชื่อมโยง เป็นบทบาทที่นิยามขึ้นโดยใช้ทฤษฎีฐานราก คือ ตัวกลางที่เชื่อมโยงการสื่อสารขององค์ประกอบในอุตสาหกรรมสื่อบันเทิงในการสื่อสารไปมาระหว่างกัน ผ่านพื้นที่ของหน้าโรงที่เป็นช่องรีแอคชั่นในการเชื่อมโยงองค์ประกอบในอุตสาหกรรมสื่อบันเทิงให้เกิดการสื่อสารและขับเคลื่อนได้ไม่มากก็

น้อย โดยเป็นตีความจากการวิเคราะห์รวบรวมจากบทบาทย่อยต่าง ๆ ที่พบเจอจากงานวิจัยครั้งนี้ที่มีความเกี่ยวข้องกับทุกองค์ประกอบในอุตสาหกรรมสื่อบันเทิงซีรีส์วายในประเทศไทย

2. บทบาทของการเป็นผู้ขยายการรับรู้ เป็นบทบาทที่นิยามขึ้นโดยใช้ทฤษฎีฐานราก คือ บุคคลที่ขยายการรับรู้ให้กว้างขึ้นแก่องค์ประกอบในอุตสาหกรรมสื่อบันเทิงที่มีความสัมพันธ์ ผ่านพื้นที่หรือช่องทางการสื่อสารของตนเอง ซึ่งแสดงผลอย่างชัดเจนต่อองค์ประกอบในอุตสาหกรรมสื่อบันเทิงอย่าง แพนคลับ ในขณะที่องค์ประกอบอื่น ๆ ต้องการนำเสนอสินค้าหรือซีรีส์ให้แก่แพนคลับได้รับรู้มากขึ้นรวมถึงหน้าโรงที่ให้ข้อมูลต่าง ๆ เพิ่มเติมเกี่ยวกับคลิวิดิโอรีแอคชันรวมถึงการเป็นกระบอกเสียงให้แก่แพนคลับในการสื่อสารไปสู่อุตสาหกรรมสื่อบันเทิงซีรีส์วายในประเทศไทย

3. บทบาทของการเป็นช่องทางการตอบกลับ เป็นบทบาทที่นิยามขึ้นโดยใช้ทฤษฎีฐานรากคือ พื้นที่ที่แสดงถึงการตอบกลับขององค์ประกอบในอุตสาหกรรมสื่อบันเทิงอย่างแพนคลับ ตอบกลับไปยังผู้สนับสนุนทางการตลาด ผู้ผลิตซีรีส์และหน้าโรงผ่านพื้นที่ของหน้าโรง ซึ่งมีส่วนช่วยในการนำข้อความตอบกลับจากแพนคลับไปพัฒนาปรับปรุงเนื้อหาและสินค้าให้ดียิ่งขึ้นเพื่อขับเคลื่อนอุตสาหกรรมสื่อบันเทิงซีรีส์วายในประเทศไทย

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า บทบาทของหน้าโรงที่แสดงออกต่อกลุ่มคน 3 กลุ่ม และมีบทบาทย่อยในแต่ละบทบาทที่แสดงออกต่อทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) บทบาทที่แสดงออกกับแพนคลับ มีบทบาทย่อยได้แก่ บทบาทของผู้ตอบรับคำเรียกร้อง บทบาทของเพื่อนร่วมแนวคิด บทบาทของผู้ส่งเสริมแง่คิด และบทบาทการเป็นจุดเชื่อมโยง 2) บทบาทที่แสดงออกกับผู้สนับสนุนทางการตลาด มีบทบาทย่อยได้แก่ บทบาทของการเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ บทบาทของการเป็นผู้ส่งเสริมการขาย บทบาทของการเป็นผู้รีวิวสินค้า และบทบาทของการเป็นช่องทางตอบกลับให้แก่ผู้สนับสนุนทางการตลาด และ 3) บทบาทที่แสดงออกกับผู้ผลิตซีรีส์ มีบทบาทย่อยได้แก่ บทบาทการเป็นผู้สร้างการรับรู้ และบทบาทการเป็นช่องทางตอบกลับให้แก่ผู้ผลิตซีรีส์ โดยบทบาทของหน้าโรงที่แสดงออกต่อกลุ่มคนทั้ง 3 กลุ่มคือสิ่งสำคัญเป็นหลักฐานในการแสดงให้เห็นถึงบทบาทของช่อง รีแอคชันอย่างหน้าโรงที่มีความสำคัญในการเป็นองค์ประกอบหนึ่งอย่างภายในอุตสาหกรรมสื่อบันเทิงประเภทซีรีส์วายในประเทศไทยในการมีส่วนช่วยขับเคลื่อนวงการอุตสาหกรรมสื่อบันเทิงประเภทซีรีส์วายในประเทศไทยให้มีการพัฒนาในด้านคุณภาพซีรีส์พร้อมกับการเติบโตและพัฒนาที่กว้างใหญ่ขึ้น ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยสามารถนำผลวิจัยไปใช้ได้หลายทาง อย่างเช่นทางภาครัฐ สามารถนำไปเปรียบเทียบการคัดเลือกช่องทางการเป็นผู้สนับสนุนเพื่อสร้างการรับรู้ และผลักดันซอฟต์แวร์ของประเทศไทยให้เติบโต องค์กรเอกชนต่าง ๆ สามารถนำผลวิจัยไปปรับใช้กับการมองหาช่องทางการขยายการรับรู้ขององค์กรผ่านสื่อโซเชียลมีเดียอย่างช่องรีแอคชันที่บทบาทที่เหมาะสมตามวัตถุประสงค์ขององค์กร และยังรวมถึงผู้ผลิตซีรีส์ค่ายต่าง ๆ สามารถสร้างกระแสพร้อมกับเพิ่มมูลค่าให้แก่ตัวซีรีส์ผ่านคอนเทนต์รีแอคชันของช่องรีแอคชัน ซึ่งข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป คือการทำการวิจัยในรูปแบบเชิงปริมาณเพื่อมองมุมในทางของผู้บริโภคเป็นการยืนยันบทบาทของช่องรีแอคชันในอุตสาหกรรมสื่อบันเทิงให้ชัดเจนและถูกต้องมากยิ่งขึ้นประกอบกับการเก็บข้อมูลเชิงลึกทางด้านของผู้ผลิตซีรีส์ และผู้สนับสนุนทางการตลาด เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนในทุกด้านจะส่งผลให้เห็นบทบาทที่ชัดเจนและสอดคล้องกับช่องรีแอคชัน

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติคุณ บุญเย็น. (25 ม.ค. 2568). บทบาทของหน้าร้านในอุตสาหกรรมสื่อบันเทิงซีรีส์วายในประเทศไทย. (นายอรุษา อมรรุ่งโรจน์, ผู้สัมภาษณ์)
- จิราภัส เยาว์ธานี. (2563). กลยุทธ์การนำเสนอและกระบวนการสร้างสรรค์สารในสื่อออนไลน์ เพื่อสนับสนุนนักแสดงซีรีส์วายไทย โดยแฟนคลับ. เรียกใช้เมื่อ 6 กรกฎาคม 2567 จาก <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/7399/>
- ณัฐพล จิตประไพ. (2550). กลยุทธ์การสื่อสารตราสินค้าด้วยเครื่องมือการเป็นผู้สนับสนุนทางการตลาด. เรียกใช้เมื่อ 12 ตุลาคม 2567 จาก <https://utcc2.utcc.ac.th/localuser/brandthaicenter/article.html>
- บุษกร บุชปธำรง. (2566). ตะลุยกโลก “Reaction Video” ในยุคที่แม้แต่การเสปสก็ยังเป็นคอนเทนต์. เรียกใช้เมื่อ 15 ตุลาคม 2567 จาก https://www.creativethailand.org/article-read?article_id=33901
- พัชรภา เอื้ออมรวิช. (2563). บทบาทของสื่อมวลชนกับการรายงานข่าวในภาวะวิกฤต. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 2(1), 1-12.
- หน้าร้านโรง. (2563ก). รีแอค! กลรักรุ่นพี่ Love Mechanics EP.1 | En Of Love รักวุ่นๆของหนุ่มวิศวะ #หน้าร้านโรงxกลรักรุ่นพี่. เรียกใช้เมื่อ 7 พฤษภาคม 2563 จาก https://www.youtube.com/watch?v=-3_6mKekTr0&list=PLlrfXvRrVlI87hSVdM1RJZWseOGGBkXG
- หน้าร้านโรง. (2563ข). [ENG SUB] React! กลรักรุ่นพี่ Love Mechanics EP.2 | En Of Love รักวุ่น ๆ ของหนุ่มวิศวะ. เรียกใช้เมื่อ 14 พฤษภาคม 2563 จาก <https://www.youtube.com/watch?v=bOgj8RfuLb0&t=1s>
- หน้าร้านโรง. (2563ค). [ENG SUB] Reaction! EP.3 กลรักรุ่นพี่ | En Of Love รักวุ่น ๆ ของหนุ่มวิศวะ #หน้าร้านโรง. เรียกใช้เมื่อ 22 พฤษภาคม 2563 จาก https://www.youtube.com/watch?v=Ot2-MGm_lf0&list=PLlrfXvRRRvI87hSVdM1RJZWseOGGBkXG&index=4
- หน้าร้านโรง. (2563ง). Reaction! EP.4 กลรักรุ่นพี่ | En Of Love รักวุ่น ๆ ของหนุ่มวิศวะ #หน้าร้านโรงxYinWar. เรียกใช้เมื่อ 28 พฤษภาคม 2563 จาก <https://www.youtube.com/watch?v=JFmCBBLWWT8&list=PLlrfXvRrVlI87hSVdM1RJZWseOGGBkXG&index=5>
- Datereportal. (2567). Digital 2024: Thailand. Retrieved กุมภาพันธ์ 10, 2568, from https://datereportal.com/reports/digital-2024-thailand?fbclid=IwAR3uMzd_RzCUxc5s5QqM5N6O26Av6dC4wDeui3a%20vBdGIIndgVP6nOrwjPw
- Glaser, B. & Strauss, A. L. (1967). The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research. Chicago: Aldine Publishing Company.
- Phansuathong, P. (2565). Sponsorship Marketing คืออะไร ยกกระตือรือร้นการสื่อสารได้อย่างไร. Retrieved กรกฎาคม 15, 2567, from <https://www.primal.co.th/th/marketing/what-is-sponsorship-marketing/>

PwC. (2567). PwC คาดรายได้อุตสาหกรรมความบันเทิงและสื่อไทยแตะ 6.9 แสนล้านบาทในปี 67. เรียกใช้เมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://www.pwc.com/th/en/press-room/press-release/2024/press-release-20-08-24-th.html>

The Potential. (2564). What When Where “Y” การเดินทางของซีรีส์วาย. Retrieved กุมภาพันธ์ 7, 2568, from <https://thepotential.org/social-issues/what-when-where-y/>

การสื่อสารอัตลักษณ์ตราสินค้าประเภทอาหารและเครื่องดื่มในมิวสิกวิดีโอ ของศิลปินทีป๊อป*

BRAND IDENTITY COMMUNICATION FOR FOOD AND BEVERAGE CATEGORIES IN A MUSIC VIDEO BY A T-POP ARTIST

คุณรัช จิรวัดนันวิช*, ภานนท์ คุ่มสุภา, ทักซยา วัชรสารทรัพย์

Khanadhash Jirawiwatwanich*, Bhanond Kumsubha, Taksaya Watcharasarnsap

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Humanities, Kasetsart University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: Khanadhash.jira@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์อัตลักษณ์ตราสินค้าประเภทอาหารและเครื่องดื่ม 2) ศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารอัตลักษณ์ตราสินค้าประเภทอาหารและเครื่องดื่มที่ปรากฏในมิวสิกวิดีโอของศิลปินทีป๊อป ศึกษาจากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอัตลักษณ์ตราสินค้าและการเล่าเรื่อง โดยการใช้การวิเคราะห์ตัวบท เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ตารางวิเคราะห์อัตลักษณ์ตราสินค้าประเภทอาหารและเครื่องดื่ม และตารางองค์ประกอบของโครงสร้างการเล่าเรื่องในมิวสิกวิดีโอ คัดเลือกเฉพาะมิวสิกวิดีโอที่เผยแพร่ระหว่างปี พ.ศ. 2565 ถึง พ.ศ. 2567 ที่มีการโฆษณาแฝงของผลิตภัณฑ์ประเภทอาหารและเครื่องดื่ม จำนวน 5 เพลง จาก 4 ตราสินค้า ได้แก่ เพลงแลกเลยปะ (เลย) เพลงใจเปิดใจ (เป๊ปซี่) เพลง ฟीलิ่งแบบว่าอู่วว! (เนสท์เล่ เพียวไลฟ์) เพลงใจว่าใช่ (เป๊ปซี่) และเพลงจะเป็นให้ได้เลย (เรดดี) ผลการศึกษาประกอบไปด้วย 2 ด้าน ได้แก่ ด้านอัตลักษณ์ตราสินค้าประเภทอาหารและเครื่องดื่ม พบว่า ตราสินค้า จะสื่อสารอัตลักษณ์ตราสินค้าผ่านองค์ประกอบต่าง ๆ คือ ตำแหน่งตราสินค้า บุคลิกภาพตราสินค้า เอกลักษณ์ด้านภาพ เอกลักษณ์ด้านเสียง และเอกลักษณ์ด้านพฤติกรรม ด้านพฤติกรรมการสื่อสารอัตลักษณ์ตราสินค้า ในมิวสิกวิดีโอ พบว่า ทั้ง 4 ตราสินค้าเลือกใช้ศิลปินทีป๊อปที่มีลักษณะสอดคล้องกับเรื่องราว และกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้นำเสนอตราสินค้า โดยพบโครงเรื่อง 2 รูปแบบ คือ การเล่าเรื่องผ่านรูปแบบละคร และการเล่าเรื่องผ่านเนื้อร้อง ร่วมกับการใช้องค์ประกอบการเล่าเรื่องอื่น ๆ ได้แก่ แก่นเรื่อง ความขัดแย้ง ตัวละคร ฉาก มุมมองในการเล่าเรื่อง สัญลักษณ์ เครื่องแต่งกาย และเทคนิคภาพและการสื่อความหมาย เพื่อนำเสนอตราสินค้าผ่านมิวสิกวิดีโอ

คำสำคัญ: กลยุทธ์การสื่อสารอัตลักษณ์ตราสินค้า, อัตลักษณ์ตราสินค้า, กลยุทธ์การเล่าเรื่อง, ทีป๊อป

Abstract

This research is a qualitative study. The objectives of this research are 1) To analyze the identity of food and beverage brands 2) To study the strategies for presenting the identity of food and beverage brands that appear in music videos of T-pop artists. The study was based on concepts, and theories related to Brand Identity and Narrative Theory using textual analysis. The data collection tools are the food and beverage brand identity analysis table and the table of elements of Narrative structure in music videos. Only music videos released between 2022 to 2024 that contain product placement of food and beverage products, totaling 5 songs from 4 brands were chosen: "Hoo Whee Hoo" (Lays), "Love Mode" (Pepsi), "Feeling Bab Wa Ooh!" (Nestlé Purelife), "100%You" (Pepsi), and "I'm Ready!" (Ready). The results of the study consisted of two aspects: in terms of food and beverage brand identity, it was found that brands communicate their identity through various elements, including Brand Positioning, Brand Personality, Visual Identity, Verbal Identity, and Behavioral Identity. In terms of brand identity communication strategies in music videos, it was found that all 4 brands chose to use T-pop artists who were consistent with the stories and target groups to present the brands. Two storytelling were found: storytelling through drama and storytelling through lyrics, along with the use of other storytelling elements, including theme, conflict, characters, settings, point of view, symbols, costume, and visual techniques and communication to present the brands through music videos.

Keywords: Brand Identity Communication Strategy, Brand Identity, Narrative Strategies, T-POP

บทนำ

ในปัจจุบันผู้บริโภคสามารถเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต ทั้งการติดตามข่าวสาร การรับชมเนื้อหาที่สนใจผ่านแพลตฟอร์มสตรีมมิงออนไลน์ รวมถึงการสืบค้นความคิดเห็นของผู้บริโภครายอื่น ๆ ที่มีต่อผลิตภัณฑ์หรือบริการเพื่อประกอบการตัดสินใจ การตลาดเชิงเนื้อหาจึงเป็นหนึ่งในวิธีการสื่อสารที่สำคัญ สามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้อย่างรวดเร็ว ช่วยสร้างความน่าเชื่อถือ และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับตราสินค้า ด้วยการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นในปัจจุบันทำให้ตราสินค้าจำเป็นต้องคิดค้นวิธีการนำเสนอตราสินค้าที่แปลกใหม่เพื่อดึงดูดความสนใจและสร้างความโดดเด่นให้แก่ตราสินค้า จากผลสำรวจของ Content Marketing Institute ในปี 2566 พบว่า ธุรกิจกว่า 70% ใช้กลยุทธ์การตลาดเชิงเนื้อหาเป็นส่วนหนึ่ง ในแผนการตลาด โดยคอนเทนต์ประเภทบทความและวิดีโอเป็น 2 รูปแบบเนื้อหาที่นักการตลาดนิยมใช้ (Relevant Audience, 2566) โดยคอนเทนต์ในรูปแบบวิดีโอและมัลติมีเดียเป็นคอนเทนต์ที่คนไทยรับชมมากที่สุดถึง 54.5% (ปรีดี นกุลสมปรารณา, 2567)

การใช้เพลงประกอบโฆษณาเป็นหนึ่งในกลยุทธ์ที่ตราสินค้านิยมใช้ในการสื่อสารด้านการตลาด มาอย่างยาวนาน เพราะสามารถใช้องค์ประกอบต่าง ๆ ในเพลง ทั้งเนื้อร้อง จังหวะ และเสียงดนตรี ในการสื่อสารเกี่ยวกับ

ตราสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ไปยังกลุ่มเป้าหมายได้อย่างตรงจุด ช่วยสร้างการจดจำ ให้แก่ผู้ฟังได้ในเวลาอันรวดเร็ว อีกทั้งยังสามารถสร้างความโดดเด่นให้แก่ตราสินค้าจากตราสินค้าอื่น ๆ ในตลาดเดียวกัน ในปัจจุบันอุตสาหกรรมเพลงของประเทศไทยกำลังเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะศิลปินทีป๊อป (T-Pop) และเพลงไทยที่กำลังได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ จากข้อมูลของ Spotify พบว่า ในปี 2567 ศิลปินในประเทศไทย มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นกว่า 3 เท่า และแนวเพลง T-Pop เป็นแนวเพลงที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในประเทศไทย (สรสิข ลีลานุกิจ, 2567) สอดคล้องกับข้อมูลของ Mindshare ที่พบว่าในช่วงปี พ.ศ. 2563 -2566 ที่ผ่านมา แชนแนล T-POP บนแพลตฟอร์ม TikTok มีผู้ใช้งานเพิ่มขึ้นกว่า 3 เท่า แบ่งเป็นผู้ใช้งานในประเทศไทย 1 พันล้านครั้ง และเป็นผู้ใช้งานนอกประเทศ 2 พันล้านครั้ง (TopTen, 2566) ข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความนิยมของศิลปินและเพลงไทยที่เพิ่มขึ้น อย่างมากในปัจจุบัน

จากความนิยมของศิลปินทีป๊อปที่เพิ่มขึ้นทำให้ผู้วิจัยสังเกตเห็นการทำการตลาดและการสื่อสาร เกี่ยวกับตราสินค้าผ่านการใช้เพลงไทยและศิลปินทีป๊อปเป็นผู้นำเสนอตราสินค้าเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ประเภทอาหารและเครื่องดื่มที่ใช้เนื้อร้องและการเล่าเรื่องผ่านมิวสิกวิดีโอในการนำเสนออัตลักษณ์ของตราสินค้า ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา “การสื่อสารอัตลักษณ์ตราสินค้าประเภทอาหารและเครื่องดื่มในมิวสิกวิดีโอของศิลปินทีป๊อป” ว่าตราสินค้ามีวิธีการนำเสนออัตลักษณ์ตราสินค้าและนำเสนอผลิตภัณฑ์ประเภทอาหารและเครื่องดื่มผ่านการใช้เนื้อร้องและการเล่าเรื่องในมิวสิกวิดีโออย่างไร โดยวิเคราะห์ เนื้อร้องและมิวสิกวิดีโอที่สื่อสารตราสินค้าประเภทอาหารและเครื่องดื่มโดยศิลปินทีป๊อป จำนวน 5 เพลง ระหว่างปี พ.ศ. 2565 - พ.ศ. 2567 ซึ่งเป็นช่วงที่ศิลปินทีป๊อปได้รับความนิยมมากที่สุด และคัดเลือกเฉพาะเพลงของศิลปินทีป๊อปซึ่งถูกประพันธ์ขึ้นใหม่ในช่วงเวลาดังกล่าว ได้แก่ เพลงแลกเลยปะ โดยศิลปินบิวกิ้น พีพี และวง 4EVE เพลงใจเปิดใจ โดยศิลปินวง PROXIE และวง 4EVE เพลงใจว่าใช่ โดยศิลปินวง PROXIE และเนเน่ เพลงฟิลลิ่งแบบว่าอ้าวว! โดยศิลปินวง BUS และเพลงจะเป็นให้ได้เลย โดยศิลปินวง PRETZELLE ผลการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ผลิตโฆษณาในการใช้เพลงประกอบโฆษณาและการเล่าเรื่อง ในมิวสิกวิดีโอเพื่อสื่อสารด้านการตลาดให้สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานอื่น ๆ ในการนำเสนอข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์อัตลักษณ์ตราสินค้าประเภทอาหารและเครื่องดื่ม
2. เพื่อศึกษาวิธีการสื่อสารอัตลักษณ์ตราสินค้าประเภทอาหารและเครื่องดื่มที่ปรากฏ ในมิวสิกวิดีโอของศิลปินทีป๊อป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การสื่อสารอัตลักษณ์ตราสินค้าประเภทอาหารและเครื่องดื่มในมิวสิกวิดีโอของศิลปิน ทีป๊อป” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) จากมิวสิกวิดีโอจำนวน 5 เพลง มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาแบบวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) ประเภทวิดีโอ โดยศึกษามิวสิกวิดีโอของศิลปินที่ป๊อปที่มีการสื่อสารผลิตภัณฑ์ประเภทอาหารและเครื่องดื่มผ่านมิวสิกวิดีโอ ระหว่างปีพ.ศ. 2565 ถึง พ.ศ. 2567 จำนวน 5 เพลง ร่วมกับการวิเคราะห์โฆษณาและข่าวบทสัมภาษณ์ของผู้บริหารองค์กร เพื่อวิเคราะห์อัตลักษณ์ตราสินค้าและองค์ประกอบของการเล่าเรื่อง ประกอบด้วยโครงเรื่อง แก่นเรื่อง ความขัดแย้ง ตัวละคร ฉาก มุมมองการเล่าเรื่อง สัญลักษณ์ เครื่องแต่งกาย และเทคนิคภาพ และการสื่อความหมาย เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการสื่อสารอัตลักษณ์ตราสินค้าในมิวสิกวิดีโอที่ป๊อป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ ตารางวิเคราะห์อัตลักษณ์ตราสินค้า และตารางวิเคราะห์องค์ประกอบการเล่าเรื่อง โดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ช่วยตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือว่ามีความสอดคล้อง กับแนวคิดและตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัยหรือไม่ เมื่อผ่านการตรวจสอบและแก้ไขแล้วจึงดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป โดยวิเคราะห์เนื้อร้องและมิวสิกวิดีโอของศิลปินที่ป๊อปที่มีการโฆษณาแฝงของผลิตภัณฑ์ประเภทอาหารและเครื่องดื่มจำนวน 5 เพลง ด้วยแนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ตราสินค้า เรื่องโครงสร้างของ อัตลักษณ์ตราสินค้า และแนวคิดเกี่ยวกับการเล่าเรื่อง เรื่ององค์ประกอบของโครงสร้างการเล่าเรื่อง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยคัดเลือกมิวสิกวิดีโอเพลงของศิลปินที่ป๊อป ซึ่งเผยแพร่บนเว็บไซต์ยูทูบ (YouTube) โดยคัดเลือกเฉพาะมิวสิกวิดีโอที่เผยแพร่ในช่วงปี พ.ศ. 2565 ถึง พ.ศ. 2567 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ศิลปินที่ป๊อปได้รับความนิยมมากที่สุด (TopTen, 2566) และคัดเลือกเฉพาะมิวสิกวิดีโอที่มีการโฆษณาแฝงของผลิตภัณฑ์ประเภทอาหารและเครื่องดื่มผ่านการเล่าเรื่องและการใช้สัญลักษณ์ในมิวสิกวิดีโอ จำนวน 5 เพลง ได้แก่ มิวสิกวิดีโอเพลงแลกเลยปะ โดยศิลปินบิวกิ้น พีพี และวง 4EVE มิวสิกวิดีโอเพลงใจเปิดใจ โดยศิลปินวง PROXIE และวง 4EVE มิวสิกวิดีโอเพลงใจว่าใช่ โดยศิลปินวง PROXIE และเนเน่ มิวสิกวิดีโอเพลงฟิลลิ่ง แบบว่าอู้ว! โดยศิลปินวง BUS และมิวสิกวิดีโอเพลงจะเป็นให้ได้เลย โดยศิลปินวง PRETZELLE ใช้ระยะเวลา ในการศึกษาตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2567 ถึง เดือนมีนาคม พ.ศ. 2568

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้ การวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) ประเภทรูปภาพและวิดีโอ เพื่อวิเคราะห์อัตลักษณ์ตราสินค้าประเภทอาหารและเครื่องดื่ม และองค์ประกอบการเล่าเรื่องในมิวสิกวิดีโอ โดยวิเคราะห์ตัวบทตามแนวคิดเกี่ยวกับ อัตลักษณ์ตราสินค้า เรื่องโครงสร้างของอัตลักษณ์ตราสินค้า และแนวคิดเกี่ยวกับการเล่าเรื่อง เรื่ององค์ประกอบของโครงสร้างการเล่าเรื่อง เมื่อผู้วิจัยวิเคราะห์อัตลักษณ์ตราสินค้าประเภทอาหาร และเครื่องดื่มและองค์ประกอบโครงสร้างของการเล่าเรื่องในมิวสิกวิดีโอแล้วเสร็จ จะนำเสนอ ผลการวิจัยด้วยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา เพื่อแสดงให้เห็นอัตลักษณ์ตราสินค้าและกลวิธีการสื่อสารอัตลักษณ์ตราสินค้าผ่านมิวสิกวิดีโอ

ผลการวิจัย

อัตลักษณ์ตราสินค้าประเภทอาหารและเครื่องดื่ม

จากการวิเคราะห์พบว่า อัตลักษณ์ตราสินค้าประเภทอาหารและเครื่องดื่ม สามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ แก่นของเอกลักษณ์ และส่วนขยายเอกลักษณ์ มีรายละเอียดดังนี้

1. แก่นของเอกลักษณ์ มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์อัตลักษณ์ตราสินค้าประเภทอาหารและเครื่องดื่ม ด้านแก่นของเอกลักษณ์

แก่นของเอกลักษณ์		
ชื่อตราสินค้า	ตำแหน่งตราสินค้า	บุคลิกภาพตราสินค้า
เลย์	การเป็นแบรนด์ผู้นำอันดับหนึ่งในตลาด มั่นฝรั่ง หอมกรอบ ด้วยมันฝรั่งที่มีคุณภาพจากฟาร์มรสชาติที่หลากหลาย และแปลกใหม่	บุคลิกภาพแบบผู้ชอบสังคม (Socialite) มักปรากฏภาพผู้นำเสนอในรูปแบบ กลุ่มเพื่อนหรือครอบครัว
เปปซี่	การเป็นแบรนด์น้ำอัดลมที่มีความโดดเด่นด้านรสชาติ มีความหลากหลาย และแปลกใหม่ของผลิตภัณฑ์ เช่น น้ำอัดลม ไม่มีน้ำตาล น้ำอัดลม กลิ่นโลม กลิ่นส้ม	บุคลิกภาพแบบผู้เป็นมิตร (Companion) มักปรากฏภาพผู้นำเสนอในรูปแบบ กลุ่มเพื่อน มีบรรยากาศที่สนุกสนาน สื่อถึงช่วงเวลาของการเฉลิมฉลองกับกลุ่มเพื่อน
เนสท์เล่ เพียวไลฟ์	การนำเสนอเครื่องดื่มที่สะอาด มีคุณภาพ และใช้เทคโนโลยีกระบวนการกรองที่ดีที่สุดในประเทศไทย นำเสนอโดนเน้นย้ำมาตรฐานการผลิตที่น่าเชื่อถือจากต่างประเทศ	บุคลิกภาพแบบผู้เป็นมิตร (Companion) มักปรากฏภาพผู้นำเสนอในรูปแบบ กลุ่มเพื่อน สื่อถึงความจริงใจ สร้างความมั่นใจให้ผู้บริโภคด้วยมาตรฐานการผลิต ที่ได้รับการรับรองจากต่างประเทศ
เรดดี	การเป็นแบรนด์เครื่องดื่มชูกำลังสำหรับกลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงาน เน้นการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่มีรูปลักษณ์ทันสมัย สวยงาม ดึงดูดกลุ่มเป้าหมาย	บุคลิกภาพแบบนักผจญภัย (Explorer) มักปรากฏภาพผู้นำเสนอเพศหญิง ที่มีความมั่นใจ ชอบความท้าทาย ไม่หยุดนิ่ง สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายของตราสินค้า

2. ส่วนขยายเอกลักษณ์ มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์อัตลักษณ์ตราสินค้าประเภทอาหารและเครื่องดื่ม ด้านส่วนขยายเอกลักษณ์

ส่วนขยายเอกลักษณ์			
ชื่อตราสินค้า	เอกลักษณ์ด้านภาพ	เอกลักษณ์ด้านเสียง	เอกลักษณ์ด้านพฤติกรรม
เลย์	ใช้สีเหลืองซึ่งเป็นสีประจำตราสินค้า ร่วมกับสีอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับรสชาติของผลิตภัณฑ์ เช่น สีส้ม และสีเขียว	มักปรากฏคำว่า “จอย” เพื่อสื่อถึงความสุข (Joy) ที่ผู้บริโภคจะได้รับ และใช้คำว่า เลย์ แทนคำว่า เลย์ ในสโลแกน เพื่อสื่อถึงชื่อของตราสินค้า	คัดเลือกศิลปินวัยรุ่นที่มีภาพลักษณ์สดใส สนุกสนานและเป็นกันเอง สอดคล้องกับอัตลักษณ์ตราสินค้า เพื่อสร้างความสุข และ ความสนุกสนานแก่ผู้ชม

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์อัตลักษณ์ตราสินค้าประเภทอาหารและเครื่องดื่ม ด้านส่วนขยายเอกลักษณ์ (ต่อ)

ส่วนขยายเอกลักษณ์			
ชื่อตราสินค้า	เอกลักษณ์ด้านภาพ	เอกลักษณ์ด้านเสียง	เอกลักษณ์ด้านพฤติกรรม
เป๊ปซี่	ใช้สีน้ำเงินซึ่งเป็นสีประจำตราสินค้า ร่วมกับสีอื่น ๆ เช่น สีดำ	ชุดลักษณะเด่นของผลิตภัณฑ์ น้ำอัดลมเพื่อคนรุ่นใหม่ และสื่อถึงลักษณะเด่นของผลิตภัณฑ์ คือ ความซ่า ผ่านการใช้คำว่า “ซ่า” ในสโลแกน	กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ ให้ความสำคัญด้านดนตรี จึงคัดเลือกศิลปินที่มีบุคลิกสอดคล้องกับอัตลักษณ์ตราสินค้า ทำเพลงร่วมกับศิลปิน และเป็นผู้สนับสนุนกิจกรรมด้านดนตรี เช่น คอนเสิร์ต
เนสท์เล่ เพียวไลฟ์	ใช้สีน้ำเงินซึ่งเป็นสีประจำตราสินค้า ร่วมกับสีฟ้าหรือสีขาว	ชุดลักษณะเด่นของผลิตภัณฑ์ คือ ความสดชื่น (Fresh) ที่ผู้บริโภคจะได้รับจากการดื่มผลิตภัณฑ์	สื่อสารผ่านศิลปินวัยรุ่น และเป็นผู้สนับสนุนรายการ การแข่งขันด้านดนตรีเช่น รายการ 789 Survival เพื่อส่งเสริมให้กลุ่มคนรุ่นใหม่ ก้าวผ่านข้อจำกัดต่าง ๆ
เรดดี	ใช้สีแดงซึ่งเป็นสีประจำตราสินค้า ร่วมกับการใช้สีอื่น ๆ ที่สื่อถึงผลิตภัณฑ์ ได้แก่ สีชมพู และสีเขียว	มักปรากฏคำว่า “พร้อม” หรือ Ready เพื่อสื่อถึงความพร้อม รวมถึงปรากฏในชื่อเพลงภาษาอังกฤษ	มีแนวคิดขับเคลื่อนพลังของผู้หญิง (Empower) เพื่อสนับสนุนให้ผู้หญิงมีความมั่นใจ พร้อมในทุกสถานการณ์

กลวิธีการสื่อสารอัตลักษณ์ตราสินค้าประเภทอาหารและเครื่องดื่มที่ปรากฏในมิวสิกวิดีโอของศิลปินที่بوب

ผู้วิจัยจะวิเคราะห์องค์ประกอบของโครงสร้างการเล่าเรื่องในมิวสิกวิดีโอพบว่า ทั้ง 5 มิวสิกวิดีโอ ประกอบไปด้วยองค์ประกอบของโครงสร้างการเล่าเรื่อง 8 องค์ประกอบ มีรายละเอียดดังนี้

1. โครงเรื่อง

จากการวิเคราะห์พบว่าโครงเรื่องที่ปรากฏในมิวสิกวิดีโอสามารถแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบ คือ

1.1 การเล่าเรื่องผ่านรูปแบบละคร เป็นวิธีการเล่าเรื่องที่มีการดำเนินเรื่องแบบบทละคร มีองค์ประกอบของโครงเรื่อง 3 ส่วน คือ จุดเริ่มต้น การเผชิญหน้า และการแก้ปัญหาของตัวละครปรากฏโครงเรื่องรูปแบบนี้ในมิวสิกวิดีโอเพลงใจเปิดใจ, มิวสิกวิดีโอเพลงใจว่าใช่ และมิวสิกวิดีโอเพลงจะเป็นให้ได้เลย

1.2 การเล่าเรื่องผ่านเนื้อร้อง มีการสื่อสารใจความสำคัญผ่านเนื้อร้อง ร่วมกับการใช้การแสดงของ ตัวละครเป็นองค์ประกอบในการดำเนินเรื่อง สามารถแบ่งองค์ประกอบของโครงเรื่อง ได้เป็น 3 ส่วน คือ ท่อนเริ่ม ท่อนสำคัญ และท่อนสรุป ปรากฏโครงเรื่องรูปแบบนี้ในมิวสิกวิดีโอเพลงแลกเลยปะ และมิวสิกวิดีโอเพลงฟีลลิ่งแบบว่าอ้าวว!

2. แก่นเรื่อง

แก่นเรื่องที่ปรากฏในมิวสิกวิดีโอจะมีเนื้อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรัก มิตรภาพระหว่างกลุ่มเพื่อน หรือการทำตามความฝันของตัวละคร ซึ่งสามารถทำความเข้าใจได้ง่ายและไม่ซับซ้อนในเวลาจำกัด โดยการนำเสนอจะสอดแทรกอัตลักษณ์ของตราสินค้าหรือลักษณะกลุ่มเป้าหมายของตราสินค้า เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการนำเสนอ

3. ความขัดแย้ง

ความขัดแย้งที่พบในมิวสิกวิดีโอจะเป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของตัวละคร โดยความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจะส่งผลกระทบต่อความคิดและการกระทำต่าง ๆ ของตัวละคร เช่น ความสับสนที่เกิดขึ้นภายในใจของตัวละครหลักในเพลงใจเปิดใจว่าควรตัดสินใจสารภาพรักกับอีกฝ่ายหรือไม่ นำไปสู่การดำเนินเรื่องและบทสรุปดังปรากฏในมิวสิกวิดีโอ

4. ตัวละคร

4.1 ตัวละครในมิวสิกวิดีโอเพลงแลกเลยปะ จะมีบุคลิกที่ชอบเข้าสังคม ชอบแบ่งปันสิ่งดี ๆ สอดคล้องกับสินค้าของเลยซึ่งเป็นสินค้าที่สามารถแบ่งปันความอร่อย สร้างมิตรภาพ สามารถส่งความสุขให้แก่ผู้อื่นได้

4.2 ตัวละครในมิวสิกวิดีโอเพลงใจเปิดใจและใจว่าใช่ จะมีบุคลิกที่เป็นมิตร มักปรากฏในรูปแบบกลุ่มเพื่อน มีความกล้าลอง กล้าทำสิ่งใหม่ ๆ สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของเป๊ปซี่ที่ส่งเสริมความกล้าของคนรุ่นใหม่

4.3 ตัวละครในมิวสิกวิดีโอเพลงฟิลลิ่งแบบว่าอ้าว! จะมีบุคลิกที่เป็นมิตร อยู่เคียงข้างในทุกช่วงเวลา สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของเนสท์เล่ เพียวไลฟ์ ที่นำเสนอความจริงใจผ่านกระบวนการผลิตที่มีมาตรฐานและใส่ใจผู้บริโภค

4.4 ตัวละครในมิวสิกวิดีโอเพลงจะเป็นให้ได้เลย จะมีบุคลิกที่มั่นใจในตัวเองและกล้าแสดงออก สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของเรดดีที่ส่งเสริมความมั่นใจของคนรุ่นใหม่โดยเฉพาะผู้หญิง

5. ฉาก

ฉากที่ปรากฏในมิวสิกวิดีโอมี 2 รูปแบบ คือ ฉากที่เป็นธรรมชาติ ได้แก่ ทะเล หาดทราย ภูเขา และฉากที่เป็นสิ่งประดิษฐ์ ได้แก่ ทะเลจำลอง สตูดิโอจำลอง สนามบาสเกตบอล และสระว่ายน้ำ โดยฉากจะมีความสอดคล้องกับการดำเนินเรื่องของตัวละครและตราสินค้า ใช้สีและองค์ประกอบภายในฉาก ที่สอดคล้องกับสีประจำตราสินค้าหรือสีของบรรจุภัณฑ์ที่นำเสนอ เพื่อให้ผู้ชมเกิดการระลึกถึงตราสินค้า เช่น การใช้ฉากสตูดิโอจำลองเพื่อนำเสนออาชีพของตัวละครหลักซึ่งเป็นนางแบบ และใช้สีแดง ชมพู และเขียว เป็นองค์ประกอบภายในฉากเพื่อสื่อถึงบรรจุภัณฑ์ของเรดดี

6. มุมมองในการเล่าเรื่อง

มุมมองในการเล่าเรื่องที่ปรากฏในมิวสิกวิดีโอจะถูกเล่าเรื่องผ่านจุดยืนของบุคคลที่หนึ่ง สังเกตได้จากการใช้มุมมองภาพในการเล่าเรื่อง และการใช้คำที่ปรากฏในเนื้อร้อง ซึ่งตัวละครจะแทนตัวด้วยคำว่า “ฉัน” หรือคำว่า “I” เช่น

1. “ฉันไม่รู้ไม่รู้ว่าฉันต้องเริ่มไง ถึงจะให้เธอรู้ว่าฉันนะคิดไกล” (เนื้อเพลงใจเปิดใจ)
2. ถ้าชอบก็รีบบอกมาว่าเธอต้องการกันจริง และฉันจะไม่มองใครอีก that's all I needed to hear” (เนื้อเพลงใจว่าใช่)

7. สัญลักษณ์

การใช้สัญลักษณ์ที่ปรากฏในมิวสิกวิดีโอจะใช้สัญลักษณ์ที่สื่อถึงลักษณะของสินค้าเป็นองค์ประกอบ เช่น การใช้ตุ๊กตามันฝรั่งในเพลงแลกเลยปะ เพื่อสื่อถึงมันฝรั่งซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิตมันฝรั่งทอดกรอบของ

เลย์ โดยสัญลักษณ์จะถูกออกแบบให้ปรากฏเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหา เพื่อไม่ให้ผู้ชมรู้สึกถูกรบกวนระหว่าง การรับชม และเป็นการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับตราสินค้า ทั้งนี้พบว่าทั้ง 5 มิวสิกวิดีโอจะมีการสอดแทรกบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าผ่านเนื้อหา โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินเรื่อง เช่น การหยิบ จับ หรือการบริโภคของตัวละคร

ภาพที่ 1 การใช้ตุ๊กตามันฝรั่งเพื่อสื่อถึงผลิตภัณฑ์ของเลย์

8. เครื่องแต่งกาย

การแต่งกายของตัวละครจะมีความสอดคล้องกับบุคลิกของตัวละคร เช่น ตัวละครหญิงในเพลง จะเป็นให้ ได้เลย ถ่ายทอดอัตลักษณ์ตราสินค้าเรดดีคือผู้หญิงยุคใหม่ที่มีความมั่นใจในตัวเอง จะแต่งกายด้วยเสื้อผ้าและเครื่องประดับที่มีรูปลักษณะทันสมัย ใช้สีชมพูและสีเขียวซึ่งเป็นสีของบรรจุภัณฑ์เครื่องดื่มเรดดี

ภาพที่ 2 แสดงการแต่งกายของตัวละครที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ตราสินค้า

9. เทคนิคภาพและการสื่อความหมาย

ใช้มุมมองภาพแบบ Close-up shot เพื่อสื่อถึงเหตุการณ์สำคัญที่มีผลต่อการดำเนินเรื่อง ขณะเดียวกันจะ ใช้มุมมองภาพแบบ Medium shot ในการสื่อสารอารมณ์และสีหน้าของตัวละคร และใช้มุมมองภาพแบบ Long shot เพื่อนำเสนอการเดินในรูปแบบกลุ่ม

อภิปรายผล

การเล่าเรื่องผ่านรูปแบบละครและการเล่าเรื่องผ่านเนื้อร้อง จากการวิเคราะห์องค์ประกอบของโครงสร้าง การเล่าเรื่อง ผู้วิจัยพบความแตกต่างในโครงเรื่อง จากแนวความคิดการเล่าเรื่อง โดยพบว่าโครงเรื่องที่ปรากฏในมิวสิกวิดีโอของศิลปินที่ป๊อปสามารถแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 การเล่าเรื่องผ่านรูปแบบละคร เป็นรูปแบบการเล่าเรื่องที่สามารถวิเคราะห์ ได้ตามรูปแบบโครงสร้างแบบสามองก์ตามแนวคิดของนิวัต พุทธประสาท ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ ของเรื่องราว 3 ส่วน คือ จุดเริ่มต้น การเผชิญหน้า และการแก้ปัญหา (นิวัต พุทธประสาท, 2565) โดยการดำเนินเรื่องราวจะปรากฏจุดสิ้นสุดของเรื่องราว 2 รูปแบบ คือ การจบแบบปลายเปิด และการจบ

แบบ ปลายปิด จากการวิเคราะห์พบว่าโครงเรื่องรูปแบบการเล่าเรื่องผ่านละครจะปรากฏในมิวสิกวิดีโอที่เล่าเกี่ยวกับเรื่องราวความรักของตัวละคร ได้แก่ มิวสิกวิดีโอเพลงใจเปิดใจ และมิวสิกวิดีโอเพลงจะเป็นให้ได้เลย รวมถึงปรากฏในมิวสิกวิดีโอที่เล่าเกี่ยวกับการทำตามความฝันของตัวละคร ได้แก่ มิวสิกวิดีโอเพลงใจว่าใช่ ขณะเดียวกันผู้วิจัยยังพบโครงเรื่องรูปแบบที่ 2 การเล่าเรื่องผ่านเนื้อร้อง เป็นรูปแบบการเล่าเรื่องที่ประเด็นสำคัญจะปรากฏอยู่ในเนื้อร้อง โดยถ่ายทอดผ่านเนื้อร้อง ร่วมกับการใช้ภาพและตัวละครในมิวสิกวิดีโอเป็นองค์ประกอบในการเล่าเรื่อง ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ท่อนเริ่ม ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวละคร เช่น บุคลิกของตัวละคร หรือกล่าวถึงปัญหาที่ตัวละครกำลังเผชิญ ส่วนที่ 2 ท่อนสำคัญ แสดงให้เห็นประเด็นสำคัญที่ผู้ผลิตต้องการจะสื่อไปยังผู้ฟัง ส่วนที่ 3 ท่อนสรุป เป็นท่อนที่ผู้นำเสนอจะสรุปประเด็นสำคัญที่ผู้ผลิตต้องการสื่อสารไปยังผู้ฟัง ทั้งนี้การเล่าเรื่องทั้ง 2 รูปแบบจะมีลักษณะสอดคล้องกับความหมายของโครงเรื่องโดยนริทัต ว่องพุดพิงค์ คือมีการจัดลำดับเหตุการณ์อย่างมีเหตุมีผลและมีจุดหมายปลายทาง (นริทัต ว่องพุดพิงค์, 2563) กล่าวคือ มีการลำดับเหตุการณ์อย่างเป็นเหตุเป็นผล และมีจุดสิ้นสุดของเรื่องราวปรากฏในมิวสิกวิดีโอ

กลวิธีการใช้คำเพื่อนำเสนอลักษณะเด่นของตราสินค้า การใช้คำที่ปรากฏในชื่อเพลงและเนื้อร้องของตราสินค้าประเภทอาหารและเครื่องดื่มที่ปรากฏ ในมิวสิกวิดีโอ ของทั้ง 4 ตราสินค้า ได้แก่ เลย์ เป๊ปซี่ เนสท์เล่ เพียวไลฟ์ และเรดดี จะเลือกใช้คำศัพท์ที่ติดหู ทันสมัย สอดคล้องกับลักษณะการใช้ภาษาของกลุ่มเป้าหมายและลักษณะของสินค้า เพื่อสร้างการจดจำ ตราสินค้าให้แก่ผู้บริโภค โดยพบรูปแบบการใช้คำ 2 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 การใช้คำเพื่อสื่อถึงชื่อของตราสินค้า โดยนำเสนอชื่อตราสินค้าผ่านสโลแกน ชื่อเพลง และเนื้อร้อง ได้แก่ 1) แคเปิดเลย์ ก็อร่อย จอยไม่หยุดเลย์ ปรากฏการใช้คำที่สื่อถึงชื่อตราสินค้า เลย์ แทนคำว่า เลย์ ที่มักใช้ประกอบหลังคำอื่น ๆ เพื่อสื่อความหมายเน้นความ ขณะเดียวกันยังปรากฏการใช้คำว่า เลย์ ในชื่อเพลง “แลกเลยปะ” ซึ่งสามารถสื่อความหมายได้ใน 2 รูปแบบคือ สื่อถึงการแบ่งปันความอร่อยของเลย์และการแบ่งปันความสุขของกันและกัน รูปแบบที่ 2 การใช้คำเพื่อสื่อถึงลักษณะเด่นของผลิตภัณฑ์ โดยนำเสนอลักษณะเด่นของผลิตภัณฑ์ ที่เชื่อมโยงกับเรื่องราวที่นำเสนอในมิวสิกวิดีโอ ได้แก่ 2) เฟรชได้ไม่มีลิมิต ทุกหยดสดชื่น ปรากฏการใช้คำว่า “เฟรช” ซึ่งมาจากคำว่า Fresh ในภาษาอังกฤษ และคำว่า “สดชื่น” เพื่อสื่อถึงจุดเด่นของผลิตภัณฑ์น้ำดื่มที่สามารถช่วยคลายร้อนและสร้างความรู้สึสดชื่นให้แก่ผู้บริโภค นอกจากนี้ยังพบการใช้คำว่า ฟीलิ่ง ปรากฏในชื่อเพลง “ฟีลลิ่งแบบว่าอ้าว!” ซึ่งคำว่า ฟीलลิ่ง (Feeling) เป็นคำที่แสดงถึงความรู้สึก สอดคล้องกับเนื้อหาของเพลงที่นำเสนอเรื่องความรู้สึกดีและสดชื่น

การนำเสนอโฆษณาอาหารและเครื่องดื่มเทียบกับในมิวสิกวิดีโอ การนำเสนอตราสินค้าผ่านมิวสิกวิดีโอจะมีวิธีการนำเสนอที่แตกต่างจากการนำเสนอในรูปแบบโฆษณาดั้งเดิม กล่าวคือ การโฆษณาของตราสินค้าประเภทอาหารและเครื่องดื่มรูปแบบดั้งเดิมจะนิยมกล่าวถึงสารอาหารและคุณประโยชน์ด้านสุขภาพ มีการกล่าวถึงราคาขาย และการจูงใจด้วยราคาพิเศษ (Center for Nutrition in Schools, 2020) ขณะที่การนำเสนอตราสินค้าประเภทอาหารและเครื่องดื่มที่ปรากฏ ในมิวสิกวิดีโอจะเน้นการเล่าเรื่องเกี่ยวกับตัวละครซึ่งมีบุคลิกหรือลักษณะบางประการที่สอดคล้องกับ อัตลักษณ์ตราสินค้า ผู้วิจัยพบว่าทั้ง 5 มิวสิกวิดีโอเลือกใช้ศิลปินที่ป๊อปซึ่งกำลังได้รับความนิยม เป็นผู้สื่อสารตราสินค้าเพื่อให้ตราสินค้าเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นแฟนคลับของศิลปิน สามารถสร้างภาพลักษณ์ และสร้างการจดจำให้กับตราสินค้าได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องรูปแบบการทำการตลาด

ผ่านดนตรีที่กล่าวถึงการใช้ศิลปินในการทำการตลาดว่าสามารถสร้างความแข็งแกร่งให้กับตราสินค้า สร้างภาพลักษณ์เชิงบวก และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายหลักของตราสินค้าซึ่งเป็นแฟนคลับของศิลปินได้โดยตรง (นิชา ตั้งความดี, 2555) โดยการนำเสนอเกี่ยวกับอัตลักษณ์ตราสินค้าประเภทอาหารและเครื่องดื่มที่ปรากฏในมิวสิกวิดีโอจะนำเสนอแฟงไปกับบุคคลผ่านการแต่งกายของตัวละคร การเลือกใช้สีที่สดใสและสอดคล้องกับสีประจำตราสินค้า มีการนำเสนอแฟงไปกับเนื้อหาโดยให้ตัวละคร เป็นผู้หยิบจับสัญลักษณ์หรือบรรจุภัณฑ์ของตราสินค้านั้น ๆ รวมถึงการโฆษณาแฟงไปกับวัตถุ ได้แก่ องค์ประกอบภายในฉาก เพื่อสร้างการรับรู้แก่ผู้ชมเพียงเล็กน้อยและไม่ทำให้รู้สึกถูกขัดแย้งระหว่างการรับชมมิวสิกวิดีโอ สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องโฆษณาแฟงของทักษิณา พรบุญยาพงศ์ ที่กล่าวว่าโฆษณาแฟง เป็นการนำเสนอภาพผลิตภัณฑ์ ตราสินค้า หรือบริการ เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อเรื่องเพื่อส่งข้อมูลให้แก่ผู้บริโภคอย่างแนบเนียน (ทักษิณา พรบุญยาพงศ์, 2566) และสอดคล้องกับประเภทของโฆษณาแฟงของ ปวรรต จันทรเพ็ญ ที่แบ่งเป็น 5 รูปแบบ คือ การแฟงผ่านกราฟิก การแฟงสปอตสั้น การแฟงกับวัตถุ การแฟงกับบุคคล และการแฟงกับเนื้อหา (ปวรรต จันทรเพ็ญ, 2556)

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพบว่าผลการศึกษาประกอบไปด้วย 2 ด้าน ได้แก่ ด้านอัตลักษณ์ตราสินค้า พบว่า ตราสินค้าประเภทอาหารและเครื่องดื่มจะถูกถ่ายทอดในมิวสิกวิดีโอผ่านองค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่ แก่นของเอกลักษณ์ คือ ตำแหน่งตราสินค้า บุคลิกภาพตราสินค้า และส่วนขยายเอกลักษณ์ คือ เอกลักษณ์ด้านภาพ เอกลักษณ์ด้านเสียง และเอกลักษณ์ด้านพฤติกรรม ด้านองค์ประกอบของโครงสร้างการเล่าเรื่อง พบว่าทั้ง 4 ตราสินค้าจะเลือกใช้ศิลปินที่ป๊อปที่มีลักษณะสอดคล้องกับแนวคิดของตราสินค้าและสอดคล้องกับช่วงวัย ของกลุ่มเป้าหมายของตราสินค้า เป็นผู้นำเสนอผ่านการเล่าเรื่องเกี่ยวกับความรักหรือการทำตามความฝัน ของตัวละคร ถ่ายทอดบุคลิกภาพตราสินค้าและนำเสนอตราสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ผ่านกลวิธีต่าง ๆ ได้แก่ การใช้คำที่ปรากฏในเนื้อร้องและชื่อเพลงเพื่อสื่อถึงชื่อของตราสินค้าหรือลักษณะเด่นของตราสินค้า การนำเสนอผลิตภัณฑ์หรือตราสินค้าอย่างแนบเนียนผ่านองค์ประกอบการเล่าเรื่อง เช่น การแต่งกาย การใช้สัญลักษณ์ และฉาก เพื่อให้ผู้บริโภครู้สึกถูกรบกวน สร้างการรับรู้และการบอกต่อเกี่ยวกับตราสินค้าเป็นวงกว้าง ทั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปคือ 1) ควรศึกษาเกี่ยวกับการจัดการตลาดเชิงกิจกรรมที่สืบเนื่องจากมิวสิกวิดีโอเพิ่มเติม เพื่อให้เห็นการต่อยอดการผลิตมิวสิกวิดีโอไปยังการทำการตลาดด้านอื่น ๆ ของตราสินค้า 2) ตราสินค้าควรนำผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับการสื่อสารอัตลักษณ์ตราสินค้า และการเล่าเรื่องไปปรับใช้ในการสื่อสารเกี่ยวกับตราสินค้าผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเข้าถึงและการรับรู้ของผู้บริโภค

เอกสารอ้างอิง

นิชา ตั้งความดี. (2555). ทศนคติของผู้บริโภคกลุ่มเจนเอเรชั่นวาย (generation Y) และเจนเอเรชั่นซี (generation Z) ในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อการทำการตลาดผ่านดนตรี (music marketing). ใน สารนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการตลาด. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ทักษิณา พรบุญยาพงศ์. (2566). Soft power ด้วยการตลาดดิจิทัลในรูปแบบโฆษณาแฝง. เรียกใช้เมื่อ 6 กรกฎาคม 2567 จาก <https://url.in.th/mOJNd>
- นิวัต พุทธประสาท. (2565). 7 โครงสร้างการเล่าเรื่อง ที่นักเขียนทุกคนควรรู้: Narrative Structures. เรียกใช้เมื่อ 8 กรกฎาคม 2567 จาก <https://porcupinebook.com/7-narrative-structures/>
- ปรีดี นกุลสมปรารถนา. (2567). รวมสถิติและ Insight สำคัญๆของคนไทยกับการใช้ Digital และ Social Media 2024. เรียกใช้เมื่อ 4 สิงหาคม 2567 จาก <https://www.popticles.com/insight/thailand-digital-and-social-media-stats-2024/>
- ปวรรศ จันทรเพ็ญ. (2556). กลยุทธ์ใหม่กับโฆษณาแฝงในปัจจุบัน. วารสารวิชาการนิเทศสยามปริทัศน์, 12(13), 101-107.
- ภริทัต ว่องพูนพิงศ์. (2563). ทฤษฎีโครงสร้างการเล่าเรื่อง. เรียกใช้เมื่อ 5 สิงหาคม 2567 จาก <https://pharmconnection.blogspot.com/2020/09/storytelling.html>
- สรสิข สีสานุกิจ. (2567). Spotify เผยศิลปินไทยโต 3 เท่า T-Pop ขึ้นแท่นแนวเพลงอันดับ 1 ในไทยกับชื่อเสียงที่ดังไกลถึงเมืองนอก. เรียกใช้เมื่อ 4 สิงหาคม 2567 จาก <https://thestandard.co/spotify-unveiled-thai-artist-3-times-growth/>
- Center for Nutrition in Schools. (2020). How Can Advertisements Influence Your Food Choices? Retrieved January 27, 2025, from <https://cns.ucdavis.edu/news/how-can-advertisements-influence-your-food-choices>
- Relevant Audience. (2566). 30 สถิติของการทำ Content Marketing ที่นักการตลาดต้องรู้ในปี 2023. เรียกใช้เมื่อ 10 กันยายน 2567 จาก <https://www.relevantaudience.com/th/30-statistics-of-content-marketing/>
- TopTen. (2566). เมื่อ 'T-Pop' ถูกชุบชีวิตโดยเทรนด์ 'วิดีโอสั้น' สู่อากาศของแบรนด์ที่จะโกย 'Fandom' มาเป็นลูกค้า. เรียกใช้เมื่อ 11 กันยายน 2567 จาก <https://positioningmag.com/?p=1447521>

ผลของการเปรียบเทียบการนำเสนอข้อความภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวเพื่อส่งเสริมต่อ
สมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*

THE EFFECTS OF COMPARING STILL IMAGE AND MOTION GRAPHIC
PRESENTATIONS ON ENHANCING THE DIGITAL COMPETENCE OF BACHELOR OF
EDUCATION STUDENTS AT SURINDRA RAJABHAT UNIVERSITY

วิกรม สุนทรารักษ์*, ขจรศักดิ์ สงวนสัตย์, อุดม หอมคำ

Wikrom Suntraruk*, Kajohnsak Sanguansat, Udom Homkum

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ สุรินทร์ ประเทศไทย

Faculty of Education, Surindra Rajabhat University, Surin, Thailand

*Corresponding author E-mail: vicrom.zii@gmail.com

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้สมรรถนะดิจิทัลของของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ที่ได้รับการนำเสนอข้อความในรูปแบบภาพนิ่งกับนักศึกษาที่ได้รับการนำเสนอข้อความในรูปแบบภาพเคลื่อนไหว การวิจัยเป็นวิจัยเชิงทดลอง จำนวน 60 คน โดยออกแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มการนำเสนอข้อความในรูปแบบภาพนิ่ง และกลุ่มการนำเสนอข้อความในรูปแบบภาพเคลื่อนไหว ได้มาโดยแบบการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้คณะเป็นหน่วยสุ่มจับฉลากได้คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีประกอบด้วยหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต 7 หลักสูตร และใช้แบบการสุ่มแบบเป็นกลุ่ม (Cluster Sampling) ได้หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ และจัดเข้ากลุ่ม เป็นกลุ่มที่นำเสนอข้อความในรูปแบบภาพนิ่ง 30 คน และกลุ่มที่นำเสนอข้อความในรูปแบบภาพเคลื่อนไหว 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สื่อการสอนที่นำเสนอในรูปแบบข้อความภาพนิ่ง และสื่อการสอนที่นำเสนอในรูปแบบข้อความภาพเคลื่อนไหว แบบทดสอบสมรรถนะดิจิทัล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนด้วยการนำเสนอข้อความภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวที่ส่งผลต่อสมรรถนะดิจิทัล ของกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม พบว่ากลุ่มการนำเสนอข้อความภาพในรูปแบบภาพเคลื่อนไหว มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 61.18 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.02 กลุ่มการนำเสนอข้อความในรูปแบบภาพนิ่ง มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 41.43 และมีส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐานหลังเรียนเท่ากับ 0.03 นักศึกษากลุ่มการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบข้อความภาพเคลื่อนไหวมีคะแนนสมรรถนะดิจิทัลหลังเรียนสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับข้อมูลในรูปแบบข้อความภาพนิ่งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

คำสำคัญ: สมรรถนะดิจิทัล, ภาพนิ่ง, ภาพเคลื่อนไหว

Abstract

The purpose of this research was to compare the learning outcomes in digital competency between first-year students in the Bachelor of Education Program in Mathematics at Surin Rajabhat University who are presented with information in the form of static images versus those who receive information in the form of animated visuals. This research is an experimental study. The sample group consists of 60 first-year students enrolled in the Bachelor of Education Program in Mathematics, Faculty of Science and Technology, Surin Rajabhat University. The sample is divided into two experimental groups: one group receives information presented as static images, and the other group receives information presented as animated visuals. The sample was selected using simple random sampling, with the faculty serving as the sampling unit, and the Faculty of Science and Technology was selected. This faculty comprises seven Bachelor of Education programs. Cluster sampling was then used to select the Mathematics program. The sample was divided equally, with 30 students in the static image group and 30 students in the animated visual group. The research instruments include instructional media presenting information in static image format and instructional media presenting information in animated visual format, as well as a digital competency test. The statistics used for data analysis include mean, standard deviation, and t-test. The analysis of mean scores ($\bar{x}$), standard deviation (S.D.), and comparison of average scores between the two groups shows that the group presented with animated visuals had an average score of 61.18 with a standard deviation of 0.02, while the group presented with static images had an average score of 41.43 with a standard deviation of 0.03. The students in the animated visual group demonstrated significantly higher post-learning digital competency scores compared to the static image group at the .05 level of statistical significance.

Keywords: Digital Competence, Still image, Animated

บทนำ

การจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลกหลายมหาวิทยาลัย ต่างก็เห็นความสำคัญของสมรรถนะดิจิทัลโดยได้บูรณาการในการเรียนรู้และส่งเสริมในกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักศึกษาให้เกิดสมรรถนะดิจิทัล Redecker (ศยามน อินสะอาด, 2566) อธิบายถึง European Framework for the Digital Competence of Educators ซึ่งเป็นกรอบสมรรถนะดิจิทัลสำหรับผู้สอนในทุกระดับการศึกษา ตั้งแต่ปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา การศึกษาพิเศษ ไปจนถึงการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ รวมถึงการศึกษานอกระบบและการฝึกอบรม กรอบนี้ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อช่วยให้ผู้สอนใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์ในกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้สามารถสร้างศักยภาพของเทคโนโลยีดิจิทัล และเพื่อส่งเสริมสร้างสรรคการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในงานวิจัยนี้ศึกษาสมรรถนะดิจิทัลของผู้สอนในยุคเทคโนโลยีพลิกผัน ตามกรอบของ ICT CFT เนื่องจากครอบคลุมและสอดคล้องกับสังคมโลกที่กำลังเปลี่ยนไป ตามที่ สุกัญญา รัชมีธรรมโชติ กล่าวไว้ว่า สมรรถนะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้องค์กรมีความสามารถในการแข่งขัน โดยเฉพาะการเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เพราะสมรรถนะเป็นปัจจัยช่วยให้พัฒนาศักยภาพของบุคลากรเพื่อให้ส่งผลไปสู่การพัฒนาองค์กรได้ องค์กรต่าง ๆ จึงพยายามนำสมรรถนะมาใช้เป็นปัจจัยในการบริหารองค์กรเช่น การบริหารทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนางานบริการ หรือการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นต้น (เทอดพงษ์ หงษ์หิรัญเรือง และคณะ, 2562) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 22 กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และมาตรา 66 ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอ ที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่อง (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552, 2542) ประกอบกับประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการเร่งผลักดันให้เกิดการพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยอย่างเต็มกำลังและพัฒนากระบวนการศึกษาที่ยืดหยุ่นทั้งในระบบและนอกระบบตามอัธยาศัย เพื่อตอบสนองต่อความต้องการในอนาคตและรองรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2567) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้มีประกาศเรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ 2552 กำหนดให้สถาบันอุดมศึกษานำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตร การจัดการสอน และการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2561) ให้สามารถผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพโดยให้มีมาตรฐานผลการเรียนรู้อย่างน้อย 5 ด้าน คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 แนวคิดการศึกษาไทย 4.0 และกรอบการผลิตและพัฒนากำลังคนเพื่อรองรับดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จึงได้จัดทำประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษาแนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2561) เกี่ยวกับสมรรถนะดิจิทัลสำหรับคุณวุฒิระดับปริญญาตรี เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษานำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข

การสื่อสาร และ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ตามที่ การเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 จะมีความแตกต่างจากการเรียนการสอนในศตวรรษที่ผ่านมาหลายประการ ทั้งนี้เพราะการศึกษาในศตวรรษ 21 เป็นการศึกษาที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ผู้สอนจำเป็นต้องปรับกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงไป มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาเป็นเครื่องมือในการกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว มีส่วนสำคัญในการทดสอบการรับรู้เพื่อให้ผู้ที่ศึกษาค้นคว้าในเนื้อหาต่างๆ สามารถเข้าใจในเนื้อหาได้ง่ายและกระชับ ตามที่ มุสลิมะห์ มูซอ และคณะ การนำข้อมูลหรือความรู้มาสรุปเป็นสารสนเทศในลักษณะของข้อมูลและกราฟิกที่อาจเป็นลายเส้น สัญลักษณ์ กราฟ แผนภูมิ ไดอะแกรม แผนที่ ฯลฯ ที่ออกแบบเป็นภาพนิ่งหรือภาพเคลื่อนไหวดูแล้วเข้าใจง่ายลดเวลารวดเร็วและชัดเจน สามารถสื่อให้ผู้ชมเข้าใจความหมายของข้อมูลทั้งหมดได้โดยไม่ต้องมีผู้นำเสนอมาช่วยขยายความเข้าใจอีก การนำเสนอด้วยภาพนิ่งหมายถึงการใช้รูปภาพ กราฟ ตาราง หรือสไลด์ที่ไม่มีการเคลื่อนไหว เช่น การใช้ PowerPoint, Canva, Google Slides หรือ อินโฟกราฟิก เพื่อนำเสนอเนื้อหาให้เข้าใจง่ายและลักษณะเด่นของภาพนิ่งมุ่งเน้นข้อมูลที่ชัดเจนและอ่านง่ายสร้างสรรค์และออกแบบได้หลากหลายเข้าใจง่าย ไม่ต้องใช้เวลาในการดูมาก ใช้ในเอกสารทางวิชาการ รายงาน หรือโปสเตอร์ (มุสลิมะห์ มูซอ และคณะ, 2567) กล่าวว่า สื่อการนำเสนอข้อมูลแบบภาพนิ่งจะนำเสนอโดยใช้ภาพหรือกราฟิกที่ไม่มีการเคลื่อนไหว เมื่อดูแล้วสามารถเห็นรายละเอียดทั้งหมดได้ในคราวเดียวทำให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจของผู้เรียน ดังนั้นจึงทำให้อ่านง่ายสามารถศึกษาข้อมูลยากๆได้เร็วขึ้น ซึ่งจากการสังเกตข้อแตกต่างในการเรียน ตามที่ ธิดาใจ จันทนามศรี กล่าวว่า รูปแบบการนำเสนอแบบภาพนิ่ง ส่วนใหญ่เป็นรูปแบบที่ง่ายที่สุดต่อการเผยแพร่ข้อมูล และง่ายต่อการรับรู้ของผู้รับสาร ทำให้ผู้รับสารสามารถรับรู้ความหมายของภาพได้ทันที ภาพเคลื่อนไหวหมายถึงการนำเสนอที่มีการเคลื่อนไหวขององค์ประกอบ เช่น วิดีโอ แอนิเมชัน หรือการพรีเซนต์แบบไดนามิกที่มีลูกเล่นในการเคลื่อนไหวของตัวอักษรหรือภาพ ลักษณะเด่นของภาพเคลื่อนไหวดึงดูดความสนใจได้ดีการเคลื่อนไหวช่วยให้ผู้ชมสนใจเนื้อหามากขึ้นเข้าใจง่ายขึ้นโดยเฉพาะเนื้อหาที่ซับซ้อนสร้างอารมณ์และความรู้สึกใช้ภาพ เสียง และเอฟเฟกต์ช่วยให้เนื้อหาน่าสนใจเหมาะกับการเผยแพร่ทางออนไลน์ เช่น YouTube, TikTok, e-Learning (ธิดาใจ จันทนามศรี, 2561) ตามที่ นภัสวันต์ ปิ่นแก้ว และวดีสาตรี ดิถียนต์ กล่าวไว้ว่า การนำเสนอข้อความภาพเคลื่อนไหวเป็นการนำภาพและกราฟิกที่เคลื่อนไหวได้เอามาจัดเรียงต่อๆ และมีการใช้เสียงเพลงและการพากย์เสียงบรรยายประกอบทำให้ดูแล้วเข้าใจง่ายในเวลาที่ยาวรวดเร็ว ผู้เรียนจะไม่เห็นรายละเอียดทั้งหมดได้ในคราวเดียว ต้องรับชมต่อไปเรื่อยๆจนจบ แต่ถ้าหากดูไม่จบอาจจะไม่เข้าใจในบางช่วงบางตอนได้ (นภัสวันต์ ปิ่นแก้ว และวดีสาตรี ดิถียนต์, 2563) ปัจจุบันมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ให้มีการจัดสอบวัดระดับสมรรถนะดิจิทัลสำหรับนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยจึงได้นำการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว มาเป็นตัวช่วยพัฒนาการรับรู้สมรรถนะดิจิทัลทั้ง 6 ด้านของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เนื่องจากการใช้สื่อภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวสามารถช่วยให้นักศึกษาเข้าใจข้อความได้อย่างรวดเร็ว ชัดเจน และนักศึกษาสามารถเรียนรู้จากสถานการณ์จริง การรวมสององค์ประกอบนี้เข้าด้วยกันสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ได้ การใช้การนำเสนอข้อความภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังช่วยให้นักศึกษามีทักษะในการสื่อสารข้อมูลได้ดี

ยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้และการทำงาน (ประกาศมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, 2564)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้สมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาครุศาสตร์ที่ได้รับการนำเสนอข้อความในรูปแบบภาพนิ่งกับนักศึกษาที่ได้รับการนำเสนอข้อความในรูปแบบภาพเคลื่อนไหว ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ผลของการเปรียบเทียบการนำเสนอข้อความภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวเพื่อส่งเสริมต่อสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) มีกลุ่มตัวอย่างการทดลอง 2 กลุ่ม ที่มีอิสระต่อกัน ดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1.1 คัดเลือกจากนักศึกษาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้คณะเป็นหน่วยสุ่มจับฉลากจาก 5 คณะในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ โดยจับได้คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

1.2 คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีประกอบด้วยหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต 7 หลักสูตร และใช้แบบการสุ่มแบบเป็นกลุ่ม (Cluster Sampling) ได้หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์

1.3 จัดเข้ากลุ่ม เป็นกลุ่มการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบภาพนิ่ง 30 คน และกลุ่มการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบภาพเคลื่อนไหว 30 คน โดยการการสุ่มแบบจับคู่ (Match Pairing Randomization)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย /อธิบายและแสดงผลการตรวจสอบคุณภาพ

2.1 สื่อภาพนิ่งและสื่อภาพเคลื่อนไหว นำสื่อการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับสมรรถนะดิจิทัลทั้ง 6 ด้าน และนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index Of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 4.59

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นโดยให้เนื้อหาสอดคล้องกับสมรรถนะดิจิทัลทั้ง 6 ด้าน แล้วนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index Of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.5

2.3 แบบประเมินสมรรถนะดิจิทัล นำแบบประเมินที่ออกแบบให้เข้ากับสมรรถนะดิจิทัลทั้ง 6 ด้าน แล้วนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสมของข้อประเมินแต่ละด้าน และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index Of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.52

3. การดำเนินการวิจัย อธิบายถึงขั้นตอนกระบวนการที่ทำ

3.1 การเตรียมการทดลอง

3.1.1 ทำหนังสือขออนุญาตออกจากคณะคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ถึงประธานหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ เพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1.2 ทดสอบและตรวจสอบรูปแบบการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบภาพนิ่งและเคลื่อนไหวที่ใช้ในการทดลอง เพื่อตรวจสอบข้อบกพร่องและข้อผิดพลาดอีกครั้ง

3.2 การดำเนินทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 ระยะเวลาทดลอง ปีการศึกษา 2/2566

3.2.2 เวลาที่ใช้เป็นเวลา 7 สัปดาห์

3.2.3 จัดการเรียนการสอนตามแผนการเรียนการสอน

3.2.4 ชี้แจงจุดประสงค์และแนะนำการเรียนการสอน

3.2.5 ให้ผู้เรียนได้เรียนโดยเริ่มศึกษาเนื้อหาจากการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว ภายใต้การดูแลของผู้วิจัย ซึ่งช่วยแนะนำการใช้บทเรียน หากผู้เรียนไม่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ผู้วิจัยมีหน้าที่ในการให้ข้อเสนอแนะ

3.2.6 มีการนำเสนอพร้อมทั้งประเมินตามสัปดาห์ที่ผู้วิจัยกำหนด

3.2.7 นำผลไปทำการวิเคราะห์ค่าทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การใช้สถิติที่เกี่ยวข้อง

4.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

4.1.1 การหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Validity) ของแบบทดสอบ โดยสูตรดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC)

4.1.2 การหาค่าประสิทธิภาพของสื่อ E_1/E_2

4.2 สถิติพื้นฐาน

4.2.1 ค่าเฉลี่ย

4.2.2 ค่าร้อยละ (Percentage)

4.2.3 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์เปรียบเทียบ ระหว่างกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม โดยใช้ t-test Independent

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลของการเปรียบเทียบการนำเสนอข้อความภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวเพื่อส่งเสริมต่อสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เป็นวิจัยเชิงทดลองการวิจัยครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผลคะแนนจากการลงเก็บข้อมูล เพื่อนำมาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติและสมมติฐาน ดังนี้ ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาที่มีการจัดการเรียนรู้ด้วยการนำเสนอข้อความด้วยสื่อแบบภาพนิ่ง และการนำเสนอข้อความด้วยสื่อแบบภาพเคลื่อนไหว มีผลการวิจัยดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาที่จัดการนำเสนอข้อความในรูปแบบภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวจากการทดลองการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีรูปแบบการเรียน 2 กลุ่ม

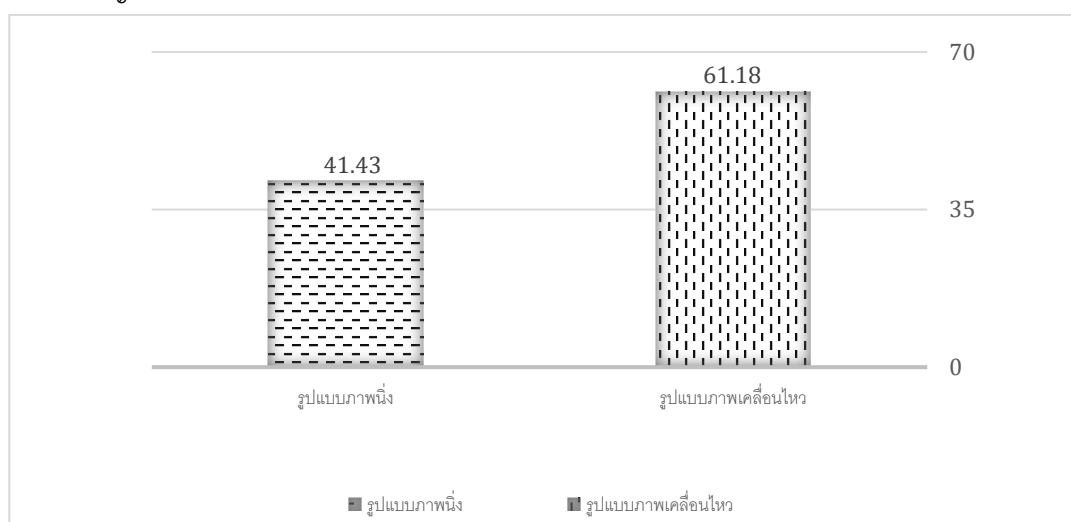
รูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำเสนอข้อความ	n	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig.

การนำเสนอข้อความในรูปแบบภาพนิ่ง	30	43.10	0.92	- 2.64	0.01*
การนำเสนอข้อความในรูปแบบภาพเคลื่อนไหว	30	61.18	1.5		

*p<.05

จากตารางที่ 1 แสดงว่าผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาที่มีการจัดการเรียนรู้ด้วยการนำเสนอข้อความในรูปแบบภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวจากการทดลองการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีรูปแบบการเรียน 2 กลุ่ม พบว่า กลุ่มที่มีการจัดการเรียนรู้ด้วยการนำเสนอ ข้อความแบบภาพเคลื่อนไหวมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 61.18 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานหลังเรียนเท่ากับ 1.5 ซึ่งมีคะแนนสูงกว่า กลุ่มที่มีการจัดการเรียนรู้ด้วยการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบภาพนิ่ง มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 43.10 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานหลังเรียนเท่ากับ 0.92 ซึ่งมีสมรรถนะดิจิทัลที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05

ภาพที่ 1 ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาที่มีการจัดการเรียนรู้ด้วยการนำเสนอในรูปแบบภาพนิ่งและการนำเสนอในรูปแบบภาพเคลื่อนไหว จากการทดลองการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีรูปแบบการเรียน 2 กลุ่ม พบว่า กลุ่มที่มีการจัดการเรียนรู้ด้วยการนำเสนอในรูปแบบภาพเคลื่อนไหว มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 61.18 และกลุ่มที่มีการจัดการเรียนรู้ด้วยการนำเสนอในรูปแบบภาพนิ่ง มีค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนเท่ากับ 41.43

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง ผลของการเปรียบเทียบการนำเสนอข้อความภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวเพื่อส่งเสริมต่อสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จากการศึกษาผลการเปรียบเทียบสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาที่มีการจัดการเรียนรู้ด้วยการนำเสนอข้อความด้วยสื่อแบบภาพนิ่ง และการนำเสนอข้อความด้วยสื่อแบบภาพเคลื่อนไหว จากการทดลองการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีรูปแบบการเรียน 2 กลุ่ม พบว่า กลุ่มที่มีการจัดการเรียนรู้ด้วยการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบภาพเคลื่อนไหว มีค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนเท่ากับ 61.18 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานหลังเรียนเท่ากับ 1.5 ซึ่งมีคะแนนสูงกว่า กลุ่มที่มีการจัดการเรียนรู้ด้วยการนำเสนอข้อความในรูปแบบภาพนิ่ง มีค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนเท่ากับ 43.10 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

หลังเรียนเท่ากับ 0.92 อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 ซึ่งเป็นไปโดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ นุชรัตน์ นุชประยูร และคณะ ที่พบว่า ผู้ใช้มีความสนใจสารสนเทศเชิงภาพเคลื่อนไหวที่พัฒนาขึ้น เนื่องจากมีความสนุกสนาน ผู้ใช้ไม่เกิดความเบื่อหน่าย เนื่องจากมีระยะเวลาการนำเสนอมีความเหมาะสมทั้งยังถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ให้เข้าใจง่าย สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันด้วยตนเองได้ (นุชรัตน์ นุชประยูร และคณะ, 2564) ซึ่งเป็นไปโดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ เณตรชนก บัวสระ และกฤษฎากาญจน์ โตพิทักษ์ (2567) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถการอ่านสะกดคำไม่ตรงตามมาตราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้สมองเป็นฐาน ร่วมกับการใช้สื่อการ์ตูนแอนิเมชัน ที่พบวก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้สมองเป็นฐานร่วมกับการใช้สื่อการ์ตูนแอนิเมชันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า คะแนนสอบหลังการจัดการเรียนรู้มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (เณตรชนก บัวสระ และกฤษฎากาญจน์ โตพิทักษ์, 2567) และซึ่งเป็นไปโดยสอดคล้องกับงานวิจัย ศิริภรณ์ บุญประกอบ และคณะ ได้วิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการรับรู้โดยใช้การ์ตูนแอนิเมชัน 3 มิติ เรื่องการเลี้ยงกวางเชิงพาณิชย์ในรูปแบบ 3 ภาษา (ไทย อังกฤษ จีน) กรณีศึกษา เกษตรกรบ้านชาตะเคียนตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทองจังหวัดพิษณุโลก พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการรับรู้ของเกษตรกรบ้านชาตะเคียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบใช้สื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 3 มิติ สูงกว่าแบบที่เรียนด้วยวิธีการบรรยายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ศิริภรณ์ บุญประกอบ และคณะ, 2566) ทั้งนี้ที่ผู้วิจัยสร้างการสอนโดยใช้การนำเสนอข้อความในรูปแบบของภาพเคลื่อนไหว ประกอบไปด้วย ภาพเคลื่อนไหว เสียงบรรยายที่ช่วยกระตุ้นและสร้างความสนใจให้กับผู้เรียนทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเข้าใจเนื้อหาที่ยุ่ยากและซับซ้อนได้ง่ายในระยะเวลาที่จำกัด ทำให้ช่วยพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลทั้ง 6 ด้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยสามารถสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ได้ว่า การนำเสนอข้อมูลในรูปแบบภาพเคลื่อนไหว เป็นสื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษามากกว่าสื่อที่นำเสนอในรูปแบบภาพนิ่ง เนื่องจากภาพเคลื่อนไหวช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน เพิ่มความเข้าใจในเนื้อหา และส่งเสริมการจดจำข้อมูลได้ดีกว่า นอกจากนี้การเรียนรู้ด้วยภาพและเสียงจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถประมวลผลและเชื่อมโยงความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การเลือกใช้สื่อการสอนในรูปแบบภาพเคลื่อนไหว ยังมีศักยภาพในการเสริมสร้างสมรรถนะดิจิทัลซึ่งเป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้สมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาครุศาสตร์ที่ได้รับการนำเสนอข้อความในรูปแบบภาพนิ่งกับนักศึกษาที่ได้รับการนำเสนอข้อความในรูปแบบภาพเคลื่อนไหว ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ แสดงให้เห็นว่าการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบภาพเคลื่อนไหวสามารถส่งเสริมสมรรถนะดิจิทัลทั้ง 6 ด้านของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าการนำเสนอด้วยภาพนิ่ง ดังนั้นควรเน้นการปรับใช้ในหลักสูตรเพื่อพัฒนาสื่อดิจิทัล และปรับ

ให้เข้ากับเนื้อหาที่จะใช้เพื่อจะทำให้เข้าใจเนื้อหาที่ยุ่งยากและซับซ้อนได้ง่ายในภายในระยะเวลาที่จำกัด รวมถึงติดตามผลเพื่อนำไปปรับปรุงให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่ครอบคลุมและประโยชน์ ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไปควรวิจัยพัฒนาการนำเสนอภาพเคลื่อนไหว เช่น แอนิเมชัน วิดีโอ หรือเทคโนโลยีเสมือนจริง ไปใช้ควบคู่กับเนื้อหาหรือบทเรียน และพัฒนาสื่อภาพเคลื่อนไหว เสียงบรรยายประกอบ เสียงดนตรีประกอบ และคำบรรยายประกอบในสื่อภาพเคลื่อนไหว ให้เข้ากับบทเรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในสื่อและบทเรียนที่ต้องการนำเสนอ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2567). ประกาศเรื่องนโยบายศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568-2569. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- เนตรชนก บัวสระ และกฤตยาภาณุจัน โตพิทักษ์. (2567). การพัฒนาความสามารถการอ่านสะกดคำไม่ตรงตามมาตราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้สองพื้นฐาน ร่วมกับการใช้สื่อการ์ตูนแอนิเมชัน. วารสารครุศาสตร์มหาวิทยาลัยนครพนม, 5(2), 1-15.
- เทอดพงษ์ หงษ์หิรัญเรือง และคณะ. (2562). การพัฒนารูปแบบสมรรถนะระดับผู้จัดการธนาคารพาณิชย์ไทยในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล. วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม, 7(2), 122-135.
- ธิดาใจ จันทนามศรี. (2561). เนื้อหาและรูปแบบในการสื่อสารผ่านสื่ออินโฟกราฟิกเพื่อสร้างการรับรู้และจดจำบนเฟซบุ๊กแฟนเพจของอินโฟกราฟิก ไทยแลนด์. วารสารสุทธิปริทัศน์, 34(104), 143-154.
- นภสวันต์ ปิ่นแก้ว และวดีสาตรี ดิถียนต์. (2563). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ระหว่างสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่งและสื่ออินโฟกราฟิกแบบภาพเคลื่อนไหวเรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารสุทธิปริทัศน์, 34(109), 33-45.
- นุชรรัตน์ นุชประยูร และคณะ. (2564). การพัฒนาสารสนเทศเชิงภาพเคลื่อนไหวตามหลักการอินโฟกราฟิกแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนเพื่อส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ. วารสารวิชาการเทคโนโลยีพลังงานและสิ่งแวดล้อม, 8(2), 1-11.
- ประกาศมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. (2564). เรื่องการสอบวัดระดับสมรรถนะดิจิทัลสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี. สุรินทร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552. (2542). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก หน้า 1 (19 สิงหาคม 2542).
- มุสลิมะห์ มูซอ และคณะ. (2567). การพัฒนาทักษะการอ่านอัลกุรอานแบบกัรออาตีโดยใช้สื่อโมชันอินโฟกราฟิกแบบเคลื่อนไหวสำหรับผู้เรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง. วารสารประเด็นอิสลามร่วมสมัย, 5(1), 17-34.
- ศยามน อินสะอาด. (2566). สมรรถนะดิจิทัลของผู้สอนในยุคเทคโนโลยีพลิกผัน. วารสารอีซีทีเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา, 18(24), 1-17.
- ศิริภรณ์ บุญประกอบ และคณะ. (2566). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการรับรู้โดยใช้การ์ตูนแอนิเมชัน 3 มิติ เรื่องการเลี้ยงกวางเชิงพาณิชย์ในรูปแบบ 3 ภาษา(ไทย อังกฤษ จีน) กรณีศึกษา เกษตรกรบ้านชำตะเคียนตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 17(1), 1-9.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2561). ประกาศเรื่อง ด้วยประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ 2552 เพิ่มเติมในการประชุมครั้งที่ 13/2561. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.

มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองการชนไก่*

LEGAL MEASURES FOR PROTECTING COCKFIGHTING

ปาจริย์ สำลีทอง

Pajaree Somreetong

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ปทุมธานี ประเทศไทย

Faculty of Law, Rangsit University, Pathum Thani, Thailand

Corresponding author E-mail: Pajaree.s64@rsu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองการชนไก่ในประเทศไทย กรณีก่อนชน ขณะชน และหลังชน ศึกษาถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแลการชนไก่ และการกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิด ศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายการชนไก่ของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์และสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การศึกษาข้อมูลจากเอกสารทางกฎหมายและการเปรียบเทียบเชิงนโยบาย ผลการวิจัยพบว่า การชนไก่ในประเทศไทยนั้นยังมีการแต่งเดือยไก่ชนโดยสวมมิดปลายแหลมให้ไก่ชนในขณะแข่ง ใช้สารกระตุ้นต่างๆซึ่งเป็นอันตรายกับไก่ชน และยังมีการฆ่าไก่ชนตัวที่แพ้เพื่อทำเป็นอาหารอีกด้วย แต่กฎหมายในประเทศไทยได้ให้การยกเว้นไว้ว่าการชนไก่ไม่ถือว่าเป็นการทารุณกรรมสัตว์และไม่ผิดกฎหมายโดยไม่มีเงื่อนไขใดๆจึงถือเป็นช่องว่างทางกฎหมายของประเทศไทย ในสาธารณรัฐฟิลิปปินส์และสาธารณรัฐอินโดนีเซียได้มีกฎหมายกำหนดห้ามในเรื่องของการทารุณกรรมสัตว์ไว้อย่างชัดเจน และมีบทลงโทษสำหรับผู้กระทำการฝ่าฝืน ดังนั้น ประเทศไทยจึงควรกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการชนไก่ กล่าวคือ ห้ามมิให้มีการแต่งเดือยหรือสวมมิดปลายแหลม ห้ามมิให้มีการใช้สารอันตรายที่เป็นโทษต่อไก่ชน หลังจากชนไก่แล้วเจ้าของจะต้องดูแลไก่ชนเป็นอย่างดีห้ามฆ่า และกระจายอำนาจของเจ้าหน้าที่ในแต่ละตำบลเพื่อให้ดูแลสนามชนไก่อย่างทั่วถึง รวมไปถึงกำหนดโทษสำหรับผู้กระทำการฝ่าฝืนกฎหมายควรมีทั้งโทษจำคุกและโทษปรับ เพื่อให้ประเพณีชนไก่ของประเทศไทยยังคงเป็นประเพณีที่ดีงามสืบต่อไป

คำสำคัญ: การชนไก่ , มาตรการในการคุ้มครองการชนไก่, กฎหมายเกี่ยวกับการชนไก่

Abstract

This research aims to study the legal measure for the protection of cockfighting in Thailand, focusing on the stages before, during, and after the fight. It also examines the agencies

* Received 2 March 2025; Revised 30 March 2025; Accepted 31 March 2025

involved in overseeing cockfighting and the penalties for those who violate the laws. The study compares Thailand's cockfighting laws with those of the Philippines and Indonesia, which have similar traditions of cockfighting. This is qualitative research that uses legal document analysis and policy comparison. The findings reveal that cockfighting in Thailand still involves practices such as sharpening the roosters' spurs by attaching sharp blades during the fight, using stimulants that harm the roosters, and killing the losing rooster for food. However, Thai law exempts cockfighting from being considered animal cruelty and does not treat it as illegal under any conditions, which represents a legal loophole in Thailand. In contrast, the Philippines and Indonesia, both countries with a similar tradition of cockfighting, have laws prohibiting animal cruelty and imposing penalties, including imprisonment and fines, for violations. Therefore, Thailand should establish legal measures for cockfighting, such as banning the sharpening of spurs or the use of sharp blades, prohibiting the use of harmful substances that are detrimental to the roosters, and ensuring proper care for the roosters after the fight, including a ban on killing the losing rooster. Furthermore, local authorities should be empowered to oversee cockfighting arenas comprehensively, and penalties for violations should include both imprisonment and fines. This would help preserve Thailand's cockfighting tradition in a humane and regulated manner.

Keywords: Cockfighting, Legal Measures for Cockfighting Protection, Laws on Cockfighting

บทนำ

การชนไก่เป็นประเพณีดั้งเดิมของคนไทย ก่อให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ตื่นเต้น และเร้าใจ มีการพัฒนาวิธีการให้รัดกุมจนกลายเป็นเกมกีฬาขึ้นมาและเป็นที่ยอมรับของกลุ่มคนในสังคม ในปัจจุบันรัฐบาลไทยได้ส่งเสริมกีฬาชนไก่เป็น Soft Power โดยรัฐบาลมองว่าไก่เป็นสัตว์เศรษฐกิจ และกีฬาชนไก่เป็นกีฬาพื้นบ้านที่เป็นวิถีชาวบ้าน เป็นบรรทัดฐานของชุมชน สร้างรายได้เกษตรกร พัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นการรักษาประเพณี และหารายได้เข้าประเทศได้อีกทางหนึ่ง ประกอบกับมีกฎหมายทารุณกรรมสัตว์ มีข้อยกเว้นให้ชนไก่ได้ และประกาศระเบียบกระทรวงมหาดไทยที่อนุญาตให้มีการชนไก่ได้ (กระทรวงมหาดไทย, 2478) แต่บางครั้งการชนไก่ถูกมองว่าเป็นการทารุณกรรมสัตว์ในสายตาของคนต่างชาติ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2561)

สนามชนไก่ที่ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษา ได้แก่ สนามกีฬาชนไก่นานาชาติเจ้าสัว (Chaosua Arena) ตั้งอยู่ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีเนื้อที่กว่า 150 ไร่ มีสังเวียนเพื่อการแข่งขันกว่า 20 สังเวียนรองรับการแข่งขันได้มากกว่า 100 คู่ต่อวัน. (สนามกีฬาเจ้าสัว (Chaosua Arena), 2565) สนามชนไก่ “เดอะวัน ไฟท์ดิ้งพัตยา” ตั้งอยู่ตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี มีเนื้อที่มากกว่า 8 ไร่ ประกอบด้วยสนามย่อย 10 สนาม สนามกลาง 1 สนาม และสนามใหญ่ 1 สนาม พร้อมห้องรับรอง VIP และ VVIP จะมีการแข่งขันวันละ 50-60 คู่ต่อวัน (สยามรัฐออนไลน์, 2567)

ระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ พระราชบัญญัติ ข้อกฎหมายเกี่ยวกับกีฬาชนไก่ ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยเรื่องการแข่งขันไก่และกัปปลา พ.ศ.2552 ได้กำหนดถึงแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดระเบียบการแข่งขันไก่ให้มีความเหมาะสม ควบคุมแหล่งอบายมุขไม่ให้ประชาชนลุ่มหลงมอมเมากับการพนัน รวมถึงกวดขันให้ผู้ได้รับอนุญาตจัดให้มีการเล่นการพนันชนไก่ปฏิบัติให้ถูกต้องตามระเบียบกฎหมายโดยเคร่งครัด หากพบว่ามีการเล่นหรือมีการเล่นโดยเสรีมเดียวหรือแต่งเดียวให้แหลมคมอันมีลักษณะเป็นการสัตว์ ให้ดำเนินคดีตามกฎหมายและดำเนินการตามข้อ 17 (6) แห่งระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการพนันชนไก่และกัปปลา พ.ศ.2552 และประเทศไทยมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 โดยมีการประกาศบังคับใช้เป็นกฎหมายเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2557 มีเนื้อหาสาระเป็นการกำหนดให้การกระทำหรืองดเว้นการกระทำใดๆอันเป็นการทารุณกรรมสัตว์เป็นความผิดอาญา โดยการทำให้อัตว์นั้นได้รับความทุกข์ทรมานไม่ว่าทางร่างกายหรือจิตใจ ได้รับความเจ็บปวด ทุพพลภาพ หรืออาจมีผลทำให้สัตว์นั้นตาย หรือใช้สัตว์เพื่อการ สัตว์เจ็บป่วย สัตว์ชราหรือสัตว์ที่กำลังตั้งท้อง เพื่อแสวงหาประโยชน์ ใช้สัตว์ทำงานเกินสมควร (สถาบันพระปกเกล้า, 2562) ซึ่งหลังจากที่ประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวแล้วพบว่ายังมีปัญหาด้านของเขตการบังคับใช้ การกำหนดเหตุยกเว้นที่ไม่เป็นการกระทำทารุณกรรมที่มากเกินไปจนไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ที่ต้องการที่จะปกป้องคุ้มครองสิทธิของสัตว์ปัญหาเรื่องเหตุยกเว้นบางข้อมีความไม่เหมาะสม และปัญหาด้านความชัดเจนของบทบัญญัติในเรื่องเหตุยกเว้นความผิดโดยขอบเขตการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 นั้นรวมถึงสัตว์ป่า สัตว์สงวน หรือสัตว์ชนิดอื่นด้วยหรือไม่ เนื่องจากพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวไว้ จะใช้บังคับกับสัตว์ที่อยู่ในคำจำกัดความตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเท่านั้น ได้แก่ สัตว์ที่ปกติเลี้ยงไว้เพื่อเป็นสัตว์เลี้ยง เพื่อใช้งาน ใช้เป็นพาหนะ ใช้เป็นเพื่อนใช้เป็นอาหาร ใช้ในการแสดง หรือเลี้ยงไว้ใช้เพื่อการอื่นใดไม่ว่ามีเจ้าของหรือไม่ก็ตามเท่านั้น และแม้ในมาตรา 3 จะกำหนดให้รวมถึงสัตว์ที่อาศัยอยู่ในธรรมชาติตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดสัตว์ที่ได้รับความคุ้มครองชนิดอื่นใดแต่อย่างไร อีกทั้งเคยมีกรณีมีผู้บุกรุกเข้าไปล่าสัตว์ในเขตอุทยานและมีการฆ่าสัตว์ตัดชิ้นส่วน อวัยวะของสัตว์มาแต่ไม่สามารถดำเนินการเอาผิดกับบุคคลเหล่านั้นได้เนื่องจากสัตว์ตามธรรมชาตินั้นไม่ได้อยู่ในบทนิยามตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 จึงไม่ได้รับการคุ้มครอง เนื่องจากพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ได้กำหนดเหตุยกเว้นที่ไม่เป็นการกระทำทารุณกรรมไว้ในมาตรา 21 (9) การจัดให้มีการต่อสู้ของสัตว์ตามประเพณีท้องถิ่น บทบัญญัตินี้ไม่ได้คำนึงสิทธิของสัตว์ตามอย่างที่ควรจะเป็นตามเจตนารมณ์แต่เป็นบทบัญญัติที่คำนึงถึงมนุษย์เป็นหลักเพื่อให้การกระทำเหล่านี้ไม่เป็นความผิด ตามกฎหมาย กรณีการจัดให้มีการต่อสู้ของสัตว์ตามประเพณีท้องถิ่นที่ตามมาตรา 21 (9) พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้เป็นเหตุยกเว้นไม่ถือว่าเป็นการทารุณกรรมสัตว์นั้น ทำให้เครือข่ายกลุ่มพิทักษ์สัตว์โลกมองว่าเป็นจุดอ่อนสำคัญ ในการเปิดช่องให้ใช้สัตว์มาต่อสู้แข่งขันเพื่อเล่นพนันขอบเขตของการต่อสู้ตามประเพณีนั้นเป็นอย่างไร การนำมาชนกัน นำวัวมาชนกัน หรือนำปลากัดมาชกกันนั้น ควรจะถือว่าเป็นการกระทำทารุณกรรมสัตว์หรือไม่หรือเป็นการนำสัตว์มาต่อสู้กันตามประเพณีท้องถิ่น ซึ่งคำว่าประเพณีนั้นจะต้องเป็นกิจกรรมที่มีการปฏิบัติสืบเนื่องกันมาเป็นเอกลักษณ์ และมีความสำคัญต่อสังคมอันเป็นบ่อเกิดของวัฒนธรรมของสังคมเชื้อชาติต่างๆกลายเป็นประเพณีประจำชาติและถ่ายทอดกันมาโดยลำดับ ซึ่งหากประเพณีนั้นคืออยู่แล้วก็รักษาไว้เป็นวัฒนธรรมประจำชาติหากไม่ดีก็แก้ไข

เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเทศะ การนำสัตว์มาต่อสู้กันนั้น มักจะเป็นสิ่งที่มนุษย์จัดขึ้นเพื่อความบันเทิง และเป็นที่มาของการเล่นพนันและโดยสภาพการนำสัตว์มาต่อสู้กันนั้นเป็นการทารุณกรรมสัตว์เพราะสัตว์จะต้องมีการนำเขา งา เขี้ยว หรือเดือย ในการเข้าต่อสู้กันสัตว์ย่อมได้รับบาดเจ็บจนถึงเสียชีวิต การเขียนช้อยกเว้นในลักษณะนี้เป็นการเขียนที่ย้อนแย้งกับเจตนารมณ์ของกฎหมายโดยไม่ได้ให้ความสำคัญต่อสิทธิของสัตว์แต่กลับให้ความสำคัญต่อความสนุกความบันเทิงของมนุษย์ (ราชกิจจานุเบกษา, 2557)

สภาพปัญหาที่เกี่ยวกับการชนไก่ ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายควบคุม หรือข้อบังคับที่คุ้มครองไก่ชน โดยเฉพาะ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วนั้นจะขัดกับหลักการทารุณกรรมสัตว์ จึงเป็นปัญหาที่ผู้ศึกษาจะวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองการชนไก่ในประเทศไทย และศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองไก่ชนของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์และสาธารณรัฐอินโดนีเซีย โดยควรแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่ ช่วงก่อนแข่งขัน จะต้องมีการเลี้ยงดูไก่ชนอย่างดี ไม่ฝึกซ้อมจนหนักเกินไป ไม่ให้ยาหรือสารเพิ่มกำลัง ซึ่งเป็นอันตรายแก่ไก่ชน ช่วงขณะแข่งขัน ห้ามมิให้มีการใส่มีดผูกเดือย หรือแต่งเดือยให้แหลม เพื่อป้องกันการที่เดือยจะทำให้คู่ต่อสู้ได้รับบาดเจ็บสาหัส และกรรมการที่ตัดสินจะต้องดูว่าหากไก่ที่กำลังชนนั้นได้รับบาดเจ็บแล้วควรที่จะสั่งให้หยุดแม้จะยังไม่ครบกำหนด 1 ยกก็ตาม เพื่อให้ไก่ตัวที่บาดเจ็บได้รับการปฐมพยาบาลชั่วคราวก่อน และช่วงหลังจากการแข่งขัน จะต้องมีการกฎหมายในการดูแลไก่ชนหลังจากการแข่งขัน ห้ามมิให้มีการฆ่า ห้ามมิให้ใช้สารอันตรายต่างๆ และควรกำหนดกฎเกณฑ์ในการรักษาว่า ไก่ชนตัวที่ลงสนามแล้วควรจะต้องพักรักษาตัวโดยที่ห้ามนำไปชนอีกในวัน และสุดท้ายในกฎระเบียบ มาตรการเหล่านี้ ควรที่จะมีเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐ เข้ามาควบคุมดูแลให้การชนไก่นั้นเป็นไปตามกฎระเบียบ ข้อบังคับและมาตรการต่างๆต่อไป

ความจำเป็นที่จะต้องศึกษาเรื่องนี้ จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าวในเรื่องมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองการชนไก่ของประเทศไทยนั้นจะเห็นได้ว่าปัจจุบันรัฐบาลไทยได้มีการสนับสนุนประเพณีการชนไก่ เพื่อหารายได้เข้าประเทศ ประกอบกับกฎหมายไทยนั้นเปิดช่องให้ถือว่าการชนไก่ที่เป็นประเพณีนั้นเป็นช้อยกเว้นที่ไม่ผิดกฎหมาย ดังนั้น การที่จะเอาชีวิตของสัตว์เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในประเพณี การละเล่น เพื่อสร้างความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และสร้างรายได้ให้กับประเทศ จึงควรที่จะมีกฎหมายหรือมาตรการในการคุ้มครองการชนไก่เพื่อไม่ให้เกิดการชนไก่นั้นถูกมองว่าเป็นการทารุณกรรมสัตว์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองดูแลไก่ชนก่อนแข่งขัน ขณะชน และหลังชน
2. เพื่อศึกษาหน่วยงานที่เข้ามาควบคุมและตรวจสอบการชนไก่ในสนามให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบ
3. เพื่อศึกษา วิเคราะห์ เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองไก่ชนของประเทศไทยและต่างประเทศ
4. เพื่อนำเสนอแนวทางในการคุ้มครอง และควบคุมการชนไก่

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้ระเบียบวิธีการศึกษาเป็นเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารและวิเคราะห์เนื้อหา (Content

Analysis) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ได้แก่ ตำราทางวิชาการ ตำบทยุทธศาสตร์และข้อบังคับ วารสาร บทความ วิทยานิพนธ์ เอกสารงานวิจัย รายงานวิชาการ และสื่อออนไลน์ต่างๆ เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบ (Comparative Analysis) ข้อมูลของประเทศไทยและต่างประเทศ โดยมีการคัดเลือกข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่มีอ้างอิงและมี รายงานวิจัย รายงานวิชาการหรือเอกสารรองรับ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและแม่นยำมากที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากที่ได้ศึกษาได้ข้อมูลทางกฎหมายของประเทศไทย สาธารณรัฐฟิลิปปินส์และ สาธารณรัฐอินโดนีเซียแล้ว ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ตามหลักกฎหมายที่เกี่ยวกับการชนไก่ โดยคำนึงถึงวัฒนธรรม ประเพณีที่ดำรง ศีลธรรมของมนุษย์ และแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการทารุณกรรมสัตว์ ทั้งนี้เพื่อให้การวิเคราะห์ ข้อมูลนั้นไม่ขัดกับกฎหมายการทารุณกรรมสัตว์และยังคงให้ประเพณีชนไก่ดำรงและเป็น Soft Power เพื่อกระตุ้น เศรษฐกิจของประเทศไทยต่อไป

ผลการวิจัย

จากการศึกษามาตรการในการคุ้มครองการชนไก่ของประเทศไทย สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ และสาธารณรัฐ อินโดนีเซีย แล้วพบว่ากฎหมายและมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองการชนไก่ของประเทศไทยนั้นมี ข้อบกพร่องซึ่งควรแก้ไข ดังนี้

เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองดูแลไก่ชนก่อนแข่งขัน ขณะแข่งขัน และหลังแข่งขัน

ก่อนแข่งขัน การดูแลไก่ชนก่อนชนเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับการแข่งขัน โดยตามระเบียบของกรม ปศุสัตว์ได้กำหนดให้มีการดูแลไก่ชนในด้านของสุขภาพ การฉีดวัคซีน การจัดสถานที่แข่งอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ยัง รวมไปถึงการดูแลไก่ชนในด้านอาหารการกิน วิตามิน อาหารเสริม และการฝึกซ้อม เพื่อให้ไก่ชนนั้นมีความพร้อม สำหรับการแข่งขัน ซึ่งกฎหมายเกี่ยวกับการชนไก่ของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์และสาธารณรัฐอินโดนีเซียนั้นจะให้ ความสำคัญกับการออกกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพสัตว์ ซึ่งเน้นไปในเรื่องการคุ้มครองสิทธิสัตว์ รวมถึงการกำกับดูแลโดยตรงในการแข่งขันชนไก่ อีกทั้งในสาธารณรัฐอินโดนีเซียยังกำหนดโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน หรือกระทำการอย่าใดเป็นการทรมานไก่ชน เช่น การนำไก่ชนไปตากแดดเป็นเวลานานๆ เพื่อฝึกความอดทน หรือ การใช้ยาหรือสารกระตุ้นกล้ามเนื้อหรือยาที่ทำให้ไก่ชนนั้นตื่นตัวกว่าปกติ แต่มาตรการในการคุ้มครองไก่ชนของ ประเทศไทยนั้นยังมีข้อบกพร่องในด้านสวัสดิภาพของสัตว์และไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องของสวัสดิภาพสัตว์ ประเภทไก่ชนเท่าที่ควร และไม่มีกฎหมายที่คุ้มครองการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมต่อการชนไก่

การชนไก่นั้นเป็นการนำไก่ชนทั้ง 2 ตัวที่ได้รับการฝึกซ้อมเป็นอย่างดีมาต่อสู้กันนในสังเวียน โดยมีสิ่งเดิมพัน เป็นเม็ดเงินมูลค่ามหาศาล แต่ขัดกับหลักกฎหมายการเล่นพนันในเมืองไทยหรือเปล่า ในขณะที่อีกด้านหนึ่ง การชน ไก่เป็นกิจกรรมที่มีความรุนแรงและอาจมีการต่อสู้กันจนไก่ชนฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายต้องเจ็บหรือตายเนื่องจาก การชนไก่นั้นมีเงินจำนวนมากเป็นสิ่งเดิมพัน เขียนไก่จึงต้องมีการแต่งเตี้ยให้คมและแหลม หรือการใช้มีดปลาย แหลมผูกเตี้ย เพื่อให้การใช้เตี้ยแทงในแต่ละครั้งนั้นไก่อีกตัวได้รับบาดเจ็บหนักที่สุด และเพื่อให้การแข่งขันนั้น จบเร็วขึ้น หรือบางกรณีอาจมีการใช้ยาที่ทำให้ไก่ที่นำมาชนนั้นมึนเมาหรือมีความดุร้ายมากขึ้น การกระทำต่างๆ เหล่านี้ถือเป็นการทารุณกรรมสัตว์ ซึ่งกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ ตามพระราชบัญญัติ ป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ฯ พ.ศ.2557 มาตรา 3 ได้ให้ความหมายของการทารุณกรรมสัตว์ไว้ว่า “การกระทำ

หรือการดเว้นการกระทำใดๆที่ทำให้สัตว์ได้รับความทุกข์ทรมานทั้งทางร่างกายและจิตใจ ได้รับความเจ็บป่วย ทุพพลภาพ หรืออาจมีผลทำให้สัตว์นั้นตาย และให้ความหมายรวมถึงการใช้สัตว์เพื่อการ สัตว์เจ็บป่วย สัตว์ชราหรือ สัตว์ที่กำลังตั้งท้องเพื่อแสวงหาประโยชน์ ใช้สัตว์นั้นประกอบภารกิจ ใช้สัตว์นั้นทำงานอันไม่สมควรเพราะเหตุที่ สัตว์นั้นเจ็บป่วย ชราหรืออ่อนอายุ” แต่ในกฎหมายก็ยังมีข้อยกเว้นไว้ในมาตรา 21 (9) ความว่า “การจัดให้มีการ ต่อสู้ตามประเพณีท้องถิ่นและการกระทำอื่นใดที่มีกฎหมายกำหนดให้สามารถกระทำได้เป็นการเฉพาะ การกระทำ ดังกล่าวนี้นับถือเป็นการทารุณกรรมสัตว์” (ราชกิจจานุเบกษา, 2557) ซึ่งผู้ศึกษาได้แบ่งวิเคราะห์ออกเป็น 2 กรณี ได้แก่

1. การชนไก่โดยใช้มีดผูกเดือยหรือแต่งเดือยให้แหลมคม

ในการนำไก่ชนลงสนามในแต่ละครั้งนั้นจะต้องมีการเตรียมไก่ให้พร้อม ซึ่งเขียนไก่ชนบางคนจะต้องมีการ ต่อไก่ (เพื่อช่วยให้ไก่บินได้สูงขึ้น) แต่งเดือยเพื่อทำให้ปลายเดือยแหลมและชี้ขึ้น ทำให้การแทงนั้นแม่นยำมากขึ้น หรือเขียนไก่บางคนใช้มีดผูกเดือยไก่ (การนำมีดปลายแหลม ยางประมาณ 3-5 นิ้ว มาผูกไว้ที่เดือยไก่) เพื่อให้การ แข่งขันนั้นรู้แพ้รู้ชนะเร็วขึ้น สาเหตุอาจมาจาก การชนไก่ในครั้งนั้นๆ มีการพนันเสี่ยงโชคร่วมด้วย และการพนัน เสี่ยงโชคนั้นอาจมีเงินเดิมพันที่สูง จึงต้องการให้การชนไก่ในครั้งนั้นรู้แพ้รู้ชนะโดยเร็วและไม่มีข้อโต้แย้ง จนจนฝ่าย หนึ่งฝ่ายใดได้รับบาดเจ็บสาหัสจนไม่อาจสู้ไหวหรืออาจถึงตาย ในประเทศไทย ตามปัญหาในเรื่องการทารุณกรรม สัตว์ ในกรณีของการห้ามผูกมัดไว้ที่เดือยของไก่ชนหรือแต่งเดือยไก่ชน หรือกระทำด้วยวิธีอื่นใดที่มีได้เป็นไปตาม ธรรมชาติ ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยเรื่องการพนันชนไก่และกวดปลา พ.ศ.2552 ข้อ 17 (6) ได้บัญญัติ ไว้ว่าเป็นความผิด แต่กฎหมายกำหนดความผิดไว้เพียงไม่อนุญาติให้ออกใบอนุญาตในคราวถัดไปหรือตลอดไป ซึ่งผู้ ศึกษาเห็นว่าเป็นการกำหนดโทษที่น้อยเกินไปเป็นเหตุให้ผู้จะทำการฝ่าฝืน ไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย (ราช กิจจานุเบกษา, 2552)

2. การใช้สารกระตุ้นกับไก่ชนเพื่อเพิ่มกำลังหรือเพิ่มสมรรถภาพ

การใช้สารกระตุ้นได้ปยาซัน ไดปยากระตุ้นประสาท ไดปยาเลือด ไดปยาสร้างเม็ดเลือดแดง เวย์โปรตีน ฮอร์โมนเพศชาย หรือสารสเตียรอยด์) การใช้สารกระตุ้นกลุ่มนี้นั้น จะเร่งให้ไก่ออกชนแบบรวดเร็วและรุนแรง ได้ ความดุคั้น กระปี้กระเปร่าสมใจเจ้าของ แต่จะมีผลเสียกับไก่ ซึ่งประเด็นเรื่องการทารุณกรรมสัตว์ ในกรณีการใช้ สารกระตุ้นกับไก่ชนนั้น ยังไม่มีกฎหมายห้ามไว้อย่างชัดเจน ผู้ศึกษามองว่าการใช้สารต่างๆ เพื่อกระตุ้นไก่ชนให้ ชนะคู่แข่งนั้น เป็นการกระทำที่ผิดวิธีและไม่ถูกต้อง ซึ่งหากใช้สารอันตรายมากเกินไปอาจทำให้ไก่ชนตายได้ (EPOF clinic, 2563)

กฎหมายเกี่ยวกับการชนไก่ของประเทศไทยนั้น โดยปกติแล้วการทารุณกรรมสัตว์ตามมาตรา 20 นั้นจะ เป็นความผิดซึ่งจะต้องได้รับโทษตามมาตรา 31 “โทษจำคุก 2 ปี หรือรับไม่เกิน 40,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” แต่การชนไก่นั้นถือว่าเป็นประเพณีซึ่งมีข้อยกเว้นในมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ พ.ศ.2557 ดังนั้นจึงไม่ต้องรับโทษ อีกทั้งการเล่นการพนันโดยปกติแล้วจะต้องได้รับโทษตามมาตรา 12 (1) ความ ว่า “ถ้าเป็นความในการเล่นตามบัญชี ก. หมายเลข 1 ถึงหมายเลข 16 หรือการเล่นตามบัญชีหมายเลข 16 เฉพาะสละกินรวบหรือการเล่น ซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน ต้องระหว่างโทษจำคุกตั้งแต่ 3 เดือนขึ้นไปจนถึง 3 ปี หรือ ปรับไม่เกิน 5,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ” (2) “ ถ้าเป็นความผิดในการเล่นอื่นใดตามพระราชบัญญัตินี้ ต้อง ระหว่างโทษจำคุกไม่เกินสองปีปรับ 2,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่ความในมาตรา 4 ทวิต้องระหว่างโทษ

จำคุกไม่เกิน 1 ปีหรือปรับไม่เกิน 1,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ (พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478, 2478) แต่เพราะเหตุมีข้อยกเว้นตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ.2478 มาตรา 4 ได้ยกเว้นให้การชนไก่ในสนามสามารถเล่นการพนันชนไก่ได้ แต่ต้องมีใบอนุญาต ดังนั้นผู้ที่เล่นการพนันชนไก่จึงไม่มีความผิดไม่ต้องรับโทษ อีกทั้งการชนไก่นั้นมีระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยเรื่องการพนันชนไก่และกีดปลา พ.ศ. 2552 บัญญัติโทษสำหรับผู้ที่ทำกรฝ่าฝืนระเบียบกระทรวงมหาดไทยไว้ว่า “ให้ผู้มีอำนาจสั่งอนุมัติมีอำนาจสั่งไม่อนุมัติงดออกใบอนุญาตเป็นคราวถัดไปเป็นครั้งคราว หรือตลอดไปก็ได้แล้วแต่เห็นสมควร ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยเรื่องการชนไก่และกีดปลา พ.ศ. 2552 ข้อ 17 (ราชกิจจานุเบกษา, 2552) ซึ่งผู้ศึกษามองว่าเป็นโทษที่เบาเกินไป ซึ่งทำให้ผู้คนไม่เคารพและเกรงกลัวต่อกฎหมาย

ศึกษาหน่วยงานที่เข้ามาควบคุมและตรวจสอบการชนไก่ในสนามให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบ และข้อบังคับ

ตารางที่ 1 หน่วยงานที่เข้ามาควบคุมและตรวจสอบการชนไก่ในสนามให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบ และข้อบังคับ

หน่วยงาน	อำนาจหน้าที่
กรมปศุสัตว์(DLD)	ควบคุมการเลี้ยงและสุขอนามัยของไก่ชน, ออกใบรับรองสุขภาพสัตว์, ควบคุมโรคสัตว์
กระทรวงมหาดไทย (MOI)	กำกับดูแลการออกใบอนุญาตเปิดสนามชนไก่ตามกฎหมายการพนัน
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (Royal Thai Police)	ป้องกันและปราบปรามการพนันผิดกฎหมาย, สอบสวนคดีอาชญากรรม สัตว์ที่เกี่ยวข้องกับไก่ชน
กรมการปกครอง (DOPA)	อนุมัติและตรวจสอบสนามชนไก่ในระดับท้องถิ่น, ควบคุมการจัดกิจกรรมชนไก่
กรมสรรพากร (Revenue Department)	จัดเก็บภาษีจากสนามชนไก่และรายได้จากการเดิมพันที่ถูกกฎหมาย
กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (DDPM)	ควบคุมมาตรฐานความปลอดภัยในสนามชนไก่, ป้องกันอัคคีภัยและเหตุฉุกเฉินที่อาจเกิดขึ้น
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต., เทศบาล, อบจ.)	ดูแลและควบคุมสนามชนไก่ในพื้นที่, ให้คำแนะนำและสนับสนุน มาตรการควบคุมโรค

หน่วยงานเหล่านี้มีบทบาทในการกำกับดูแลทั้งด้านกฎหมาย สวัสดิภาพสัตว์ ความปลอดภัย และการเงินที่เกี่ยวข้องกับกีฬาชนไก่ เพื่อให้มั่นใจว่ากิจกรรมนี้ดำเนินไปอย่างถูกต้องและโปร่งใส

ทั้งนี้ประเทศไทยควรที่จะเพิ่มบทบาทและหน้าที่ของหน่วยงานที่ควบคุมดูแลการชนไก่ให้มากขึ้นเพื่อให้ประเพณีชนไก่นั้นมีประสิทธิภาพและเป็นประเพณีที่ดำรงต่อไป (กรมปศุสัตว์, 2566)

เพื่อศึกษา วิเคราะห์ เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองไก่ชนของประเทศไทยและต่างประเทศ

ตารางที่ 2 ตารางเปรียบเทียบกฎหมาย

หัวข้อ	ประเทศไทย	สาธารณรัฐฟิลิปปินส์	สาธารณรัฐอินโดนีเซีย
ก่อนแข่ง	- ต้องมีการตรวจสอบสุขภาพไก่ก่อนเข้าร่วมการแข่งขัน (พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ พ.ศ. 2557) - สนามแข่งต้องได้รับอนุญาตจากทางราชการ	- การแข่งขันจะจัดขึ้นเฉพาะในวันที่ได้รับอนุญาตหรือวันหยุดพิเศษ (Cockfighting Law of 1974) - ไก่ต้องได้รับการดูแลอย่างดี เช่นการฝึก การให้อาหารที่มีคุณภาพ	- การชนไก่ไม่ได้รับการอนุญาตทั่วไปและถูกควบคุมโดยกฎหมายศาสนาในบางพื้นที่ที่เคร่งครัด - ห้ามการชนไก่และการพนัน
ขณะแข่ง	- การแข่งขันต้องหยุดเมื่อไก่หนีหรือยอมแพ้ 3 ครั้ง ห้ามใช้เหล็กแหลมหรืออาวุธที่รุนแรงในการชน (ระเบียบกระทรวงมหาดไทย) - มีการควบคุมการเดิมพันและการพนันให้เป็นไปตามกฎหมาย	- การชนไก่สามารถใช้เคียวโลหะได้ตามกฎของ Cockfighting Law of 1974 - การพนันที่สนามที่ได้รับอนุญาตเป็นเรื่องถูกกฎหมาย	- ขึ้นอยู่กับกฎหมายท้องถิ่น แต่บางพื้นที่ไม่อนุญาตให้มีการชนไก่และห้ามมีการพนันอย่างเด็ดขาดเนื่องจากกฎหมายศาสนา
หลังแข่ง	- ไก่ชนที่ได้รับบาดเจ็บต้องได้รับการดูแลและรักษาตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ พ.ศ. 2557	- ต้องดูแลไก่ชนที่บาดเจ็บอย่างเหมาะสม เช่น การฟื้นฟูโดยใช้ยา และห้ามทำให้ไก่ทนทุกข์ทรมานเพิ่มเติม (Animal Welfare Act of 1998)	- ข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายที่ชัดเจนในการดูแลหลังการชนยังไม่ปรากฏเด่นชัด แต่อาจมีการควบคุมตามกฎหมายท้องถิ่น

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบข้อดี-ข้อด้อย ของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการชนไก่

หัวข้อ	ประเทศไทย	สาธารณรัฐฟิลิปปินส์	สาธารณรัฐอินโดนีเซีย
ข้อดี	- มีการตรวจสอบสุขภาพไก่ก่อนแข่ง ป้องกันโรคติดต่อและลดการบาดเจ็บที่รุนแรง - มีข้อกำหนดห้ามใช้อาวุธอันตราย (เช่น เคียวเหล็ก) ช่วยลดความรุนแรงของการแข่งขัน - มีกฎหมายป้องกันการทารุณกรรมสัตว์กำกับหลังการแข่งขัน	- กฎหมายกำหนดวันแข่งขันที่แน่นอน ลดโอกาสเกิดการชนไก่อย่างผิดกฎหมาย - อนุญาตให้ใช้เคียวโลหะซึ่งเป็นที่นิยมในกีฬาชนไก่ของฟิลิปปินส์ ทำให้เป็นที่ยอมรับในวงการชนไก่ - การพนันถูกกฎหมายเมื่ออยู่ในสนามที่ได้รับอนุญาต ส่งผลต่อเศรษฐกิจและการควบคุมการพนัน	- บางพื้นที่ห้ามชนไก่โดยเด็ดขาด ลดปัญหาการทารุณกรรมสัตว์ - มีข้อกำหนดควบคุมการพนันที่เข้มงวด ลดปัญหาการพนันผิดกฎหมาย
ข้อด้อย	- ยังมีปัญหาสนามชนไก่ผิดกฎหมายที่ไม่ได้รับอนุญาตและไม่มีการตรวจสอบที่เข้มงวด - มีปัญหาการลักลอบเล่นพนันในบางพื้นที่ - การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการดูแลไก่หลังการแข่งขันยังขาดประสิทธิภาพ	- อนุญาตให้ใช้เคียวโลหะ ซึ่งทำให้ไก่ได้รับบาดเจ็บรุนแรงกว่าปกติ - การแข่งขันชนไก่ถูกกฎหมายและมีการเดิมพัน อาจทำให้เกิดปัญหาสังคม เช่น การพนันผิดกฎหมายและอาชญากรรมที่เกี่ยวข้อง	- ขาดแนวทางที่ชัดเจนเกี่ยวกับการดูแลไก่หลังการแข่งขัน - ไม่มีมาตรฐานที่แน่นอนสำหรับการควบคุมในระดับประเทศ ทำให้มีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่

ตารางที่ 4 แนวทางสำหรับการนำมาปรับใช้ในประเทศไทย

หัวข้อ	แนวทางจากสาธารณรัฐ ฟิลิปปินส์	แนวทางจากสาธารณรัฐ อินโดนีเซีย	ประโยชน์ที่ประเทศไทยจะได้รับ
การควบคุมวัน แข่งขัน	กำหนดวันชนไก่เฉพาะวันหยุด หรือวันที่ได้รับอนุญาต ลดการ แข่งขันเถื่อน	ควบคุมการแข่งขันในบางพื้นที่ที่มี กฎหมายศาสนาห้ามอย่างเคร่งครัด	ลดปัญหาการชนไก่ผิดกฎหมาย และช่วยให้การควบคุมเป็นไปได้ ง่ายขึ้น
การควบคุม สนามชนไก่	อนุญาตให้สนามที่ผ่าน มาตรฐานเปิดทำการแข่งขันได้ แบบถูกต้อง	ควบคุมให้สนามชนไก่ต้องปฏิบัติ ตามกฎหมายท้องถิ่นเคร่งครัด	สนามชนไก่ที่ถูกกฎหมายจะช่วย ให้การตรวจสอบสุขภาพไก่ชน และควบคุมการพนันได้ดีขึ้น
การบังคับใช้ กฎหมาย เกี่ยวกับการ ดูแลไก่	มีกฎหมายกำหนดให้ต้องดูแล ไก่ชนหลังการแข่งขัน เช่น การ ใช้ยา การรักษาบาดแผล	ยังไม่มีมาตรฐานที่ชัดเจนเกี่ยวกับ การดูแลไก่หลังชน	ป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ และ สร้างมาตรฐานที่ดีสำหรับการชน ไก่ที่มีจริยธรรม
อุปกรณ์ที่ใช้ใน การชน	อนุญาตให้ใช้เคียวโลหะ แต่มี การกำหนดมาตรฐานอุปกรณ์ ให้ถูกต้องตามกฎหมาย	ในบางพื้นที่ห้ามใช้เคียวโลหะหรือ อุปกรณ์ที่อาจทำให้ไก่เจ็บหนัก	หากมีการควบคุมอุปกรณ์ จะช่วย ลดการบาดเจ็บรุนแรงของไก่ชน

เพื่อนำเสนอแนวทางในการคุ้มครอง และควบคุมการชนไก่

มาตรการทางภาครัฐ ภาครัฐควรมีบทบาทสำคัญในการกำกับดูแลและพัฒนากาชนไก่ให้เป็นกิจกรรมที่โปร่งใสและถูกต้องตามกฎหมาย โดยควรมีการออกกฎหมายหรือแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้มีความครอบคลุมและชัดเจนมากขึ้น เช่น การกำหนดมาตรฐานสวัสดิภาพสัตว์สำหรับไก่ชนก่อนการแข่งขัน ควรมีการตรวจสอบสุขภาพไก่ชนโดยสัตวแพทย์และออกใบรับรองสุขภาพ เพื่อป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และสร้างมาตรฐานการเลี้ยงที่ถูกต้อง นอกจากนี้ ควรมีมาตรการลงโทษที่รุนแรงขึ้นสำหรับผู้ที่ทำให้ผิด เช่น การใช้สารกระตุ้นหรือการทำร้ายไก่ชนโดยเจตนา รวมถึงควรมีการออกใบอนุญาตให้แก่สถานที่ชนไก่ที่ผ่านมาตรฐานเท่านั้น เพื่อป้องกันการลักลอบเล่นพนันผิดกฎหมาย

แนวทางการส่งเสริมกีฬาชนไก่ การชนไก่ควรถูกยกระดับให้เป็นกีฬาพื้นบ้านที่มีมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ภาครัฐและเอกชนสามารถร่วมมือกันจัดตั้งองค์กรที่ดูแลและควบคุมการชนไก่อย่างเป็นระบบ เช่น การจัดตั้งสมาคมไก่ชนแห่งประเทศไทย เพื่อทำหน้าที่กำกับดูแลและพัฒนากาชนไก่ให้มีความเป็นธรรมและปลอดภัย ควรมีการจัดการแข่งขันในระดับภูมิภาคและระดับประเทศ พร้อมทั้งส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดสดการแข่งขัน เพื่อสร้างความโปร่งใสและดึงดูดนักลงทุน นอกจากนี้ ควรมีการกำหนดกฎกติกาการแข่งขันที่ชัดเจน เช่น ห้ามใช้เคียวแหลม ห้ามใช้สารกระตุ้น และกำหนดระยะเวลาการชนที่เหมาะสม เพื่อลดความรุนแรงและเพิ่มความเป็นมืออาชีพในการแข่งขัน

แนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้เลี้ยงไก่ชน ผู้เลี้ยงไก่ชนควรได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในการพัฒนาทักษะและองค์ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงไก่ชนให้มีคุณภาพสูงขึ้น ควรมีการจัดอบรมและสัมมนาเกี่ยวกับเทคนิคการเลี้ยงดู การดูแลสุขภาพ และการเพาะพันธุ์ไก่ชนให้มีความแข็งแรงและทนทานต่อโรค รวมถึงการให้ความรู้

เกี่ยวกับจริยธรรมในการเลี้ยงไก่ชน เพื่อให้มั่นใจว่าไก่ชนได้รับการดูแลที่ดีและไม่ถูกทารุณกรรม นอกจากนี้ ควรมีการสนับสนุนเงินทุนและแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำให้กับเกษตรกรและผู้เลี้ยงไก่ชน เพื่อให้สามารถพัฒนาอาชีพได้อย่างยั่งยืน

แนวทางอื่นๆ นอกจากมาตรการที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการชนไก่แล้ว ควรมีการส่งเสริมอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น การผลิตอาหารสัตว์คุณภาพสูง การพัฒนาเวชภัณฑ์สำหรับไก่ชน และการวิจัยด้านพันธุศาสตร์ของไก่ชนไทยเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน นอกจากนี้ ควรมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการชนไก่ โดยสามารถพัฒนาสนามชนไก่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ พร้อมทั้งเผยแพร่วัฒนธรรมการชนไก่ให้เป็นที่รู้จักในระดับนานาชาติ อีกทั้งควรมีการควบคุมการพนันให้เป็นไปตามกฎหมาย เพื่อป้องกันปัญหาสังคมที่อาจเกิดขึ้นจากการพนันที่ผิดกฎหมาย การพัฒนาการชนไก่ในประเทศไทยควรดำเนินไปในทิศทางที่มีมาตรฐาน โปร่งใส และเป็นธรรม ควบคู่ไปกับการคุ้มครองสวัสดิภาพของไก่ชนให้สอดคล้องกับหลักสากล ภาครัฐควรมีบทบาทสำคัญในการออกกฎหมายและกำกับดูแลให้เกิดความเป็นธรรม พร้อมทั้งส่งเสริมให้การชนไก่เป็นกีฬาที่ได้รับการยอมรับและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนอย่างยั่งยืน

ตารางที่ 5 การกำหนดบทลงโทษ

กรณี	บทลงโทษ	กำหนดโทษใหม่
ก่อนชน	ไม่มีบทลงโทษชัดเจน	ปรับ 10,000-50,000 บาท หรือจำคุก 3-6 เดือน หากไม่ตรวจสอบสุขภาพไก่ก่อนแข่ง
ขณะชน	ปรับเล็กน้อยกรณีแต่งเดือย	ปรับ 50,000-100,000 บาท หรือจำคุก 6 เดือน-1 ปี กรณีแต่งเดือยหรือใช้สารกระตุ้น
หลังชน	ไม่มีบทลงโทษชัดเจน	ปรับ 30,000-80,000 บาท หรือจำคุก 3-6 เดือน หากทอดทิ้งหรือฆ่าไก่โดยไม่เหตุอันควร

ประเทศที่มีมาตรการคุ้มครองไก่ชนที่มีประสิทธิภาพกว่าไทย ส่วนใหญ่มี กฎหมายที่ชัดเจน และ การบังคับใช้ที่จริงจัง รวมถึงกำหนดบทลงโทษที่รุนแรงพอจะทำให้ผู้ฝ่าฝืนเกรงกลัว หากไทยต้องการยกระดับมาตรฐาน ก็ควร ปรับปรุงกฎหมายให้ทันสมัย และ มีระบบตรวจสอบที่เข้มงวดมากขึ้น

อภิปรายผล

1. กรณีก่อนแข่งขัน ปัญหาที่พบกฎหมายไทยไม่ให้ความสำคัญกับสวัสดิภาพของไก่ชนก่อนการแข่งขัน เช่น ไม่มีการตรวจสอบสุขภาพที่สม่ำเสมอ หรือไม่มีการกำหนดมาตรการในการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ ควรกำหนดให้มีการตรวจสอบสุขภาพของไก่ชนทุก 1-2 เดือน และการบันทึกการตรวจสอบสุขภาพก่อนการแข่งขัน ซึ่งต้องได้รับการตรวจจากสัตวแพทย์ เพื่อให้มั่นใจว่าไก่มีสุขภาพที่ดีและไม่มีโรคที่อาจทำให้เกิดความทรมาน ในสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ และสาธารณรัฐอินโดนีเซีย กฎหมายมุ่งเน้นไปที่การควบคุมสวัสดิภาพสัตว์ เช่น กำหนดโทษสำหรับผู้ทารุณกรรมสัตว์ โดยเฉพาะการทำให้สัตว์เกิดความเจ็บปวดหรือใช้สารกระตุ้น ในอินโดนีเซียยังมีการออกกฎหมายที่ห้ามการฝึกฝนที่ไม่เหมาะสมกับไก่ชน เช่น การฝึกโดยการตอกแตรนานๆ หรือการใช้สารเคมีเพื่อเพิ่มความสามารถในการชน ดังนั้น การมีมาตรการตรวจสอบสุขภาพสม่ำเสมอจะช่วยป้องกันการทารุณกรรมที่อาจเกิด

จากการฝึกฝนที่ไม่เหมาะสมและการใช้สารกระตุ้น ซึ่งจะเป็นการยกระดับการคุ้มครองสวัสดิภาพสัตว์ในประเทศไทย

2. กรณีขณะชน ปัญหาที่พบการใช้มีดปลายแหลมหรือการแทงเคียวให้คม ทำให้ไก่ชนได้รับบาดเจ็บรุนแรง หรือการใช้สารกระตุ้นเพื่อเพิ่มความดุร้าย กฎหมายไทยยังไม่มีกฎหมายที่เข้มงวดในการห้ามทารุณกรรมสัตว์ในขณะการแข่งขัน จึงควรห้ามการใช้มีดปลายแหลมและวัสดุอันตรายในการแทงเคียว รวมถึงการใช้สารกระตุ้นที่จะทำให้ไก่มีพฤติกรรมดุร้ายหรือมีเมามา ซึ่งในสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ก็มีการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมการแข่งขันชนไก่และการใช้สารกระตุ้น รวมถึงมาตรการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ในระหว่างการแข่งขัน สาธารณรัฐอินโดนีเซีย ก็มีกฎหมายชัดเจนเกี่ยวกับการทารุณกรรมสัตว์ เช่น กฎหมายปี 2552 และ 2557 ที่ห้ามการใช้วิธีที่ทำให้สัตว์ได้รับบาดเจ็บอย่างรุนแรงทั้งก่อนและระหว่างการแข่งขัน ดังนั้น การห้ามใช้มีดและสารกระตุ้นในการแข่งขันจะช่วยลดการทารุณกรรมและความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับไก่ชน ซึ่งจะส่งผลให้การแข่งขันมีความปลอดภัยมากขึ้น และเป็นการคุ้มครองสิทธิของสัตว์ในเชิงสวัสดิภาพ

3. กรณีหลังชน ปัญหาที่พบบางกรณีมีการฆ่าไก่หลังการแข่งขัน แม้ว่าไก่จะแพ้หรือชนะ ซึ่งเป็นการทารุณกรรมสัตว์และขัดกับหลักการคุ้มครองสวัสดิภาพ จึงควรกำหนดกฎหมายห้ามฆ่าไก่หลังการแข่งขันและกำหนดให้เจ้าของไก่ต้องดูแลไก่หลังการแข่งขัน เช่น การรักษาบาดแผลและให้การดูแลที่เหมาะสม ในสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ แม้จะอนุญาตให้มีการชนไก่ แต่ก็มีข้อบังคับในการควบคุมและดูแลไก่หลังการแข่งขัน เพื่อหลีกเลี่ยงการฆ่าไก่หลังจากการต่อสู้ และสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ได้ออกกฎหมายห้ามทารุณกรรมสัตว์หลังการแข่งขัน โดยห้ามทำให้สัตว์เจ็บปวดหรือถูกฆ่าโดยไม่มีเหตุผลที่เหมาะสม ดังนั้น การห้ามฆ่าไก่หลังการแข่งขันและการดูแลไก่จะช่วยลดการทารุณกรรมสัตว์หลังการแข่งขัน และส่งเสริมให้การแข่งขันเป็นไปตามมาตรฐานที่ยอมรับได้ทั้งในแง่ของวัฒนธรรมและสวัสดิภาพสัตว์

4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการตรวจสอบ ปัญหาที่พบ หน่วยงานที่ควบคุมดูแลการชนไก่ในประเทศไทยยังไม่เพียงพอ การตรวจสอบสนามชนไก่และการแข่งขันชนไก่ในบางพื้นที่อาจไม่ทั่วถึง จึงควรกำหนดข้อจำกัดในการเปิดสนามชนไก่ เช่น การจำกัดจำนวนสนามในแต่ละพื้นที่ และการกำหนดเวลาและวันในการแข่งขันเพื่อให้มีการควบคุมที่ดีขึ้น ในสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ มีหน่วยงานเฉพาะที่ควบคุมและกำกับการแข่งขันไก่อย่างเข้มงวด และมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังเพื่อป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ และสาธารณรัฐอินโดนีเซีย มีการควบคุมและตรวจสอบสนามชนไก่อย่างเข้มงวด พร้อมทั้งมีบทลงโทษที่ชัดเจนสำหรับการฝ่าฝืนกฎหมาย

องค์ความรู้ใหม่

ในต่างประเทศนั้นมีข้อกำหนดอย่างชัดเจนในการคุ้มครองไก่ชน เพื่อสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์วัฒนธรรมและการคุ้มครองสวัสดิภาพสัตว์ มีรายละเอียดดังนี้

การบังคับใช้มาตรการคุ้มครองไก่ชน “ก่อนชน” จะมีการกำหนดมาตรฐานการเลี้ยงดูและฝึกซ้อมไก่ชน ซึ่งกฎหมายบังคับให้มีการตรวจสอบสุขภาพและฉีดวัคซีนอย่างสม่ำเสมอโดนสัตว์แพทย์ผู้เชี่ยวชาญ มีการควบคุมสุขภาพและสวัสดิภาพไก่ชนอย่างชัดเจนก่อนการแข่งขัน เช่น การบังคับให้ผู้เลี้ยงต้องดูแลไก่ชนให้ปลอดโรคและอยู่ในสภาพสมบูรณ์ และแนวคิดในเรื่องการออกใบอนุญาตสำหรับสนามชนไก่ที่จำกัดจำนวนสถานที่ต่อเขต (1สนาม ต่อ 1ตำบล)

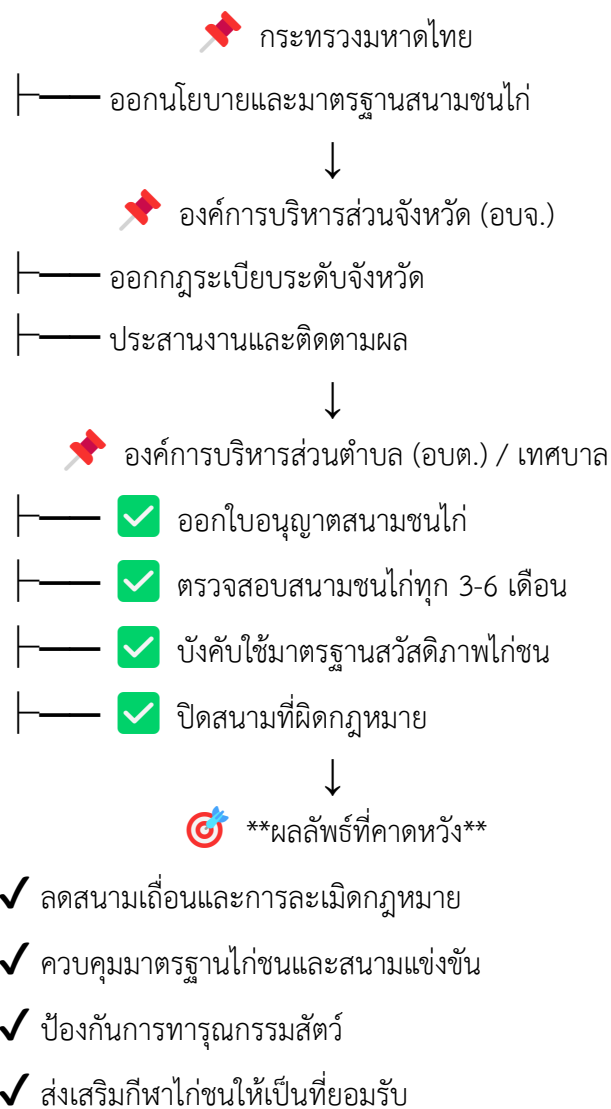

กรณีนี้ให้ดูจำนวนประชากรเป็นหลัก ทั้งนี้หน่วยงานในการกำกับดูแล ได้แก่ อบต. สมาคมผู้เลี้ยงไก่ชน และคณะสัตวแพทย์ศาสตร์ ซึ่งเป็นหน่วยงานสนับสนุน เพื่อให้การตรวจสอบและการบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การกำหนดระเบียบ “ขณะชน” เพื่อลดการทารุณกรรมสัตว์ จะมีการห้ามแต่งเดือยหรือผูกมิดที่เดือยไก่ชน ได้กำหนดให้ใช้เดือยธรรมชาติหรือเดือยนิ่มแทน และห้ามใช้สารอันตรายหรือสารกระตุ้น เพื่อเพิ่มพลังให้ไก่ชน ซึ่งจะช่วยลดการบาดเจ็บและความทุกข์ทรมานของไก่ชน และมีการปรับแก้กฎหมายให้ชัดเจนในเรื่องของข้อยกเว้นที่ระบุว่าการชนไก่ไม่ใช่การทารุณกรรมสัตว์ แต่ต้องดำเนินการโดยไม่ก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานแก่สัตว์

การดูแลไก่ชนหลังจากการแข่งขัน ไก่ชนตัวที่ได้รับบาดเจ็บควรได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม โดยมีการตรวจสอบสุขภาพไก่ชนทันทีหลังจากการแข่งขัน จัดให้มีจุดปฐมพยาบาลไก่ชนห้ามเจ้าของนำไก่ชนที่ได้รับบาดเจ็บหรือแพ้การแข่งขันไปฆ่า หากฝ่าฝืนจะมีโทษทางกฎหมาย ทั้งนี้มีการส่งเสริมจิตสำนึกของผู้เลี้ยงไก่ชน โดยให้ความรู้เรื่องการดูแลไก่ชนหลังจากการแข่งขัน และส่งเสริมจรรยาบรรณของผู้เลี้ยงไก่ชน ไม่ให้มองไก่ชนเป็นเพียงเครื่องมือในการพนัน

ทั้งนี้รวมไปถึงการกระจายอำนาจการกำกับดูแล โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต. อบจ.) มีอำนาจในการตรวจสอบและอนุญาตสนามชนไก่ ซึ่งจะช่วยลดปัญหาการลักลอบเปิดสนามชนไก่ที่ผิดกฎหมาย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากงานวิจัย

สรุปและข้อเสนอแนะ

กรณีก่อนชนไก่ ปัจจุบัน พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 และพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 ไม่มีมาตรฐานที่ชัดเจนเกี่ยวกับการเลี้ยงดูและฝึกซ้อมไก่ชนก่อนการแข่งขัน แม้การชนไก่จะได้รับการยกเว้นจากการเป็นการทารุณกรรมสัตว์ตามกฎหมาย แต่ไม่มีข้อบังคับเกี่ยวกับการตรวจสอบสุขภาพหรือการฉีดวัคซีนไก่ชนก่อนการแข่งขัน ส่งผลให้เกิดความเสี่ยงต่อสุขภาพของไก่และความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน ข้อเสนอแนะ: ควรแก้ไขกฎหมาย “พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 หมวด 5 การป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ มาตรา 21 การกระทำความผิดต่อไปนี้ไม่ถือว่าเป็นการทารุณกรรมสัตว์ตามมาตรา 20 (9) การจัดให้มีการต่อสู้สัตว์ตามประเพณีท้องถิ่น (9.1) โดยสัตว์ที่จะนำมาต่อสู้ตามประเพณีท้องถิ่นนั้น ผู้เลี้ยงจะต้องมีการตรวจสอบสุขภาพและฉีดวัคซีนอย่างเป็นประจำโดยสัตวแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ ” และบทลงโทษ มาตรา 31 เป็น “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 20 และมาตรา 21 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” กรณีขณะชนไก่ การชนไก่ในปัจจุบันยังขาดข้อกำหนดที่ควบคุมพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดความทารุณกรรมต่อสัตว์ เช่น การแต่งเดือยไก่ชนโดยการผูกมัด หรือการใช้สารกระตุ้นเพื่อเพิ่มพลังกำลังให้ไก่ชน การกระทำเหล่านี้อาจทำให้ไก่ชนได้รับความเจ็บปวดอย่างรุนแรงหรือเสียชีวิตก่อนเวลาอันควร ข้อเสนอแนะ: ควรแก้ไข “พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 มาตรา 21 โดยเพิ่มเงื่อนไขใน (9) ซึ่งเป็นข้อยกเว้นในการทารุณกรรมสัตว์เป็น “มาตรา 21 การกระทำความผิดต่อไปนี้ ไม่ถือว่าเป็นการทารุณกรรมสัตว์ตามมาตรา 20 (9) การจัดให้มีการต่อสู้สัตว์ตามประเพณีท้องถิ่น โดยเป็นไปตามธรรมชาติ ห้ามมิให้มีการเสริมหรือแต่งเดือย หรือใช้สารอันตรายกระตุ้น หรือใช้วิธีอื่นใดที่มีได้เป็นไปตามธรรมชาติ ” และบทกำหนดโทษสำหรับผู้กระทำการฝ่าฝืน แก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 มาตรา 31 เป็น “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 20 และมาตรา 21 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” กรณีหลังชนไก่ ปัจจุบันไม่มีข้อกำหนดชัดเจนเกี่ยวกับการดูแลไก่ชนหลังการแข่งขัน ไก่ชนที่แพ้หรือได้รับบาดเจ็บอาจถูกทอดทิ้งหรือถูกฆ่าโดยไม่มีมาตรฐานในการดูแลรักษา ข้อเสนอแนะ: กฎหมายควรระบุว่าห้ามฆ่าไก่ชนที่แพ้การแข่งขันโดยไม่มีเหตุอันสมควร และต้องมีการรักษาไก่ที่ได้รับบาดเจ็บโดยสัตวแพทย์ รวมถึงกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการตรวจสอบ ปัจจุบันการกำกับดูแลการชนไก่อยู่ภายใต้อำนาจขององค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ซึ่งต้องดูแลสนามชนไก่จำนวนมากในแต่ละพื้นที่ ส่งผลให้การควบคุมดูแลไม่ทั่วถึง และอาจเกิดปัญหาสนามชนไก่ที่ผิดกฎหมายได้ง่าย ข้อเสนอแนะ: ควรกระจายอำนาจให้กับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เพื่อช่วยกำกับดูแลสนามชนไก่ในระดับพื้นที่ ลดภาระของ อบจ. และเพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุมให้เป็นไปตามกฎหมายและหลักสวัสดิภาพสัตว์

เอกสารอ้างอิง

- กรมปศุสัตว์. (2566). กฎระเบียบและข้อบังคับเกี่ยวกับการชนไก่ในประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 26 ธันวาคม 2567 จาก <https://dld.go.th/th/index.php/th/>
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2561). กรมปศุสัตว์. เรียกใช้เมื่อ 20 สิงหาคม 2567 จาก <https://esc.doae.go.th/wp-content/uploads/2018/08/Poultry.pdf>

- กระทรวงมหาดไทย. (2478). พระราชบัญญัติการพนันพ.ศ. 2478. เรียกใช้เมื่อ 26 ธันวาคม 2567 จาก <https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2552/E/125/1.PDF>
- พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478. (2478). พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478. เรียกใช้เมื่อ 31 ธันวาคม 2567 จาก http://www.law.moi.go.th/law/group2/group2_law6.pdf
- ราชกิจจานุเบกษา. (2552). ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยเรื่องการพนันชนไก่และกั๊ดปลา พ.ศ. 2552. เล่ม 126 ตอนพิเศษ 125 ง (31 สิงหาคม 2552).
- ราชกิจจานุเบกษา. (2557). พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและจัดสวัสดิภาพสัตว์พ.ศ. 2557 เล่ม 131 ตอนพิเศษ 87 ก (26 ธันวาคม 2567).
- สถาบันพระปกเกล้า. (2562). ปัญหาเกี่ยวกับการใช้บังคับพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรม และจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557. เรียกใช้เมื่อ 26 ธันวาคม 2557 จาก https://www.kpi.ac.th/knowledge/book/data/892?fbclid=IwAR1rWOItKlcs9NZ1MvJfe_IJmXyQqlfwnZ_Ntbgn5Tq9zSHwfUglWWwlggM&page=23
- สนามกีฬาเจ้าสัว (Chaosua Arena). (2565). Chaosuaarena. เรียกใช้เมื่อ 26 กรกฎาคม 2567 จาก <https://www.chaosuaarena.com>
- สยามรัฐออนไลน์. (2567). Siamrath.co.th. เรียกใช้เมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2567 จาก <https://siamrath.co.th/n/514795>
- EPOF clinic. (2563). ความลับของอาหารไก่ชน “จ้าวพายุ”. เรียกใช้เมื่อ 26 ธันวาคม 2567 จาก <https://www.epofclinic.com/content/1734/ความลับของอาหารไก่ชน-จ้าวพายุ>

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารสังคมพัฒนศาสตร์

วารสารสังคมพัฒนศาสตร์ เป็นวารสารวิชาการของวัดสนธิ์ (นาสน) ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการค้นคว้าและนำเสนอ องค์ความรู้ทางด้านวิชาการ โดยการเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัยนักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยสงฆ์รวมถึงคณะสงฆ์ไทย และสถาบันภายนอก รวมทั้งนักวิชาการและผู้สนใจ โดยเน้นสาขาวิชาเกี่ยวกับ การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม ศิลปะทั่วไปและมนุษยศาสตร์ ศาสนศึกษา ธุรกิจทั่วไป การจัดการ และการบัญชี สังคมศาสตร์ทั่วไป การศึกษา รวมถึง สหวิทยาการ ด้านสังคมศาสตร์และและศาสตร์แห่งการพัฒนา โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลหรือองค์กร ทั้งภายในและภายนอกวัด เปิดรับบทความเฉพาะภาษาไทย ประเภท บทความวิจัย และ บทความวิชาการ

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารสังคมพัฒนศาสตร์จะต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร ทศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็น ความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

วารสารสังคมพัฒนศาสตร์ มีกำหนดออกเผยแพร่ปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน)*

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม	ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์	ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน	ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม	ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม	ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม	ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม	ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน	ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

*มีผลตั้งแต่ ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์ 2568 เป็นต้นไป

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสาร สังคมพัฒนศาสตร์

1) **บทความวิจัย (Research Article)** เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัย เกี่ยวกับองค์ความรู้สาขาวิชาเกี่ยวกับ การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม ศิลปะทั่วไปและมนุษยศาสตร์ ศาสนศึกษา ธุรกิจทั่วไป การจัดการและการบัญชี สังคมศาสตร์ทั่วไป การศึกษารวมถึงสหวิทยาการด้านสังคมศาสตร์และและศาสตร์แห่งการพัฒนา

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่

3. การจัดเตรียมบทความต้นฉบับ

ผู้เขียนจะต้องจัดเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของวารสาร โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาวไม่เกิน 12 หน้ากระดาษ A4 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ TH Sarabun PSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนา เช่น ตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน

4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวน 300 - 350 คำ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3 - 5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจาก หัวข้อใหญ่ 3 - 5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด

7) การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับเนื้อหาสาระ ดังนี้

1) **บทคัดย่อ (Abstract)** เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้น กระชับรัดกุมได้ใจความ

2) **บทนำ (Introduction)** ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัย และระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3) **วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)** ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง และการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

4) **ผลการวิจัย (Results)** เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ

5) **อภิปรายผล (Discussion)** เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

6) องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge) ระบุงค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

7) สรุป (Conclusion) และข้อเสนอแนะ (Recommendation) ระบุงค์สรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) (Acknowledgement) (เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

9) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น
บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. รูปแบบการอ้างอิงเอกสารทางวิชาการ

การอ้างอิงในบทความ เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าใน การตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

4.1 การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม - ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด - ปิด แล้วระบุชื่อ - นามสกุลของผู้เขียน และปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ตัวอย่าง เช่น ธรรมนูญตำบล หมายถึง กติการ่วม ข้อตกลงร่วมของคนในชุมชนที่เกิดจาก สำนึก ของคนในตำบลที่มาอยู่ร่วมกันและสามารถกำหนดเป้าหมายอนาคตของตนเอง ตามวิถีชีวิตแห่งจิตสำนึกร่วม โดยการบูรณาการทุนชุมชนสู่การปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการจัดการตนเองของตำบล การทำธรรมนูญ จึงมีองค์ประกอบส่วนระดับและกระบวนการหลายขั้นตอน มีเรียกว่า ธรรมนูญ ข้อบัญญัติท้องถิ่น หรือระเบียบชุมชน เป็นต้น มีหัวใจสำคัญของธรรมนูญนั้นอยู่ที่การจัดรูปแบบของอำนาจใหม่ให้เกิดปฏิบัติการเกิด การยอมรับร่วมกันในเงื่อนไข กฎเกณฑ์ และมาตรการการควบคุมต่าง ๆ (สำนักสนับสนุนสภาพองค์กรชุมชน, 2559) นับตั้งแต่ประเทศไทยได้มีการพัฒนาประเทศ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน ทำให้วิถีชีวิตของประชากรไทยและสภาพความเป็นอยู่ของสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นมาก ส่งผลให้ประเทศไทยมีความรุ่งเรืองขึ้นตามลำดับ ทำให้ประชากรไทยมีความสุขกาย และมีความพอใจกับวิถีชีวิตและสภาพ

ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สังคมไทยในปัจจุบันโดยทั่วไปมีความเสื่อมในด้านศีลธรรมและคุณธรรมมากยิ่งขึ้น ประชากรมีค่านิยมที่ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือยตามกระแสบริโภคนิยมและวัตถุนิยม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2556)

ในกรณีที่ต้องการอ้างคำกล่าว หรือต้องการยกผลการวิจัยของนักวิจัยมายืนยัน มีรูปแบบการอ้างอิงดังนี้ คือ หลังชื่อผู้เขียน ครั้งแรก ยังไม่ต้องใส่ปี พ.ศ. แต่ให้ใส่หลังจากเนื้อความจบแล้วแทน ตัวอย่างเช่น

ดังผลการวิจัย ณัฐธิดานต์ โสภณโสธร พบว่า การเจริญเติบโตในนักเรียนอายุ 6 - 12 ปี จำนวน 1,492,089 คน จาก 76 จังหวัด นักเรียนมีภาวะอ้วน จำนวน 187,000 คน เตี้ย จำนวน 254,620 คน และผอม จำนวน 99,112 คน ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสุขภาพ นักเรียนที่เตี้ยและผอม จะมีสติปัญญาต่ำ เรียนรู้ช้า ภูมิคุ้มกันโรคต่ำ ติดเชื้อได้ง่าย นักเรียนที่มีภาวะอ้วน เสี่ยงต่อการเกิดโรคเรื้อรังต่าง ๆ เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง หัวใจและหลอดเลือด เป็นต้น (ณัฐธิดานต์ โสภณโสธร, 2559)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่า การกล่าวถึงชื่อครั้งแรกจะยังไม่ระบุ ปี พ.ศ. ตามหลังแต่จะมารระบุ (ชื่อนามสกุล, ปี พ.ศ.) หลังจากเนื้อความจบแล้ว

การกรอกข้อมูลอ้างอิงระบบนาม - ปีจะต้องดำเนินการกรอกในฟังก์ชันการอ้างอิง ของโปรแกรม Microsoft Word 2013 ขึ้นไป เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

4.1.1 อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ /เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า มาด้วย ตัวอย่างเช่น เนื้อหาสาระเกี่ยวกับอนัตตลักขณสูตร พระพุทธเจ้าได้ตรัสกับปัญจวัคคีย์ทั้ง 5 โดยมีใจความสำคัญของพระสูตรว่า "ภิกษุทั้งหลาย รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ เป็นอนัตตาภิกษุทั้งหลาย ถ้ารูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้จักเป็นอัตตาแล้วไซ้ รูป เวทนา สัญญา สังขารวิญญาณนี้ไม่พึงเป็นไปเพื่ออาหาร และบุคคลพึงได้เป็นรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณว่า "รูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณของเราจะเป็นอย่างนี้ อย่าได้เป็นอย่างนั้น ภิกษุทั้งหลาย ก็เพราะรูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณเป็นนัตตา ฉะนั้น จึงเป็นไปเพื่ออาหาร และบุคคลย่อมไม่ได้เป็นรูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณว่า "รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ของเราจะเป็นอย่างนี้ อย่าได้เป็นอย่างนั้น" (วิ.ม.(ไทย) 4/20/27) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นต้น

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), (2550)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย (คงคาไหว) และวิเชษฐ์ สิ้นประสิทธิ์กุล, 2564)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย (คงคาไหว) และคณะ, 2564)

5) พระราชบัญญัติหรือกฎหมาย ให้ระบุชื่อพระราชบัญญัติ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562, 2562)

6) ออนไลน์ ให้ระบุชื่อผู้เขียน หรือชื่อหน่วยงานหรือองค์กร หรือระบุชื่อเว็บไซต์ แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระครูพรหมเขตคณารักษ์, 2564), หรือ (กระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2564), หรือ (ไทยรัฐออนไลน์, 2564)

7) กรณีที่ชื่อผู้เขียน และปี พ.ศ. ที่ตีพิมพ์เหมือนกัน ชื่อผู้เขียนที่เป็นภาษาไทยให้ใช้ ก ข ค ต่อท้ายปี พ.ศ. เช่น (พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย, 2564ก), (พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย, 2564ข), (พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย, 2564ค)

8) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคนให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงกับปีปัจจุบันมากที่สุด หรือให้ใช้นักวิชาการที่เป็นที่รู้จักของวงการวิชาการทั่วไปมากที่สุด ซึ่งในกรณีนี้เรียกว่า “การอ้างอิงซ้อน” การอ้างอิงซ้อนสามารถอ้างอิงซ้อนได้ไม่เกิน 3 รายการ เช่น การศึกษา คือ ความเจริญงอกงาม คนที่ได้รับการศึกษาจะทำให้มีความเจริญงอกงามในทุกด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และความเจริญงอกงามนั้นต้องเป็นไปในทางที่ดีเป็นที่พึงประสงค์ของสังคม (Dewey, J. 1965); (พุทธทาสภิกขุ, 2549); (ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์, 2555) เป็นต้น

4.1.2 อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Dewey, J., 1965)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมายแอมป์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Vogler, R. & Huber, B., 2008)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Keller, K. L. et al., 2008)

4) กรณีที่ชื่อผู้เขียน และปี พ.ศ. ที่ตีพิมพ์เหมือนกัน ชื่อผู้เขียนที่เป็นภาษาอังกฤษให้ใช้ A B C ต่อท้ายปี พ.ศ. เช่น (Khongkhawai, S., 2021A), (Khongkhawai, S., 2021B), (Khongkhawai, S., 2021C),

5) กรณีการอ้างอิงซ้อน ให้ใช้หลักการเดียวกันกับภาษาไทย

4.2 การอ้างอิงเอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม (หัวข้อเอกสารอ้างอิง)

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).//ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา.//สถานที่พิมพ์:สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สุภางค์ จันทวานิช. (2554). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/ (เลขหน้าที่ย่าง).// สถานที่พิมพ์.// / สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

โสภณ รัตนกร. (2527). หมายเหตุคดีตามฎีกาที่ 2405/2516 ใน แนวฎีกาวิธีพิจารณาความแพ่ง 2516-2527 พร้อมหมายเหตุท้ายฎีกา ข้อวินิจฉัยและข้อสังเกต. (หน้า 21-22). กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายวิชาการกลุ่มนิติธรรม.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/ (ฉบับที่), / เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย (คงคาไหว) และวิเชษฐ์ สิ้นประสิทธิ์กุล. (2564). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กับการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ, 6(6), 464-477.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607- 610.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ/ ใน ชื่อสารานุกรม/ (หน้า). สถานที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ประเสริฐ ณ นคร. (2562). อนุสรณ์ในการพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร ใน บทความจากสารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (หน้า 92 - 115). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์, เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

เสกสรร กิติวิสิน. (17 ตุลาคม 2555). หลังสู้ฟ้า - หน้าสู้ดิน. มติชน, 6.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.// ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

วชิรवारณ นิลเกตุ. (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเคื้อ อำเภอมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย. ใน สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

บรรเจิด สอพิมาย. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในเมือง อำเภอมิมาย จังหวัดนครราชสีมา. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ธีรุตม์ สุขสกุลวัฒน์. (2563). การวิเคราะห์โมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบผสมพหุระดับด้วยโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบทางเลือกที่คำนึงถึงการเดา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลและประเมินผลการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัฐพงศ์ บุญญานวัตร. (2552). การวิจัยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

(8) สัมภาษณ์**รูปแบบ:**

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).// ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

พระณัฐพงษ์ สิริสุวณโณ (จันทร์โร). (28 มีนาคม 2564). ความคิดเห็นเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ 2505 และที่แก้ไขเพิ่มเติม. (พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย (คงคาไหว), ผู้สัมภาษณ์).

(9) สื่อออนไลน์**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.// เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2564). รายงานจำนวนวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร. เรียกใช้เมื่อ 10 มกราคม 2564 จาก https://smce.doae.go.th/smce1/report/select_report_smce.php?report_id

Global Entrepreneurship Research Association (GERA). (2020). GEM Thailand Report 2019-20. Retrieved December 21, 2020, from <https://www.gemconsortium.org/report/gem-thailand-report-2019-20>

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง(ถ้ามี).// ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2484. (2548). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 58 ตอนที่ 1391 (14 ตุลาคม 2548).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุภากร จันทวานิช. (2554). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โสภณ รัตนกร. (2527). หมายเหตุคดีตามฎีกาที่ 2405/2516 ใน แนวฎีกาวิธีพิจารณาความแพ่ง 2516-2527 พร้อมหมายเหตุท้ายฎีกา ข้อวินิจฉัยและข้อสังเกต. (หน้า 21-22). กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายวิชาการกลุ่มนิติธรรม.

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย (คงคาไหว) และวิเชษฐ์ สีนประสิทธิ์กุล. (2564). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กับการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ, 6(6), 464-477.

ประเสริฐ ณ นคร. (2562). อนุสรณ์ในการพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร ในบทความจาก สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (หน้า 92-115). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.

เสกสรร กิตติวิสิน. (17 ตุลาคม 2555). หลังสู้ฟ้า - หน้าสู้ดิน. มติชน, 6.

วชิรารณ นิลเกตุ. (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเดื่อ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย. ใน สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

บรรเจิด สอพิมาย. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในเมือง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น

- ธีรุตม์ สุขสกุลวัฒน์. (2563). การวิเคราะห์โมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบผสมพระดัดด้วยโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบทางเลือกที่คำนึงถึงการเดา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลและประเมินผลการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัฐพงศ์ บุญญานุวัตร. (2552). การวิจัยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- พระณัฐพงษ์ สิริสุวณโณ (จันทร์โร). (28 มีนาคม 2564). ความคิดเห็นเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ 2505 และที่แก้ไขเพิ่มเติม. (พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย (คงคาไหว), ผู้สัมภาษณ์).
- กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2564). รายงานจำนวนวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร. เรียกใช้เมื่อ 10 มกราคม 2564 จาก https://smce.doae.go.th/smce1/report/select_report_smce.php?report_id
- พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2484. (2548). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 58 ตอนที่ 1391 (14 ตุลาคม 2548).
- Browder, D. M. et al. (2001). Reviewing resources on self-determination: A map for teachers. Remedial and Special Education, 22(4), 233-244.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers
- Global Entrepreneurship Research Association (GERA). (2020). GEM Thailand Report 2019-20. Retrieved December 21, 2020, from <https://www.gemconsortium.org/report/gem-thailand-report-2019-20>
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607- 610.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ ของวารสารสังคมพัฒนศาสตร์ได้ที่ <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/JSSD> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง Email : suriya.sur@mcu.ac.th

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสาร สังคมพัฒนศาสตร์

บทความต้นฉบับที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสาร ให้นำส่งในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2013 หรือมากกว่า ความยาวของบทความต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่าน หรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัยบทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารสังคมพัฒนศาสตร์หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ เมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับลิงค์วารสารฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารสังคมพัฒนศาสตร์

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

บทความวิจัย (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน², ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน³, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน³ (ภาษาไทย) (14 pt)

Author's name-surname¹, Author's name-surname¹, Author's name-surname², Author's name-surname³, Author's name-surname³ (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)

¹หน่วยงานต้นสังกัด จังหวัด ประเทศ (ภาษาไทย) (14 pt)

¹Affiliation, Province and Country (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)

²หน่วยงานต้นสังกัด จังหวัด ประเทศ (ภาษาไทย) (14 pt)

²Affiliation, Province and Country (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)

³หน่วยงานต้นสังกัด จังหวัด ประเทศ (ภาษาไทย) (14 pt)

³Affiliation, Province and Country (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)

¹Corresponding author E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 - 350 คำ)

(16 pt) ระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์
สั้น ๆ ได้ใจความ

คำสำคัญ: 3 - 5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt) แปลเนื้อความให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย

Keywords: 3 - 5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมา โดยกว้าง ๆ พร้อมอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

.....

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างอิงงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ) พร้อมอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

.....

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างหรือสภาพปัญหาของพื้นที่ที่ต้องการศึกษา (พร้อมอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล)

.....

4. สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1. .... (16 pt)

2. .... (16 pt)

3. .... (16 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุรูปแบบของการวิจัย, ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง, การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ, การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

.....

.....

.....

.....

.....

ผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt).....นำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์.....

.....

.....

.....

.....

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

อภิปรายผล (18 pt)

(16 pt) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

.....

.....

.....

.....

.....

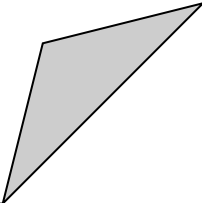
.....

.....

.....

.....

.....

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

(16 pt) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สาระห่อออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุปและข้อเสนอแนะ (18 pt)

(16 pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับได้ใจความ พร้อมข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีชื่อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

...(16 pt)...ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของ
ผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt).....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

บทความวิชาการ (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน², ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน³, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน³ (ภาษาไทย) (14 pt)

Author's name-surname¹, Author's name-surname¹, Author's name-surname², Author's name-surname³, Author's name-surname³, (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)

¹หน่วยงานต้นสังกัด จังหวัด ประเทศ (ภาษาไทย) (14 pt)

¹Affiliation, Province and Country (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)

²หน่วยงานต้นสังกัด จังหวัด ประเทศ (ภาษาไทย) (14 pt)

²Affiliation, Province and Country (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)

³หน่วยงานต้นสังกัด จังหวัด ประเทศ (ภาษาไทย) (14 pt)

³Affiliation, Province and Country (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)

¹Corresponding author E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 - 350 คำ)

(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3 - 5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt).....

.....

.....

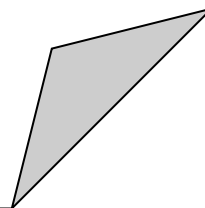
.....

.....

Keywords: 3 - 5 words

.....(16 pt).....

(16 pt)

(16 pt).

(16 pt).

